

กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้เข้าเสพติด : การศึกษา
ผ่านเรื่องเล่า

COACHING PROCESS FOR SPIRITUAL DEVELOPMENT AMONG PEER EDUCATORS WHO
PROVIDE SUPPORT FOR DRUG USERS: A NARRATIVE STUDY

ปรีณาภา ชูรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2561

กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้สูงอายุเสพติด
: การศึกษาผ่านเรื่องเล่า

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

COACHING PROCESS FOR SPIRITUAL DEVELOPMENT AMONG PEER
EDUCATORS WHO PROVIDE SUPPORT FOR DRUG USERS: A NARRATIVE
STUDY

PREENAPA CHOORAT

A Dissertation Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for DOCTOR OF PHILOSOPHY (Applied Psychology)
Graduate School Srinakharinwirot University
2018
Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้สูงอายุเสพติด : การศึกษา

ผ่านเรื่องเล่า

ของ

ปรีนาภา ชูรัตน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.นันทชัยตัสสันท์ สกุลพงศ์)

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์)

..... ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวุฒิ ปัดไธสง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นันทชัยตัสสันท์ สกุลพงศ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล)

ชื่อเรื่อง	กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้ไร้ยาเสพติด : การศึกษาผ่านเรื่องเล่า
ผู้วิจัย	ปรินาภา ชูรัตน์
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. นันทชัตสนธ์ สุกุลพงศ์

การวิจัยกระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้ไร้ยาเสพติด ผ่านวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจการสร้างตัวตนจิตวิญญาณอาสาสมัครผู้มีประสบการณ์เป็นทั้งอดีตผู้ไร้ยาเสพติดและเป็นผู้มีจิตวิญญาณในการดูแลและสนับสนุนชีวิตผู้ไร้ยาเสพติด จากประสบการณ์ชีวิตส่วนตัว ครอบครัว การทำงาน และประสบการณ์จากการรับการโค้ชเชิงจิตวิญญาณที่บูรณาการทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาและทฤษฎีอื่นที่เกี่ยวข้อง ผ่านวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเรื่องเล่า (Narrative Approach) บนฐานคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบคำถามกึ่งโครงสร้างเป็นวิธีการหลักในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ อาสาสมัครภาคสนาม จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรองคือ ผู้ไร้ยาเสพติด จำนวน 6 คน

ผลการศึกษาแบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นหลักที่ 1 จากประสบการณ์ชีวิตส่วนตัว ครอบครัวและงานอาสาสมัครภาคสนาม อาสาสมัครภาคสนามมีการสร้างตัวตนผู้จิตวิญญาณใน 3 ประเด็นย่อย คือ “ครอบครัวผู้ไร้ยา” “ศาสนาวัฒนธรรม” และการทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพื่อผู้ไร้ยาเสพติด สำหรับประเด็นหลักที่ 2 จากประสบการณ์การรับการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ พบว่ากระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณสามารถพัฒนาตัวตนอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณได้ใน 3 ประเด็นย่อย คือ “ผู้มีสติตระหนักรู้ในงาน” “ผู้ค้นพบความหมายในงานอาสาสมัครภาคสนาม” และ “ผู้ค้นพบคุณค่าจากการตั้งเป้าหมาย” ซึ่งประเด็นหลักนี้ เป็นผลจากกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณซึ่งเป็นการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการศึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการโค้ชที่มีประสิทธิผลรวมจำนวนทั้งสิ้น 22 ชั่วโมง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการใส่ใจการพัฒนาจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานเพื่อชุมชนสังคม ดังนั้นการวิจัยจะคุณค่ามากยิ่งขึ้น หากนำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาจิตวิญญาณในกลุ่มคนทำงานเพื่อสังคม ให้พวกเขามีกำลังใจและทำงานอย่างมีศักยภาพ นอกจากนี้นักวิจัยหรือนักวิชาการสามารถนำผลการ

ศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์ด้านการให้การปรึกษาและการพัฒนาสังคมต่อไป

คำสำคัญ : จิตวิญญาณ, การโค้ช, ปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์, เรื่องเล่า

Title	COACHING PROCESS FOR SPIRITUAL DEVELOPMENT AMONG PEER EDUCATORS WHO PROVIDE SUPPORT FOR DRUG USERS: A NARRATIVE STUDY
Author	PREENAPA CHOORAT
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Nanchatsan Sakunpong , Ph.D.

This research is concerned with how to develop spirituality among peer educators who support drug users by employing a narrative approach. The objectives are to understand the construction of spiritual identity among peer educators who were formerly drug users, by looking at their personal, family and work experience; and who were additionally receiving coaching that integrates an effectiveness coaching approach with counseling theory and other related theories. Throughout this qualitative research, symbolic interaction theory was applied, as well as in-depth interviews with a semi-structured questionnaire used for five peer educators as the key informants, and six drug users as secondary informants.

The results of the study were divided into two main themes. Firstly, from personal, family, and work experience, peer educators created the spiritual identities in three sub-themes, which included the following: "the family of a drug user" "religion and culture" and "voluntary for drug users". Secondly, based on spiritual coaching received, it was found that it can develop the identities of peer educators in three sub-themes, which included "person with work awareness" "personal discovery of meaning in peer educators' work" and "personal discovery of values in goal setting". This theme resulted from twenty two hours of spiritual coaching, a process which was a combination of effectiveness coaching approach, counseling psychology techniques and other related theories.

The research is devoted to the development of the spirituality of peer educators who contribute to the resources of society. Therefore, this research will be

more valuable if it can inspire society in recognizing the importance of spiritual development among supporters and encourage them to continue their potential work for society. Furthermore, this research may be beneficial and provides valuable contributions to academics and researchers in terms towards the advancement of knowledge development in the counseling and social development areas.

Keyword : Spirituality, Coaching, Symbolic, Interaction, Narrative Study

กิตติกรรมประกาศ

การเดินทางเพื่อสรรสร้างองค์ความรู้มาถึงจุดหมายปลายทางได้ในครั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยมีเพื่อนร่วมทางหนุนเสริมจิตวิญญาณเป็นพลังผลักดันให้ยืนหยัดต่อสู้กับอุปสรรคปัญหาทั้งภายนอกและภายในตนให้ก้าวเดินไปข้างหน้าจนใฝ่คว้าความสำเร็จได้ในที่สุด ผู้วิจัยจึงขอใช้พื้นที่นี้แทนคำขอบคุณด้วยความซาบซึ้งจากกันบึงของหัวใจ ท่านแรกคือ ท่านอาจารย์ นันทชิตส์ณธ์ สุกุลพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาผู้อยู่เคียงข้างผู้วิจัยตั้งแต่วันแรกจนวันสุดท้าย พลังความตั้งใจมุ่งมั่นของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีได้ส่งต่อมายังผู้วิจัย อาจารย์ไม่เคยทอดทิ้งผู้วิจัยให้อ้างว่างโดดเดี่ยวในสนามการเรียนรู้ที่แสนหนักหนาเสียสละเวลาส่วนตัวช่วยคิดวางแผนแก้ปัญหาในหลายเรื่องโดยเฉพาะผู้ปราศจากประสบการณ์การทำวิจัยเช่นผู้วิจัย ผู้วิจัยรับรู้ถึงความรักความห่วงใยที่มีให้ลูกศิษย์คนนี้เสมอมาและจะจดจำตลอดไป ท่านต่อมาคือ ท่านอาจารย์ สุรุทธิ ปัดโรสง อาจารย์ผู้สร้างแรงบันดาลใจในการเป็นครูผู้ให้ ผู้ทุ่มเทถ่ายทอดความรู้การวิจัยและทฤษฎีทางสังคมวิทยาแก่ผู้วิจัย อดทนให้ศิษย์ผู้นี้เข้าใจงานให้ลึกซึ้งแม้จะต้องสอนซ้ำๆ อาจารย์ไม่เคยเบื่อหน่ายพร้อมมอบกำลังใจแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในงานวิจัยหลายๆ ครั้ง เพื่อให้งานวิจัยออกมาเป็นที่ยอมรับ เป็นผู้เปิดโลกทางการคิดและฝึกฝนการวิจัยเชิงคุณภาพให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ ประสบการณ์ที่อาจารย์มีอยู่พร้อมที่มอบให้ลูกศิษย์ผู้นี้ให้มากที่สุด ดังนั้นความโชคดีสูงสุดของการเดินทางครั้งนี้คือ ผู้วิจัยได้พบกับครูผู้มีจิตวิญญาณทั้งสองท่าน ขอกราบขอบพระคุณท่าน ณ ที่นี้ ด้วยค่ะ

บุคคลต่อมาคือที่สุดของกำลังใจ ผู้สานฝันความสำเร็จ เมื่อลูกสาวมีความฝันต้องการศึกษาต่อปริญญาเอก พ่อแม่พร้อมรับสานฝันสนับสนุนลูกทุกทางให้ถึงฝั่งฝัน “พ่อแม่จะช่วยเอง” เป็นคำสัญญาและทำให้มีวันนี้ นอกจากทุนทรัพย์บางส่วนกำลังใจมีให้เสมอ ในยามทุกข์เมื่อหันไปหาครอบครัวพ่อแม่ยิ้มให้กำลังใจเสมอ สำคัญที่สุดคือความเชื่อมั่นว่าลูกสาวคนนี้ได้แน่นอน ทำให้ผู้วิจัยไม่เคยคิดถอยผลักดันไปข้างหน้าเพราะเชื่อว่านี่คือฝันของครอบครัวเช่นกัน วันนี้ความสำเร็จในการศึกษาที่มีเกียรติครั้งนี้ขอมอบให้พ่อแม่ทั้งหมด ลูกกราบขอบพระคุณพ่อแม่ของลูกที่สุดค่ะ นอกจากนั้นขอบคุณทุกคนในครอบครัว สามียู่เคียงข้างจับมือให้กำลังใจเสมอในวันที่ใจหนักอึ้งมรสุมหลายทิศทางก็ให้ความอบอุ่น ผู้วิจัยรับรู้ได้ถึงความรักความห่วงใยที่มีให้กันไม่เคยขาดทุกข์สุขเรามีร่วมกัน ฝ่าแผลผู้พี่ก็เช่นกันคอยผลักดันพูดให้คิดต่อสู้ให้กำลังใจเสมอในทุกเวลาที่ผู้เป็นน้องมีความรู้สึกแทรกแฉง เตือนสติเพราะรู้จักจิตวิญญาณผู้วิจัยดีกว่าใคร

นอกเหนือจากอาจารย์และครอบครัวผู้เป็นที่รักและเคารพ การเดินทางครั้งนี้ไม่มีวันสำเร็จหากขาดมูลนิธิของอาสาสมัครภาคสนาม ทั้งเจ้าหน้าที่ที่เป็นดั่งพี่น้องคอยดูแลให้การช่วยเหลือเอื้ออำนวยความสะดวกให้ทุกอย่าง ณ พื้นที่ เสียสละเวลาส่วนตัวมาสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ

อาสาสมัครภาคสนามทุกคน เรื่องเล่าของทุกคนมีความหมายกับผู้วิจัย ผู้วิจัยจะจดจำตลอดไป

สุดท้ายขอขอบคุณ จูน โบว์ ปอยและเอื้อย เพื่อนเก่าธรรมศาสตร์ที่ให้กำลังใจในการศึกษาของเพื่อนคนนี้ ช่วยลุ้น ช่วยคิดให้คำปรึกษาการตัดสินใจในเรื่องชีวิตและการศึกษาของเพื่อนคนนี้ ซึ่งทุกคนไม่เคยปฏิเสธในการขอความช่วยเหลือของเพื่อนคนนี้ ขอขอบคุณพี่ปูและพี่เอพีสาวผู้อยู่เคียงข้างน้องให้กำลังใจน้องคนนี้คอยแนะนำชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์เข้าใจความรู้สึกของน้องทุกอย่าง และขอขอบคุณพี่หนึ่ง หัวหน้างานที่คอยให้กำลังใจสนับสนุนวางแผนให้การทำงานและการศึกษาของลูกน้องคนนี้ไปด้วยกันอย่างลงตัวที่สุดเท่าที่จะทำได้ อนุโมทนาคุณอาจารย์ทุกท่านที่สนับสนุนผู้วิจัยในการเดินทางมาถึงจุดหมายปลายทาง หากผู้วิจัยมิได้กล่าวถึงก็ขออภัย ณ ที่นี้ด้วย

ปรีนาภา ชูรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฒ
สารบัญรูปภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
1. การสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ: แนวคิดทฤษฎี ลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ บริบทสังคมของ การสร้างจิตวิญญาณ.....	14
1.1 แนวคิดทฤษฎีการสร้างตัวตน.....	14
1.2 ลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ	19
1.3 บริบทสังคมของการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณบริบทสังคมในการสร้างตัวตนผู้มีจิต วิญญาณ.....	21
2. การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ: กระบวนการทางสังคมจากการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิง จิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	24

2.1	หลักการแนวความคิดการไต่ขที่มีประสิทธิผล	24
2.2	ทฤษฎีการศึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	28
2.3	รูปแบบการไต่ขเชิงจิตวิญญาณ	33
3.	การศึกษาแบบเรื่องเล่า วิธีการวิจัยเพื่อเข้าถึงปรากฏการณ์แห่งจิตวิญญาณ	38
3.1	ลักษณะการศึกษาแบบเรื่องเล่า	38
3.2	การเข้าถึงข้อมูล	41
3.3	การวิเคราะห์ข้อมูล	42
3.4	การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้	43
4.	กรอบแนวคิดวิจัย	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....		48
1.	มุมมองผู้วิจัย	49
2.	การคัดเลือกและข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล	50
2.1	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	51
2.2	ผู้ให้ข้อมูลรอง	58
3.	พื้นที่วิจัย	60
3.1	ลักษณะองค์กรและพื้นที่ทำงานอาสาสมัครภาคสนาม	60
3.2	การไต่ขเชิงจิตวิญญาณ: กิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม.....	63
4.	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
4.1	การจดบันทึกข้อมูลของผู้วิจัย	75
4.2	การเขียนบันทึกอนุทินของอาสาสมัครภาคสนาม	75
4.3	การบันทึกเทปเสียงกิจกรรมการไต่ขเชิงจิตวิญญาณ.....	75
4.4	การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งโครงสร้าง	75
5.	การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์แบบแก่นเนื้อหา	80
6.	ความเชื่อถือได้ (Trustworthiness).....	84

7. จริยธรรมและการตรวจสอบข้อมูล	86
บทที่ 4 พื้นที่สร้างประสบการณ์จิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม	88
1. เส้นทางชีวิตการเป็นผู้ใช้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนาม	89
1.1 ก้าวแรกของชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด	89
1.2 สังคมครอบครัวผู้ร่วมทางผู้ใช้ยาเสพติด	91
1.3 ทางออกจากชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด	95
2. บริบทชีวิตการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม	98
2.1 จุดเริ่มต้นการทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนาม	98
2.2 การเตรียมความพร้อมอาสาสมัครภาคสนามก่อนลงสนาม	101
2.3 บทบาทอาสาสมัครภาคสนามในชุมชน	104
3. บริบทการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ	109
3.1 ผู้โค้ชและผู้รับการโค้ช	110
3.2 ระยะเวลา สถานที่	113
3.3 บรรยากาศและรูปแบบกระบวนการเรียนรู้โดยรวม	115
3.4 บรรยากาศกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณแต่ละขั้น	115
บทที่ 5 การสร้างตัวตนอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณ	133
ประเด็นหลักที่ 1 การสร้างจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม จากประสบการณ์ชีวิตส่วนตัว	
ครอบครัวและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม	135
1.1 ครอบครัวผู้ใช้ยาเสพติด	136
1.2 ศาสนาวัฒนธรรม	152
1.3 การทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพื่อผู้ใช้ยาเสพติด	157
ประเด็นหลักที่ 2 ผลการปลูกจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม จากประสบการณ์การโค้ชเชิงจิต	
วิญญาณ	164
2.1 ผู้มีสติตระหนักรู้ในงาน	164

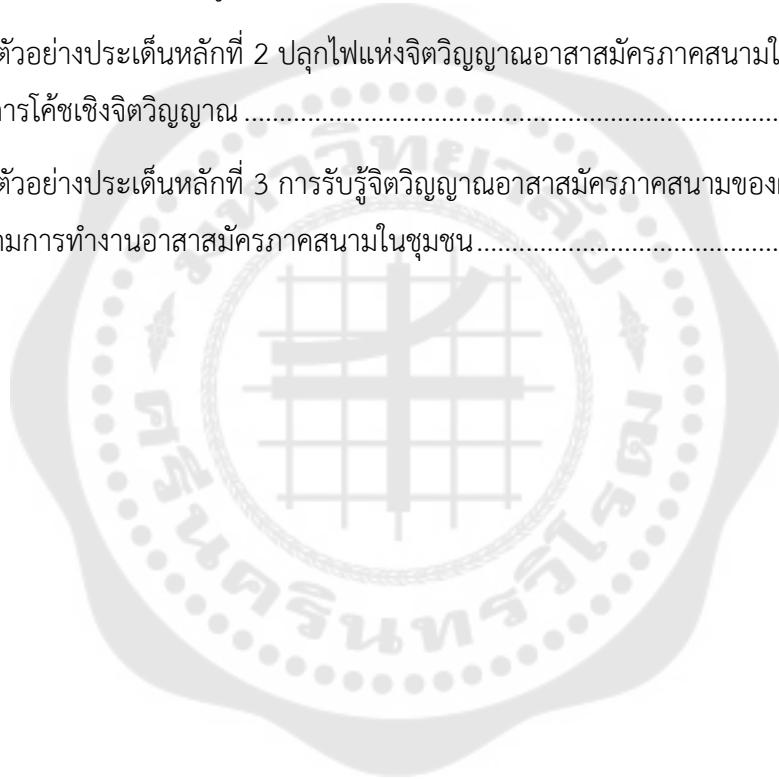
2.2 ผู้ค้นพบความหมายในงานอาสาสมัครภาคสนาม.....	167
2.3 ผู้ค้นพบคุณค่าจากการตั้งเป้าหมาย.....	172
ประเด็นหลักที่ 3 การถ่ายโยงจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามสู่ผู้เฒ่าเสพติด จาก	
ประสบการณ์ของผู้เฒ่าเสพติด	178
3.1 อาสาสมัครภาคสนามผู้ยืนหยัดต่อสู้กับความตาย ถ่ายโยงสู่ เพื่อนเฒ่าผู้มีความรักและ	
ความศรัทธา.....	179
3.2 อาสาสมัครภาคสนามผู้มีความรัก ถ่ายโยงสู่ ผู้เฒ่าเสพติดผู้สร้างคุณค่าชีวิต	181
3.3 อาสาสมัครภาคสนามผู้มุ่งมั่นทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ถ่ายโยงสู่ ผู้เฒ่าเสพติดผู้มีสติ	
ตระหนักรู้.....	183
3.4 อาสาสมัครภาคสนามผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต ถ่ายโยงสู่ ผู้เฒ่าเสพติดผู้	
ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต	185
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาวิจัยการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม.....	188
ผลสรุปของการศึกษาวิจัย	188
1. การสร้างจิตวิญญาณของครอบครัวผู้เฒ่าเสพติด.....	188
2. การสร้างจิตวิญญาณโดยศาสนาวัฒนธรรม.....	189
3. การสร้างจิตวิญญาณจากการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม.....	190
4. การพัฒนาจิตวิญญาณจากกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ.....	191
5. การพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม.....	195
6. การถ่ายโยงจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามสู่เพื่อนผู้เฒ่าเสพติด.....	197
บทที่ 7 เรื่องเล่าจากประสบการณ์การศึกษาวิจัยของผู้วิจัย	198
1. ก่อนเดินทาง : เริ่มต้นต้นทุนเดิม ก้าวอย่างสร้างต้นทุนใหม่	198
2. ระหว่างการเดินทาง: ประสบการณ์สร้างนักจิตวิทยาปรึกษามุมมองใหม่	199
2.1 ประสบการณ์ในบทบาทผู้การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ	199
2.2 ประสบการณ์การใช้มุมมองการผสมผสานทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษา	200
2.3 ประสบการณ์ของผู้วิจัยกับวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า.....	200

2.4	ประสบการณ์การพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของผู้วิจัย	201
2.5	ประสบการณ์การพัฒนาตัวตนจิตวิทยาการปรึกษาผู้ปฏิบัติการ สุนัขวิจัยเชิงคุณภาพ .	202
2.6	ประสบการณ์การศึกษาความสัมพันธ์กระบวนการทางสังคมกับงานจิตวิทยาปรึกษา ..	203
2.7	ประสบการณ์การศึกษาการถ่ายโยงจิตวิญญาณ	204
3.	บทสรุปการเดินทาง: ประสบการณ์ให้เข็มทิศชีวิต.....	204
4.	ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัย	204
4.1	การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	204
4.2	การทำวิจัยครั้งต่อไป.....	206
	บรรณานุกรม.....	208
	ภาคผนวก.....	219
	ประวัติผู้เขียน.....	231

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แผนกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ: การเดินทางของจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม..	64
ตาราง 2 แสดงการใส่รหัสข้อมูล.....	81
ตาราง 3 แสดงตัวอย่างประเด็นหลักที่ 1 การสร้างตัวตนและพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม ในบริษัทสังคมชีวิตครอบครัวผู้สูงอายุเสพติด	81
ตาราง 4 ตัวอย่างประเด็นหลักที่ 2 ปลุกไฟแห่งจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามในบริษัทสังคม กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ	82
ตาราง 5 ตัวอย่างประเด็นหลักที่ 3 การรับรู้จิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามของผู้สูงอายุเสพติด บริษัทสังคมการทำงานอาสาสมัครภาคสนามในชุมชน.....	83

สารบัญรูปร่างภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 แนวคิดพื้นฐานการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ	34
ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดวิจัย	47
ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	52
ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลรอง.....	59
ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นเนื้อหา.....	84
ภาพประกอบ 6 ห้องประชุมสถานที่จัดกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ	114
ภาพประกอบ 7 บันทึกการทำกิจกรรมการโค้ชในวันแรกของอาสาสมัครภาคสนาม	118
ภาพประกอบ 8 บันทึกการทำกิจกรรมการโค้ชในวันที่ 2 ของอาสาสมัครภาคสนาม	122
ภาพประกอบ 9 กลุ่มภาพแสดงผลสะท้อนคำตอบ จากแบบฝึกหัดความหมายแห่งชีวิต	124
ภาพประกอบ 10 กลุ่มภาพแสดงผลการตีความศรัทธา จากแบบฝึกหัดดาวบันดาลใจ	126
ภาพประกอบ 11 ภาพตัวอย่างการประกบฝ่ามือส่วนหนึ่งของแบบฝึกหัดการบ่มเพาะสติ	127
ภาพประกอบ 12 การบ้านจิตอารมณ์ แบบฝึกหัดการบ่มเพาะสติ	127
ภาพประกอบ 13 บันทึกผลการลงมือปฏิบัติของอาสาสมัครภาคสนาม.....	130
ภาพประกอบ 14 การจดบันทึกผลการติดตามประเมินผล.....	131
ภาพประกอบ 15 โครงสร้างการพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม.....	178

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ณ ห้องประชุมเล็ก ๆ สีขาวอยู่บนชั้นสองของอาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานมูลนิธิ หากมองออกไปนอกหน้าต่างจะเห็นป้อมประจำการชั่วคราวของทหารตั้งอยู่ฝั่งตรงข้าม อันเป็นบรรยากาศที่เห็นจินตนาการของผู้คนที่นี่ ภายในห้องประชุมมีผู้วิจัยและชายฉกรรจ์ 5 คน นั่งบนเก้าอี้พลาสติกสีแดงรอบโต๊ะประชุมสี่เหลี่ยมสีขาว ในช่วงเวลานั้นทุกคนกำลังจดจ่อรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับความศรัทธา อันเป็นพลังที่ช่วยให้ข้ามผ่านช่วงวิกฤตของชีวิต แม้อากาศภายนอกจะร้อนอบอ้าวด้วยฝนที่กำลังใกล้ตกแต่คนในห้องไม่มีใครใส่ใจเรื่องนี้ เพราะเรื่องราวในห้องเข้มข้นนัก เมื่อคนหนึ่งถ่ายทอดเรื่องราวของเขาออกมาได้กระตุ้นผลักดันให้อีกคนหนึ่งถ่ายทอดออกมาเช่นกัน นับเป็นโอกาสที่หาได้ยากนักที่ลูกผู้ชายแต่ละคนจะพร้อมเปิดใจบอกเล่าความรู้สึกมุมมองชีวิตที่อยู่ภายในบึงของหัวใจออกมา

ชายคนหนึ่งซึ่งแม้จะเป็นคนรูปร่างเล็กแต่เรื่องราวของเขากลับทำให้เห็นหัวใจของนักสู้ผู้ยิ่งใหญ่ เขาเล่าเรื่องราวของเขาด้วยสำเนียงภาษาไทยที่ไม่ชัดแต่ไม่ได้ขวางกั้นความรู้สึกที่จะสนใจติดตามเรื่องราวของเขาแม้แต่น้อย การยืนหยัดต่อสู้กับความตายของพ่อคนหนึ่ง พยายามมีชีวิตรอดจากการป่วยหนักเนื่องจากติดเชื้อเอชไอวี ต้นเหตุสำคัญที่คร่าชีวิตผู้เฒ่าเสพติดในหมู่บ้านให้ตายไปทีละคน ๆ จนเหลือเพียงสองคนคือเขาและเพื่อนอีกคน และครั้งนี้กำลังถึงคราวของเขาที่ความตายกำลังจับจ้องอยู่ เพราะยาต้านไวรัสเอชไอวียังอยู่ในช่วงทดลอง เมื่อหมอตรวจดูก็สนใจไม่รักษาบอกให้เขากลับบ้านไปดูแลตัวเอง แม้ชีวิตจะมีแต่ไฟในตัวเขากลับลุกโชติช่วง เพราะลูกยังเล็กหนัก เขาจึงบอกกับตัวเองว่า แม้หมอไม่รักษาก็ไม่เป็นไรเขาจะรักษาตนเอง และหนึ่งอาทิตย์ผ่านไปเขาก็ทำตามที่ได้พูดไว้ได้จริง เขากลับไปบ้านรักษาดูแลตนเองสะท้อนให้เห็นถึงหัวใจของเขาที่ไม่ได้ป่วยตามร่างกาย และปาฏิหาริย์ก็เกิดขึ้นร่างกายไม่ทรุดลง หมอเห็นความพยายามจึงให้ลงชื่อรับยาต้านไวรัสเอชไอวี จนวันนี้เขามีชีวิตรอดกลับมาแข็งแรงเป็นปกติ และตัวเขากลายเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ติดเชื้อในชุมชนมีความหวังดูแลรักษาตนเอง

“เพราะว่าหมอ ไม่อยากให้ยาแล้ว แต่ว่าเราคิดว่าเราจะรักษาตัวเอง ไม่ว่าจะยังไงเราก็จะรักษา เพราะลูก เราเป็นเสาหลักของครอบครัว ถ้าเราจากไปลูกจะอยู่กับใคร ลูกยังเล็กมาก”

มนุษย์ทุกคนล้วนมีพลังขับเคลื่อนภายในตน ทำให้ตื่นรู้มีความเชื่อมั่นและศรัทธา ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต เป็นตัวตนแห่งจิตวิญญาณที่เพาะบ่มมาจากการปฏิสัมพันธ์ของผู้คน และสังคมเรื่อยมา หากแต่การเผชิญกับสถานการณ์ชีวิตที่ทำให้ตัวตนแห่งจิตวิญญาณต้องเลื่อนรางและกลับไหลภายในตน ดังนั้นมนุษย์ปลุกไฟแห่งจิตวิญญาณของตนได้อย่างไร เป็นคำถามจากประสบการณ์การทำงานของนักจิตวิทยาปรึกษาคนหนึ่ง

เมื่อต้องให้การศึกษาแก่ อาสาสมัครภาคสนาม อดีตผู้เฒ่าเสพติดหรือผู้กำลังรักษาบำบัด การติดยา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่มอบอุปกรณ์สะอาด ส่งต่อผู้เฒ่าเสพติดสู่ระบบคัดกรองรักษา ให้ข้อมูลความรู้และข้อแนะนำด้านสุขภาพ และติดตามให้การศึกษาดูแลกลุ่มผู้เฒ่าเสพติดในชุมชน ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานจิตสังคมและการให้การศึกษาของผู้วิจัย ผู้วิจัยตระหนักว่าปัญหาด้านยาเสพติดเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน ด้วยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหลายมิติทั้งด้านร่างกายจิตใจ สังคมศาสนา วัฒนธรรม กฎหมาย และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ดังเช่นสังคมทั่วไปรับรู้ร่วมกันว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และผลจากการเฒ่าเสพติดในกลุ่มผู้เฒ่าเสพติดชนิดชนิดทำให้มีการติดต่อของเชื้อ HIV ซึ่งไม่ใช่เฉพาะภายในกลุ่มผู้เฒ่าเสพติด แต่ได้ขยายสู่คนในครอบครัวและชุมชนและสังคม โดยเฉพาะชุมชนที่มีความชุกชุมของยาเสพติดและขาดความรู้ในการป้องกันการติดต่อของเชื้อ HIV ดังนั้นเพื่อป้องกันการลุกลามของปัญหา HIV ในชุมชนบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครภาคสนามนั้นมีความสำคัญมาก เพราะอดีตการเป็นผู้เฒ่าเสพติดที่ผ่านมาของอาสาสมัครภาคสนาม เกื้อหนุนให้อาสาสมัครภาคสนามเข้าถึงและได้รับความไว้วางใจของกลุ่มคนที่เฒ่าเสพติดที่มักหลบเลี่ยงหลีกเลี่ยงหนีสังคมและไม่ไว้วางใจใครง่าย และเมื่อผู้วิจัยรับฟังเรื่องราวชีวิตและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม ผู้วิจัยรับรู้ได้ถึงความอ่อนล้าการขาดซึ่งพลังของอาสาสมัครภาคสนาม อันมาจากวิถีงาน เช่น การถูกต่อต้านไม่ให้ความร่วมมือของชุมชน การไม่ใส่ใจดูแลตนเองของผู้เฒ่าเสพติด ความโศกเศร้าจากการสูญเสียผู้เฒ่าเสพติดจากติดเชื้อและเฒ่าเสพติดเกินขนาด และวิถีตน เช่น ปัญหาสุขภาพทรุดโทรมจากการเฒ่าเสพติดในอดีต การถูกตีตราไม่ยอมรับจากสังคมทั้งจากคนในครอบครัวหรือคนในชุมชน ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานจากอาการต้องการยาแบบขาดไม่ได้ ในบางคนจากเลิกยาเสพติดได้แล้วก็หวนกลับไปเฒ่าเสพติดอีก อาสาสมัครภาคสนามจึงต้องต่อสู้ทั้งภายในตนและสังคมภายนอก เมื่อด้านทานไม่ไหวตัวตนผู้มีพลังก็ถูกแทนที่ด้วยตัวตน “ผู้หมดไฟ”

ผู้หมดไฟ (Burn Out) คือผู้มีมุมมองต่อชีวิตการทำงานด้วยความผิดหวัง ไม่เห็นความสำเร็จในสิ่งที่ทำ เมื่อเกิดขึ้นซ้ำ ๆ จึงสวมบทบาทเป็นผู้ขาดความกระตือรือร้นและไม่มีความมุ่งมั่นทำการใด ๆ ซึ่งปรากฏการณ์เช่นนี้ สามารถพบได้ในกลุ่มคนทำงานดูแลช่วยเหลือและประคับประคองจิตใจในผู้มีปัญหาซับซ้อน (Acker, 2012; Amiri et al., 2016; Griner, 2013; Vilardaga et al., 2011) และเช่น เอ. มัวร์ และ รูธ เบอร์จิ้น นักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญด้านยาเสพติดได้สะท้อนสถานการณ์อาสาสมัครภาคสนามให้เห็นเด่นชัด จากการสำรวจและประเมินปัญหาพบว่า อาสาสมัครภาคสนาม

ส่วนใหญ่คือผู้หมดไฟควรมุ่งเน้นดูแลด้านจิตใจ เช่น การรับบริการปรึกษากับนักจิตวิทยาหรือมีพี่เลี้ยงงานที่เข้าใจ คอยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในงาน และการที่สังคมให้การยอมรับในตัวตนของอาสาสมัครภาคสนามมากขึ้น (มูลนิธิพีเอสไอประเทศไทย, 2555) ฉะนั้นเพื่อการประคับประคองและป้องกันปัญหาด้านจิตใจในอาสาสมัครภาคสนาม ทางมูลนิธิผู้ดูแลและสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามจึงจัดให้มีบริการสายด่วนฮอตไลน์ โดยมีนักจิตวิทยาการปรึกษาคอยรับฟังให้คำปรึกษา แต่ด้วยวัฒนธรรมทางสังคมและธรรมชาติของคนเสพยาเสพติด ยากนักที่จะเปิดเผยตัวตนและบอกเล่าด้านที่อ่อนแอให้ใครรับฟัง โดยเฉพาะอาสาสมัครภาคสนามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งมักถูกคาดหวังจากสังคมให้เป็นผู้อดทนเข้มแข็ง การบริการสายด่วนฮอตไลน์จึงแทบจะไม่มีอาสาสมัครภาคสนามโทรมาใช้บริการ และเมื่อการตั้งรับไม่เป็นผล ซึ่งผู้วิจัยจึงพยายามคิดหาวิธีการเชิงรุกที่สอดคล้องกับตัวตนความเป็นอาสาสมัครภาคสนาม และจากศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยค้นพบว่า “การพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญูณ” และ “กระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล” หนึ่งทางคือพลังตน อีกหนึ่งทางคือพลังความสำเร็จ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา และตัวตนของอาสาสมัครภาคสนาม เพราะตัวตนผู้มีจิตวิญญูณ สามารถป้องกันการสร้างตัวตนผู้หมดไฟ (Hardiman, & Simmonds, 2013) ในขณะที่กระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล คือ กระบวนการกระทำระหว่างกันของผู้โค้ชและผู้รับโค้ช ในการแก้ไขผลการปฏิบัติงานและพัฒนาบุคคลให้สำเร็จในเป้าหมายเฉพาะบุคคลหรือความเชี่ยวชาญนั้น ๆ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุฒ พัฒนาผล, 2557; สุกัญญา รัตมีธรรมโชติ, 2551; โอบาร์ว่า เฮอร์มีเนีย, 2554) และเพื่อความมีประสิทธิผลของวิธีการที่มุ่งเน้นพัฒนาจิตวิญญูณคุณลักษณะภายในบุคคล ผู้วิจัยจึงใช้ต้นทุนของนักจิตวิทยาปรึกษานำเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Corey, 2008) มาผสานเทคนิค (Norcross & Newman, 1992: 3-45 อ้างถึงใน นันทชัตสันท์ สกุลงพงศ์, 2557: 32) กับกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมของการพัฒนาจิตวิญญูณที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการ

และในการแสวงหาองค์ความรู้ของการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้มองผ่านแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์บูรณาการกับแนวคิดการสวมบทบาทและเทคนิคการโค้ชเพื่อประยุกต์กับประเด็นการสร้างตัวตนของอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญูณ ซึ่งเชื่อว่า “ตัวตน” สร้างจากการกระทำระหว่างบุคคลและสังคม “ไม่มีตัวตนไม่มีสังคม, ไม่มีสังคมไม่มีตัวตน” สังคมและตัวตนเป็นระบบสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน (รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2556; ศิขรา ศิริสาร, 2556; Alver, & Caglar, 2015; Blumer, 1986) ดังนั้นการพัฒนา “ตัวตนผู้มีจิตวิญญูณอาสาสมัครภาคสนาม” จึงพัฒนามาจากกระบวนการทางสังคมที่เรียกว่า “การโค้ชเชิงจิตวิญญูณ” เมื่อบุคคลมาปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการที่ออกแบบไว้ บุคคลจะตีความทำความเข้าใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการโค้ชเชิงจิตวิญญูณ และตกตะกอนกลายเป็นประสบการณ์ในตัวบุคคล ดังนั้นเพื่อเข้าถึงองค์ความรู้ ผู้วิจัยต้องเข้าถึงแก่นประสบการณ์ของบุคคล การศึกษาคั้งนี้จึงใช้วิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า (Narrative

Approach) วิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นศึกษาเรื่องราวของบุคคล องค์ความรู้จึงผ่านการวิเคราะห์ทั้งผู้เล่าและผู้วิจัย เอื้ออำนวยให้ค้นพบแง่มุมที่ซ่อนเร้นถูกเปิดเผย เช่น อารมณ์ความรู้สึก มุมมอง ค่านิยม จึงเป็นการศึกษาที่เข้าถึงตัวตนความเป็นมนุษย์ หรือเป็นความเข้าใจที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงจากการเข้าถึงตัวตนความเป็นอาสาสมัครภาคสนาม แสวงหาองค์ความรู้อันเกิดจากเคารพความเป็นมนุษย์ไม่ได้เป็นเพียงวัตถุวิสัย ซึ่งไม่สามารถพบได้ในวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (นราภรณ์ หะวานนท์, 2552; สุภางค์ จันทวานิช, 2549)

นอกจากนั้นคุณค่าวิธีวิจัยจากเรื่องเล่าของการศึกษาคั้งนี้ มิได้จำกัดศึกษาเพียงการศึกษาในประสบการณ์ใดประสบการณ์หนึ่งเท่านั้น เพราะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณสามารถสร้างขึ้นจากบริบทสังคมและการทำงานที่มีความหมายได้เช่นกัน บริบทสังคมครอบครัว ศาสนาวัฒนธรรม การทำงานและสถานการณ์สำคัญ เป็นต้น (มณฑล สรไกรกิติกุล และสุนันทา เสี่ยงไทย, 2556; ธรรมนันทิกา แจ็งสว่าง, 2555; พิณนภา แสงสาคร, อธิพันธ์ ชูชม และพรธณี บุญประกอบ, 2555; Cashwell, Bentley, & Bee, 2007; Dobmeier & Reiner, 2012; Larsen, 2012; Shaw, Bayne, & Lorelle, 2012; Smith, 2006; Walsh, 2012) ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้จึงศึกษาการสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณทั้งจากบริบทการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ และบริบทสังคมและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม

สุดท้ายคือบทสรุปในช่วงเริ่มต้น “การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ” คือกระบวนการพัฒนาศักยภาพภายใน เป็นกระบวนการรูปแบบใหม่สำหรับการทำงานด้านปรึกษาเชิงจิตวิทยาและการพัฒนาอาสาสมัครภาคสนามในชุมชน ด้วยเป็นการผสมผสานเทคนิคจิตวิทยาปรึกษากับกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล และการศึกษาคั้งนี้ยังเป็นการบูรณาการหลากหลายศาสตร์ ทั้งทฤษฎีสังคมวิทยา ทฤษฎีทางจิตวิทยา หลักการโค้ชที่มีประสิทธิผล และวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า ซึ่งเป็นการสร้างมิติใหม่ของการศึกษาวิจัยให้กับทางสังคมวิชาการ รวมถึงการนำวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่ามาศึกษาในขอบข่ายงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยาซึ่งพบไม่มากนัก จะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่มีความน่าสนใจและมีคุณค่าต่อด้านวิชาการของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเช่นกัน

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำถามการวิจัยดังนี้

1. อาสาสมัครภาคสนามผู้มีประสบการณ์เป็นผู้ใช้ยาเสพติดและเป็นผู้มีจิตวิญญาณสามารถดูแลและสนับสนุนชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ยาเสพติดชุกชุมนั้น มีการสร้างจิตวิญญาณอย่างไร
2. กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งผู้วิจัยนำไปพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม สามารถพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามได้อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

เพื่อเข้าใจการสร้างและพัฒนาตัวตนจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม ผู้มีประสบการณ์เป็นผู้ใช้ยาเสพติดและเป็นผู้มีจิตวิญญาณในการดูแลและสนับสนุนชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด ทั้งจากประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวครอบครัวและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม และประสบการณ์การรับบริการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

แบ่งเป็นด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติ

ด้านวิชาการ

1) เปิดพื้นที่ความรู้ชุดใหม่ด้านการประกอบสร้างความหมายของจิตวิญญาณ ทั้งจากมุมมองทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ และประสบการณ์ส่วนตัว ครอบครัวและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งจะขยายขอบเขตและแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิญญาณให้มีความลุ่มลึกมากขึ้น และมีความสอดคล้องกับกลุ่มอาสาสมัครภาคสนาม ที่ทำงานกับบริบทกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน

2) พัฒนาระบบการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ที่เกิดจากการผสมผสานแนวคิดการโค้ชที่มีประสิทธิภาพกับทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ในการนำไปใช้กับอาสาสมัครภาคสนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) งานวิจัยนี้ได้ประยุกต์วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเรื่องเล่าเพื่อศึกษาผลจากการแทรกแซงทางจิตวิทยา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้คือการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ อันนำไปสู่การมองเห็นผลลัพธ์เชิงบวกแก่ผู้รับบริการทางจิตวิทยาในมิติที่ลึกซึ้งและลุ่มลึกมากขึ้นโดยให้ความสำคัญกับประสบการณ์ทางจิตใจที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการเป็นสำคัญ

ด้านการปฏิบัติ

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือสถาบันการศึกษา สามารถนำรูปแบบการโค้ชเชิงจิตวิญญาณไปใช้ในการฝึกอบรมอาสาสมัครภาคสนามในหน่วยงานหรือสถาบันได้ เพราะนอกจากจะใช้ในการพัฒนาผู้ทำงานอาสาสมัครภาคสนามโดยตรงได้แล้ว ยังส่งผลถึงผู้ใช้ยาเสพติด ให้เกิดการพัฒนาไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีในที่สุด

2) ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด เช่น นักจิตวิทยา นักบำบัด หรือนักสังคมสงเคราะห์ สามารถประยุกต์องค์ความรู้ เกี่ยวกับการสร้างจิตวิญญาณจากบริบทสังคม และการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามซึ่งมีชีวิตอีกด้านหนึ่งคืออดีตผู้ใช้ยาเสพติด ในการทำความเข้าใจกระบวนการสร้างจิตวิญญาณที่สำคัญของผู้ใช้ยาเสพติด

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่า (Narrative Approach) มีขอบเขตของการวิจัยด้านผู้ให้ข้อมูล ด้านแหล่งข้อมูล และพื้นที่วิจัย ดังนี้

ด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ อาสาสมัครภาคสนาม ณ เขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 5 คน ซึ่งถูกเลือกให้เข้าร่วมการวิจัยด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง โดยเลือกจากประสบการณ์การทำงานกับอาสาสมัครภาคสนามของผู้วิจัยในทุกพื้นที่ของโครงการขององค์กรพัฒนาสังคมที่สนับสนุนการทำงานอาสาสมัครภาคสนามในการดูแลผู้ไร้สัญชาติในประเทศไทย ซึ่งพบว่าเป็นพื้นที่ที่มีความชุกชุมของสถานการณ์ปัญหาไร้สัญชาติ และมีบริบทสังคมครอบครัวศาสนาวัฒนธรรมที่เข้มข้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาการสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม นอกจากนั้นเลือกอาสาสมัครภาคสนามผู้ที่สามารถสื่อสารและให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนดได้ทุกขั้นตอน

ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ไร้สัญชาติ ที่ได้รับการดูแลและบริการจากอาสาสมัครภาคสนามที่เข้าร่วมการวิจัยศึกษานี้ จำนวน 6 คน จากจำนวน 12 คน ซึ่งเลือกจากความสามารถในการสื่อสารและให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน และมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจในขณะที่ให้ข้อมูล และสามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่ศึกษาได้อย่างครอบคลุม

ด้านแหล่งข้อมูล

ในการศึกษานี้ข้อมูลหลักที่ได้รับจะมี 2 แหล่ง คือ เอกสารที่เกี่ยวข้องและประสบการณ์ของบุคคล คือ

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง รายงานโครงการ หนังสือ บทความ งานวิจัย ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณ องค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของกระบวนการโค้ช กระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล ทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาเพื่อเป็นองค์ความรู้พื้นฐานมาสังเคราะห์พัฒนารูปแบบการโค้ชเชิงจิตวิญญาณที่มีประสิทธิภาพ วิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่า ฯลฯ

2) นำเรื่องเล่าจากประสบการณ์บุคคล คือ ประสบการณ์การของอาสาสมัครภาคสนาม (การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ชีวิตสังคมครอบครัวผู้ไร้สัญชาติ และการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม) และประสบการณ์ของเพื่อนสมาชิกผู้ไร้สัญชาติ (การทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม)

มาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสร้างเป็นองค์ความรู้เพื่อเข้าใจปรากฏการณ์การพัฒนาจิตวิญญาณที่เกิดขึ้น

ด้านพื้นที่วิจัย

ด้านพื้นที่ของการศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกชุมชนในเขตภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานของมูลนิธิซึ่งสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามในการดูแลผู้สูงอายุเสพติดในชุมชน ซึ่งวางแผนและผลักดันการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามในการค้นหาผู้สูงอายุเสพติดที่ติดเชื้อเอชไอวี และให้ข้อมูลด้านสุขภาพและการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี กับผู้สูงอายุเสพติดตลอดจนส่งต่อดูแลรักษาผู้สูงอายุเสพติดในชุมชน ซึ่งในพื้นที่ที่ศึกษากับด้วยปัญหาเสพติดในชุมชน โดยเฉพาะการใช้ยาเสพติดชนิดฉีด อันเป็นสาเหตุหลักในการติดเชื้อเอชไอวี และไวรัสตับอักเสบบีและซี ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนนับถือศาสนาอิสลามมีบางชุมชนที่นับถือพุทธศาสนา ภาษาถิ่นที่ใช้มีทั้งภาษาถิ่นใต้ และภาษามลายู และประกอบอาชีพทั้งเกษตรกรรม การประมง ค้าขายและรับจ้างทั่วไป โดยกระบวนการทำงานอาสาสมัครภาคสนามนั้น จะมีการวางแผนและวางแผนประชุมงาน และรายงานความก้าวหน้า ณ ศูนย์ประสานทุกอาทิตย์ จากนั้นลงชุมชนเพื่อเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุเสพติดที่เป็นสมาชิกของมูลนิธิและค้นหาผู้สูงอายุเสพติดรายใหม่ ซึ่งวิถีชีวิตของผู้สูงอายุเสพติดชนิดฉีดจะแอบซ่อนผู้สูงอายุในสถานที่ลับสายตา เช่น สวนยางหรือสถานที่ห่างไกลผู้คนในชุมชน และมีจำนวนไม่น้อยเป็นผู้สูงอายุเสพติดที่มารับการบำบัดเมธาโดน ณ โรงพยาบาลประจำอำเภอ ซึ่งจากประสบการณ์การทำงานกับอาสาสมัครภาคสนามในเขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคใต้และภาคเหนือ ผู้วิจัยพบว่าชุมชนในเขตภาคใต้มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมศาสนาและครอบครัวเข้มข้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการพัฒนาจิตวิญญาณที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและแรงศรัทธาในพลังเหนือธรรมชาติ และเนื่องด้วยผู้วิจัยมีภูมิลำเนาบ้านเกิดเป็นคนในจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ จึงมีฐานวัฒนธรรมและภาษาถิ่นใกล้เคียงกับอาสาสมัครภาคสนาม ทำให้เอื้ออำนวยด้านการสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจ ส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในการพัฒนาเรียนรู้และการเก็บรวบรวมข้อมูล ลดอุปสรรคปัญหาการสื่อสารที่อาจเกิดขึ้น นำมาซึ่งรายละเอียดข้อมูลลงลึกและชัดเจน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1) ตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ หมายถึง ผู้มีพลังขับเคลื่อนภายใน จากการมีสติ ความเชื่อและความศรัทธา การค้นพบความหมายของชีวิต สร้างความมีคุณค่า ความรัก การตระหนักรู้และพัฒนาศักยภาพแห่งตน มุ่งมั่นรับผิดชอบทำงานอย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหา มีสัมพันธภาพกลมกลืนกับผู้อื่น ดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวม โดยสามารถเชื่อมโยงตนเองเข้าสู่พลังที่เหนือกว่า (Higher energy) หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนศรัทธา และลักษณะของผู้มีจิตวิญญาณมีทั้งหมด 3 ลักษณะ คือ

1.1) ผู้มีสติสัมปชัญญะ หมายถึง การนิ่งสงบของจิตส่งผลให้เกิดการตระหนักรู้ตนเองเท่าทันความคิดและการกระทำของตนเอง สามารถควบคุมตนได้ดีในสภาวะทั่วไปโดยเฉพาะภาวะวิกฤตสามารถนิ่งสงบได้ ซึ่งการมีสติจะทำให้เกิดสมาธิเอื้ออำนวยให้บุคคลได้สังเกตภาวะภายในของตนเองและนำมาสู่การเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และเข้าใจความจริงของชีวิต หรือที่เรียกว่า ปัญญา หรือการรับรู้เหนือธรรมชาติ (Transcendence) ทำให้บุคคลมีความกลมกลืนทั้งต่อตัวตนของตนเอง (Self) และสิ่งรอบตัว และรู้สึกได้ถึงความยินดี ภายในจะรู้สึกสงบสุข มีความหวังและมีพลังในการยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรค

1.2) ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา หมายถึง การเชื่อศรัทธาในคำสอนและปฏิบัติตามพิธีการของศาสนาที่ตนนับถือ หรือมีความศรัทธาในพลังที่มองไม่เห็นแต่รับรู้ได้จากประสบการณ์ที่สำคัญในชีวิต เช่น การรับรู้ถึงพลังความรัก พลังความดีงาม โดยความเชื่อและความศรัทธาจะผลักดันให้บุคคลนำหลักการ องค์กรความรู้ หรือแนวคิดในสิ่งที่เชื่อและศรัทธามากำหนดทิศทางในแสดงออกทางทางความคิดและการกระทำที่มีพลังสอดแทรกในการทำงาน การใช้ชีวิต การวางแผนเป้าหมายในชีวิต รวมถึงการเผชิญหน้ากับอุปสรรคและปัญหาได้อย่างมั่นคง

1.3) ผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต หมายถึง การที่บุคคลตระหนักรู้ถึงการมีอยู่ ค้นพบความหมายของชีวิตทำให้ดำรงอยู่อย่างมีความหมายและมีคุณค่า มีจุดมุ่งหมายในการใช้ชีวิตที่เปี่ยมไปด้วยพลัง

2) การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ หมายถึง กระบวนการที่ผู้โค้ชสนับสนุนให้อาสาสมัครภาคสนามพัฒนาองค์ประกอบของจิตวิญญาณใน 3 ด้าน คือ สติสัมปชัญญะ พลังความเชื่อและความศรัทธาในพลังเหนือธรรมชาติ และการค้นพบความหมายและคุณค่าชีวิต ซึ่งผู้โค้ชจะใช้องค์ความรู้และทักษะการโค้ชและจิตวิญญาณสนับสนุนให้อาสาสมัครภาคสนามพัฒนาศักยภาพด้านจิตวิญญาณและประยุกต์ใช้ความรู้ดังกล่าวในการทำงานในบทบาทอาสาสมัครภาคสนามต่อไป

ขั้นที่ 1 เตรียมพร้อมก่อนเดินทาง หมายถึง ขั้นนี้ผู้โค้ชจะเทคนิคการสะท้อนความรู้สึก (Reflect of feeling) ของทฤษฎีการปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง คือ การมุ่งเน้นการสร้าง

สัมพันธภาพและบรรยากาศอบอุ่นไว้วางใจด้วย การฟังอย่างเข้าใจและทักษะการสะท้อนความรู้สึกในช่วงเริ่มต้น เอื้อให้ผู้รับบริการโค้ชเปิดเผยและยอมรับตัวตนของตนเอง ในขั้นนี้นอกจากผู้โค้ชจะศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องของการพัฒนาจิตวิญญาณและทำความเข้าใจในทุกรายละเอียดของขั้นตอนการโค้ช ผู้โค้ชจะมีการฝึกฝนทักษะที่สำคัญสำหรับการเป็นผู้โค้ช ซึ่งในการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ทักษะการฟัง สะท้อนความรู้สึกและทักษะการถามอันเป็นทักษะพื้นฐาน นอกจากนั้นผู้โค้ชจะต้องทำความเข้าใจในบทบาทที่เอื้ออำนวยต่อการโค้ชคือ ผู้สร้างสัมพันธภาพ ผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้นำกลุ่มในกระบวนการกลุ่มการพัฒนาทางจิตวิญญาณ ผู้สร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง ผู้สร้างการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการโค้ชในทุกกระบวนการ ผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้การประเมินความก้าวหน้าและผู้เสริมพลังและการให้กำลังใจแก่ผู้รับบริการโค้ช และในขั้นนี้ผู้โค้ชจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของกระบวนการโค้ช บทบาทของผู้โค้ชและผู้รับบริการโค้ช และลักษณะการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนแก่ผู้รับบริการโค้ช ซึ่งผู้โค้ชจะเริ่มต้นสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้รับบริการโค้ชไว้วางใจและมั่นใจในตัวผู้โค้ช เมื่อผู้รับบริการโค้ชไว้วางใจและเข้าใจกระบวนการ ผู้โค้ชจึงให้ผู้รับบริการโค้ชสำรวจจิตวิญญาณของตนเอง ผู้โค้ชจะใช้การสังเกต รับฟังและคำถามพูดคุยกับผู้รับบริการโค้ช และร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งด้านการปรึกษาเชิงจิตวิญญาณของผู้รับบริการโค้ช จากนั้นนำผลการวิเคราะห์และประเมินมากำหนดเป้าหมายและวางแผนพัฒนาต่อไป

ขั้นที่ 2 เข้มทิศของการเดินทาง หมายถึง ขั้นของการกำหนดทิศทางหรือการตั้งเป้าหมายของผู้รับบริการโค้ชภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด ในขั้นนี้แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานคือทฤษฎีกลุ่มปัญญาและพฤติกรรมนิยม คือ เทคนิคการบริหารตนเอง คือ ผู้โค้ชจะเริ่มต้นสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงแก่ผู้รับบริการโค้ช โดยการสร้างการตระหนักให้ผู้รับบริการโค้ชเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จากนั้นผู้โค้ชจะเอื้ออำนวยให้ผู้รับบริการโค้ชตั้งเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งเป้าหมายที่กำหนดจะต้องมีความท้าทาย เฉพาะเจาะจง เป็นรูปธรรมสามารถสังเกตเห็นได้และสามารถทำได้จริงในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นไปตามหลัก SMART เมื่อกำหนดเป้าหมายชัดเจนต่อมาผู้โค้ชและผู้รับบริการโค้ชจะร่วมออกแบบวางแผนวิธีการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในขั้นนี้ผู้โค้ชจะชี้แนะวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัญหาของผู้รับบริการโค้ช และในช่วงท้ายผู้โค้ชจะให้ผู้รับบริการโค้ชสรุปเป้าหมายและแผนการของตนเอง และผู้โค้ชจะให้กำลังใจผู้รับโค้ชในปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 3 ปลุกไฟแห่งจิตวิญญาณ หมายถึง ขั้นของการเสริมศักยภาพในความรู้และทักษะที่สำคัญของการปรึกษาเชิงจิตวิญญาณ ในขั้นนี้จากองค์ประกอบของจิตวิญญาณ 3 องค์ประกอบ ซึ่งใช้เทคนิคกลุ่มจิตศึกษา คือ การใช้กระบวนการกลุ่มให้เกิดการแบ่งปันความรู้สึกและเรื่องราวและเรียนรู้ด้วยกัน โดยแบบฝึกหัดสำหรับการเสริมศักยภาพในแต่ละด้านของจิตวิญญาณมีการนำเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาใช้ดังนี้

องค์ประกอบสติสัมปชัญญะ ใช้การนำเทคนิคสติบำบัด คือ การฝึกนั่งสมาธิจากการหายใจเข้าออก การใช้ฝ่ามือและการจดบันทึกอารมณ์และมอบหมายให้มีการบ้านฝึกฝนการพัฒนาสติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นเทคนิคของกลุ่มปัญญาและพฤติกรรมนิยม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสติซึ่งเป็นทักษะที่ต้องฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบด้านความเชื่อและความศรัทธา และการค้นพบความหมายของชีวิต หมายถึง ผู้โค้ชนำเทคนิคการถามของทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยมให้ผู้รับการโค้ชการบอกเล่าประสบการณ์เพื่อค้นหาค่านิยม ความเชื่อ และความหมายในชีวิตของตนเอง นำมาสู่การเข้าใจความศรัทธาและความเชื่อของตนเอง และค้นพบคุณค่าความหมายและการมีอยู่ของตนเอง ซึ่งแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาองค์ประกอบของจิตวิญญาณทั้ง 3 องค์ประกอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 แบบฝึกหัด คือ

แบบฝึกหัดที่ 1 ดาวบันดาลใจ เพื่อสำรวจและทบทวนความเชื่อและความศรัทธาของตนเอง และกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการทำงานและการใช้ชีวิตตามความเชื่อและความศรัทธาของตน

แบบฝึกหัดที่ 2 ความหมายแห่งชีวิต เพื่อสร้างการตระหนักถึงการดำรงอยู่อย่างมีความหมายและมีคุณค่า เป็นการค้นหาคำความหมายในชีวิตโดยการบอกเล่าประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับการมีคุณค่าและมีความหมายของชีวิต

แบบฝึกหัดที่ 3 บ่มเพาะสติ จุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีการตระหนักรู้ มีสติ และสมาธิเท่าทันต่อตนเองและสิ่งรอบตัว คือ การฝึกสมาธิและการฝึกสติในชีวิตประจำวัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จและปัญหาและอุปสรรคในการฝึกปฏิบัติ

แบบฝึกหัดที่ 4 เมล็ดพันธุ์แห่งจิตวิญญาณ เพื่อสนับสนุนให้ผู้รับการโค้ชมีการบูรณาการจิตวิญญาณแห่งตนสู่การทำงานในบทบาทอาสาสมัครภาคสนามและการดำเนินชีวิต เป็นการแลกเปลี่ยนถึงความเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณของตนและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานสนับสนุนทางจิตสังคมแก่ผู้สูงอายุเสพติด

ขั้นที่ 4 ก้าวอย่างมั่นใจ หมายถึง ขั้นที่ผู้รับการโค้ชจะลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาผู้โค้ชจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้การแนะนำ นอกจากนั้นผู้โค้ชจะมีบทบาทกระตุ้นผลักดัน เสริมพลังให้และกำลังใจ และผู้โค้ชจะให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ เพื่อผู้รับโค้ชจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขและลงมือปฏิบัติการจนถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด ในขั้นนี้เป็นความต่อเนื่องของการใช้เทคนิคการจัดการตนเองและกำกับตนเองตามแนวคิดและทฤษฎีปัญญาและพฤติกรรมนิยม คือ ภายหลังจากการกำหนดเป้าหมายจะมีการลงมือปฏิบัติ จากนั้นเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับและให้แรงเสริมเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมและบรรลุผล

ขั้นที่ 5 ตามรอยนักเดินทาง หมายถึง ขั้นที่ผู้โค้ชและผู้รับการโค้ชจะร่วมกันประเมินผลความก้าวหน้าโดยประเมินความสำเร็จจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้รับโค้ชจะรายงานผลปฏิบัติการของตนปัจจัยที่เอื้อให้เกิดความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นตามมุมมองและความรู้สึกของตนเองภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร โดยมีผู้โค้ชรับฟังและให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ และท้ายสุดจะร่วมสรุปผลตลอดกระบวนการและผู้โค้ชจะให้แรงเสริมและมุมมองที่สำคัญเพื่อให้ผู้รับการโค้ชรักษาศักยภาพตนเองไว้หรือทำมันเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งในขั้นนี้จะเป็นการติดตามและประเมินผลระหว่างการปฏิบัติการและสิ้นสุดกระบวนการโค้ช ในขั้นนี้ก็จะเช่นกันเป็นการใช้เทคนิคการจัดการตนเอง ตามแนวคิดและทฤษฎีปัญญาและพฤติกรรมนิยม แต่เป็นการมุ่งเน้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสมให้คงถาวรซึ่งนอกจากการประเมินผลจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้โค้ชจะต้องมีการสนับสนุนให้ผู้รับการโค้ชให้แรงเสริมตนเอง ตระหนักในคุณค่าและผลการปรับพฤติกรรม อีกทั้งต้องเตรียมการเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมปัจจุบันให้คงอยู่และแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้นในอนาคตและเตรียมพร้อมรับมือกับอุปสรรคปัญหาที่อาจส่งผลให้พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไม่ลดลงหรือหายไป

3) ผู้โค้ช หมายถึง ผู้มีบทบาทดำเนินการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามให้เป็นตามลำดับขั้นตอน โดยใช้ทักษะองค์ความรู้ด้านการโค้ชและจิตวิญญาณสนับสนุนให้อาสาสมัครภาคสนามมีการพัฒนาทางจิตวิญญาณและสามารถประยุกต์ประสบการณ์ทางจิตวิญญาณของตนเองสู่การทำงานของตนเองได้

4) ผู้รับการโค้ช หมายถึง อาสาสมัครภาคสนามที่เข้าร่วมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ตามลำดับขั้นตอน และได้รับการสนับสนุนเรียนรู้และฝึกฝนจากผู้โค้ชในการพัฒนาศักยภาพจิตวิญญาณ ช่วยให้มิประสบการณ์การพัฒนาทางจิตวิญญาณ และนำประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการทำงานของตนเอง

5) อาสาสมัครภาคสนาม หมายถึง ผู้มีอดีตใช้ยาเสพติดหรือกำลังรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติด ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลสุขภาพของผู้ใช้ยาเสพติด ในรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้ผู้ใช้ยาเสพติดรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจในการเข้ารับบริการ ตลอดจนการสนับสนุนการป้องกันและการดูแลรักษา ทั้งทางด้านกาย ใจ และจิตวิญญาณ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยอาสาสมัครภาคสนามจะลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อให้ความรู้และข้อมูลรณรงค์เอชไอวี ไวรัสตับอักเสบบีและซี และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ สนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันเช่นถุงยางอนามัยและอุปกรณ์เข็มสะอาดของผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน และส่งต่อสถานพยาบาลหรือศูนย์บำบัดตามความจำเป็น

6) ผู้ใช้ยาเสพติด หมายถึง ผู้ที่เสพยาเสพติดหรือวัตถุชนิดใด ๆ อาจรวมถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติด ที่เมื่อเสพยาเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าโดยการรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องการเพิ่มขนาด

การเสพชิ้นเป็นลำดับ มีอาการนอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปทรุดโทรมลง

7) วิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่า หมายถึง วิธีการวิจัยแบบคุณภาพและมุ่งเน้นการศึกษาประสบการณ์การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ผ่านเรื่องเล่าอาสาศัมครภาคสนามและผู้เชี่ยวชาญเสพติด จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้เล่าเรื่องจะทำให้ผู้เล่าได้ทบทวนประสบการณ์ของตนและร่วมกันตีความให้ความหมายทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และเป็นการศึกษาประสบการณ์เป็นองค์รวมที่สะท้อนถึงบทบาทและการเชื่อมโยงสัมพันธ์ของบุคคลต่อกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ทั้งด้านมุมมอง ภาษา ตัวตน และโลกของผู้เล่าเรื่อง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการเข้าใจถึงปรากฏการณ์ทางสังคม “การสร้างและพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม” นั้น เบื้องต้นต้องเข้าใจว่าคุณลักษณะจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามของการศึกษานี้ คือ “ผู้มีสติสัมปชัญญะ” “ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา” และ “ผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิต” ตามผลการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง เป็นการมองผ่านแนวคิดการสร้างตัวตน (Self) ของทฤษฎีทางสังคมวิทยาคือทฤษฎีสัมพันธสัญลักษณ์และแนวคิดการสวมบทบาท ซึ่งเชื่อว่าตัวตนเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของอาสาสมัครภาคสนามกับสังคมแวดล้อมทำให้เกิดการสวมบทบาทตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ โดยเหตุการณ์ของการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณนั้น มุ่งเน้นศึกษาจากประสบการณ์การสร้างและพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามทั้งในบริบทสังคมครอบครัว การทำงานอาสาสมัครภาคสนาม และบริบทการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ (กระบวนการโค้ชที่ผสมผสานเทคนิคของทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล) ด้วยวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่าวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นเข้าถึงองค์ความรู้จากการตีความประสบการณ์เรื่องเล่าของอาสาสมัครภาคสนาม

ทั้งนี้หลักการแนวคิดทฤษฎีทั้งหมดแบ่งตามประเด็นหลักและประเด็นย่อย ดังนี้

1. การสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ: แนวคิดทฤษฎี ลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ บริบทสังคมของการสร้างจิตวิญญาณ
  - 1.1 แนวคิดทฤษฎีการสร้างตัวตน
  - 1.2 ลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ
  - 1.3 บริบทสังคมในการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ
2. การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ: กระบวนการทางสังคมจากการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 หลักการแนวคิดการโค้ชที่มีประสิทธิผล
  - 2.2 ทฤษฎีจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 2.3 รูปแบบการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ
3. การศึกษาแบบเรื่องเล่า วิธีการวิจัยเพื่อเข้าถึงปรากฏการณ์แห่งจิตวิญญาณ
  - 3.1 ลักษณะการศึกษาแบบเรื่องเล่า
  - 3.2 การเข้าถึงข้อมูล
  - 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 การตรวจความน่าเชื่อถือได้

4. กรอบแนวคิดวิจัย

โดยรายละเอียดของแต่ละประเด็นหลักและหัวข้อย่อย มีดังนี้

1. การสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ: แนวคิดทฤษฎี ลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ บริบทสังคมของการสร้างจิตวิญญาณ

1.1 แนวคิดทฤษฎีการสร้างตัวตน

การสร้างตัวตน (Self) ของการศึกษาคั้งนี้ คือ ปรากฏการณ์ทางสังคมบนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) และแนวคิดการสวมบทบาท (Role Taking) เพื่อเข้าใจในการสร้างความเป็นตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม (รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2556; ศิขรา ศิริสาร, 2556; Alver, & Caglar, 2015; Blumer, 1986) ดังนี้

1.1.1 ความเป็นตัวตน (Self)

จอร์จ เฮอเบิร์ต มีด (George Herbert Mead) ได้เสนอแนวคิดกับความเป็นตัวตนในระดับญาณวิทยาว่า เป็นเรื่องที่มีการรับรู้อย่างเป็นวัตถุวิสัยหรือปรนัยภาพจากในรูปของการกระทำของคนเรา ซึ่งการกระทำนั้นสะท้อนให้เห็นว่าการกระทำเชื่อมโยงกับตัวตน (Self) การเป็นผู้รู้และถูกรู้ (Knower and Known) อันเป็นการกระทำที่ปรากฏหรืออยู่ในปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งรู้ว่าการกระทำนั้นมีความชัดเจนปรากฏออกมาสร้างเป็นวัตถุวิสัยจับต้องได้ เหมือนกระบวนการธรรมชาติทั่วไป เช่น ก้อนหินตกลงจากที่สูงตามแรงดึงดูดโลก คือมีความชัดเจนอธิบายได้แบบประจักษ์หรือวัตถุวิสัย โดยจะเป็นแนวคิดเกี่ยวกับแรงและน้ำหนัก ในขณะที่การกระทำอธิบายจากประสบการณ์ (Experience) ไม่สามารถอธิบายได้อย่างเป็นกฎสากล เพราะประสบการณ์แต่ละคนอาจมีความแตกต่างกันและคนรับรู้ต่างกันได้ ซึ่งสิ่งที่ใครคนใดรู้นั้นเป็นการสะท้อนตัวตนหรือบอกความเป็นตัวตนดังที่มีดเรียกว่า “I” เป็นการรู้จักตัวตนในฐานะการกระทำ (in Action) และตัวตนในภาพหนึ่งคือ “Me” ซึ่งเป็นตัวตนจากการถูกมองหรือทำให้ เป็นกระบวนการเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องของการกระทำและทำให้เพิ่มตัวตน (Self) ซึ่งเป็นตัวกำหนดมาอย่างมีความหมายจากกระบวนการสะท้อนตัวตน (Self-reflection) ซึ่งทำให้เกิดการรับรู้ตัวตนเป็นผลผลิต ซึ่งตัวตนชื่อ “Me” อันเกิดจากการตระหนักรู้ว่า “I” ซึ่งสอดคล้องหรือสอดคล้องกับตัวตน (Self) ซึ่งเป็นประสบการณ์อยู่ในประเภทประสบการณ์สังคม ณ เวลาหรือจุดนั้น (Moment) ซึ่งประสบการณ์มีอยู่นั้นคือกระบวนการของตัวตน อันยังผลให้เกิดผลผลิตที่เป็น “Me”

กล่าวอีกครั้งได้ว่า ความเป็นตัวตนเกิดหรือปรากฏในปรากฏการณ์ของสังคมที่มองเห็นได้อย่างปรนัยภาพหรือมีความเป็นวัตถุวิสัย โดยความเป็นตัวตนนี้เป็นประสบการณ์

(Experience) แบบผู้รู้และถูกรู้ “Knowers” และ “Known” หรือ การเป็นแบบ “I” และ “Me” ซึ่งมีความชัดเจนมากพอที่จะทำการศึกษาให้เห็นเชิงประจักษ์ได้ โดยตัวตนนี้เปิดเผยออกผ่านการเกิดขึ้น (Emergence) และการสะท้อนกลับ (Reflection) และการแสดงถึงจิตสำนึก (Consciousness) ซึ่งความเป็นอัตวิสัยในที่นี้จะแตกต่างจากอัตวิสัยแบบทั่ว ๆ ไป หรืออื่น ๆ คือจะมีความแตกต่างหลากหลาย (Differentiating Aspect of Self from Other Objects) เพราะเป็นเรื่องราวของความรู้สึก (Sense of Substantivity) ดังนั้นเมื่อจะทำความเข้าใจหรือศึกษาตัวตนต้องเป็นการศึกษาที่สะท้อนหลักการของความเป็นทวิภาวะ (Dualities) ของความเป็น อัตวิสัย-วัตถุวิสัย (Subjective – Objective) ผู้รู้-ผู้ถูกรู้ (Knower – Known) ผู้แสดง - ผู้ตอบสนอง (Agent Responder) นั่นคือการสร้างชีวิตบุคคล

หลักการพื้นฐานของความเป็นตัวตนคือการมองหรือเข้าใจต่อสาระหรือเนื้อหา (Substantivity) กล่าวคือเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับตัวแสดง (Agency) ที่ผู้แสดงรู้ตนว่า นั่นคือการกระทำของตัวเองในปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการบอกถึงคุณลักษณะของความเป็นตัวตน โดยผู้รู้เป็นผู้สะท้อน (Reflecting) บอกเล่า (Telling) การกระทำ (Acting) หรือเป็นความรู้สึกเช่นความหวัง (Hoping) และนอกจากนี้การกระทำที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นตัวตนอาจเป็นการตระหนักรู้ (Aware) การรู้ (Knows) ความรู้สึกเป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับตัวตนจากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นแนวคิดของมัต ซึ่งต่อมาได้พัฒนาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดย เฮอเบิร์ต บลูเมอร์ (Heabert Blummers) โดยเน้นไปที่การกระทำ (Action) คือ กระบวนการพื้นฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สะท้อนการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมที่ทำให้สามารถมองเห็นการกระทำได้อย่างเป็นปรนัยภาพ ตัวตน (Self) และการกระทำ (Activity) เผยให้เห็นรูปแบบของชีวิตสังคมเป็นไปได้ สำหรับการกำหนดความหมายให้ตนเองและผู้อื่นสวมบทบาท (Role Taking) ของคนอื่นได้ทำความเข้าใจร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) นี้เป็นการสื่อสารและการกระทำ เพื่อสร้างความเข้าใจ สำหรับการที่บุคคลสามารถสร้างความหมายของตนเองที่เชื่อมโยงกับการกระทำของคนอื่น ดังนั้นความเป็นตัวตน (Self) คือ กระบวนการสร้างตัวตนผ่านตัวเอง ซึ่งทำให้ตนเองและผู้อื่นกระทำ อย่างจำเป็นผู้แสดงอย่างเป็นอิสระในตนเองผ่านการสะท้อนกลับระหว่างกันและกัน

ในปี 1959 อันเซลม สเตราท์ (Anselm Straousws) สร้างความเข้าใจแนวคิดความเป็นตัวตนให้ลึกยิ่งขึ้น โดยเน้นไปว่าตัวตนเป็นการระลึกรู้ (Cognitive) โดยหยิบยกเอาอัตลักษณ์ (Identity) มาเป็นตัวอธิบายว่ากระจก (Mirror) และหน้ากาก (Marcks) ทำให้ตัวตนไหลเวียน (Circulated) ไปมาระหว่างกระจกและหน้ากากจนสุดท้ายบุคคลจะรับรู้อัตลักษณ์ของตน อันเป็นการมองว่าบุคคลเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการตระหนักรู้ตนเองผ่านอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ซึ่งอัตลักษณ์เกิดขึ้นพบหรือเห็นจากพฤติกรรมที่มีความหมายและสะท้อนภาพจากองค์กร

ทางสังคม ตัวตนสะท้อนหรือกำหนดอัตลักษณ์ ในขณะที่คนอื่นกำหนดตัวตนที่มีความเหมือนตนเอง ผ่านหน้าฉากเพื่อให้เห็นตัวตนที่ผ่านการสะท้อนจากคนอื่นเหมือนเป็นกระจกให้ตนเอง

1.1.2 บทบาท (Role)

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นเกิดจากการสวมบทบาท (Role Taking) โดยผู้สวมบทบาทนั้น อยู่ในฐานะผู้แสดงความกระตือรือร้นในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และได้ประเมินย้อนกลับของการปฏิสัมพันธ์ตามบทบาทของตน จนสามารถตระหนักรู้หรือรับรู้ตนเองหรือความเป็นตัวตนอันเป็นผลผลิตจากกระบวนการเรียนรู้ตามบทบาท

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทมีการมองว่า มุมมองในฐานะผู้กระทำ (Actor) ย่อมมีเป้าหมาย (Goal) การกระทำนี้ไม่สามารถทำได้ตามอำเภอใจ หากแต่ในเงื่อนไขสถานการณ์ใด ๆ (Situational Condition) ในสังคมใดสังคมหนึ่งจะมีบรรทัดฐาน (Norm) ค่านิยม (Value) และความคิดอื่น ๆ เป็นปัจจัยที่มีส่วนในการกำหนดตามปัจจัยที่มีการกระทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น เช่น นายแดงเป็นคนใจยาเสพติด สิ่งที่เขาจะทำหรือเป็นผู้ถูกกระทำคือเลิกยาเสพติดเป็นเป้าหมาย คือเลิกอย่างเด็ดขาด ไม่มีวันกลับมาเสพอีก ทั้งนี้เพราะมีค่านิยมเพื่อเป็นคนดีของพ่อเป็นตัวผลักดัน หรือกำกับให้นายแดงต้องแสดงบทบาทหรือการกระทำการเลิกเสพติดดังกล่าว

จากที่กล่าวมาเป็นแนวคิดบทบาทข้างต้น จะเห็นว่าผู้กระทำมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมแบบระหว่างกันและกัน (Interaction) แต่สัมพันธ์อย่างไรนั้นยังไม่ชัดเจน ความชัดเจนมีมากขึ้นเมื่อนำเอาแนวคิดสถานะ (Status) เข้ามาช่วยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงและคนอื่น บทบาทคือสิ่งที่บุคคลมีอยู่ในสังคมนั้นกระทำ (Act) ยกตัวอย่าง เช่น บทบาทของครู ภรรยา ผู้เป็นครู สังคมคาดหวังว่าต้องเป็นผู้สอน ส่วนภรรยาทำหน้าที่ดูแลบ้าน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าบทบาท คือพฤติกรรมหรือการกระทำที่คาดหวัง (expect) ส่วนสถานะคือตำแหน่ง (Position) ในระบบสังคมนั้น ๆ ที่กำหนดให้สัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่นในสังคมที่เป็นโรงเรียน มีการแยกสถานะระหว่างครูกับนักเรียน สิ่งทีครูและนักเรียนจะเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม และเข้าใจตามความคาดหวังนั้น เป็นไปตามตำแหน่งแห่งตนครอบครองอยู่

บทบาทคือสิ่งที่บุคคลทำ (Role in what Person Done) บทบาทเป็นพฤติกรรมที่คาดหวัง ส่วนตำแหน่ง (Position) จะเชื่อมโยงกับสถานะ (Status) ของบุคคล ครูเอาความคาดหวังมาเชื่อมโยง ดังที่ทราบข้างต้นแล้วว่าคนเป็นสัตว์สังคมดังนั้นจึงเกิดความคิดความเข้าใจตนเองว่าอยู่ในสถานะใด ๆ ของสังคม และถูกคาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร การคาดหวังนี้คือสิ่งที่บุคคลคาดการณ์ที่จะทำ ซึ่งล้วนแต่เป็นการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization)

แนวคิดบทบาทดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทนั้นเป็นการกระทำตามความคาดหวังที่ผูกมัดกับตำแหน่งสถานะ (Status Position) ซึ่งเป็นไปตามสิทธิ (Rights) และหน้าที่ (Duties) ความคาดหวังนี้เป็นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และบทบาทที่แสดงหรือ

การกระทำออกมานั้นกระทบกับบุคคล แนวคิดที่กล่าวมานี้เป็นแนวคิดของสำนักหน้าที่นิยม (Functionalist) ที่ปฏิสัมพันธ์เห็นว่าเป็นการมองบุคคลแบบคาดหวังให้เป็นไปตามแนวคิดที่กำหนดมากไป ทั้งที่บทบาทไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่ง มันมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ ซึ่งบทบาทที่เป็นไปได้ที่นักปฏิสัมพันธ์นำเสนอเพิ่มเติมอันเป็นการเน้นย้ำความเป็นบุคคลผู้กระตือรือร้นไม่เฉื่อยเฉย (Active Person) คือ การมีตัวบทบาท/การกระทำ/พฤติกรรมขึ้นมาได้และบางครั้งไม่สามารถคาดการณ์ได้ และอีกประการหนึ่งคือบุคคลมีบทบาทหรือกำหนดบทบาท (Take on Role) มากกว่ามีบทบาทตามที่ได้ถูกกำหนดมา

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทได้รับการขยายหรือศึกษาต่อจาก เชลดอล สไตรเกอร์ (Sheldon Stryker) (1980) แต่ก็ยังใช้แนวทางของปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ คือ การใช้แบบการคิดหรือประเมินผลสะท้อนกลับดังข้างต้น ซึ่งแนวคิดของเขาทำให้ชัดเจน โดยมุ่งที่การคิดแบบสะท้อนกลับ (Reflexive Thinking) อันเป็นกระบวนการคิดที่สัมพันธ์กับการแสดงบทบาทของบุคคลในที่ที่บทบาทเกี่ยวข้องกับทั้งตำแหน่ง (Position) ที่ดำรงอยู่และความคาดหวังว่าตนอยู่ในตำแหน่งนั้นต้องปฏิบัติหรือกระทำ ยกตัวอย่างเช่น นายแดงเดินเข้าไปงานเลี้ยงแห่งหนึ่งที่เขาได้รับเชิญไป ซึ่งงานแบบนี้มีคนส่วนใหญ่ไม่คุ้นหน้าหรือรู้จักกันมาก่อน แต่บังเอิญโต๊ะใกล้ ๆ นั้นมีนายดำ ซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนรุ่นเดียวกันนั่งอยู่ ในสถานการณ์เช่นนี้สิ่งที่อยู่ในใจหรือตามความคิดของนายแดงคือ นายดำเป็นเพื่อนได้มาพบกันในงานเลี้ยงทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจและรับประทานอาหารได้อย่างมีความสุข ความคิด (Thought) ที่เผยให้เห็นความเป็นตัวตนของนายแดงนั้นเป็นผู้ที่มีเพื่อนนั่งรับประทานอาหารอย่างเป็นกันเอง อันเป็นตัวตนที่บุคคลอย่างนายแดงสัมพันธ์กับคนอื่นที่เป็นเพื่อนนักเรียนรุ่นเดียวกัน และเห็นหรือความคิดที่เกิดขึ้น ตนเองเป็นผู้เห็นหรือรู้ตำแหน่งของตน คือเป็นเพื่อนกันและจึงเข้าถึงความหมาย หรือความคิดที่จะทำอะไรต่อไปดังนั้นจึงเข้าไปทักทาย และเกิดความสนิทตามทีคนทั่วไปคาดหวัง เพื่อนกันต้องทำแบบนี้หากไม่ทักทายจะถูกตำหนิ ซึ่งการกระทำหรือการปฏิบัตินี้เป็นกระทำ ที่ผ่านการคิดแบบสะท้อนกลับ

แนวคิดการสะท้อนกลับเป็นแนวคิดที่อธิบายให้เห็นตัวตนที่มีบทบาทแบบเป็นผู้กระทำหรือกระตือรือร้นสามารถสร้างหรือกำหนดความเป็นตัวตนของตนได้ เพราะการคิดแบบสะท้อนกลับคือการทำให้คนใดคนหนึ่งดำเนินบทบาท (Take the Role) ของคนอื่น โดยการตีความหมายเมื่อตนเองอยู่ในสถานการณ์แบบคนอื่น ๆ นั้น ตนเองก็จะทำแบบคนอื่นกระทำหมายความว่าสำหรับสไตรเกอร์แล้ว เขามองว่าการทำบทบาทเป็นการกระทำ (Role Taking) เป็นการกระทำที่มุ่งหวังของบุคคลที่มีต่อทัศนคติ แนวโน้มของคนอื่นและมองไปข้างหน้าว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องเป็นจริง (Valid) หรือไม่เป็นไปตามจริง (Invalid) หรือจะเปลี่ยนการกระทำอย่างไร นั้นหมายความว่าคนเราสามารถคิดแบบคนอื่น เรียนรู้ว่าจะทำอย่างไรในสถานการณ์ต่าง ๆ พยายามหรือลองทำตามบทบาท

บทบาทตามการคิดของสำนักปฏิฐานนิยมได้รับการพัฒนาเพื่อให้เห็นบทบาทเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง เมื่อบุคคลอยู่ในบทบาทที่ตนกระทำตามสิทธิหน้าที่ ซึ่งเป็นการมองว่าบทบาทอยู่ (Role exist) อย่างชัดเจนและแน่นอนจึงทำให้บุคคลสามารถสร้างกรอบแห่งพฤติกรรมหรือการกระทำของตนเองได้นั้นหมายความว่า บุคคลไม่ใช่เป็นเพียงแต่เป็นผู้ดำเนินบทบาทเท่านั้นหากแต่ยังเป็นผู้ทำบทบาท (Role making) อันเป็นกระบวนการ (Process) ซึ่งทำให้คนใดคนหนึ่งสร้าง (Create) และปรับปรุงหรือพัฒนา (Modify) แนวคิดของตัวเอง (Self) และบทบาทคนอื่น นั้นเป็นแนวโน้มของกระบวนการในพฤติกรรมที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

1.1.3 ตัวตน บทบาท และสถานการณ์ชีวิตจริง

ตัวตนตามแนวคิดเดอเมอของนักปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Interactionist) มีความเป็นสาระหรือเนื้อหา (Substantives) อันสะท้อนลักษณะทางจิตไม่ว่าจะเป็นความรู้สึก สำนึก การรับรู้ ซึ่งเป็นปรนัยภาพ (Objective) ที่บุคคลกระทำ (Action) และตัวตนนี้เป็นกระบวนการที่ได้มาจากการเรียนรู้ในสังคม (Socialization) ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Interaction) ทำให้บุคคลมองตน (I) จากการเข้าใจคนอื่นว่าตนเองที่เป็นอยู่ก็เป็นตนจากคนอื่นเข้าใจตนเอง (Me) การเข้าใจตนเอง รู้ตนเอง เป็นไปไม่ได้หากไม่มีการสวมบทบาท (Take Role) ที่เป็นที่ยึดถือของสังคมและตนเอง บทบาทเป็นทั้งสิ่งที่ดำรงอยู่ (Exist) ที่มีตามแน่นอน (Consistency) และขณะเดียวกันก็เปลี่ยนแปลงได้ หากบทบาทมีการเลือกตามที่เขาต้องการเพราะผู้แสดงบทบาทจะเป็นผู้มีสิทธิเลือกกระทำที่เรียนรู้ อันเป็นกระบวนการทำให้ตัวเขาเปลี่ยนตำแหน่งไปจากเดิมไปสู่ตำแหน่งใหม่ที่สะท้อนให้เห็นตัวตนใหม่ตามต้องการ

บทบาทที่สะท้อนให้เห็นถึงการกระทำของตัวตนดังกล่าวนี้ เพราะความคาดหวัง (Expectation) จากตำแหน่ง (Position) ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ (Rights and Duties) เป็นแนวทาง (Orientation) ให้มีการทำบทบาท (Role Taking) และในหลายกรณีบทบาทมีอยู่ในสถานการณ์จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพราะบุคคลอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ ต้องสร้างบทบาท (Role Making) ตามความปรารถนาอันเป็นสิ่งที่เป็นตัวตน ซึ่งเป็นผู้กระทำเชิงรุก อันเป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่าทั้งสำหรับตนเองและผู้อื่น

ตัวตนของผู้ติดยาเสพติดแน่นอนว่าสังคมมีภาพประสบการณ์ตรงกันว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงปรารถนา ภาพนี้ผู้เสพยาเสพติดเองก็รับรู้เช่นกัน ดังนั้นความพยายามเปลี่ยนแปลงตนเองให้หายจากการเป็นผู้ติดยาเสพติดจึงเป็นตัวตนที่คาดหวังทั้งจากตนเองและสังคม กระบวนการเปลี่ยนแปลงตัวตนนี้เป็นการเรียนรู้เพื่อนำพาตนเอง จากการทำบทบาทและสร้างบทบาทจากตำแหน่งของตนไม่ว่าจะเป็นลูกสามี พ่อ น้อง พี่ หลาน เป็นกระบวนการที่เกิดกับตัวตนบางคนทีเพาะบ่ม หรือสร้างคุณลักษณะของความเป็นผู้มีจิตวิญญาณ คือ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา และผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต ตัวตนดังกล่าวนี้เกิดจากการแสดง

บทบาทของผู้ติดยาเสพติด นอกจากเป็นผู้อาศัยหรืออยู่มีชีวิตรจริงในชุมชน และผ่านการฝึกอบรมใน ฐานะผู้รับความรู้ฝึกหัดให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณตามความคาดหวังหรือวัตถุประสงค์ของโครงการสำหรับ ผู้รับการฝึกอบรมจะมีบทบาทเป็นผู้เรียนรู้ในกระบวนการเรียนการสอน อันเป็นปฏิสัมพันธ์นำไปสู่การ มองเห็นว่าผู้เข้ารับการอบรมสัมพันธ์กับผู้สอน หลักสูตรวิธีการสอนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่ง ท้ายที่สุดผู้เข้ารับการอบรมก็กำหนดและสร้างตัวตนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถอันเป็นคุณลักษณะ ของความผู้มีจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นผู้มีจิตวิญญาณซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2 ลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ

จากสร้างตัวตนตามแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์และการสวมบทบาทข้างต้น คือ เชื่อว่าปรากฏการณ์สังคมการสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณ มาจากการที่อาสาสมัครภาคสนาม ปฏิสัมพันธ์กับสังคมแวดล้อม ในบทบาทสถานะทางสังคมที่ถูกคาดหวังต่าง ๆ เกิดความคิดสะท้อน กลับ ทำให้อาสาสมัครภาคสนามเกิดการสวมบทบาทลักษณะผู้มีจิตวิญญาณ ทั้งหมด 3 ลักษณะ คือ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา ผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต ซึ่ง คุณลักษณะทั้ง 3 ลักษณะนี้ เป็นผลจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณและ การพัฒนาจิตวิญญาณ และพบว่าการสังเคราะห์ความหมายและลักษณะของผู้มีจิตวิญญาณ มี รายละเอียดของความหมายโดยรวม และรายละเอียดของแต่ละลักษณะ ดังนี้

1.2.1 ความหมายของจิตวิญญาณ

จากการรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณ สามารถสรุปขอบข่ายคำนิยาม ของตัวตนของผู้มีจิตวิญญาณ (Spiritual) คือ “ผู้มีพลังขับเคลื่อนภายในให้ค้นพบความหมายของชีวิต ความมีคุณค่า ความรัก การตระหนักรู้และพัฒนาศักยภาพแห่งตน มุ่งมั่นรับผิดชอบทำงานอย่างไม่ย่อ ท้อต่ออุปสรรคปัญหา มีสัมพันธ์ภาพกลมกลืนกับผู้อื่น ดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของตนและ ส่วนรวม โดยสามารถเชื่อมโยงตนเองเข้าสู่พลังที่เหนือกว่า (Higher energy) หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตน ศรัทธา” (ธรรมนันทิกา แจ็งสว่าง, 2555; พิณนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม และ พรรณี บุญประกอบ, 2555; Cashwell, Bentley, & Bee, 2007; Dobmeier & Reiner, 2012; Larsen, 2012; Meyer, 2012; Myer & Kirk, 2003; Green & Harris – Fobes, 2001; Shaw, Bayne, & Lorelle, 2012; Young, Wiggins-Frame, & Cashwell, 2007)

ดังนั้นความหมายของจิตวิญญาณจึงสะท้อนให้เห็นถึงตัวตนที่ขับเคลื่อนจากภายใน และผลักดันตัวตนเชื่อมต่อหรือกระทำต่อโลกภายนอกในทางสร้างสรรค์ทั้งในทางการทำงาน สังคม การอยู่ร่วมกัน และมีการครอบคลุมถึงการถูกสร้างจากสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่บุคคล ศรัทธา

1.2.2 ลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ

1.2.2.1 ผู้มีสติสัมปชัญญะ

ผู้มีสติสัมปชัญญะ หมายถึง การนิ่งสงบของจิตส่งผลให้เกิดการตระหนักรู้ตนเอง เท่าทันความคิดและการกระทำของตนเอง สามารถควบคุมตนได้ดีในสภาวะทั่วไปโดยเฉพาะภาวะ วิกฤตสามารถนิ่งสงบได้ ซึ่งการมีสติจะทำให้เกิดสมาธิเอื้ออำนวยให้บุคคลได้สังเกตภาวะภายในของ ตนเองและนำมาสู่การเข้าใจตนเองและผู้อื่น และเข้าใจความจริงของชีวิตหรือที่เรียกว่า ปัญญา หรือ การรับรู้เหนือธรรมชาติ (Transcendence) ทำให้บุคคลมีความกลมกลืนทั้งต่อตัวตนของตนเอง (Self) และสิ่งรอบตัว และรู้สึกได้ถึงความยินดี ภายในจะรู้สึกสงบสุข มีความหวังและมีพลังในการยืนหยัด ต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรค (ประเวศ วะสี, 2545; พิณนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม และพรรณี บุญประกอบ, 2555; Ricci-Allegra, 2016; Bockrath, 2015; Hanfstingl, 2013; Gieseke, 2014; Larsen, 2012; Lomas, 2016; Palmer, 2010. Smith, 2006) สำหรับวิธีการในการเปลี่ยนแปลงจิต วิญญาณภายในบุคคล คือ การสร้างความสมดุลระหว่างร่างกายและจิตใจหรือการพัฒนาสุขภาวะองค์ รวม (Holistic) หรือ วิธีการพัฒนาสติ คือ การฝึกทำจิตใจให้สงบ (Clear Mind) เช่น การอยู่ในที่สงบ การฟังเทศน์ การสวดมนต์ การฝึกสติ การฝึกสมาธิ ฯลฯ (จำลอง ดิษยวณิช และคณะ 2557; ประเวศ วะสี, 2545; Brantley, 2006; Curry, 2010; Lomas, 2016; Louchakova, 2005)

การมีสติของอภิปรัชญาในศาสนาในที่นี่ คือ การที่อภิปรัชญาในศาสนาที่มี สมาธิจดจ่อในการทำงานอภิปรัชญาในศาสนาอย่างตั้งใจ หรือ มีความรู้ตัวตน ณ ขณะทำงาน อัน เป็นผลจากการฝึกฝนสติด้วยวิธีการต่าง ๆ

1.2.2.2 ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา

ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา หมายถึงการเชื่อศรัทธาในคำสอนและปฏิบัติตาม พิธีการของศาสนาที่ตนนับถือ หรือมีความศรัทธาในพลังที่มองไม่เห็นแต่รับรู้ได้จากประสบการณ์ที่ สำคัญในชีวิต เช่น การรับรู้ถึงพลังความรัก พลังความดีงาม โดยความเชื่อและความศรัทธาจะผลักดัน ให้บุคคลนำหลักการ องค์ความรู้ หรือแนวคิดในสิ่งที่เชื่อและศรัทธามากำหนดทิศทางในแสดงออก ทางทางความคิดและการกระทำที่มีพลังสอดแทรกในการทำงาน การใช้ชีวิต การวางแผนเป้าหมายในชีวิต รวมถึงการเผชิญหน้ากับอุปสรรคและปัญหาได้อย่างมั่นคง (พิณนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม และ พรรณี บุญประกอบ, 2555; Curry, 2010; Dobmier & Reiner, 2012; Johnson - Miller, 2011; Larsen, 2012; Maher, 2008; Morrison & Borgen, 2010)

แนวทางในการพัฒนาความเชื่อและความศรัทธาต่อศาสนาและพลังเหนือ ธรรมชาติ คือ การที่บุคคลได้ทบทวนประสบการณ์สำคัญของตนเอง ทำให้เกิดตระหนักรู้และเข้าใจ ความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตตนเองอย่างชัดเจน จากนั้นเปิดใจยอมรับอิทธิพลดังกล่าวและนำ ความเชื่อที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตมาสู่การพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนและเป็นแนวทางในการพัฒนา คุณภาพชีวิตต่อไป (Parker, 2009; Stanard & Painter, 2004) ดังนั้นความเชื่อและความศรัทธาของ

อสาสมัครภาคสนาม คือ การที่อสาสมัครภาคสนามยอมปฏิบัติและทำตาม แนวคิดแบบแผนในบุคคลหรือหลักคำสอน ประเพณีวัฒนธรรมที่อสาสมัครภาคสนามมีความเชื่อและศรัทธา

1.2.2.3 ผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต

ผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต หมายถึง การที่บุคคลตระหนักรู้ถึงการมีอยู่ ค้นพบความหมายของชีวิตทำให้ดำรงอยู่อย่างมีความหมายและมีคุณค่า มีจุดมุ่งหมายในการใช้ชีวิตที่เปี่ยมไปด้วยพลัง (Asselt & Senstock, 2009, Eliason et al., 2010; Larsen, 2012; Wessels & Müller, 2013)

แนวทางในการพัฒนาจิตวิญญาณในด้านการค้นพบความหมายและคุณค่าของชีวิต การตั้งคำถามท้าทายให้บุคคลได้ทบทวนและค้นหา การมีอยู่ของตนเอง และการมองความหมายและเป้าหมายของชีวิตตนนำมาสู่การเข้าใจความต้องการที่แท้จริง การมีความรู้สึกมีอิสระในทางเลือกของชีวิตไม่จำกัดชีวิตตนเอง ทำให้บุคคลอยู่อย่างมีความหวังและมีพลังในการกำหนดเป้าหมายชีวิตด้วยตนเอง (Curry, 2010; Eliason et al., 2010; Evans & Atkins, 2007; Larsen, 2012; Mok, Wong, & Wong, 2010) ซึ่งความมีคุณค่าและความหมายของชีวิตของอสาสมัครภาคสนาม คือการที่อสาสมัครภาคสนามตระหนักรู้ว่าตนเองมีคุณค่าต่อบุคคลหรือสังคม มีตัวตนในโลกใบนี้ และรู้ว่าการมีอยู่ของเขามีความหมายต่อใคร ทำให้ดำเนินชีวิตอย่างมีกำลังและมีจุดมุ่งหมาย

ดังที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า จิตวิญญาณ หมายถึงในการพลังขับเคลื่อนภายในจากการมีสติ ความเชื่อและความศรัทธา การค้นพบความหมายของชีวิต สร้างความมีคุณค่า ความรัก การตระหนักรู้และพัฒนาศักยภาพแห่งตน มุ่งมั่นรับผิดชอบทำงานอย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหา มีสัมพันธภาพกลมกลืนกับผู้อื่น ดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวม โดยสามารถเชื่อมโยงตนเองเข้าสู่พลังที่เหนือกว่า (Higher energy) หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนศรัทธา ซึ่งมีลักษณะของผู้มีจิตวิญญาณทั้งหมด 3 ลักษณะคือ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา และ ผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต

1.3 บริบทสังคมของการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณบริบทสังคมในการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ

ด้วยตัวตนผู้มีจิตวิญญาณก่อเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับบริบทสังคมและ ฌ บทบาทของอสาสมัครภาคสนามในแต่ละสังคมบนความคาดหวังต่าง ๆ ซึ่งจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าบริบททางสังคมที่กระตุ้นและผลักดันให้บุคคลตอบโต้สวมบทบาทตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ คือ บริบทสังคมครอบครัว บริบทสังคมศาสนาวัฒนธรรม บริบทสังคมการทำงาน และบริบทสถานการณ์สำคัญของชีวิต คือ

1.3.1 บริบทสังคมครอบครัว

ครอบครัวคือสถาบันสังคมพื้นฐานของคนในสังคม โดยที่บุคคลจะซึมซับรับรู้การ แสดงออกและมีท่าทีที่ตอบโต้ภายในครอบครัว การรับรู้ระบบสังคมในครอบครัวทำให้บุคคลพัฒนา ตัวตนในแบบต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ลักษณะครอบครัวที่มีพ่อแม่หรือ คู่ชีวิตผู้มีจิตวิญญาณ ห่มเทดูแลสมาชิกในครอบครัวด้วยความรักและความเข้าใจ ใส่ใจดูแลสมาชิกใน ครอบครัวสามารถสร้างภูมิคุ้มกันลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การใช้ยาเสพติดหรือติดยาเสพติด ได้ (Aphichat Chamrathirong et al., 2010) อีกทั้งบริบทสังคมครอบครัวสามารถเสริมสร้าง ตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ ในการมีความมุ่งมั่นทำหน้าที่ของตนเอง การสนับสนุนให้บุคคลสามารถเผชิญ กับความเครียดและแก้ไขปัญหาวิกฤต (Walsh, 2012) ซึ่งบริบทชีวิตความสัมพันธ์ในครอบครัวก็จะ สามารถสะท้อนถึงจิตวิญญาณของบุคคลได้เช่นกัน (Willow, Tobin, & Toner, 2009)

บทบาทของอาสาสมัครภาคสนามในครอบครัว คือ พ่อแม่ สามีภรรยา และลูก ดั้งนั้นในแต่ละบทบาทของครอบครัว เมื่อได้รับรู้ถึงการกระทำจากคนในครอบครัวที่มีจิตวิญญาณ จะทำให้อาสาสมัครภาคสนามสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณในการเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาได้อย่างมี พลังในการยืนหยัดต่อสู้มากขึ้น

1.3.2 บริบทสังคมศาสนาวัฒนธรรม

การพัฒนาจิตวิญญาณส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม มาจาก การเชื่อและศรัทธาต่อศาสนาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพศรัทธาอันเป็นพลังที่เหนือกว่า (Higher energy) ซึ่งจิตวิญญาณจะเป็นการผสมผสานการรวมของบุคคลกับศาสนาและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะ เป็นเชื่อในคำสอน การสวดมนต์ภาวนา หรือธรรมเนียมการปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยบุคคลเกิด การสวมบทบาทผู้มีจิตวิญญาณเป็นผู้มีความเชื่อศรัทธา มีความหวัง การสวดภาวนานำสมาธิก็นำมา ซึ่งสติอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ (Dobmeier & Reiner, 2012; Larsen, 2012; Shaw, Bayne, & Lorelle, 2012)

การปฏิบัติตามหลักการศาสนาวัฒนธรรม คือ ความเชื่อและความศรัทธา ซึ่ง หลักการทุกศาสนาจะมุ่งเน้นให้บุคคลดำเนินชีวิตด้วยความสงบสุข เช่นกันเมื่ออาสาสมัครภาคสนามผู้ มีความเชื่อและความศรัทธาและปฏิบัติตาม ก็จะผลักดันตนเองไปพบกับความสงบสุขของชีวิต

1.3.3 บริบทสังคมการทำงาน

บริบทสังคมการทำงานมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาจิตวิญญาณ ซึ่งพบว่า บริบท สังคมการทำงานที่สร้างเสริมจิตวิญญาณในการทำงานจะมีลักษณะดังนี้ (มณฑล สรไกรกิติกุล และ สุนันทา เสี่ยงไทย, 2556)

1.3.3.1 การให้ความสำคัญกับชีวิตจิตใจของคนทำงาน คือ การทำงานที่ทำให้ผู้ทำงานรับรู้ถึงความใส่ใจ และยอมรับให้เกียรติในค่านิยมความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัติที่ผู้ทำงานยึดถือ ทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าและเชื่อมั่นในงานที่ทำ รู้สึกมีความมั่นคงทางจิตใจ

1.3.3.2 การทำงานที่ทำให้รับรู้คุณค่าของงาน คือ การทำให้คนทำงานตระหนักรู้ในคุณค่าและความหมายกับการทำงานของตนการทุ่มเทและรับผิดชอบของตนเองมีคุณค่าและมีความหมายต่อผู้อื่น ทำให้มีจุดมุ่งหมายในการทำงานและเป็นแรงเสริมสร้างกำลังใจในการทำงาน

1.3.3.3 การสร้างความสำนึกในการเป็นชุมชน คือ ลักษณะงานที่ทำให้ผู้ทำงานรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกันสังคมเดียวกันช่วยเหลือห่วงใยดูแลกันทั้งในกลุ่มของตนและผู้อื่น และเป็นการเกื้อกูลที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันกับเพื่อนร่วมงานหรือทีมงานที่ช่วยเหลือทำงาน

1.3.3.4 การรู้สึกทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต คือ ลักษณะงานที่ผู้ทำงานรู้สึกกลมกลืนกับตัวตนวิถีชีวิตของตนเอง การทำงานที่ไม่รู้สึกถึงการ ทำงาน หากแต่เป็นการใช้ชีวิต เป็นลักษณะการงานที่สร้างสมดุลในชีวิต สามารถตอบสนองของผู้ทำงานทั้งด้านสังคมและอารมณ์

1.3.4 บริบทสถานการณ์สำคัญในชีวิต

การเผชิญกับเหตุการณ์วิกฤตหรือประสบการณ์ที่เข้มข้นและมีความหมายในชีวิต จะสามารถกระตุ้นการรับรู้ของบุคคลให้สวมบทบาทตัวตนผู้มีจิตวิญญาน โดยตอบโต้ต่อสังคมแวดล้อม ในเหตุการณ์ที่เผชิญ ด้วยความเข้าใจตนเอง เข้าใจในสถานการณ์ปัญหา เป็นพลังภายในที่แข็งแกร่งอดทนยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างมั่นคง (ธรรมนันท์กิกา แจ็งสว่าง, 2555; พิณนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม และพรณี บุญประกอบ, 2555; Cashwell, Bentley, & Bee, 2007; Dobmeier & Reiner, 2012; Shaw, Bayne, & Lorelle, 2012; Smith, 2006)

หากอาสาสมัครภาคสนามรับรู้บทบาทหน้าที่การทำงานของตนนั้น เป็นประโยชน์เพื่อสังคม มีการฝึกฝนค้นหาความรู้และทักษะเสมอทำให้ตนเองมีศักยภาพเพิ่มขึ้น และสอดคล้องเกี่ยวพันกับชีวิตของตน เป็นต้น การสวมบทบาทผู้มีจิตวิญญานก็จะตามมา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญานตามแนวคิดของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ และการสวมบทบาทคือ ในการกระทำระหว่างอาสาสมัครภาคสนามและสิ่งแวดล้อม อาสาสมัครภาคสนามจะมีการคิดสะท้อนกลับ ตระหนักรู้สวมบทบาทผู้มีจิตวิญญาน ใน 3 ลักษณะ คือ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา และผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต ซึ่งตัวตนผู้มีจิตวิญญาน และแสดงออกมาเป็นพลังขับเคลื่อนภายใน ทำให้สร้างควมมีคุณค่า ความรัก การตระหนักรู้และพัฒนาศักยภาพแห่งตน มุ่งมั่นรับผิดชอบทำงานอย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหา มีสัมพันธภาพกลมกลืนกับผู้อื่น ดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวม โดยจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บริบทของกระบวนการทางสังคมที่สามารถสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญานได้คือ บริบทครอบครัว ศาสนาวัฒนธรรม การทำงาน และสถานการณ์สำคัญของชีวิต เป็นต้น

2. การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ: กระบวนการทางสังคมจากการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการ ปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

อันเนื่องจากการโค้ชเชิงจิตวิญญาณในการศึกษารุ่นนี้ เป็นกระบวนการทางสังคม ที่มีการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในแต่ละขั้นตอนของการโค้ชที่มีประสิทธิผล ซึ่งเป็นการออกแบบบริบทสังคมแวดล้อมให้อาสาสมัครภาคสนามที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ คือมีการรับรู้และปลูกฝังแห่งจิตวิญญาณ ผลักดันให้อาสาสมัครภาคสนามสวมบทบาทอาสาสมัครภาคสนามผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา และผู้ค้นพบความหมายและคุณค่าของชีวิต ทำงานในบทบาทอาสาสมัครภาคสนามอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่ผสมผสานสรรค์สร้างการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ คือ หลักการแนวคิดการโค้ชที่มีประสิทธิผล ทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

2.1 หลักการแนวคิดการโค้ชที่มีประสิทธิผล

การโค้ชที่มีประสิทธิผล (Effectiveness Coaching) เป็นแนวคิดพื้นฐานในการผลักดันศักยภาพในการทำงานควบคู่กับการพัฒนาจิตวิญญาณของการศึกษารุ่นนี้ ซึ่งขั้นตอนการโค้ชที่มีประสิทธิผลเป็นกระบวนการโค้ชที่นำมาประยุกต์สู่การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ คือ ผู้โค้ชเชิงจิตวิญญาณจะต้องมีบทบาทกระตุ้นผลักดันให้ผู้รับการโค้ช 1) มีการสำรวจตนเอง 2) มีการวางแผนตั้งเป้าหมาย 3) การส่งเสริมศักยภาพที่จำเป็น 4) การลงมือปฏิบัติโดยมีผู้โค้ชคอยให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 5) การติดตามประเมินผลตามลำดับ ตามลำดับ ซึ่งจากทั้ง 5 ขั้นตอนของ กระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผลนี้อำนวยให้ผู้รับการโค้ชสวมบทบาท ผู้มุ่งมั่นพัฒนาตนเพื่อทำงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพในการทำงาน โดยหลักการแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผลมีดังนี้

2.1.1 ความหมาย

การโค้ช หมายถึง กระบวนการสัมพันธ์ที่ผู้โค้ชและผู้รับการโค้ชแก้ไขผลการปฏิบัติการทำงานหรือพัฒนาความสามารถบุคคล โดยผู้โค้ชจะเป็นคู่คิดสนับสนุนให้ผู้รับการโค้ชประสบความสำเร็จในเป้าหมายเฉพาะบุคคลหรือความเชี่ยวชาญนั้น ๆ โดยการให้คำแนะนำหรือการอบรม ผู้โค้ชจะมุ่งเน้นให้ผู้รับการโค้ชลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้โค้ชอาจเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่มีลักษณะที่คนหนึ่งมีความเชี่ยวชาญมากกว่าคอยให้คำแนะนำและให้แนวทางในการเรียนรู้ผู้เชี่ยวชาญน้อยกว่า ซึ่งการโค้ชจะแตกต่างจากการกำกับดูแลหรือพี่เลี้ยง (Mentoring)

คือ การโค้ชจะมุ่งเน้นงานหรือเป้าหมายเฉพาะด้าน แต่การกำกับดูแลจะมุ่งเน้นพัฒนาภาพรวมหรือเป้าหมายทั่วไปในการทำงาน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุฒ พัฒนาผล, 2557; สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551; ไอบาร์ร่า เฮอร์มีเนีย, 2554)

2.1.2 ขั้นตอนการโค้ชที่มีประสิทธิผล

จากการศึกษาพบว่าจำนวนขั้นตอนของกระบวนการโค้ชไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน หากแต่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และประเภทของการโค้ช ซึ่งโดยทั่วไปการโค้ชที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (ธัญพร ชื่นกลิ่น และ วัชรรา เล่าเรียนดี, 2555; สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551; ไอบาร์ร่า เฮอร์มีเนีย, 2554)

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ หรือเรียกว่า ขั้นสังเกต

กระบวนการโค้ชจะเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจ การศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการโค้ช การทบทวนบทบาทโค้ช ความรู้ และทักษะที่สำคัญสำหรับการโค้ช รวมถึงการประเมินสภาพปัญหาโดยการวิเคราะห์จุดด้อยและจุดแข็งในทักษะความสามารถที่ต้องการโค้ชของผู้รับการโค้ช เป็นต้น (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551) นอกจากนั้นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้โค้ชกับผู้รับโค้ชในการเริ่มต้นและตลอดกระบวนการจะทำให้การโค้ชมีประสิทธิผล คือ ผู้โค้ชจะต้องสร้างความมั่นใจและเชื่อมั่นให้กับผู้รับโค้ชว่าสามารถพัฒนาตนเองได้ ผู้โค้ชจึงต้องให้การสนับสนุนสร้างสัมพันธภาพด้วยการเปิดใจ การสะท้อนเนื้อหาและความรู้สึก การตั้งคำถามปลายเปิด ตลอดจนใช้ทักษะการถามตอบใส่ใจปัญหาของผู้รับการโค้ช การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นต้น แต่ผู้โค้ชต้องแยกแยะระหว่างบทบาทโค้ชกับการทำหน้าที่ผู้ให้การศึกษาซึ่งมีเป้าหมายแตกต่างกัน คือการให้การศึกษาคือช่วยเหลือให้บุคคลตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง แต่การโค้ชควรเน้นสัมพันธภาพเพื่อการพัฒนาศักยภาพ (Feldman & Melenie, 2005; Ollendieck, 2016) พบการศึกษาคณะโค้ชจิตวิญญาณจะใช้รูปแบบของกระบวนการไลฟ์โค้ช (Life Coach) จะมีขั้นตอนของการเตรียมตัวที่ระบุให้มีการสร้างสัมพันธภาพเป็นขั้นเริ่มต้นและแยกเป็นหนึ่งขั้นของกระบวนการโค้ช ซึ่งผลการศึกษารายงานว่ากระบวนการไลฟ์โค้ชสามารถเพิ่มทักษะความเป็นผู้นำและความศรัทธาในศาสนามากขึ้น (Maher, 2008) อย่างไรก็ตามกระบวนการไลฟ์โค้ชนั้นพัฒนามาจากการโค้ชด้านศาสนาคริสต์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพอันนำมาสู่การแก้ไขปัญหาชีวิตของผู้รับการโค้ชเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 2 วางเป้าหมายและการวางแผน

ขั้นการวางเป้าหมายและการวางแผนการกำหนดเป้าหมาย เป็นการพูดคุยเพื่อบอกวัตถุประสงค์ของการพัฒนาศักยภาพที่เป็นจุดอ่อนของผู้รับการโค้ช ผู้โค้ชจะทำความเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นรวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการโค้ช โดยผู้โค้ชจะสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากนั้นกำหนดเป้าหมายที่ทำทนายร่วมกัน และการวางแผนจะมีการกำหนดระยะเวลาและสถานที่ในการประชุมเพื่อเตรียมพร้อมการโค้ชและปฏิบัติการ

เช่น กิจกรรมการโค้ชประจำสัปดาห์ การกำหนดวิธีการ การประเมินผล โดยทุกกิจกรรมต้องเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้โค้ชและผู้รับการโค้ช ซึ่งการทำข้อตกลงร่วมกันจะช่วยให้แผนมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายในที่สุด (จุฬารัตน์ หัวหาญ และ อรชร อินทองปาน, 2015; สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551; ไอบาร์ว่า เฮอร์มีเนีย, 2554; Feldman & Melenie, 2005)

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการณ์โค้ช

เป็นขั้นการสอนงานอย่างจริงจัง เป็นการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยผู้ที่ทำหน้าที่โค้ชจะทำหน้าที่ในการให้คำชี้แนะ หรืออบรมพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญที่สำคัญ จากนั้นให้ผู้รับการโค้ชทดลองปฏิบัติ ซึ่งผู้โค้ชจะคอยดูแลให้คำปรึกษาและประเมินผลการปฏิบัติการณ์ร่วมกับผู้รับการโค้ช และให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งด้านบวกและลบในการนำไปปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551)

ขั้นที่ 4 การติดตามผล

เป็นขั้นของการสังเกตความก้าวหน้า โดยผู้โค้ชจะทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติเป็นระยะ ๆ ทั้งระหว่างโค้ชและเมื่อสิ้นสุดการโค้ช ซึ่งผู้โค้ชจะใช้โอกาสในการติดตามผลในการสอนงานและให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทั้งการปฏิบัติงานของผู้รับการโค้ชและกระบวนการโค้ชที่เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในขั้นของการติดตามผลมีความสำคัญมากในการพัฒนาทักษะและความสามารถของบุคคลเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าจากปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง (จุฬารัตน์ หัวหาญ และ อรชร อินทองปาน, 2558, สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551) รายงานผลการวิจัยว่าในขั้นนี้การติดตามผลมีความสำคัญมากเพราะเป็นการกระตุ้นผลการเรียนรู้ส่งผลให้การโค้ชประสบความสำเร็จ

2.1.3 บทบาทและทักษะที่สำคัญของผู้โค้ช

ผู้โค้ช คือ องค์กรประกอบที่สำคัญต่อกระบวนการโค้ช ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปบทบาทและทักษะที่สำคัญของผู้โค้ชและบทบาทของผู้โค้ชในการส่งเสริมการพัฒนาภายในบุคคลหรือจิตวิญญาณ สรุปได้ดังนี้

2.1.3.1 การเข้าใจลำดับขั้นตอน

เพื่อนำพาผู้รับการโค้ชจากขั้นตอนแรกไปสู่ขั้นตอนสุดท้าย และบรรลุผลเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ โดยผู้โค้ชจะต้องสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้รับการโค้ชในทุกขั้นตอน และเอื้ออำนวยให้ผู้รับการโค้ชเกิดการเรียนรู้ฝึกฝนในทักษะต่าง ๆ มีความก้าวหน้าและมีความรับผิดชอบในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยมีการสื่อสารที่สร้างการมีส่วนร่วม คือทักษะการสังเกต การฟังและทักษะการถาม เป็นต้น (จุฬารัตน์ หัวหาญ และ อรชร อินทองปาน, 2015; สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551; ไอบาร์ว่า เฮอร์มีเนีย, 2554; Feldman & Melenie, 2005)

2.1.3.2 สร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพ

การสร้างคว้าวางใจและรู้สึกมั่นใจในตัวผู้โค้ชของผู้รับการโค้ช ผู้โค้ชจะต้องสร้างแรงจูงใจและให้กำลังใจในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้รับการโค้ช ทักษะที่มุ่งเน้นคือทักษะการสร้างสัมพันธภาพ (Rapport) คือ การเปิดใจฟังและใส่ใจถามไถ่ การทวนความ การสะท้อนความรู้สึก การสรุปความ มีท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร ดูน่าเชื่อถือและไว้วางใจ (Elliott, 2005; Maher, 2008; Moriarity, 2010)

2.1.3.3 แรงจูงใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การส่งเสริมให้ผู้รับการโค้ชมุ่งเปลี่ยนแปลงที่ตนเอง เช่น กระบวนการไลฟ์โค้ช (Life Coach) ที่มุ่งให้ผู้รับการโค้ชฝึกฝนทักษะการฟัง การสังเกตเพื่อเข้าใจความต้องการของตนเอง การพยายามแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยผู้โค้ชจะพยายามสร้างแรงจูงใจให้ผู้รับการโค้ชเปลี่ยนแปลงที่ตนเองมากกว่าเปลี่ยนแปลงโลกภายนอก พบว่าทำให้จิตวิญญาณของผู้รับการโค้ชเติบโตงอกงาม ผู้รับการโค้ชรู้สึกซัดถึงคุณค่าการโค้ช และเปิดใจสิ่งเหนือธรรมชาติ (พระเจ้า) ด้วยความสมัครใจ เป็นต้น (ไอบาร์ร่า เฮอร์มีเนีย, 2554; Elliott, 2005; Maher, 2008)

2.1.3.4 การเป็นผู้ฟัง

ผู้โค้ชจะต้องมีทักษะการฟัง (Active Listening) และการถามที่สร้างสรรค์และทรงพลัง ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการโค้ชและใช้ในทุกขั้นตอนของการโค้ช ทั้งการสร้างการตระหนักในกระบวนการโค้ช การตั้งเป้าหมายและสร้างข้อตกลงร่วมกัน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการประเมินผลร่วมกัน ซึ่งทักษะการฟังจะทำให้ผู้โค้ชเข้าใจความรู้สึกและมุมมองของผู้รับการโค้ช เสริมสร้างบรรยากาศที่ดีและสร้างความพึงพอใจและลดความกดดันแก่ผู้รับการโค้ช (ไอบาร์ร่า เฮอร์มีเนีย, 2554; Elliott, 2005; Maher, 2008)

2.1.3.5 การเป็นผู้สอนและชี้แนะที่เชี่ยวชาญ

ผู้โค้ชต้องเชี่ยวชาญในเรื่องที่โค้ชและมีความสามารถในเรื่องที่โค้ชมากกว่าผู้รับการโค้ช คือ ผู้โค้ชควรมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่โค้ช สามารถวิเคราะห์ความสามารถของผู้รับการโค้ช สามารถสอนและชี้แนะฝึกฝนผู้รับการโค้ชได้ เช่น จากงานวิจัยการโค้ชด้านการพัฒนาสติพบว่า ผู้โค้ชควรมีระดับสติที่สูงกว่าระดับผู้รับการโค้ช เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญและสิ่งที่ต้องการโค้ช นำมาสู่การยอมรับจากผู้รับการโค้ช นอกจากนั้นผู้โค้ชควรฝึกฝนหาความรู้เกี่ยวกับทักษะความรู้ของการทำหน้าที่การโค้ชอย่างสม่ำเสมอ (Perry, 2014)

2.1.3.6 การรักษาความลับ

ผู้โค้ชที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านสุขภาพจิตและการปรึกษาควรใส่ใจและตระหนักในจรรยาบรรณและรักษาความลับ กระบวนการโค้ชฝึกฝนผู้ให้บริการในด้านการสร้าง

สัมพันธ์ภาพและทักษะการสื่อสารที่เอื้ออำนวยให้ผู้รับบริการไปสู่เป้าหมายและการปรับตัวในอนาคตได้ (Moriarity, 2010)

องค์ความรู้ของกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผลเป็นแนวทางในการสร้างกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ คือ 1) การตระหนักถึงลำดับขั้นตอนของกระบวนการโค้ช 2) แนวทางปฏิบัติที่สำคัญของผู้โค้ชในแต่ละขั้นตอน 3) จุดมุ่งหมายของกระบวนการโค้ชแต่ละขั้นตอน 4) บทบาทและทักษะของผู้โค้ชที่สำคัญ ซึ่งเป็นโครงสร้างแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ เพื่อผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนต่อไป

2.2 ทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณของการศึกษาคั้งนี้ เป็นการนำเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาผสมผสานเชิงเทคนิค(Technical Eclecticism) (Norcross & Newman, 1992: 3-45 อ้างถึงใน นันทชิตส์mith สกกุลพงศ์, 2557: 32) กับ “กระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล” เพื่อกระตุ้นตัวตนผู้มีจิตวิญญาณและการพัฒนาศักยภาพการทำงานควบคู่กัน ซึ่งการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยามาจากการตั้งสมมุติฐานในการปรึกษาและการบำบัด ซึ่งเชื่อว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีความเชื่อและค่านิยมแตกต่างกัน ดังนั้นผู้ให้การปรึกษาและนักบำบัดต้องผสมผสานเทคนิคต่าง ๆ ในการทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้รับบริการ (Abravanel, 2017) ซึ่งผู้วิจัยก็เชื่อเช่นกันว่าการใช้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายครอบคลุมกระบวนการพัฒนาจิตวิญญาณมากกว่าการใช้ทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใด ซึ่งเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำมาผสมผสานเพื่อสร้างกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ คือ 1) ทฤษฎีการปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง 2) ทฤษฎีปัญญาและพฤติกรรมนิยม 3) ทฤษฎีการปรึกษาอัตถิภาวนิยม 4) แนวคิดจิตศึกษา และ 5) สติบำบัด

2.2.1 เทคนิคทฤษฎีการยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง

แนวคิดทฤษฎีให้การปรึกษายึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person Center Theory) (Corey, 2008) โดย คาร์ล อา โรเจอร์ เป็นแนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่า มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี มีศักยภาพแห่งตน เทคนิคสำคัญของทฤษฎีให้การปรึกษายึดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่นำไปใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ “เทคนิคการฟังสะท้อนความรู้สึก”

เทคนิคการฟังสะท้อนความรู้สึก เป็นทักษะกันฟังความรู้สึกและสะท้อนความรู้สึกของผู้รับการปรึกษาให้รับรู้ และบางครั้งอาจใช้การทวนความ (Paraphrase) ซึ่งการแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ (Empathy) ที่สำคัญคือผู้ใช้เทคนิคต้องแสดงท่าทีที่เป็นธรรมชาติและสอดคล้องทั้งภายในและท่าทีภายนอก (Genuineness) และการมีทัศนียอมรับบุคคลโดยปราศจากเงื่อนไข (Conditioning Positive Regard) ในการติดตามรับฟังเรื่องราวที่ผู้รับการปรึกษาต้องการจะบอกเล่าอย่างมีอิสระ ผู้ให้การปรึกษาและรับการปรึกษาจะรับรู้ความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงของผู้รับ

การปรึกษา ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้การศึกษาและผู้รับการปรึกษา ซึ่งการไว้ใจเปิดเผยเรื่องราวต่าง ๆ นำมาสู่การเข้าใจปัญหามาสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ตรงกับสาเหตุที่แท้จริง

2.2.2 เทคนิคทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญญาและพฤติกรรมนิยม

แนวคิดจิตวิทยาของกลุ่มทฤษฎีแบบปัญญาและพฤติกรรมนิยม (Cognitive Behavior Theory) (Corey, 2008) เป็นการผสมผสานแนวคิดของแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavior Theory) และ ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive theory) ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญญาและพฤติกรรมนิยม เชื่อว่าการปรับพฤติกรรมและเปลี่ยนแปลงอารมณ์คือ การปรับที่ความคิดที่บิดเบือน และในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมควรพิจารณาเป็นองค์รวมมากกว่า การศึกษาเพียงความคิด อารมณ์หรือพฤติกรรมส่วนใดส่วนหนึ่ง และยึดหลักการกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นขั้นคือ ระบุพฤติกรรมที่ต้องการปรับเปลี่ยน จากนั้นพิจารณาว่าพฤติกรรมมีมากหรือน้อย และประเมินพฤติกรรม ความเข้มของพฤติกรรมทั้งความถี่และระยะเวลาในการแสดงพฤติกรรม และสุดท้ายคือวางแผนเพิ่มหรือลดพฤติกรรมที่ต้องการปรับ ซึ่งเทคนิคที่นำมาใช้ผสมผสานเทคนิคในครั้งนี้คือ เทคนิคการบริหารตนเอง (Self – Management) และเทคนิคการให้การบ้านเชิงพฤติกรรม (Behavior Homework)

2.2.2.1 เทคนิคการบริหารตนเอง (Self – Management) เป็นการควบคุมตนเองให้รางวัลและทำพันธสัญญากับตนเอง และควบคุมตัวกระตุ้น การบริหารจัดการตนเองเป็นการนำมาซึ่งการสอนให้คนใช้การเผชิญแก้ปัญหาตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นสร้างความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตของตนเอง ขั้นตอนพื้นฐานของการบริหารตนเอง

ขั้นที่ 1 การเลือกเป้าหมาย

การตั้งเป้าหมายควรเลือกเพียงหนึ่งเป้าหมายในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง และต้องสามารถวัดได้ สามารถทำให้สำเร็จได้ เป้าหมายลักษณะเชิงบวกและตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริง และเป้าหมายที่ดีควรมีลักษณะของ SMART คือ 1) มีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจง (S: Sensible & Specific) 2) สามารถวัดผลได้ชัดเจนว่าบรรลุความสำเร็จหรือไม่ (M: Measurable) 3) สามารถทำได้จริง บรรลุผลได้จริง (A: Attainable & Assignable) 4) มีความสมเหตุสมผล อยู่บนฐานของความเป็นจริง (R: Reasonable) 5) มีความเหมาะสมของช่วงเวลา (T: Time Available)

ขั้นที่ 2 การแปลงเป้าหมายสู่พฤติกรรมเป้าหมาย

การระบุเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลง เลือกเพียงเป้าหมายเดียว เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในอดีตที่ความชัดเจนและมีความสำเร็จ

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบตนเอง

การสังเกตพฤติกรรมตนเองอย่างเฉพาะเจาะจง และแสดงออกประจำวัน บันทึกพฤติกรรมกับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและผลที่ตามมาเพื่อการเข้าใจ

พฤติกรรมของตนเองและสามารถวิเคราะห์สาเหตุปัจจัยในการแก้ไขพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือต้องการเปลี่ยนแปลงได้

ขั้นที่ 4 ดำเนินการตามแผนเพื่อเปลี่ยนแปลง

การตามแผนเพื่อเปลี่ยนแปลง ออกแบบแผนที่หลากหลายวางแผนที่มีประสิทธิผล การให้แรงเสริมตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้คงพฤติกรรมใหม่ไว้ในชีวิตประจำวันการประเมินผลการปฏิบัติการ เป็นการประเมินการวางแผนว่าสามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่

2.2.2.2 เทคนิคการให้การบ้านเชิงพฤติกรรม (Behavior Homework) เป็นการมอบหมายให้บุคคลไปฝึกฝนทักษะการแสดงออกที่จำเป็นในสถานการณ์ชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลนำไปใช้อย่างต่อเนื่องอย่างเกิดประสิทธิผล เป็นเทคนิคที่ใช้เมื่อผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษาเข้าใจถึงสถานการณ์ปัญหาโดยเฉพาะต้องการสร้างพฤติกรรมใหม่ที่ความเหมาะสม ผู้ให้การปรึกษาจะมอบหมายการบ้านให้ผู้รับการปรึกษานำไปฝึกฝนทักษะการแสดงออกที่จำเป็น ตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมจริง โดยผู้ให้การปรึกษาจะคอยสอนและให้การปรึกษาดิตตามการฝึกฝนอย่างใส่ใจให้ผู้รับการปรึกษาได้มีความเชี่ยวชาญในการแสดงออกและสามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมต้องการได้ในที่สุด

2.2.3 เทคนิคทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม

ทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม (Existential Theory) (Corey, 2008) เป็นการเข้าใจธรรมชาติของการมีอยู่ของมนุษย์ การมองหาคำสมมูลระหว่างภาระหนักในข้อจำกัดของการดำเนินชีวิตปัจจุบัน และ โอกาสต่าง ๆ ในชีวิตดี ๆ ที่มีความเป็นไปได้และสารลปรับตัวให้อยู่บนโลกใบนี้อย่างมีจุดมุ่งหมาย เทคนิคการปรึกษาของทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยมมุ่งเน้นให้ผู้ให้การปรึกษาได้เข้าใจ สำนวนการตีความความเป็นจริงของผู้รับการปรึกษา ซึ่งเทคนิคที่นำมาใช้คือ “เทคนิคการถามสะท้อนตัวตนและการมีอยู่”

เทคนิคการถามสะท้อนตัวตนและการมีอยู่ เอื้ออำนวยให้บุคคลซื่อสัตย์ต่อความคิดของตนเอง การยอมรับความเป็นตนเองโดยปราศการตั้งเงื่อนไข ภาระหนักถึงการมีอยู่ของตนเอง การมีอิสระแห่งตนบนความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตามมา ถัดมาคือเอื้ออำนวยให้บุคคลเปิดมุมมองต่อโลกรอบ ๆ ตัว และเรียนรู้เข้าใจประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างเข้าใจ เข้าใจอัตลักษณ์ของตนเองและผู้อื่น และสุดท้ายคือการเอื้ออำนวยให้เกิดการสร้างความหมายที่ชัดเจนในปัจจุบันและโลกอนาคต

สำหรับคำถามปลายเปิดที่ใช้ เช่น เธอเป็นใคร ใครคือเธอ ฉันสามารถรู้อะไร ฉันควรทำอะไร ฉันสามารถหวังอะไรได้บ้าง ชีวิตฉันจะเป็นอย่างไรต่อไป โดยมีสามระยะคือ

ระยะเริ่มต้น ผู้ให้การปรึกษาจะดำเนินการช่วยให้ผู้รับการปรึกษาระบุและมีกระจำงเกี่ยวกับการรับรู้โลกของเขา โดยการใช้คำถามเพื่อสำรวจการมีอยู่ของผู้รับการปรึกษา คือ ค่านิยม ความเชื่อ การกำหนดเป้าหมายที่ถูกต้อง

ระยะที่สอง คือการช่วยให้ผู้รับการปรึกษาตรวจสอบที่มาหรืออำนาจของค่านิยมปัจจุบัน เป็นการสำรวจตนเองที่นำมาสู่การหยั่งรู้และปรับเปลี่ยนโครงสร้างของค่านิยมบางอย่าง บุคคลจะได้รับแนวคิดที่ดีกว่าของคุณค่าของชีวิตและพัฒนาการรับรู้ที่ชัดเจนของกระบวนการค่านิยมภายในของเขา

ระยะที่สาม คือ การเรียนรู้ให้พวกเขาเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองเพื่อไปสู่การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไข เป็นการฝึกซ้อมการใช้ชีวิตเพื่อการมีอยู่อย่างมีจุดมุ่งหมาย

เทคนิคของทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยมจะนำมาประยุกต์ใช้โดยใช้วิธีการใช้คำถามเพื่อให้บุคคลตรวจสอบค่านิยมความเชื่อจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตของตนเองและกระตุ้นให้บุคคลค้นหาความหมายในการมีอยู่ของตนเอง ซึ่งการพัฒนาศักยภาพในองค์ประกอบการพัฒนาจิตวิญญาณ คือ ความศรัทธาและความเชื่อในพลังเหนือธรรมชาติและการค้นพบความหมายในชีวิต คือ เป็นการให้ผู้รับการโค้ชได้สำรวจค่านิยมมุมมองของตนเอง ทำให้ค้นพบและนำพลังความเชื่อความศรัทธาของตนเองมาใช้ และตระหนักรู้ในการมีอยู่ของตนเองจากการค้นพบความหมายในการดำรงชีวิต นำมาสู่การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าและมีความหมาย ซึ่งเทคนิคดังกล่าวเป็นเหมือนการเชื่อมโยงระหว่างสุขภาวะ (Well-being) กับจิตวิญญาณ (Eliason & Samide, 2010)

2.2.4 แนวคิดสติบำบัด

สติบำบัดการประยุกต์ใช้วิธีการเจริญสติสู่การปรึกษาและการบำบัด เทอดศักดิ์ เดชคง (2551) สติ คือ การรู้ตัว รู้ตัวในร่างกาย รู้ตัวในอารมณ์ รู้ตัวในความคิด รู้ตัวในธรรมชาติว่าทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สติบำบัด หมายถึง การบำบัดรักษาอาการทางร่างกายและจิตใจที่เกิดจากปัญหาทางอารมณ์ เช่น การวิตกกังวลของจิตใจที่มีผลต่อร่างกาย เป็นแนวทางการบำบัดอาการทางจิตที่พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการของสติปัญญาฐานร่วมกับแนวทางการฝึกความฉลาดทางอารมณ์ด้วยการฝึกที่เรียกว่าวิปัสสนา เพราะร่างกายและจิตใจทำงานเกี่ยวข้องกันการฝึกจิตจึงมีผลต่อร่างกาย เป็นการส่งเสริมสุขภาวะของบุคคล ซึ่งเทคนิคสติบำบัดมีดังนี้

2.2.4.1 การฝึกร่างกาย

2.2.4.1.1 การฝึกหายใจ คือ การหายใจเข้าท้องจะป่องพอง และหายใจออกท้องจะยุบ อย่างช้า ๆ ซึ่งควรเริ่มในท่านอน จากนั้นเขยิบเป็นท่านั่งและยืนเป็นนิสัยการหายใจเพื่อผ่อนคลาย

2.2.4.1.2 การฝึกควบคุมประสาทอัตโนมัติ คือ การตั้งฝ่ามือในระดับทรวงอก หันฝ่ามือเข้าหากัน แต่ชิดกันเกินไป โดยให้มือทั้งสองข้างห่างกันประมาณ 2-3 นิ้ว หลังจากนั้นขยับฝ่ามือออกจากกันช้า ๆ จนห่างพอสมควรแล้วจึงขยับมาใกล้กันอีก ทำอย่างนี้เป็นจังหวะช้า ๆ สิ่งสำคัญคือ การจับความรู้สึกของมือทั้ง 2 ข้าง คือ สมาธิอยู่กับมือนั่นเอง เมื่อจับความรู้สึกที่ฝ่ามือและมีสมาธิ

ก็ทำให้เกิดความร้อนตรงฝ่ามือ ซึ่งเกิดจากหลอดเลือดบนฝ่ามือขยายตัว รวมทั้งอาจเกิดประจุไฟฟ้า ชื่นบนฝ่ามือด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามผู้ฝึกควรจับความรู้สึกของฝ่ามือโดยเฉพาะความร้อนให้มาก และทำติดต่อกันอย่างน้อย 5 -10 นาที หลังการฝึกจะพบว่าอุณหภูมิของผิวหนังจะเพิ่มขึ้น สามารถวัดความเปลี่ยนแปลงนี้ได้ด้วยเทอร์โมมิเตอร์

2.2.4.1.3 การฝึกจิตอารมณ์

การเฝ้าสังเกตและจดความรู้สึกบ่อยเท่าที่ทำได้ ซึ่งควรระบุเวลาที่เกิดอารมณ์ต่าง ๆ ในแต่ละช่วงเวลา ในชีวิตประจำวัน ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาจะจดบันทึกการวิเคราะห์แยกแยะ อารมณ์ สาเหตุ และการกระทำ พิจารณาในสิ่งดีและไม่ดีของการกระทำ

การเจริญสติเป็นขั้นตอนที่ความสำคัญเป็นพื้นฐานในการเกิดสมาธิและปัญญาตามมาเป็นการพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญของจิตวิญญาณ หรือทำให้เกิดทักษะอื่น ๆ ตามมา ในการดำเนินชีวิตหรือแก้ไขปัญหา ซึ่งผู้ฝึกมุ่งเน้นฝึกฝนให้ผู้รับการฝึกตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการฝึกสติ เข้าร่วมฝึกปฏิบัติอย่างตั้งใจทั้งในกลุ่มเรียนรู้และการฝึกฝนในชีวิตประจำวัน ผู้ฝึกจะสาธิต และให้ผู้รับการฝึกทดลองฝึกปฏิบัติการหายใจเข้าออก ประมาณ 15 -20 นาที การฝึกสมาธิจากการใช้ฝ่ามือ 5 – 10 นาที จากนั้นให้การบ้านเพื่อฝึกฝนสติในแต่ละวันโดยการจดบันทึกจากการสังเกต อารมณ์ สาเหตุ และการกระทำของตนเอง นำมาสู่การระลึกหรือมีสติ คือมีความเท่าทันความคิดและเข้าใจอารมณ์พื้นฐานของตนเอง

2.2.5 แนวคิดจิตศึกษา

จิตการศึกษา (Psycho education) (Corey, 2008) คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะหรือองค์ความรู้ทางจิตวิทยาหรือที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจากแบบฝึกหัดที่ออกแบบโดยใช้กระบวนการกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันหรือศึกษาร่วมกัน ซึ่งเทคนิคที่นำมาใช้คือ “เทคนิคจิตศึกษาแบบกลุ่ม”

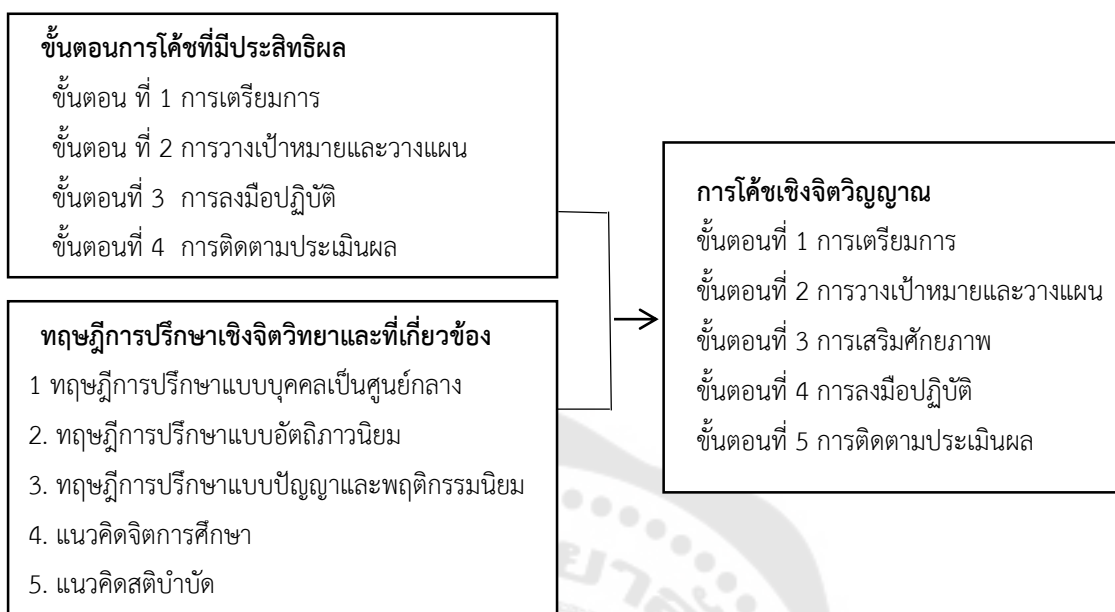
เทคนิคจิตศึกษาแบบกลุ่ม (Psycho-education Group) มุ่งเน้นนำกระบวนการกลุ่มมาเอื้ออำนวยให้สมาชิกกลุ่มมีการแบ่งปันข้อมูล การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั่วไป ผู้นำกลุ่มจะชี้แนะทางในการสอนวิธีการแก้ไขปัญหา การส่งเสริมสนับสนุนกันและช่วยเหลือเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม ซึ่งในการออกแบบกลุ่มสามารถกำหนดโครงสร้างเนื้อหาหรือประเด็นที่ต้องการพัฒนาในแต่ละช่วง (Session) และผู้นำกลุ่มจะต้องส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแบ่งปันเรื่องราวความรู้สึกของตนเอง และการให้ข้อมูลย้อนกลับกับกลุ่ม ซึ่งในแต่ละเนื้อหาจะมุ่งเน้นให้สมาชิกกลุ่มได้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง (Self – Awareness) และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ให้การปรึกษาจะใช้รูปแบบของจิตศึกษาแบบกลุ่มในการเพิ่มทักษะและองค์ความรู้ในกลุ่มคนที่ปัญหา ลักษณะคล้ายกัน เพื่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาและการดำเนินชีวิตต่อไป ซึ่งผู้โค้ชจะมีบทบาทเป็นผู้นำกลุ่ม และผู้รับการโค้ชจะเป็นสมาชิกกลุ่ม คือ ผู้นำกลุ่ม

จะมีบทบาทเอื้ออำนวยให้สมาชิกกลุ่ม 1) สำรองตนเอง 2) เปิดเผยตนเองต่อกลุ่ม 3) มีการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน 4) รับฟังเข้าใจและช่วยคิดแก้ไขปัญหา และ 5) ให้เกิดการงอกงาม (Personal Growth)

กระบวนการจิตศึกษาเป็นการพัฒนาศักยภาพเฉพาะเจาะจงคือ การพัฒนาจิตวิญญาณในองค์ประกอบทั้งสามคือ สติ ความเชื่อและความศรัทธา และการค้นพบความหมายในชีวิต ซึ่งผู้โค้ชจะใช้กระบวนการกลุ่มให้ผู้รับการโค้ชเรียนรู้ร่วมกันจากการมีแบบฝึกหัดสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาองค์ประกอบทั้งสามให้ผู้รับการโค้ชมีการแสดงออกที่มีความสามารถในแต่ละด้านมากขึ้น (สุกัญญา รัตมีธรรมโชติ, 2551) โดยผู้โค้ชมีบทบาทเป็นผู้นำกลุ่มหรือกระบวนการเรียนรู้ให้สมาชิกหรือผู้รับโค้ชมีการแบ่งปันเรื่องราวและความรู้สึก สร้างการตระหนักรู้และส่งเสริมสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.3 รูปแบบการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ คือ กระบวนการที่มีการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล สรรค์สร้างรูปแบบการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งมีขั้นตอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นวางแผนตั้งเป้าหมาย ขั้นพัฒนาศักยภาพ ขั้นลงมือปฏิบัติ และขั้นประเมินผล โดยมีการเพิ่มเติมขั้นที่ 3 เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านจิตวิญญาณเป็นการนำเอาการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีในการพัฒนาผู้มีจิตวิญญาณในแต่ละด้านมาเป็นแนวทางปฏิบัติตามรูปแบบของเทคนิคกลุ่มจิตศึกษา และนอกจากการใช้เทคนิคสติบำบัดผสมผสานในขั้นที่ 3 แล้ว จะนำเทคนิคสติบำบัดในขั้นตอนที่ 4 เช่นกัน เพื่อเป็นการฝึกปฏิบัติสติด้อยต่อเนื่องซึ่งกรอบแนวคิดกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ แสดงแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แนวคิดพื้นฐานการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

จากรูปแบบการโค้ชเชิงจิตวิญญาณข้างต้นเปรียบเสมือนการเดินทางผู้รับการโค้ช ที่ผู้โค้ชคอยผลักดันให้ผู้รับการโค้ชเป็นนักเดินทางที่สวมบทบาทนักเดินทางผู้มีไฟแห่งจิตวิญญาณเดินทางในเส้นทางที่เลือกอย่างพลังและมีจุดมุ่งหมาย ในเส้นทางของการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ผู้โค้ชเปรียบเสมือนเพื่อนร่วมทางที่คอยกระตุ้นผลักดันให้ผู้รับการโค้ชสวมบทบาทผู้มีพลังความมุ่งมั่นในการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม โดยผู้โค้ชใช้กรอบแนวคิดการโค้ชเชิงจิตวิญญาณที่ผสมผสานเทคนิคการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง 5 ขั้นตอน มาเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการเดินทางร่วมกับผู้รับการโค้ช

เริ่มต้นผู้โค้ชจะสร้างความไว้วางใจ ความเข้าใจในลักษณะของเส้นทางหรือเป็นการศึกษาเส้นทางร่วมกัน ขั้นต่อมาผู้โค้ชและผู้รับการโค้ชจะร่วมกันวางแผนและตั้งเป้าหมายหรือกำหนดจุดหมายปลายทาง โดยต้องเป็นจุดหมายปลายทางที่มาจากความต้องการของผู้รับโค้ชเท่านั้น และก่อนออกเดินทางผู้รับการโค้ชจะปลุกไฟแห่งจิตวิญญาณของตนเองจากการกระตุ้นผลักดันของผู้โค้ช และเมื่อผู้รับการโค้ชออกเดินทางในเส้นทางที่กำหนดไว้ในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้รับการโค้ชจะกลับมาหาผู้โค้ชและบอกเล่าถึงประสบการณ์การเดินทางที่ผ่านมา ความสำเร็จปัญหาอุปสรรคต่อการไปถึงจุดหมายปลายทาง ซึ่งผู้โค้ชก็จะเป็นที่ปรึกษาฟังช่วยคิดแก้ไขปัญหาและให้กำลังใจแก่ผู้รับการโค้ช เพื่อสนับสนุนให้ผู้รับการโค้ชเดินทางต่อไปยังจุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้ และในขั้นสุดท้ายผู้รับการโค้ชจะกลับมาบอกเล่าถึงการเดินทางของตนเองประเมินผลการเดินทางของตนเองทั้งหมด

โดยมีผู้โค้ชคอยรับฟังและให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งมุมมองและความคิดเห็นรวมถึงกำลังใจและมุ่งเน้นสร้างความภาคภูมิใจในการเป็นนักเดินทางของผู้รับการโค้ช นอกจากนี้ในการเดินทางผู้รับการโค้ชจะมีโอกาสแลกเปลี่ยนมุมมองร่วมกับนักเดินทางคนอื่นเพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับการเดินทางของผู้มีไฟแห่งจิตวิญญาณ หรือ รูปแบบการโค้ชเชิงจิตวิญญาณแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมพร้อมก่อนเดินทาง

ในขั้นนี้ผู้โค้ชจะเทคนิคการสะท้อนความรู้สึก (Reflect of feeling) ของทฤษฎีการปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง คือ การมุ่งเน้นการสร้างสัมพันธ์ภาพและบรรยากาศอบอุ่นไว้วางใจด้วย การฟังอย่างเข้าใจและทักษะการสะท้อนความรู้สึกในช่วงเริ่มต้น เพื่อให้ผู้รับการโค้ชเปิดเผยและยอมรับตัวตนของตนเอง ในขั้นนี้นอกจากผู้โค้ชจะศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องของการพัฒนาจิตวิญญาณและทำความเข้าใจในทุกรายละเอียดของขั้นตอนการโค้ช ผู้โค้ชจะมีการฝึกฝนทักษะที่สำคัญสำหรับการเป็นผู้โค้ช ซึ่งในการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ทักษะการฟัง สะท้อนความรู้สึกและทักษะการถามอันเป็นทักษะพื้นฐาน นอกจากนั้นผู้โค้ชจะต้องทำความเข้าใจในบทบาทที่เอื้ออำนวยต่อการโค้ชคือ ผู้สร้างสัมพันธ์ภาพ ผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้นำกลุ่มในกระบวนการกลุ่มการพัฒนาทางจิตวิญญาณ ผู้สร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง ผู้สร้างการมีส่วนร่วมของผู้รับการโค้ชในทุกกระบวนการ ผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้การประเมินความก้าวหน้า และผู้เสริมพลังและการให้กำลังใจแก่ผู้รับการโค้ช และในขั้นนี้ผู้โค้ชจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของกระบวนการโค้ช บทบาทของผู้โค้ชและผู้รับการโค้ช และลักษณะการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนแก่ผู้รับการโค้ช ซึ่งผู้โค้ชจะเริ่มสร้างสัมพันธ์ภาพและบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้รับการโค้ชไว้วางใจและมั่นใจในตัวผู้โค้ช เมื่อผู้รับการโค้ชไว้วางใจและเข้าใจกระบวนการ ผู้โค้ชจึงใจให้ผู้รับการโค้ชสำรวจจิตวิญญาณของตนเอง ผู้โค้ชจะใช้การสังเกตรับฟังและคำถามพูดคุยกับผู้รับการโค้ช และร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งด้านการปรึกษาเชิงจิตวิญญาณของผู้รับการโค้ช จากนั้นนำผลการวิเคราะห์และประเมินมากำหนดเป้าหมายและวางแผนพัฒนาต่อไป

ขั้นที่ 2 เข้มทิศของการเดินทาง

การกำหนดทิศทางหรือการตั้งเป้าหมายของผู้รับการโค้ชภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด ในขั้นนี้แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของทฤษฎีกลุ่มปัญญาและพฤติกรรมนิยม คือ เทคนิคการบริหารตนเอง คือ ผู้โค้ชจะเริ่มต้นสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงแก่ผู้รับการโค้ช โดยการสร้างการตระหนักให้ผู้รับการโค้ชเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จากนั้นผู้โค้ชจะเอื้ออำนวยให้ผู้รับการโค้ชตั้งเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งเป้าหมายที่กำหนดจะต้องมีความท้าทายเฉพาะเจาะจง เป็นรูปธรรมสามารถสังเกตเห็นได้และสามารถทำได้จริงในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นไปตามหลัก SMART เมื่อกำหนดเป้าหมายชัดเจนต่อมาผู้โค้ชและผู้รับการโค้ชจะร่วมออกแบบวางแผนวิธีการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในขั้นนี้ผู้โค้ชจะชี้แนะวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับ

สภาพการณ์ปัญหาของผู้รับบริการโค้ช และในช่วงท้ายผู้โค้ชจะให้ผู้รับบริการโค้ชสรุปเป้าหมายและแผนการของตนเอง และผู้โค้ชจะให้กำลังใจผู้รับโค้ชในปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 3 ปลุกไฟแห่งจิตวิญญาณ

เป็นขั้นของการเสริมศักยภาพในความรู้และทักษะที่สำคัญของการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ในขั้นนี้จากองค์ประกอบของจิตวิญญาณ 3 องค์ประกอบ ซึ่งใช้เทคนิคกลุ่มจิตศึกษา คือ การใช้กระบวนการกลุ่มให้เกิดการแบ่งปันความรู้สึกและเรื่องราวและเรียนรู้ด้วยกัน โดยแบบฝึกหัดสำหรับการเสริมศักยภาพในแต่ละด้านของจิตวิญญาณมีการนำเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาใช้ดังนี้

องค์ประกอบสติสัมปชัญญะจะเป็นการนำเทคนิคสติบำบัด คือ การฝึกนั่งสมาธิจากการหายใจเข้าออก การใช้ฝ่ามือและการจดบันทึกอารมณ์และมอบหมายให้มีการบ้านฝึกฝนการพัฒนาสติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นเทคนิคของกลุ่มปัญญาและพฤติกรรมนิยม เพื่อส่งเสริมการพัฒนสติซึ่งเป็นทักษะที่ต้องฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบด้านความเชื่อและความศรัทธาและการค้นพบความหมายของชีวิต โดยผู้โค้ชนำเทคนิคการถามของทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยมให้ผู้รับบริการโค้ชการบอกเล่าประสบการณ์เพื่อค้นหาค่านิยม ความเชื่อ และความหมายในชีวิตของตนเอง นำมาสู่การเข้าใจความศรัทธาและความเชื่อของตนเอง และค้นพบคุณค่าความหมายและการมีอยู่ของตนเอง ซึ่งแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาองค์ประกอบของจิตวิญญาณทั้ง 3 องค์ประกอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 แบบฝึกหัด คือ

แบบฝึกหัดที่ 1 ดาวบนดาดฟ้า เพื่อสำรวจและทบทวนความเชื่อและความศรัทธาของตนเอง และกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการทำงานและการใช้ชีวิตตามความเชื่อและความศรัทธาของตน

แบบฝึกหัดที่ 2 ความหมายแห่งชีวิต เพื่อสร้างการตระหนักถึงการดำรงอยู่อย่างมีความหมายและมีคุณค่า เป็นการค้นหาความหมายในชีวิตโดยการบอกเล่าประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับการมีคุณค่าและมีความหมายของชีวิต

แบบฝึกหัดที่ 3 ปมพะวงสติ จุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีการตระหนักรู้ มีสติและสมาธิเท่าทันต่อตนเองและสิ่งรอบตัว คือ การฝึกสมาธิและการฝึกสติในชีวิตประจำวัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จและปัญหาและอุปสรรคในการฝึกปฏิบัติ

แบบฝึกหัดที่ 4 เมล็ดพันธ์แห่งจิตวิญญาณ เพื่อสนับสนุนให้ผู้รับบริการโค้ชมีการบูรณาการจิตวิญญาณแห่งตนสู่การทำงานในบทบาทอาสาสมัครภาคสนามและการดำเนินชีวิต เป็นการแลกเปลี่ยนถึงความเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณของตนและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานสนับสนุนทางจิตสังคมแก่ผู้ใช้ยาเสพติด

ขั้นที่ 4 ก้าวอย่างมั่นใจ

ผู้รับบริการโค้ชจะลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาผู้โค้ชจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้การแนะนำ นอกจากนั้นผู้โค้ชจะมีบทบาทกระตุ้นผลักดัน เสริมพลังให้และกำลังใจ และผู้โค้ชจะให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ เพื่อผู้รับโค้ชจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และลงมือปฏิบัติภารกิจจนถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนด ในขั้นนี้เป็นความต่อเนื่องของการใช้เทคนิคการจัดการตนเองและกำกับตนเองตามแนวคิดและทฤษฎีปัญญาและพฤติกรรมนิยม คือ ภายหลังจากการกำหนดเป้าหมายจะมีการลงมือปฏิบัติ จากนั้นเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับและให้แรงเสริมเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมและบรรลุผล

ขั้นที่ 5 ตามรอยนักเดินทาง

ผู้โค้ชและผู้รับบริการโค้ชจะร่วมกันประเมินผลความก้าวหน้าโดยประเมินความสำเร็จจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้รับโค้ชจะรายงานผลปฏิบัติการของตน ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นตามมุมมองและความรู้สึกของตนเองภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร โดยมีผู้โค้ชรับฟังและให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ และท้ายสุดจะร่วมสรุปผลตลอดกระบวนการและผู้โค้ชจะให้แรงเสริมและมุมมองที่สำคัญเพื่อให้ผู้รับบริการโค้ชรักษาศักยภาพตนเองไว้หรือทำมันเพิ่มขึ้นในอนาคต ซึ่งในขั้นนี้จะเป็นการติดตามและประเมินผลระหว่างการปฏิบัติการและสิ้นสุดกระบวนการโค้ช และเป็นการประเมินและติดตามผลรายบุคคลและรายกลุ่มตามลำดับ

ในขั้นนี้ก็เช่นกันเป็นการใช้เทคนิคการจัดการตนเอง ตามแนวคิดและทฤษฎีปัญญาและพฤติกรรมนิยม แต่เป็นการมุ่งเน้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสมให้คงถาวรซึ่งนอกจากการประเมินผลจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้โค้ชจะต้องมีการสนับสนุนให้ผู้รับบริการโค้ชให้แรงเสริมตนเองตระหนักในคุณค่าและผลการปรับพฤติกรรม อีกทั้งต้องเตรียมการเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมปัจจุบันให้คงอยู่และแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้นในอนาคตและเตรียมพร้อมรับมือกับอุปสรรคปัญหาที่อาจส่งผลให้พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไม่ลดลงหรือหายไป

สรุปการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ คือ กระบวนการที่มีการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการโค้ชที่มีประสิทธิผล โดยผู้โค้ชสนับสนุนให้อาสาสมัครภาคสนามพัฒนาองค์ประกอบของจิตวิญญาณใน 3 ด้าน คือ สติสัมปชัญญะ ความเชื่อและความศรัทธา และการค้นพบความหมายและคุณค่าชีวิต ซึ่งผู้โค้ชจะใช้องค์ความรู้และทักษะสนับสนุนให้อาสาสมัครภาคสนาม พัฒนาศักยภาพด้านจิตวิญญาณ และประยุกต์ใช้ความรู้ดังกล่าวในการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม

3. การศึกษาแบบเรื่องเล่า วิธีการวิจัยเพื่อเข้าถึงปรากฏการณ์แห่งจิตวิญญาณ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยตามแนวทางของวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า (Narrative Approach) เพื่อเข้าถึงองค์ความรู้การสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม (ผู้มีสติสัมปชัญญะ มีความเชื่อและศรัทธา และคุณค่าและความหมายของชีวิต) ซึ่งวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่ามุ่งเน้นการแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ของบุคคลในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา ฉะนั้นจึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์และการสวมบทบาทที่เชื่อว่าตัวตนผู้มีจิตวิญญาณคือผลผลิตของกระบวนการทางสังคม ซึ่งสามารถเข้าใจผ่านประสบการณ์ของบุคคลที่สะท้อนกระบวนการสร้างความเป็นตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามในบริบทสังคมครอบครัว การทำงาน และกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ นอกจากนี้การศึกษาวิจัยแบบเรื่องเล่าเป็นการให้คุณค่าอาสาสมัครภาคสนามผู้มีประสบการณ์การใช้ยาเสพติดในฐานะเจ้าของเรื่องได้แสดงตัวตนให้สังคมได้รับรู้ในมุมมองด้านผู้มีจิตวิญญาณ และเป็นวิธีการวิจัยที่อันเข้าถึงความซับซ้อนและแอบซ่อนของประสบการณ์ส่วนตัวและการเข้าร่วมกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณที่ไม่สามารถค้นพบในวิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งรายละเอียดของหลักการของวิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่าตามรูปแบบของการศึกษา “กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้ใช้ยาเสพติด” มีดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะการศึกษาแบบเรื่องเล่า

วิธีการวิจัยเรื่องเล่ามีพื้นฐานหรือศาสตร์ต้นตำรับจากการศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่าจัดอยู่ในกลุ่มการศึกษาเชิงพรรณนาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เมื่อพิจารณาแตกต่างของเรื่องเล่ามาจากวิธีการวิเคราะห์ (Analytic Strategies) ประเภทวิจัยของวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า เช่น การศึกษาจากชีวประวัติ การศึกษาอัตชีวประวัติ การพรรณนาประวัติชีวิต การบอกเล่าประวัติศาสตร์ และการศึกษาเรื่องเล่าของประสบการณ์ส่วนบุคคล ซึ่งในการศึกษาประสบการณ์บุคคลสามารถศึกษาประสบการณ์ตอนใดตอนหนึ่งหรือหลาย ๆ สถานการณ์ หรือในแต่ละความเชื่อวัฒนธรรมของชุมชน โดยทุกวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่าล้วนมุ่งเน้นให้บุคคลทบทวนประสบการณ์และการรับรู้ชีวิตของตนเองอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้จากการตีความและให้ความหมายของประสบการณ์ของบุคคล (นภาพรณ์ หะวานนท์, 2552; ฝ่องพรรณ ตรียมงคล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2553; Rissman, 2008)

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ วิธีการศึกษาเรื่องเล่าเป็นการศึกษาผ่านประสบการณ์การสร้างจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม ผ่านการตีความและวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์และการสวมบทบาท ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สร้างร่วมกันของผู้วิจัยและอาสาสมัครภาคสนาม เพื่อเปิดเผยแง่มุมความซับซ้อนของการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม จากเรื่องเล่าที่

สะท้อนการกระทำระหว่างอาสาสมัครภาคสนามกับบริบทสังคมที่อาสาสมัครภาคสนามมีปฏิสัมพันธ์ และทำให้อาสาสมัครภาคสนามเกิดคิดสะท้อนกลับการสวมบทบาทตัวตนที่มีลักษณะ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา และผู้มีความรู้ค่าและความหมายของชีวิต ซึ่งลักษณะรูปแบบของการศึกษาแบบเรื่องเล่าของการศึกษา กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้ช้ำยาเสพติด มีดังนี้

3.1.1 วิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่าสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์

ด้วยวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ซึ่งมุ่งแสวงหาความรู้จากความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม ทำการศึกษาข้อมูลด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิดความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคลเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การสังเกตแบบการมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยจากเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งถูกสร้างจากการสนทนาของผู้วิจัยและผู้เล่า เป็นการถ่ายโยงความรู้ (Knowledge Transferring) คือ การรับรู้ต่อเหตุการณ์ที่มีความหมาย บุคคลจะจดจำและตกตะกอนเป็นประสบการณ์หรือองค์ความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ของคน ๆ นั้นทั้งนี้เรื่องราวจะถูกเรียบเรียงตามลำดับของเหตุการณ์ จากเหตุการณ์หนึ่งไปสู่เหตุการณ์หนึ่ง (Temporal Ordering) เพื่อเชื่อมโยงแต่ละเหตุการณ์และตีความปรากฏการณ์ในมิติต่าง ๆ ของสังคม (นราภรณ์ หะวานนท์, 2552, สุภางค์ จันทวานิช, 2549, Creswell & Plano, 2006)

วิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่าถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายทางด้านสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยแบบเรื่องเล่า “แบบการศึกษาอัตชีวประวัติ” ที่ถูกนำมาใช้เป็นวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในช่วงเริ่มต้น นักสังคมศาสตร์พบว่าทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยแบบเรื่องเล่ามากกว่าทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ทฤษฎีอื่น (Merrill & West, 2009) นั่นเพราะทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ นำไปสู่การเข้าใจสังคมธรรมชาติสังคม การกำหนดบรรทัดฐานแบบธรรมชาติ คือการให้มุ่งเน้นความเข้าใจในการสวมบทบาทของบุคคลจากการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมหรือบริบทสังคม ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมกับการสร้างตัวตน ทำให้เข้าใจอิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีต่อสังคมให้คุณค่าเรื่องความเชื่อและค่านิยมของบุคคล ซึ่งเป็นการให้มุมมองต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความลึกซึ้งกว่าทฤษฎีทางสังคมที่อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมด้วยบริบทสังคมที่ถูกกำหนดบรรทัดฐานจากอำนาจหรือชนชั้นทางสังคม

ดังนั้นวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่ามุ่งเน้นศึกษาตัวตนที่ลึกซึ้งซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์และแนวคิดการสวมบทบาท ในการศึกษาการสร้างจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามจากการปฏิสัมพันธ์ของบริบทสังคมแวดล้อมและอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งมีการกำหนดจากสถานะหรือบทบาทที่อาสาสมัครภาคสนามแสดงในสถานการณ์นั้น ๆ เช่น บทบาทของ

พ่อ ลูก คนทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ผู้รับการโค้ชเชิงจิตวิญญาณที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตกตะกอนอยู่ในตัวอาสาสมัครภาคสนามหรือที่เรียกว่า “ประสบการณ์” มาทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

3.1.2 องค์ความรู้จากการตีความวิเคราะห์ร่วมกันของผู้วิจัยและอาสาสมัครภาคสนาม

การศึกษาแบบเรื่องเล่าเชื่อว่าบุคคลมีการถ่ายทอดความรู้ของตนเองไปสู่ผู้อื่น บุคคลที่รับการถ่ายทอดก็จะเกิดการซึมซับและตกตะกอนเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์เช่นกัน ดังนั้นทั้งผู้ถ่ายทอดและผู้รับข้อมูลล้วนมีการตีความสร้างองค์ความรู้ของตนเองเสมอ (Creswell & Plano, 2006) ทำให้องค์ความรู้ของการสร้างตัวตนอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณครั้งนี้ ผ่านการตีความประสบการณ์ทางจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามและผู้วิจัย ทั้งนี้วิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่าอาจไม่ได้สะท้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ แต่เป็นเรื่องราวที่ผ่านตัวตนของผู้เล่าหรืออาสาสมัครภาคสนามและผู้วิจัย ซึ่งตลอดการศึกษาเรื่องเล่าจะถูกตีความและให้ความหมาย โดยขณะที่เล่าเรื่องอาสาสมัครภาคสนามจะให้ความสำคัญว่าตนเองกำลังเล่าเรื่องให้ใครฟัง ซึ่งในที่นี้คือผู้วิจัย ดังนั้นประสบการณ์ที่ถ่ายทอดออกมาผู้วิจัยจึงมีอิทธิพลต่ออาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งไม่สามารถแยกค่านิยมและข้อเท็จจริงออกจากกันได้อย่างแท้จริง และผู้วิจัยศึกษาจะใช้การสังเกต การสนทนา และเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในปรากฏการณ์การสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายข้อมูลผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้ค่านิยมทั้งของส่วนตัวและของชุมชนสังคมเป็นรากฐานในการพิจารณาและสะท้อนความจริง (ชาย โพธิ์สิตา, 2550; งาม นัยพัฒน์, 2548)

3.1.3 มุ่งเน้นการให้คุณค่าอาสาสมัครภาคสนาม

ในการถ่ายทอดประสบการณ์ อาสาสมัครภาคสนามซึ่งเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์การใช้ยาเสพติดและทำงานช่วยเหลือผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน และมักถูกจัดเป็นกลุ่มคนที่สร้างปัญหา กับสังคมจากพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่การศึกษาแบบเรื่องเล่าครั้งนี้อาสาสมัครภาคสนามสามารถเล่าเรื่องผ่านความรู้สึกมุมมองด้านตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของตนเองได้อย่างเป็นอิสระ และสามารถแสดงความรู้สึกอารมณ์ความคิดที่มีต่อสิ่งที่เล่าได้อย่างเต็มที่ เป็นการสะท้อนตัวตนออกมาในฐานะมนุษย์คนหนึ่งไม่ใช่วัตถุวิสัยในกระบวนการวิจัย ซึ่งทำให้อาสาสมัครภาคสนามสามารถมีพื้นที่แสดงตัวตนในสังคมมากขึ้น (นราภรณ์ หะวานนท์, 2552) และการศึกษาครั้งนี้เปิดโอกาสให้สังคมรับรู้ตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามได้อย่างลึกซึ้งนอกจากนั้นถึงแม้ในการศึกษาเรื่องเล่าจะมาจากกลุ่มคนจำนวนน้อย หากลองลึกได้ลึกซึ้งในหลายมิติของชีวิตเหตุการณ์ก็จัดเป็นความรู้ได้ ด้วยเรื่องเล่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล (Creswell, 2006) ไม่ใช่การยืนยันข้อค้นพบด้วยจำนวนผู้เล่า เป็นเคารพการให้คุณค่าศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์และความแตกต่างในแต่ละบุคคลเช่นกัน

3.1.4 การเปิดเผยเรื่องราวที่แอบซ่อนและซับซ้อนของการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ

ด้วยวิธีศึกษาแบบเรื่องเล่าจะพยายามเข้าถึงสิ่งที่เป็นเบื้องหลังหรือความเชื่อพื้นฐานของผู้เล่าต่อเหตุการณ์นั้น ซึ่งสามารถสะท้อนถึงตัวตนของผู้เล่าได้อย่างลึกซึ้ง โดยไม่สามารถพบในวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างการศึกษาสิ่งที่ซ่อนเร้นภายในบุคคล เช่น จากผลวิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่าพบว่าช่วยสะท้อนมุมมองที่ซ่อนเร้นแอบแฝงของผู้ให้การศึกษาทำให้เข้าใจความต้องการของผู้ให้การศึกษาต่อกระบวนการศึกษาปรากฏชัดขึ้น (Henkelman & Barbara, 2006) และการศึกษาโดยใช้การเล่าเรื่องตีความหมายด้านจิตวิญญาณจากประสบการณ์ของชาวลัทธิคัลท์ (รุ่นที่สองที่รอดชีวิต) ทำให้เข้าใจบทบาทของจิตวิญญาณต่อการรักษาฟื้นฟู และมีการนำเอาข้อค้นพบนำมาสู่การบูรณาการวิธีการรักษากับจิตวิญญาณเพื่อการรักษาฟื้นฟูคนไข้กลุ่มเดียวกันหรือที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มคนดังกล่าว (Matthews, 2014) รวมถึงการค้นพบรูปแบบการผสมผสานระหว่างพัฒนาการของผู้หญิง จิตวิญญาณของเพศหญิงและประสบการณ์ของผู้หญิงที่เป็นแม่ จากเรื่องเล่าของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ (Gohman, 2014) และงานวิจัยที่นำเรื่องเล่าของที่ปรึกษา (Supervisor) ด้านการศึกษา นำมาให้ความหมายสร้างเป็นบรรทัดฐานสำหรับการรับรองคุณสมบัติและการมอบใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพแก่ผู้ให้การศึกษาทางคอมพิวเตอร์ (Matthews, 2015) เป็นต้น

ดังที่กล่าวมาการเข้าใจถึงการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งความสลับซับซ้อนของเรื่องราวอารมณ์ความรู้สึกของการสร้างจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามจะค่อย ๆ เปิดเผยออกมาจากการสนทนาบนฐานความเข้าใจเสมือนมีประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและอาสาสมัครภาคสนาม ทำให้ค้นพบแง่มุมที่แอบซ่อนของการสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณในบริบทสังคมที่เกี่ยวข้องได้

3.2 การเข้าถึงข้อมูล

3.2.1 มุมมองทฤษฎีนำทางเรื่องเล่า

มุมมองทฤษฎี (Theoretical Perspective) นำทางเรื่องเล่า คือ การใช้วิธีวิจัยแบบเรื่องเล่าเพื่อค้นหามิติต่าง ๆ ของสังคมแวดล้อม ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้มุมมองของทฤษฎีพื้นฐานเป็นแนวทางในการค้นหาข้อมูลและข้อมูลที่สำคัญอันเป็นจุดเปลี่ยนจากการเล่าเรื่องหรือสนทนาของผู้ให้ข้อมูล โดยทฤษฎีที่นำมาใช้ควรมีความสอดคล้องกับหลักการแสวงหาความรู้ของวิจัยเชิงคุณภาพแบบเรื่องเล่า คือ ประสบการณ์บุคคลเพื่อการเข้าใจปรากฏการณ์ของสังคม (Creswell, 2006) ซึ่งความเข้าใจถึงการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามเป็นการมองผ่านทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ สัญลักษณ์และแนวคิดการสวมบทบาท ในการหาจุดเปลี่ยนของการสร้างลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ คือ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา และผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิต จากเรื่องเล่าของอาสาสมัครภาคสนามที่แต่ละคนถ่ายทอดออกมาทั้งในประสบการณ์ที่คล้ายคลึงและแตกต่าง

เพื่อเข้าใจบริบทสังคมคือ ประสบการณ์ส่วนตัว การทำงานและการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ที่มีต่อการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม

3.2.2 การรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลของวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์ การบันทึกจากปากคำ บทสนทนา แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และนำมาเสนอผลด้วยรูปแบบการพรรณนาเรื่องราวหรือเรื่องเล่า (story) (ผ่องพรรณ ตรียมงคล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2553) ซึ่งหลักการสำคัญในการพูดคุยหรือสนทนากับผู้เล่าเรื่องเพื่อได้มาซึ่งความจริงที่ต้องการคือ ผู้วิจัยต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับอาสาสมัครภาคสนาม การพยายามเข้าใจ เคารพให้เกียรติในความเสมอภาคกัน เป็นการสนทนาที่ใช้คำถามโดยไม่มีการบังคับให้อาสาสมัครภาคสนามต้องตอบ หรือพยายามกดดันให้พูด และเมื่ออาสาสมัครภาคสนามสื่อสารออกมาผู้วิจัยจะต้องไม่ตัดสินผิดถูก เพียงทำความเข้าใจตีความหมายในคำตอบนั้น ๆ โดยทั้งผู้วิจัยและอาสาสมัครภาคสนามควรอยู่ในบรรยากาศของความสบายใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยน และที่สำคัญต้องตระหนักว่านักวิจัยไม่ใช่ผู้ถามหรืออาสาสมัครภาคสนามเป็นผู้ตอบ แต่เป็นบรรยากาศของการเอื้ออำนวยให้เรื่องเรื่องราวต่าง ๆ ได้รับการทบทวน รำลึกถึงและสื่อสารผ่านสิ่งที่เป็นเรื่องเล่า (นภาพรณี หะวานนท์, 2552)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากนิยามความหมายของการศึกษาวิจัยแบบเรื่องเล่า วิธีการแสวงหาความรู้จากการตีความและให้ความหมายของประสบการณ์ของบุคคล ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลควรพิจารณาถึงจำนวนผู้เล่าเป็นบุคคลหรือกลุ่มคน เพราะความซับซ้อนและรายละเอียดของข้อมูลอาจมีผลต่อการตีความหมายและสรุปองค์ความรู้ (Creswell, 2006) ซึ่งวิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่า (Risman, 2008) มีหลากหลายวิธีดังนี้

3.3.1 การวิเคราะห์แก่นของเนื้อหา (Thematic Analysis) เป็นวิเคราะห์หาแก่นของเรื่องเป็นการสร้างกรอบแนวคิดในรูปแบบของอุปนัย คือการรวบรวมข้อมูลและนำมาจัดกลุ่มข้อมูลหรือประเภทของเรื่องเล่า และนำเสนอข้อมูลเป็นรายกรณี สนใจในคำพูดบอกเล่ามากกว่าวิธีการพูด ซึ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญกับเนื้อหาเรื่องราวของบุคคลต้นเรื่อง โดยมุ่งเน้นการตีความและให้ความหมายของเนื้อเรื่องเป็นหลัก

3.3.2 การวิเคราะห์โครงสร้าง (Structural Analysis) มุ่งเน้นโครงสร้างของประโยคของเรื่องเล่า ซึ่งเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เล่า มีการถอดคำบรรยายที่จำเป็นโดยไม่ตัดทอนคำบรรยาย เพราะอาจทำให้การวิเคราะห์ไม่สมบูรณ์ จากนั้นนำข้อมูลของเรื่องเล่าที่มีความหลากหลายมาเปรียบเทียบกัน สร้างเป็นแนวคิดทฤษฎี

3.3.3 การวิเคราะห์บทสนทนา (Dialogic Analysis) เป็นการวิเคราะห์การสนทนา ของผู้เล่าและผู้รับฟัง ซึ่งมีการระบุดอกเบี้ยหลังที่เฉพาะเจาะจง เป็นการร่วมสนทนาและเป็นการสร้างเรื่อง

เล่าและให้ความหมายร่วมกัน ผู้เล่าและผู้รับฟังจะมีการปฏิสัมพันธ์กันโดยตลอดและจากการถามตอบ จะทำให้ผู้เล่าเรื่องจัดระเบียบเรื่องเล่าของตนเอง ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นการถอดเสียงจากการสนทนาของผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด

3.3.4 การวิเคราะห์การแสดงออก (Performance Analysis) เป็นการวิเคราะห์ที่เชื่อว่าการแสดงออกหรือการกระทำของผู้เล่าเรื่องสำคัญกว่าคำพูด จะมุ่งเน้นวิเคราะห์การเคลื่อนไหวและแสดงออกเป็นลักษณะดังตัวละครเอกที่มีความสำคัญ พร้อมระบุฉากตอนสถานที่ที่มีการบทบาทแสดงบทบาทนั้น

3.3.5 การวิเคราะห์วิสัยทัศน์ (Visual Analysis) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพถ่าย หรือวิดีโอ แล้วนำมาตีความหรือให้ความหมายกับสิ่งที่ศึกษาร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ เช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

สำหรับการศึกษการสร้างและพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลต้องศึกษาเป็นองค์รวมมากกว่าการทำความเข้าใจเฉพาะในหัวข้อที่ศึกษาหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการแสดงภาพโครงสร้างของเรื่องเล่าที่สะท้อนถึง บทบาท ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของอาสาสมัครภาคสนามต่อปรากฏการณ์ มุมมองภาษา ตัวตนและโลกของอาสาสมัครภาคสนาม โดยวิธีการเรื่องเล่าดำเนินการโดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นตัวตนของอาสาสมัครภาคสนาม ทั้งภาษาการแสดงออกทำให้เข้าถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นวิธีการวิเคราะห์ของเรื่องเล่าสามารถใช้การวิเคราะห์เช่นเดียวกับ วิธีวิจัยแบบทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เพราะมีการหาความเชื่อมโยงที่เป็นแกนของข้อมูล (Axial) จากบทสนทนา หรือวิธีการวิเคราะห์แก่นเนื้อหา (Thematic Analysis) จากบทสนทนา ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการ และความสรุปเป็นองค์ความรู้ของการศึกษาวิจัย (นราภรณ์ หะวานนท์, 2552) ซึ่งวิธีการนี้ลดความซับซ้อนของการจัดประเภทโดยเฉพาะกรณีศึกษาจากกลุ่มคนหรือชุมชนได้

3.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้

วิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า สร้างองค์ความรู้จากความเข้าใจในประสบการณ์ของผู้เล่าเรื่องหรือผู้ให้ข้อมูล ผ่านการตีความร่วมกันของผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัย ดังนั้นการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลต้องตรวจสอบเข้าถึงการตีความ และการจัดกระทำข้อมูลทั้งการสร้างบทสนทนา คือข้อคำถามที่ใช้ ข้อมูลการสัมภาษณ์ที่มุ่งเน้นความเข้าใจในรายละเอียดของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่มีลักษณะเหมือนจริง (Verisimilitude) ที่สะท้อนสถานการณ์จริงได้อย่างชัดเจนเสมือนผู้วิจัยอยู่ในเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ศึกษา และควรมีลักษณะ ประโยชน์นิยม (Utility) คือเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องสามารถรับรู้ได้ว่าการศึกษามีความสำคัญและมีความหมายต่อพวกเขาอย่างแท้จริง ดังนั้นการตรวจสอบข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ของ

การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า (Loh, 2013) จึงควรมุ่งเน้นวิธีการตรวจสอบข้อมูล ดังนี้

3.4.1 การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking)

ในกระบวนการขั้นสุดท้ายของการเขียนบรรยายจากการวิเคราะห์ประเด็นที่ศึกษา โดยการส่งให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบข้อมูล การตีความข้อมูลที่ศึกษา เป็นการขอข้อมูลในประสบการณ์ที่ศึกษาเพิ่มเติม รวมถึงรายละเอียดของบริบทประสบการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อองค์ประกอบของข้อมูลที่มีความชัดเจนครอบคลุมข้อเท็จจริงที่รับรองโดยต้นเรื่องหรือผู้เล่า

3.4.2 การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Validation)

ในการตีความข้อมูล ทั้งความรู้สึกลมุมมองของผู้ให้ข้อมูล เป็นความเข้าใจของผู้วิจัยเป็นหลัก ภายใต้แนวคิดทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือโดยผู้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์วิจัยที่คล้ายกับงานวิจัยที่ศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา และมีการตีความที่ตรงกับหลักการแนวคิดของการศึกษา

3.4.3 การตรวจสอบโดยผู้ใช้ประโยชน์หรือผู้อ่านงานวิจัย (Audience Validation)

การตรวจสอบข้อมูลโดยผู้ใช้ประโยชน์หรือผู้อ่าน เป็นความน่าเชื่อถือจากผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยหรือเป็นผู้อ่าน ซึ่งทำให้การตีความมีความสมเหตุสมผล ช่วยให้การตีความสามารถเชื่อมต่อไปยังโลกของผู้ให้ข้อมูลและนำเสนอการวิเคราะห์ที่นำมาสู่การเข้าใจข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น

จากเนื้อหาข้างต้นสะท้อนกระบวนการวิจัยของวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่าของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์และการสวมบทบาท เพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลในข้อความของการสร้างบทสนทนาของผู้วิจัยและอาสาสมัครภาคสนาม ผ่านการตีความหรือวิเคราะห์เรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม และเพื่อความเข้าใจในปรากฏการณ์อย่างลึกซึ้งซึ่งตามความมุ่งหมายของวิธีวิจัยเรื่องเล่ากลุ่มคนที่ศึกษาไม่ควรมากจนเกินไป ซึ่งวิธีการวิเคราะห์เรื่องเล่าแบบแก่นเนื้อหา (Thematic Analysis) จากบทสนทนาจะสามารถทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้สามารถศึกษาได้ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ต้องการหาคำตอบหรือความรู้สรุปร่วมกัน และควรเลือกผู้เล่าอย่างน้อยหนึ่งคนที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกได้ ซึ่งผู้วิจัยต้องมุ่งเน้นการเข้าไปรับรู้เรื่องราวเสมือนอยู่ในเหตุการณ์เดียวกับผู้ให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลทั้งความรู้สึกและการตีความและวิเคราะห์ร่วมกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์เรื่องเล่าต้องสามารถสะท้อนความจริงได้อย่างชัดเจนและมีประโยชน์ต่อสังคมหรือคนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ดังนั้นการตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มี

ประสบการณ์ในงานวิจัยที่คล้ายคลึงกัน และการตรวจสอบจากผู้ใช้ประโยชน์หรือผู้อ่านงานวิจัย ทำให้การวิจัยแบบเรื่องเล่ามีความน่าเชื่อถือได้

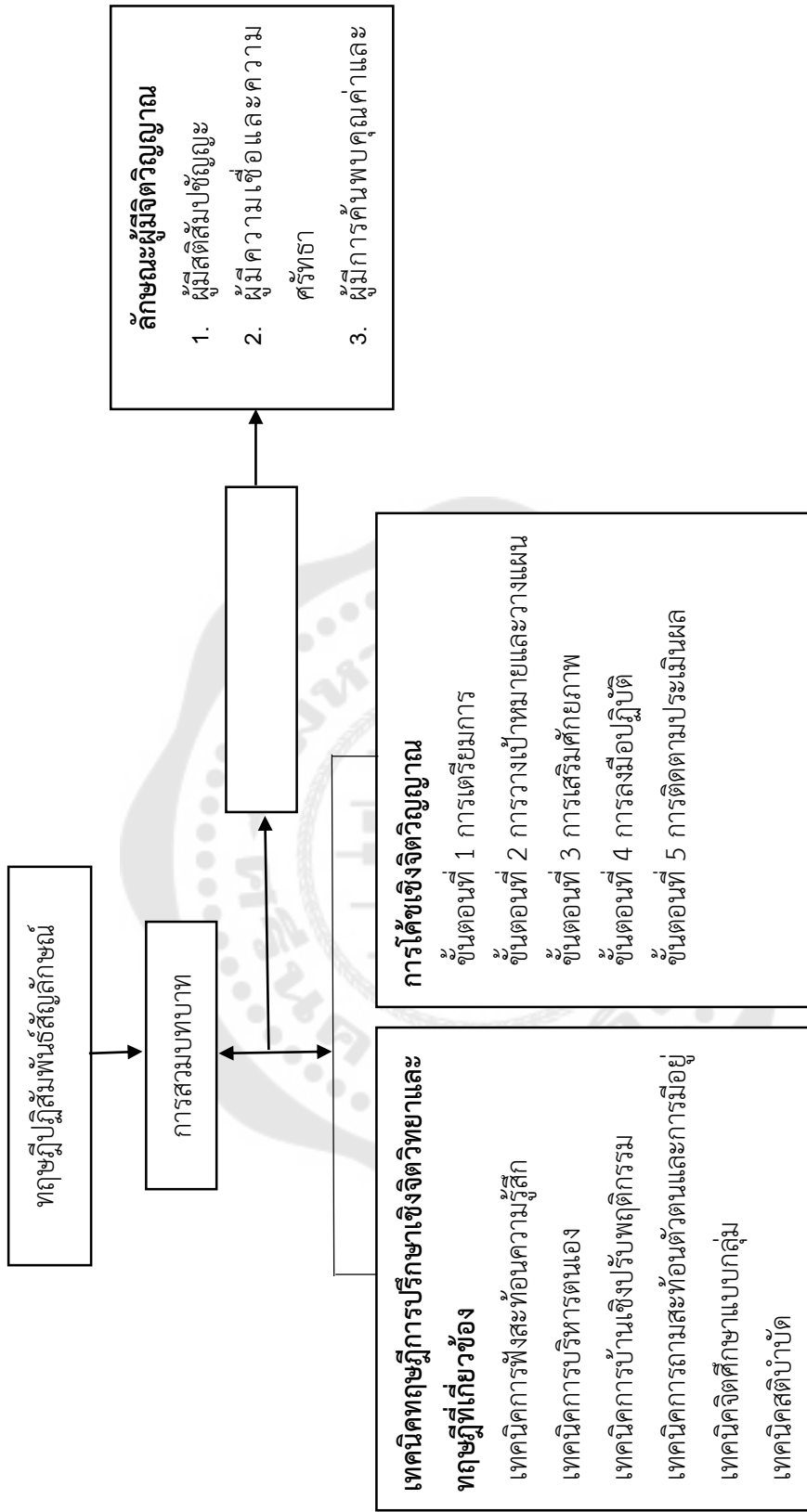
4. กรอบแนวคิดวิจัย

จากองค์ข้อมูลข้างต้น การศึกษากระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้ไร้ยาเสพติด เป็นการศึกษาระบบการทางสังคมที่มีรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของการโค้ชเชิงจิตวิญญาณที่ผสมผสานเทคนิค (Norcross & Newman, 1992: 3-45 อ้างถึงใน นันทชัตสังข์ สกฤพงค์, 2557: 32) ทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Corey, 2008) กับกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล (ธัญพร ชื่นกลิ่น และ วัชรรา เล่าเรียนดี, 2555; สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551; โอบาร์ร่า เฮอร์มีเนีย, 2554) ออกแบบเป็นเทคนิคและขั้นตอนของการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งมีการจัดกระทำของผู้โค้ชต่ออาสาสมัครภาคสนามในฐานะผู้รับการโค้ช โดยการใช้เทคนิคการฟังสะท้อนความรู้สึกของทฤษฎีการปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เทคนิคการบริหารตนเองและการบ้านเชิงปรับพฤติกรรมของทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญญาและพฤติกรรมนิยม เทคนิคการถามสะท้อนตัวตนและการมีอยู่ เทคนิคจิตศึกษาแบบกลุ่มของแนวคิดจิตศึกษา และเทคนิคสติบำบัดของแนวคิดสติบำบัด (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2551) ตามขั้นตอนของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณคือ ขั้นการเตรียมตัว ขั้นการวางเป้าหมายและวางแผน ขั้นการเสริมศักยภาพ ขั้นลงมือปฏิบัติ และขั้นติดตามและประเมินผล ดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ผลักดันกระตุ้นให้จิต (Mind) ของผู้รับการโค้ชทำงานรับรู้เข้าใจเท่าที่ของผู้โค้ชที่ใช้แต่ละเทคนิควิธีการ เมื่ออาสาสมัครภาคสนามรับรู้บทบาทของผู้โค้ชและย้อนกลับมามองตนเองแล้วสร้างตัวตน “สวมบทบาท” เป็นตัวตนผู้มีจิตวิญญาณตามแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์และการสวมบทบาท (รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2556; ศิขรา ศิริสาร, 2556; Alver & Caglar, 2015; Blumer, 1986) ซึ่งตัวตนที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้คือ ผู้มีจิตวิญญาณคือ ผู้มีลักษณะผู้สติสัมปชัญญะ มีความเชื่อและความศรัทธา และมีการค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต (จำลอง ดิษยวณิช และคณะ, 2557; ประเวศ วะสี, 2545; พิณนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม และ พรรณี บุญประกอบ, 2555; Ricci-Allegra, 2016; Asselt & Senstock, 2009; Bockrath, 2015; Brantley, 2006; Curry, 2010; Dobmier & Reiner, 2012; Eliason & Samide, 2010; Evans & Atkins, 2007; Johnson-Miller, 2011; Gieseke, 2014; Hanfstingl, 2013; Larsen, 2012; Lomas, 2016; Louchakova, 2005; Maher, 2008; Mok, Wong, & Wong, 2010; Morrison & Borgen, 2010; Palmer, 2010; Parker, 2009; Stanard & Painter, 2004; Smith, 2006; Wessels & Müller, 2013) ซึ่งองค์ความรู้ต่อการเข้าใจคือปรากฏจะตกตะกอนเป็นประสบการณ์ชีวิตของอาสาสมัครภาคสนาม (Creswell, 2006) ด้วย

วิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่าจะสะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และตีความวิเคราะห์เข้าใจปรากฏการณ์การ
พัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของแต่ละเทคนิคของแนวคิดทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่
เกี่ยวข้อง ต่อการพัฒนาลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ จากบทสนทนาของเรื่องเล่าประสบการณ์การ
โค้ชเชิงจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามกับผู้วิจัย

โดยกรอบแนวคิดวิจัยแสดงผังแผนภาพด้านล่าง

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินการวิจัยแบบเรื่องเล่า (Narrative Approach) วิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ทฤษฎีทางสังคมวิทยา คือ ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์และการสวมบทบาทนำทางวิเคราะห์เรื่องราวการสร้างและพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามผู้ช่วยเหลือผู้ช้ำยาเสพติด เพื่อเข้าใจปรากฏการณ์สังคมของสร้างและพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามจากประสบการณ์ส่วนตัว การทำงานอาสาสมัครภาคสนาม และการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ โดยคัดเลือกอาสาสมัครภาคสนามจากพื้นที่ที่มีสถานการณียาเสพติดชุกชุมและมีรากเหง้าสังคมครอบครัวและศาสนาที่ชัดเจนเข้าร่วมกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างในรวบรวมข้อมูลเป็นหลัก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบแก่นเนื้อหาเพื่อสรุปและเชื่อมโยงข้อมูลค้นพบประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษาในการตอบคำถามวิจัย คือ

- 1) อาสาสมัครภาคสนามผู้มีประสบการณ์เป็นผู้ช้ำยาเสพติดและเป็นผู้มีจิตวิญญาณ สามารถดูแลและสนับสนุนชีวิตผู้ช้ำยาเสพติดในพื้นที่ที่มีสถานการณียาเสพติดชุกชุมนั้น มีการสร้างจิตวิญญาณอย่างไร
- 2) กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งผู้วิจัยนำไปพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม สามารถพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามได้อย่างไร สำหรับวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตระหนักถึงการวิเคราะห์ผลที่มีความเหมือนจริงและเป็นประโยชน์ต่อผู้ประยุกต์ใช้ข้อมูล ตามหลักการของวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า

โดยรายละเอียดการดำเนินการวิจัยของการศึกษามีหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยดังนี้

1. มุมมองผู้วิจัย
2. การคัดเลือกและข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล
  - 2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก
  - 2.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง
3. พื้นที่วิจัย
  - 3.1 ลักษณะองค์กรและพื้นที่ทำงานอาสาสมัครภาคสนาม
  - 3.2 การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ: กิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 4.1 การจดบันทึกข้อมูลของผู้วิจัย
  - 4.2 การเขียนบันทึกอนุทินของอาสาสมัครภาคสนาม
  - 4.3 การบันทึกเทปเสียงกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ
  - 4.4 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์แบบแก่นเนื้อหา ขั้นตอนการวิเคราะห์แบบแก่นเนื้อหา
6. ความเชื่อถือได้
7. จริยธรรมและการตรวจสอบข้อมูล

1. มุมมองผู้วิจัย

เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า “วิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่า” เป็นวิธีการวิจัยที่นำมาซึ่งองค์ความรู้ที่มีคุณค่าต่องานการศึกษาเชิงจิตวิทยาและสามารถตอบคำถามวิจัยได้อย่างแท้จริง ด้วยเป็นวิธีการวิจัยที่มุ่งเน้นการเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสะท้อนให้เห็นแง่มุมรายละเอียดที่แอบแฝง เช่น อารมณ์ ความรู้สึก มุมมองและค่านิยม อันมีความสำคัญมากต่อการเข้าใจการสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณ ของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งไม่สามารถพบในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และที่สำคัญคือเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสามารถร่วมตีความร่วมกับผู้เล่าทำให้เห็นมุมมองต่าง ๆ ที่สำคัญที่สามารถเป็นองค์ความรู้ที่สร้างร่วมกันระหว่างอาสาสมัครภาคสนามและผู้วิจัยซึ่งเป็นนักจิตวิทยาการศึกษา และวิธีการศึกษาเรื่องเล่ามีแนวคิดพื้นฐานเชื่อมั่นต่อความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจและสะสมในประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการให้เกียรติอาสาสมัครภาคสนามในฐานะผู้สามารถสร้างและจัดการความรู้ภายในตน และมีตัวตนในสังคมชัดเจนมิใช่เพียงแหล่งข้อมูลสำหรับศึกษาอ้างอิงเท่านั้น เป็นการต่อยอดการให้คุณค่าความเป็นมนุษย์แม้กระทั่งในสนามวิจัย ซึ่งแนวคิดเหล่านี้มีที่มาจากความเชื่อพื้นฐานจากประสบการณ์ของผู้วิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยมีบทบาทเป็นนักจิตวิทยาการศึกษา (Counselor) และนักจิตสังคม (Psychosocial) ซึ่งทำหน้าที่ให้การปรึกษาและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครภาคสนามผู้ทำงานดูแลด้านจิตใจในชุมชน ทั้งในกลุ่มผู้ประสบภัยพิบัติ เยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา (YC) ของโรงเรียนระดับมัธยม กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนในนักศึกษา (Peer Counseling) กลุ่มผู้ต้องขังในเรือนจำ กลุ่มชาวต่างด้าวสัญชาติพม่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ดูแลอาสาสมัครภาคสนาม และอาสาสมัครภาคสนามด้านยาเสพติด ฯลฯ ประสบการณ์เหล่านี้ได้บ่มเพาะความเชื่อบรรทัดฐานในการทำงานและแรงบันดาลใจในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยเชื่อว่าคนในชุมชนคือผู้ที่สามารถดูแลผู้ประสบปัญหาในชุมชนได้ดีที่สุด ซึ่งนักจิตวิทยาให้การปรึกษาเป็นเพียงผู้พัฒนาศักยภาพการทำงานอาสาสมัครภาคสนามชุมชน ผู้ให้คำปรึกษาดูแล

อาสาสมัครภาคสนาม และรับการส่งต่อในกรณีที่ผู้ประสบปัญหาต้องการความช่วยเหลือเฉพาะทางด้านจิตใจ และเช่นเดียวกันการลงสนามเก็บเกี่ยวประสบการณ์ที่ผ่านมา ได้จุดประกายความเชื่อของผู้วิจัยว่า ชีวิตจิตใจผู้คนล้วนสัมพันธ์กับสังคมแวดล้อม โดยเฉพาะชุมชนที่มีรากเหง้าศาสนา วัฒนธรรมฝังรากลึกก็จะแทรกซึมอยู่ในตัวตน ซึ่งนักจิตวิทยาการปรึกษาไม่สามารถแยกส่วนหรือละเลยเพิกเฉยได้ เพราะในหลายครั้งวัฒนธรรมความสัมพันธ์ของครอบครัวชุมชนก็ สามารถเป็นยาที่เยียวยาใจได้ดีที่สุด ฉะนั้นบริบทสังคมและบุคคลในสังคมคือความจำเป็นที่ผู้ให้การศึกษาจะต้องใส่ใจเรียนรู้ เพื่อเข้าใจผู้รับการปรึกษาอย่างลึกซึ้ง และใช้ต้นทุนทางสังคมของผู้รับการปรึกษาให้เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยจึงมุ่งหมายศึกษาเพื่อเข้าใจถึงการสร้างและพัฒนาตัวตนจิตวิญญาณใน “มิติสังคม” อย่างไรก็ตามทั้งตัวตนผู้มีจิตวิญญาณและบริบทสังคมของอาสาสมัครภาคสนามมีความซับซ้อน “จิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามผู้มีชีวิตเป็นคนใช้ยาเสพติด” อีกทั้งต้องศึกษาขั้นตอนของเทคนิควิธีการ ทฤษฎีการปรึกษาที่หลากหลายมาผสมผสานทำงานร่วมกัน วิธีการศึกษาต้องสามารถคลี่คลายประเด็นทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้นเข้าถึงมุมมองความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล นอกจากนั้นการให้คุณค่าและศักดิ์ศรี มนุษย์แก่ผู้รับการปรึกษา เป็นหลักการพื้นฐานนักจิตวิทยาการให้การปรึกษากลุ่มมนุษยนิยม ซึ่งผู้วิจัยยึดถือและปฏิบัติต่อผู้รับการปรึกษาเสมอมา แม้กระบวนการวิจัยจะดำเนินการในบทบาทที่แตกต่างกันแต่ความเชื่อก็ควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะเป็นวิถีปฏิบัติของชีวิตบุคคลคนเดียว ซึ่งจุดยืนเหล่านี้ผู้ไม่สามารถพบได้ในวิธีวิจัยเชิงปริมาณ หากแต่เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เรียกว่า วิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่า

2. การคัดเลือกและข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบเรื่องเล่าของการศึกษามุ่งแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ เพื่อเข้าใจปรากฏการณ์การสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งเป็นการตีความหมายของประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้เล่าเรื่อง (นภาพรณ์ หะวานนท์, 2552; ผ่องพรรณ ตริยมงคล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2553; Rissman, 2008) ดังนั้นการเข้าถึงความรู้ได้ ผู้วิจัยต้องเข้าถึงประสบการณ์การสร้างและพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณที่ตกตะกอนเป็นองค์ความรู้ภายในอาสาสมัครภาคสนามหรือผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้อาสาสมัครภาคสนามต้องมีความสามารถในการเล่าหรือถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ซึ่งในการศึกษครั้งนี้มีวิธีการและขั้นตอนของการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลและรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลที่ถูกละเลยดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.1.1 วิธีการคัดเลือก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือการพิจารณาคัดเลือกจากประสบการณ์การทำงานของผู้วิจัยกับอาสาสมัครภาคสนาม ภายใต้มูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา (นามสมมุติ) องค์กรพัฒนาสังคมผู้ดูแลและสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามใน 8 จังหวัด (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้) ของประเทศไทย โดยผู้วิจัยพบว่าจากทุกพื้นที่ของการทำงานอาสาสมัครภาคสนามที่ผู้วิจัยได้ลงไปปฏิบัติการ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามที่เข้มข้นจากสถานการณ์ความชุกชุมของยาเสพติด และมีรากเหง้าของศาสนาและครอบครัวในการดำรงชีวิตชัดเจนซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นเลือกอาสาสมัครภาคสนามในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

2.1.2 ขั้นตอนการคัดเลือก

ในการคัดเลือกอาสาสมัครภาคสนามเพื่อเข้าร่วมการวิจัยและเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยมีการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ดำเนินการติดต่อประสานงานกับสำนักงานส่วนกลางมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา ในการแจ้งความประสงค์และชี้แจงรายละเอียดขั้นตอน เพื่อขออนุญาตทำวิจัยในอาสาสมัครภาคสนาม ณ พื้นที่สำนักงานของมูลนิธิที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ขั้นที่ 2 ประสานงานกับผู้จัดการสำนักงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อสนับสนุนในการเชิญชวนและคัดกรองอาสาสมัครภาคสนามที่มีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ทั้งการเข้าร่วมกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณและการให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นที่ 3 ผู้จัดการสำนักงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราในพื้นที่เป้าหมาย ประสานและผลักดัน อาสาสมัครภาคสนามเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 5 คน ซึ่งทั้งหมดได้รับเอกสารแจ้งรายละเอียดของโครงการวิจัย และลงชื่อยินยอมการเข้าร่วมวิจัย

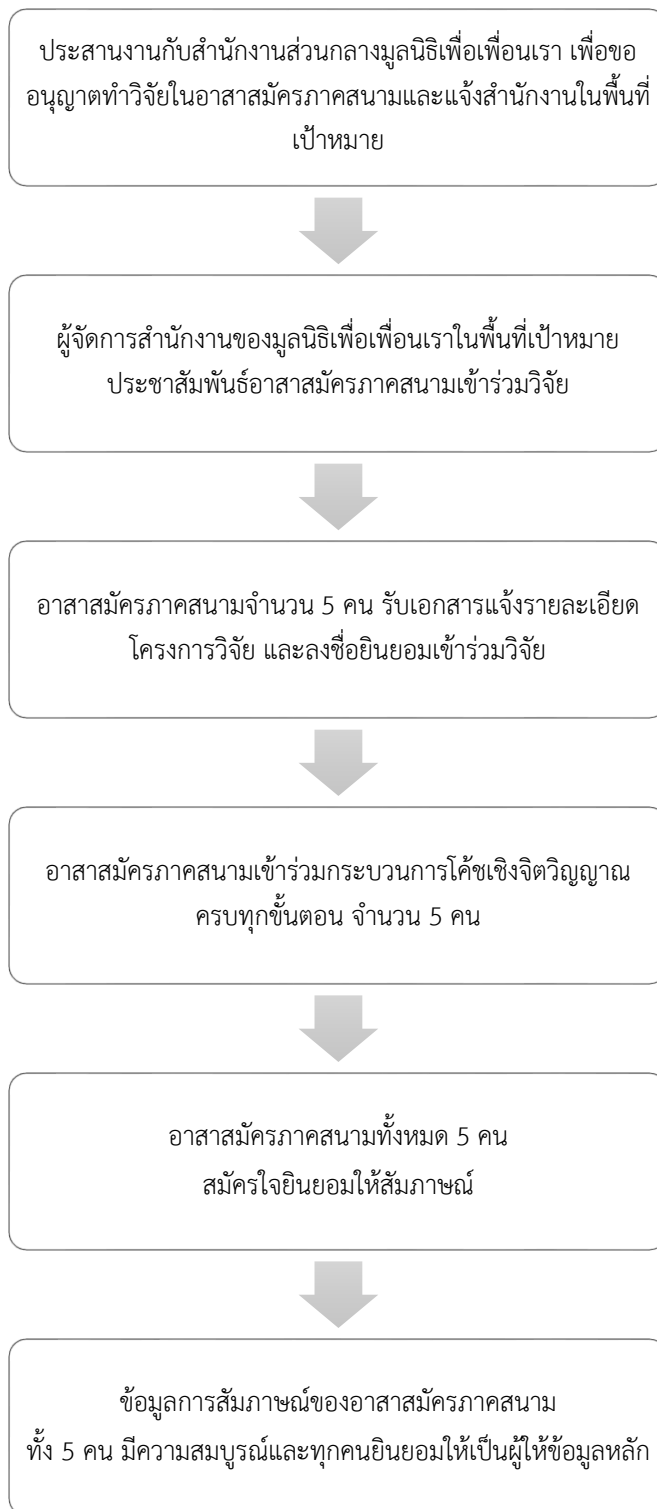
ขั้นที่ 4 อาสาสมัครภาคสนามทั้ง 5 คน สามารถเข้าร่วมกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณได้ครบถ้วนในทุกขั้นตอนที่ผู้วิจัยวางแผนออกไว้

ขั้นที่ 5 อาสาสมัครภาคสนามทั้ง 5 คน ยินยอมให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกในข้อคำถามที่เตรียมไว้ ในลักษณะการสนทนาเพื่อเข้าใจประสบการณ์ของอาสาสมัครภาคสนาม

ขั้นที่ 6 เมื่อพิจารณาข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกของอาสาสมัครภาคสนามทั้งหมด พบว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอต่อการวิเคราะห์และตอบคำถามวิจัยครั้งนี้ จึงคัดเลือกอาสาสมัครภาคสนามทั้งหมดให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งทุกคนตกลงให้การยินยอม

ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

1.1.1.1

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.1.3 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก

อาสาสมัครภาคสนามที่คัดเลือกจำนวน 5 คน ทั้งหมดเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41 – 45 ปี (3 คน) และมีสภาพมีคู่สมรส (จำนวน 3 คน) และจบการศึกษาระดับต่ำสุดคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสูงสุดระดับอนุปริญญา ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (2 คน) อาสาสมัครภาคสนามส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (4 คน) ประกอบอาชีพหลักเป็นอาสาสมัครภาคสนาม (4 คน) ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่น้อยกว่า 7,000 บาท (จำนวน 4 คน) มีระยะเวลาการทำงานอาสาสมัครภาคสนามมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี (3 คน) แต่สูงสุดคือ 6 ปี โดยอาสาสมัครภาคสนามทั้งหมดมีประสบการณ์การใช้ยาเสพติดและเริ่มต้นใช้ยาโดยเฉพาะเฮโรอีนในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและตอนปลายเท่ากัน (2 คน) อาสาสมัครภาคสนามส่วนใหญ่ที่ไม่มีภาวะพึ่งพายาเสพติดหรืออยู่ระหว่างกระบวนการบำบัดรักษารับเมธาโดน (3 คน) โดยอาสาสมัครภาคสนามผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 คน มีภูมิลำเนา ดังนี้

อาสาสมัครภาคสนามคนที่ 1 “ชาภิร”

ชาภิร คือ แกนนำอาสาสมัครภาคสนาม ผู้มีประสบการณ์การทำงานอาสาสมัครภาคสนามประมาณ 6 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานที่สุดของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ในอดีตเคยใช้เฮโรอีนมาประมาณ 10 ปี ต่อมาเข้ารับการบำบัดเลิกยาเสพติดด้วยการกินเมธาโดน ประมาณ 4 ปี ปัจจุบันหักดิบเลิกยาเสพติดและเมธาโดน 2 ปี เพราะการใช้เข็มฉีดยาร่วมกับเพื่อนในอดีตทำให้ต้องกำลักรักษาตนเอง จากการติดเชื้อเอชไอวี ปัจจุบันชาภิรสมรสและอาศัยอยู่กับภรรยาในเมืองใหญ่ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ และในวันจันทร์ถึงศุกร์จะลงพื้นที่ทำงานอาสาสมัครภาคสนามในชุมชนบ้านเกิด เพื่อค้นหาช่วยเหลือดูแลผู้ติดยาเสพติด

ชาภิร ผู้ชายผิวดำ (นามสมมุติ) รูปร่างสันทัด อายุ 35 ปี เกิดและเติบโตในชุมชนชาวประมงมุสลิมบนเกาะแห่งหนึ่ง มีพี่น้องทั้งหมด 6 คน ชาภิรเป็นคนที่ 4 มีพี่สาวสามคน 3 คน น้องสาว 1 คนและน้องชาย 1 คน จบการศึกษาชั้นสูงสุดคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่ออายุ 12 ปี ชาภิรและครอบครัวได้โยกย้ายมาตั้งรกราก ณ ชุมชนประมงของสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยก่อนทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ชาภิรประกอบอาชีพประมง โดยเริ่มออกเรือหาปลากับพ่อตั้งแต่เด็ก พ่อชาภิรโตขึ้นก็สามารถออกเรือหาปลาคนเดียวไปยังชายฝั่งทะเลที่ไกลออกไป เมื่อชาภิรอายุประมาณ 20 ปี ชาภิรเริ่มใช้เฮโรอีนกับกลุ่มเพื่อนชาวประมงที่รวมกลุ่มกัน จนเวลาต่อมาพ่อของชาภิรรู้ว่าลูกติดยาจึงพูดขอให้ชาภิรเลิกยาเสพติดทำให้ชาภิรตัดสินใจเข้ารับการบำบัด ณ ศูนย์บำบัด ซึ่งชาภิรเข้าบำบัดเป็นระยะเวลาทั้งหมด 24 วัน จากนั้นทางศูนย์บำบัดก็ส่งชื่อชาภิรให้มารับเมธาโดน (สารสังเคราะห์ทดแทนยาเสพติดอนุพันธ์จากฝิ่น) ณ โรงพยาบาลใกล้บ้าน ขณะชาภิรเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัด ณ โรงพยาบาล แบยา (นามสมมุติ) อาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราก็จักชวนให้

ชาภิรมาทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ชาภิรจึงเริ่มต้นทำงานอาสาสมัครภาคสนามจนถึงปัจจุบัน และมีอายุการทำงานประมาณ 6 ปี จากประสบการณ์ที่ต่อเนื่องยาวนานและความตั้งใจทำงานของ ชาภิรทำให้ชาภิรได้รับเลือกให้เป็นแกนนำอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งตลอดการทำงานชาภิรก็ยังคงรับ เมธาโดนมาโดยตลอดเป็นระยะเวลาประมาณ 4 ปี แต่ชาภิรก็กลับไปใช้เฮโรอินอีกครั้ง เมื่อครั้งที่ โครงการของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราปิดตัวลงในระยะเวลาหนึ่ง แต่ภรรยาขอร้องให้เลิก ชาภิรจึงใช้วิธีการ หักดิบเลิกยาเสพติดได้ ชาภิรไม่ใช้ยาหรือกินเมธาโดน เป็นระยะเวลาทั้งหมด 2 ปี แต่ในเวลาใกล้เคียง กัน ชาภิรก็พบว่าตนเองมีโรคที่แฝงจากการใช้ยาเสพติดในอดีต นั่นคือเชื้อเอชไอวี ซึ่งไม่แสดงอาการ จนเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันชาภิรดูแลรักษาตนเองจากการติดเชื้อเอชไอวีและลงพื้นที่ทำงาน อาสาสมัครภาคสนามเป็นงานหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ชาภิรถูกมอบหมายจากผู้จัดการสำนักงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา ให้ชาภิรเข้าร่วมกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งชาภิรมาเข้าร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการโค้ช และมักมาถึงสำนักงานเป็นคนแรกเสมอ แม้บางครั้งเขาจะต้องขับขีรถจักรยานยนต์จากบ้านภรรยาซึ่ง ใช้เวลาในแต่ละเที่ยวถึง 2 ชั่วโมงก็ตาม ชาภิรก็มาตรงเวลาและไม่เคยขาดมีความตั้งใจและพร้อมใน การเข้าร่วมกิจกรรมและให้ข้อมูลเสมอ

อาสาสมัครภาคสนามคนที่ 2 “ซาบิต”

ซาบิต (นามสมมุติ) อาสาสมัครภาคสนามผู้เคยผ่านช่วงความเป็นความตายจาก การติดเชื้อเอชไอวีจากการใช้ยาเสพติดในอดีต แต่สามารถต่อสู้กับโรคร้ายจนกลับมาแข็งแรงปกติ ใน ทุกวันนี้ซาบิตทำหน้าที่หลายบทบาทในชุมชน รวมทั้งบทบาทอาสาสมัครภาคสนามบทบาทที่เพิ่มเข้า มาอีกบทบาทในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งซาบิตเป็นอาสาสมัครภาคสนามเพียงคนเดียวที่มาจากต่าง สำนักงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดเช่นกัน

ซาบิต ชายรูปร่างเล็ก อายุ 41 ปี เป็นลูกชายคนสุดท้องจากพี่น้องทั้งหมด 4 คน ปัจจุบันซาบิตแต่งงานและมีบุตร 2 คน ซาบิตและภรรยามีอาชีพหลักคือการทำสวนยางและ ทำงานให้กับชุมชนเป็นงานเสริม นอกจากการเป็นอาสาสมัครภาคสนาม ซาบิตยังมีตำแหน่งเป็นผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกเครือข่ายผู้ติดเชื้อ ฯลฯ สำหรับระดับการศึกษาสูงสุด ซาบิตจบการศึกษาชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษาผู้ใหญ่ เมื่อซาบิตอายุ 17 ปี ซาบิตได้ทดลองยาเสพติดจากบุหรี่ปองจน ทดลองฉีดเฮโรอิน และซาบิตจะเป็นผู้ช่วยยาของเขาจำหน่ายและกระจายยาไปให้เพื่อน ๆ ในหมู่บ้าน แต่เมื่อซาบิตใช้เข็มฉีดยาร่วมกับยาที่ป่วยและเสียชีวิตจากการติดเชื้อเอชไอวี ไม่นานซาบิตป่วยหนัก จากการติดเชื้อเอชไอวีเช่นกัน แต่ซาบิตพยายามดูแลรักษาตนเองกินยาต้านจนร่างกายกลับมา แข็งแรงเป็นปกติ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับเฮโรอินอีกตั้งแต่นั้นมา

ปัจจุบันซาบิตคืออาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา ซึ่งเพิ่งเข้ามาทำงานได้ 3 เดือน จากการชักชวนของผู้จัดการมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา เพราะซาบิตทำงานให้กับเครือข่ายผู้ติดเชื้อในชุมชนและมีประสบการณ์การใช้ยาเสพติดซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครภาคสนาม แม้ซาบิตจะมีอายุการทำงานอาสาสมัครภาคสนามไม่มาก ผู้จัดการสำนักก็ส่งซาบิตมาเข้าร่วมกิจกรรมการโค้ชเพราะซาบิตไม่ต้องมีปัญหาในเรื่องรับเมธาโดนเหมือนอาสาสมัครภาคสนามคนอื่น ซึ่งในการเดินทางแต่ละครั้ง ซาบิตจะนั่งรถตู้โดยสารจากต่างจังหวัดมาเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งใช้เวลาแต่ละเที่ยวประมาณ 3 ชั่วโมง อย่างไรก็ตามซาบิตก็มาเข้าร่วมทุกครั้งไม่เคยขาด และตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี

อาสาสมัครภาคสนามคนที่ 3 “อะมีม”

อะมีม (นามสมมติ) อาสาสมัครภาคสนามน้องใหม่ของสำนักงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา เริ่มทำงานได้ประมาณ 3 เดือน จากอดีตที่เคยรับราชการทหาร ลาออกมาช่วยกิจการแพปลาของครอบครัวภรรยา ปัจจุบันอะมีมมีอาชีพดูแลร้านเกมส์ของครอบครัว และทำงานอาสาสมัครภาคสนามควบคู่กัน เพราะการใช้ยาเสพติดและมีปัญหาในครอบครัวทำให้อะมีมต้องหย่าร้างแยกทางกับภรรยา และกลับมาใช้เฮโรอีนอีกครั้งจากที่เลิกใช้ไปหลายสิบปี ปัจจุบันกำลังหาวิธีการเลิกเสพติดที่ดีที่สุดให้กับตัวเอง

อะมีม ชายรูปร่างสูงขาว อายุ 42 ปี มีภูมิลำเนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ครอบครัวอะมีมค่อนข้างมีฐานะดี พ่อแม่รับราชการ มีพี่น้อง 2 คน อะมีมเป็นพี่ชายคนโตและมีน้องชาย 1 คน ซึ่งอะมีมเกิดและเติบโตบริเวณใกล้ตลาดและชุมชนแออัดซึ่งชุกชุมด้วยยาเสพติด เมื่อครั้งอะมีมเรียนอยู่ชั้นมัธยมต้นเขาก็เริ่มใช้ยา จากการสูบบุหรี่ติดกัญชาจนมาถึงการฉีดเฮโรอีนตามลำดับ พ่อแม่จึงพาอะมีมไปบำบัด ณ มูลนิธิบำบัดของศาสนาอิสลาม จนสามารถเลิกยาเสพติดได้ ซึ่งพ่อกับแม่ของอะมีม ส่งอะมีมไปเรียนที่อื่นเพื่อห่างไกลจากสิ่งแวดล้อมที่ยาเสพติดชุกชุม เมื่อจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 อะมีมก็สอบเข้าโรงเรียนเจ้าทหารเรียน 2 ปี และได้บรรจุรับราชการทหารยศจ่า แต่ทำงานรับราชการประมาณสิบปี ก็ลาออกมาช่วยกิจการแพปลาของครอบครัวภรรยา และการทำงานแพปลาทำให้อะมีมติดยาบ้า ไม่นานนักก็ต้องหย่าร้างกับภรรยาที่อยู่กินกันมาเป็นสิบปี ทั้งที่มีลูกด้วยกันสามคน หลังแยกทางอะมีมกลับมาอยู่กับพ่อแม่ และกลับมาใช้เฮโรอีนเพื่อประชดชีวิต เมื่อติดยาและไม่มีรายได้ มีเพียงค่าตอบแทนจากการดูแลร้านเกมส์ของครอบครัววันละ 300 บาท อะมีมจึงตัดสินใจเข้าบำบัดด้วยการรับเมธาโดนที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ ซึ่งในระหว่างที่อะมีมมารับการบำบัดด้วยเมธาโดน ชาภิรก็ชักชวนให้อะมีมมาเป็นอาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา อะมีมตอบตกลงและทำงานเรื่อยมาเป็นระยะเวลาประมาณ 3 เดือน ซึ่งในปัจจุบัน อะมีมพยายามหาวิธีการเลิกเมธาโดน เช่น พยายามเคี้ยวใบกระท่อมสดทดแทนการกินเมธาโดนเวลาที่

อาการเสียนยา ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงการทดลอง นอกจากนั้น ฮะมีมเป็นผู้ที่มีความศรัทธาต่อพระเจ้า ก่อนที่ฮะมีมจะเผชิญกับวิกฤตปัญหาชีวิตและกลับมาใช้เฮโรอีนอีกครั้ง ฮะมีมจะปฏิบัติศาสนกิจทั้ง การศึกษาศาสนา สวดภาวนาและออกตาวะห์คือการไปเผยแพร่ศาสนา แต่ทุกวันนี้ฮะมีมเชื่อว่าการที่ ร่างกายที่ไม่สะอาดจะไม่สามารถใกล้ชิดกับพระเจ้าได้เช่นช่วงที่เมาจะไม่สามารถอ่านบทคำสอนได้ แต่ก็มีหวังว่าตนเองจะสามารถเลิกติดยาได้และพระเจ้ากำลังทดสอบตัวเขาอยู่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้จัดการสำนักงานได้ระบุให้ฮะมีมมาเข้าร่วมกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งฮะมีมเข้าร่วมกิจกรรมตลอดกระบวนการ พยายามมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นหรือมุมมองในทุกกิจกรรมอย่างเต็มที่

อาสาสมัครภาคสนามคนที่ 4 “หลิว”

หลิว (นามสมมติ) อาสาสมัครภาคสนามอดีตนักดนตรีของวงดนตรีที่มีชื่อเสียง มีรายได้หลักแสน ปัจจุบันทำงานอาสาสมัครภาคสนามเป็นงานหลัก เป็นระยะเวลา 10 ปีที่แยกทางกับภรรยาและต้องกลายเป็นพ่อที่เลี้ยงลูก 2 คนตามลำพัง อดีตเคยติดเฮโรอีนแต่ก็สามารถเลิกได้จากการหักดิบเพื่อแม่

หลิว อายุ 45 ปี รูปร่างไม่สูงหรือเตี้ยผิวสองสี เขาเกิดและเติบโตในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับถือศาสนาพุทธ เป็นลูกชายคนสุดท้องจากพี่น้องทั้งหมด 8 คน อาศัยอยู่กับลูก 2 คน ในตัวอำเภอเมือง มีอาชีพหลักคือการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมชั้นปีที่ 3 หลิวได้ตัดสินใจเข้ากรุงเทพฯ เพื่อเล่นดนตรีและเป็นนักดนตรีเรื่อยมาเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 8 ปี หลิวก็กลับมาบ้านและทำงานเป็นนักดนตรีที่ห้องอาหารของโรงแรมจากรายได้แสนบาทลดลงเหลือไม่กี่พันบาทต่อเดือน และในช่วงนี้ทำให้หลิวเริ่มใช้เฮโรอีนที่ทำได้จากคนใกล้ตัวคือพี่ชาย จนเมื่อมีลูกสาวคนโตหลิวได้พยายามลดการใช้ยาเสพติดของตนลง แต่เมื่อมีลูกชายอีกคนหลิวได้แยกทางกันกับภรรยา หลิวจึงเลี้ยงลูกด้วยตนเองโดยมีแม่และพี่สาวคนโตคอยช่วยเหลือบ้าง เมื่อหลิวต้องไปทำงาน ปัจจุบันหลิวสามารถหักดิบเลิกยาเสพติดเฮโรอีนมาหลายปีจากการขอร้องของแม่

สำหรับการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม หลิวมีโอกาสมารู้จักมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราในฐานะสมาชิกของมูลนิธิก่อนเลิกยาเสพติด และห่างหายไปจากมูลนิธิสองปี เมื่อมาเจอเจ้าหน้าที่มูลนิธิอีกครั้งก็ได้รับการเชิญชวนให้หลิวมาทำงานด้วยกัน เพราะขาดอาสาสมัครภาคสนามดูแลในพื้นที่ที่หลิวอาศัยอยู่ ซึ่งหลิวต้องการรายได้มาเลี้ยงตนเองกับลูก ๆ ทำให้สนใจตัดสินใจมาทำงานในฐานะอาสาสมัครภาคสนาม จากวันนั้นจนมาถึงวันนี้เป็นระยะเวลาทั้งหมด 2 ปี ซึ่งก็เช่นเดียวกับอาสาสมัครภาคสนามคนอื่น หลิวถูกมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมการโค้ช ซึ่งหลิวมีปัญหาในด้าน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง

2.2.1 วิธีการคัดเลือก

ผู้ให้ข้อมูลรองของการศึกษาคั้งนี้คือ เพื่อนผู้ช้ยาเสพติดซึ่งได้รับการดูแลและสนับสนุนจากอาสาสมัครภาคสนามที่เข้าร่วมวิจัย โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเช่นกัน คือ การตัดสินใจของผู้วิจัยโดยพิจารณาจากผู้ช้ยาเสพติดที่มีความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ สามารถสื่อสารเรื่องราวได้อย่างชัดเจน ทำให้ข้อมูลที่รวบรวมได้สามารถนำมาวิเคราะห์หาค้ความรูู้ “ด้านการถ่ายโยงจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามสู่ผู้ช้ยาเสพติด” ซึ่งเป็นการสะท้อนความรูู้ด้านจิตวิญญาณที่มีมาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามโดยตรง

2.2.2 ขั้นตอนการคัดเลือก

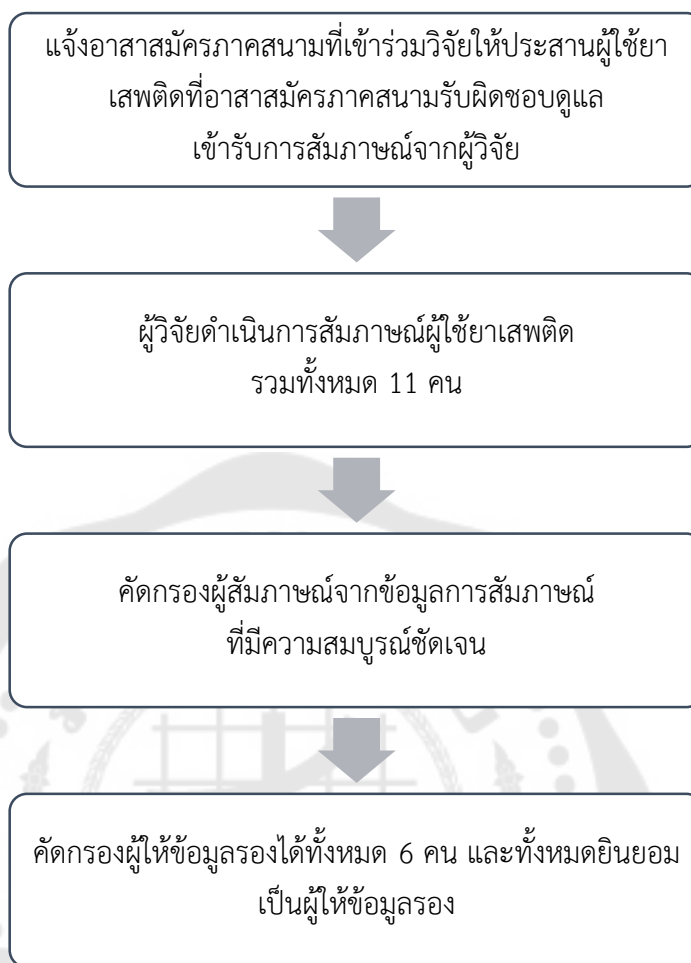
ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยแจ้งอาสาสมัครภาคสนามที่เข้าร่วมวิจัยให้ประสานผู้ช้ยาเสพติดที่อาสาสมัครภาคสนามรับผิดชอบดูแล เข้ารับการสัมภาษณ์จากผู้วิจัย โดยความสมัครใจตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นช่วงหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ประมาณ 1 เดือน

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ช้ยาเสพติด รวมทั้งหมด 11 คน โดยสัมภาษณ์สำนักงานของมูลนิธิ 4 คน และสัมภาษณ์เพื่อนผู้ช้ยาเสพติด ณ ชุมชน 7 คน ซึ่งเป็นเพื่อนผู้ช้ยาเสพติดที่ไม่สามารถเดินทางมารับการสัมภาษณ์ ณ สำนักงานของมูลนิธิได้

ขั้นที่ 3 คัดกรองผู้สัมภาษณ์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ชัดเจนสามารถนำไปวิเคราะห์ได้ ซึ่งรวบรวมจากเพื่อนผู้ช้ยาเสพติดที่มีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้มีการสื่อสารชัดเจน สามารถสนทนาและตอบข้อคำถามตรงประเด็น รวมถึงสามารถสื่อสารภาษาไทยโดยไม่ต้องผ่านล่ามผู้แปลภาษา

ขั้นที่ 4 สามารถคัดกรองผู้ให้ข้อมูลรองได้ทั้งหมด 6 คน ซึ่งทั้งหมดยินยอมและสมัครใจเป็นผู้ให้ข้อมูลรอง

ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลรองแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลรอง

2.2.3 ลักษณะพื้นฐานผู้ให้ข้อมูลรอง

ผู้ให้ข้อมูลรองของการศึกษาครั้งนี้ คือ เพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดที่อาสาสมัครภาคสนามภาคสนามที่เข้าร่วมวิจัยดูแลติดตาม โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีศรัทธาใจยินยอมให้ข้อมูล ซึ่งรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลรอง คือ เพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดทั้งหมด 6 คน เป็นเพศชาย 5 คน เพศ หญิง 1 คน คือ

ชาริฟ (นามสมมุติ) อายุ 35 ฮาริส (นามสมมุติ) อายุ 30 ปี และ สุลัยมาน (นามสมมุติ) อายุ 37 ปี ซึ่งทั้งหมดทำอาชีพประมงและเป็นผู้ใช้ยาเสพติดภายใต้การดูแลของชากีร์

แจง (นามสมมุติ) อายุ 35 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป และโอมาร์ (นามสมมุติ) อายุ 38 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป ผู้ใช้ยาเสพติดภายใต้การดูแลของหลิว

ฮาบิส (นามสมมุติ) อดีตนักดนตรี ปัจจุบันกลับมาทำสวนยางที่บ้าน อายุ 38 ปี คือ ผู้ใช้ยาเสพติดภายใต้การดูแลของซาบิต

3. พื้นที่วิจัย

พื้นที่วิจัยสำหรับการศึกษาคั้งนี้ ได้แบ่งพื้นที่วิจัยหลักตามความมุ่งหมายของการวิจัย คือ เพื่อเข้าใจการสร้างและพัฒนาตัวตนจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม ผู้มีประสบการณ์เป็นผู้ใช้ยาเสพติดและเป็นผู้มีจิตวิญญาณในการดูแลและสนับสนุนชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด ทั้งจากประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวครอบครัวและการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม และประสบการณ์การรับบริการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ดังนั้นพื้นที่ของการศึกษา จึงแบ่งพื้นที่วิจัยเป็น 2 ส่วน คือ 1) พื้นที่การทำงานอาสาสมัครภาคสนาม และ 2) กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ลักษณะองค์กรและพื้นที่ทำงานอาสาสมัครภาคสนาม

อาสาสมัครภาคสนามดำเนินงานภายใต้การบริหารของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา (นามสมมุติ) ซึ่งมีวัตถุประสงค์การทำงาน “เพื่อลดจำนวนผู้ได้รับผลกระทบและอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ยาเสพติด ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดให้สามารถเข้าถึงระบบบริการด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านการบำบัดรักษายาเสพติดที่มีประสิทธิภาพและเท่าเทียม ” ซึ่งมีการดำเนินงานภายใต้โครงการ “การยุติปัญหาวัณโรคและเอชไอวี “ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการ “การเข้าถึง-เข้าสู่บริการ-ตรวจหา-รักษา-คงอยู่ในระบบ โดยทางมูลนิธิ ฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนระดับนานาชาติ ที่มีทั้งหน่วยงานของภาครัฐและภาคประชาสังคมบริหารจัดการทุน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการลดการติดเชื้อรายใหม่ และเพื่อลดอัตราการความชุกของวัณโรคในกลุ่มเป้าหมายที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ รวมถึงผู้ใช้ยาเสพติดชนิดฉีดกลุ่มประชากรที่มูลนิธิเพื่อเพื่อนเรารับผิดชอบดำเนินการหลัก โดยที่มีอาสาสมัครภาคสนามเป็นกลไกสำคัญในการ “ค้นหา” และ “เข้าถึง” ผู้ใช้ยาเสพติดชนิดฉีดรายใหม่ในชุมชน

มูลนิธิเพื่อเพื่อนเรามีพื้นที่การดำเนินงานทั้งหมด 8 จังหวัด ซึ่งตั้งอยู่ในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ของประเทศไทย โดยพื้นที่ทั้งหมดถูกคัดเลือกเข้าร่วมโครงการของมูลนิธิ ฯ จากความชุกชุมของปัญหาการติดเชื้อในผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน ซึ่งอ้างอิงข้อมูลจากรายงานผลการวิเคราะห์ระบาดวิทยาองค์การด้านสุขอนามัยที่น่าเชื่อถือของประเทศไทย โดยแต่ละพื้นที่เป้าหมายจะมีสำนักงานตั้งอยู่ประกอบด้วยบุคลากรคือ ผู้จัดการสำนักงาน เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่ภาคสนาม และอาสาสมัครภาคสนาม ร่วมกันปฏิบัติการดำเนินงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา ให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ

สำหรับการวิจัยศึกษาคั้งนี้ ได้คัดเลือกสำนักงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พื้นที่ที่มีอิทธิพลของศาสนาวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกมายาวนาน และเป็นพื้นที่มีสถานการณ์ยาเสพติดที่ชุกชุม ด้วยถูกล่าเลียงลักลอบเข้ามาทางช่องทางชายแดนใต้หลาย

ช่องทางและกระจายสู่หมู่บ้านต่าง ๆ ด้วยความรวดเร็วทำให้ผู้คนในชุมชนเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย ซึ่งอาสาสมัครภาคสนามจะรับผิดชอบลงพื้นที่ปฏิบัติงานตามถิ่นฐานที่อยู่อาศัยหรือชุมชนของตนเอง เพื่อค้นหาและดูแลติดตามผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชนนั้น ทั้งนี้บทบาทการทำหน้าที่ของอาสาสมัครภาคสนามในแต่ละพื้นที่ไม่แตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างในลักษณะพื้นที่คือ ความหนาแน่นของประชากรในชุมชน และลักษณะด้านกายภาพเช่น พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ พื้นที่ชายฝั่งหรือที่ราบสูง ซึ่งอาสาสมัครภาคสนามบางชุมชนมีการปฏิบัติการในชุมชนแออัด ชุมชนหมู่บ้านชาวประมงติดชายฝั่งทะเล หรือในสวนยางหรือสวนผลไม้ในที่ราบสูง เป็นต้น เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดที่รวมตัวกันในพื้นที่ชุมชน โดยมีสำนักงานมูลนิธิจะตั้งอยู่ในชุมชนเมือง เพื่อเป็นจุดศูนย์กลางในการบริหารจัดการให้อาสาสมัครภาคสนามกระจายไปในพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อสะดวกต่อการติดต่อประสานงานกับองค์กรภาครัฐและประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ในการผลักดันการทำงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราให้ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติการในพื้นที่และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น

รายละเอียดลักษณะพื้นที่เป้าหมายหรือการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม สามารถแบ่งตามลักษณะกายภาพชุมชน ดังนี้

3.1.1 ชุมชนเมืองที่ราบลุ่มแม่น้ำ

ชุมชนเมืองมีลักษณะความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด เพราะตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มน้ำเกิดจากอิทธิพลของแม่น้ำที่ไหลผ่าน การคมนาคมสะดวกทำให้มีการตั้งรกรากอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ลักษณะพื้นที่มีอาคารพาณิชย์และบ้านเรือนตั้งอยู่สองฟากถนนและริมฝั่งแม่น้ำ บางพื้นที่กลายเป็นชุมชนแออัดของผู้มีรายได้น้อยอาศัยอยู่รวมกันเป็นพื้นที่กว้าง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การประมง เลี้ยงสัตว์ และนับถือศาสนาอิสลามจึงนิยมพูดภาษามลายูในชีวิตประจำวันมากกว่าภาษาไทย ซึ่งมีนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์เพียงเล็กน้อยซึ่งใช้ภาษาไทยกลางสื่อสาร สำหรับประเพณีวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะสอดคล้องความเชื่อของศาสนาอิสลาม แต่สอดแทรกประเพณีของชาวไทยพุทธและชาวไทยเชื้อสายจีนเช่นกัน

3.1.2 ชุมชนชายฝั่งทะเลและที่ราบลุ่มน้ำ

สภาพชุมชนชายฝั่งทะเลและที่ราบลุ่มน้ำ เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพเป็นที่ราบอยู่ติดกับคลอง หรือปากคลองที่แม่น้ำไหลสู่ทะเล ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญในการประกอบอาชีพการประมงชายฝั่ง อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรมากแต่รองมาจากชุมชนเมืองที่ราบลุ่มแม่น้ำ คือบ้านเรือนอยู่หนาแน่นตั้งแต่ถนนไปจนคลอง ในบางพื้นที่มีลักษณะเป็นชุมชนแออัดหรือสลัม ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาและประกอบอาชีพทำการประมงชายฝั่ง เช่น การเลี้ยงปลากะพง การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และประกอบอาชีพค้าขาย ประเพณีวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะสอดคล้องความเชื่อของศาสนาอิสลาม ซึ่งภาษาถิ่นที่นิยมสื่อสารคือภาษามลายู

3.1.3 ชุมชนประมงชายฝั่ง

ชุมชนประมงชายฝั่งตั้งอยู่บนที่ราบชายฝั่งทะเลจะมีลักษณะเป็นหาดทราย ประชากรมีความหนาแน่นน้อยกว่าชุมชนเมืองและชุมชนชายฝั่งทะเลและที่ราบลุ่มน้ำ ด้วยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนมะพร้าวและป่าชายเลน คนในชุมชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง มีเล็กน้อยที่ทำการเกษตร ทำสวน ทำไร่ และปศุสัตว์ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและใช้ภาษามลายูเป็นภาษาถิ่น ประเพณีวัฒนธรรมหลักเป็นแบบศาสนาอิสลาม

3.1.4 ชุมชนที่ราบสูงเนินเขา

ชุมชนที่ราบสูงเนินเขา ตั้งอยู่บนพื้นที่เชิงเขาที่ราบสูงที่มีภูเขาสลับซับซ้อน มีผลไม้และไม้ยืนต้นกระจายอยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายมลายูและชาวไทย และนับถือศาสนาอิสลามเป็นหลัก รองมาคือศาสนาพุทธซึ่งมีมากกว่าพื้นที่อื่น คนในชุมชนมีอาชีพหลักคือการทำนา ทำไร่ยางพารา และทำสวนผลไม้ แม้ว่าส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลามแต่ก็พบวัฒนธรรมของศาสนาพุทธปรากฏ เช่น ประเพณีทำบุญเดือนสิบ ซึ่งเป็นประเพณีสำคัญของชาวพุทธในภาคใต้ของประเทศไทย

3.1.5 ชุมชนที่ราบสูงมีภูเขาล้อมรอบ

ชุมชนที่ราบสูงมีภูเขาล้อมรอบ เป็นชุมชนมีแม่น้ำไหลผ่านที่ราบสูง บางพื้นที่ยังคงเป็นป่า ความหนาแน่นของประชากรจึงเบาบาง ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือทำสวนยางพารา สวนผลไม้และทำไร่ โดยประชากรเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลามมีเพียงเล็กน้อยนับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นชุมชนจึงมีประเพณีวัฒนธรรมตามความเชื่อของศาสนาอิสลามและใช้ภาษามลายูในการสื่อสารเป็นภาษาหลัก

จากลักษณะข้างต้นสะท้อนวัฒนธรรมทางศาสนาของชุมชนของอาสาสมัครภาคสนามคือ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและถนัดสื่อสารด้วยภาษามลายู แต่มีบางชุมชนที่มีความหลากหลายวัฒนธรรมผสมก็จะพบคนในชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธทั้งคนไทยเชื้อสายไทยและเชื้อสายจีน ซึ่งนิยมพูดภาษาไทยกลางหรือภาษาถิ่นได้ สำหรับประเพณีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตจะมีอิทธิพลความเชื่อส่วนใหญ่คือศาสนาอิสลาม และมีขนบธรรมเนียมจากความเชื่อของศาสนาพุทธบ้างเล็กน้อย นั่นเพราะช่วงเริ่มต้นจากพุทธศตวรรษที่ 11 เดิมสามจังหวัดชายแดนใต้เป็นอาณาจักรปกครองโดยเจ้าเมืองที่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน แต่ในราวพุทธศตวรรษที่ 21 ได้เริ่มเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม และมีความเจริญรุ่งเรืองมาก โดยบางช่วงอาณาจักรแผ่ขยายครอบคลุมถึงกลันตันและตรังกานู ตอนกลางของมาเลเซีย จนในปี พ.ศ. 2329 และกลายเป็นเมืองขึ้นประเทศไทย เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2445 ก็ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นิยมพูดภาษามลายูในชีวิตประจำวันมากกว่าภาษาไทย และคนสมัยก่อนไม่ได้เรียนหนังสือจึงไม่มีความรู้ภาษาไทย และไม่ส่งเสริมให้ลูกหลานเรียนสูง ๆ อีกทั้งผู้สูงอายุจะไม่นิยมให้คนรุ่นใหม่พูดภาษาไทย เนื่องจากภาษาไทยไม่ได้แสดงความเป็นชาวมลายูตามความเชื่อ แต่ทั้งนี้ใน

การสื่อสารในชีวิตประจำวันของชาวไทยมุสลิมในปัจจุบัน แม้ว่าส่วนใหญ่จะใช้ภาษามลายูซึ่งเป็นภาษาถิ่นดั้งเดิมในการสื่อสาร ภาษาไทย ในชุมชน ครอบครัว แต่เมื่อติดต่องานราชการก็จะใช้ภาษาไทยสำหรับการสื่อสารด้วย ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมผสมในกลุ่มชุมชนที่สามารถปรับเข้าหากัน

สำหรับลักษณะภูมิอากาศของแต่ละชุมชนมีลักษณะคล้ายกันคือ มีฝนตกชุกในช่วงมรสุม อุณหภูมิมีอากาศอบอุ่นไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป ซึ่งในช่วงเวลาที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านซึ่งถือเป็นฤดูฝนของประเทศ ในพื้นที่จะได้รับอิทธิพลของมรสุมแต่เพียงปลายลมจึงมีปริมาณฝนตกน้อยกว่าจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลด้านตะวันตกเพราะว่ามีเทือกเขาขวางกั้น ในช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านซึ่งถือว่าเป็นลมหนาวมากกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศจะเป็นฤดูหนาวแต่ในพื้นที่ฝนจะตกชุกมาก เนื่องจากลมมรสุมนี้พัดผ่านอ่าวไทย นอกจากนี้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ด้วยลมชนิดนี้เป็นลมร้อนและชื้น ซึ่งพัดมาจากบริเวณความกดอากาศสูงในทะเลจีนใต้ จึงทำให้ช่วงนี้มีฝนตกน้อยกว่าระยะอื่น อุณหภูมิก็จะสูงขึ้นแต่ไม่มากนัก

3.2 การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ: กิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม

อาสาสมัครภาคสนามจะมีการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้มุ่งเน้นศึกษา กิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ จัดขึ้น ณ ห้องประชุมของสำนักงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา

กิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งจะมีการจัดกิจกรรมติดต่อกันในทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ ทั้งหมด 4 สัปดาห์ เป็นระยะเวลาทั้งหมด 22 ชั่วโมง โดยกิจกรรมประกอบด้วยผู้โค้ช 1 คน และผู้รับการโค้ชทั้งหมด 5 คน ซึ่งรูปแบบของการโค้ชเชิงจิตวิญญาณแตกต่างจากการโค้ชทั่วไปคือเป็นการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิภาพ มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ “เตรียมความพร้อมก่อนของการเดินทาง”

ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนเป้าหมายและวางแผน “เข็มทิศของการเดินทาง”

ขั้นที่ 3 ขั้นเสริมศักยภาพ “ปลุกไฟแห่งจิตวิญญาณ”

ขั้นที่ 4 ขั้นการลงมือปฏิบัติ “ก้าวอย่างอย่างมั่นใจ”

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามผล “ตามรอยนักเดินทาง”

ซึ่งก่อนดำเนินการกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ผู้วิจัยได้สำรวจการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ กับอาสาสมัครภาคสนาม 2 คน จนครบทุกขั้นตอน จากนั้นนำมาปรับกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งมีรายละเอียดของรูปแบบกิจกรรม ระยะเวลา วัตถุประสงค์ เทคนิคทฤษฎีพื้นฐานที่นำมาใช้ ขั้นตอนของกิจกรรม และผลที่คาดว่าจะได้รับ จำแนกตามตารางแผนกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ดังนี้

ตาราง 1 แผนกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิทยาของจิตวิทยาอาสาศาสตร์ภาคสนาม

ชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ชั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมก่อนของการเดินทาง	1 เพื่อเตรียมผู้โค้ชด้านองค์ความรู้ด้านการพัฒนาทางจิตวิทยาและทำให้ความเข้าใจในทุกรายละเอียดของขั้นตอนการโค้ช และฝึกฝนทักษะที่สำคัญในการโค้ช	ทฤษฎีการปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง	การฟังสะท้อนความรู้สึก	1. ผู้โค้ชศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนาทางจิตวิทยาและทำให้ความเข้าใจในทุกรายละเอียดของขั้นตอนการโค้ช และฝึกฝนทักษะที่สำคัญในการโค้ช	1. ผู้โค้ชมีความพร้อมในการทำหน้าที่โค้ชทำให้กระบวนการโค้ชเป็นไปตามแผนที่ออกแบบไว้
เดินทาง (2 ชม.)	2 เพื่อเตรียมผู้รับการโค้ชให้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำความรู้จักผู้รับการโค้ช			2. ผู้โค้ชเกริ่นนำเข้าสู่บทบาทการทำงานในพื้นที่ ความรู้สึกและการทำงานที่ผ่านมาเพื่อเชื่อมโยงกับการดำเนินการทำงาน	2. ผู้รับการโค้ชรู้สึกผ่อนคลายและไว้วางใจ เมื่อต่อการเปิดเผยและแสดงมุมมองของตนเอง
	3 เพื่อเตรียมผู้รับการโค้ชและกระตุ้นใจ			3. ผู้โค้ชนำเสนอความสำคัญของการโค้ช วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินการของโค้ช บทบาทของผู้รับการโค้ช กรอบการเรียนรู้ ขอบเขตเวลา จรรยาบรรณในการดำเนินการ กระบวนการพร้อมกับการแจกเอกสารและลงรายละเอียดเพื่อยินยอมการเข้าร่วมการวิจัยและศึกษาเอกสารรายละเอียดหรือใบการแจ้งการวิจัย สิทธิผลประโยชน์ต่าง ๆ ของการวิจัย	3. ผู้รับการโค้ชตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมที่จะมีต่อตนเองและผู้คนที่จะมีต่อการโค้ชยินดีเข้าร่วมอย่างเต็มใจและสมัครใจ
	4 เพื่อสร้างสัมพันธภาพและการมีส่วนร่วมในการโปรแกรม			4. ผู้โค้ชเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมซักถามในข้อสงสัย และสอบถามถึงความรู้สึกมุมมอง ต่อกระบวนการตั้งกล่าว แล้วสรุปความเข้าใจ	4. ผู้รับการโค้ชรู้สึกดีใจและมีความสุข
	5 เพื่อสร้างสัมพันธภาพและการมีส่วนร่วมในการโปรแกรม			5. ผู้โค้ชเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมซักถามในข้อสงสัย และสอบถามถึงความรู้สึกมุมมอง ต่อกระบวนการตั้งกล่าว แล้วสรุปความเข้าใจ	5. ผู้รับการโค้ชรู้สึกดีใจและมีความสุข

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
4.	เพื่อประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของจิตวิญญาณของผู้รับบริการได้ช			6. ผู้โค้ชใช้การสื่อสารสูงใจและทำทหายการทำงานร่วมกันกิจกรรม โดยผู้โค้ชจะเอื้อให้ผู้รับบริการได้สำรวจจิตวิญญาณของตนเองจากกิจกรรมสุขความทุกขีในการทำงานของตนเอง พลังในการทำงาน ณ ปัจจุบันจากนั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้รับบริการได้	7. ผู้เข้าร่วมมีแนวทางการเตรียมตัวเข้าร่วมกระบวนการโค้ชในครั้งต่อไป
7.				7. จากนั้นผู้โค้ชเชื่อมโยงกับจิตวิญญาณและลักษณะของผู้มีจิตวิญญาณ คือ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิต และผู้มีความเชื่อและความศรัทธาที่มีอิทธิพลในการทำงาน ซึ่งการพัฒนาจิตวิญญาณมีผลต่อการสร้างพลังในการทำงาน	
8.				อาสาสมัครภาคสนาม	
				8. ผู้โค้ชและผู้รับบริการได้ร่วมกันสรุปผลการสังเกตและวิเคราะห์จิตวิญญาณในเบื้องต้นสำหรับการเตรียมพร้อมในการโค้ชขั้นต่อไป	

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ขั้นที่ 2	เสริมขีดความสามารถของบุคลากร	เพื่อสนับสนุนให้ผู้รับ	การบริการตนเองและ	1. ผู้ได้สร้างสัมพันธภาพที่กายและพูดด้วยท่าทางที่เปิดเผยและใส่ใจรับฟังและใช้คำถามเชิงสร้างสรรค์เพื่อรับรู้และเข้าใจมุมมองของผู้รับการโค้ช	1. ผู้เข้าร่วมได้รับการสนับสนุนในการตั้งเป้าหมายและวางแผนการพัฒนาตนเอง
เดินทาง (2 ชม.)	การโค้ชที่มีเป้าหมายและวางแผนของตนเองตามหลัก SMART	ภาษาแบบ ปัญหาและ พฤติกรรมนิยม	กำกับตนเอง	2. ผู้ได้เข้าร่วมกับผู้รับการโค้ชพบผลการวิเคราะห์จิตวิญญาณที่ผ่านมา	2. ผู้เข้าร่วมรับรู้เป้าหมายและแผนการพัฒนาตนเองที่ชัดเจน
				3. ผู้ได้สร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงแก่ผู้รับการโค้ช โดยการสร้างการตระหนักให้ผู้รับการโค้ชเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น	
				4. ผู้ได้สนับสนุนและเอื้ออำนวยให้ผู้รับการโค้ชกำหนดเป้าหมายและออกแบบวางแผนวิธีการที่ทำให้ผู้รับการโค้ชบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยแผนต้องสามารถทำได้อย่างเป็นรูปธรรม และมุ่งเน้นการตั้งเป้าหมายจากความต้องการของผู้รับการโค้ช ซึ่งผู้โค้ชให้ผู้รับการโค้ชได้สำรวจความต้องการของตนเอง จากคำถามให้ผู้โค้ชถามตนเองถึงความสำเร็จที่ต้องการและไม่เคยได้รับในช่วงที่ผ่านมา	
				5. ผู้ได้ให้ผู้รับการโค้ชสรุปเป้าหมายและแผนการของตนเอง และให้กำลังใจแก่ผู้รับโค้ชปฏิบัติตามแผนที่วางไว้	

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ขั้นที่ 3 แผนที่ ชุมทรัพย์ (10 ชม.)	1. เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณในด้าน - การทำจิตใจให้สงบ - ความเชื่อและความศรัทธาต่อพลังเหนือธรรมชาติ - การค้นพบความหมายและคุณค่าชีวิต 2. เพื่อให้ผู้รับการโค้ชมีประสบการณ์การพัฒนาและนำเสนอประเด็นที่นำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน	แนวคิดจิตตศึกษา	เทคนิคกระบวนการกลุ่มจิตศึกษา	ผู้โค้ชใช้ “กระบวนการกลุ่ม” พัฒนาจิตวิญญาณของผู้รับการโค้ช โดยผู้โค้ชมีบทบาทเป็นผู้นำกลุ่ม และผู้รับการโค้ชเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งในกระบวนการกลุ่มจะมีทั้งหมด 4 แบบฝึกหัด ในแต่ละขั้นตอน จะมีแบบฝึกหัดด้านการพัฒนาจิตวิญญาณที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นเครื่องมือให้สมาชิกมีการพัฒนาทางจิตวิญญาณของตนเองและแนวทางการประยุกต์ใช้สู่การทำงาน	1. ผู้รับการโค้ชเข้าใจและเข้าถึงจิตวิญญาณของตนเอง 2. ผู้รับการโค้ชมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิญญาณและการพัฒนาทางจิตวิญญาณ 3. ผู้รับการโค้ชมีประสบการณ์การพัฒนา 4. ผู้รับการโค้ชประยุกต์ใช้ความรู้ไปสู่การทำงาน บทบาทของอาสาสมัครภาคสนามแก่ผู้ใช้ยาเสพติด

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีการ พื้นฐาน	การสำรวจ คำนิยม ความหมาย ของการดำรง อยู่จากการถาม ใน ประสบการณ์ที่ ผ่านผู้การ ดำรงอยู่ใน ปัจจุบัน	แบบฝึกหัดที่ 1 ความหมายแห่งชีวิต เพื่อสร้างการตระหนักรู้ถึงการดำรงอยู่อย่างมีความหมายและมีคุณค่า เป็นการค้นหาความหมายในชีวิตโดยการบอกเล่าประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับการมีคุณค่าและมีความหมายของชีวิต 1.1 ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มตอบคำถามต่อไปนี้และคนอย่างรวดเร็วและจำกัดเวลาตอบ โดยสมาชิกคนอื่นจะทำหน้าที่จดคำตอบให้	
					<ol style="list-style-type: none"> 1) คุณเป็นใคร 2) คุณชื่ออะไร 3) คุณเกิดมาทำไม 4) คุณต้องการอะไร 5) คุณอยู่เพื่ออะไร 6) ใครสำคัญที่สุด 7) คุณรักอะไรที่สุด 8) คุณกลัวอะไรที่สุด 9) อะไรมีค่าที่สุด 10) ชีวิตที่มีความหมายของคุณคืออะไร

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
			<p>1.2 สมาชิกกลุ่มสะท้อนความรู้สึกจากการตอบคำถาม และคำตอบของตนเองผู้นำกลุ่มสรุปสิ่งที่สะท้อนและมุมมองของสมาชิกกลุ่ม</p> <p>1.3 ให้สมาชิกทบทวนคำตอบของตนเองและตอบคำถามข้อที่ 10 อีกครั้ง ชีวิตที่มีความหมายของคุณคืออะไร เมื่อสมาชิกกลุ่มเริ่มเปิดเผย ผู้นำกลุ่มจะเอื้ออำนวยให้เล่าประสบการณ์ที่สะท้อนถึงความหมายของชีวิต</p> <p>1.4 ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันสรุปความหมายชีวิตของสมาชิกกลุ่ม และร่วมสะท้อนความรู้สึกและสิ่งที่ได้เรียนรู้สำหรับการประยุกต์ในการทำงานต่อไป</p>		

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
	วัตถุประสงค์	ทฤษฎีการ ปรัชญา แบบอัตถิ ภาวนิยม	การสำรวจ ค่านิยมความ เชื่อพื้นฐาน จาก ประสบการณ์ ที่ผ่านมาสู่การ ดำรงอยู่ใน ปัจจุบัน	แบบฝึกหัดที่ 2 ดาวบันดาลใจ เพื่อสำรวจและทบทวนความเชื่อและ ความคิดของตนเอง และกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการ ทำงานและการใช้ชีวิตตามความเชื่อและความศรัทธาของตน 1. 2. 3. 2.1 ผู้นำกลุ่มนำเสนอตัวอย่างเรื่องราวของผู้มีความเชื่อและความ ศรัทธาของบุคคล ให้สมาชิกกลุ่มสะท้อนความรู้สึก และ แบ่งปันมุมมองต่อตัวอย่างที่นำเสนอ 2.2 ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกบอกเล่าเหตุการณ์ชีวิตของตนเอง 2.3 ผู้นำกลุ่มเขียนคดีสั้น ๆ ตัวโต บนกระดาษ ที่สะท้อนความเชื่อ และความศรัทธาที่แสดงจุดยืนเป็นแนวทางในชีวิตและการ ทำงานของสมาชิกกลุ่มแต่ละคน 2.4 สมาชิกในกลุ่มจะร่วมสะท้อนความรู้สึกและสิ่งที่ได้เรียนรู้ ร่วมกัน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
สติบำบัด			<p>การฝึกสมาธิ</p> <p>การหายใจเข้า</p> <p>ออก การใช้ฝ่ามือสร้างสมาธิ</p> <p>และการจด</p> <p>บันทึกอารมณ์</p>	<p>แบบฝึกหัดที่ 3 บ่มเพาะสติ จุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีการตระหนักรู้ มีสติและสมาธิเท่าทันตนเองและสิ่งรอบตัว คือ การฝึกสมาธิและการฝึกสติในชีวิตประจำวัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำราญและปัญหาและอุปสรรคในการฝึกปฏิบัติ</p> <p>3.1 ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การฝึกสติของสมาชิก</p> <p>3.2 ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกฝึกนั่งสมาธิอย่างเป็นลำดับขั้นตอน (การฝึกสมาธิ การหายใจเข้าออก การใช้ฝ่ามือสร้างสมาธิ)</p> <p>3.3 สมาชิกสะท้อนความรู้สึกและบอกเล่าประสบการณ์ความแตกต่างกับการฝึกสมาธิที่ผ่านมา</p> <p>3.4 ผู้นำกลุ่มนำเสนอข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสติและการฝึกสมาธิสำหรับในชีวิตประจำวัน พร้อมมอบหมายให้ทำการบ้านโดยการจดอารมณ์ของตนเองในแต่ละวันประมาณ 1 อาทิตย์</p> <p>3.5 สมาชิกกลุ่มร่วมกันสะท้อนความรู้สึกและสิ่งที่ได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการรักษาต่อไป</p>	

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
		ทฤษฎีการ ปรับภาษาแบบ ปัญญาและ พฤติกรรมนิยม	เทคนิค การบ้านเชิง ปรับพฤติกรรม	แบบฝึกหัดที่ 4 ได้ชมการบูรณาการจิตวิญญาณแห่งตนสู่การทำงาน เป็นการ แลกเปลี่ยนถึงความเปลี่ยนแปลงทางจิตวิญญาณของตนและแนว ทางการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม 4.1 ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้สมาชิกกลุ่มแบ่งปันเป้าหมายและ แผนการพัฒนาการเชิงจิตวิญญาณของตนเองแก่กลุ่ม 4.2 ผู้นำกลุ่มเอื้อให้สมาชิกกลุ่มระดมวิธีการที่ประยุกต์ใช้จาก ประสบการณ์การเรียนรู้จากพัฒนาจิตวิญญาณที่ผ่านมาไปสู่ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ 4.3 สมาชิกกลุ่มแต่ละคนสรุปการบ้านเชิงปรับพฤติกรรมที่ต้องทำ ของตนเอง ซึ่งในขั้นนี้คือการบรรลุเป้าหมายของตนเอง 4.4 ผู้นำกลุ่มสรุปวิธีการได้เชิงจิตวิญญาณและถ่ายทอดความรู้ใน การบูรณาการจิตวิญญาณไปสู่การทำงานอาสาสมัคร ภาคสนาม 4.5 ผู้นำกลุ่มขอบคุณและให้กำลังใจสมาชิกกลุ่ม	

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ชั้นที่ 4 ก้าว อย่างมุ่งมั่น (3 ชม.)	เพื่อสนับสนุนผู้รับ โค้ชปฏิบัติตามแผน ที่วางไว้อย่างเต็ม ศักยภาพ	ทฤษฎีการ ปรึกษาแบบ ปัญญาและ พฤติกรรมนิยม	เทคนิค การบ้านเชิง ปรับพฤติกรรม	ผู้โค้ชรับฟังการรายงานผลความก้าวหน้าผลการปฏิบัติงาน ผู้ได้ซึ่งมีความมุ่งมั่น อาสาสมัครภาคสนามของผู้การรับโค้ช คอยรับฟัง ให้คำปรึกษา ให้ คำแนะนำ และให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมถึงกำลังใจในการปฏิบัติงาน ปรึกษาของผู้รับบริการโค้ช	ผู้ได้ซึ่งมีความมุ่งมั่น ปฏิบัติการการทำงาน อาสาสมัครภาคสนามกับ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษในชุมชน เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ที่ตั้งไว้

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	เทคนิค/วิธีการ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ชั้นที่ 5 ตามรอยนักเดินทาง (3 ชม.)	1. เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้รับ การโค้ช 2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิทยา	ทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญหาและพฤติกรรมนิยม	การบริหารตนเองและกำกับตนเอง	1.1 ผู้โค้ชติดตามผลการทำงานของอาสาสมัครสนามจากการสนทนาพูดคุยกับผู้รับบริการปรึกษา ในด้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 1.2 ผู้รับบริการโค้ชรายงานการทำงานของตนเองที่พัฒนา 1.3 ผู้โค้ชและผู้รับบริการโค้ชนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประเด็นที่เกิดขึ้น 1.4 ผู้โค้ชและผู้รับบริการโค้ชร่วมกันสรุปผลของการพัฒนาทางจิตวิทยาและผลการทำงานของอาสาสมัครสนาม ปัจจัยสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขของกระบวนการโค้ช เพื่อการพัฒนาจิตวิทยา และการทำงานอาสาสมัครภาคสนามที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต 1.5 ผู้โค้ชขอบคุณผู้รับบริการโค้ชในความตั้งใจและความร่วมมือและพูดเสริมแรงให้กำลังใจกับผู้รับบริการโค้ชในการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการทำงานและพัฒนาตนเองต่อไปภายหน้า	1. ผู้รับบริการโค้ชรับรู้และเข้าใจปัจจัยความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของผลการปฏิบัติงานของตนเอง และมีแนวทางในการพัฒนาตนเองต่อไป 2. ทราบถึงประสิทธิผลปัจจัยความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปรับปรุง ของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิทยา

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์ข้อมูลของวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า คือข้อมูลด้านประสบการณ์อันสะท้อนจากบทสนทนาของผู้วิจัยและอาสาสมัครภาคสนามเจ้าของเรื่อง ซึ่งวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบโครงสร้างเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่มีความหมายและสอดคล้องกับวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า เพื่อได้มาซึ่งองค์ความรู้ในการเข้าใจปรากฏการณ์การสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามทั้งจากชีวิตส่วนตัว การทำงาน และการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ อย่างไรก็ตามเพื่อความเข้าใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นชัดเจนโดยเฉพาะกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณที่ความซับซ้อนและหลากหลายขั้นตอน การศึกษาครั้งนี้จึงมีวิธีการเก็บข้อมูลของวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมดมีดังนี้

4.1 การจดบันทึกข้อมูลของผู้วิจัย

ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ผู้วิจัยจดบันทึกข้อมูล (Note Taking) จากการสังเกต มุมมองความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ของตนเองที่มีต่อกิจกรรม

4.2 การเขียนบันทึกอนุทินของอาสาสมัครภาคสนาม

ในช่วงเริ่มต้นของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ผู้วิจัยได้เตรียมสมุดบันทึกสำหรับให้อาสาสมัครภาคสนามเขียนความรู้สึกและมุมมองที่มีต่อกิจกรรมในแต่ละวัน (Diary notes) โดยเมื่อกิจกรรมแต่ละขั้นตอนเสร็จสิ้น ผู้วิจัยกระตุ้นให้อาสาสมัครภาคสนามจดสิ่งที่ได้เรียนรู้ลงในสมุดบันทึกของตนเอง

4.3 การบันทึกเทปเสียงกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

ในขณะที่ดำเนินการโค้ชในแต่ละครั้งหรือในแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยบันทึกเสียง (Tape recorder) การทำกิจกรรมของผู้โค้ชกับอาสาสมัครภาคสนาม ตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

4.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งโครงสร้าง

วิธีการแบบเรื่องเล่าข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจากบทสนทนา (Dialog) ของผู้วิจัยอาสาสมัครภาคสนาม และผู้ช่วยเสพติด ดังนั้นวิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง จึงเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่มีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งได้มีการออกแบบข้อคำถามสอดคล้องกับคำถามวิจัยและแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์คือ ตัวตนผู้มีจิตวิญญาณจะถูกสร้างจากการปฏิสัมพันธ์ของอาสาสมัครภาคสนามกับบริบทสังคมแวดล้อม ทำให้เกิดการสวมบทบาท (Role Taking) แสดงลักษณะของผู้มีจิตวิญญาณ คือ ผู้มีพลังขับเคลื่อนภายใน จากการมีสติความเชื่อและความศรัทธา การค้นพบความหมายของชีวิต สร้างความมีคุณค่า ความรัก การตระหนักรู้และพัฒนาศักยภาพแห่งตน มุ่งมั่นรับผิดชอบทำงานอย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหา มีสัมพันธ์ภาพ

กลมกลืนกับผู้อื่น ดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวม โดยสามารถเชื่อมโยงตนเองเข้าสู่พลังที่เหนือกว่า (Higher energy) หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนศรัทธา และลักษณะของผู้มีจิตวิญญาณมีทั้งหมด 3 ลักษณะ คือ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา และผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต

ซึ่งตัวอย่างข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก กิ่งโครงสร้างถูกแบ่งเป็น 5 ประเด็น จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง โครงสร้างการสัมภาษณ์ มีดังนี้

4.4.1 ข้อคำถามสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก

4.4.1.1 ภูมิหลังชีวิตของอาสาสมัครภาคสนาม

วัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจบริบทพื้นฐานของอาสาสมัครภาคสนาม

ตัวอย่างข้อคำถาม

- 1) อายุ.....?
- 2) ภูมิลำเนา/ที่อยู่ปัจจุบัน.....?
- 3) ครอบครัว.....?
- 4) อาชีพ.....?
- 5) อายุการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม...?
- 6) ศาสนา.....?
- 7) การศึกษา.....?
- 8) สุขภาพร่างกาย.....?
- 9) การรักษา/บำบัดยาเสพติด.....?

4.4.1.2 ประสบการณ์ชีวิตการใช้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนาม

วัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจการสร้างจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามจากประสบการณ์การใช้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนาม

ตัวอย่างข้อคำถาม

- 1) ท่านเริ่มต้นใช้ยาเมื่อไรและอย่างไร ..... ?
- 2) ท่านใช้ยาประเภทไหนบ้าง และหาได้อย่างไร .....?
- 3) วิถีชีวิตของท่านในช่วงใช้ยาเป็นอย่างไรบ้าง.....?
- 4) สภาพแวดล้อมรอบตัวของท่านช่วงชีวิตใช้ยาเป็นอย่างไร..... ?
- 5) ครอบครัวและคนรอบตัวมีท่าทีอย่างไรต่อการที่ท่านใช้ยาของท่าน?
- 6) เหตุการณ์ที่ยากลำบากของการเป็นผู้ใช้ยาเสพติดของท่านคืออะไร?
- 7) มีเหตุการณ์อะไรที่ทำให้ท่านคิดจะหยุดหรือเลิกใช้ยาบ้างหรือไม่.... ?

8) ท่านเคยพยายามเลิกใช้ยาด้วยวิธีการใดบ้าง.....?

9) มีเหตุการณ์ไหนที่ท่านควบคุมความต้องการใช้ยาเสพติดของตนเองได้...?

10) การใช้ยาเสพติดของท่านเมื่อเป็นอาสาสมัครภาคสนามเป็นอย่างไร ...?

4.4.1.3 ประสบการณ์ชีวิตการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม

วัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจการพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามจากประสบการณ์การทำงานอาสาสมัครภาคสนาม

ตัวอย่างข้อคำถาม

- 1) ท่านมาเป็นอาสาสมัครภาคสนามได้อย่างไร ?
- 2) อาสาสมัครภาคสนามมีหน้าที่ความรับผิดชอบอะไรบ้าง ?
- 3) ค่าตอบแทนและสวัสดิการของอาสาสมัครภาคสนามมีอะไรบ้าง ?
- 4) การเป็นอาสาสมัครภาคสนามต้องผ่านการอบรมความรู้อะไรบ้าง ?
- 5) อาสาสมัครภาคสนามต้องทำงานเกี่ยวข้องกับใครบ้าง ?
- 6) ท่านมีการทำงานกับผู้ใช้ยาเสพติดในพื้นที่อย่างไร ?
- 7) ครอบครัวและสังคมรอบตัวมีท่าทีต่อเป็นอาสาสมัครภาคสนามของท่านอย่างไร?
- 8) มีเหตุการณ์อะไรบ้าง ที่ทำให้ท่านท้อใจในการทำงานอาสาสมัครภาคสนามบ้างหรือไม่?
- 9) อาสาสมัครภาคสนามต้องเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาอะไรบ้าง?
- 10) ท่านมีวิธีการในการจัดการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นอย่างไรบ้าง ?

4.4.1.3 ประสบการณ์การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

วัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจการพัฒนาจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามผ่านประสบการณ์การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

ตัวอย่างข้อคำถาม

- 1) หัวข้อความเป็นมา/ประสบการณ์การโค้ชที่ผ่านมา
  - 1.1) ท่านเข้าร่วมกระบวนการโค้ชได้อย่างไร ?
  - 1.2) ท่านเคยเข้าร่วมอบรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณหรืออบรมด้านจิตวิญญาณมาก่อนหรือไม่อย่างไร
- 2) หัวข้อกระบวนการการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

ช่วงเริ่มต้นกระบวนการโค้ช

2.1) ท่านเข้าร่วมกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณได้อย่างไร?

2.2) นอกจากท่านมีใครบ้างร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ?

2.3) สถานที่และสิ่งแวดล้อมในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างไร ?

2.4) อะไรบ้างที่ท่านจำได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการโค้ช ?

2.5) ผู้โค้ชถ่ายทอดความรู้อะไรบ้าง ?

2.6) ผู้โค้ชมีวิธีการสอนหรือการอบรมอะไรบ้าง?

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม

1) ผู้โค้ชมีการชี้แจงหรือแนะนำกระบวนการโค้ชอย่างไร ?

2) ช่วงเริ่มต้นของกิจกรรมการโค้ชทำอะไรบ้าง ?

3) ผู้โค้ชมีการเตรียมตัวท่านอย่างไรบ้างในช่วงต้นกิจกรรม

4) ผู้โค้ชมีวิธีการอย่างไรเพื่อให้ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

จิตวิญญาณ

ขั้นที่ 2 การตั้งเป้าหมายและวางแผน

1) ในระหว่างกิจกรรมที่มีการตั้งเป้าหมาย เป้าหมายของท่านคือ

อะไร?

2) ผู้โค้ชใช้วิธีการใดในการช่วยตั้งเป้าหมายของท่าน?

ขั้นที่ 3 การพัฒนาศักยภาพด้านจิตวิญญาณ

1) กิจกรรมคำถาม 10 ข้อ เป็นอย่างไรบ้าง ?

2) กิจกรรมการเล่าเหตุการณ์วิกฤตในชีวิตเป็นอย่างไรบ้าง?

3) กิจกรรมการฝึกสติในห้องอบรมเป็นอย่างไร

4) กิจกรรมฝึกสติที่มอบหมายให้ทำที่บ้านเป็นอย่างไรบ้าง?

5) ผู้โค้ชมีเทคนิควิธีการสอนในแต่ละกิจกรรมอย่างไรบ้าง ?

ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติ

1) ช่วงลงมือปฏิบัติตามแผนที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นอย่างไรบ้าง ?

2) เมื่อลงมือปฏิบัติท่านพบอุปสรรคปัญหาอะไรบ้าง และ

แก้ปัญหาอย่างไร?

3) ผู้โค้ชทำอะไรบ้างในช่วงที่ท่านต้องลงมือทำตามเป้าหมายใน

พื้นที่ ?

ขั้นที่ 5 การติดตามและประเมินผล

1) ผลการประเมินความสำเร็จในการทำตามเป้าหมายเป็นอย่างไรบ้าง ?

2) ผู้โค้ชทำอะไรบ้างเมื่อท่านถึงเป้าหมายหรือไม่ถึงเป้าหมาย?

3) ก่อนสิ้นสุดกิจกรรมการโค้ช ผู้โค้ชทำอะไรบ้าง ?

4.4.1.4 ข้อคำถามสำหรับผู้ให้ข้อมูลตรง

ประสบการณ์การรับบริการจากอาสาสมัครภาคสนามของผู้ใช้ยาเสพติด ในแต่ละประเด็นมีตัวอย่างข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ดังนี้

วัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจการรับรู้จิตวิญญาณของเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดต่อจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม จากประสบการณ์ทำงานของอาสาสมัครภาคสนามกับผู้ใช้ยาเสพติดผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน

ตัวอย่างข้อคำถาม

หัวข้อภูมิหลัง

1) ท่านมีอายุเท่าไร .....

2) ท่านประกอบอาชีพอะไร .....

3) ภูมิลำเนาของท่านคือ.....?

การทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม

4) รู้จักอาสาสมัครภาคสนามได้อย่างไร และนานแค่ไหน.....?

5) ช่วงเริ่มต้นรู้จักกัน อาสาสมัครภาคสนามเป็นอย่างไร .....

6) อะไรที่อาสาสมัครภาคสนามทำให้ท่านบอຍที่สุด.....?

7) อาสาสมัครภาคสนามบริการหรือช่วยเหลือท่านในเรื่องใดบ้าง ..?

8) ชีวิตที่ได้รับการดูแลจากอาสาสมัครภาคสนามเป็นอย่างไรบ้าง ...?

9) อาสาสมัครภาคสนามมีวิธีการให้ความรู้และข้อมูลต่าง ๆ แก่

ท่านอย่างไร .....

10) อาสาสมัครภาคสนามมีท่าทีการสื่อสารพูดคุยกับท่านอย่างไร ...?

11) มีเหตุการณ์ไหนบ้างที่อาสาสมัครภาคสนามให้คำปรึกษาและ

ให้กำลังใจท่าน ...?

12) มีอะไรบ้างที่อาสาสมัครภาคสนามทำเพิ่มเติมหรือแตกต่างไป

จากช่วงแรก...?

จากตัวอย่างข้อความสัมภาษณ์ เป็นเพียงคำถามกว้าง ๆ เท่านั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้สัมภาษณ์สามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นตามสถานการณ์และบริบทของการสนทนา โดยข้อความที่ใช้ทั้งภาษาและประโยคคำถามต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับผู้รับการสัมภาษณ์ คือต้องมีความชัดเจนและเอื้อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกไว้วางใจและปลอดภัยในการบอกเล่าประสบการณ์ของตน และหลีกเลี่ยงการใช้คำถามชี้นำตีกรอบ ในที่นี้เป็นการสัมภาษณ์ประสบการณ์ของผู้รับการโค้ชและผู้เชี่ยวชาญ ข้อคำถามและภาษาที่ใช้ต้องไม่ซับซ้อนต่อความเข้าใจและเอื้อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้สำรวจการพัฒนากิจวัตรญาณของตนเองและการกระทำที่เกิดขึ้นและสามารถถ่ายทอดโดยให้รายละเอียดที่ชัดเจน โดยผู้วิจัยต้องไม่นำเอาแนวคิดทฤษฎีมาเป็นหลักในการตัดสินปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ใช้การปฏิสัมพันธ์และทักษะการสื่อสารทำให้ข้อมูลปรากฏขึ้นตามธรรมชาติ

นอกจากนี้ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพข้อมูล โดยการอ่านข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด พิจารณาว่ามีรายละเอียดของเนื้อหาครอบคลุมตามแผนการวิจัยที่ออกแบบไว้หรือไม่ และขณะจัดบันทึกต้องพิจารณาว่าส่วนไหนที่ขาดหายหรือรายละเอียดมีน้อย เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งที่ผ่านมาข้อมูลสัมภาษณ์ที่ได้ไม่ชัดเจนและไม่เพียงพอทำให้ต้องเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์แบบแก่นเนื้อหา

การดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นเนื้อหา (Thematic analysis) มาวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมด เนื่องจากลักษณะข้อมูลของวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า เป็นการรวบรวมข้อมูลบทสนทนา(Dialog) ระหว่างผู้วิจัยและอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งคำพูดจึงสะท้อนความหมายและการตีความประสบการณ์ของผู้เล่า (นราภรณ์ หะวานนท์, 2552) โดยมีขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล (Maguire, & Delahunt, 2017) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การใส่รหัส

ในขั้นแรกผู้วิจัยนำข้อมูลบทสนทนาที่รวบรวมและจัดระบบไว้ มาอ่านบททวนหลาย ๆ ครั้ง จากนั้นก็จะพยายามหาข้อมูลบทสนทนาที่มีความคล้ายคลึงกัน และจัดบันทึกในประเด็นสำคัญไว้ จากนั้นจะใส่รหัสข้อมูลตามกรอบแนวคิดของกรอบความคิดวิจัย ในที่นี้ เป็นการใส่รหัสข้อมูลองค์ประกอบของผู้มีจิตวิญญาณ 3 คือ สติสัมปชัญญะ ความเชื่อและความศรัทธา และการค้นพบคุณค่าและความหมายในชีวิต ตัวอย่างเช่น

ตาราง 2 แสดงการใส่รหัสข้อมูล

บทสนทนาที่เกี่ยวข้องของอาสาสมัครภาคสนาม	รหัส
“ซาภิรเชื่อฟังพ่อ เพราะขนาดคำพูดที่แกพูด เพื่อนแกเชื่อถือ มีเพื่อนแกใช้ก็งูซา พ่อไปบอกว่าใช้ได้ แต่ต้องดูแลครอบครัวจนตอนนี้เพื่อนทำตามที่พ่อบอกก็มีรถได้ตึจนถึงวันนี้ แกห้ามแล้วคนอื่นฟังจนหยุดจนเลิกมาหลายคน”	ศรัทธา

ขั้นที่ 2 การกำหนดประเด็นหลัก

ภายหลังจากที่ใส่รหัสจากข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยนำข้อความที่ใส่รหัสมากำหนดประเด็นหลัก จากการอ่านและทบทวนข้อความรหัสหลาย ๆ ครั้ง และนำมากำหนดประเด็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยแบ่งประเด็นหลักตามคำถามวิจัยเป็นหลัก (ดูตัวอย่างในหัวข้อถัดไป)

ขั้นที่ 3 การสร้างประเด็นย่อยจากการเชื่อมโยง

จากนั้นจะนำข้อมูลทั้งหมดมาจำแนกตามลำดับหรือที่สัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลัก เป็นลักษณะแบ่งตามหมวดเนื้อหา ซึ่งข้อมูลที่ถูกจำแนกต้องตรวจสอบว่าสามารถจำแนกได้อย่างชัดเจนและไม่มีความซ้ำซ้อนกัน ตัวอย่างการสร้างประเด็นย่อยมีดังนี้

ตาราง 3 แสดงตัวอย่างประเด็นหลักที่ 1 การสร้างตัวตนและพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม
ในบริบทสังคมชีวิตครอบครัวผู้เฒ่าเสพติด

บทสนทนาที่เกี่ยวข้องของอาสาสมัครภาคสนาม	รหัส (Code)	หัวข้อย่อย (Sub-Category)	หัวข้อหลัก (Category)	ประเด็นย่อย (Sub-theme)
“ตอนซาภิรอายุแปดเก้าขวบได้รู้ว่าพ่อต้องทำงานเลี้ยงซาภิรแลกกับชีวิตของแก พ่อต้องงมหอยมุกในทะเลน้ำลึกเป็นร้อยเมตร ต้องเสี่ยงกับฉลาม ต้องเสี่ยงกับน้ำที่เชี่ยวกราดอีก พ่อเล่าว่าถ้าสายออกซิเจนขาดคือตายได้เลย ทำให้ซาภิรรักแกมาก” (ซาภิร)	เสียสละ ศรัทธา	พ่อผู้เสียสละ เพื่อครอบครัว	ความศรัทธาต่อ พ่อผู้เสียสละ	ครอบครัวผู้ใช้ ยาเสพติด

ตาราง 4 ตัวอย่างประเด็นหลักที่ 2 ปลุกไฟแห่งจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามในบริบทสังคม
กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

บทสนทนาที่เกี่ยวข้องของอาสาสมัคร ภาคสนาม	รหัส (Code)	หัวข้อย่อย (Sub- Category)	หัวข้อหลัก (Category)	ประเด็นย่อย (Sub- theme)
<p>“ส่วนมากผมจะเอาความคิดตัวเองเป็นหลัก โดยที่ลืมนึกถึงใจเพื่อนกับใจเรานี้มันต่างกัน ผลพวงที่ตามมาก็คือการทำงานของผมมันช้าลง เมื่อมาเจอกับพี่แป้งวันแรกคือวันเสาร์ รู้ว่าต้องเอาจิตวิญญาณในการคุยกับเขา วันอาทิตย์แล้วก็นำไปใช้” (ณัฐ)</p> <p>“พอเราจะเชื่อมโยงกับเขาได้ เราต้องเข้าทางครอบครัวเขา คือแทนที่ที่เราจะไปคุยกับเขาโดยตรง เราเลี้ยงไปคุยกับเมียเขา เราพยายามคุยให้เมียเขาเข้าใจแล้วก็ให้เมียเขาเนี่ยไปคุยกับเขาอีกทีหนึ่งเวลาามนอนหรือก่อนนอน เพราะบางครั้งเขาอาจจะไม่สนใจเรื่องนี้หรอก แต่เขาจะเชื่อเมียเขาอยู่แล้ว ผมก็เอารูปแบบนี้แหละคืออ่านใจเขา ผลที่ออกมาโอเค ทำให้งานของเราง่ายขึ้น” (ณัฐ)</p>	<p>ใส่ใจจิต วิญญาณ เข้าถึงใจ สื่อสาร สอดคล้อง กลมกลืน</p>	<p>รู้การมีอยู่ ปลุกตัวตน ผู้มี สัมพันธ์ภาพ กลมกลืน</p>	<p>ผู้ค้นพบ ความหมาย ในงาน อาสาสมัคร ภาคสนาม</p>	

ตาราง 5 ตัวอย่างประเด็นหลักที่ 3 การรับรู้จิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามของผู้ใช้ยาเสพติด
บริบทสังคมการทำงานอาสาสมัครภาคสนามในชุมชน

บทสนทนาที่เกี่ยวข้องของอาสาสมัครภาคสนาม	รหัส (Code)	หัวข้อย่อย (Sub-Category)	หัวข้อหลัก (Category)	ประเด็นย่อย (Sub-theme)
“ตอนแรกเขาไปตามผมอยู่หลายครั้งได้ ผมบอกไม่ต้องตามแล้ว ไม่อยากจะรักษาแล้ว แล้วแต่จะเป็น” แต่เขาให้กำลังใจผมไง ตอนแรกก็ไปตรวจไปมาว่าติดทึบิ ไม่อยากจะรักษาปล่อยให้ตามเลย แต่กำลังใจ ของผมมันอยู่ที่อาสา” (โอมาร์)	มีกำลังใจ มีคุณค่า ความหมาย ดูแลห่วงใย ด้วยความรัก			
“สบายใจด้วยนะ ยังมีคนห่วงนะ พี่นะ ยังมีคนประคับประคองอยู่”				
“คุ้มแบบว่าบางที่เราไม่สบายไรเขาพาเราไปโรงพยาบาลอะไร เขาแวะไปดู ๆ แบบวันสองวันเขาไปดู แต่ผมกำลังใจของผมมันอยู่ที่อาสาด้วย เพราะตอนแรกที่ว่าติดทึบิ ผมไม่อยากจะรักษาเลยพี่ จะปล่อยให้ไปตามเลยพี่ (โอมาร์)				

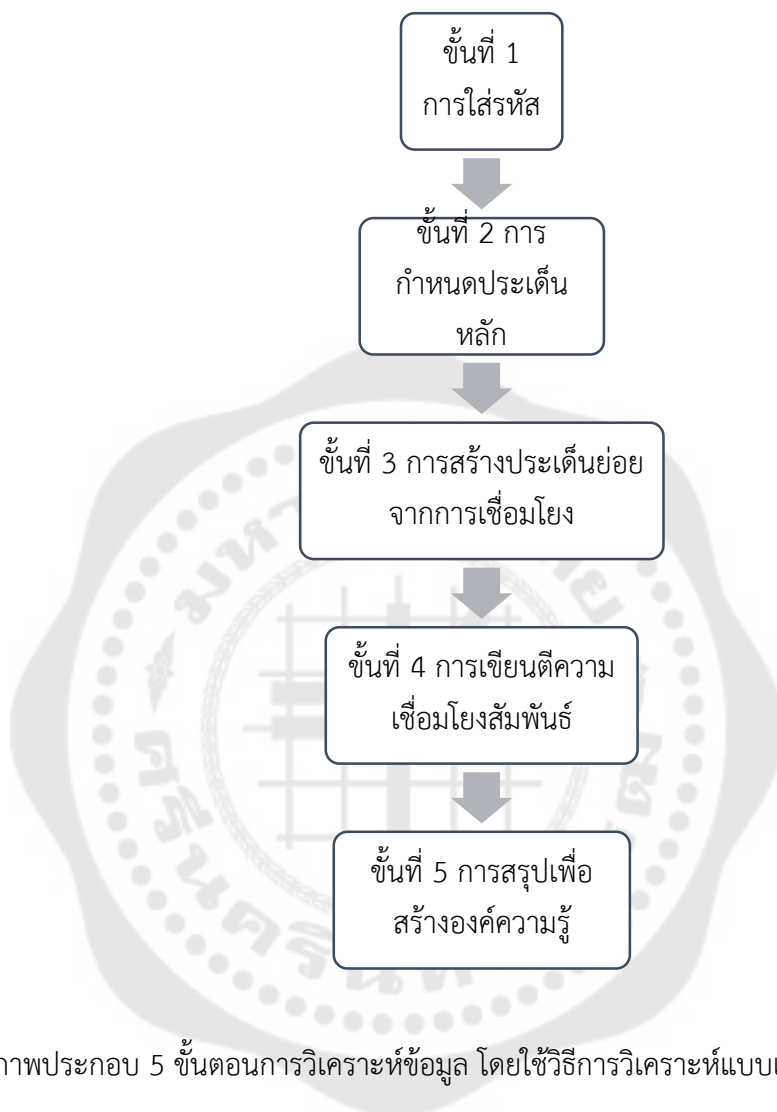
ขั้นที่ 4 การเขียนตีความเชื่อมโยงสัมพันธ์

เมื่อจำแนกประเด็นเนื้อหาข้อมูลทั้งหมดครบถ้วน ต่อมาผู้วิจัยตีความและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของประเด็นย่อยมาร่วมสนับสนุนประเด็นหลักที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่า ลักษณะจะเขียนเรื่องราวจะเป็นการตีความข้อมูลหรือประเด็นต่าง ๆ เป็นหลัก ไม่ใช่การบรรยายลักษณะเหตุการณ์ของบุคคล แต่เป็นการตีความว่าเรื่องราวเหล่านั้นเกิดได้อย่างไร

ขั้นที่ 5 การสรุปเพื่อสร้างองค์ความรู้

นำการบรรยายจากตีความของประเด็นหลักทั้งหมด มาสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาและตอบคำถามการวิจัยให้ครอบคลุม นำเสนอเป็นบทสรุปของการศึกษาทั้งหมด

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นเนื้อหา

6. ความเชื่อถือได้ (Trustworthiness)

การศึกษาวิจัยแบบเรื่องเล่า การวิเคราะห์ข้อมูลมีลักษณะเหมือนจริง (Verisimilitude) คือสามารถสะท้อนเหตุการณ์ความเป็นจริงของเรื่องราวของอาสาสมัครภาคสนามเสมือนผู้วิจัยเป็นอาสาสมัครภาคสนามหรืออยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน นอกจากนั้นผลการศึกษาควรมีลักษณะประโยชน์นิยม (Utility) คือเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครภาคสนามหรือนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ มีความเข้าใจในผลการศึกษาและประโยชน์ของการศึกษาที่มีต่อพวกเขา ดังนั้นเพื่อการวิจัยแบบเรื่องเล่าที่มีความน่าเชื่อถือได้ วิธีการตรวจสอบข้อมูลความน่าเชื่อถือได้ของการศึกษารุ่นนี้ จึงใช้การตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบ

จากผู้ใช้ประโยชน์หรือผู้อ่านงานวิจัย (Loh, 2013) และเพื่อการตรวจสอบที่มีความครอบคลุม ผู้วิจัยได้นำวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553) มาตรวจสอบความเชื่อถือได้เพิ่มเติม ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดมีดังนี้

6.1 การตรวจสอบโดยตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลการวิจัย (Member Checks)

เมื่อรวบรวมและจัดกระทำข้อมูลเสร็จสิ้นทั้งการวิเคราะห์และเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ซึ่งผ่านการตีความของผู้วิจัย เพื่อความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลในที่นี้คืออาสาสมัครภาคสนาม จำนวน 2 คน ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล รวมถึงให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

6.2 การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Peer Validity)

ในการการตั้งคำถามเพื่อสัมภาษณ์ การรวบรวมและจัดกระทำข้อมูลการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผลการศึกษา จะถูกตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านวิจัยคุณภาพวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า จำนวน 2 คน เพื่อให้ข้อคิดเห็นและแก้ไขในทุกขั้นตอนของการจัดกระทำข้อมูล

6.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยผู้ใช้อข้อมูล (Audience Validity)

ภายหลังจากการวิเคราะห์ผลการศึกษา ผู้วิจัยได้ให้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในที่นี้คือ ผู้ประสานงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา พื้นที่ภาคใต้ และผู้จัดการมูลนิธิเพื่อนเพื่อนเรา จำนวน 2 คน อ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านมาผ่านการตีความของผู้วิจัยเพื่อให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการวิเคราะห์ผลการศึกษา

6.4 การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง (Data Triangulation)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยการเก็บข้อมูลจากอาสาสมัครภาคสนามทั้งหมด 5 คน และผู้สื่อข่าวเสพติด จำนวน 6 คน ซึ่งข้อมูลจากหลายแหล่งในมุมมองที่แตกต่างจะทำให้เข้าใจการพัฒนาจิตวิญญาณและผลการพัฒนาจิตวิญญาณจากการโค้ชเชิงจิตวิญญาณในหลากหลายแง่มุมและชัดเจนมากขึ้น ทำให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

6.5 การรวบรวมข้อมูลหลากหลายวิธีการ (Methods Triangulation)

การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 4 วิธีการหลัก คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกของอาสาสมัครภาคสนามและผู้สื่อข่าวเสพติด การสังเกตและจดบันทึกโดยผู้วิจัย (Note Taking) การเขียนบันทึกกอนุทินของอาสาสมัครภาคสนาม (Diary Note) และการบันทึกเทปเสียงในระหว่างการค้าเนินการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

7. จริยธรรมและการตรวจสอบข้อมูล

การวิจัย “กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้ใช้ยาเสพติด” ได้รับการรับรองด้านจริยธรรมจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (หมายเลขการรับรอง SWUEC/X-299/2560) เมื่อวันที่ 4 เดือนเมษายน 2561 แสดงให้เห็นถึงการศึกษาวิจัยในมนุษย์ครั้งนี้มีการยึดถือหลักจริยธรรมในการทำวิจัยอย่างแท้จริง นอกจากนี้วิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่าการสนทนาของผู้วิจัยจะได้รับรู้ข้อมูลที่ซ่อนเร้นจะถูกเปิดเผย ทั้งความรู้สึกมุมมองของผู้ให้ข้อมูลจะแสดงออกมา โดยเฉพาะอาสาสมัครภาคสนามผู้มียุติเป็นผู้ใช้ยาเสพติด หรือผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งมักถูกสังคมตราในเชิงลบ ผู้วิจัยจึงต้องตระหนักถึงการรักษาความลับและการปกป้องผลประโยชน์ของอาสาสมัครภาคสนามในทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2550) ดังนี้

7.1 การกำหนดหัวข้อวิจัย

จากหัวข้อที่ศึกษาคือ กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้ใช้ยาเสพติด” เป็นการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและด้านวิชาการ คือ การสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจใหม่ที่มาจากการบูรณาการหลากหลายแขนง และการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาสังคม เช่น การนำกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มอาสาสมัครภาคสนามกลุ่มอื่นหรือกลุ่มคนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

7.2 การออกแบบและวางแผนวิจัย

ในขั้นของการออกแบบและวางแผนวิจัย ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลของกลุ่มอาสาสมัครภาคสนามเกี่ยวกับวิถีชีวิต และวางแผนกับผู้ที่เกี่ยวข้องและกับอาสาสมัครภาคสนาม ในการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งต้องไม่รบกวนหรือแทรกแซงวิถีชีวิตของอาสาสมัครภาคสนาม นอกจากนี้ในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครภาคสนาม อาสาสมัครภาคสนามต้องรับรู้ข้อมูลและตอบรับความยินยอมและสมัครใจร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

7.3 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการที่ไม่รบกวนวิถีการดำเนินชีวิต หรือสร้างความตึงเครียดไม่สบายใจแก่อาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยสอบถามช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูล และร่วมกันวางแผนกับอาสาสมัครภาคสนามผู้ให้ข้อมูล ซึ่งจะเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมภาคสนามมีความสะดวกและมีความพร้อมมากที่สุด โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีและการสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องของการรักษาความลับและการคำนึงถึงสวัสดิภาพของอาสาสมัครภาคสนามในทุก ๆ ครั้งที่เก็บข้อมูล

7.4 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การบันทึกผลการโค้ชและการสัมภาษณ์แต่ละครั้งต้องเป็นระบบและมีความชัดเจน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างความมั่นใจให้กับผู้ให้ข้อมูล โดยการจัดระเบียบข้อมูลและใส่รหัสไว้ อย่างชัดเจน การจดบันทึกรายละเอียดของข้อมูลโดยการทำบัญชีการให้ข้อมูล และปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณในการปกป้องข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลจะต้องได้รับการปกป้องในการรักษาความลับที่ผู้ร่วมวิจัย ถวายทอดมา ในกรณีผู้เข้าร่วมถอนตัวชื่อและการระบุข้อมูลจะผู้วิจัยไม่นำมาวิเคราะห์ผล (ในการศึกษาครั้งนี้ยังไม่ปรากฏ) และการเก็บข้อมูลทั้งหมด ผู้ให้ข้อมูลจะต้องยินยอมมีทั้งการบันทึกเทป สมุดจดบันทึกของผู้ให้ข้อมูล โดยข้อมูลทั้งหมดที่เก็บไว้จะตั้งรหัสความปลอดภัยไว้ แฟ้มข้อมูลต่าง ๆ จะถูกเก็บไว้ 5 ปี จากนั้นจะถูกทำลายทิ้ง

7.5 การรายงานผลการวิจัยสู่สาธารณะ

ผู้วิจัยจัดทำรายงานวิจัยโดยตระหนักถึงผลประโยชน์ของอาสาสมัครภาคสนามเป็นสำคัญ โดยนำเสนอ ชื่อบุคคล องค์กร สถานที่ ฯลฯ เป็นนามสมมุติ เพื่อป้องกันไม่ให้เชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของอาสาสมัครภาคสนามผู้ให้ข้อมูลได้

บทที่ 4

พื้นที่สร้างประสบการณ์จิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม

องค์ความรู้ของพื้นที่ประสบการณ์อาสาสมัครภาคสนามต่อไปนี้เป็นกรอบภาพลักษณะบริบทสังคมแวดล้อมที่อาสาสมัครภาคสนามมีปฏิสัมพันธ์และแสดงบทบาททางสังคมที่สำคัญ อันมีผลให้อาสาสมัครภาคสนามมีความกระตือรือร้น (Active) ต่อการคิดสะท้อนกลับจัดวางตัวตนเป็นผู้มีจิตวิญญาณในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งจากรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและจุดมุ่งหมายของการศึกษา จำแนกพื้นที่ประสบการณ์ต่อการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม 3 พื้นที่ คือ 1) ชีวิตสังคมครอบครัวผู้ใช้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนาม 2) ชีวิตการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม (มณฑลสรไกรนิติกุล และ สุนันทา เสี่ยงไทย, 2556; ธรรมนันท์ทิศา แจ้งสว่าง, 2555; พิณนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม, และ พรธณี บุญประกอบ, 2555; Dobmeier & Reiner, 2012; Shaw, Bayne, & Lorelle, 2012; Willow, Tobin, & Toner, 2009; Cashwell, Bentley, & Bee, 2007; Smith, D. J., 2006) และ 3) การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นบริบทสังคมกระบวนการที่ผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการโค้ชที่มีประสิทธิผล โดยองค์ความรู้ของประเด็นเนื้อหาของพื้นที่ประสบการณ์การสร้างจิตวิญญาณทั้งหมดเป็นการรวบรวมข้อมูลจากบทสนทนาประสบการณ์อาสาสมัครภาคสนาม บันทึกของผู้วิจัย เทปบันทึกกระบวนการโค้ช และสมุดจดบันทึกของอาสาสมัครภาคสนามต่อกระบวนการโค้ชแต่ละครั้ง นอกจากนี้พื้นที่ประสบการณ์จักเป็นแนวทางอันเชื่อมโยงไปสู่การวิเคราะห์ “การสร้างตัวตนอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณ” ในบทถัดไปเช่นกัน

ต่อไปนี้เป็นประเด็นหลักและหัวข้อย่อยของพื้นที่สร้างประสบการณ์จิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม

1. เส้นทางชีวิตการเป็นผู้ใช้ยาเสพติดอาสาสมัครภาคสนาม
  - 1.1 ก้าวแรกของผู้ใช้ยาเสพติด
  - 1.2 สังคมครอบครัวผู้ร่วมทางผู้ใช้ยาเสพติด
  - 1.3 ทางออกจากชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด
2. บริบทชีวิตการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม
  - 2.1 จุดเริ่มต้นของการทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนาม
  - 2.2 การเตรียมความพร้อมอาสาสมัครภาคสนามก่อนลงสนาม
  - 2.3 บทบาทอาสาสมัครภาคสนามในชุมชน

- 2.3.1 บทบาทผู้ค้นหาผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่
  - 2.3.2 บทบาทผู้ติดตามให้คำปรึกษาแนะนำ
  - 2.3.3 บทบาทผู้ให้บริการเข็มและอุปกรณ์ฉีดยาสะอาด
  - 2.3.4 บทบาทผู้ส่งเสริมความรู้ผู้ใช้ยาเสพติด
3. บริบทการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ
- 3.1 ผู้โค้ชและผู้รับการโค้ช
  - 3.2 ระยะเวลา สถานที่
  - 3.3 บรรยากาศและรูปแบบกระบวนการเรียนรู้โดยรวม
  - 3.4 บรรยากาศกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณแต่ละขั้น
    - ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ “เตรียมความพร้อมก่อนของการเดินทาง”
    - ขั้นที่ 2 ขั้นวางเป้าหมายและวางแผน “เข็มทิศของการเดินทาง”
    - ขั้นที่ 3 ขั้นเสริมศักยภาพ “ปลุกไฟแห่งจิตวิญญาณ”
    - ขั้นที่ 4 ขั้นการลงมือปฏิบัติ “ก้าวอย่างมั่นใจ”
    - ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามผล “ตามรอยนักเดินทาง”

เส้นทางเส้นทางชีวิตการเป็นผู้ใช้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนาม จะสะท้อนให้เห็นวงจรชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด อิทธิพลสังคมแวดล้อมที่มีต่อผู้ใช้ยาเสพติด และบริบทการทำงานอาสาสมัครภาคสนามสนาม จะเป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามทั้งบทบาทการพัฒนาทักษะและกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณจะสะท้อนให้เห็นมุมมองต่อการรับรู้กระบวนการโค้ชในแต่ละขั้นตอนและเทคนิควิธีการดังนี้

1. เส้นทางชีวิตการเป็นผู้ใช้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนาม

1.1 ก้าวแรกของชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด

แม้จะเป็นผู้ใช้ยาเสพติดคนละยุคสมัยระหว่างอาสาสมัครภาคสนาม ผู้มีประสบการณ์การใช้ยาเสพติดยาวนานกับนักเสพรุ่นใหม่ แต่ก็พบความคล้ายคลึงกันคือ ผู้ใช้ยาเสพติดล้วนมีก้าวแรกของการใช้ยาเสพติดจะอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่กำลังศึกษาค้นคว้า มีความอยากรู้อยากลองเต็มพิกัด และมีค่านิยมจากการหาความสุขและบันเทิงจากการใช้ยาเสพติด นอกจากนั้นสภาพสังคมพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ยาเสพติดมีชุกชุม ทำให้อาสาสมัครภาคสนามเข้าถึงยาเสพติดและเข้าสู่วิถีการใช้ยาเสพติดอย่างไม่ยากเย็นนัก และบางคนไม่เพียงเป็นผู้เสพยา หลังก็แปรเปลี่ยนเป็นผู้ค้าหรือคนแจกจ่ายยาในชุมชนเช่นกัน นอกจากนั้นสังคมกลางคืนของคนเล่นดนตรี การใช้กัญชาเป็นเรื่องนิยมและใช้กัน

ปกติ ซึ่งผู้สนับสนุนก้าวแรกส่วนใหญ่จะเป็นคนใกล้ชิด โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนจะเป็นคนชักนำ แต่บางคนก็มาจากคนในครอบครัวที่เป็นผู้ค้าและผู้เสพ

ก้าวแรกของการย่างเท้าเข้าสู่ชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดของ “ชากริร” ตอนนั้นชากริรอายุประมาณ 12 -13 ปี หลังจากย้ายมาจากหมู่บ้านอื่น ชากริรไม่ได้เรียนต่อจึงจบการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และออกมาช่วยพ่อทำประมงออกเรือหาปลา ซึ่งพ่อและชากริรนั้นจะออกเรือประมงหางยาวไปยังฝั่งที่ไกลออกไปจากฝั่งทะเลของหมู่บ้าน ด้วยวิถีชีวิตชาวประมงชายฝั่งออกทะเลหาปลาช่วงเช้า ตกบ่ายก็กลับเข้าฝั่งทำให้มีเวลาว่าง หลังจากเอาขายปลาไปขาย ชากริรจะไปรวมตัวกับเพื่อนที่ขนา(กระท่อม) ดิดชายทะเล และลองใช้ยา กับเพื่อนที่นี่ ด้วยความคึกคะนองของคนวัยหนุ่มตอนแรกก็คิดเสพเพื่อความบันเทิงเริ่มจากสูบ ไม่นานเปลี่ยนเป็นฉีดจากความอยากรู้อยากลองเช่นกัน นานวันเมื่อใช้ยาบ่อยและในปริมาณมากขึ้นก็ติดเสพ เมื่อขาดยาทำให้เกิดอาการเสียนยาเป็นสัญญาณของภาวะพึ่งยา

ถัดมาคือก้าวแรกของ “ซาบิต” เริ่มต้นขึ้นเมื่อเขาอายุ 17 ปี เพราะความอยากลองและการชักชวนของเพื่อนในกลุ่มที่เรียนหนังสือด้วยกัน จากการทดลองสูบบุหรี่ก็พัฒนามาสูบใบจากม้วนอัดใส่กัญชา และเพิ่มเติมโรยหน้าด้วยเฮโรอีนและฉีดตามลำดับ ในตอนนั้นยาเสพติดที่ซาบิตใช้เสพหาได้ง่าย โดยเฉพาะเฮโรอีนหาได้จากคนใกล้ชิด ซึ่งก็คืออาของเขาคือขนาเอายามาจากหมู่บ้านที่อยู่ติดเขตแดน โดยแต่ละครั้งอาของซาบิตขนามาประมาณสี่ห้าปีบ ในตอนนั้นยาติลระประมาณเจ็ดร้อยบาท ปัจจุบันติลระประมาณสองพันเจ็ดร้อยบาท ซึ่งซาบิตในอดีตนั้นไม่เพียงเป็นผู้เสพเท่านั้นแต่ยังเป็นตัวแทนเอาเก็บยาและจำหน่ายขายยาให้กับเพื่อนและผู้ใช้ยาเสพติดคนอื่นในชุมชนอีกด้วย

สำหรับ “ฮะมีม” เกิดและเติบโตในชุมชนที่ยาเสพติดชุกชุม เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นสมัยชั้นมัธยมต้นเขาก็เริ่มใช้ยา จากการสูบบุหรี่ก็ดูถูกญาติจนมาถึงการฉีดเฮโรอีนตามลำดับ เพราะบ้านมีฐานะฮะมีมจึงมีรถจักรยานยนต์ขับไปเรียน ทำให้เพื่อนรุ่นพี่ซึ่งไม่มีรถพยายามชักชวนให้ฮะมีมมาใช้ยาไปด้วยกัน โดยขอช่วยให้ฮะมีมบรรทุกพวกเขาไปซื้อยาในชุมชนแออัด จนในที่สุดฮะมีมต้องเสพติดเฮโรอีนตามเพื่อนรุ่นพี่

“ณัฐ” เมื่อเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ณัฐได้ลองกัญชาและพอเข้ามัธยมชั้นปีที่ 5 ก็เริ่มใช้เฮโรอีนเพราะความอยากลองเช่นกัน เมื่อใช้ยาบ่อยครั้งสุดท้ายก็เสพติดและมีอาการเสียนยา ทำให้ต้องหายามาเสพเรื่อยมา และเมื่อณัฐเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และกำลังวางแผนเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้น แต่ไม่ได้ไปต่อเพราะณัฐต้องถูกตำรวจจับกุมเข้าไปอยู่ในเรือนจำ เหตุเกิดจากณัฐไปซื้อยาที่บ้านเพื่อนซึ่งเป็นผู้ค้ายาและถูกตำรวจชุดปราบปรามเข้าจับกุมพอดี จึงถูกกล่าวหาว่าเป็นหนึ่งที่ค้ายา ณัฐจึงสนใจให้การสารภาพว่าขาย ทำให้ต้องติดคุกหมดอนาคตไม่ได้เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยตามที่ตั้งใจไว้

สุดท้ายคือ “หลิว” แม้จะไม่ได้ใช้เฮโรอินในตอนวัยรุ่นเหมือนอาสาสมัครภาคสนามคนอื่น แต่ก็มาใช้ในตอนเป็นผู้ใหญ่ เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมชั้นปีที่ 3 หลิวตัดสินใจเข้ากรุงเทพฯ เข้าสู่เส้นทางชีวิตนักดนตรีซึ่งเล่นให้กับวงดนตรีที่มีชื่อเสียงวงหนึ่ง และการเป็นนักดนตรีก็ทำให้หลิวเริ่มใช้กัญชาซึ่งในสังคมของนักดนตรีมักนิยมเสพกัญชาและมองว่าเป็นเรื่องปกติ ซึ่งหลิวทำงานเป็นนักดนตรีอยู่ในวงเดิมมาตลอดยาวนานมา 8 ปี จึงตัดสินใจออกจากวงดนตรี เพราะมีปัญหาเรื่องผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว หลิวกลับมาบ้านและทำงานเป็นนักดนตรีที่ห้องอาหารสองแห่ง ในโรงแรมในเมืองไม่ไกลจากบ้านที่ทำงานอีกที่อยู่เป็นโรงแรมที่อยู่อีกจังหวัดหนึ่ง และในช่วงนี้ที่ทำให้หลิวเริ่มใช้เฮโรอินที่หาได้จากคนใกล้ชิด พี่ชายของหลิวขนยามาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่แต่ละครั้งขนมาเป็นสิบกิโลและมักจะมาพักอยู่กับเขา ทำให้หลิวเห็นพี่ชายฉีดเฮโรอินบ่อยครั้งแต่ไม่ได้สนใจมากนักเพราะตนเองใช้กัญชามาใช้ส่วนตัวซื้อมาหมอนละ 18,000 บาท แต่การเห็นพี่ชายจนบ่อยหลิวจึงลองใช้เข็มฉีดเฮโรอินบ้าง ซึ่งตอนนั้นเขามีอายุประมาณ 28-29 ปี แต่หลิวไม่เคยใช้ยาร่วมกับพี่ชาย โดยมักใช้ยาเป็นการส่วนตัว เมื่อใช้บ่อยขึ้นหลิวก็เสพติดและมีอาการเสียนยาทำต้องหายามาใช้เรื่อยมา

จากเรื่องราวข้างต้น ช่วงวัย สถานการณ์สภาพแวดล้อมของแหล่งยา กลุ่มเพื่อนชักชวน วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนหรือสังคมการทำงาน ได้ผลักดันให้เกิดก้าวแรกของผู้ใช้ยาเสพติด โดยอาสาสมัครภาคสนามแต่ละคนจะมีรูปแบบที่ใกล้เคียงกันคือ เริ่มต้นจากการสูบบุหรี่กัญชา ต่อมาเริ่มโรยหน้าเป็นเฮโรอินหรือผงขาวจนมาสู่การฉีดเฮโรอินเข้าสู่ร่างกายตามลำดับ

1.2 สังคมครอบครัวผู้ร่วมทางผู้ใช้ยาเสพติด

อาสาสมัครภาคสนามมีบทบาทหน้าที่เช่นเดียวกับชายไทยทั่วไป คือ มีบทบาทหน้าที่ของลูกชาย บทบาทของพ่อ บทบาทสามี และบทบาทของเพื่อน และเมื่อมียาเสพติดเข้ามาก็เริ่มทำให้ชีวิตครอบครัวเกิดความสั่นคลอนบทบาทยังคงไว้และมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ ด้วยปัญหาด้านอารมณ์ สังคม เศรษฐกิจในครอบครัว และปัญหาสุขภาพก็ตามมา ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อคนในครอบครัวเช่นกัน ในบางคนไม่สามารถควบคุมการใช้ยาเสพติดของตนเองก็ทำร้ายคนในครอบครัวและพบว่าว่าลักษณะสังคมครอบครัวของผู้ใช้ยาเสพติดดำรงชีพด้วยหลากหลาย ข้าราชการ ค้าขาย ชาวประมง ชาวสวนยางและรับจ้างทั่วไป ด้านเศรษฐกิจของครอบครัวผู้มีฐานะครอบครัวดีและครอบครัวแบบหาเช้ากินค่ำ ในบางรายอาสาสมัครภาคสนามมีพ่อแม่เป็นผู้นำหรือเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น ผู้นำศาสนา ข้าราชการครู เป็นต้น สำหรับศาสนานับถือศาสนาพุทธ 2 คน และอีก 3 คน นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีผลมาจากบริบทครอบครัวสังคมชุมชนเช่นกัน ดังนั้นเพื่อนร่วมทางของอาสาสมัครภาคสนามมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างตามการรับรู้ในประสบการณ์ของอาสาสมัครภาคสนาม ดังนี้

“**ชากริ**” เกิดในครอบครัวชาวประมงชุมชนมุสลิม เป็นลูกคนที่สี่จากพี่น้องทั้งหมดหกคน (ผู้ชาย 2 คน ผู้หญิง 4 คน) เดิมทีครอบครัวชากริอาศัยและทำประมงอยู่จังหวัดอื่น แต่ภายหลังครอบครัวก็ได้ย้ายมาตั้งรกรากทำการประมง ณ หมู่บ้านของชาวประมงมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ เมื่อชากริติดยาเสพติด ครอบครัวทุกคนก็เสียใจแต่คอยให้กำลังใจช่วยเหลือชากริ บางครั้งชากริเสียนยาหนักมาก จนพี่สาวสงสารให้เงินชากริไปซื้อยา ยกเว้นพ่อของชากริที่ยื่นคำขาดให้เลิกยาเสพติดซึ่งชากริทั้งกดดันและกลัวพยายามหลบหน้าพ่อ เพราะพ่อจะพยายามห้ามไม่ให้เด็กในชุมชนใช้ยาและช่วยให้เลิกยาเสพติดได้ ซึ่งส่วนใหญ่เชื่อฟังพ่อของชากริ แต่สุดท้ายกลับพบว่าลูกของตนเองใช้เองจึงผิดหวังมาก พ่อชากริเคยบอกให้ชากริเลือกว่าจะไปอยู่ที่อื่นหรือจะเข้าเรือนจำ เพราะอยากให้ชากริไปไกล ๆ เพื่อผู้เป็นพ่อจะไม่ต้องมารู้อะไรทั้งสิ้น บางครั้งชากริกลับบ้านก็ต้องแอบซ่อนไม่ให้พ่อเห็น น้องชายต้องแอบดูพ่อให้ตามรูปร่างในครัว ในขณะที่ชากริกินข้าวในครัวเพราะกลัวพ่อมาพบ จนแล้ววันหนึ่งชากริได้มีโอกาสพบแบบยาอาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา(นามสมมุติ) เพื่อตามหานายอาลี(นามสมมุติ) ผู้เป็นทั้งญาติและเพื่อนสนิทของชากริ พยายามชักชวนชากริไปบำบัดยา พ่อชากริจึงพยายามผลักดันมีความต้องการให้ชากริไปรักษาบำบัด ชากริจึงตัดสินใจเข้ารับการบำบัด และเมื่อพ่อชากริเห็นความเปลี่ยนแปลงของลูกชาย ชากริกินเก่งมากขึ้นและออกกำลังกายทุกวันทำให้ดูมีเนื้อหนังต่างจากเมื่อก่อน พ่อชากริดีใจมากที่ลูกเปลี่ยนแปลงตนเองได้

ถัดมาประมาณสามสี่ปี ชีวิตครอบครัวของชากริก็ก้าวไปอีกขั้น เมื่อชากริก็ได้แต่งงานกับหญิงสาวผู้ที่อาศัยและทำงานอยู่ในเมืองใหญ่ซึ่งไกลจากหมู่บ้านชากริที่อาศัยและทำงาน ทำให้ชีวิตของชากริมีการเดินทางมากขึ้น ชากริใช้เวลาขับขีรถจักรยานยนต์เดินทางประมาณ 200 กิโลเมตรจากหมู่บ้านไปยังบ้านแฟน แต่ก็ไม่ได้ยากลำบากหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานอาสาสมัครภาคสนามในชุมชนแต่อย่างใดเพราะชากริต้องมากินเมธาโดนทุกวัน ขณะเดียวกันก็ทำงานอาสาสมัครภาคสนามไปด้วย แต่หลังจากทำงานอาสาสมัครภาคสนามได้ 2-3 ปี โครงการของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรายุติการทำงานชั่วคราว ชากริไม่มีงานทำหรือหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในพื้นที่ ชากริจึงตัดสินใจไปอยู่และช่วยงานแฟนในเมืองใหญ่ และเริ่มใช้ยามากขึ้นเพราะไม่สามารถเอาเมธาโดนไปกินได้ก็ทำให้มีอาการเสียนยาและมีรายจ่ายที่หนักมากขึ้น ทำให้ครอบครัวได้รับผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดเพราะภรรยาเป็นคนหาเงินหลักในช่วงเวลานั้น ทำให้ชากริตัดสินใจหักดิบโดยมีภรรยาคอยดูแลอยู่อย่างใกล้ชิด ทำให้ปัจจุบันทำให้สามารถเลิกยาเสพติดและเมธาโดนได้

“**ซาบิต**” มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ส่วนภรรยาซาบิตเป็นอาสาสมัครภาคสนามสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีลูกด้วยกันสองคน พ่อของซาบิตเป็นครูสอนศาสนาและแม่เป็นหมอดำแยของหมู่บ้านเมื่อซาบิตเล่นยาไม่ยอมกลับบ้านทั้งคู่จะคอยใส่ใจตามหาด้วยความห่วงใย ซึ่งซาบิตจะใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดและอาของเขาที่ช่วยกันขายยา และเมื่ออาล้มป่วยลงเพราะติดเชื้อเอชไอวีซาบิตได้ไปอยู่เฝ้าดูแลอาซึ่งในการอยู่ด้วยกันและเป็นคนเสพยาทั้งคู่ เมื่อเสียนยาซาบิต

ก็ใช้เข็มของอาทั้ง ๆ ที่รู้ว่าอาติดเชื้อเอชไอวี และการใช้เข็มฉีดยาร่วมกันกับอาทำให้ซาบิตติดเชื้อเอชไอวีมาจากอา ช่วงที่ซาบิตป่วยนั้นผู้ที่อยู่เคียงข้างเขาโดยไม่รังเกียจดูแลเขาเป็นอย่างดีและคอยให้กำลังใจเสมอก็คือครอบครัว ภรรยาบอกว่าจะอยู่เคียงข้างให้กำลังใจ พ่อแม่ก็เช่นกันไม่เคยรังเกียจไม่ว่าลูกจะเป็นผู้ติดยาหรือผู้ติดเชื้อ ซึ่งจากวันที่ซาบิตป่วยจนถึงวันนี้เขาก็ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเฮโรอีนอีกเลย ส่วนกลุ่มเพื่อนในหมู่บ้านที่ใช้เฮโรอีนร่วมกันหลายสิบคนก็ค่อย ๆ ล้มหายตายเพราะติดเชื้อเอชไอวี มีเพียงซาบิตกับเพื่อนอีกคนที่ไม่ติดเชื้อที่มีชีวิตรอดจนมาถึงวันนี้

ครอบครัว “**อะมีม**” ค่อนข้างมีฐานะดีในชุมชน มีอาชีพรับราชการครู มีลูกชาย 2 คน ซึ่งอะมีมเป็นพี่ชายคนโต บ้านของอะมีมตั้งอยู่บริเวณใกล้ตลาดและไม่ไกลออกไปเป็นชุมชนแออัดซึ่งชุกชุมด้วยยาเสพติด เมื่อพ่อแม่ของอะมีมรู้ว่าลูกชายคนโตติดยาก็ส่งเข้ารับการบำบัด ณ ศาสนบำบัด หลังจากเลิกยาเสพติดได้ก็ได้ส่งอะมีมไปอยู่กับญาติต่างจังหวัด เมื่ออะมีมเรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 อะมีมก็สอบเข้าโรงเรียนจำหน่ายเรียน 2 ปี และได้บรรจุรับราชการทหารยศจ่า และแต่งงานกับภรรยาที่มีฐานะดีมีพ่อแม่เป็นเจ้าของกิจการแพปลา ซึ่งเป็นคนที่พ่อแม่จัดหามาให้ ต่อมาหลังจากรับราชการเป็นทหารระยะเวลาประมาณ 10 ปี อะมีมก็ตัดสินใจลาออกจากราชการมาช่วยครอบครัวภรรยาทำธุรกิจแพปลา ไม่นานทั้งคู่ก็มีปากเสียงทะเลาะเบาะแว้งและทำร้ายร่างกาย เพราะช่วงนั้นอะมีมกินยาบ้าด้วยสังคมทำแพปลาจะนิยมกินยาบ้าเพื่อให้ทำงานอดทนเพราะต้องทำงานเร่งกับเวลา เช่นการตอปลาตอกุ้งในตอนกลางคืน บางครั้งอะมีมมักจะมีอาการหลอน และในช่วงนั้นอะมีมก็กลับไปคบคนคุยกับคนรักเก่าด้วย หลาย ๆ อย่างจึงทำให้ญาติ ๆ ของภรรยาไม่พอใจที่ เป็นลบต่ออะมีม ภรรยาอะมีมก็ทนไม่ไหวจึงตัดสินใจหย่าแม่จะอยู่กินกันเป็นสิบปีและมีลูกสามคน หลังแยกทางอะมีมกลับมาอยู่กับพ่อแม่พร้อมลูก ๆ ทั้งสามคนโดยมีแม่ของอะมีมช่วยดูแล การกลับมาอยู่บ้านใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อมสังคมของผู้ใช้ยาเสพติด เมื่อเพื่อนชักชวนฉีดเฮโรอีนเขาจึงไม่ปฏิเสธคิด ประชดชีวิตด้วยการเสพยาและต้องการลืมความทุกข์จากการที่ภรรยาและคนรักเก่าต่างหันหลังให้เขาทั้งคู่ เมื่อกลับมาใช้ยาไม่นานก็ติดและเสี้ยนต้องหายามาเสพตลอด อย่างไรก็ตามในการใช้ยาเสพติดแต่ละครั้งอะมีมไม่เคยใช้ยาให้ลูกเห็นจะไปใช้กับเพื่อนที่อื่น หลายครั้งที่อะมีมเสี้ยนยาแต่ไม่มีเงินก็ต้องขอพ่อแม่ พ่อแม่อะมีมก็เสียใจมากที่ลูกกลับมาใช้ยาแต่ก็ต้องให้เงินเพราะจนใจ ซึ่งอะมีมก็ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้มีบ้างที่ช่วยดูแลร้านเกมส์ของครอบครัววันไหนที่ดูร้านจะได้ค่าตอบแทนวันละ 300 บาท นอกจากนั้นก่อนติดยาอะมีมนั้นจะปฏิบัติกิจศาสนาอย่างเคร่งครัดและออกแสวงบุญและละหมาด เพราะอะมีมเชื่อและศรัทธาในพระหลักคำสอนของพระเจ้ามาก แต่การเสพติดยาทำให้ห่างหายจากการปฏิบัติศาสนา โดยเฉพาะช่วงที่มึนเมาร่างกายจะไม่บริสุทธิ์ผิดหลักศาสนา

ครอบครัวของ “**หลิว**” อาศัยอยู่ในตัวอำเภอเมืองซึ่งย้ายมาจากจังหวัดใกล้ ๆ ขณะที่หลิวอายุ 5 ขวบ เป็นครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนมีอาชีพค้าขาย หลิวเป็นลูกชายคนสุดท้องในพี่น้องทั้งหมด 8 คน เมื่อเป็นวัยรุ่นหลิวชอบและความสามารถในการเล่นดนตรีและย้ายไปทำงานและอยู่

เมืองหลวงตั้งแต่อายุประมาณ 16 ปี และเมื่อกลับมาทำงานเป็นนักดนตรีที่บ้านก็มีครอบครัวกับ
 นักร้องที่ทำงาน ทั้งคู่ต่างเป็นผู้ใช้ยาเสพติด จนเมื่อหลิวมีลูกสาวคนโตเขาจึงพยายามลดการใช้ยาเสพ
 ติด แต่เมื่อมีลูกชายอีกคนหลิวเริ่มมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับแฟนและในที่สุดได้แยกทางกัน หลิวไม่
 ยอมให้แฟนเอาลูกไปด้วยและยืนยันจะเป็นคนเลี้ยงลูกเอง แฟนของหลิวก็ตกลงและหายไปเป็นเวลา
 10 ปีก็ไม่ได้พบกันอีก แต่ลูก ๆ ของหลิวก็ไม่เคยถามถึงแม่เพราะหลิวทำหน้าที่เป็นพ่อและแม่ให้ความ
 รักความใส่ใจกับลูกเต็มที่ หลิวเลี้ยงลูกด้วยตนเอง ลูก ๆ จะสนิทกับหลิวเพราะคลุกคลีอยู่ด้วยกัน
 ตลอดเวลา ซึ่งหลิวไม่เคยใช้ยาให้ลูกเห็นจะเตรียมตัวเสมอก่อนใช้ยาที่บ้าน นอกจากนี้หลิวยังมีแม่
 และพี่สาวคนโตคอยช่วยหลิวดูแลอีกลูก ๆ อีกทางหนึ่ง พ่อเด็ก ๆ เริ่มโตขึ้นและต้องเข้าโรงเรียนซึ่ง
 หลิวตั้งใจให้ลูกเรียนในโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงเพราะลูกหลานในตระกูลของหลิวล้วนเรียน
 โรงเรียนนี้ทุกคน ทำให้หลิวพยายามส่งลูกทั้งสองเรียนที่นี้เช่นกัน หลิวจึงยอมไปรับจ้างทำสวนยางใน
 อำเภอที่ไกลออกไป แต่การไม่ได้กลับมาเจอลูกทุกวันทำให้เขาทรมานใจ เวลาที่คิดถึงลูกมากบางครั้ง
 นอนน้ำตาไหลเขาจึงตัดสินใจกลับมาอยู่บ้านกับลูกทั้งสองและไม่ไปทำงานไกลบ้านอีกเลย ในส่วนของ
 ค่าเทอมพี่สาวหลิวผู้ที่หลิวรักเหมือนแม่ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ แม่ของเขาก็เช่นกันที่คอยช่วยเหลือให้
 เงินหลิวมาตลอด ในบางครั้งให้เงินหลิวไปซื้อยาเพราะสงสารลูกที่เสี่ยยา ครั้งหนึ่งหลิวจะบวช
 ทดแทนคุณให้แม่เขาเอาใบอนุญาติลาสิกขามาให้แม่ลงชื่อ แต่แม่ของหลิวไม่ยอมลงชื่อและบอกไม่ต้อง
 บวชขอเพียงหลิวเลิกยาเสพติดก็สามารถช่วยแม่ นำแม่ขึ้นสวรรค์ได้ หลิวจึงตัดสินใจหักดิบเลิกยาเสพ
 ติด หลิวใช้เวลา 7-8 วันเลิกยาเสพติด ในตอนนั้นเขามีลูกสาว อายุ 6 ขวบ คอยเช็ดตัวให้ซักข้าวให้
 กินโดยไม่รู้ว่าหลิวป่วยเป็นอะไรจนทำให้ผ่านช่วงทรมานมาได้ ส่วนเหล้าก็ไม่ยุ่งเกี่ยวอีกเลยหลังจาก
 ลูกชายขอไว้ แต่มีการใช้กัญชานาน ๆ ครั้ง ส่วนบุหรี่ยี่ลูกเคยขอไว้แต่หลิวยังทำไม่ได้ซึ่งพยายามลดอยู่

ตอนอายุ 5 ขวบ แม่ของ “ณัฐ” ได้เสียชีวิตลงและพ่อของณัฐซึ่งมีอาชีพรับราชการ
 ดำรงจ ต้องย้ายไปประจำการในพื้นที่ห่างไกล ณัฐจึงถูกส่งมาให้อาที่เป็นตำรวจในเขตจังหวัดชายแดน
 ใต้ช่วยเลี้ยงดู ซึ่งอาแต่งงานแล้วแต่ยังไม่มีลูกจึงเลี้ยงดูณัฐเหมือนลูกคนหนึ่ง ทำให้ณัฐเติบโตขึ้นมาใน
 ชุมชนชาวพุทธในพื้นที่จังหวัดที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ณัฐเคยติดคุกข้อหาเสพติดเมื่อ
 ออกจากคุกก็ออกมาเป็นผู้จำหน่ายชายยา และมีเพื่อนสนิทที่เสพและขายเป็นที่เหมือนครอบครัวของ
 เขา นาน ๆ ครั้งจึงจะกลับไปพบพ่อหรืออา แต่ต่อมาเมื่อเพื่อนรักของณัฐเสียชีวิตลงทำให้ณัฐเดินหัน
 หลังให้กับยาและเดินเข้าสถานบำบัดเพื่อเลิกยาเสพติด จนเลิกยาเสพติดได้ณัฐจึงผันตัวเองมาเป็นช่าง
 ตัดผมและรับจ้างทั่วไปในเมืองใหญ่ ทำงานได้ไม่นานณัฐก็แต่งงานมีครอบครัวและอาศัยอยู่ในเมือง
 ใหญ่แห่งนั้นเรื่อยมา แต่อยู่กินได้เพียง 3 ปี ชีวิตครอบครัวก็ต้องจบลงด้วยปัญหาเรื่องเงินและการหึง
 หวง ณัฐจึงกลับไปที่เคยใช้ชีวิตกับกลุ่มเพื่อนที่เคยใช้ยาด้วยกันเมื่อในอดีต และเป็นสาเหตุให้ณัฐ
 กลับไปใช้ยาเสพติดอีกครั้ง จนมาเจอมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราจึงเข้าบำบัดด้วยเมธาโดนอีกครั้งเช่นกัน และ

ภายหลังจากครองชีวิตโสดมาสักพักในเวลาต่อมาฉันได้แต่งงานอีกครั้งกับเพื่อนเก่าที่เคยเรียนห้องเดียวกัน ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามทำให้ฉันต้องเปลี่ยนศาสนามาเป็นศาสนาอิสลามเช่นเดียวกัน

โดยสรุปเมื่อผู้ใช้ยาเสพติดเข้าสู่วิถีการใช้ยาเสพติด อิทธิพลของสังคมกลุ่มเพื่อนล้วนมีความหมายต่ออาสาสมัครภาคสนามภาพสนามเกือบทั้งหมด สำหรับครอบครัวจะทำหน้าที่คอยประคับประคองดูแลให้กำลังใจเมื่ออาสาสมัครภาคสนามเกิดวิกฤตปัญหา หรือเป็นแรงใจในการลดการใช้ยาเสพติด หรือปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดได้เช่นกัน แต่ในอาสาสมัครภาคสนามบางคนครอบครัวเหตุการณ์ความแตกแยกทะเลาะกับภรรยาทั้งเรื่องความสัมพันธ์ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้กลับไปในวงจรการใช้ยาเสพติดอีกครั้ง

1.3 ทางออกจากชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด

เมื่อต้องเป็นผู้ใช้ยาเสพติดมาระยะหนึ่ง ความทรมาณจากการเสียนยา ปัญหาสุขภาพ ความรู้สึกผิดต่อครอบครัว จะทำให้อาสาสมัครภาคสนามทุกคนต้องการเลิกยาเสพติด เดินเข้าสถานบำบัดกินเมธาโดนสารสังเคราะห์ทดแทนยาเสพติดที่ทำจากฝิ่น อย่างไรก็ตามก็บำบัดโดยใช้เมธาโดนอาสาสมัครภาคสนามหลายคนมองว่ากลับทำให้พวกเขาติดสารสังเคราะห์แทน ภายหลังจึงเลือกใช้การหักดิบหรือการกินน้ำใบกระท่อมแทนตามความเชื่อของผู้ใช้ยาเสพติดตามที่ได้ยินได้ฟังมา และการเข้ารับศาสนบำบัด ตามการผลักดันของครอบครัวชุมชน บางคนหยุดยาได้เพียงชั่วคราวเมื่อจิตใจอ่อนไหวเผชิญบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมเดิม ๆ ก็กลับมาใช้เช่นเดิม ชีวิตวนเวียนไปมาไม่มีที่สิ้นสุด แต่ในอาสาสมัครภาคสนามบางคนเมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์วิกฤตและผ่านพ้นมาได้ก็ทำให้เลิกยาเสพติดได้ในที่สุด หรือ หักดิบเพื่อคนที่รักก็ทำให้เกิดการหยุดยาได้ ซึ่งเป็นทางออกจากเส้นทางการใช้ยาเสพติดโดยไม่หวนกลับมาอีกหรือไม่ ยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจน

เมื่อ “ชากริ” ได้มีโอกาสพบแบยา (นามสมมุติ) อาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรามากับอาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราเพื่อตามหานายอาด(นามสมมุติ) ผู้เป็นทั้งญาติและเพื่อนสนิทของชากริเพื่อพาไปบำบัดยา นายอาดจึงชวนชากริไปด้วยกันเพราะรักและผูกพันกันมีอะไรทั้งคู่จะคิดถึงกันเสมอ แต่ชากริยังไม่อยากไปเพราะกลัวว่าตัวเองจะถูกขังและถูกกระทำการต่าง ๆ ณ สถานบำบัด แต่เมื่อต้องเห็นพ่อเสียใจจึงตัดสินใจไปในที่สุด จนอาทิตย์ที่สองเมื่อพ่อชากริเห็นความเปลี่ยนแปลงของลูกชายในทางที่ดี พ่อชากริดีใจมาก ด้วยความห่วงลูกจึงมาเยี่ยมลูกเสมอจนชากริออกจากสถานบำบัดและเลือกมารับเมธาโดนของโรงพยาบาลในพื้นที่ ต่อมาชากริแต่งงานและในช่วงที่ไม่มีงานทำ ภรรยาจะดูแลรายจ่ายเป็นหลักแต่ชากริไม่กินเพียงเมธาโดนแต่ใช้เฮโรอีนด้วยภรรยาเห็นถึงความผิดปกติสังเกตเห็นว่าชากริใช้เงินมากกว่าเมื่อก่อน จึงมั่นใจว่าชากริกลับไปใช้ยาเสพติดอีกครั้ง ภรรยาชากริจึงขอร้องให้ชากริเลิกยาเสพติด เพราะครอบครัวไม่มีเงินเพียงพอให้ชากริใช้เสพยา ชากริจึงคิดว่าเมธาโดนน่าจะลดอาการเสียนได้บ้าง จึงขอร้องให้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล

อนุญาตให้เขาสามารถนำเมธาโดนไปกินในเมืองได้เพราะวิถีชีวิตชากรใช้ชีวิตในเมืองแต่สิทธิรักษาอยู่ที่นี้ แต่โรงพยาบาลปฏิเสธชากรจึงเลือกหัตถ์และเลิกยาเสพติดได้จนถึงทุกวันนี้โดยมีภรรยาอยู่เคียงข้างคอยให้กำลังใจ ซึ่งชากรไม่ใช่นายมาเป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี ซึ่งอาการเสี้ยนก็จะแทรกแซงบ้างแต่ปัจจุบันสามารถควบคุมได้

การมีญาติสนิทเป็นคนขนยาทำให้ “ซาบิต” มีเฮโรอินโรยหน้าสูบไม่เคยขาด แต่เมื่อซาบิตเห็นเพื่อนใช้เข็มฉีดเฮโรอินก็อยากลองเปลี่ยนวิธีการเสพบ้าง เมื่อลองฉีดดูพบว่าการฉีดเค็ล้มกว่านานกว่าจึงใช้วิธีการฉีดโดยมีเข็มส่วนตัว แต่เมื่อซาบิตเริ่มป่วย ซาบิตรู้ตัวคิดว่าตนเองติดเชื้อเอชไอวีมาจากการใช้เข็มกับอาแนอน แต่ซาบิตไม่ยอมไปหาหมอทนจนป่วยติดเตียงผอมผ่ายไม่มีเรี่ยวแรงประมาณ 3 เดือน จนกระทั่งอาการทรุดหนักเพื่อนจึงชักชวนให้ไปโรงพยาบาลซาบิตจึงยอม ซึ่งจากการรักษาพบว่าซาบิตติดเชื้อเอชไอวีมีโอกาสรอดไม่มาก แต่ซาบิตก็ต่อสู้จนกลับมาแข็งแรงได้อีกครั้ง ซึ่งตั้งแต่วันที่ซาบิตป่วยจนถึงวันนี้เขาก็ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเฮโรอินอีกเลย

เมื่อตอนติดยาครั้งแรกสมัยวัยรุ่นและมีอาการเสี้ยนยา พ่อแม่ของ “อะมีม” จึงพาไปบำบัด ณ มูลนิธิบำบัดของศาสนาอิสลาม ในมูลนิธิบำบัดอะมีมต้องออกกำลังกาย กินยาสมุนไพรและน้ำผึ้งรวง และปฏิบัติกิจศาสนาจนในที่สุดอะมีมสามารถเลิกยาเสพติดได้และย้ายไปอยู่ที่อื่นโดยไม่ยุ่งกับยาเสพติด ยกเว้นดื่มเหล้าในช่วงรับราชการทหารยศจ่า แต่ต่อมาเมื่อมาช่วยแฟนทำแพปลาที่สิ่งแวดล้อมของคนทำงานใช้ยาบ้า อะมีมเสพติดยาบ้าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวแตกแยก และปัญหาชีวิตก็หนักขึ้นเมื่อกลับมาใช้เฮโรอิน ชีวิตก็ลำบากมากขึ้นเพราะต้องใช้ค่าใช้จ่ายที่สูง จนอะมีมก็ลองรับการบำบัดด้วยการรับเมธาโดนในการแนะนำจากเพื่อน แต่พอกินเมธาโดนนานเข้าพบว่าการกินเมธาโดนไม่ได้ช่วยให้เลิกยาเสพติด แต่เขากลับติดเมธาโดนแทนเพราะหากไม่ได้กินเมธาโดนวันไหนเขาจะมีอาการปวดท้อง อะมีมจึงพยายามหาวิธีการเลิกทั้งเฮโรอินและเมธาโดน เพราะการที่เขาต้องไปรับเมธาโดนในทุก ๆ เช้าของทุกวัน เป็นการสูญเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางแต่ละครั้งไม่น้อย ดังนั้นปัจจุบันอะมีมพยายามเคี้ยวใบกระท่อมสดทดแทนการกินเมธาโดนหรือเฮโรอินในเวลาที่มีเขามีอาการเสี้ยนยา โดยเชื่อว่าวันหนึ่งตัวเองจะสามารถเลิกยาเสพติดได้ในที่สุด

จากการเสพติดเฮโรอิน จนทำให้ครอบครัวสังคมไม่ยอมรับ วันหนึ่ง “หลิว” เลิกยาเสพติดด้วยตนเอง เริ่มจากการลดลดการใช้ยาเสพติดจากการต้องเป็นพ่อคน และการหักดิบเลิกยาเสพติดให้แม่ที่ขอให้หลิวเลิกยาเสพติดให้ได้ สำหรับเหล่าหลิวก็เลิกได้เช่นกันหลังจากลูกชายขอไว้คงเหลือเพียงกัญชาและบุหรืที่มีใช้บ้างในตอนนี นอกจากนั้นหลิวไม่เชื่อในการบำบัดเมธาโดนเพราะมองว่าไม่สามารถทำให้คนเลิกยาเสพติดได้จริง ๆ แต่ทำให้เกิดการพึ่งพาเมธาโดนหรือเสพติดเมธาโดนแทน หลิวบอกว่าการเลิกยาเสพติดได้ล้วนมาจากใจ ซึ่งพอหลิวเลิกเฮโรอินนานปฏิบัติกริยาที่มีต่อมันจะรู้สึกเหมือนต่างจากอดีตที่จะวิ่งเข้าหา

สาเหตุการเสียชีวิตของเพื่อนรักจากการใช้ยาเสพติดทำให้ “ณัฐ” เดินเข้ารับการบำบัดด้วยตนเอง ในปี 2549 และเลิกยาเสพติดได้ในที่สุด แต่ด้วยปัญหาครอบครัวแตกแยกและการกลับมาสังคมเดิม ๆ ณัฐจึงกลับไปใช้ชีวิตกับกลุ่มเพื่อนที่เคยใช้ยาด้วยกันเมื่อในอดีตณัฐจึงกลับไปใช้ยาเสพติดอีกครั้ง ตอนนั้นณัฐหาเลี้ยงตนเองด้วยอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น ซ่อมบ้าน ทาสีบ้าน เมื่อมีเวลาว่างก็เสพยา แต่ไม่ได้ใช้ยาหนักเท่าอดีต จนมาวันหนึ่งอาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราได้มาพบณัฐและชักชวนให้ณัฐไปรับการตรวจเลือดและกินเมธาโดนที่โรงพยาบาล ณัฐตอบรับทันที เพราะมีความตั้งใจอยากจะทำบำบัดเลิกยาเสพติดและกลับไปกินเมธาโดนอีกครั้งเพราะเชื่อว่าจะลดอาการนอนไม่หลับที่สร้างความทรมานให้กับตนเองได้ จากวันนั้นจนถึงวันนี้ณัฐได้รับเมธาโดนมาตลอดเพราะเป็นเหมือนยานอนหลับสำหรับเขา และการตรวจเลือดทำให้ณัฐรู้ว่าตนเองติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีจากการใช้ยาเสพติด เป็นผลให้ปัจจุบันนี้ณัฐต้องเข้าสู่ระบบการรักษาและพยายามหาความรู้ดูแลตัวเอง

การพยายามเดินออกจากวงจรผู้เสพยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนามข้างต้น ส่วนใหญ่มีเหตุผลจากคนที่มีความหมายต่อเขา ลูก พ่อ ภรรยา เป็นต้น หรือการเผชิญกับเหตุการณ์วิกฤตความเป็นความตาย อยากรู้ก็ตามการใช้คำว่า *หยุดยาช่วงเวลาหนึ่ง* สอดคล้องกับวิถีชีวิตผู้เสพยาเสพติดมากกว่าคำว่า *เลิกยาเสพติดอย่างถาวร* เพราะอาสาสมัครภาคสนามที่เดินออกมาก็ยังเดินกลับเข้าไปในเส้นทางเดิม จากความเปราะบางอ่อนไหวของจิตใจที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาชีวิต ทำให้ไม่เข้มแข็งเพียงพอต่อการเผชิญกับสภาพแวดล้อมล้อมทั้งเพื่อนและยาที่ตัวกระตุ้นให้กลับไปใช้ยาเสพติดอีกครั้ง สำหรับวิธีการบำบัดเลิกยาเสพติดโดยการรับเมธาโดน การรับการบำบัดในสถานบำบัด การกินเคี้ยวใบกระท่อม และการหักดิบ เป็นวิธีการที่ผู้เสพยาเสพติดในพื้นที่เลือกเป็นทางออก ซึ่งไม่ได้มีผลชัดเจนว่าวิธีการไหนดีที่สุดและสามารถเลิกยาเสพติดได้จริง ๆ แม้วิธีการเหล่านั้นจะทำให้ร่างกายไม่โหยหาเสียนยาในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้การันตีว่าจะไม่ทำให้กลับไปใช้ยาเสพติดอีกครั้ง โดยเฉพาะวิธีการบำบัดแบบเมธาโดนพบว่าไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตผู้เสพยาเสพติดในบางกรณีเช่น การต้องมารับเมธาโดนในตอนเช้าของทุกวัน ซึ่งบางคนต้องเสียค่าใช้จ่ายจากการเดินสูง และการกินเมธาโดนในบางคนก็มีผลกระทบต่อร่างกาย ที่พบคือการปวดท้อง แต่บางคนกลับช่วยให้หลับสบาย ดังนั้นจึงไม่มีสูตรตายตัวต้องศึกษาอย่างละเอียดในวิธีการบำบัดรูปแบบนี้ นอกจากนั้นการเลิกยาเสพติดตามความเข้าใจของอาสาสมัครภาคสนามคือการชี้ชัดไปที่เฮโรอินหรือผงขาวมากกว่า กระท่อม กัญชา บุหรี่ หรือเหล้า ที่เป็นยาเสพติดที่ใช้ปกติในสังคมชุมชน ดังนั้นคำว่าเลิกยาเสพติดในการศึกษาคั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้เสพยาเสพติดจะไม่ใช้ยาชนิดไหนเลย เพราะบางครั้งผู้เสพยาเสพติดจะจากเส้นทางหนึ่งก็มาอยู่อีกเส้นทางหนึ่งของผู้เสพยาเสพติดเพียงเปลี่ยนประเภทการใช้ยาเสพติด เช่น เลิกเฮโรอินแต่ยังใช้กัญชาหรือกระท่อม

อย่างไรก็ตามแม้การศึกษาคั้งนี้จะสะท้อนว่าการหักดิบเป็นทางออกให้กับพวกเขาได้ เพราะในคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองตัดสินใจเด็ดขาด “หักดิบ” ออกจากการเป็นผู้เสพยาเสพติดและ

รู้ตัวดีว่าตนเองต้องพบกับเจ็บปวดทรมาน แต่เมื่อผ่านการหักดิบมาได้ก็ทำให้การพึ่งพายาหายไป สำหรับร่างกายบางคนก็มีอาการเสียนยาแทรกแซงบ้างบางขณะ ซึ่งบางคนเมื่อหักดิบแล้วก็ไม่แตะต้อง ยาเสพติดมานานจนเชื่อว่าตนเองเลิกยาเสพติดได้ และออกจากเส้นทางการใช้ยาเสพติดเฮโรอีนได้ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าในเส้นทางที่พวกเขาเดินปัจจุบันจะไม่มียาเสพติดเลย หรือจะไม่กลับมา เส้นทางเดิมอีกครั้ง เพราะบางคนเลิกยาเสพติดไปหลายปีแต่ก็กลับมาใช้ยาอีกครั้ง ดังนั้นทางออกของผู้ใช้ยาเสพติดยังคงคลุมเครือเป็นเส้นทางที่ไม่เห็นทางออกที่ชัดเจนสำหรับผู้ที่ใช้ยาเสพติด เพราะเชื่อมโยงเกี่ยวพันกับหลายมิติ คือ สภาพจิตใจ ร่างกาย สภาพแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม ดังนั้นเส้นทางออกคงไม่ใช่เส้นทางใดเส้นทางหนึ่งแต่เป็นการที่ผู้ใช้ยาเสพติดมีความพร้อมเท่าทันตนเองและมีอาวุธเป็นองค์ความรู้ที่นำไปสู่ความเข้าใจในทุกมิติของการใช้ยาเสพติดของตนเอง และอาจนำมาซึ่งทางออกจากวงจรผู้ใช้ยาเสพติดที่แท้จริง

2. บริบทชีวิตการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม

การทำงานด้านยาเสพติดที่พบเห็นทั่วไปในสังคมไทย จะเป็นไปในด้านการปราบปราม จับกุม รักษาบำบัด และการให้ความรู้ป้องกันปัญหาเสพติดในสังคม แต่ มูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา (นามสมมุติ) หน่วยงานสาธารณสุขประโยชน์ไม่แสวงผลกำไร มีวัตถุประสงค์การทำงานกับกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดที่แตกต่างไปคือ เพื่อลดจำนวนผู้ได้รับผลกระทบและอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ยาเสพติด ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดให้สามารถเข้าถึงระบบบริการด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านการบำบัดรักษาเสพติดที่มีประสิทธิภาพและเท่าเทียม มีเป้าหมายหลักคือ เพื่อยุติปัญหาเอดส์ โดยลดการติดเชื้อรายใหม่ และเพื่อลดอัตราความชุกของวัณโรค ในกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ใช้ยาเสพติดชนิดฉีด ดังนั้นอาสาสมัครภาคสนามจึงเป็นฟันเฟืองที่สำคัญในการเข้าถึงและทำงานกลุ่มเป้าหมายและบรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งจากประสบการณ์ของอาสาสมัครภาคสนามสะท้อนบริบทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอาสาสมัครภาคสนามดังนี้

2.1 จุดเริ่มต้นการทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนาม

เนื่องด้วยกลุ่มเป้าหมายของโครงการคือผู้ใช้ยาเสพติดชนิดฉีดในชุมชนที่ไม่ง่ายต่อการเข้าถึง เพราะมักซ่อนตัวปกปิดสังคม ซึ่งอาสาสมัครภาคสนามคือผู้ใช้ยาเสพติดและมีประสบการณ์การใช้ยาเสพติด จึงมีความเข้าใจวิถีชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดและมีช่องทางเครือข่ายที่จะเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดได้ แต่ไม่ใช่ผู้ใช้ยาเสพติดทุกคนจะเป็นอาสาสมัครภาคสนามได้ เพราะทางมูลนิธิจะค้นหาผู้ใช้ยาเสพติดที่มีความตั้งใจใส่ใจเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติด หรือใส่ใจตนเองรับการบำบัดดูแลตัวเองซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมาย บางครั้งอาสาสมัครภาคสนามจะเป็นผู้ที่ว่างขวางในกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดและมีความคล่องตัวในการลงพื้นที่และรู้จักชุมชนเป็นอย่างดี สำหรับช่องทางการรับสมัครอาสาสมัครภาคสนาม

ทางมูลนิธิเลือกใช้ช่องทาง เช่น สื่อออนไลน์ แจ้งหน่วยงานชุมชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ยาเสพติด เช่น เช่นเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลให้ช่วยประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครภาคสนาม รุ่นพี่ก็จะเป็นการค้นหาและชักชวนในกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน ซึ่งวิธีการนี้สามารถชักชวนอาสาสมัครภาคสนามมาได้มากกว่าช่องทางอื่น

ตัวอย่างกรณีของ “ชากริ” เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรากำลังมองหาอาสาสมัครภาคสนามเพื่อค้นหาผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่และเข้าสู่ระบบการตรวจรักษาในชุมชนที่ชากริอาศัยอยู่กับครอบครัว ในวันหนึ่งขณะที่ชากริมารับยาเมธาโดนที่มูลนิธิบำบัดของโรงพยาบาลอำเภอ และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของผู้ใช้ยาเสพติดสัปดาห์ละครั้ง เจ้าหน้าที่สังเกตเห็นว่าชากริมีความตั้งใจเข้ากลุ่มอย่างต่อเนื่องและมีการพูดชักชวนเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดคนอื่น ๆ เป็นอย่างดี จึงได้เข้ามาพูดคุยและชักชวนชากริให้ไปทำงานเป็นอาสาสมัครภาคสนาม เบื้องต้นชากริปฏิเสธเพราะตัวเขาจบการศึกษาเพียงชั้น ป.6 อ่านเขียนไม่เก่งและไม่มีความรู้เพียงพอจึงไม่ถนัดที่จะทำงานนี้ แต่ทางมูลนิธิก็ไม่ละความพยายามสัปดาห์ต่อมาก็พยายามพูดโน้มน้าวและชักชวนชากริอีกครั้งแต่ก็ได้คำตอบเดิมจนสัปดาห์ที่สามเจ้าหน้าที่มูลนิธิได้พาชากริไปสำนักงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา เพื่อให้ชากริได้เข้าใจการทำงานและบทบาทของอาสาสมัครภาคสนามว่าไม่ยากอย่างที่ชากริคิด และในตอนนั้นชากริได้มีโอกาสพูดคุยกับพี่เบิร์ม (นามสมมุติ) ผู้ประสานงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ชากริเปลี่ยนท่าทีจากความไม่มั่นใจตัดสินใจลงทำงานในบทบาทอาสาสมัครภาคสนามและทำมานานจนถึงทุกวันนี้

“ตอนนั้นเขาก็มีการทำกลุ่มสัปดาห์ละครั้ง ที่โรงพยาบาลที่เรากินเมธาโดน เขาก็มีการทำกลุ่มคือบ่งยาเขาดูชากริเข้ากลุ่มต่อเนื่องแล้วก็มีที่นั่งคุยกับเพื่อน เพื่อนชักชวนเพื่อนอะไรแบบนี้ วันหนึ่งพวกเขาถามว่าชากริจะทำงานกับบั้งไหม ชากริก็ถามว่าทำงานอะไร เขาก็บอกว่าทำงานเพื่อนช่วยเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดอะไรแบบนี้ ก็บอกว่าผมไม่ค่อยถนัด ผ่านมาสัปดาห์ที่สองเขาก็ชวนอีกก็นั่งคุย พอเข้าสัปดาห์ที่สามก็ชวนไปที่ศูนย์ ไปดูการทำงานของเพื่อน ๆ อะไรแบบนี้พี่ พอได้ดูการทำงาน of เพื่อน ๆ แล้วดูไม่ยาก ในการที่อาสาเองก็ได้บอกว่าทำงานดูแลเพื่อนแบบนั้นแบบนี้ พาเพื่อนเข้าสู่ระบบ ก็ลองทำดูจากนั้นบั้งยาให้เข้าไปคุยกับพี่ผู้จัดการ พี่ผู้จัดการก็ได้บอกในการทำงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา”

ในบางครั้งอาสาสมัครภาคสนามมาจากผู้ที่มีความคล่องตัวเดินทางสะดวกและเป็นคนในพื้นที่เป้าหมายในการค้นหาผู้ใช้ยาเสพติด “ฮะมิม” ซึ่งมียานพาหนะที่ต่างกับอาสาสมัครภาคสนามคือมีรถเก๋งมือสองขับในขณะที่คนอื่นมีเพียงจักรยานยนต์ โดยฮะมิมอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่ชุกชุมไปด้วยยา ซึ่งตอนนั้นมูลนิธิกำลังต้องการคนทำงานในพื้นที่ที่ฮะมิมอาศัยอยู่ เมื่อชากริเห็นฮะมิมมารับ

เมธาโดนที่ศูนย์บำบัดเป็นประจำจึงเข้าไปพูดคุยและชักชวนมาทำงานที่มูลนิธิด้วยกัน ซึ่งขณะนั้นอะ มีไม่ม้งานประจำจึงมีความสนใจเข้ามาสมัครเป็นอาสาสมัครภาคสนาม และได้คัดเลือกผ่านการ ทำงานมาประมาณ 3 เดือน

“ช่วงนั้นเขาก็เห็นเราไปกินยาเมทาโดนเพื่อนเขาบอกชากริว่าเรากินยาอยู่ ชากริก็ชวน เราเพราะเรามีรถยนต์รู้สึกทำงานสะดวก”

และอาสาสมัครภาคสนามก็มาจากผู้เคยเป็นผู้ใช้ยาเสพติดที่มารับบริการของมูลนิธิหรือ เป็นเพื่อนสมาชิกของมูลนิธิ “หลิว” เคยเข้ามาสัมผัสมูลนิธิในฐานะเพื่อนสมาชิกของมูลนิธิรู้จักและ คำนึงกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิเป็นอย่างดีและมีการสังเกตการทำงานของมูลนิธิมาตลอด จนเมื่อถูกชักชวน จากเจ้าหน้าที่ให้เป็นอาสาสมัครภาคสนามก็มีความสนใจและเป็นช่วงที่ไม่มีงานทำจึงตัดสินใจลง สมัครและทำงานจนผ่านมาได้ 2 ปี

“ไปเจอพี่เจ้าหน้าที่ 2 ปีก่อนมาทำงานที่นี่ แต่ห่างหายไปนาน จนมาเจอแก ที่นี้แกก็หา อาสาสมัครภาคสนามอยู่พอดี แต่ตอนแรกก็ไม่คิดจะทำเพราะกลัวเหมือนกันเหมือนมันเป็นดาบสอง คมด้วย ถ้าเราเอาชนะใจตัวเองไม่ได้ก็คือจบ เป็นอาสาสมัครภาคสนามมันต้องเข้าใจเพื่อนและทำทุก อย่างซึ่งเราต้องระวังทุกอย่างเหตุการณ์ทุกอย่างเราต้องระวังตำรวจด้วย แต่มาทำแล้วมันมาใช้กับ ตัวเองได้ด้วย และอีกอย่างก็ดีกว่าอยู่เปล่า ๆ ดีกว่าอยู่ไปวัน ๆ”

เช่นเดียวกับหลิว “ณัฐ” ที่เริ่มจากการรับบริการส่งต่อตรวจเลือดและรับเมธาโดนจาก อาสาสมัครภาคสนาม เริ่มต้นรับเมธาโดนไม่นานก็ถูกอาสาสมัครภาคสนามชักชวนมาทำงานในฐานะ อาสาสมัครภาคสนาม เพราะต้องการอาสาสมัครภาคสนามที่ทำงานในพื้นที่ชุมชนที่ณัฐอาศัยอยู่ การ ทำงานรับจ้างมีงานและรายได้ไม่แน่นอนณัฐและความต้องการช่วยเหลือเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติด ณัฐจึง ตอบตกลงมาสสมัครทำงานกับมูลนิธิและทำงานเรื่อยมาเป็นระยะเวลา 1 ปี

“มาเข้ารับเมทาโดนตอนเข้าไอโซนนี่แหละคับ แยกยาผมไปรับผมไปกินยาและเข้าสู่ ระบบ แยกก็มาชวนผมมาทำงานที่ไอโซนครับ”

และสุดท้าย ชาบิต ซึ่งทำงานให้กับเครือข่ายผู้ติดเชื้อของโรงพยาบาลประจำอำเภอ ทาง เจ้าหน้าที่ได้แนะนำชาบิตกับเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ เพราะผู้ติดเชื้อในหลายรายคือผู้ใช้ยาเสพติดซึ่งชาบิต คอยติดตามและดูแลผู้ป่วยให้กับโรงพยาบาลอยู่บ่อยครั้ง และที่สำคัญชาบิตคือผู้ติดเชื้อที่เป็นเคยเป็น

ผู้ใช้จ่ายเสพติดคนหนึ่งที่เขาใจวิถีชีวิตผู้ใช้จ่ายเสพติดในชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่กรณีของซาบิตเจ้าหน้าที่มูลนิธิเพื่อเพื่อนเราต้องใช้ความพยายามมากเพราะซาบิตมีภาระหน้าที่หลายอย่าง ทั้งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกเครือข่ายผู้ติดเชื้อ การทำสวนยางเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว ดังนั้นการทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครภาคสนามจึงเป็นภาระงานที่มากขึ้นสำหรับซาบิต แต่ความพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่มูลนิธิที่พยายามถามไถ่และพูดคุยเสมอทำให้มีความสนิทสนมและใกล้ชิดกันเป็นส่วนตัว และฐานแนวคิดของการทำงานด้านยาเสพติดที่ไปด้วยกันคือมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตมากกว่า การปราบปรามจับกุม รวมถึงกลุ่มเป้าหมายก็สอดคล้องกับพันธกิจของเครือข่ายของซาบิตคือป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีในชุมชน ซาบิตจึงตัดสินใจเป็นอาสาสมัครภาคสนามแต่ระบุเงื่อนไข คือซาบิตไม่สามารถไปรายงานตัวที่มูลนิธิได้ตามที่มูลนิธิทุกวันหรือในบางอาทิตย์เพราะการเดินทางและภาระหน้าที่ที่มีอยู่เดิม ซึ่งผู้บริหารมูลนิธิรับรู้และยอมรับเงื่อนไขดังกล่าวทำให้ซาบิตเข้ามาทำงานเป็นอาสาสมัครภาคสนามได้ในที่สุด

“เราก็ทำงานเป็นแกนนำเครือข่าย แล้วก็เราเคยบำบัดในเรื่องยาเสพติดนะ พอมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราเข้ามาบอกแนวคิด ว่าตรงประเด็นกับเราว่ามีบำบัดด้วยแล้วก็มีการให้ความรู้ ก็ว่าดีใจเราว่าดีจริงไหม ต่อโรงพยาบาลให้เราสมัคร ทางโรงพยาบาลอยากให้เราสมัครด้วย เขาติดต่อให้ हमอดติดต่อเราเรื่องเขียนในสมัครแล้วก็ทิ้งไว้กับโรงพยาบาล “

เมื่อสมัครเข้าเป็นอาสาสมัครภาคสนามและผ่านการคัดเลือก อาสาสมัครภาคสนามจะทำงานประมาณ 22 วันต่อเดือน ได้รับค่าตอบแทนสำหรับแกนนำอาสาสมัครภาคสนาม 419 บาท สำหรับอาสาสมัครภาคสนามทั่วไป 318 บาท โดยทุกอาทิตย์อาสาสมัครภาคสนามจะต้องรายงานแผนและผลการปฏิบัติงานของตนเอง แก่เจ้าหน้าที่ภาคสนามที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งการคัดเลือกอาสาสมัครภาคสนามทางมูลนิธิเปิดกว้างไม่จำกัดด้านความสามารถทักษะ แต่มุ่งเน้นการมีประสบการณ์และการเข้าใจวิถีชีวิตผู้ใช้จ่ายเสพติดเป็นหลัก เป็นการเปิดกว้างผู้ใช้จ่ายเสพติดที่มีข้อจำกัดที่เป็นเพียงชาวบ้านมีการศึกษาไม่สูงได้เข้ามาเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตนเองในงานพัฒนาสังคม โดยเฉพาะผู้ใช้จ่ายเสพติดที่ถูกตีตราจากสังคมให้มีส่วนพัฒนาชุมชนสังคม

2.2 การเตรียมความพร้อมอาสาสมัครภาคสนามก่อนลงสนาม

เมื่อผ่านการคัดเลือกอาสาสมัครภาคสนามจะเริ่มเรียนรู้งานกับเจ้าหน้าที่ภาคสนามหรือแกนนำอาสาสมัครภาคสนาม โดยหลัก ๆ จะสอนเรื่องเกี่ยวอันตรายจากการใช้จ่ายเสพติด ซึ่งในช่วงเข้ามาเป็นอาสาสมัครภาคสนามช่วงแรก “ณัฐ” จำได้ว่าตัวเขาได้รับความรู้เกี่ยวกับใช้ยา ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับตัวของณัฐเช่นกัน

“ตอนมาใหม่ ๆ เจ้าหน้าที่กับแกนนำอาสาสมัครภาคสนามจะสอนเรื่องเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด เราเข้าร่วมกิจกรรมตรงนี้ได้ความรู้ได้ประโยชน์ต่าง ๆ”

และพี่เลี้ยงงานจะแนะนำให้อาสาสมัครภาคสนามลงชุมชน ทั้งแนวทางในการค้นหาผู้ใช้ยาเสพติดและส่งต่อระบบการคัดกรองรักษากับทางโรงพยาบาล รวมถึงแนะนำความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ยาเสพติด เช่น การแนะนำความสำคัญของการใช้เข็มและอุปกรณ์สะอาด และการจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมความรู้แก่อาสาสมัครภาคสนาม

“บังยาเป็นคนที่ยกขาทุกครั้งเลย ตรงไหนที่ขาไม่รู้แกก็จะบอกเวลาการนัดหมายของเพื่อน การพูดคุย ความไว้วางใจของเรากับเพื่อน แกให้คำปรึกษาแกให้ข้อมูลในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ การลดอันตรายอะไรแบบนี้ ในอุปกรณ์หนึ่งชุดแกบอกหมดเลยว่าอันนี้ใช้แบบนี้ อันนั้นตัวกรองไว้ใช้แบบนี้ เหมือนครู จากการที่ขากรเรียนมาขากรไม่เคยได้ข้อมูลแบบนี้เลย พอได้รู้จักบังยาแล้วจากการที่เราใช้โดยที่ไม่รู้อะไร”

เมื่อเปรียบเทียบกับองค์ความรู้ของอาสาสมัครภาคสนามจากอดีตจนถึงปัจจุบันพบว่า มีองค์ความรู้ที่อาสาสมัครภาคสนามต้องทำความเข้าใจมากขึ้น จากองค์ความรู้เดิมคือการมีแนวทางค้นหาส่งต่อเข้าระบบคัดกรองและการให้อุปกรณ์สะอาดในการเสพยา แต่ปัจจุบันด้วยการทำงานของมูลนิธิที่ต่อเนื่องมายาวนาน จนลงลึกถึงปัญหาในหลายมิติของผู้ใช้ยาเสพติด จึงมีองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการสร้างความเข้าใจในปัญหาและป้องกันปัญหาหลากหลายมากขึ้นเช่นกัน “ขากร” อาสาสมัครภาคสนามผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากที่สุดได้แจกแจงองค์ความรู้ที่อาสาสมัครภาคสนามภาคสนามจะต้องเรียนรู้ในปัจจุบัน เช่น อันตรายของการฉีดยาผิดที่จนพิการ การใช้ยาเสพติดเกินขนาดและการช่วยเหลือปฐมพยาบาลเบื้องต้น การติดเชื้อ HIV ไวรัสตับอักเสบบีและซีอันเกิดจากการใช้เข็มฉีดยาเสพยาเสพติดร่วมกันในหมู่ผู้เสพยา ข้อกฎหมายและสิทธิพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้เสพยาเสพติด เป็นต้น

“พอเราได้รู้จักในเรื่องการลดอันตรายในการติดเชื้อแกบอกหมด ตอนนี่ ต้องรู้ HIV ข้อมูลเอฟเฟกซ์การลดอันตรายแล้วก็โอเวโดส เรื่องของไวรัสตับอักเสบบี เรื่องระยะของตับ ตับสำคัญยังไง ตับเป็นตัวกรองสารพิษที่เราได้รับ แล้วก็การติดเชื้อของตับเราก็ต้องเรียนรู้หมด แม้กระทั่งปฐมพยาบาลเบื้องต้นก็ต้องหัด เมื่อก่อนเน้นหาเพื่อนใช้ยาเป็นหลัก”

โดยความรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหลักของอาสาสมัครภาคสนามสำหรับ ” หลิว ” มองว่ายังคงเป็นเรื่องของการติดเชื้อเอชไอวี ไวรัสตับอักเสบบีและตับอักเสบบี เพราะสามารถพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้อุปกรณ์สำหรับการตรวจเลือดและรักษา รวมถึงความรู้ควบคู่กับอุปกรณ์ที่แจกก็มีความสำคัญเช่นกัน

“เขาอบรมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคเอดส์ ไวรัสตับอักเสบบี อย่างน้อยเราก็ต้องมีข้อมูลบ้างครับที่จะไปคุยกับเพื่อนเราก็ต้องมีพื้นฐานครับ การใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้อง การเตรียมตัวก่อนการใช้ยาเสพติด”

นอกจากนั้นเมื่ออาสาสมัครภาคสนามผู้ที่ไม่สามารถอ่านออกหรือเขียนหนังสือได้และใส่ใจเรียนรู้เจ้าหน้าที่ก็จะสอนให้ฝึกเขียนอ่าน เช่น ซากิจรจบการศึกษาเพียงชั้น ป.6 เขียนและอ่านหนังสือได้เล็กน้อยเมื่อทำงานอาสาสมัครภาคสนามก็สามารถอ่านและเขียนได้คล่องมากขึ้น และสอนทักษะและความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์ในอาสาสมัครภาคสนามที่มีความสนใจเช่นกัน

“แรก ๆ ก็เข้ามาเขียนไม่ได้ อ่านไม่ได้ คืออะไรก็ด้อยไปหมดเลย เพราะว่าตัวเองก็ไม่ค่อยได้เรียนหนังสือด้วย เพราะว่าอยู่ที่บ้านก็ออกทำงานประมง ก็เลยไม่ค่อยได้เรียนเท่าไร แต่พอได้มาทำงานนี้ที่ รู้สึกว่าตัวเองก็มีดีขึ้นมาเยอะเลย จากการทำแบบไม่ ๆ เขียนไม่ได้ อ่านออกเหมือนกับเราได้เรียนไปในตัวครับ”

ซึ่งในบางครั้งอาสาสมัครภาคสนามได้เฝ้าหาข้อมูลความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม เพื่อเข้าใจและพัฒนาการทำงานของตนเองโดยเฉพาะการให้ข้อมูลกับเพื่อนผู้เชี่ยวชาญที่มีความถูกต้องชัดเจน โดยศึกษาจากเอกสารความรู้ต่าง ๆ ของโรงพยาบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล การสอบถามและขอความรู้เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิฯ การฝึกฝนเรียนรู้ทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความไว้วางใจและให้การปรึกษาที่ดีแก่เพื่อนผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

“ก็ได้ข้อมูลจากพี่เจ้าหน้าที่บ้าง อ่านแผ่นพับบ้าง บางทีก็หาข้อมูลจากพยาบาลบ้าง เขาเฉพาะพื้นฐาน”

และการที่มูลนิธิจะกำหนดให้อาสาสมัครภาคสนามมีการประชุมสัปดาห์ละครั้งเพื่อวางแผนเป้าหมายและแผนการทำงาน การติดตามรายงานความก้าวหน้าในการทำงาน ได้รับข้อมูล

ข่าวสารที่จำเป็นจากมูลนิธิ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานในพื้นที่ร่วมกันซึ่งเป็นการพัฒนา ศักยภาพการทำงานทางหนึ่งแก่อาสาสมัครภาคสนามเช่นกัน

2.3 บทบาทอาสาสมัครภาคสนามในชุมชน

การเป็นผู้ใช้ยาเสพติดและทำงานกับผู้ใช้ยาเสพติดให้ไปถึงเป้าหมายของโครงการมูลนิธิ เพื่อเพื่อนเรา คือ การที่อาสาสมัครภาคสนามเป็นเหมือนนักรบที่ทางมูลนิธิบัญชาการให้ลงไปยังสนามรบคือชุมชนที่มีผู้ใช้ยาเสพติด เพื่อเอาชนะการติดเชื้อเอชไอวีในชุมชน จากกลุ่มใช้ยาชนิดฉีด ซึ่ง เพื่อให้อาสาสมัครภาคสนามคว้าชัยชนะมาได้บรรลุเป้าหมาย นักรบแต่ละคนจะถูกกำหนดให้มี บทบาทหน้าที่ที่สำคัญในสนามรบ ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ

2.3.1 บทบาทผู้ค้นหาผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่

อาสาสมัครภาคสนามมีหน้าที่หลักคือค้นหาผู้ใช้ยาเสพติดชนิดฉีดรายใหม่ที่ไม่เคยมี ประวัติการตรวจเลือดการติดเชื้อ HIV ไวรัสตับอักเสบบี ไวรัสตับอักเสบบี ใดๆอย่างหนึ่งในเขต พื้นที่ชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งผู้ใช้ยาเสพติดที่มีความตั้งใจและยินยอมเข้ามารับการตรวจด้วย ตนเองมีจำนวนน้อยมากเพราะวิถีชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดซึ่งเป็นสิ่งผิดกฎหมายและเป็นพฤติกรรมที่ไม่ ยอมรับในสังคมจำเป็นต้องแอบซ่อนไม่ต้องการเปิดเผยตัวตนต่อสาธารณะ ทำให้อาสาสมัคร ภาคสนามมีบทบาทสำคัญเพื่อเข้าถึงผู้ใช้ยาเสพติด ซึ่งในบทบาทนี้อาสาสมัครภาคสนามจะต้อง สังเกตการณ์ค้นหาผู้ใช้ยาเสพติด ณ สถานที่ที่จะพบเจอกับผู้ใช้ยาเสพติด เช่น สถานบำบัดที่บางครั้งมี ผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ที่มารับการบำบัดแต่ยังไม่เคยรับการตรวจเลือด เมื่อตอบตกลงก็นัดหมายให้รับ การตรวจเลือด ซึ่งณัฐมักไปค้นหาผู้ใช้ยาเสพติดตามศูนย์บำบัดและชุมชน จากนั้นก็จะนัดหมายให้มา ตรวจเลือด

“ก็เราไปที่ที่สมาชิกเราอยู่กันเยอะ ๆ ตามศูนย์บำบัดและในชุมชน ครบแล้วเราก็ทำ ตามสัญญาที่พูดก็คือว่าพาไปตรวจเลือด และการตรวจ CD4 มันจะมีแค่วันพฤหัสบดี”

และสถานที่เฉพาะผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชนก็จะเป็น กระโจมหรือศาลาที่อยู่ติด ชายทะเล เช่น พื้นที่ที่ชากรออาศัยอยู่เป็นชุมชนประมงทำให้บางครั้งพบผู้ใช้ยาเสพติดได้ที่กระโจมริม ทะเล

“เพื่อน ๆ จะไปใช้ยาเสพติดตามขนำ กระโจม จนเขาเรียกว่ากระโจมที่นั่งพักอะไร แบบนี้ เพราะใช้ตรงนั้น มันจะเป็นริมทะเล”

ในชุมชนที่มีลักษณะเป็นสวนยางอาสาสมัครภาคสนามก็ต้องเข้าไปหาผู้ใช้ยาเสพติดที่อยู่ในป่าสวนยาง เช่น ซาบิตที่เดิมดูแลติดตามผู้ติดเชื้อในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงตั้งครรภ์ที่อยู่ในชุมชน แต่เมื่อต้องค้นหาผู้ใช้ยาเสพติดต้องเข้าไปในสวนยางที่เป็นป่า

“ทำงานเครือข่ายผู้ติดเชื้อ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงก็มาเจาะเลือดที่ตั้งครรภ์มารักษาอยู่ระบบอยู่แล้ว แต่อันนี้เราต้องไปหาผู้ใช้ยาเสพติดที่ใช้อยู่ในป่ามาเข้าระบบ”

เนื่องจากการตรวจเลือดต้องมาจากการยินยอมและสมัครใจผู้ใช้ยาเสพติดอาสาสมัครภาคสนามต้องสร้างความไว้วางใจในผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ที่ไม่คุ้นเคยกัน อาสาสมัครภาคสนามต้องเข้าไปพูดคุยสร้างความเป็นกันเอง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การไปเยี่ยมเยียนสารทุกข์สุกดิบสม่ำเสมอ และการไม่สื่อสารกับผู้ที่ใช้ยาเสพติดโดยตรงแต่เป็นการคุยในเรื่องที่เป็นภาษาเดียวกัน เช่น เรื่องยาเสพติด ซึ่งเป็นวิธีการที่หลิวใช้

“ไปเจอเพื่อนก็ทั้งในตัวเมืองและก็แถวศูนย์บำบัด พาเค้าไปตรวจเลยก็ได้ คุยก่อนคับเดียวเพื่อนซึ่งชะก่อน อาจจะคุยเรื่องยากกับเพื่อน ถามไปเรื่อยเพื่อเก็บข้อมูลไปด้วย”

และในบางครั้งอาสาสมัครภาคสนามก็เลือกจะพูดคุยกับคนใกล้ชิดของผู้ใช้ยาเสพติดที่เป็นเป้าหมาย เช่น ครอบครัว เพื่อนสนิท เพื่อลดการตั้งกำแพงและการต่อต้าน จนผู้ใช้ยาเสพติดรู้สึกคุ้นเคยและการได้รับฟังข้อมูลบ่อย ๆ จากอาสาสมัครภาคสนามโดยตรงและการหว่านล้อมจากครอบครัวจึงยินยอมสมัครใจรับการตรวจ

ถัดมาคือการนัดหมายซึ่งอาสาสมัครภาคสนามต้องมีกลยุทธ์อีกเช่นกันเพราะมีเหตุการณ์ที่อาสาสมัครภาคสนามต้องเผชิญกับการเปลี่ยนใจของผู้ใช้ยาเสพติดที่ไม่มาตามที่สัญญาและรับปากไว้ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง เช่น การไปรับผู้ใช้ยาเสพติดถึงที่อยู่ มีการจดจ่อเฝ้ารอหน้าบ้านก่อนเวลานัดหมายเพื่อป้องกันการเปลี่ยนใจและหลีกเลี่ยง ในบางครั้งอาสาสมัครภาคสนามต้องไปปลุกผู้ใช้ยาเสพติดจากที่นอนเพราะผู้ใช้ยาเสพติดมักซึ่มเขาไม่ตื่นง่าย ผู้ใช้ยาเสพติดบางคนเคลื่อนย้ายเดินทางตลอดอาสาสมัครภาคสนามต้องติดตามไล่จากคนในครอบครัวเพื่อหาจังหวะเวลาที่ลงตัวในช่วงเขากลับเข้ามาในชุมชนเข้าไปพูดคุยและนัดหมายพาไปตรวจเลือด และเมื่อพาไปตรวจเลือดในบางครั้งอาจพบกับเหตุการณ์ที่ไม่มีหมอบทำให้ต้องมาใหม่ ซึ่งมีผลผู้ใช้ยาเสพติดที่เปลี่ยนใจไม่มารับการตรวจได้ ดังนั้นอาสาสมัครภาคสนามจึงต้องประสานงานและวางแผนประสานงานกับโรงพยาบาลเพื่ออำนวยความสะดวก รวมถึงแจ้งเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิเพื่อเข้ามาดูแล

ค่าใช้จ่าย และเมื่อผลเลือดออกมาติดเชื้อมาก็จะเข้าสู่ระบบการรักษาต่อไป ทั้งนี้ทางมูลนิธิสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางแก่ผู้เฝ้าไข้เสพติดที่ได้รับการตรวจเลือดตามระยะทาง นอกจากนั้นในกรณีที่ผู้เฝ้าไข้เสพติดต้องการบำบัดด้วยเมธาโดนอาสาสมัครภาคสนามจะส่งต่อให้เข้ารับการบำบัด ณ ศูนย์บำบัด และอำนวยความสะดวกให้ เช่นกรณีเพื่อนผู้เฝ้าไข้เสพติดไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนทำให้ไม่สามารถรับการบำบัดด้วยเมธาโดนได้ อาสาสมัครภาคสนามก็จะช่วยประสานงานนำไปทำบัตรและนำไปยื่นเพื่อขอรับเมธาโดนจนเพื่อนได้รับเมธาโดนในที่สุด

2.3.2 บทบาทผู้ติดตามให้คำปรึกษาแนะนำ

การทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนามต้องมีจรรยาบรรณเช่นกัน นั่นคือ การรักษาความลับ โดยข้อมูลของผู้เฝ้าไข้เสพติดยาเสพติดจะมีการบันทึกแต่ตั้งรหัสไว้ซึ่งเป็นฐานตัวเลขที่เป็นระบบเพื่อเป็นข้อมูลทางสถิติไว้และสำหรับการติดตามผู้เฝ้าไข้เสพติดหลังจากรับบริการจากทางมูลนิธิ และหากผลการเลือดระบุว่าเพื่อนผู้เฝ้าไข้เสพติดติดเชื้อมาแล้วจะต้องเข้าสู่ระบบการรักษา เช่น การรับยาต้าน หรือกรณีการรับการบำบัดด้วยเมธาโดนอาสาสมัครภาคสนามจะมีการติดตามดูอาการและผลการรักษาบำบัด โดยอาสาสมัครภาคสนามจะมีการเยี่ยมเยียนให้กำลังใจและให้คำปรึกษาแนะนำแก่เพื่อนผู้เฝ้าไข้เสพติดในชุมชน เช่น กรณีของชากริที่มีมีการติดตามดูแลผู้เฝ้าไข้เสพติดเขานำไปรับเมธาโดนและติดตามให้คำปรึกษาและกำลังใจในการบำบัด เป็นเหมือนเพื่อนช่วยคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จนผู้เฝ้าไข้เสพติดสามารถเลิกยาเสพติดได้

“ตอนที่พาไปกินเมธาโดนตอนแรกชวนแกไปตรวจเลือดก่อน พอตรวจหมอบอกว่าผลเลือดเป็นบวกก็เลยได้เข้าสู่ระบบได้กินยาต้านเชื้อประมาณหนึ่งเดือน ตอนนั้นพาไปกินเมธาโดนเพราะแกอยากจะกิน ชากริก็ให้การปรึกษาลอดจนมาถึงทุกวันนี้แกก็ได้เลิกแบบนั้นเลยแกกินประมาณหนึ่งปี พอมาถึงทุกวันนี้แกหยุด”

และหลิวซึ่งมักใช้ศูนย์บำบัดในการพบปะติดตามพูดคุยติดตามเพื่อนผู้เฝ้าไข้เสพติด และให้การปรึกษาแนะนำในการกินยาต้านภายหลังจากการตรวจพบว่าติดเชื้อเอชไอวี เป็นต้น ในบางครั้งอาสาสมัครภาคสนามไม่เพียงให้ข้อมูลหรือคำปรึกษาเรื่องสุขภาพและการใช้ยาเสพติดเท่านั้น เพราะเมื่อเพื่อนผู้เฝ้าไข้เสพติดไว้วางใจจะบอกเล่าปัญหาและเรื่องราวชีวิตต่าง ๆ ซึ่งอาสาสมัครภาคสนามก็จะรับฟังให้กำลังใจช่วยเหลือเกื้อกูลตามกำลังที่สามารถทำได้

“ตอนนั้นเค้าไม่รู้อะไรหรอกครับ เลยพาเค้าไปตรวจดู เค้าก็มีหมดเลยครับ เอชไอวี ไวรัสตับอักเสบบี และมีโรคฉวยโอกาสที่บีเข้ามาก็เลยพาเค้าไปรักษาที่ปีก่อน ก็กินยาไป 6 เดือน ยังไม่หายให้กินต่อ แล้วก็ติดตามผลต่อครับ แล้วพอเสร็จหลังจากนี้ก็กินยาต้านบี เพื่อนบอกว่ามันเยอะ“

ลักษณะการให้คำปรึกษาแนะนำของอาสาสมัครภาคสนาม คือ การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตรวจคัดกรองและรักษาแก่ผู้ใช้ยาเสพติด เป็นดังเพื่อนช่วยคิดในกรณีที่เพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดต้องการความช่วยเหลือในปัญหาที่พบเจออันเป็นผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด การคัดกรองบำบัดรักษา เป็นต้น และเมื่อพบว่าอาสาสมัครภาคสนามมีความกลัวความกังวลใจในเรื่องการรักษา อาสาสมัครภาคสนามต้องให้กำลังใจและความเชื่อมั่น คือดูแลจิตใจของผู้ใช้ยา ไม่ใช่เฉพาะปัญหาเกี่ยวข้องกับผู้ใช้ยาเสพติดแต่ปัญหาชีวิตที่เพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดเปิดใจสื่อสาร อาสาสมัครภาคสนามก็ต้องใส่ใจรับฟังเช่นกัน

2.3.3 บทบาทผู้ให้บริการเข็มและอุปกรณ์ฉีดยาสะอาด

เมื่อลงชุมชนอาสาสมัครภาคสนามจะนำเข็มและอุปกรณ์สะอาดไปให้กับผู้ใช้ยาเสพติด ด้วยมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรายึดถือหลักการของการลดอันตราย (Harm Reduction) คือการช่วยให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยยังคงใช้ยาหรือสารทดแทนในขณะที่ยังไม่สามารถหยุดใช้ยาได้ทันที ทั้งนี้เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตัวผู้เสพยา เช่น ติดเชื้อ HIV ไวรัสตับอักเสบบี และซี อันเกิดจากการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันในหมู่ผู้เสพยาครอบครั้ว ซึ่งมีผลกระทบต่อคนรอบข้างและสังคม โดยให้บริการเข็มและอุปกรณ์ฉีดยาแต่ไม่ได้จัดเตรียมยาเสพติดแต่อย่างใด โดยการแจกเข็มและอุปกรณ์สะอาดเป็นการทำงานอาสาสมัครภาคสนามที่เป็นรูปธรรม เป็นบทบาทที่อาสาสมัครภาคสนามรับรู้ถึงหน้าที่ของตนเองได้เด่นชัด เช่น เมื่อให้ณัฐสะท้อนบทบาทการทำหน้าที่ของณัฐจะบอกง่าย ๆ สั้น ๆ ว่า “ การเป็นอาสาสมัครภาคสนามเป็นการได้ดูแลเพื่อน ๆ ได้แจกอุปกรณ์”

นอกจากการให้อุปกรณ์อาสาสมัครภาคสนามจะทำหน้าที่ให้ความรู้และคำปรึกษาควบคู่ไปด้วย เช่น ในการทำกลุ่มให้ความรู้ในพื้นที่ชุมชนของหมีจะมีภาระนัดหมายผู้ใช้ยาเสพติดมารับฟัง มีน้ำและขนมเลี้ยง และมีเข็มและอุปกรณ์สะอาด ซึ่งจำนวนผู้เข้าร่วมแต่ละครั้งไม่แน่นอน

“วันที่ผมไปทำกลุ่มกับเขา เขาก็เลี้ยงน้ำเลี้ยงอะไรเขา ไปแจกเข็มเขา เขาก็มาสมัครสมาชิกกันเยอะแล้ววันนั้นก็ทะเล่ไปอีก ปกติจะมี 10 กว่าคนที่นี่ได้เกือบ 20 คน”

ในหลายครั้งอาสาสมัครภาคสนามต้องเผชิญกับการต่อต้านของผู้นำชุมชนและชาวบ้านต่อให้บริการเข็มและอุปกรณ์ฉีดยาสะอาดเพราะมองว่าเป็นการสนับสนุนให้มีผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน อาสาสมัครภาคสนามจึงต้องชี้แจงและขอการสนับสนุนจากผู้จัดการศูนย์หรือเจ้าหน้าที่

สนามในการให้ความรู้เกี่ยวกับการลดอันตราย (Harm Reduction) และอธิบายความจำเป็นของการบริการเข็มและอุปกรณ์ฉีดยาสะอาดแก่ผู้นำชุมชนเช่นกัน แต่สำหรับ “ซาบิต” เชื่อว่าการทำงานแจกอุปกรณ์สะอาดเป็นการทำงานด้านสุขภาพและที่ผ่านเขาก็เคยผ่านปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ชุมชนมาแล้วทำให้เขารู้สึกไม่ยากหรือเป็นปัญหาแต่อย่างใด สำคัญคืออย่าไปสนใจไม่ว่าใครจะว่าอย่างไร

“การแจกเข็มมันไม่ยากหรอก งานที่เราอยู่แล้วก็มี เพราะว่าเคยผ่านมาเยอะแล้ว แต่ว่าเรานั้นต้องไม่แคร์ เพราะว่าเราไปเน้นด้านการรักษาสุขภาพ”

ซึ่งการแจกเข็มและอุปกรณ์เป็นการส่งเสริมการใช้ยาเสพติดหรือป้องกันปัญหาด้านสุขภาพในชุมชน โดยมุมมองของอาสาสมัครภาคสนามเชื่อว่าพวกเขากำลังทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดและการมองในด้านการทำงานป้องกันปัญหาสุขภาพก็ทำให้เชื่อมั่นและมีกำลังใจในการทำงานของตนเอง

2.3.4 บทบาทผู้ส่งเสริมความรู้ผู้ใช้ยาเสพติด

นอกเหนือจากการให้ข้อมูลความรู้และการให้การปรึกษาแนะนำเป็นรายบุคคล อาสาสมัครภาคสนามจะส่งเสริมความรู้ที่เสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติดผ่านกิจกรรมกลุ่ม หรือ เรียกว่า การทำกลุ่ม คือการถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด ซึ่งการทำกลุ่มแต่ละครั้งจะมีจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความสนใจและการให้ความร่วมมือของแต่ละพื้นที่ โดยอาสาสมัครภาคสนามจะวางแผนทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาคสนามและมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราจัดกิจกรรมให้ความรู้ภายในชุมชน ศูนย์บำบัด และสำนักงานของมูลนิธิ โดยอาสาสมัครภาคสนามจะมีหน้าที่ในการประสานงานชุมชนขออนุญาตจัดกิจกรรม และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และผู้ใช้ยาเสพติดมาช่วยกันการจัดกิจกรรม เช่น ร่วมกันประเมินสถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน จากนั้นจึงประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือให้เพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดหรือบางครั้งคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม โดยอาสาสมัครภาคสนามจะทำหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวกเตรียมสถานที่อาหารของว่างแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งวิทยากรผู้ให้ความรู้จะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในแต่ละหัวข้อ มีทั้งวิทยากรภายใน เช่น เจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครภาคสนามผู้ซึ่งมีประสบการณ์ทำงาน และทางมูลนิธิได้เชิญวิทยากรภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาล ผู้นำศาสนา หรือนักกฎหมาย เป็นต้น เพื่อส่งเสริมด้านอาชีพเพื่อให้ผู้ใช้ยาเสพติดได้นำไปใช้ประกอบอาชีพสร้างรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สำหรับอาสาสมัครภาคสนามที่เป็นวิทยากรภายใน ก่อนถ่ายทอดความรู้พวกเขาจะต้องได้รับการอบรมจนมีความรู้ความเชี่ยวชาญ เช่น ในประเด็นที่ “ซาบิต” เคยผ่านการอบรมมาและมีความมีความถนัดก็จะเป็นคนสาดิตหลักในกิจกรรมการทำกลุ่ม “เวลาไป

ทำกลุ่มชากรจะเป็นคนสาธิตในเรื่องการใช้ยาเสพติดเกินขนาด” อีกทั้งชากรจะคอยสนับสนุนให้ความรู้ในพื้นที่ชุมชนอื่น เช่น พื้นที่ของฮะมีมากรก็จะเข้าไปช่วยเสริมความรู้ให้กับกลุ่มผู้เข้ายาเสพติดในชุมชน โดยมี “ฮะมีมา” ซึ่งยังไม่เคยเข้าร่วมการอบรมและมีประสบการณ์การทำงานอาสาสมัครภาคสนามไม่กี่เดือนเป็นผู้ดูแลและผู้ประสานงานหลัก

“เราเป็นตัวหลักที่คอยนัดสมาชิก แล้วเอาชากรไปช่วยเสริม เป็นคนให้ความรู้ เพราะชากรเป็นทรนเนอร์ เป็นแกนนำอาสาสมัครภาคสนาม”

ดังนั้นการให้ความรู้ของอาสาสมัครภาคสนามแก่ผู้เข้ายาเสพติด เป็นทั้งผู้ประสานงานและเตรียมคนสถานที่ และผู้ถ่ายทอด ซึ่งการบทบาทแรกเป็นอาสาสมัครภาคสนามทุกคนจะต้องรับผิดชอบในพื้นที่ของตนเอง แต่การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้จะต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้และการทำงานจนมีความเชี่ยวชาญเพียงพอที่จะถ่ายทอดได้

3. บริบทการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

“เป็นกิจกรรมที่ได้ดึงเอาศรัทธาของแต่ละคนออกมาควบคู่กับงานของแต่ละคน เป็นเส้นขนานที่เดินไปด้วยกันครับ” นี่คือการชวนทัศน์ของ “ฮะมีมา” หนึ่งในอาสาสมัครภาคสนามที่มีต่อกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณภายหลังจากได้มีประสบการณ์เป็นผู้รับการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณของการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม โดยมีหลักการเช่นเดียวกับการโค้ชที่มีประสิทธิผลทั่วไป คือเป็นกระบวนการที่เอื้ออำนวยให้ผู้รับการโค้ชมีการวิเคราะห์ตนเอง มีการวางแผนและตั้งเป้าหมาย พัฒนาศักยภาพที่สำคัญ ลงมือปฏิบัติโดยมีพี่เลี้ยงคอยดูแลและให้ข้อมูลย้อนกลับ สุดท้ายติดตามและประเมินผล แต่กระบวนการครั้งนี้แตกต่างจากการโค้ชทั่วไป คือ การเสริมศักยภาพจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามควบคู่ไปกับการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม โดยนำเอาเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (ทฤษฎีการปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง แนวคิดจิตศึกษา ทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญญาและพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม และสติบำบัด) (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2551; Corey, 2008) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบจิตวิญญาณ คือ สติหรือสมาธิ ความเชื่อและความศรัทธา และการค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิตจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (จำลอง ดิษยวณิช และคณะ, 2557; ประเวศ วะสี, 2545; พิณนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม และพรรณี บุญประกอบ, 2555; Allegra, 2015; Asselt, & Senstock, 2009; Bockrath, 2015; Brantley, 2006; Crawford, 2011; Curry, 2010; Dobmier & Reiner, 2012; Eliason &

Samide, 2010; Evans & Atkins, 2007; Johnson, 2002; Griffin JR, 2000; Gieseke, 2014; Hanfstingl, 2013; Larsen, 2012; Lomas, 2016; Louchakova, 2005; Maher, 2008; Mynler, & Winlard, 2003; Mok; Wong, & Wong, 2010; Morrison & Borgen, 2010; Palmer, 2010. Parker, 2009; Stanard & Powell, 2004; Smith, 2006; Wessels & Müller, 2013) ดังนั้นตามกรอบแนวคิดกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณจะเป็นการเสริมศักยภาพด้านจิตวิญญาณจากเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผสมผสานกับหลักการโค้ชที่มีประสิทธิผล (ธัญพร ชื่นกลั่น และ วัชรา เล่าเรียนดี, 2555; สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551; ไอบาร์ร่า เฮอร์มีเนีย, 2554)

เมื่อผู้วิจัยนำกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณไปลงสนาม จากแผนกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติจริง ผู้วิจัยได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ทั้งควบคุมได้และไม่ได้ ทำให้รูปแบบกิจกรรมต้องปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ ซึ่งจากประสบการณ์การรับโค้ชเชิงจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามและการบันทึกเทปและสมุดจดบันทึกกิจกรรม สะท้อนบริบทกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ดังนี้

3.1 ผู้โค้ชและผู้รับการโค้ช

3.1.1 ผู้โค้ช

ผู้โค้ชหรือผู้วิจัย คือ ผู้มีประสบการณ์การเป็นโค้ชของอาสาสมัครภาคสนามเพียงเล็กน้อย โดยหลักจะทำหน้าที่เป็นนักจิตวิทยาการปรึกษากับอาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา เป็นระยะเวลาประมาณ 3 ปี ทำให้ผู้โค้ชจึงเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานและคุ้นเคยกับมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราก่อนดำเนินการโค้ชครั้งนี้ ซึ่งในการลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติภารกิจโค้ชในแต่ละครั้งผู้วิจัยจะเดินทางจากอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปยังจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งเป็นระยะทางที่ไกล โดยตลอดกระบวนการโค้ช แต่การเดินทางมาเพื่อทำกิจกรรมกับอาสาสมัครภาคสนามของผู้โค้ชทำให้ “ชากริ” เห็นอกเห็นใจผู้โค้ชพยายามเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งและตรงเวลา “ชากริสงสารที่รับที่ต้องลงมาไกล” เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และความรับผิดชอบของอาสาสมัครภาคสนามได้เช่นกัน

สำหรับบทบาทของผู้โค้ชจากรับรู้ของอาสาสมัครภาคสนามคือ ผู้สอน ผู้ผลักดันทำงานไปสู่เป้าหมาย หรือที่ปรึกษา ดังเช่น “อะมีม” ที่ให้นิยามถึงผู้โค้ชว่าเปรียบเสมือนผู้สอนอาสาสมัครภาคสนามให้เข้าใจการทำงานอาสาสมัครภาคสนามให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นที่ปรึกษาคอยช่วยคิดแก้ไขปัญหาและให้กำลังใจในการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม

1.1.1.2

“ผู้สอนก็คือพี่แปปี้ครับ คอยให้แนวทางเรื่องโค้ชเชิงจิตวิญญาณจากการทำงาน ออกมา ว่าเรามาทำงานนี้เพื่ออะไร แล้วได้อะไรบ้างจากการทำงาน มีประโยชน์ยังไงจะเอาไปทำอะไร และพี่แปปี้จะคอยเป็นกำลังใจ คอยรับรู้ปัญหาของอาสาสมัครภาคสนาม คอยแก้ปัญหาที่อาสาไปเจอ อะไรมา และคอยวางเป้าหมายให้เราแต่ละคน”

เช่นเดียวกันกับซาบิตที่สะท้อนว่าผู้โค้ชคือผู้สอนแต่ให้นิยามเพิ่มเติมว่าเป็นผู้ที่ร่วมมือกับมูลนิธิผลักดันให้อาสาสมัครภาคสนามทำงานถึงเป้าหมายของโครงการ

“มูลนิธิกำชับให้ตั้งเป้าอยู่แล้ว แต่พี่แปปี้มาสอนนั้นให้เราทำงานได้ เหมือนมีบุคคลสองบุคคลที่ผลักดันให้เราทำ”

ดังนั้นจากการรับรู้ของอาสาสมัครภาคสนามถึงบทบาทผู้โค้ชของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณในครั้งนี้คือ ผู้สอน ผู้ผลักดัน ผู้ตั้งเป้าหมาย ผู้ให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาในการทำงาน ซึ่งทำงานร่วมกับมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราให้อาสาสมัครภาคสนามทำงานได้ตามเป้าหมายของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา ซึ่งการเป็นผู้สอนนั้น ผู้วิจัยนำเทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มจิตศึกษา คือ ผู้โค้ชจะทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณและใช้แบบฝึกหัดให้ผู้รับการโค้ชเรียนรู้แลกเปลี่ยน และการเป็นผู้ผลักดันนั้นมาจากเทคนิคการบริหารและกำกับตัวเองที่มุ่งเน้นการตั้งเป้าหมายซึ่งเป็นเป้าหมายที่อาสาสมัครภาคสนามตั้งขึ้นจากความต้องการความสำเร็จในการทำงาน และการที่ผู้โค้ชหรือผู้วิจัยคือผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือมาจากเทคนิคการบริหารและกำกับตนเองที่เรียกว่า การบ้านเชิงปรับพฤติกรรม คือการให้ข้อมูลย้อนกลับ และทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการช่วยผู้รับการโค้ชแก้ไขปัญหาเพื่อต่อสู้กับอุปสรรคและบรรลุเป้าหมาย ในชั้นลงมือปฏิบัติตนเอง

3.1.2 ผู้รับการโค้ช

ผู้รับการโค้ชของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ คือ อาสาสมัครภาคสนาม ของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา ซึ่งการเริ่มต้นเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้เริ่มต้นผู้วิจัยก็ต้องเผชิญกับปัญหา นั่นคือจากการประชาสัมพันธ์และผลักดันให้เข้าร่วมกิจกรรมจากผู้จัดการสำนักงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา ให้อาสาสมัครภาคสนามของสำนักงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราสำนักงานเป้าหมายเป้าหมาย ซึ่งในขณะนั้น มีจำนวนอาสาสมัครภาคสนาม ทั้งหมด 7 คน วางแผนเข้าร่วมกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ จำนวน 5 คน (2 คน เคยเข้าร่วมช่วงสำรวจ) แต่เมื่อถึงเวลานัดหมายใน ปรากฏว่ามีอาสาสมัครภาคสนาม เข้าร่วมการวิจัย เพียง 2 คน คือ ซากิรและหลิว ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าที่วางแผนไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงวางแผนแก้ไขปัญหาาร่วมกันทั้งเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครภาคสนามทั้งสองคน ซึ่งแนวทางแก้ไขคือการขอให้ผู้จัดการสำนักงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราในพื้นที่เป้าหมาย ช่วยประชาสัมพันธ์และเน้นย้ำ

อาสาสมัครภาคสนามอีกครั้ง และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้อาสาสมัครภาคสนามของสำนักงานมูลนิธิ ในจังหวัดใกล้เคียงเข้าร่วมโครงการ โดยเลือกวันเวลาที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยให้อาสาสมัคร ภาคสนามเข้าร่วมกิจกรรม โดยขอการสนับสนุนจากผู้ประสานงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราเขตภาคใต้ ซึ่งเป็นผู้บริหารสำนักงานมูลนิธิภาคใต้ทั้งหมด ส่งต่ออีเมลประชาสัมพันธ์การโค้ชเชิงจิตวิญญาณไปยัง ผู้จัดการสำนักงานมูลนิธิของมูลนิธิไอโซนในจังหวัดใกล้เคียง

ผลปรากฏว่า มีอาสาสมัครภาคสนามสามารถเข้าร่วมได้ทั้งหมด 5 คน เป็น อาสาสมัครภาคสนามของสำนักงานมูลนิธิเป้าหมายซึ่งผู้จัดการศูนย์แจ้งให้เข้าร่วมทุกคนอีกครั้ง ซึ่งมา เข้าร่วมได้ 4 คน โดยอีกคนทางมูลนิธิไม่สามารถติดต่อได้แต่มาทราบภายหลังว่าป่วยหนักทำให้ไม่ สามารถเข้าร่วมในตอนนั้นได้ แต่ก็มีอาสาสมัครภาคสนามของสำนักงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราพื้นที่ ใกล้เคียงเข้าร่วมกิจกรรม 1 คน ซึ่งเป็นผู้ที่แต่ละครั้งเดินทางมาไกลที่สุดและใช้เวลานานที่สุด เหตุผล ที่เข้าร่วมได้ จำนวน 1 คน เพราะอาสาสมัครภาคสนามคนอื่นหลายคนต้องรับการบำบัดด้วยการกิน เมธาโดนและไม่สะดวกกับการออกนอกพื้นที่ และบางรายไม่สะดวกเดินทางโดยเฉพาะช่วงเสาร์ อาทิตย์ ดังนั้นผู้รับการโค้ชจึงมีทั้งอาสาสมัครภาคสนามในพื้นที่จังหวัดเดียวกันและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่ง “หลิว” จำได้ดีว่าในตอนนั้นร่วมกันแก้ไขโดยเอาอาสาสมัครภาคสนามพื้นที่ใกล้เคียงเข้าร่วม กิจกรรม

“วันแรกไม่ได้ทำเพราะมากันไม่ครบก็ต้องนัดมาอีกครั้ง วันที่เราเริ่มทำ ก็มีผม มีซา กิร มีฮะมีมี ญัฐ และซาบิตจากที่อื่นเข้าร่วม”

ซึ่งซาบิตคืออาสาสมัครภาคสนามของสำนักงานมูลนิธิต่างพื้นที่ที่ทางผู้จัดการ สำนักงานเชื่อมั่นว่าซาบิตสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ด้วยเป็นคนมีความมุ่งมั่นตั้งใจทำให้ดีที่สุดแม้ว่า จะไม่รู้รายละเอียดของการเข้าร่วมกิจกรรมชัดเจนแต่ก็ไม่กลัว อีกทั้งซาบิตก็ไม่มีปัญหาเรื่องการรับ เมธาโดนทำให้ถูกคัดเลือกมาร่วมกิจกรรม

“เพราะว่าผู้จัดการนับถือในการทำงานของเราว่าถ้าเราจะไป เราก็ไปให้ได้เลย แม้ ไม่รู้ว่าไปยังไงก็ให้รู้ว่าจุดหมายนั้นอยู่ที่ไหน”

โดยอาสาสมัครภาคสนามจะถูกจูงใจจากผู้จัดการสำนักงานว่ากิจกรรมการโค้ชที่เข้า ร่วมเสริมการทำงานกับเพื่อนสมาชิกที่ไ้ช้ยาในชุมชนได้ เช่น “ฮะมีมี” เชื่อว่ากิจกรรมนี้จะส่งเสริมการ ทำงานกับเพื่อนสมาชิกของเขาได้ “ผมเป็นอาสาสมัครภาคสนาม เจ้าหน้าที่ก็ให้เข้าร่วม เพราะผมจะ ได้อาความรู้ตรงนี้ไปบริหารสมาชิกเรา” “ซาภิร” ก็เช่นกันที่ถูกผลักดันโดยผู้จัดการศูนย์ในการเข้า

ร่วมกิจกรรมโดยแจ้งว่าเป็นหัวข้อที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณ “ตอนนั้นมีผู้จัดการสำนักงาน แยกบอกว่าให้เข้าร่วม จะมาสอนเรื่องจิตวิญญาณ”

ซึ่งนอกจากกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณจะมีทั้งอาสาสมัครภาคสนามสำนักงานเดียวกันและสำนักงานต่างพื้นที่และถูกผลักดันให้เข้าร่วมโดยผู้จัดการสำนักงานของแต่ละพื้นที่ ลักษณะผู้เข้าร่วมทั้งหมดเป็นเพศชาย โดยมีอายุใกล้เคียงกันคือเป็นผู้ใหญ่ตอนต้นอยู่ระหว่าง อายุ 35 ถึง 45 ปี แต่มีประสบการณ์การทำงานอาสาสมัครภาคสนามที่แตกต่างกันคือ ชาภิรซึ่งอายุ 35 ปี ทำงานอาสาสมัครภาคสนามนานที่สุด ประมาณ 6 ปี ชาภิตอายุ 41 ปี ทำงานอาสาสมัครภาคสนามมาประมาณสองเดือนกว่า ฮะมีมีอายุ 42 ปี ทำงานอาสาสมัครภาคสนามมาประมาณ 3 เดือน หลิวอายุ 45 ปี ทำงานอาสาสมัครภาคสนามมา 2 ปี และณัฐอายุ 43 ปี มีประสบการณ์การทำงานประมาณ 1 ปี

โดยในการทำกิจกรรมที่มีผู้ชายทั้งหมด ในเบื้องต้นผู้โค้ชมีความกังวลใจในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เชิงลึกและเกี่ยวข้องกับความรู้สึกจะไม่สามารถทำได้เต็มที่เท่ากับเพศหญิง และการมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันจะทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่สามารถไปด้วยกันมากนัก แต่เมื่อกิจกรรมดำเนินไปพบว่าเพศและประสบการณ์การทำงานไม่ใช่ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินกิจกรรมการโค้ช อาสาสมัครภาคสนามเปิดเผยตัวตนบอกเล่าประสบการณ์ของตนและพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้ ซึ่งรายละเอียดข้อมูลจะถูกนำเสนอในหัวข้อบรรยากาศของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

3.2 ระยะเวลา สถานที่

ในการจัดการโค้ชเชิงจิตวิญญาณในทุกขั้นตอนใช้เวลาทั้งหมด 22 ชั่วโมง ซึ่งจัดให้มีกิจกรรมในช่วงวันศุกร์เสาร์และอาทิตย์ วันละประมาณ 6 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 09.00 – 16.00 น. ทั้งนี้เวลามีปรับตามวิถีเปลี่ยนยืดหยุ่นชีวิตของอาสาสมัครภาคสนามและความพร้อมของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งการรับรู้วันและช่วงเวลาของ “ชาภิต” มองว่าแม้จะทำเพียงเสาร์อาทิตย์แต่ก็มีความต่อเนื่องนานเป็นเดือน

“ผมว่าประสบการณ์มันต่อเนื่องไง ทุกอาทิตย์หนึ่งนะ หนึ่งเดือนนะต่อเนื่องนะ ถึงแม้ว่าใช้เวลานิดเดียว ถ้ารวมกันประมาณสี่วัน อันที่จริงก็ หนึ่งเดือน”

สำหรับชาภิรการเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเสาร์อาทิตย์ทำให้เขาต้องขับรถจักรยานยนต์มาจากบ้านแพนประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งต้องตื่นเช้ามาก โดยชาภิรมองว่าการเดินทางไกลเป็นเรื่องปกติและการตื่นเช้าเป็นการฝึกตนเอง

“จากบ้านมาอบรมประมาณ 2 ชั่วโมง ชากรู้สึกว่ามันไม่ไกลเพราะว่าชากริม่าบ้อย เคยรู้สึกว่าจะไกลไป เป็นช่วงเสาร์อาทิตย์ ที่เราได้ความที่อะไรเรียนรู้ไปด้วย บางครั้งเราเหมือนกับตื่นสาย ก็ไม่ต่างกับเพื่อนผู้ช้ยาเสพติดที่ตื่นสาย เราได้เรียนรู้กับตัวเอง”

โดยตลอดระยะเวลาของการจัดกิจกรรมการโค้ช ผู้วิจัยได้ใช้ห้องประชุมของสำนักงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา เป็นสถานที่หลักที่ใช้จัดกิจกรรม ซึ่งจะเป็นห้องสี่เหลี่ยมไม่กว้างหรือแคบจนเกินไป มีโต๊ะประชุมสีขาวและเก้าอี้ล้อมรอบด้วยเก้าอี้พลาสติกสีแดง ตามจำนวนผู้เข้าร่วมกระบวนการโค้ช ซึ่งแสดงให้เห็นจากแผนภาพ ดังนี้

ภาพประกอบ 6 ห้องประชุมสถานที่จัดกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

ขณะปฏิบัติการกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ในบางครั้งจะมีเสียงรบกวนจากการเจาะผนังมีการก่อสร้างของอาคารที่ติดกับสำนักงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา และเครื่องปรับอากาศที่มีเพียงลมร้อนเท่านั้น ซึ่งทำให้อากาศในห้องไม่หมุนเวียน จึงต้องใช้พัดลมไล่ไอร้อน บางครั้งมีฝนตกหนักและบ่อยครั้งอากาศร้อนอบอ้าว แต่อาสาสมัครภาคสนามไม่มีใครแสดงความคิดเห็นหรือให้มุมมองในเรื่องนี้ มีแต่ความตั้งใจร่วมกิจกรรมและพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถดำเนินกิจกรรมได้ครบทุกขั้นตอน

3.3 บรรยากาศและรูปแบบกระบวนการเรียนรู้โดยรวม

“รู้สึกผ่อนคลาย ไม่กดดัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์” คือ บรรยากาศการเรียนรู้ของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณในการศึกษาครั้งนี้ที่มาจากประสบการณ์มุมมองภาพรวมต่อ “กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ” ของอาสาสมัครภาคสนาม สำหรับ “ณัฐ” มีมุมมองว่าเป็นกิจกรรมการโค้ชที่มีความน่าสนใจ บรรยากาศผ่อนคลาย จูงใจให้เรียนรู้เพราะได้รับความรู้และประสบการณ์

“บรรยากาศมีแต่รอยยิ้มของทุกคนรับบรรยากาศผ่อนคลาย ปกติการอบรมจะเป็นแบบนิ่ง ๆ แต่ครั้งนี้จะไม่เครียด และมันเป็นกำลังใจเรา ไม่อยากขาดเลย คือเวลาไปมันสนุก ได้ความรู้ประสบการณ์”

และ “หลิว” มีมุมมองว่ากิจกรรมการโค้ชที่เข้าร่วม สำหรับเขารู้สึกไม่กดดัน เรียบง่าย และเน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยไม่มีกรอบหมายงานที่เป็นภาระเพิ่มขึ้น

“กิจกรรมไม่ได้เป็นเรื่องกดดันเลย มันคือเรื่องธรรมดา มันเป็นเรื่องที่ไม่ต้องยุ่งยาก ไม่ต้องทำการบ้าน ถามมาก็ตอบได้มันก็เป็นประสบการณ์ “

จากมุมมองข้างต้น นั้นเพราะผู้โค้ชออกแบบกระบวนการโดยใช้รูปแบบจิตศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน โดยภายในกลุ่มมีแบบฝึกหัดให้เรียนรู้ร่วมกันและ และการที่ผู้โค้ชจะยึดเทคนิคการฟังสะท้อนความรู้สึก ของทฤษฎีการปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางมาเป็นหลักในการสื่อสาร ในการใส่ใจติดตามรับฟังความรู้สึกของผู้รับการโค้ช การใช้คำถามปลายเปิดเอื้ออำนวยให้ผู้รับการโค้ชเปิดเผยประสบการณ์ตนเองด้วยความรู้สึกไวใจ ผลที่ตามมาโดยรวมนั้น อาสาสมัครภาคสนามที่เข้าร่วมกระบวนการจะรู้สึกผ่อนคลาย ไม่กดดันและบอกเล่าประสบการณ์ได้อย่างเต็มที่ โดยรายละเอียดของกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณในแต่ละขั้น มีบรรยากาศและรูปแบบการเรียนรู้ ดังนี้

3.4 บรรยากาศกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณแต่ละขั้น

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ “เตรียมความพร้อมก่อนของการเดินทาง”

การเริ่มต้นของการเดินทางไม่เพียงแต่ผู้โค้ชจะมีความพร้อมในการโค้ช อาสาสมัครภาคสนามต้องมีความพร้อมที่จะรับการโค้ชเช่นกัน โดยในขั้นแรกของการโค้ชเชิงจิตวิญญาณผู้โค้ช

ต้องสร้างความพร้อมให้กับอาสาสมัครภาคสนาม ทั้งด้านร่างกายและจิตใจรวมถึงความเข้าใจของ กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ เพื่อให้ผู้โค้ชและอาสาสมัครภาคสนามก้าวไปพร้อมกัน

ในวันแรกของการจัดกิจกรรมอาสาสมัครภาคสนามจะมาได้เพียง 3 คน จากที่ผู้วิจัย ได้ประสานกับทางมูลนิธิไว้ทั้งหมด 5 คน เพราะมีอาสาสมัครภาคสนามประสบอุบัติเหตุ 1 คน และอาสาสมัครภาคสนามอีก 1 มาแล้วแต่ร่างกายและจิตใจไม่พร้อมสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้โค้ชก็ตัดสินใจจัดกิจกรรมแต่ปรับรูปแบบวิธีการเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และดำเนินการขั้นที่ 1 ตามที่ผู้โค้ชวางแผนไว้คือการเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครภาคสนามได้มีการสำรวจจิตวิญญาณของตนเอง

เมื่อถึงเวลานัดหมายอาสาสมัครภาคสนามก็เริ่มทยอยมา จนได้เวลาที่เหมาะสมของผู้โค้ชจึงได้เริ่มต้นกิจกรรมซึ่งในตอนนั้นมีอาสาสมัครภาคสนาม คือ ชาภิรและอะมิมี ซึ่งเป็นอาสาสมัครภาคสนามสำนักงานมูลนิธิในพื้นที่เป้าหมาย ส่วนณัฐเจ้าหน้าศูนย์แจ้งว่าประสบอุบัติเหตุ เพราะสุนัขวิ่งตัดหน้ารถจักรยานยนต์ทำให้รถล้มณัฐกับแฟนบาดเจ็บเล็กน้อยแต่รถพังเสียหายไม่สามารถขับขี่ได้จึงขอยกเลิกการเดินทางเข้าร่วมในวันนี้ และหลิวด้วยภาระงานและร่างกายไม่พร้อมมาเข้าร่วมกิจกรรม ผู้โค้ชจึงนัดหมายทั้งคู่เป็นรอบพิเศษในตอนเช้าของวันพรุ่งนี้ ซึ่ง ณัฐจำได้ว่าอุบัติเหตุครั้งนั้นทำให้เขาไม่สามารถมาเข้าร่วมในวันแรกได้

“กวันนั้นก็อย่างที่ผมเคยบอกนะครับว่า ที่ว่าไปเสียค่าปรับที่ไปชนสุนัขเขาเสียชีวิตแล้วก็มีปากเสียงเล็กน้อยกับเจ้าของสุนัข ก็คือขึ้นโรงขึ้นพัก ไม่เป็นไรแล้ว เรื่องนั้นก็ผ่านไปแล้วไม่ได้ซีเรียสอะไรก็แค่พลาดโอกาสไปในวันนั้น มาวันเสาร์ก็เจอที่แข่งครั้งแรก”

เนื่องจากผู้โค้ชไม่ต้องการให้อาสาสมัครภาคสนามคนอื่นต้องเสียเวลา ผู้โค้ชจึงตัดสินใจดำเนินกระบวนการไปก่อนด้วยการแนะนำตัวและมีบทสนทนาที่ทักทายทั่วไประหว่างรอซาบิตอาสาสมัครภาคสนามต่างพื้นที่ ผู้ที่ต้องเดินทางโดยรถตู้มาจากบ้าน ประมาณ 3 ชั่วโมง และจากการแนะนำตัวระหว่างผู้โค้ชและอาสาสมัครภาคสนามเบื้องต้น ชาภิรมีประเด็นที่อัดอั้นอยู่ในใจด้วยความกังวลใจและห่วงเพื่อนอาสาสมัครภาคสนามอีกคนที่เป็นเหมือนเพื่อนสนิทและญาติของเขาที่ไม่สามารถติดต่อมาร่วมกระบวนการนี้ อีกทั้งยังมีความรู้สึกผิดในฐานะแกนนำอาสาสมัครภาคสนามที่ไม่สามารถทำให้ทุกคนเข้าร่วมได้ ในช่วงนี้ผู้โค้ชรับฟังอย่างเข้าใจและให้กำลังใจชาภิร เมื่อเห็นท่าทีที่สงบลงของชาภิรผู้โค้ช จึงแจกเอกสาร 2 ฉบับ คือ 1) เอกสารแนะนำโครงการ และ 2) เอกสารการยินยอมเข้าร่วมวิจัย ขณะนั้นเองซาบิตก็เดินทางมาถึงพอดี ผู้โค้ชจึงแนะนำตัวกับซาบิต และให้ซาบิตได้แนะนำตัวกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับคนอื่น รวมถึงสรุปพร้อมชี้แจงที่มาเกี่ยวกับโครงการวิจัยและแผนกิจกรรมภาพรวม ระยะเวลาทั้งหมด ขั้นตอนกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งซาบิตเล่าถึงวันแรกของการ

มาร่วมกิจกรรมของเขาว่ามันเป็นคนละอย่างจากที่เขาคิดไว้ว่าจะต้องเป็นการประชุมกลุ่มใหญ่คน เยอะ แต่ภาพที่เจอคือคนไม่กี่คน ทำให้เขานึกถึงกลุ่มบำบัดของโรงพยาบาล และซาบิตก็ไม่ว่าใคร เป็นใครมีบทบาทหน้าที่อะไร ทำให้เกิดความรู้สึกสับสนตามมา

“วันแรกก็ มากี่สับสน คิดว่าคนน่าจะเยอะ แต่มี สี ทำคนเดียวและ ในห้องตอนนั้น ใครเป็นใครบ้างดูไม่ออก ต่อมาถึงรู้ว่าอาสาสมัครภาคสนามเหมือนกัน มีบทบาทในการทำงาน เหมือนกัน รูปแบบกิจกรรมเหมือนเราเข้าร่วมศูนย์ โรงพยาบาล ที่อยู่ในกลุ่มผู้ติดเชื้อ แต่ครั้งนี้เราอยู่กับคนที่ร่วมประชุม”

เมื่อแนะนำตัวและชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยและแผนโครงการวิจัย ผู้ไค้ซก็ เริ่มทำการสำรวจจิตวิญญาณ ของอาสาสมัครภาคสนาม ด้วยการเริ่มต้นด้วยคำถาม “ครั้งสุดท้ายที่ ทำงานที่รู้สึกสนุกและมีความสุขสุดชิ้นมีพลังในการทำงานเมื่อไร” จากนั้นให้อาสาสมัครภาคสนาม แลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ ซึ่งคำตอบที่ได้รับโดยสรุปคือ ช่วงการได้ส่งต่อให้เพื่อนได้รับ บริการ การที่เพื่อนผู้ไค้ซาเสพติดไว้วางใจและยอมรับ การที่เห็นความเปลี่ยนแปลงของผู้ไค้ซาเสพติด มีชีวิตที่ดีขึ้น

ต่อมาผู้ไค้ซถามด้วยคำถามที่ว่า “ความสุขในการเป็นอาสาสมัครภาคสนามถูกขโมย ไปเมื่อไร” ซึ่งอาสาสมัครภาคสนามให้คำตอบที่หลากหลายเช่น การเสียความรู้สึกที่เพื่อนผู้ไค้ซาเสพ ติดพูดโกหก การถูกเข้าใจผิดและถูกมองว่ามาหาผลประโยชน์จากผู้ไค้ซาเสพติด และการที่ผู้ไค้ซาเสพ ติดบางคนไม่ให้ความร่วมมือและเรียกร้องเงินในการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น เมื่อสรุปคำถามทั้งหมด ผู้ไค้ซ จึงได้อธิบายคำว่า “จิตวิญญาณ” ว่าคืออะไร สำคัญอย่างไรต่อการมีชีวิตอาสาสมัครภาคสนาม และให้อาสาสมัครภาคสนามประเมินจิตวิญญาณของตนเองในด้านสติหรือสมาธิในการทำงานที่มี ในช่วงเดือนที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน โดยให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน เช่น ซากิให้คะแนนสติตนเอง 9 เพราะพร้อมสำหรับทำงานเสมอแต่มีปัญหาสุขภาพเพราะเพิ่งหักดิบจากการไค้ซาเสพติดทำให้ร่างกาย มีความอ่อนเพลียต้องการการพักผ่อน และซาบิตให้คะแนนการมีสติต่อการทำงาน 7 คะแนน เพราะ ไม่สามารถทำงานอาสาสมัครภาคสนามได้เต็มที่ ด้วยมีภาระทำสวนยาง ครอบครัวย มีโรคประจำตัว และต้องลงพื้นที่ชุมชน และคนสุดท้ายฮะมีให้คะแนนสติของตน 9 คะแนน เพราะคิดว่ามีความ พร้อมจดจ่อในงานแต่ยังมีข้อจำกัดของพื้นที่ที่ยังลงไม่ได้ ส่วนในมิติจิตวิญญาณอีก 2 ด้าน คือด้าน ศรัทธาและการมีคุณค่าและความหมายของชีวิต อาสาสมัครภาคสนามทั้งสามคนเชื่อว่าตนเองมี ประสบการณ์การเป็นผู้ไค้ซาเสพติดมาก่อนดังนั้นจึงเชื่อว่าแนวคิดและหลักการทำงานไอโซนตรงกับ แนวคิดทำให้เชื่อมั่นในแนวทางการทำงาน และการได้ช่วยเหลือเพื่อนให้มีชีวิตที่ดีขึ้นก็ตอบโจทย์ชีวิต ที่มีความหมายและมีคุณค่า จากนั้นเมื่อผู้ไค้ซและอาสาสมัครภาคสนามทั้ง 3 คน ได้มีการทบทวนจิต

“พอมารู้ครั้งแรก จากการศึกษาที่เคยคิดว่าต้องเรียนรู้แบบทั่ว ๆ ไปอะไรนี้ แต่พอได้รับเอกสารที่พี่แบ่งให้ก็คืองานวิจัย การวิจัยเกี่ยวกับจิตวิญญาณในการทำงานผมไม่เคย ผมไม่เคยได้เรียนรู้แบบนี้มาก่อน ตอนอ่านหัวข้อแล้วมันแตกต่างจากที่ผมเคยสัมผัสมาก็เริ่มจะสนใจในจุดนี้แล้ว”

ต่อมาผู้โค้ชได้ใช้คำถามเดียวกัน 2 คำถาม ถามหลิวซึ่งมาด้วยอาการป่วยไข้หวัด และณัฐเกี่ยวกับความสุขและความทุกข์ในการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ณัฐบอกว่าความสุขคือการได้ช่วยเหลือส่งต่อและได้รับการยอมรับจากเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติด ความทุกข์คือความเจ็บป่วยโรคประจำตัวที่ตนเองเผชิญกลัวคนจะไม่เข้าใจว่าเรามีปัญหาสุขภาพ ส่วนหลิวบอกว่าความสุขของการได้ไปส่งต่อช่วยเหลือเพื่อนจนมีชีวิตดี ๆ และความทุกข์คือการขาดกำลังใจความเข้าใจจากคนรอบข้างในที่ทำงาน ต่อมาผู้โค้ชจึงใช้คำถามต่อเพื่อประเมินจิตวิญญาณของหลิวและณัฐ ในด้านแรก สติและสมาธิหลิวให้คะแนนตนเอง 7 พิจารณาจากการทำงานและการร่วมมือของเพื่อน ณัฐให้คะแนน 8 เพราะทำเต็มที่เพราะมักตั้งเป้าหมายไว้และมุ่งมั่นจนได้แต่บางครั้งก็หลุดบ้างเพราะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ซึ่งณัฐต้องการหาเทคนิคที่ทำให้เพื่อนให้ความร่วมมือและรับผิดชอบมาตามสัญญา ณัฐได้โอกาสบอกเล่าถึงสถานการณ์ปัญหาความรู้สึกท้อใจและท้อแท้เพราะงานไม่เห็นผลสำเร็จ ผู้โค้ชก็รับฟังสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ให้กำลังใจ สะท้อนความรู้สึกและเชื่อมโยงกับเนื้อหากระบวนการในขั้นต่อไป คือ ขั้นวางเป้าหมายและวางแผน

ในขั้นที่ 1 ผู้โค้ชมีเป้าหมายที่สำคัญคือ เพื่อสร้างสัมพันธภาพและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการกระบวนการโค้ช และ เพื่อประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของจิตวิญญาณของผู้รับการโค้ช โดยยึดหลักของเทคนิคการฟังสะท้อนความรู้สึกคือ มุ่งเน้นการติดตามรับฟังเพื่อความเข้าใจความรู้สึกและความต้องการของอาสาสมัครภาคสนาม อันเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้โค้ชและผู้รับการโค้ช และเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครภาคสนามสมัครภาคสนามให้ความร่วมมือในการสำรวจตัวตนจิตวิญญาณของตนเอง ซึ่งจากการบทสนทนาผู้วิจัยและอาสาสมัครภาคสนามพบว่าในขั้นนี้ 1 อาสาสมัครภาคสนามให้ความร่วมมือและสะท้อนมุมมองประสบการณ์อย่างไม่ติดขัด ซึ่ง “ณัฐ” ให้มุมมองในประเด็นนี้ว่าเขารู้ถึงท่าทีความเป็นกันเองของผู้โค้ชและการเล่าประสบการณ์ตรงของตนเองจึงสามารถเล่าได้

“พี่แบ่งให้ความรู้สึกที่เป็นกันเองกับพวกเรา และการเป็นกันเองทำให้เรากล้าพูด เป็นเรื่องที่เราเคยประสบพบเจอมาก่อน มีประสบการณ์โดยตรงเราสามารถบอกกล่าวได้ เพราะมันเกี่ยวกับการทำงานโดยตรง”

ดังนั้นท่าทีที่ไม่เป็นทางการและคำถามที่ใกล้ตัวจึงทำให้ชั้นที่ 1 อาสาสมัครภาคสนามให้การมีส่วนร่วมในการแสดงออกทำให้บรรลุเป้าหมายตามแผนกิจกรรมที่ตั้งไว้

ชั้นที่ 2 ชั้นวางเป้าหมายและวางแผน “เข็มทิศของการเดินทาง”

เป้าหมายเปรียบเสมือนเข็มทิศการทำงาน ทำให้อาสาสมัครภาคสนามมีทิศทางหรือมีจุดมุ่งหมายในการทำงานของตนเอง โดยการที่ผู้โค้ชเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครภาคสนามมีเป้าหมายและแผนในการทำงานที่ชัดเจน และมีความท้าทายต่ออาสาสมัครภาคสนาม มีความเฉพาะเจาะจงสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ในเวลาที่กำหนด และสามารถประเมินผลได้ ตามหลักการวางเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพหรือหลัก SMART (Corey, 2008) นอกจากนั้นเป้าหมายต้องมีสอดคล้องกับความต้องการของอาสาสมัครภาคสนาม

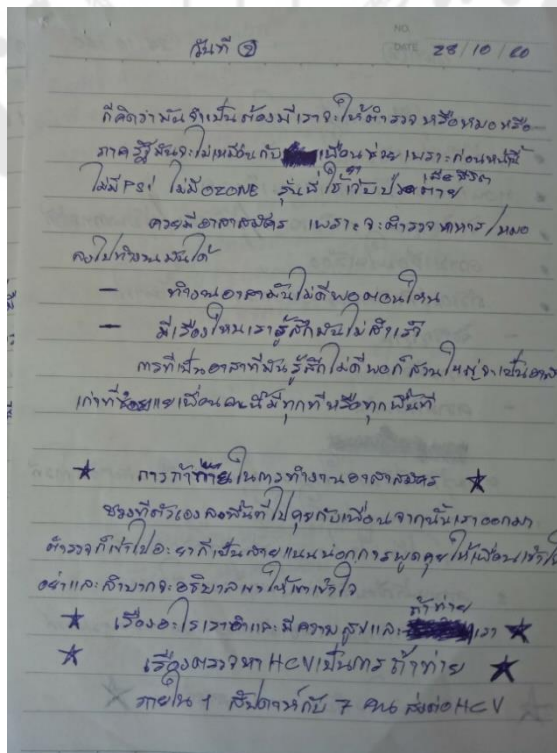
ในชั้นนี้ผู้โค้ชใช้คำถามถามอาสาสมัครภาคสนามว่า “งานอาสาสมัครภาคสนามคืออะไร” และ “ทำไมถึงมาทำงานอาสาสมัครภาคสนาม” ซึ่ง “ซาบิต” ตอบว่างานอาสาต้องอาศัยจิตใจทำ มีจิตอาสา และมาทำเพื่อให้เพื่อดีขึ้นเราทำแล้วเราก็มีความสุข “หลิว” ตอบว่าเพื่อให้เพื่อนและครอบครัวดีขึ้น “ณัฐ” บอกว่าเขาต้องการอาชีพและพอทำแล้วชอบเพราะเกี่ยวข้องกับตัวเขาโดยตรงและเป็นงานที่ทำเพื่อคนอื่น “จากทำลายสังคม วันนี้มาเพื่อช่วยเหลือสังคม” “ชากริ” ตอบว่างานอาสาสำคัญมากเพราะเป็นที่พึ่งให้กับผู้ใช้ยาเสพติดและเป็นประโยชน์กับสังคมรวมถึงตัวเองก็ได้รับเพราะเป็นความรู้ ถัดมาผู้โค้ชถามคำถามท้าทายเพื่อสร้างเป้าหมายว่า “งานอาสาสมัครภาคสนามอะไรที่เราจะมีความสุขมากหากเราได้ทำมันสำเร็จ” โดยให้ระบุเป็นเป้าหมายและกำหนดระยะเวลาว่าจะต้องทำภายใน 1 อาทิตย์ ซึ่งในการแลกเปลี่ยนการตั้งเป้าหมายอาสาสมัครภาคสนามนอกจากพยายามวางแผนเป้าหมายของตน ต่อมาจะมีการแบ่งปันช่วยคิดแลกเปลี่ยนกัน ทั้งนี้ผู้โค้ชจะเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครภาคสนามวางแผนเป้าหมายเป็นรูปธรรมและจับต้องได้ เช่น ณัฐระบุว่าความสุขในการทำงานของเขาคือการช่วยเหลือเพื่อให้เข้ารักษา ผู้โค้ชจึงถามว่าตั้งเป้าหมายไว้กี่คน แล้วพาไปตรวจเลือดเพื่อหาเชื้ออะไรให้ณัฐระบุชัดเจน และกรณีซาบิตที่สับสนในบทบาทของตนเองว่าเป้าหมายของมูลนิธิเพื่อเพื่อน มุ่งเน้นอะไรระหว่างการส่งเข้าบำบัดเมธาโดนหรือการเข้าตรวจเลือด ผู้โค้ชและอาสาสมัครภาคสนามคนอื่นต่างแสดงความคิดเห็นจึงได้ข้อสรุปว่ามุ่งเน้นงานอาสาสมัครภาคสนามที่การตรวจเลือดทำให้ซาบิตรู้สึกดีเพราะน่าจะทำได้ทำได้

“เป้าหมายคือการไปหาเพื่อนไปเจาะเลือด เพราะว่าเป็นแนวทางที่เราสะดวกมากกว่านะ”

หลิวเริ่มต้นไม่แน่ใจเพราะความสุขของเขาก็เช่นเดียวกับคนอื่นคือการส่งเพื่อนให้เข้ารักษาแต่ไม่มั่นใจว่าจะตั้งเป้าหมายอย่างไร แต่เนื่องจากอะมีมีและซาภิรตั้งเป้าหมายได้ชัดเจนทำให้เป็นแบบอย่างแก่อาสาสมัครภาคสนามคนอื่นจนสุดท้ายทุกคนได้เป้าหมายที่ชัดเจน คือ เป้าหมายของซาภิรคือ เพื่อนสมาชิกผู้สูงอายุเสพติดต้องได้รับการตรวจเลือด ไวรัสตับอักเสบบีและตรวจ HIV รวม 7 คน เป้าหมายของอะมีมีคือการสามารถส่งต่อเพื่อนผู้สูงอายุเสพติดที่เขาตั้งใจไว้นานมากแต่ไม่เคยสำเร็จให้ได้รับการตรวจเลือดหาเชื้อเอชไอวี 1 คน

“เป้าหมายคือจะพาเพื่อนคนหนึ่งไปตรวจ CD4 เพราะว่าแกยังไม่ไป แกมีเชื้อ HIV อยู่แล้วแต่แกยังไม่ได้ไปตรวจ CD4”

เมื่อสังเกตการณ์จึงเข้าใจ “ณัฐ” มีเป้าหมายคือการส่งต่ออาสาสมัครภาคสนาม 3 คนรับการตรวจเลือด HIV และ ไวรัสตับอักเสบบี และในที่สุดหลิวก็ตั้งเป้าหมาย คือ การส่งต่อเพื่อนอาสาสมัครภาคสนาม 3 คนเข้ารับการตรวจเลือดหาเชื้อ HIV และซาภิรส่งต่อผู้สูงอายุเสพติดจำนวน 1 คน จากนั้นผู้โค้ชเชื่อมโยงการพัฒนาจิตวิญญาณที่มีความสัมพันธ์กับการเป้าหมายที่อาสาสมัครภาคสนามตั้งไว้ นั่นคือ การรู้จักตนเองรู้จักจิตวิญญาณของตนเองจะนำไปสู่พัฒนาการทำงานที่เต็มศักยภาพหรือมั่นใจได้ว่าเรากำลังทำเพื่อคนอื่น

ภาพประกอบ 8 บันทึกการทำกิจกรรมการโค้ชในวันที่ 2 ของอาสาสมัครภาคสนาม

ในขั้นที่ 2 ผู้โค้ชเริ่มต้นตั้งเป้าหมายด้วยคำถามที่ท้าทาย ซึ่งอาสาสมัครภาคสนามทุกคนมีการตั้งเป้าหมายไปทำงานอาสาสมัครภาคสนามที่ทำอยู่ในปัจจุบันแต่ยังรู้สึกค้างใจเพราะยังไม่สำเร็จ ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมขั้นนี้คือ เพื่อสนับสนุนให้ผู้รับการโค้ชมีเป้าหมายและวางแผนของตนเองตามหลัก SMART ตามหลักการเทคนิคการบริหารและกำกับตนเองของทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญญาและพฤติกรรมนิยม (Corey, 2008) ซึ่งปรากฏว่าอาสาสมัครภาคสนามภาคทุกคนสามารถทำได้ แม้อาสาสมัครภาคสนามจะสับสนในการตั้งเป้าหมายตามหลัก SMART แต่การมีแบบอย่างของอาสาสมัครภาคสนามที่สามารถตั้งเป้าหมายได้ชัดเจนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงที่มาและเป้าหมายของตน เป็นผลให้อาสาสมัครภาคสนามคนอื่นได้เรียนรู้และเข้าใจ สุดท้ายอาสาสมัครภาคสนามทุกคนสามารถมีเป้าหมายที่ตั้งขึ้นมาจากความต้องการของตนเอง

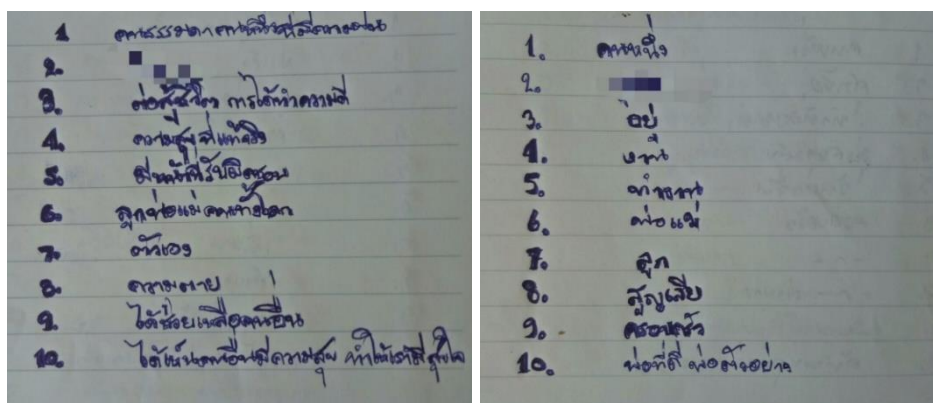
ขั้นที่ 3 ขั้นเสริมศักยภาพ “ปลุกไฟแห่งจิตวิญญาณ ”

ในขั้นนี้เป็นเหมือนการเติมพลังแห่งจิตวิญญาณแก่ออาสาสมัครภาคสนาม คือ มุ่งเน้นการพัฒนาจิตวิญญาณครบทุกองค์ประกอบคือ สติสมาธิ ซึ่งใช้แนวคิดสติบำบัด (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2551) ในการฝึกฝน ความเชื่อและความศรัทธาและการค้นพบความหมายในชีวิตใช้เทคนิคการสำรวจโลกและค่านิยม ของทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม (Coery, 2008) ซึ่งการเข้าใจจิตวิญญาณแห่งตนก็จะสามารถผลักดันตนเองให้ทำงานอย่างมีศักยภาพมากขึ้น

ผู้โค้ชเริ่มขั้นนี้ด้วยการใช้แบบฝึกหัดดาวบันดาลใจ โดยใช้เทคนิคการถามสะท้อนตัวตนและการมีอยู่ จากคำถาม 10 ข้อคือ (คุณเป็นใคร คุณชื่ออะไร คุณเกิดมาทำไม คุณต้องการอะไร คุณอยู่เพื่ออะไร ใครสำคัญที่สุด คุณรักอะไรที่สุด คุณกลัวอะไรที่สุด อะไรมีค่าที่สุด ชีวิตที่มีความหมายของคุณคืออะไร) เพื่อสำรวจค่านิยมและโลกของอาสาสมัครภาคสนามเพื่อสะท้อนสิ่งที่มีคุณค่าและมีความหมาย ผู้โค้ชอธิบายกิจกรรมโดยขออาสาสมัครภาคสนาม 1 คนที่จะเขียนคำตอบขณะที่มีการถามคำถามอาสาสมัครภาคสนาม โดยผู้โค้ชจะเป็นผู้ถามและผู้ตอบจะตอบคำถามให้เร็วที่สุด ซึ่งผู้ที่อาสาจดคำตอบคือ ฮะมีม โดยมีผู้ตอบคำถามคนแรกคือหลิว ซากิร ซาบิต ณัฐตามลำดับ และฮะมีมเป็นคนสุดท้ายโดยมีหลิวเปลี่ยนมือเป็นผู้จดคำตอบ เมื่ออาสาสมัครภาคสนามแต่ละคนตอบเสร็จทั้ง 10 ข้อ ผู้โค้ชจะให้มีการทวนคำตอบและให้ผู้ตอบและอาสาสมัครภาคสนามทุกคนให้ข้อสังเกตหรือมุมมองร่วมกัน จากนั้นผู้โค้ชจะเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครภาคสนามแต่ละคนนำคำตอบมาเชื่อมกับประสบการณ์ชีวิตที่มีความหมายซึ่งอาสาสมัครภาคสนามก็ถ่ายทอดออกมาจากความรู้สึก

ล้วนเป็นประสบการณ์ที่เข้มข้น เช่น หลิวคำตอบที่เด่นชัดคือเรื่องลูกหลิวจึงถ่ายทอดความรักความผูกพันของคุณพ่อเลี้ยงเดียวกับลูกสองคน

ณัฐตอบเด่นชัดคือความต้องการความรักและการยอมรับสะท้อนชีวิตที่ต้องการความรักและครอบครัว เพราะแม่ณัฐแม่เสียชีวิตตั้งแต่เด็กพ่อไปเป็นตำรวจต่างจังหวัดตัวเขาต้องไปอยู่กับอาและไปอยู่กับเพื่อนค้ายาและติดยาทำให้ต้องการครอบครัวของตนเองคนที่ไว้ใจเขาเชื่อใจเขา คำตอบของอะมิมีที่เด่นชัดคือ รักเพื่อนและรักตนเอง ชีวิตอะมิมีต้องไปอยู่ที่อื่นไม่ได้อยู่กับครอบครัวเนื่องจากช่วงวัยรุ่นจนมาถึงปัจจุบันอะมิมีมักจะปกป้องเพื่อน มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่นเพื่อเพื่อนตลอดจนต้องหนีไปใช้ชีวิตที่อื่นก่อนที่จะเป็นคดีและถูกจับกุม อะมิมีรู้สึกตนเองมีปมด้อยต้องการความรักเช่นกันเพราะไม่ได้ใช้เวลากับครอบครัวตอนนี้มีโอกาสจึงพยายามดูแลครอบครัว ซาบิตมีคำตอบที่เด่นชัดคือลูกและผู้นำครอบครัว ซาบิตบอกเล่าถึงชีวิตที่เคยผ่านความเป็นความตายมาและการเคยเป็นลูกที่เหลวแหลกติดยาทำให้พ่อแม่กังวลใจเปลี่ยนไปเป็นคนดูแลครอบครัวเพื่อชดเชยช่วงที่ผ่านมา และชากรที่มีงานอาสาสมัครภาคสนามและครอบครัวเป็นคำตอบที่เด่นชัด ชากรได้บอกเล่าประสบการณ์ของการทำให้พ่อเสียใจวันนี้จึงพยายามชดเชยและทำให้พ่อภูมิใจเช่นกัน นอกจากนั้นชากรรู้สึกว้าค่าถาม โดยเฉพาะคำถามว่า เขาคือใครเป็นคำถามสะอึกใจมากเพราะเป็นคำถามที่เขาไม่เคยถามตนเองมาก่อน ทำให้เห็นตัวเองมากขึ้น เมื่อผู้โค้ชสรุปกิจกรรมความสำคัญของกิจกรรมทำงานอาสาสมัครภาคสนาม การตอบคำถามทำให้เห็นตัวตนและงานอาสาสมัครภาคสนามก็สามารถเติมคุณค่าและความหมายในการมีชีวิตได้ จากนั้นผู้โค้ชถามว่ากิจกรรมถามตอบเช่นนี้สามารถนำไปใช้ในชีวิตและการทำงานได้อย่างไร อาสาสมัครภาคสนามตอบว่ารู้จักตัวตน เข้าใจตัวเอง ผู้โค้ชได้เพิ่มเติมว่า การที่เรารู้จักตัวตนของเพื่อนผู้ช้ำเสพติด สังเกตว่าสิ่งที่มีความหมายต่อผู้ช้ำเสพติดที่เราไปคุยด้วยคืออะไร คุยกับเขาให้เข้าใจถึงใจเขาเข้าถึงจิตวิญญาณและสำหรับการเป็นอาสาสมัครภาคสนาม การรู้จักตัวตนมากที่สุดเราก็จะใช้ศักยภาพของตนเองได้มากขึ้นสำหรับการทำงาน เมื่อเราได้ใจการชักชวนพูดคุยก็จะง่ายขึ้น ชากรเสริมเพิ่มเติมความสำคัญของการทำงานอาสาสมัครภาคสนามกับการใส่ใจจิตวิญญาณของผู้ช้ำเสพติด เรื่องลูกและครอบครัวล้วนมีความหมายกับทุกคน จากนั้นผู้โค้ชชวนนัดหมายมาพบกันในวันพรุ่งนี้สำหรับการพัฒนาจิตวิญญาณด้านศรัทธาและสติ ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นภาพที่จับบันทึกคำตอบจากคำถาม 10 ข้อ

ภาพประกอบ 9 กลุ่มภาพแสดงผลสะท้อนคำตอบ จากแบบฝึกหัดความหมายแห่งชีวิต

ซึ่งประสบการณ์กิจกรรมคำถาม 10 ข้อ ได้ดึงดูดความสนใจแก่อาสาสมัครภาคสนามมาก เพราะเป็นคำตอบที่พวกเขาไม่สามารถเตรียมไว้ได้ต้องตอบทันที เช่น “ ญัฐ ” ที่แปลกใจกับคำตอบของตนเอง

“คำถาม 10 ข้อนี้ชอบครับ คือเราไม่มีโอกาสได้คิดได้ตอบ คือพอถามปุ๊บเราจะมานั่งคิดไม่ได้ ถ้าคิดคำตอบจะไม่ออก แต่ถ้าว่าเราเราตอบเลยนั้นคือมาจากความรู้สึก ตรงนั้นคือเพราะว่าเสร็จแล้ว จบแล้ว สรุปลงแล้ว มาคิดอีกที ๆ ว่าเราตอบอะไรไป “

และหลิวมองว่าการตอบคำถาม 10 ข้อ ทำให้หลิวเห็นความสำคัญของสติในการพูดของตนเอง

“การตอบคำถาม 10 ข้อ โดยที่ว่าเราไม่สามารถที่จะมีเวลาคิดได้นาน มันดีครับ ก็ทำให้เรามีสติอยู่ตลอดเวลา ให้เราไม่ ๆ หลุดจากสตินะครับนะ ก็การที่ว่าจะตอบคำถามอะไรแล้วโดยที่เรายังไม่รู้ว่าจะตอบยังไงโดยการต้องรีบตอบมันต้องมีสติ และใช้สมาธิครับ

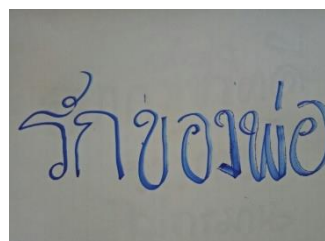
ในวันถัดมา ซึ่งเป็นวันที่สามของกระบวนการโค้ช ซึ่งยังคงอยู่ในขั้นที่ 3 คือการพัฒนาศักยภาพด้านจิตวิญญาณ ซึ่งผู้โค้ชการเริ่มกิจกรรมได้ช้ากว่าเวลาที่กำหนดเพราะอาสาสมัครภาคสนามยังไม่ครบตามจำนวน แต่ด้วยอาสาสมัครภาคสนามทุกคนก็ให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอย่างดี ตั้งใจเต็มที่ในการเล่าเรื่องของตนเองตั้งใจในการแลกเปลี่ยนและร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ทำให้กิจกรรมเป็นไปตามกำหนดการณ์ที่วางไว้

ในตอนแรกผู้โค้ชจะเริ่มต้นให้มีการทบทวนเนื้อหาที่ผ่านมา ซึ่งพบว่าญัฐได้ลองเอาวิธีการไปใช้ในการคุยกับเพื่อนโดยใสใจจิตวิญญาณ ซึ่งก็คือครอบครัวทำให้เขาเข้าถึงใจเพื่อนของผู้ใช้

ยาเสพติดและเกิดความยินยอมพร้อมใจที่จะรับการส่งต่อเพื่อตรวจเลือด ผู้ไค้ซจึงเอากรณีของณัฐมาสรุปให้เห็นถึงการประยุกต์จิตวิญญาณไปใช้ในชุมชน

“ในการทำงานที่เพื่อนจะเข้าใจผม ไม่เคยได้ถึง 80% ไม่เคยง่าย การที่มันไม่ง่ายนี่ก็คือผลพวงที่ตามมาก็คือการทำงานของผมมันช้าลง ช้าลงเพราะความยาก แต่ถ้าเกิดว่าเรามีรูปแบบใหม่ในการทำงานก็คือว่าแบบนี้ครับ ผมลองเอาไปใช้ดู เมื่อมาเจอกับที่แบ่งวันแรกคือวันเสาร์ แล้วก็นำไปใช้เลย ก็ โอเค ครับมันก็ขึ้นมาถึง 70 – 80%”

และต่อมาผู้ไค้ซก็เข้าสู่กิจกรรมความเชื่อและความศรัทธา หรือ แบบฝึกหัดดาวบันดาลใจ “ผู้ไค้ซได้ใช้คำถามให้อาสาสมัครภาคสนามเล่าเรื่องเหตุการณ์วิกฤตในชีวิตที่ตนเองข้ามผ่านมาได้” เพื่อค้นพบพลังความเชื่อและความศรัทธาของอาสาสมัครภาคสนาม ในช่วงนี้จะได้เห็นความเชื่อความศรัทธาหลักยึดในการดำเนินชีวิตยกเว้นอาสาสมัครภาคสนาม ซากิรความรักของพ่อคือหลักยึดในชีวิตของเขาเพราะคำสอนพ่อทำให้เขาพยายามมีชีวิตดี ๆ ความศรัทธาที่ทำให้ผ่านเหตุการณ์วิกฤตมาได้ ซาบิตผ่านวิกฤตความตายมาได้ด้วยความรักของครอบครัวในช่วงที่เขาป่วยทำให้ทุกวันนี้เขาจะพยายามมีชีวิตเพื่อครอบครัวอีกทั้งความรู้สึกที่อยากจะชดเชยเพราะเป็นสาเหตุให้เพื่อนใช้ยาทำให้เขามีความมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งดี ๆ หลิวมีหลักยึดของเขาคือลูกเป็นความรักของพ่อที่มีต่อลูกทำให้เขาพยายามต่อสู้ความยากลำบากในชีวิตต่าง ๆ เพื่อลูก ฮะมีมีคือพระเจ้าที่เขาใช้เป็นหลักยึด เขาเชื่อว่าความยากลำบากคือสิ่งที่พระเจ้ากำลังทดสอบชีวิตของเขาหลาย ๆ อย่างดีได้ด้วยเพราะพระเจ้า (องค์อัลเลาะห์) และณัฐประสบการณ์ชีวิตที่ขาดหลักยึดทำให้เขาเชื่อในตนเองเชื่อว่าการดูแลสุขภาพและการพยายามมีชีวิตด้วยตนเองสำคัญที่สุด ซึ่งในช่วงนี้ผู้ไค้ซมีบทบาทในการรับฟังและใช้คำถามเพื่อเห็นจิตวิญญาณให้ชัดมากขึ้น และผู้ไค้ซได้จดคำสำคัญที่สะท้อนถึงความศรัทธาของอาสาสมัครภาคสนามแต่ละคน เพื่อเน้นย้ำพลังศรัทธาของทุกคน ดังนี้

อยากมีชุดดี
ร่างกาย
ไม่ทรนถ

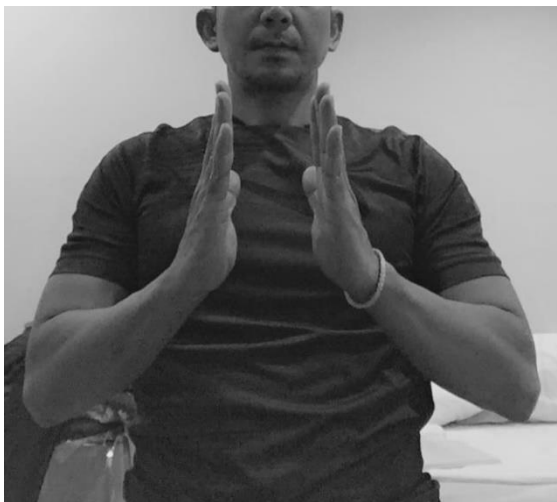
พระเจ้า

ครอบครัว
เฟื่อง *

ภาพประกอบ 10 กลุ่มภาพแสดงผลการตีความศรัทธา จากแบบฝึกหัดดาวบันดาลใจ

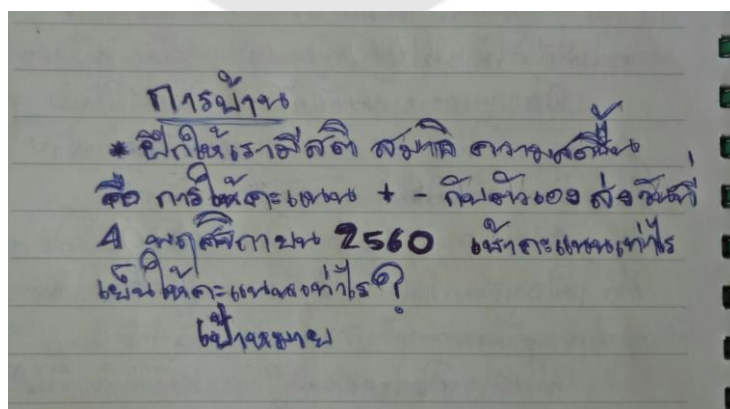
จากนั้นร่วมสรุปและใช้คำถามในการประยุกต์นำไปใช้ ซึ่งอาสาสมัครภาคสนาม
สนามต่างสะท้อนว่าทำให้เข้าใจชีวิตตนเองและผู้อื่นมากขึ้น

ถัดมาแบบฝึกหัดสุดท้ายคือ การบ่มเพาะสติ หรือ การพัฒนาสติและสมาธิ ผู้โค้ชให้
ผู้เข้าร่วมแบ่งปันประสบการณ์การฝึกสติและสมาธิของแต่ละคน ส่วนใหญ่คือการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม
ศาสนา การเข้าศูนย์บำบัดและการสอนโดยการอบรมของวิทยากรที่มาสอน ณ สำนักงานมูลนิธิ ผู้โค้ช
จึงอธิบายความสำคัญของสมาธิและสติวิธีการฝึกสมาธิ ด้วยเทคนิคสติบำบัด คือ การใช้ฝ่ามือทั้ง
สองเข้าออกพร้อมสังเกตลมหายใจ หายใจเข้าดึงฝ่ามือทั้งสองข้างประกบกัน หายใจออกเอาฝ่ามือที่
ประกบกันออกห่างประมาณลำตัว ทำเช่นนี้มือจะเริ่มร้อน ในช่วงนี้อาสาสมัครภาคสนามดูอ่อนล้ามาก
และกระวนกระวายไม่มีสมาธิบางคนก็ทำตามบางคนก็รับฟัง ผู้โค้ชจึงบอกให้ทำการบ้านที่บ้าน
และให้การบ้านเพิ่มเติมคือการฝึกสังเกตความรู้สึกตนเองทุกวัน หรือเรียกว่าเทคนิคการจดอารมณ์
ของหลักการสติบำบัดเช่นกัน

ภาพประกอบ 11 ภาพตัวอย่างการประกบฝ่ามือส่วนหนึ่งของแบบฝึกหัดการบ่มเพาะสติ

การจดอารมณ์ สะสมและหลิวเสนอให้เป็นคะแนนตนเองว่าวันนี้ได้เท่าไร ความมุ่งมั่นจดจ่อต่อชีวิตและการทำงานหรือเป้าหมายแค่ไหน และเพราะอะไรถึงให้คะแนนตามนั้น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมฝึกสมาธิโดยการสังเกตอารมณ์และความคิดของตนเองชัดเจน ซึ่งผู้โค้ชก็รับฟังและเพื่อให้อาสาสมัครภาคสนามมีส่วนร่วมจึงสรุปวิธีการที่จะทำร่วมกัน คือ ให้ใช้เป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นตัวตั้งในการประเมินให้คะแนนความมุ่งมั่นในการทำงานแต่ละวัน ผู้โค้ชเห็นด้วย จากนั้นให้อาสาสมัครภาคสนามแต่ละคนได้ทบทวนเป้าหมายของตนเอง และผลักดันให้อาสาสมัครภาคสนามได้ลงพื้นที่ไปทำตามเป้าหมายให้สำเร็จ โดยนัดหมายมาติดตามผลในอาทิตย์หน้า

ภาพประกอบ 12 การบ้านจดอารมณ์ แบบฝึกหัดการบ่มเพาะสติ

ในชั้นที่ 3 การเสริมศักยภาพของจิตวิญญาณ อาสาสมัครภาคสนามตอบสนอง ตอบสนองต่อเทคนิคการสำรวจโลกและค่านิยมได้เป็นอย่างดี ทั้งคำถามสืบข้อที่ทำให้อาสาสมัครภาคสนามรู้สึกแปลกใจและสนใจในคำตอบของตนเอง ทำให้อาสาสมัครภาคสนามได้ตระหนักรู้ตนเอง ต่อการมีชีวิต และการเล่าถึงเหตุการณ์วิกฤตที่เข้มข้น ด้วยอาสาสมัครภาคสนามล้วนเป็นผู้ใช้ยาเสพติด ประสบการณ์วิกฤตที่เกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดจึงเปิดเผยเต็มที่ รวมถึงท่าทีของผู้โค้ชก็ติดตามรับฟังอย่างเข้าใจ ใช้ทักษะการสะท้อนความรู้สึก ทำให้อาสาสมัครภาคสนามที่ปิดกั้น ถ่ายทอดเรื่องราวและความรู้สึกของตนเองออกมาทำให้เห็นความเชื่อและความศรัทธาเด่นชัด ดังเช่น “หลิว” ที่ความศรัทธาคือ ความรักลูก ได้บอกเล่าเรื่องราวที่เอ่อล้นภายในใจด้วยบรรยากาศการถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

“ไม่เคยเล่าอะไรให้ใครฟัง มันแน่นอก เคยมีคนมาถามน้ำตามันก็ไหลออกมา แต่มันก็คืนะที่เค้าได้เอาเรื่องของเราไปถ่ายทอดให้กับเด็กรุ่นหลัง ไม่ใช่ผมคนเดียว ก็มีเพื่อน ๆ ด้วยมันก็โอเคอยู่ได้ คำถามไม่ได้เจาะลึกลงไป ไม่ได้บังคับเราให้พูด ไม่แรงเท่า ไม่แทงหัวใจเท่าไร”

โดยจุดมุ่งหมายหมายของชั้นที่ 3 คือ การส่งเสริมให้อาสาสมัครภาคสนามฝึกจิตใจให้มีสมาธิ ค้นพบความหมายและคุณค่าของตนเอง และเข้าใจในศรัทธาและความเชื่อของตนเอง ซึ่งพบว่าการมีสติและสมาธิจะต้องติดตามผลในขั้นต่อไป อย่างไรก็ตามจากกิจกรรมในชั้นนี้ทำให้อาสาสมัครภาคสนามได้ทบทวนและเห็นจิตวิญญาณของตนเอง หรือ ที่ซาบิตเรียกว่า เป็นการค้นพบตัวตนที่แท้จริง

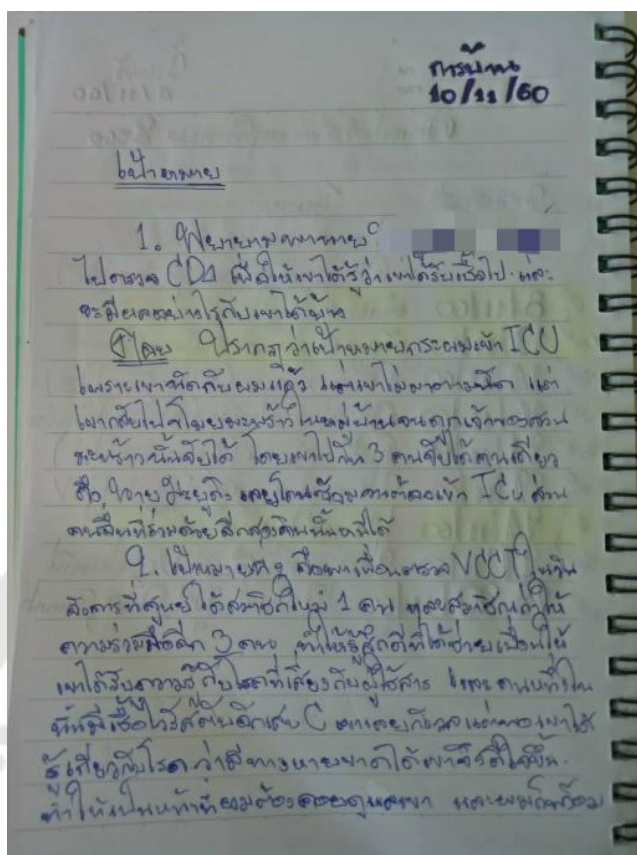
“เหมือนกับไม่ได้ทำอะไร แต่ว่าให้รู้ตัวตนที่แท้จริงว่าเราเป็นใคร เหมือนได้มาทบทวนตัวตนตัวเอง ทำให้รู้ตัวตนที่แท้จริง รู้ตัวตนที่แท้จริงว่าเราเป็นใคร เราเป็นคนทำงานอาสาสมัครภาคสนาม”

ชั้นที่ 4 ชั้นการลงมือปฏิบัติ “ก้าวอย่างอย่างมั่นใจ”

ความมั่นใจในการทำงานจะเกิดขึ้นได้เมื่อการกระทำนั้นมีความสำเร็จหรือไม่ก็มาจากการได้รับการสนับสนุนเป็นเพื่อนช่วยคิดก็สามารถสร้างความมั่นใจได้ ซึ่งการติดตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และให้ข้อมูลย้อนกลับรวมถึงแรงเสริมกำลังใจให้อาสาสมัครภาคสนาม เป็นเทคนิคการบริหารกำกับตนเองที่เรียกว่า การบ้านปรับเชิงพฤติกรรม (Corey, 2008) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้อาสาสมัครภาคสนามเพื่อสนับสนุนให้อาสาสมัครภาคสนามปฏิบัติตามแผนและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีผู้โค้ชทำหน้าที่เป็นเหมือนพี่เลี้ยง

วันที่สี่ของการทำกิจกรรม เป็นวันที่มีพายุฝนทำให้การทำกิจกรรมดำเนินล่าช้า และเมื่ออาสาสมัครภาคสนามมากันพร้อมเพียง ผู้โค้ชทักทายและสนทนาทั่วไป จากนั้นติดตามความก้าวหน้าโดยให้อาสาสมัครภาคสนามแต่ละคนบอกเล่าถึงการลงพื้นที่ไปทำงานเพื่อผลักดันให้อาสาสมัครภาคสนามบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งอาสาสมัครภาคสนามคนแรกคือ ญัฐซึ่งที่ผ่านมาสามารถนำเพื่อนไปตรวจเลือดได้หนึ่งคนกำลังรอผลแต่เป้าหมายอีกคนไปทำงานที่อื่น ซึ่งญัฐก็พยายามถามครอบครัวว่าเมื่อไรจะกลับแต่ก็ไม่ได้คำตอบที่ชัดเจนทำให้ไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้ ต่อมาคือ ชากิร ซึ่งไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้เพราะมีภาระแทรกคือการติดตามผู้ใช้ยาเสพติดคนหนึ่งที่ย้ายไปจากระบบการรักษาทางโรงพยาบาล พยาบาลและหมอจึงขอช่วยให้ชากิรตามหาผู้ใช้ยาเสพติดคนนี้ให้เจอ ซึ่งชากิรใช้ความพยายามไม่น้อยเพราะไม่มีข้อมูลมากนักสำหรับติดตาม ซึ่งชากิรดีใจอย่างมากที่ได้ทำให้กับโรงพยาบาลเพราะเชื่อว่าต่อไปโรงพยาบาลจะยอมรับในตัวชากิรมากขึ้น สำหรับหลิวมีงานประชุมเข้ามาและมีการพักผ่อนเพราะมีความไม่สบายใจกับการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานทำให้ไม่ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่วนฮะมีมีรายงานเป้าหมายและการทำงานในแต่ละของแต่ละวันอย่างละเอียดสะท้อนถึงความมุ่งมั่นจดจ่อในงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งฮะมีได้มีการนัดหมายให้เพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดนัดตรวจเลือดกันในอาทิตย์หน้าดังนั้นเป้าหมายต้องรออาทิตย์หน้า สำหรับซาบิตมาถึงสำนักงานช้าเพราะฝ่าพายุฝนจากต่าง ซึ่งอาสาสมัครภาคสนามหลายคนในวันนี้ เสื้อผ้าเปียกเล็กน้อยถึงปานกลางจากพายุฝน ซาบิตรายงานความก้าวหน้าด้วยความกังวลใจเพราะภาระงานที่มากทำให้เขาไปเยี่ยมเยียนและพูดคุยกับเพื่อนให้ไปตรวจเลือดน้อยมากจนในที่สุดเพื่อนตัดสินใจแต่หมอไม่อยู่ทำให้เขาพลาดที่จะทำให้สำเร็จ

เมื่อทุกคนรายงานความก้าวหน้าของตนเองผู้โค้ชสรุปผลความก้าวหน้าแต่ละคนสะท้อนปัญหาสถานการณ์ของแต่ละคนให้เห็นชัดเจน และให้กลุ่มช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาร่วมกันและปรับเปลี่ยนเป้าหมายและวิธีการที่จะเป็นไปได้เพื่อให้สำเร็จอาทิตย์หน้า เช่น ชากิรปรับเป้าหมายจาก 7 เป็น 3 คน และเรียนรู้ร่วมกันถึงการวางเป้าหมายระยะสั้นที่ต้องมีการประเมินกำลังของตนเองสำหรับหลิวผู้โค้ชรับฟังปัญหาอย่างเข้าใจและให้กำลังใจหลิวในการพยายามอีกครั้ง และญัฐผู้โค้ชชื่นชมในความพยายามและความสำเร็จและความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกินการควบคุมและเสนอให้ลองหาคนอื่นเพื่อทดแทนคนที่ตั้งเป้าหมายไว้ ฮะมีมีผู้โค้ชก็ชื่นชมในความพยายามและให้กำลังใจในความสำเร็จที่จะรู้ในอาทิตย์หน้า และผลักดันให้ซาบิตลองอีกครั้งนัดหมอให้เรียบริ้อยเพื่อจะไม่พลาดและลองไปคุยและสร้างความมั่นใจอีกครั้ง ต่อไปนี้แผนภาพแสดงการรายงานผลความก้าวหน้าของอาสาสมัครภาคสนามที่จัดบันทึกไว้ในสมุดบันทึก

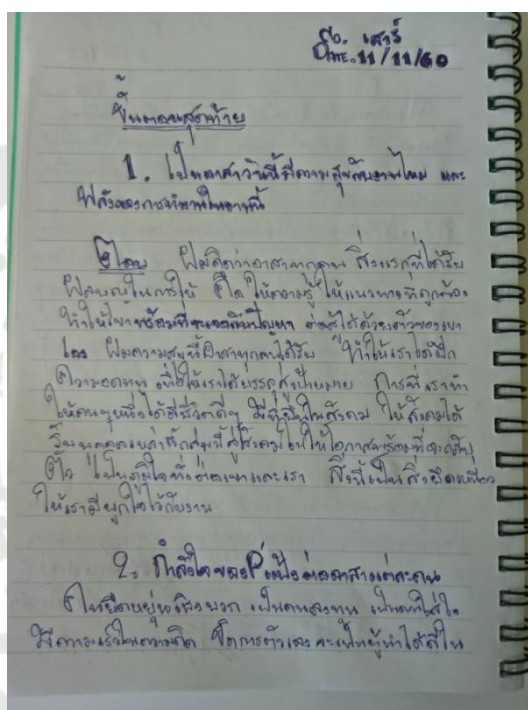

ภาพประกอบ 13 บันทึกผลการลงมือปฏิบัติของอาสาสมัครภาคสนาม

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามผล “ตามรอยนักเดินทาง”

เมื่อถึงวันสุดท้ายของการดำเนินกิจกรรม ผู้โค้ชได้ให้อาสาสมัครภาคสนามภาคสมัครช่วยกันทบทวนกิจกรรมในอาทิตย์ที่ผ่านมา ผู้โค้ชได้เริ่มต้นให้อาสาสมัครภาคสนามได้บอกเล่าสถานการณ์ชีวิตและการทำงานของตนเองในอาทิตย์ที่ผ่านมา หลิวสะท้อนความรู้สึกที่สมหวังและผิดหวังเพราะบางคนไม่มาตามนัด แต่หลิวสามารถทำได้ 7 คน จากที่ตั้งเป้าหมายได้ 3 คน ทำให้รู้สึกมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้นโดยเฉพาะการพบว่าผู้ติดตามที่เข้าสู่ระบบการรักษา ซากิรีได้ส่งต่อ 2 คนและตรวจ 3 โรคซึ่งเขาพึงพอใจเพราะงานได้รายละเอียดลงลึกมากแต่อีกคนไม่สามารถหาตัวได้เพราะหนีตำรวจไปนราธิวาสทำให้ตามตัวไม่ได้ทำให้เป้าหมายที่ตั้งไว้ไม่สำเร็จ 1 คน ส่วนนายเล็กสามารถทำได้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้และสามารถได้มากกว่าเดิมจาก 1 คนเป็นสองคนเพราะความมุ่งมั่นที่เยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่อง และนายโย่งสามารถส่งได้ 4 จากที่ตั้งเป้าหมายไว้ 2 คนและพบว่ามีผู้ติดตาม 3 คน และณัฐซึ่งช่วงนี้ขาดความคล่องตัวเพราะรถจักรยานยนต์ไม่มีทำให้ยากลำบากลงพื้นที่และเพื่อนผู้เฒ่าเสพติดที่หายไปยังคงติดต่อไม่ได้และปัญหาที่บ้านกำลังรุ่มร่าต้องย้ายที่อยู่ทำให้เป้าหมายยังคงไม่เปลี่ยนแปลงจากอาทิตย์ที่ผ่านมา จากนั้นผู้โค้ชจึงให้สรุปปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ

พบว่า การเปิดใจจริงใจสื่อสารด้วยใจ การติดตามหรือเยี่ยมเยียนสม่ำเสมอ การอำนวยความสะดวกให้เพื่อนทำให้สามารถถึงเป้าหมายได้ พร้อมทั้งเข้าใจในอุปสรรคปัญหาที่จะบั่นทอนกำลังใจถ้าหากไปใส่ใจคือความไม่แน่นอนคำสัญญาของเพื่อนผู้ขายเสพติด ซึ่งความสุขในการทำงานให้ไปถึงเป้าหมายครั้งนี้คือการส่งต่อช่วยเหลือเพื่อนให้เข้าระบบรักษาได้ซึ่งเป็นการช่วยเหลือทั้งเพื่อนและสังคม ผู้โค้ชจึงสรุปผลการทำกิจกรรมสะท้อนชีวิตและให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาตนเองต่อไปในอนาคตและให้กำลังใจแก่อาสาสมัครภาคสนามในการมุ่งมั่นทำงานเพื่อสังคมต่อไป

ภาพประกอบ 14 การจดบันทึกผลการติดตามประเมินผล

จากข้อมูลการโค้ชเชิงจิตวิญญาณเป็นกระบวนการโค้ช เมื่อเปรียบเทียบกับแผนการโค้ชที่วางไว้ พบว่าสถานการณ์แวดล้อมที่ควบคุมไม่ได้ ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนเช่น ช่วงวันเวลา และรูปแบบกิจกรรมเล็กน้อย เช่น ฝึกสมาธิโดยการกำหนดร่างกายจากการประสานฝ่ามือของเทคนิคการบำบัด ด้วยเวลาจำกัด และอาสาสมัครภาคสนามผู้เข้าร่วมไม่สนใจมากนัก ทำให้เน้นการสาธิตมากกว่าการฝึกอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามกระบวนการโค้ชมีอาสาสมัครภาคสนามเข้าร่วมจนครบและให้ความร่วมมือทำกิจกรรมทุกกิจกรรมเป็นอย่างดี นั่นเพราะบรรยากาศในการเรียนรู้ที่มีความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย ไม่กดดัน การมีข้อตกลงร่วมกัน ตารางแผนกิจกรรมที่ชัดเจน และการที่อาสาสมัครภาคสนามมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

สุดท้ายพื้นที่สร้างประสบการณ์อาสาสมัครภาคสนาม จะเป็นองค์ความรู้ขั้นต้นสร้างความเข้าใจก่อนจะนำไปสู่การวิเคราะห์ตัวตน อาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณในแต่ละบริษัทสังคม เข้าถึงความรู้การสร้างตัวตน อันเป็นคำถามวิจัยที่ต้องการคำตอบในการศึกษาครั้งนี้ซึ่งจะนำเสนอในบทถัดไป

บทที่ 5

การสร้างตัวตนอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณ

ณ พื้นที่สร้างประสบการณ์อาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณ “สังคมครอบครัวผู้ใช้ยาเสพติด” “การทำงานอาสาสมัครภาคสนาม” และ “การโค้ชเชิงจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม” ดังที่นำเสนอในบทก่อนหน้านี้ ถัดมา ณ บทนี้เป็นการนำเสนอการประกอบสร้างหรือพัฒนาตัวตนอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณในแต่ละพื้นที่ประสบการณ์ ตามกรอบนิยามของตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ อาสาสมัครภาคสนาม คือ “ผู้มีพลังขับเคลื่อนภายใน จากการมีสติ ความเชื่อและความศรัทธา การค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต สร้างความมีคุณค่า ความรัก การตระหนักรู้และพัฒนาศักยภาพแห่งตน มุ่งมั่นรับผิดชอบทำงานอย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหา มีสัมพันธภาพกลมกลืนกับผู้อื่น ดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวม โดยสามารถเชื่อมโยงตนเองเข้าสู่พลังที่เหนือกว่า (Higher Energy) หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนศรัทธา” โดยมีลักษณะของตัวตน 3 ลักษณะ คือ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา และผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิต ผ่านมุมมองแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์และการสวมบทบาท ในการวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหา (Thematic Analysis) จากบทสนทนาหรือเรื่องเล่าของอาสาสมัครภาคสนาม

สำหรับประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวของอาสาสมัครภาคสนามนั้น ทั้งบริบทชีวิตครอบครัวผู้ใช้ยาเสพติด ศาสนาวัฒนธรรม การทำงานอาสาสมัครภาคสนามล้วนเป็นตัวตนผู้มีจิตวิญญาณที่ก่อร่างสร้างขึ้นมาก่อนการเข้าร่วมการศึกษาวิจัย และในประสบการณ์การโค้ชเชิงจิตวิญญาณกระบวนการนี้ได้มุ่งเน้นสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ หากแต่กระบวนการโค้ชมุ่งเน้นการทบทวนตัวตนจิตวิญญาณที่มีอยู่ในตนให้ปรากฏเด่นชัดมากขึ้น ซึ่งการศึกษาค้นพบประเด็นหลัก 2 ประเด็น ที่มีความสอดคล้องกับคำถามวิจัย คือ

ประเด็นหลักที่ 1 คือ การสร้างจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม จากประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวครอบครัวและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม

ประเด็นหลักที่ 2 คือ ผลการปลุกจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม จากประสบการณ์การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

และประเด็นหลักสุดท้าย เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ใช้ยาเสพติดที่ได้รับการช่วยเหลือดูแลจากอาสาสมัครภาคสนาม คือ

ประเด็นหลักที่ 3 คือ การถ่ายโยงจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามสู่ผู้ใช้ยาเสพติด จากประสบการณ์ของผู้ใช้ยาเสพติด

โดยข้อค้นพบทั้งหมด 3 ประเด็นหลักมีหัวข้อย่อย แสดงให้เห็นลักษณะตัวตนอาสาสมัครภาคสนามในแต่ละพื้นที่ประสบการณ์ และลักษณะของการถ่ายโยงจิตวิญญาณที่เกิดขึ้นจากอาสาสมัครภาคสนามสู่ผู้ใช้ยาเสพติด ดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 การสร้างจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม จากประสบการณ์ชีวิตส่วนตน ครอบครัวและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม

1.1 ครอบครัวผู้ใช้ยาเสพติด

1.1.1 ผู้มีศรัทธาต่อพ่อผู้เสียสละ

1.1.1.1 พ่อผู้เสียสละเพื่อครอบครัว

1.1.1.2 พ่อผู้เสียสละเพื่อสังคม

1.1.1.3 พ่อผู้เสียสละเพื่อดูแลลูกผู้ใช้ยาเสพติด

1.1.2 ผู้มีคุณค่ายืนหยัดต่อสู้เพื่อภรรยาผู้สร้างการมีคุณค่า

1.1.2.1 ภรรยาผู้สร้างการมีคุณค่า จากการยอมรับตัวตนที่แท้จริง

1.1.2.2 ภรรยาผู้สร้างการมีคุณค่า จากการให้คำปรึกษาและกำลังใจ

1.1.3 ผู้มีคุณค่าและความหมายจากความเป็นพ่อ

1.1.3.1 พ่อผู้ยืนหยัดต่อสู้ความตายเพื่อลูก

1.1.3.2 พ่อผู้มุ่งมั่นทำหน้าที่พ่อเพื่อลูก

1.2 ศาสนาวัฒนธรรม

1.2.1 ผู้มีความเชื่อและศรัทธาจากความเป็นศาสนิกชนที่ดี

1.2.1.1 ผู้หักดิบเลิกยาเสพติดเพื่อแม่ขึ้นสวรรค์

1.2.1.2 ผู้มุ่งมั่นบวชเพื่อพ่อ

1.2.2 ผู้มีความเชื่อและศรัทธาจากประสบการณ์ด้านความศักดิ์สิทธิ์

1.2.2.1 ผู้เชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา

1.3 การทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพื่อผู้ใช้ยาเสพติด

1.3.1 ผู้มีคุณค่าจากการพัฒนาศักยภาพแห่งตนในงานอาสา

1.3.2 ผู้มีคุณค่าจากการทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในงานอาสา

1.3.3 ผู้มีคุณค่าจากการทำงานที่เพิ่มคุณค่าชีวิต

ประเด็นหลักที่ 2 ผลการปลูกจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม จากประสบการณ์การโค้ช
เชิงจิตวิญญาณ

- 2.1 ผู้มีสติตระหนักรู้ในงาน
  - 2.1.1 การทบทวน ปลุกตัวตน ผู้วางแผนทำงาน
  - 2.1.2 การทบทวน ปลุกตัวตน ผู้จัดจ่อมุ่งมั่นรับผิดชอบงาน
- 2.2 ผู้ค้นพบความหมายในงานอาสาสมัครภาคสนาม
  - 2.2.1 รู้การมีอยู่ ปลุกตัวตน ผู้ทำประโยชน์เพื่อผู้ใช้ยาเสพติด
  - 2.2.2 รู้การมีอยู่ ปลุกตัวตน ผู้มีสัมพันธภาพกลมกลืน
- 2.3 ผู้ค้นพบคุณค่าจากการตั้งเป้าหมาย
  - 2.3.1 ผู้มีคุณค่าแห่งตน จากการมีเป้าหมายที่ท้าทาย
  - 2.3.2 ผู้มีคุณค่าแห่งตน จากการบรรลุเป้าหมาย
  - 2.3.3 ผู้มีคุณค่าแห่งตน จากการมีเป้าหมายสร้างคุณค่าชีวิต

ประเด็นหลักที่ 3 การถ่ายโยงจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามสู่ผู้ใช้ยาเสพติด จาก
ประสบการณ์ของผู้ใช้ยาเสพติด

- 3.1 อาสาสมัครภาคสนามผู้ยืนหยัดต่อสู้กับความตาย ถ่ายโยงสู่ เพื่อนผู้ใช้ยาผู้มีความรัก
และความศรัทธา
- 3.2 อาสาสมัครภาคสนามผู้มีความรัก ถ่ายโยงสู่ ผู้ใช้ยาเสพติดผู้สร้างคุณค่าชีวิต
- 3.3 อาสาสมัครภาคสนามผู้มุ่งมั่นทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ถ่ายโยงสู่ ผู้ใช้ยาเสพติดผู้มี
สติตระหนักรู้
- 3.4 อาสาสมัครภาคสนามผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต ถ่ายโยงสู่ ผู้ใช้ยาเสพ
ติดผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต

โดยรายละเอียดของแต่ละประเด็นหลักและหัวข้อย่อย มีดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 การสร้างจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม จากประสบการณ์ชีวิต ส่วนตนครอบครัวและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม

ชีวิตที่ผ่านมาของอาสาสมัครภาคสนามคือการเป็นผู้ใช้ยาเสพติดที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์
ชีวิตที่บีบคั้น การถูกตีตราไม่ยอมรับจากสังคม การอดทนทรมานกับการเลิกยาเสพติด การต่อสู้กับโรค
ร้ายผลจากการใช้ยาเสพติด สูญเสียหน้าที่การงานและชีวิตครอบครัวที่ดี เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อ
อาสาสมัครภาคสนามได้สวมบทบาท (Take on Role) ตัวตนผู้มีจิตวิญญาณยืนหยัดต่อสู้กับอุปสรรค

ปัญหาที่มีเข้ามาและก้าวผ่านมารับบทบาทหน้าที่เป็นอาสาสมัครภาคสนาม ณ ปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวของอาสาสมัครภาคสนามที่ผ่านมา ตัวตน (Self) ผู้มีจิตวิญญาณที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด คือ “ผู้ความเชื่อและความศรัทธา” และ “ผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิต” และบริบทสังคมที่เป็นพื้นที่สร้างประสบการณ์ของการปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และสะท้อนการจัดวางตำแหน่งแห่งตนของลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณการอาสาสมัครภาคสนาม คือ 1) บริบทสังคมครอบครัวผู้ช้ำยาเสพติด จากการจัดกระทำต่อกันระหว่างอาสาสมัครภาคสนามกับครอบครัว ในสถานะหรือบทบาท ลูกชาย พ่อ สามี ของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งการรับรู้บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครภาคสนามต่อครอบครัวจากความคาดหวังของสังคมและการแสดงออกของคนในครอบครัว นำมาสู่การคิดสะท้อนกลับของอาสาสมัครภาคสนามสวมบทบาทตัวตนความเป็นผู้มีจิตวิญญาณ เช่น การมีพ่อที่เสียสละทำให้ลูกมีความศรัทธา ภรรยาที่สร้างคุณค่าทำให้สามีรู้ถึงการมีคุณค่าและความหมายของชีวิตแห่งตน และการตระหนักรู้ถึงความเป็นพ่อผู้สามารถดูแลปกป้องลูกทำให้รู้ถึงการมีคุณค่าและความหมายของชีวิตแห่งตน 2) บริบทสังคมวัฒนธรรมศาสนา จากบทบาทความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามความคาดหวังของสังคม ทำให้อาสาสมัครภาคสนามคิดสะท้อนกลับและปฏิบัติตามหลักคำสอนและประเพณีต่าง ๆ แสดงออกถึงผู้มีความเชื่อและความศรัทธาต่อศาสนาวัฒนธรรม เช่น การบวชเพื่อทดแทนคุณพ่อแม่ การสวดภาวนาเพื่อสร้างความหวังและพลังใจ 3) บริบทสังคมการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ในบทบาทการทำหน้าที่ความรับผิดชอบของอาสาสมัครภาคสนามในการทำงานช่วยเหลือผู้ช้ำยาเสพติดในชุมชน ซึ่งเป็นบริบทการทำงานที่เสริมศักยภาพแห่งตนให้กับอาสาสมัครภาคสนาม ผลักดันให้อาสาสมัครภาคสนามทำประโยชน์เพื่อสังคม และการงานที่ได้รับการยอมรับในสังคมทำให้อาสาสมัครภาคสนาม การทำงานที่เพิ่มคุณค่าของชีวิต เมื่ออาสาสมัครภาคสนามคิดย้อนมองตนเองเป็นผู้มีคุณค่าและความหมายชีวิตทำงานด้วยความตั้งใจและภูมิใจ

ดังนั้นตัวตนผู้มีจิตวิญญาณที่อาสาสมัครภาคสนามสร้างขึ้นจากปฏิสัมพันธ์กับบริบทสังคมชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ซึ่งเป็นการรับรู้ถึงบทบาทของตนในแต่ละบริบทสังคมบนความคาดหวังจากสังคมในบทบาททางสังคมของอาสาสมัครภาคสนาม ทำให้เกิดการคิดสะท้อนกลับและปฏิบัติต่อครอบครัวและสังคมงาน ด้วยคุณลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ โดยเฉพาะสถานการณ์ชีวิตของผู้ช้ำยาเสพติดที่ถูกมองและถูกคาดหวังจากสังคมให้เลิกยาเสพติด ซึ่งปรากฏการณ์การสร้างความเป็นตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามจากการปฏิสัมพันธ์กับแต่ละบริบทสังคมข้างต้น มีรายละเอียดของการสร้างตัวตนอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณ ในแต่เหตุการณ์ต่าง ๆ มีดังนี้

1.1 ครอบครัวผู้ช้ำยาเสพติด

ครอบครัวคือสถาบันหลักของการสร้างตัวตนลักษณะต่าง ๆ (นวลฉวี ประเสริฐสุข, 2558) ตัวตนผู้มีจิตวิญญาณก็เช่นกัน สามารถสร้างขึ้นจากบริบทสังคมครอบครัวผู้ช้ำยาเสพติดที่มีลูกชาย สามี และพ่อเป็นผู้ช้ำยาเสพติด ซึ่งแต่ละบทบาทแม้ถูกสังคมคาดหวังแตกต่างกันในแต่ละหน้าที่

ความรับผิดชอบของสังคมนั้น ๆ แต่มีในทุกบทบาทอาสาสมัครภาคสนามผู้ใช้ยาเสพติดพบว่ามี การถูกคาดหวังให้เลิกยาเสพติดหรือหยุดยาเสพติด เช่น ลูกชายผู้เป็นผู้ใช้ยาเสพติดจะถูกคาดหวังให้กตัญญูต่อพ่อแม่ห่างปฏิบัติตนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สามีนี่ที่ต้องดูแลครอบครัวไม่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อนจากการใช้ยาเสพติดของสามี และการเป็นพ่อที่ดีต้องมีชีวิตดูแลและปกป้องลูกและแสดงความรักด้วยการเลิกยาเสพติดได้ ซึ่งการกระทำต่อกันระหว่างอาสาสมัครภาคสนามกับคนในครอบครัว มีผลทำให้อาสาสมัครภาคสนามมีความคิดสะท้อนกลับเกิดการตระหนักรู้ในบทบาทความคาดหวังของสังคมที่เป็นความเชื่อและค่านิยมแห่งตน ก่อร่างสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณขึ้นมาและแสดงออกถึงจุดยืนหรือตำแหน่งของตนเองต่อสังคมหรือสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะการพยายามเลิกยาเสพติด ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นเสมือนแหล่งสร้างพลังของอาสาสมัครภาคสนามหรือผู้ใช้ยาเสพติดมีในการต่อสู้กับปัญหาชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติด (Aphichat Chamrathirong, 2010)

ในการสร้างตัวตนจากกระบวนการสังคมของการปฏิสัมพันธ์ของอาสาสมัครภาคสนามและครอบครัว ในแต่ละบทบาท ค้นพบดังนี้

1.1.1 ผู้ศรัทธาต่อพ่อผู้เสียสละ

ผู้มีศรัทธาคือ ลักษณะตัวตนที่มีความเชื่อมั่น ยินยอมทำตามบุคคลที่เคารพนับถือ โดยปราศจากเงื่อนไข ซึ่งความศรัทธาต้องแรงกล้าเพียงพอที่ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดมาหลายปีเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะการตกภายใต้การควบคุมของฤทธิ์ยา ต้องใช้ความมุ่งมั่นตั้งใจสูงในการออกวังวนยาเสพติดด้วยความสมัครใจ โดยพลังศรัทธาของครอบครัวครั้งนี้ถูกสร้างจากพ่อผู้เสียสละทุ่มเท “เสียสละเพื่อครอบครัว” “เสียสละเพื่อสังคม” และ “เสียสละทุ่มเทดูแลลูกผู้ใช้ยาเสพติด”

เมื่อพ่อผู้เสียสละทุ่มเทร่างกายแรงใจเพื่อลูกรับรู้ว่าลูกชายใช้ยา พ่อผู้เสียสละจึงกระทำต่อลูกด้วยท่าทีของผู้ใจสลาย ร้องไห้คร่ำครวญ แสดงท่าทีประชดประชันขับไล่ให้ลูกไปที่อื่น หากเลิกยาเสพติดไม่ได้ ลูกชายเห็นท่าทีของพ่อและย้อนมาคิดตระหนักรู้ในบทบาทลูกที่ดีคือการเชื่อฟังพ่อแม่โดยไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ โดยเฉพาะพ่อที่เสียสละเพื่อครอบครัว มุ่งมั่นทำหน้าที่ความเป็นพ่อโดยไม่คำนึงถึงความสุขส่วนตนพยายามเพียงให้ครอบครัวอยู่อย่างสุขสบาย แม้นตนเองจะต้องทำงานเสี่ยงตายก็ยอม ความเสียสละของพ่อที่มีต่อลูกได้ซึมซับรับรู้ในตัวลูกชายผู้ถูกคาดหวังให้เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมาตลอด ทำให้ลูกตระหนักรู้ถึงบทบาทการเป็นลูกที่ดีมีความเข้มข้น และความคาดหวังของพ่อที่แน่นย้ำให้ลูกออกจากวังวนยาเสพติด ลูกชายจึงมีท่าทีสะท้อนกลับด้วยการคิดวางจุดยืนของตนเองต่อสถานการณ์การติดยาเสพติดที่เป็นอยู่ และแล้วความคิดเลิกยาเสพติดก็ผุดขึ้น เขาต้องเป็นลูกที่ดีไม่ทำให้พ่อต้องเสียใจเพราะตอนนี้มันบีบคั้นจิตใจของเขามาก แต่ภระนั้นความหวาดกลัวการเลิกยาเสพติด ณ ศูนย์บำบัดทำให้ผู้เป็นลูกมีความลังเลมากเช่นกัน เพราะเขาเคยได้ยินได้ฟังข้อมูลปากต่อปากที่พูดถึงการบำบัดของศูนย์บำบัดในทางลบ เช่น ต้องทำงานหนัก การทรมาน การการอดยา การถูกกักขังขาดอิสรภาพ แต่การได้รับรู้ท่าทีของพ่อที่ทุกข์ทรมาน ด้วยผู้เป็นลูกได้ยิน

พ่อแอบนอนร้องไห้ในหลาย ๆ คืน ตั้งแต่รู้ว่าเขาใช้ยาเสพติด คำพูดของพ่อก็ประกาศชัดคือลูกต้องเลิกยาเสพติด ลูกชายจึงเชื่อมั่นในจุดยืนที่มีอยู่ในใจ สุดท้ายจึงยินยอมเชื่อฟังพ่อเข้ารับการบำบัดโดยสมัครใจเป็นการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรม มาจากการคิดสะท้อนกลับสวมบทบาท “ตัวตนผู้มีความศรัทธาต่อพ่อผู้เสียสละ”

ดังที่กล่าวมาเป็นสถานการณ์ชีวิตที่เข้มข้น เมื่อพ่อใจสลายเพราะรู้ว่าลูกใช้ยา จึงผลักดันให้ความเป็นตัวตนผู้มีความศรัทธาของลูกผู้ใช้ยาเสพติดที่มาจากการเห็นพ่อที่เสียสละและการรู้ถึงความคาดหวังให้เลิกยาเสพติดปรากฏเด่นชัด (ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง, 2555; พิณนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม และพรณี บุญประกอบ, 2555; Cashwell, Bentley, & Bee, 2007; Dobmeier, & Reiner, 2012; Shaw, Bayne, & Lorelle, 2012; Smith, 2006)

ซึ่งตัวอย่างประสบการณ์ชีวิตของ “ชากริ” สะท้อนปรากฏการณ์ความศรัทธาของลูกผู้ใช้ยาเสพติดที่สร้างจากพ่อผู้เสียสละ โดยลักษณะการกระทำในบทบาทของพ่อผู้เสียสละกับการส่งเสริมบทบาทของการเป็นลูกที่ดีให้มีการตระหนักรู้และสร้างตัวตนของลูกผู้มีความศรัทธา มีดังนี้

1.1.1.1 พ่อผู้เสียสละเพื่อครอบครัว

ในความทรงจำของชากริรับรู้ถึงความทุ่มเททำทุกอย่างเพื่อครอบครัวของพ่อ ตั้งแต่ชากริจำความได้ ภาพของพ่อผู้รักครอบครัวมักก่อให้เกิดซาบซึ้งและพี่น้องอิมต้องก่อนพ่อถึงยอมทานข้าว แม้แต่ของกินที่พ่อกำลังกินและกำลังจะเอาเข้าปาก ถ้าชากริต้องการกินพ่อก็อดใจยกให้ชากริทันที่ไม่ลังเล และเหตุการณ์ที่ทำให้ชากริรับรู้พ่อของเขารักและทำเพื่อครอบครัวมากแค่ไหน คือการที่พ่อทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ด้วยการเสี่ยงชีวิตงมหอยมุกในทะเลน้ำลึก โดยปราศจากอุปกรณ์การดำน้ำหรือเครื่องช่วยหายใจที่ทันสมัย พ่อจึงเสี่ยงมากที่จะตกอยู่ในภาวะขาดอากาศหายใจ จากการถูกพัดพาลงดิ่งจากกระแสน้ำที่เชี่ยวกราด และการถูกเป็นอาหารและทำร้ายจากสัตว์ทะเล เช่น ฉลาม แต่เพื่อให้ครอบครัวสุขสบาย แต่พ่อของชากริมุ่งมั่นที่จะทำงานนี้ ชากริซาบซึ้งใจมากคิดไม่ถึงว่าพ่อยอมทำเพื่อครอบครัวขนาดนี้

“ตอนชากริอายุแปดขวบได้รู้ว่าพ่อต้องทำงานเลี้ยงชากริ แลกกับชีวิตของแก แกงมหอยมุกในทะเลน้ำลึกเป็นร้อยเมตร ไหนต้องเสี่ยงกับฉลาม ไหนจะต้องเสี่ยงกับน้ำที่เชี่ยวกราดอีก ทำให้ชากริรักแกมาก”

จากความศรัทธาที่สร้างเป็นตัวตนตั้งแต่วัยเยาว์ ก็ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม เมื่อพ่อผู้เสียสละเห็นลูกชายใช้เฮโรอีนด้วยตาของตนเอง ทั้งน้ำตาของพ่อที่ไหลออกมาพร้อมถ้อยคำประชดประชันจากความผิดหวังเสียใจ เหตุการณ์ในวันนั้นทำให้ชากริตกอยู่ในพะงันครู่หนึ่ง เพราะ

ตั้งแต่เล็กจนโตพ่อผู้ไม่เคยโกรธชากริ เมื่อย้อนกลับมามองตน ชากริตระหนักรู้ว่าการใช้ยาเสพติดของตนเองได้ทำร้ายความรู้สึกของพ่ออย่างที่สุด โดยเฉพาะพ่อที่ทำทุกอย่างเพื่อเขา

“แกไม่เชื่อว่าชากริใช้ยา แกก็แอบตามดูชากริ พอไปเห็นด้วยตัวเอง น้ำตาแกไหลเลย แกเหมือนอยากฆ่าตัวตาย ไม่อยากจะมีชีวิตอยู่ ชากริทำอะไรไม่ถูกเลยพี่ แกให้สองทาง เรือนจำหรือไปอยู่ที่อื่น เพื่อให้พ้นหน้าแก ตั้งแต่เล็กจนโตแกไม่เคยโกรธชากริเลย (เสียงลั่นสะอื้น)”

น้ำตาของพ่อไม่ได้ไหลออกมาเพียงวันแรกที่รู้ว่าลูกใช้ยา แต่ไหลเกือบทุกคืน ตั้งแต่รู้ว่าลูกติดยา และชากริก็ได้ยินเสมอ เป็นภาพที่ย้ำซ้ำ ๆ ถึงความทุกข์ใจของพ่อที่เสียสละ

“ตั้งแต่เล็กจนโตชากริไม่เคยเห็นแกร้องไห้ แกนอนน้ำตาไหลทั้งคืน ทุกคืน แกร้องไห้เพราะรู้ว่าลูกใช้ยา ที่บ้านจะนอนกันข้างนอกห้องเรียงเป็นแถว แกนึกว่าชากริหลับแล้ว แต่ชากริยังไม่ได้หลับ ชากริได้ยิน”

อันที่จริงแล้วความรู้สึกต้องการเลิกยาเสพติดของชากริมีมาตลอด โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ขาดยาและมีอาการเสียนยา เพราะเป็นความรู้สึกที่เจ็บปวดทรมานมาก จึงกระตุ้นความคิดเลิกยาเสพติดให้เกิดขึ้นภายในใจของชากริเล็ก แต่มันก็หายไปทุกครั้งเมื่อชากริได้ยาเสพติดมาเสพ ซึ่งความอยากยาเสพติดและการคิดเลิกยาเสพติดวนไปวนมาตลอด แต่เหตุการณ์ครั้งนี้ต่างออกไป ไม่ใช่เพราะอาการต้องการยาและความเจ็บปวดทรมานไปทั่วร่างกายที่ผลักดันให้ชากริต้องการเลิกยาเสพติด หากแต่เป็นความเจ็บปวดของพ่อ ผู้ที่ทุ่มเททำทุกอย่างเพื่อลูก เมื่อมีทางออกให้ชากริเลิกยาเสพติด แม้ทางนั้นจะนำหวิดหวั่นเพียงใด ชากริก็เลือกที่จะทำเพื่อพ่อ หลังจากที่ทำให้พ่อต้องเสียใจมาก ชากริจึงตัดสินใจเข้ารับการบำบัดเลิกยาเสพติด ณ ศูนย์บำบัด ตามคำชักชวนของเพื่อนสนิทและอาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา

“ตอนแรกยังไม่ได้อยากไปบำบัด คิดในแง่ลบว่าเขาจะเอาเราไปขัง คิดว่าจะถูกบังคับและใช้งานหนัก พออาสาสมัครมาชวนกับแบยาเลยไปปรึกษาพ่อกับพี่สาว ทั้งสองก็สนับสนุน พ่อบอกว่าเลือกระหว่างอยู่ในเรือนจำกับอยู่ในศูนย์บำบัด แต่ถ้าอยู่ในเรือนจำแกจะไม่ไปเยี่ยม แต่ถ้าอยู่ในศูนย์บำบัดแกคงไปแน่ ชากริก็ยอมไปรักษาเลิกยาเสพติด ให้แก”

ความคาดหวังบทบาทของลูกที่ดีและการกระทำของพ่อผู้ทุ่มเทเสียสละเพื่อครอบครัวได้บ่มเพาะรับรู้อยู่ในใจของชากริ เมื่อสิ่งแวดล้อมพัดพาชีวิตให้เสพติดยา ความ

หมกมุ่นด้วยฤทธิ์ยาที่ควบคุมชีวิตมีอิทธิพลน้อยลง ด้วยการตระหนักรู้ถึงปัญหาของการใช้ยาเสพติดของตนจากท่าทีของพ่อสถานการณ์ปัญหาที่เข้มข้น การไม่เคยถูกพ่อโกรธ ไม่เคยเห็นพ่อทุบตีหรือทำร้าย ทำให้ซาภิรเลือกว่าตัวเองเป็นผู้ที่มีความศรัทธาทำตามพ่อทุกอย่างเพื่อลูกที่มีศรัทธาไม่ต้องเห็นพ่อทุบตีหรือทำร้ายอีกต่อไป ดังนั้นการทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดจะตระหนักรู้ถึงปัญหาและผลกระทบได้ สังคมแวดล้อมที่ปฏิสัมพันธ์ด้วยต้องมีความหมายต่อผู้ใช้ยาเสพติดมากพอ เช่น การกระทำของพ่อที่มีต่อลูกและสังคมที่ผ่านมากับท่าทีของพ่อที่ทุกขใจสื่อสารไปให้ลูกรับรู้ สร้างจุดเปลี่ยนในวงจรชีวิตที่เป็นปัญหาของผู้ใช้ยาเสพติดได้

1.1.1.2 พ่อผู้เสียสละเพื่อสังคม

เมื่อตัวตนของพ่อผู้เสียสละเพื่อครอบครัว ได้ขยายไปสู่ผู้คนในสังคม จากการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมด้วยความจริงใจ ซึ่งทำให้พ่อได้รับการยกย่องในสังคม ในขณะนั้นผู้เป็นลูกได้สังเกตเห็นและรับรู้ถึงการกระทำของพ่อที่มีต่อสังคม ทำให้ลูกมองพ่อด้วยความชื่นชม และสะท้อนกลับมาที่ตนความศรัทธาในตัวจึงค่อย ๆ ก่อตัวขึ้น เมื่อมีศรัทธาความเชื่อฟังปฏิบัติตามก็ตามมา การที่พ่อผู้ซึ่งสังคมยกย่องขอให้ลูกเลิกใช้ยาเสพติด ตัวตนความศรัทธาในตัวจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้ลูกเชื่อฟังทำตามอย่างไร้เงื่อนไข แม้สิ่งที่จะต้องทำนั้นจะต้องต่อสู้และความอดทนพยายามมากก็ตาม ฉะนั้นคำพูดของพ่อที่เสียสละเพื่อสังคมไม่ได้มีความหมายกับผู้คนในสังคม หากแต่มีความหมายต่อลูกผู้ใช้ยาเสพติดเช่นกัน

แม้พ่อของซาภิรจะเป็นเพียงชาวประมงธรรมดา ไม่ได้ร่ำรวยหรือมีตำแหน่งแต่งตั้งเป็นผู้มีอำนาจในชุมชน แต่ภาพที่ซาภิรเห็นคือไม่ว่ามีอะไรเกิดขึ้นในหมู่บ้านทั้งเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ต่างเลือกมาปรึกษาหารือกับพ่อ การช่วยเหลือคนที่ไม่รู้จักกันอย่างเต็มกำลัง ไม่ยกเว้นแม้คนที่มีปัญหาเกี่ยวกับพ่ออย่างช่วยเหลือ หรือขโมยพ่อของซาภิรก็ยังยื่นมือเข้าไปปกป้องและให้โอกาส เป็นความดีความเสียสละของพ่อที่มักช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และซาภิรก็ยังจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พ่อทำเพื่อผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

“ในหมู่บ้านนอกในพื้นที่ ถ้ามีขโมยเด็กวัยรุ่นจะมาปรึกษาแกก่อน ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเช่นกันจะเคารพแก”

“คนนอกพื้นที่คนหนึ่งมาอยู่ในหมู่บ้าน มาตัวเปล่ากับแฟน พ่อก็ปรึกษาคนในหมู่บ้านให้ออกเรือไปเอาไม้บันทึเขามาช่วย พ่อบอกว่าถึงแม้เขาจะเป็นนอกพื้นที่เราต้องช่วยเขา

“พ่อเพื่อนเรือเสียแกก็ช่วยลากไม้พุดอะไร แม้ว่าจะโกรธกันแต่แกว่าทะเลาะก็อีกเรื่อง แต่สำคัญคือเพื่อนและเรือต้องถึงฝั่ง ทำให้เพื่อนต่างก็เคารพแก”

“พม่ามาขโมยของวัยรุ่นในหมู่บ้านจะตีเขา พ่อบอกว่าเขาทำแค่ครั้งเดียวอย่าทำร้ายเขา จากนั้นให้แต่ละคนช่วยคนละสิบบาทยี่สิบบาทให้เงินเขาออกไปจากหมู่บ้าน แต่ถ้าเขากลับมาอีกและทำอีกพ่อก็จะไม่ห้าม”

การรับรู้ความเสียสละเพื่อสังคมของพ่อในหลาย ๆ ครั้งได้ทำให้ซาภิรประทับและภูมิใจ ทำให้คำพูดและการกระทำของพ่อก็มีความหมายต่อซาภิร ความคิดสะท้อนกลับทำให้ซาภิรวางตำแหน่งของตนเป็นผู้เชื่อฟังและทำตามความต้องการของพ่อ ทั้งการตั้งใจบำบัดเลิกยาเสพติด มีวินัยในการกินเมธาโดน ละหมาดทุกวัน ดูแลตนเองและทำตามคำแนะนำของพ่อเท่าที่จะสามารถทำได้ หรือแม้กระทั่งการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม เมื่อพ่ออนุญาตให้ซาภิรทำเพื่อจะได้อยู่ในสายตาทำงานในหมู่บ้านซาภิรก็ยอมทำตาม หากงานมีปัญหาคำสอนของพ่อซาภิรซาภิรก็นำมาคิดและเชื่อฟังยึดถือปฏิบัติอย่างเต็มที่

“ซาภิรเชื่อฟังพ่อ เพราะขนาดคำพูดที่แกพูด เพื่อนแกเชื่อถือ มีเพื่อนแกใช้กัญชา พ่อไปบอกว่าใช้ได้แต่ต้องดูแลครอบครัว จนตอนนี้เพื่อนทำตามที่พ่อบอกก็มีรถได้จนถึงวันนี้ แกห้ามแล้วคนอื่นฟังจนหยุดจนเลิกมาหลายคน และคำ ๆ หนึ่งที่พ่อสอนบอกว่า เมื่อเราจะโกรธจะเกลียดอะไรก็ตาม เราอย่าไปสะท้อนให้เขาเห็นภาพเราต้องเก็บความรู้สึกนั้นไว้ข้างในพอ เราทำงานของเรา เราเคลียร์งานของเราให้ดีที่สุด แต่ถ้าเราเอาอารมณ์หรือความรู้สึกที่โกรธมาใช้งานของเราก็ไม่สำเร็จ ซาภิรก็เชื่อที่พ่อบอก”

จากกระทำของพ่อผู้เสียสละต่อสังคม ผู้คนในสังคมรอบตัวรวมถึงลูกชายจึงเกิดต่างยกย่องสรรเสริญ กลายเป็นความศรัทธา ตัวตนผู้มีศรัทธาต่อพ่อเช่นนี้ จะสามารถเป็นแรงผลักดันให้ซาภิรทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นเช่นกัน (King & Koenig, 2009)

“ภูมิใจที่ ประทับใจมากในการทำเพื่อช่วยเพื่อนแล้วก็ทำให้พ่อภูมิใจ ซาภิรคิดว่าจากเมื่อก่อนที่ซาภิรไม่ได้ทำงานตรงนี้ เวลาเพื่อนมาเที่ยวที่บ้านซาภิรอาจจะโง่งบ้าง พอซาภิรได้มาทำงานนี้ เวลาเพื่อนมานั่งคุยปรึกษาซาภิรว่าติดยา คือดูสีหน้าของแกจากงานที่ซาภิรทำ แกดูภูมิใจในสิ่งที่ซาภิรทำเพื่อเพื่อน”

ในบางครั้งการกระทำแม้ไม่ได้กระทำต่อกันโดยตรง แต่การที่บุคคลสังเกตเห็นการกระทำของผู้อื่น และย้อนกลับมามองตน ก็ได้สร้างตัวตนในตัวเราเช่นกัน ในที่นี้ตัวตนความศรัทธาก็เช่นกัน การพบเห็นพ่อได้รับการยกย่องจากสังคมได้เพาะตัวตนผู้มีศรัทธาในตัวตนของซาภิร

และความศรัทธาไม่เพียงแต่สร้างตัวตนพลังในการเลิกยาเสพติดเท่านั้น แต่เป็นพลังในการทำงานเพื่อสังคมของผู้สังเกตการณ์หรือรับรู้เช่นกัน

1.1.1.3 พ่อผู้เสียสละเพื่อดูแลลูกผู้ช้ยาเสพติด

การดูแลของพ่อต่อชากริในที่นี่มิใช่การดูแลด้วยห่วงใยของครอบครัวทั่วไป หากแต่เต็มเปี่ยมไปด้วยพลังของพ่อที่ปรารถนาให้ลูกหลุดพ้นจากชีวิตผู้ช้ยาเสพติด จึงพยายามทำทุกอย่างเท่าที่ตนเองจะทำได้ ทั้งเฝ้าดูแลห่วงใยลูกผู้ช้ยาเสพติดอย่างใกล้ชิด ไม่สนใจว่าตัวเองจะต้องเหนื่อยหรือยากลำบากเพียงใด ขอเพียงให้ลูกสามารถข้ามผ่านชีวิตที่คนติดยาเสพติดให้ได้ ซึ่งการกระทำของพ่อที่เสียสละทุ่มเทเช่นนี้ ได้ทำให้ลูกตระหนักรู้ในความรักจากที่สะสมในอดีตที่ผ่านมา ก็ถูกตอกย้ำให้เด่นชัดมากขึ้นถึงตัวตนของผู้ที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาในพ่อของลูก และลูกจึงแสดงออกมาด้วยพลังแห่งความมุ่งมั่นตั้งใจดูแลตนเอง รักษาตนเอง เพื่อให้การทุ่มเทของพ่อไม่เสียเปล่า

การกระทำของพ่อผู้เสียสละทุ่มเทดูแลลูก ที่มีความหมายต่อชากริ คือ การแสดงออกของพ่อในช่วงที่ชากริเริ่มเข้าสู่กระบวนการบำบัด เพราะพ่อไม่รังเกียจชากริ แม้พ่อของชากริจะเกลียดยาเสพติดและพยายามบอกให้คนอื่น ๆ ในหมู่บ้านไม่ให้เกี่ยวข้อง และเมื่อรู้ว่าลูกชายของตนเองช้ยาแรกเริ่มผิดหวังเสียใจและโกรธลูกมาก แต่ในภายหลังก็เมื่อลูกเข้าบำบัดเลิกยาเสพติด พ่อก็เฝ้าดูแลเป็นกำลังใจดูแลอย่างใกล้ชิด หมั่นเดินทางเยี่ยมเยียนให้กำลังใจลูก ณ ศูนย์บำบัดในทุกอาทิตย์ไม่เคยขาด ทั้งที่ศูนย์บำบัดอยู่ไกลจากบ้านหลายสิบกิโลเมตรการเดินทางและงานหาเช้ากินค่ำก็ขาดไม่ได้ แต่ด้วยความรักและห่วงลูกเมื่อเห็นลูกมีร่างกายที่แข็งแรงผอมเหมือนที่ผ่านมาเพราะฤทธิ์ยา ได้ทำให้น้ำตาแห่งความดีใจของพ่อไหลออกมา

“สัปดาห์แรกพ่อไปเยี่ยมร่างกายชากริยังไม่เปลี่ยน พ่อเข้าสัปดาห์ที่สองชากริกินอย่างเดียวเลยพี่ กินดูแลตนเอง ออกกำลังกายอะไรแบบนี้ ร่างกายก็เปลี่ยนไปสมบูรณ์อ้วนขึ้น พ่อดีใจมาเยี่ยมทุกสัปดาห์ หลังจากชากริเข้าบำบัด พ่อเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือก็คือตอนแรกคือทุกข์ใจมาก ดีใจจนน้ำตาไหล”

พ่อของชากริมุ่งมั่นตั้งใจช่วยเหลือชากริทุกอย่าง มันทำให้ชากริรู้สึกมีกำลังใจไม่โดดเดี่ยวต่อสู้อตามลำพัง ซึ่งในวันที่ชากริออกจากศูนย์บำบัด พ่อชากริก็ยอมเหนื่อยขับรถจักรยานยนต์หลาย ๆ กิโลเมตรตามลำพัง เพื่อมารับลูกกลับจากศูนย์บำบัดด้วยตนเอง แม้รถจะมีปัญหาที่เข็ญรถเป็นสามสี่กิโลเมตรเพื่อรับลูกที่ศูนย์บำบัดให้ได้ เมื่อลูกกลับมาบำบัดที่บ้านพ่อก็คอยเฝ้าดูแลคอยปลุกลูกให้อาบน้ำไปรับเมธาโดนที่โรงพยาบาล ลูกกลับมาจากโรงพยาบาล พ่อก็เตรียมอาหารรอลูกกลับมากินทุก ๆ วัน พ่อพยายามดูแลชากริดีที่สุดเพื่อให้ชากริเลิกยาเสพติดให้ได้

“วันสุดท้ายพ่อตั้งใจไปรับด้วยตัวเอง วันนั้นยางรถรั้วพ่อต้องเซ็นรณมารับสามสี่กิโลเพื่อมารับ และตอนนั้นชากริต้องกินเมธาโดนที่โรงพยาบาล ตอนเช้าพ่อจะปลุกให้ชากริไปกินยา กลับมาพ่อจัดข้าวกินของหวานไว้พร้อม นอนถึงกึ่งนอน ถึงเวลาละหมาดก็ละหมาด เพราะพ่อเป็นคนบอกชากริ แกบอกไว้ในเมื่อเราเลิกใช้แล้วเราก็ละหมาดเป็นของขวัญให้กับแม่ และแกก็บอกให้เราคิดในแง่ดี ทำความดี”

พ่อชากริไม่ได้ดูแลเพียงในช่วงบำบัดที่ศูนย์บำบัด หรือ ช่วงปีแรกของการบำบัด แต่ในตลอด 4 ปี ของการรับการบำบัดรับเมธาโดน พ่อของชากริก็ยังคงเฝ้าดูชากริอยู่ไม่ห่าง คอยเฝ้าดู ลูกชายเสมอ เพราะความทุ่มเทเสียสละของพ่อในการดูแลชากริ ทำให้ชากริมุ่งมั่นรับการบำบัดด้วยความตั้งใจ หมั่นหาหมอรับเมธาโดน ตั้งใจเข้ากลุ่มบำบัดที่โรงพยาบาลจนมูลนิธิเพื่อนเราเห็นถึงความตั้งใจจึงชักชวนมาเป็นอาสาสมัครภาคสนาม และชากริก็พบว่า เป็นงานที่ทำให้พ่อภูมิใจที่ชากริช่วยเหลือคนอื่น ส่งผลให้ชากริมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานอาสาสมัครภาคสนามจนมาถึงทุกวันนี้ เป็นจิตวิญญาณของพ่อผู้เสียสละ ที่สร้างจิตวิญญาณของลูกที่เสียสละ (มณฑล สรไกรกิติกุล และสุนันทา เสียงไทย, 2556)

จากประสบการณ์ของชากริ ความศรัทธา เป็นลักษณะตัวตนที่สร้างขึ้นจากความดีงามนั้นคือความเสียสละของพ่อ เป็นการกระทำต่อกันที่สะสมหลายเหตุการณ์ ที่ชากริรับรู้ในสถานะของลูกชาย พ่อจึงมีความหมายต่อการกระทำของตัดสินใจของชากริ ในกรณีนี้สะท้อนว่าพลังความศรัทธาไม่สามารถก่อให้เกิดในตัวบุคคลได้ทันทีทันใด หากแต่เป็นการจัดกระทำร่วมกันในระยะเวลาหนึ่ง บนความหวังความเชื่อของบุคคลนั้น จนเมื่อบุคคลปราศจากความสงสัยในท่าที หรือ เรียกว่ายอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข และความศรัทธานั้นเพิ่มพูนพลังมากขึ้นเมื่อเหตุการณ์มาย้ำตัวตนศรัทธาที่มีอยู่ เช่น ความรักของพ่อที่มีมาตลอดกับพ่อที่ดูแลชากริแม้ในตอนเข้าบำบัดรักษา ชากริจึงไม่สงสัยในความรักความเสียสละของพ่อและมีกำลังใจมากขึ้นในทางเลือกที่เขาเลือกคือเลิกยาเสพติด โดยการเข้ารับบำบัดรักษาเลิกยาเสพติด

1.1.2 ผู้มีคุณค่ายืนหยัดต่อสู้ เพื่อภรรยาผู้สร้างการมีคุณค่า

สามีผู้มีภรรยาอยู่เคียงข้างคอยให้ความใส่ใจดูแลให้คำปรึกษาสามีในยามที่ประสบปัญหา ไม่รังเกียจแม้จะเป็นผู้ใช้ยาเสพติดคนหนึ่งที่มีฐานะยากจน กลับให้กำลังใจช่วยเหลือจนเจือสามีในยามที่ตกยากไม่มีงานหรือเจ็บป่วย แม้มีเหตุการณ์ใช้ยาเสพติดของสามีได้ทำลายครอบครัว เพราะมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจนภรรยาเป็นกังวลถึงความมั่นคงของครอบครัว และสามีมีอาการเจ็บปวดทรมานจากการขาดยาเสพติด อย่างไรก็ตามแม้หนักใจเพียงใดภรรยาก็ยังคอยดูแลช่วยเหลือร่วมทุกข์

ร่วมทุกข์กับสามีไม่ซ้ำเติมแต่อย่างใด การกระทำของภรรยาเช่นนี้ยิ่งทำให้สามีตระหนักรู้ถึงบทบาทการเป็นสามีที่ดีของตน ในการรับผิดชอบดูแลครอบครัวหรือดูแลภรรยาที่สังคมคาดหวัง โดยเฉพาะภรรยาที่ทำทุกอย่างและรักเขาอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งการมองย้อนกลับมาที่ตนเองทำให้สามีเกิดความคิดวางตำแหน่งแห่งที่เป็นสามีผู้ไม่ติดยาเสพติด คือคิดหักดิบเลิกยาเสพติดและกำหนดเป็นเป้าหมายในการกระทำ โดยมุ่งมั่นตั้งใจวางแผนเพื่อให้ตนเองทำภารกิจสำเร็จ และเมื่อถึงเวลาที่ตั้งใจหักดิบเลิกยาเสพติด สามีได้ผู้ยื่นหยัดต่อสู่ความเจ็บปวดทรมานเป็นระยะเวลาถึง 5 วัน ที่เขาต้องอยู่ในภาวะกินนอนไม่ได้ รู้สึกทรมานทรมานเจ็บปวดดังถูกเข็มนับพันทิ่มแทง ซึ่งสามีรับรู้ถึงความมีคุณค่าและมีความหมายของตน จากที่ภรรยาผู้รักเขาอย่างแท้จริง สามีจึงอดทนพยายามมุ่งมั่นหักดิบเลิกยาเสพติดสำเร็จได้ในที่สุด

ดังที่กล่าวมาเป็นประสบการณ์ของชากริในการหักดิบเลิกยาเสพติดในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา ก่อนเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งก่อนหน้านี้จะหักดิบเลิกยาเสพติดชากริได้เข้าบำบัดรับเมธาโดนมา 4 ปี จนมาช่วงที่โครงการของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเราปิดตัว ชากริต้องออกจากพื้นที่ที่รับเมธาโดนไปช่วยภรรยาทำงานในเมือง ซึ่งวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงตามวาระจากลูกชายก็เป็นสามีและหัวหน้าครอบครัวตามค่านิยมสังคมไทย มีผลให้ชากริพบแบบทดสอบเรื่องยาเสพติดอีกครั้งหลังจากเข้ารับการบำบัดในช่วงที่ผ่านมา เพราะการโยกย้ายพื้นที่ทำให้ชากริไม่สามารถรับเมธาโดนเมื่อมีอาการเสียนยาเสพติด ชากริจึงแก้ปัญหาด้วยการกลับไปใช้ยาเสพติดอีกครั้งเพราะมีสะดวกต่อเขา ทั้งสามารถหาซื้อง่ายและเก็บไว้ใช้เมื่อต้องการ ต่างกับเมธาโดนที่ไม่สามารถเก็บไว้ใช้และต้องไปรับจากศูนย์บำบัดหรือโรงพยาบาลเท่านั้น หากออกนอกพื้นที่ต้องขออนุญาตจากโรงพยาบาลซึ่งมีหลายขั้นตอนและต้องรับรองจากองค์กรหรือบุคคลที่เชื่อถือได้ แต่การแก้ไขปัญหาคาการใช้ยาเสพติดของตนเองครั้งนี้ ทำให้ชากริต้องพบปัญหาคือ ต้องใช้เงินมากขึ้นหลายเท่าเพราะยาเสพติดมีราคาแพง และการใช้ยาเสพติดบางครั้งไม่สามารถทดแทนฤทธิ์ของเมธาโดนที่ชากริรับมาตลอดหลายปีทำให้มีอาการเสียนเมธาโดนปรากฏการใช้ยาเสพติดจึงถี่ขึ้น จนบางครั้งชากริแอบขโมยเงินภรรยาไปซื้อยาเสพติด ภรรยาเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจึงขอร้องให้สามีเลิกใช้ยาเสพติดเพราะเริ่มทำให้ครอบครัวมีปัญหาเรื่องการเงิน ชากริตกลงและพยายามกลับไปรับเมธาโดน ณ โรงพยาบาลที่ที่เขารับมาตลอดอีกครั้ง แต่การไม่มารับเมธาโดนอย่างต่อเนื่องและในเวลาที่กำหนดทางโรงพยาบาลจึงไม่สามารถให้ชากริรับเมธาโดนได้ สุดท้ายชากริมีอาการเสียนทั้งเมธาโดนและเฮโรอีน ชากริทุกข์ทรมานมาก จนภรรยายอมให้ชากริกลับไปใช้ยาเสพติดแม้ต้องเสียค่าใช้จ่าย เมื่อหายจากการเสียนยาชากริได้มองเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ท่าทีของภรรยาผู้อยู่เคียงข้าง ความเป็นสามีที่ดีของตน ความเจ็บปวดทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้น ชากริมีการคิดสะท้อนกลับ วางจุดยืนแห่งตนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของการดำเนินชีวิตต่อไป ชีวิตมีคุณค่าและมีความหมายของชีวิตได้ด้วยการเป็นสามีที่ดีเลิกยาเสพติด ชากริจึงมุ่งมั่นตั้งใจบอกภรรยาว่าจะหักดิบเลิกยาเสพติด

ซึ่งจากกำลังใจของภรรยาในการทำภารกิจครั้งสำคัญ ชากรจึงบรรลุความมุ่งหมายของตนเลิกยาเสพติดได้สำเร็จ

ซึ่งการกระทำของภรรยาที่มีต่อชากรต่อไปนี้เป็นลักษณะของภรรยาผู้สร้างคุณค่าทำให้ชากรรับรู้ถึงคุณค่าและความหมายของชีวิตของเขา กลายเป็นตัวตนที่มีพลังในการยืนหยัดต่อสู้กับใจตน จนมาสู่การเลิกยาเสพติดได้ในปัจจุบันนี้

1.1.2.1 ภรรยาผู้สร้างการมีคุณค่า จากการยอมรับตัวตนที่แท้จริง

การยอมรับตัวตน คือลักษณะของผู้ใจกว้าง ยอมรับตัวตนที่แท้จริงของผู้อื่นโดยไม่ใช้ค่านิยมตนเองตัดสิน เป็นการแสดงออกที่ทำให้ผู้ปฏิบัติสัมพันธ์รู้สึกปลอดภัย เปิดเผยตัวตนออกมาโดยไม่ปิดบังซ่อนเร้น ทำให้เข้าใจสถานการณ์ปัญหาของกันและกัน และรู้ความต้องการของอีกฝ่าย และที่สำคัญคือการทำให้อีกฝ่ายรู้สึกถึงความมีคุณค่าและความหมายของชีวิต เอื้ออำนวยให้เกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้

จากประสบการณ์ของชากรต่อการรับรู้การยอมรับตัวตนของภรรยา ได้เป็นอีกการกระทำหนึ่งทำให้ชากรมีกำลังใจจดทนหักดิบเลิกยาเสพติด ซึ่งในตอนนั้นชากรก็เป็นผู้ใช้ยาเสพติดที่รับการบำบัด ชากรพยายามปิดบังซ่อนเร้นตัวตน เพราะไม่ยากที่จะให้ใครยอมรับว่าเป็นผู้ใช้ยาเสพติด แต่ใช้เวลาไม่ถึงสองเดือนผ่านไป เมื่อภรรยาเริ่มไม่รังเกียจหรือมีท่าที ที่เปลี่ยนไปพูดเพียงว่าขอเพียงชากรดูแลการใช้ยาเสพติดของตนเองได้ก็พอ ทำให้ชากรสบายใจในการแสดงตัวตนของเขาออกมาเพราะภรรยาสามารถยอมรับเขาได้

“ชากรบอกกับแฟนก่อนแต่ว่าชากรใช้ยา ตอนแรกก็พูดสมมุติว่าติดยานะรับได้ไหมไปก่อน แกบอกว่ายอมรับได้ พอนาน ๆ เขาก็เห็นว่าเราไม่มีการทำร้ายใคร ไม่ได้ไปหาเรื่องใคร ไม่ถึง 2 เดือน ชากรเลยบอกเขาตรง ๆ เขาก็รับได้แต่เดือนให้ใช้ยาระวัง ๆ แม้ว่าชากรใช้ยาอยู่เขาก็อยู่ข้าง ๆ จนชากรต้องแอบใช้ยาไม่อยากให้เขาเห็น แรก ๆ ชากรก็แปลกใจ ว่าทำไมเขายอมรับได้ เขาบอกว่าติดแล้วทำไ้ได้ แต่ก็ต้องจัดการตัวเองได้”

เมื่อต้องแต่งงานกันกับภรรยาคนนี้ ชากรไม่มีเงินเพียงพอเพราะงานอาสาสมัครภาคสนามที่ทำประจำก็อยู่ในช่วงปิดโครงการ ฐานะทางบ้านก็ไม่ร่ำรวยเป็นเพียงครอบครัวชาวประมงธรรมดา ภรรยาของชากรเข้าใจยอมแต่งงานกับชากรโดยไม่เรียกร้องเงินทองแต่อย่างใด และยอมเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามตามกฏบัญญัติของศาสนาอิสลามที่ชากรนับถือ ในช่วงที่ชากรไม่มีงานทำชากรช่วยงานภรรยาซึ่งทำงานดูแลพาตแผ่นดินแห่งหนึ่งและขายของในตลาด เมื่อได้เงินมาภรรยาของชากรก็แบ่งเงินให้ชากรใช้จ่าย แต่ในช่วงที่มีอาการเสี้นยาหนัก ชากรยอมรับว่าได้ขโมยเงินภรรยาไปซื้อเฮโรอีน ภรรยาก็ไม่โกรธเพียงแต่ขอร้องให้ชากรคิดถึงครอบครัวและจัดการการใช้ยาเสพติด

ติดของตนให้ดี นอกจากนั้นแม้ว่าภรรยาของชากริรู้ว่า สามิติดเชื้อเอชไอวี โรคติดต่อที่ผู้คนในสังคมที่มักรังเกียจ ภรรยาของกริกลับไม่รังเกียจยอมรับได้ ซึ่งในตอนแรก ๆ ที่รู้จักกันเชื้อเอชไอวีในร่างกายต่ำมากแทบจะไม่มีและไม่แสดงอาการ แต่ในช่วงสองปีที่ผ่านมาตรวจพบเชื้อ ค่า CD4 ระดับภูมิคุ้มกันของชากริลดลง สุขภาพทรุดโทรมไม่สามารถทำงานอาสาสมัครภาคสนามได้อย่างเต็มที่ ภรรยาของชากริก็ไม่รังเกียจคอยดูแลชากริ ทุกวันนี้ภรรยาของชากริจัดยาเตรียมไว้และเตือนให้ชากริดูแลรักษาตัวเองให้แข็งแรง

“ตอนที่พบว่าติดเชื้อแปลกใจ 10 ปี ไม่มีอาการติดเชื้อไม่บอกว่าเราเป็นโรคนี้นี่ ตอนแรกซีดีโฟสูง รอบสองตรวจซีดีโฟต่ำ พี่ผู้จัดการบอกให้กินให้ยาต้าน เลยกินและตรวจ แพนก็รู้ว่าติดเชื้อ แพนก็จัดการยาให้ทุกวัน ๆ และก็พยายามบอกให้ใช้เข็มใหม่ทุกครั้ง ชากริยอมเลยไม่คิดว่าใครจะยอมเราขนาดนี้ ไม่รังเกียจเราเลย”

การยอมรับในตัวตนชากริของภรรยามีมาตลอดตั้งแต่รู้จักกัน คำพูดและท่าทีของภรรยากลายเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อตัวของชากริ ชากริตระหนักรู้และย้อนกลับมาที่มามองตน มีความคิดจัดวางตนรู้สึกเป็นคนที่มีคุณค่ามีความหมายของตนเอง เมื่อวันหนึ่งภรรยาขอร้องให้ชากริไม่ใช่จ่ายเงินจำนวนมากไปกับการซื้อยาเสพติดมาเสพ ชากริจัดวางตนเองแสดงออกถึงมุ่งมั่นพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้คลี่คลาย ด้วยการหักดิบเลิกยาเสพติดเพสติด

1.1.2.2 ภรรยาผู้สร้างการมีคุณค่า จากการให้คำปรึกษาและกำลังใจ

การกระทำของภรรยาผู้ให้คำปรึกษาและกำลังใจต่อสามี คือการร่วมทุกข์ร่วมสุขอยู่เคียงข้างสามีในการต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ พร้อมรับฟังปัญหาและช่วยคิดหาทางออก พยายามช่วยเหลือทุกทางที่จะช่วยให้สามีเอาชนะปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ เมื่อการกระทำของภรรยาสื่อสารมาถึงสามี สามีรู้สึกมีพลังใจในการอดทนอดกลั้นกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก

ภรรยาของชากริไม่ได้ดูแลช่วยเหลือชากริเพียงช่วงเวลาของการเลิกยาเสพติด แต่เป็นหลายสถานการณ์ปัญหาที่ภรรยาชากริแสดงบทบาทภรรยาผู้ให้การปรึกษาและให้กำลังใจกับชากริเสมอมา ในวันที่ชากริตัดสินใจไม่ใช่เฮโรอีนเพราะทำให้ครอบครัวมีรายจ่ายมากขึ้น จากคำพูดเตือนสติของภรรยาชากริจึงจะกลับมากินเมธาโดนเช่นเดิม สองสามีภรรยาจึงขับรถจักรยานยนต์ไปยังโรงพยาบาลที่ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง แต่เมื่อถึงโรงพยาบาลหมอไม่สามารถให้ได้ เพราะไม่ได้มาในช่วงที่กำหนดไว้ ซึ่งในเวลานั้นอาการเสียนยาของชากริรุนแรงมากขึ้น จนถึงขนาดต้องหยุดรถพักที่ศาลารอรถข้างทาง ชากรินอนลงด้วยความเจ็บปวด ภรรยาของชากริคอยบีบนิ้วให้ คอยถามด้วยความห่วงใยว่าเจ็บตรงไหน ด้วยความสงสารและเห็นความรักความห่วงใยของภรรยา กระตุ้นมาสู่ความคิดอยากเลิกยาเสพติดของชากริ

“วันนั้นเลยนเลยขับรถไปกลับสองรอบไปหาเมธาโดนที่อีกโรงพยาบาลก็ไม่ได้ แพนก็ซ้อนท้ายมาด้วยกัน แพนสงสาร ปรีชากันก็บอกว่าลองเล็กก่อน แต่พอเล็กไม่ได้แพนก็บอกให้กลับไปใช้ยาเสพติดได้ เพราะแพนเห็นเวลาเสียนยากี่สงสาร ต้องหยุดรถนอนปวดที่ศาลา แพนก็นวด เพราะเราจะปวดเมื่อยตามตัว ชากริเลยอยากเล็ก อยากจะทำเพื่อแพนให้ได้ แพนก็ให้กำลังใจชากริ ให้สู้กับตัวเองสักครั้ง”

เมื่ออาการเสียนหายไปแล้ว สองสามีภรรยาจึงมานั่งปรึกษาหารือกันว่าทำอะไร อย่างไร ชากริจึงยอมอดทนหักดิบเลิกยาเสพติด โดยทั้งคู่ช่วยกันเตรียมการ ชากริบอกให้ช่วงที่ชากริเสียนยาในห้องน้ำให้ล็อคกุญแจไว้และเก็บกุญแจรวมไว้ เพื่อป้องกันไม่ให้ชากริล้มเลิกหักดิบเปลี่ยนใจ ขับรถไปซื้อยาที่บ้าน เมื่อถึงเวลาทั้งคู่ก็ทำตามที่เคยกัน ภรรยาจะมีหน้าที่ดูแลอยู่ใกล้ ๆ หาข้าวหาน้ำ มาให้เป็น 5 วัน ที่ ทรมาณมากสำหรับชากริแต่ในที่สุดชากริก็เลิกยาเสพติดได้ เป็นระยะเวลา 2 ปีที่ ชากริไม่กินทั้งเมธาโดนหรือไฮโรอิน

“พีคิดดูห้าวันชากริเอาห้องน้ำเป็นห้องนอนเลยพี วันแรก วันที่สองคือยังพอมีฤทธิ์เมธาโดนอยู่ในร่างกายพอเข้าวันที่สามเนี่ยฤทธิ์ของเมธาโดนหมด พอหมดแล้วคือแบบคุณสองเลยความเสียนของไฮโรอิน ความเสียนของเมธาโดนคือมันออกมาทั้งสองเลย ช่วงที่ชากรินอนคือนอน กอดอกแล้วนอนคว่ำมันรู้สึกเหมือนกับมีตัวอะไรกำลังเดินอยู่ตามข้อมือข้อต่าง ๆ ของร่างกาย แล้วมันเหมื่อย มันเจ็บปวด มันทรมาณมากเลยพี ตอนนั้นชากริไม่กินข้าวเลย ห้าวันนอนก็ไม่ได้กินก็ไม่ได้

การต้องอดทนกับความเจ็บปวดแทบทุกอณูของร่างกาย ไม่ใช่เพียงวันเดียวแต่เป็นห้าวันของความเจ็บปวด การอดใจระหว่างทาง วิ่งหาลดความเสียนสามารถทำได้ แต่การที่มีภรรยาอยู่เคียงข้างเฝ้าดูอย่างใกล้ชิดทำให้ชากริหันหลังกลับไม่ได้ ดังนั้นการเลิกยาเสพติด ครอบครัวจึงมีความสำคัญมาก ผู้ใช้ยาเสพติดต้องการกำลังใจคนที่พร้อมไปด้วยกัน ที่สำคัญความรู้สึกมีคุณค่าต่อคนในครอบครัวสร้างได้จากการยอมรับในตัวตนและเป็นเพื่อนคู่คิดร่วมต่อสู้ไปด้วยกัน เป็นบริบทสังคมที่สนับสนุนให้ผู้ที่ใช้ยาเสพติดเลิกยาเสพติดได้ในที่สุด

ดังเรื่องราวของชากริและภรรยา สะท้อนถึงความสำคัญของครอบครัวในการสร้างตัวตนผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิตให้เกิดขึ้นเป็นตัวตน พลังภายในเช่นนี้จะสามารถทำเรื่องที่ยากลำบากของเหตุการณ์ให้สำเร็จได้ ซึ่งอย่างแรกบุคคลต้องเชื่อในคุณค่าของการแสดงบทบาทแห่งตน เช่น ความเป็นสามีที่ดี และการสัมผัสรับรู้ในท่าทีการสื่อสารที่เปิดกว้างยอมรับ ความเข้าใจ ท่าทีการรับรู้ที่เปี่ยมไปด้วยกำลังใจของคนในครอบครัว บุคคลจะวางตนหรือสมบทบาทเป็นผู้ที่

มีคุณค่าและความหมายของชีวิตมีพลังความตั้งใจในการแก้ไขหรือตั้งเป้าหมายไว้ได้ โดยเฉพาะกลุ่มคนชายขอบที่ถูกสังคมกลุ่มใหญ่ดูถูกกีดกัน เช่น ผู้ใช้ยาเสพติด ความรู้สึกด้อยค่าต่ำต้อยไม่มีสิทธิมาก่อน การเสริมสร้างตัวตนผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิตจากครอบครัวมีความสำคัญมากต่อการดำเนินชีวิตของพวกเขา โดยเฉพาะเป็นพลังในการเดินออกมาจากวังวนของปัญหา

1.1.3 ผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายจากบทบาทความเป็นพ่อ

บทบาทของพ่อมักถูกสังคมคาดหวังให้สามารถดูแลและปกป้องลูก เมื่อมีค่านิยมหรือความเชื่อในความเป็นพ่อของตนเองเช่นนี้ จึงทำให้ผู้เป็นพ่อพยายามเป็นพ่อที่ดีตามการยอมรับของสังคม พ่อผู้ใช้ยาเสพติดก็เช่นกันที่ถูกคาดหวังจากสังคมดังที่กล่าว และมีการคิดวางบทบาทการกระทำทำหน้าที่พ่อที่ดีตามกรอบของสังคม หากแต่ที่ต่างออกไปคือพ่อผู้ใช้ยาเสพติดจะถูกคาดหวังไม่ให้พ่อผู้ใช้ยาเสพติด บทบาทความเป็นพ่อทำให้พ่อผู้ใช้ยาเสพติดเกิดความคิดลดละหรือเลิกยาเสพติดเกิดขึ้นตามมา ซึ่งเป็นเรื่องทำได้ไม่ง่าย อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ของพ่อดังกล่าวปรากฏชัดเจนมากขึ้น เมื่อพ่อผู้ใช้ยาเสพติดต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤต เช่น ความเป็นความตาย ที่ทำให้ความคิดของการเป็นพ่อถูกมองย้อนกลับมาสร้างตัวตนผู้มีคุณค่าและความหมายจากการเป็นพ่อ ยืนหยัดต่อสู้กับความตายเพื่อมีชีวิตมาทำหน้าที่พ่อ หรือการที่พ่อผู้ใช้ยาเสพติดพยายามลดละเลิกยาเสพติด อดทนต่อความยากลำบากทั้งการทำงานหนัก เพื่อทำหน้าที่พ่อให้ดีที่สุด ซึ่งการให้ความหมายหรือความสำคัญของความเป็นพ่อผู้มีจิตวิญญาณ มีลักษณะดังนี้

1.1.3.1 พ่อผู้ยืนหยัดต่อสู้ความตายเพื่อลูก

พ่อผู้ยืนหยัดต่อสู้ความตายเพื่อลูก คือการพ่อที่มุ่งมั่นต้องการปกป้องลูกจากการรับรู้ถึงสถานการณ์วิกฤตในชีวิตที่ตนเองอาจจะต้องตาย และทำให้ลูกต้องพบกับความยากลำบาก พ่อจึงบอกกับตัวเองว่าจะตายไม่ได้ พยายามทำทุกอย่างให้ตนเองมีชีวิตรอด แม้โอกาสจะมีน้อยมากก็ตาม พ่อก็ไม่ยอมแพ้ใช้โอกาสที่มีทุกโอกาส เพื่อมีชีวิตรอดมาเพื่อดูแลลูก เป็นความหนักแน่นชัดเจนที่จะอยู่เพื่อลูก ซึ่งประสบการณ์ของพ่อผู้ยืนหยัดต่อสู้ความตายเพื่อลูก สะท้อนได้จากเรื่องราวประสบการณ์ของ “ซาบิต”

ในสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้ซาบิตมองย้อนกลับมาตนเอง โดยเฉพาะความเป็นพ่อที่มีลูกที่ยังเล็กมาก แม้ตัวเขาจะเข้าใจถึงความตายและเห็นตัวอย่างความตายจากโรคแบบเดียวกันจำนวนมากก็ไม่สามารถทำลายหัวใจแห่งความหวังของเขาได้ คำตอบเดียวที่ซาบิตเห็นคือการมีชีวิตต่อมาเป็นหัวหน้าครอบครัว แม้หมอมิเท่าที่สนใจและถอดใจไม่รักษา บอกว่าให้ไปรักษาตัวที่บ้าน หากอาการดีขึ้นมาหมอจะพิจารณาให้รับยาต้านที่อยู่ในช่วงทดลอง ความคิดที่สะท้อนกลับมาคือ ซาบิตต้องดูแลรักษาตนเองให้หมอยอมรับเพื่อมีโอกาสไปต่อรับยาต้าน เมื่อคิดได้ถึงความมีคุณค่าของคำว่าพ่อและความหมายของชีวิตได้ทำงาน ซาบิตจึงแสดงความเป็นพ่อที่เข้มแข็งยืนหยัดต่อสู้ไม่ยอมแพ้กับความเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ พยายามดูแลตนเองตามคำแนะนำไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดแม้แต่หน่อย จนใน

ที่สุดร่างกายของเขาไม่ทรุดลง หมอยอมรับในความพยายามและความพร้อมของร่างกาย ให้อาต้านไวรัสกับซาบิตไปทดลอง จนซาบิตสามารถเอาชนะความตาย กลับมาเป็นคนที่แข็งแรง และมีชีวิตรอดจนถึงวันนี้ นอกจากนั้นซาบิตยังเป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจให้กับผู้ติดเชื้อในชุมชนในการพยายามรักษาตนเองเพื่อกลับมาแข็งแรงอีกครั้ง

ชีวิตผู้เฒ่าเสพติดไม่ได้เสี่ยงเพียงการถูกจับกุมลงโทษทางกฎหมาย หรือการใช้ยาเสพติดเกินขนาดจนถึงแก่ความตายเท่านั้น แต่ยังต้องเสี่ยงกับการติดเชื้อเอชไอวี โรคติดต่อทางเลือดและสารคัดหลั่งซึ่งได้คร่าชีวิตผู้เฒ่าเสพติดจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้เฒ่าเสพติดที่มีวิธีการเสพโดยใช้เข็มฉีดยาเข้าสู่เส้นเลือดของร่างกาย ซึ่งสาเหตุการเสียชีวิตล้วนมาจากพฤติกรรมการใช้เข็มร่วมกัน นอกจากนั้นการเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวีในยุคสมัยที่ยาต้านเชื้อเอชไอวีอยู่ในช่วงของการทดลองยาต้านโอกาสจะรอดชีวิตนั้นไม่สามารถรับรองได้ ซึ่งต่างจากปัจจุบันที่ยาต้านมีประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถรักษาอาการจากการติดเชื้อเอชไอวีได้เป็นอย่างดี ซาบิตติดเชื้อเอชไอวีจากการใช้เข็มร่วมกับอาที่ติดเชื้อ ซึ่งเสียชีวิตในเวลาต่อมา และซาบิตเป็นเพียง 2 คนในหมู่บ้านสามารถมีชีวิตรอดมาได้จนถึงวันนี้ เพราะเพื่อนฝูงพี่น้องที่เฒ่าด้วยกันต่างพากันเสียชีวิตตาม ๆ กันไปเกือบทั้งหมู่บ้าน ซึ่งในขณะที่เขาต้องเผชิญหน้ากับความตายกับอาการป่วยที่ทรุดหนัก ยาเสพติดไม่ใช่สิ่งสำคัญสำหรับเขามากต่อไป หากแต่สิ่งที่เขารับรู้ได้เด่นชัดที่สุดในช่วงเวลาชีวิตวิกฤตคือ ลูกยังเด็กเล็กมาก

“เพราะลูก เราเป็นเสาหลักของครอบครัว ถ้าเราจากไปลูกจะอยู่กับใคร เพื่อลูกครับ ลูกยังเล็กมาก”

“เพราะว่าหมอ ไม่อยากให้ยาแล้ว แต่ว่าเราคิดว่า เราจะรักษาไม่ใช่ว่า หมอจะรักษาเรานะ เราจะรักษาตัวเอง ไม่ว่าจะยังไงเราก็จะรักษา แม้หมอบอกว่าต้องกินตลอดชีวิต”

ในกรณีของซาบิตเด่นชัดในช่วงเหตุการณ์วิกฤตความเป็นความตายซึ่งตัวตนจิตวิญญาณจะมีความสำคัญอย่างมาก (ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง, 2555; พิณนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม และ พรรณี บุญประกอบ, 2555; Cashwell, Bentley, & Bee, 2007; Dobmeier, & Reiner, 2012; Shaw, Bayne & Lorelle, 2012; Smith, 2006) และครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญมากที่จะกระตุ้นให้ผู้ป่วยมีจุดมุ่งหมายและเห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ เมื่อผู้ป่วยมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นที่ตนเองรักและห่วงใย จะสามารถกระตุ้นให้ผู้ป่วยตระหนักรู้ตน มีแรงผลักดันที่จะรักษาตนเองด้วยตนเองเป็นหลักมากกว่าการพึ่งพิงผู้อื่น การเห็นคุณค่าของการมีชีวิตโดยเฉพาะการอยู่เพื่อคนที่รักและห่วงใย อีกทั้งการมีความเชื่อมั่นในบทบาทการเป็นเสาหลักของครอบครัวของตนเองได้ทำให้

ผู้ป่วยสวมบทบาทสร้างตัวตนของนักสู้ผู้พยายามเอาชนะโรคร้ายอย่างมีความหวัง มุ่งมั่นใส่ใจรักษาตนเองอย่างมีวินัย เพื่อจะได้กลับมาแข็งแรงเพื่อดูแลคนที่รักได้อีกครั้ง

1.1.3.2 พ่อผู้มุ่งมั่นทำหน้าที่พ่อที่ดีเพื่อลูก

การเผชิญเหตุการณ์สำคัญจุดเปลี่ยนของชีวิต จะทำให้บุคคลค้นพบคุณค่ามีความหมายของชีวิต รู้สึกมีตัวตน ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า เพราะรู้ว่าตัวเองเกิดมาทำไมเกิดมาเพื่ออะไร ตนเองต้องการทำอะไร ทำให้มีพลังขับเคลื่อนผลักดันใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย สำหรับพ่อซึ่งเป็นผู้ใช้ยาเสพติดพบ จิตวิญญาณแห่งความเป็นพ่อคือ การมีจุดมุ่งหมายชีวิตคือพ่อที่ดี ซึ่งตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของพ่อผุดขึ้นมาในเหตุการณ์ที่ลูกเกิด เมื่อรับรู้ว่ามีลูก ผู้เป็นพ่อจึงสวมบทบาทของพ่อในแบบที่ตั้งใจ สำหรับลักษณะของพ่อผู้ใช้ยาเสพติดที่มีจิตวิญญาณ คือ พ่อที่ทุ่มเทเลี้ยงลูก และพ่อที่มุ่งมั่นเป็นพ่อที่เป็นคนดีเพื่อลูก และพลังความมุ่งมั่นที่มีจุดหมายปลายทางก็ได้ทำให้พ่อผู้ใช้ยาเสพติด ลดและเลิกยาเสพติด ยอมอดทนทำเพื่อลูกได้ ซึ่งประสบการณ์การเป็นพ่อของหลิว สามารถสะท้อนการปรากฏการณ์การสร้างตัวตนการมีความมุ่งมั่นในการเป็นพ่อที่ดี

หลิว มีชีวิตเป็นนักดนตรีที่ทั้งฮิปปี้และฮาร์ต และสูบกัญชา สำหรับกัญชาหลิวเริ่มใช้ตั้งแต่เข้าวงการดนตรี จนวันหนึ่งเมื่อลูกสาวคนโตลืมตาดูโลก หลิวตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพ่อ และการผูกคิดถึงความเป็นพ่อของตนครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นในการพยายามลดการเสพยาเสพติด ซึ่งต่อมาชีวิตของหลิวก็เปลี่ยนแปลงอีกครั้ง หลังจากลูกชายคนที่สองลืมตามองโลกไม่นาน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่หลิวได้ตัดสินใจแยกทางกับภรรยาที่เป็นคนใช้ยาเสพติดเช่นเดียวกัน โดยหลิวยืนยันที่จะรับผิดชอบดูแลลูกทั้งสองคนด้วยตนเองโดยไม่ให้ภรรยามายุ่งเกี่ยวใด ๆ ด้วยเชื่อในการทำหน้าที่พ่อที่ดีของตนได้ดีกว่าภรรยาและลูกคือดวงใจของเขา หลิวพยายามทำหลายสิ่งหลายอย่างที่เขาไม่เคยทำมาก่อนให้กับลูก ๆ เช่น การทำความสะอาดอู่หรือฉีของลูกด้วยตัวเอง ซักผ้าอ้อมของลูก ป้อนข้าวป้อนน้ำลูก แม้หลิวจะเกิดในครอบครัวที่มีฐานะ และตัวเขาไม่เคยทำงานหนักมาก่อน แต่ช่วงเวลาหนึ่งเขาก็ยอมทำงานหนักรับจ้างกรีดยางนั้นเพราะปัญหาสุขภาพ และสถานการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ ทำให้ไม่สามารถหาเงินจากการเล่นดนตรีได้เหมือนเก่า แต่เพื่อให้ลูกได้เรียนโรงเรียนดี ๆ เช่นเดียวกับลูก ๆ ของญาติพี่น้อง หลิวจึงพยายามอดทนกับความยากลำบาก ทำงานกรีดยางเป็นปี ซึ่งไม่ง่ายสำหรับหลิวแต่ก็ยอมเพื่อลูก

“เค้าคือดวงใจของพี่ ลูกเราเราเลี้ยงเองดีกว่า ผมก็ทำทุกอย่างล้างซี อาบน้ำลูก แต่งตัวไปโรงเรียนจากชีวิตนักดนตรีจะต้องไปตัดยางที่อำเภอกาบังเป็นปีเพื่อหาเงินมาจ่ายค่าเทอมให้ลูก 27,200 บาทเพราะตอนนั้นลูกเรียนโรงเรียนเอกชนทั้ง 2 คน แต่ให้จบแค่อนุบาลเอาแค่พื้นฐาน”

หลิวและลูกสนิทกันมากพูดคุยกันทุกเรื่อง กินนอนด้วยกันไม่เคยแยกจากกัน แต่ในช่วงที่ต้องทำงานใกล้รับจ้างกรีดยาง หลิวต้องห่างจากลูกเป็นปี ทำให้ลูกหลิวจะคิดถึงลูกมาก จนบางครั้งนอนร้องไห้คิดถึงลูกทั้งสองคนที่ได้ฝากแม่และพี่สาวคนโตไว้ ลูกไม่เพียงเป็นพลังให้หลิวอดทนกับความยากลำบากทางกาย แต่ลูกเป็นแรงผลักดันให้หลิวสามารถเลิกเหล้าได้ เมื่อลูกชายคนเล็กขอร้องแม่หลิวจะต้องลำบากใจสามารถทำให้ลูกได้ ส่วนบุหรี่ยี่สิบที่ลูกชายคนเล็กขอร้องเช่นกัน ปัจจุบันหลิวกำลังพยายามลดการสูบบุหรี่แต่ยังเลิกไม่ได้

แม้ลูก ๆ จะมีพี่สาวคนโตที่เปรียบเสมือนแม่ของหลิว มาช่วยดูแลส่งเสียค่าเล่าเรียนอีกทางหนึ่ง แต่หลิวก็พยายามหางานจนได้มาทำงานอาสาสมัครภาคสนามที่ได้ทำงานที่บ้านและใกล้ชิดลูกทุกเช้าและเย็น หลิวจะไปรับส่งลูกด้วยตนเอง หลิวเล่ามีความสุขมากเมื่อเห็นลูก ๆ กำลังเติบโตมีชีวิตที่ดี เพราะลูก ๆ คือทุกอย่างของเขา และเขาไม่อยากให้ลูกถูกมองว่ามีพ่อว่าขี้ยาจึงพยายามพิสูจน์ตนเองตั้งใจทำงานและมีเป้าหมายชีวิตคือทำเพื่อลูก

“เป้าหมายคือเป็นพ่อที่ดีของลูก แก้วตาดวงใจของผม เป็นกำลังเวลาผมท้อได้ เห็นหน้าลูกก็โอเคแล้ว แค่นี้ทำให้ดีที่สุดก็พอแล้วครับ ไม่อยากให้เพื่อนของลูกมาพูดว่าพ่อเป็นขี้ยา”

เรื่องราวของหลิวได้หักล้างมายาคติที่สังคมตราผู้ใช้ยาเสพติดในทางลบ ซึ่งผู้ใช้ยาเสพติดก็สามารถเป็นพ่อหรือแม่ที่ดีได้เช่นเดียวกับพ่อแม่ผู้ไม่ใช่ยาคนอื่น ๆ ได้ หากบุคคลนั้นมีความรักความผูกพันต่อลูก และตระหนักถึงบทบาทของพ่อแม่ที่ดีของตน มีความเชื่อมั่นในการเป็นพ่อแม่ที่ดีของตน การรู้สึกมีคุณค่ามีความหมายกับการได้เป็นพ่อแม่ มุมมองเหล่านี้ก็จะสร้างตัวตนที่มีพลังมุ่งมั่นดูแลลูกและครอบครัวได้ทั้งบุคคลทั่วไปหรือผู้ใช้ยาเสพติด นอกจากนี้บทบาทของการเป็นพ่อการยังกลายเป็นแรงผลักดันให้ผู้ใช้ยาเสพติดหลุดออกจากวงจรของการใช้ยาเสพติด ด้วยการมีเป้าหมายชีวิตในการทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูกเพื่อครอบครัว

ดังที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพลังครอบครัว สามารถสร้างจากการค้นพบคุณค่าและความหมายภายในครอบครัว และลูกมักจะมีคุณค่าและความหมายต่อพ่อแม่มากที่สุด ซึ่งในครอบครัวของผู้ใช้ยาเสพติดก็เช่นกัน ไม่ได้มีความแตกต่างจากครอบครัวทั่วไป พ่อแม่ผู้ใช้ยาเสพติดก็พร้อมทำทุกอย่างเพื่อลูกได้ แม้พ่อจะเป็นผู้ใช้ยาเสพติด แต่ยาเสพติดก็ไม่สามารถตัดทอนลดคุณค่าของลูกจากพ่อไปได้ ในทางกลับกันพลังความมีคุณค่าและความหมายของลูกทำให้พ่อสวมบทบาทยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาและมุ่งมั่นทำหน้าที่พ่อที่ดีเพื่อลูก แม้ว่าสังคมจะตราพ่อเพียงใด พ่อก็มุ่งมั่นเลี้ยงลูก แม้โอกาสรอดมีน้อยนิดพ่อก็ใช้โอกาสนั้นอย่างดีที่สุดเพื่อทำหน้าที่พ่อของลูก

1.2 ศาสนาวัฒนธรรม

ศาสนาวัฒนธรรมเป็นกระบวนการสังคมที่บุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กับหลักคำสอนและวัฒนธรรมประเพณีมาตั้งแต่กำเนิดโดยมากมีการปลูกฝังค่านิยมผ่านวิถีชีวิตสังคมครอบครัว ซึ่งสังคมมักคาดหวังให้บุคคลแสดงบทบาทของศาสนิกชนที่ดี คือ การปฏิบัติตามหลักคำสอนและประเพณีของศาสนา สำหรับอสาสมัครภาคสนามผู้ใช้ยาเสพติดรับรู้ถึงความคาดหวังของสังคม และตระหนักถึงความสำคัญของปฏิบัติตามกรอบประเพณี เมื่ออสาสมัครภาคสนามมีความคิดสะท้อนกลับต่อตนเองตระหนักถึงความเชื่อและความศรัทธาต่อศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงออกหรือจัดวางตนเองต่อสังคมเป็นศาสนิกชนที่ดี เช่น การบวชเพื่อทดแทนคุณพ่อแม่ การสวดภาวนาเพื่อขอให้เกิดสิ่งดี ๆ ในช่วงที่ชีวิตต้องพบกับความลำบาก

และจากการศึกษาพบว่าลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณทางศาสนาของผู้ใช้ยาเสพติดไม่ได้แตกต่างกับจิตวิญญาณของคนทั่วไป คือ สวมบทบาทในลักษณะของผู้มีความเชื่อและศรัทธาในศาสนา แต่ความแตกต่างของบริบทศาสนาในการสร้างจิตวิญญาณของผู้ใช้ยาเสพติด คือ ความเชื่อในการต่อต้านผู้ใช้ยาเสพติดว่าเป็นผู้มีร่างกายไม่บริสุทธิ์เพราะมีสิ่งของมีนเมาอยู่ภายในตัว และไม่ควรใกล้ชิดและปฏิบัติกิจทางศาสนา อย่างไรก็ตามความเชื่อเช่นนี้ก็ไม่สามารถขวางกั้นตัวตนของผู้มีความเชื่อและศรัทธาต่อศาสนาอย่างแรงกล้า เพราะมีพลังในการผลักดันให้ตนเองหยุดหรือหักดิบเลิกยาเสพติด และแม้ไม่สามารถปฏิบัติกิจทางศาสนา ด้วยเชื่อเช่นกันว่าตนเองไม่บริสุทธิ์เพียงพอ แต่ตัวตนแห่งจิตวิญญาณได้ยึดมั่นในหลักคำสอนและนำมายึดเหนี่ยวใจ และนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการเลิกยาเสพติดของพวกเขา (Dobmeier, & Reiner, 2012; Larsen, 2012; Shaw, Bayne & Lorelle, 2012) ลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ “ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา” ต่อศาสนาวัฒนธรรมมีดังนี้

1.2.1 ผู้มีความเชื่อและความศรัทธาจากความเป็นศาสนิกชนที่ดี

กระบวนการสังคมชาวพุทธจะหล่อหลอมซึมซับ ความเชื่อของศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต และกำหนดบทบาทให้กับคนในสังคมจากการสร้างบรรทัดฐานของการปฏิบัติตน ซึ่งการแสดงออกถึงการเป็นศาสนิกชนที่ดีจะได้รับการยอมรับในสังคม ด้วยความเชื่อและยึดมั่นในหลักคำสอนและประเพณีของชาวพุทธ บุคคลจะปฏิบัติตามวัฒนธรรมทางศาสนา เพราะทำให้ตระหนักถึงการมีคุณค่าและความหมายของชีวิตจากการยอมรับในสังคม ดังเช่น การอุปสมบทในศาสนาพุทธเป็นสัญลักษณ์ที่รับรู้ในสังคมของพุทธศาสนิกชนว่าเป็นการแสดงออกของการทดแทนพระคุณของพ่อแม่ หากบุคคลในสังคมยึดมั่นและปฏิบัติตามจะรับรู้ถึงความมีคุณค่าและมีความหมายของตนในฐานะลูกกตัญญู

ต่อไปนี้เป็นผู้มีความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนาที่มาจากการวางบทบาทความเป็นศาสนิกชนที่ดี ยึดมั่นในหลักคำสอนและปฏิบัติตามศาสนา สร้างพลังแห่งตนในการต่อสู้กับปัญหาและ

อุปสรรค และเติมชีวิตที่มีคุณค่าและความหมายแห่งตนในประสบการณ์ของอาสาสมัครภาคสนามผู้ใช้ยาเสพติด

1.2.1.1 ผู้หักดิบเลิกยาเสพติดเพื่อแม่ขึ้นสวรรค์

ความเชื่อความศรัทธาเกิดจากหลักคำสอนของศาสนาที่ถ่ายทอดกันมาและสั่งคมยึดถือปฏิบัติและให้คุณค่าร่วมกัน และ การยึดถือเชื่อว่าการบวชของลูกชายจะทำให้แม่ได้รับกุศลผลบุญจะส่งเสริมให้แม่ไปสู่ภพภูมิที่ดีในโลกหน้า ซึ่งบวชได้แทนสัญลักษณ์ความกตัญญูของลูก ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ แม่ลูกจะไม่ได้บวชตามประเพณีความเชื่อซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทดแทนความกตัญญูของพุทธศาสนิกชน เพราะความคาดหวังของแม่ทำให้ลูกชายมีการแสดงออกที่ต่างออกไป คือ ความเชื่อในประเพณีศาสนาคงไว้ไม่เปลี่ยนแปลงแต่คำพูดของแม่ที่ขอให้ลูกเลิกยาเสพติดแทนการบวช ทำให้อาสาสมัครภาคสนามมีความคิดสะท้อนกลับจากการรับรู้ความเชื่อในคำสอนศาสนา คำพูดของแม่ บทบาทการเป็นศาสนิกชนที่ดีและลูกที่ดี จนในที่สุดลูกได้สร้างตัวตนผู้มีศรัทธาต่อศาสนาของลูกที่ดีหักดิบเลิกยาเสพติดเพื่อแม่ขึ้นสวรรค์

เมื่อความเชื่อในบริบทศาสนาได้สร้างความมุ่งมั่นในการหักดิบเลิกยาเสพติดสามารถสะท้อนได้จากประสบการณ์ของหลิวิ เหตุการณ์เกิดขึ้นจากการตัวตนศรัทธาและความเชื่อของการเป็นศาสนิกชนที่ดีของหลิวิ นำไปขออนุญาตบวชให้แม่ลงชื่อรับรองการอุปสมบทของเขาตามบรรทัดฐานของสังคมที่กำหนดไว้ แต่หลิวิก็ต้องแปลกใจเมื่อแม่ปฏิเสธและไม่เห็นด้วยรับรองให้บวช แม่บอกกับหลิวิว่าไม่จำเป็นต้องบวชให้แม่เพื่อเกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ เพียงหลิวิเลิกยาเสพติดหรือเฮโรอีนได้แม่ก็เหมือนได้ขึ้นสวรรค์ คำของแม่ได้ทำให้หลิวิตระหนักรู้ถึงปัญหาการใช้ยาเสพติดของตนที่แม่ไม่ยอมรับในการแสดงออกถึงความกตัญญูของเขา ทำให้หลิวิย้อนกลับมามองตน ความศรัทธาเชื่อในความกตัญญูของลูกที่ดีตามคำสอนของศาสนาทำให้หลิวิตัดสินใจหักดิบ ยอมทนทรมานกับอาการขาดยาเป็นระยะเวลาประมาณ 1 อาทิตย์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากสำหรับหลิวิมาก แต่แม่จะยากลำบากเพียงใดในที่สุดประสบความสำเร็จ

“ผมหยุดและหักดิบไปเลย มันก็เจ็บได้ประมาณ 7-8 วัน ผมก็อยู่กับลูก ลูกก็เซ็ดตัวให้ แต่แกไม่รู้ว่าเป็นอะไร อนุบาล 3 กับ 6 ขวบคับ ตักข้าวให้พี่กิน”

ซึ่งในวันที่แม่หลิวิเสียชีวิต ลูกชายคนเล็กของหลิวิได้บวชให้กับย่า โดยมีหลิวิมองด้วยความดีใจเพราะความเชื่อและศรัทธาต่อศาสนาที่มีอยู่เต็มหัวใจ ลูกหลานต้องแสดงความกตัญญูคือการบวชเพื่อพ่อแม่ ซึ่งเขาตระหนักว่าทั้งเขาและลูกได้ทดแทนพระคุณแม่ของเขาแล้ว และเชื่อมั่นตามความเชื่อของศาสนาว่าสิ่งนี้จะเป็นกุศลที่ทำให้แม่ได้ไปสู่ภพภูมิที่ดี

“เคยทำเรื่องขอบวชแล้วมาบอกแม่ให้เซ็นชื่อ แม่ไม่ยอม ถามว่าทำไมให้บวช
แสบอกว่าให้เลิกยาเสพติดให้แม่ก็ขึ้นสวรรค์แล้ว ยังจำได้จนถึงทุกวันนี้ อยากจะทำให้แม่ อยากทำให้
แม่มีความสุขด้วย”

แม้จะไม่ได้บวชเพื่อทดแทนคุณแม่ที่ตั้งใจ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ตัวตนของการเป็น
พุทธศาสนิกชนที่ดีเพื่อทดแทนคุณแม่ตามคำสอนที่ยึดถือสัจธรรม ความเชื่อความศรัทธาเป็น
ตัวตนที่ต่อศาสนามีอยู่ในทุก ๆ ที่และยากที่จะเปลี่ยนแปลง แต่เป็นโยกย้ายจากสัญลักษณ์ความ
กตัญญูคือการหักดิบเลิกยาเสพติดซึ่งมาจากความต้องการของแม่โดยตรง ความเชื่อและยึดหลักคำ
สอนได้เป็นพลังผลักดันการตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของคนเป็นลูกผู้ใช้จ่ายเงินมากขึ้น ทำให้หิว
จัดวางตัวตนในตำแหน่งของลูกที่ดีสามารถเลิกยาเสพติดได้และยังคาดหวังผลักดันให้ลูกชายปฏิบัติตน
เป็นศาสนิกชนที่ดีและหลานที่ดีของย่า ด้วยการบวชอุทิศกุศลให้ย่าในวันที่ล่วงลับ

1.2.1.2 ผู้มุ่งมั่นบวชเพื่อพ่อ

สังคมศาสนาพุทธได้หล่อหลอมตัวตนผู้มีความเชื่อในการอุปสมบทเพื่อทดแทน
พ่อแม่ แต่สำหรับผู้ใช้จ่ายยาเสพติดการอุปสมบทต้องละเอียดรอบคอบและตั้งใจปฏิบัติตนอยู่ในพระวินัยเพื่อ
สร้างบุญกุศลให้กับบิดามารดา ต้องมีความเชื่อและความศรัทธาอย่างแรงกล้า และต้องใช้ความอดทน
อดกลั้นต่ออาการเสียนยาที่จะตามมา ทั้งความเชื่อความศรัทธาในหลักคำสอนของศาสนา และ
บทบาทการเป็นลูกที่ดี โดยถูกกระตุ้นจากสถานการณ์คือการเปลี่ยนศาสนาเพราะต้องการสร้าง
ครอบครัว ทำให้ณัฐย่อนมองตนเองมีความคิดต่อเหตุการณ์ ตัวตนความเชื่อความศรัทธาจึงทำงานให้
เขาวางตำแหน่งตน คือบวชทดแทนก่อนเปลี่ยนศาสนาของตน ซึ่งประสบการณ์ของณัฐต่อไปนี้แสดง
ให้เห็นถึงพลังความเชื่อและความศรัทธาที่ตั้งใจบวชให้พ่อกับแม่เพื่อเป็นลูกที่ดีแม่จะต้องเผชิญกับการ
หยุดยาช่วงเวลาหนึ่งก็ไม่สามารถขัดขวางความตั้งใจของณัฐได้

เนื่องจากแม่ของณัฐได้เสียชีวิตตั้งแต่ณัฐอายุ 5 ขวบ เขาจึงต้องย้ายจากพื้นที่
จังหวัดอื่นมาอยู่กับอาน้องชายพ่อ ณ จังหวัดสามชายแดนใต้ ซึ่งณัฐก็รับรู้มาตลอดว่าตนเองเป็น
พุทธศาสนิกชนคนหนึ่ง และเมื่อณัฐต้องแต่งงานกับคนรักที่นับถือศาสนาอิสลาม ณัฐเลือกปฏิบัติตาม
กรอบประเพณีของศาสนาอิสลามให้เกียรติภรรยาตัดสินใจเปลี่ยนศาสนานับถือศาสนาอิสลาม
ตามที่ศาสนาอิสลามที่บัญญัติไว้ แต่ด้วยณัฐยังมีความเชื่อและความศรัทธาในศาสนาพุทธที่ตนเองเคย
นับถือสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ก่อนเปลี่ยนศาสนาไปนับถือศาสนาอิสลาม ณัฐตัดสินใจบวชให้พ่อ
เพื่อทดแทนคุณและเพื่อเป็นพระราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งเสด็จ
สวรรคตในช่วงเวลานั้น โดยณัฐตัดสินใจบวชในระยะสั้น ๆ ประมาณ 5 วัน

“ไม่กี่ปีนี่เอง ตอนนั้นบวชให้ในหลวงด้วยครับ บวชให้พ่อก่อนจะเข้าอิสลาม แต่งงาน พ่อก็บอกว่าไม่ว่าจะนับถือศาสนาไหนก็ขอให้ตั้งใจและอยู่ให้เรียบร้อยก็พอ แต่บวชไม่นาน”

ซึ่งฉันต้องต่อสู้กับใจตนเอง เพราะในขณะนั้นฉันเป็นผู้ใช้ยาเสพติดที่รับการบำบัดเมธาโดน เมื่อไม่ได้กินเมธาโดนก็จะมีอาการเสียนยาเช่นเดียวกับการติดเฮโรอีน แต่ในขณะที่บวชห่มผ้าเหลืองด้วยความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่ต้องการสร้างกุศลให้พ่อแม่ และความภักดีที่มีต่อในหลวงรัชกาลที่เก้า ฉันจึงสามารถเอาชนะใจตนเองได้โดยไม่ต้องยาเสพติดแม้แต่หย่อม ภายหลังจากการสักฉันได้กลับมารับเมธาโดนและทำงานอาสาสมัครภาคสนามตามเดิม

“ตอนบวชไม่ใช่ยาเลยครับ หักดิบเลยคับ แต่ก็ไหวครับ แต่กลับมาก็กินเมธาโดนอีกเพราะนอนไม่หลับครับ

ในประสบการณ์ของฉันก็ทำได้ดีตามตั้งใจที่จะสร้างกุศลให้พ่อแม่และในหลวงรัชกาลที่ 9 การตระหนักรู้ในคำสอน บทบาทการเป็นศาสนชนที่ดี การเป็นลูกที่ดี ทำให้ฉันคิดและสร้างตัวตนแสดงออกตามความเชื่อในศาสนาปฏิบัติตามศาสนา (Dobmeier, & Reiner, 2012; Larsen, 2012; Shaw, Bayne & Lorelle, 2012) ซึ่งแม้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เช่น การย้ายถิ่นฐาน การแต่งงานกับคนต่างศาสนา หรือการเป็นผู้ใช้ยาเสพติด ตัวตนการเป็นพุทธศาสนิกชนก็ยังดำรงอยู่และมีพลังแสดงออกเด่นชัด เมื่อถูกกระตุ้นในการสวมบทบาทที่เกี่ยวพันกับรากเหง้า เช่น การเป็นลูกที่ดีที่ปฏิบัติตามแนวทางศาสนา ยืนหยัดอดทนอยู่กับการปฏิบัติกรรมตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เพื่อให้พ่อแม่มีความยินดี ซึ่งได้สร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจของผู้สวมบทบาทเช่นกัน (King, & Koenig, 2009)

1.2.2 ผู้มีความเชื่อและความศรัทธาจากประสบการณ์ด้านความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา

ความเชื่อศรัทธาต่อศาสนาที่ปลูกฝังมาตั้งแต่เกิด เมื่อเผชิญปัญหาทางออกไม่ได้จึงปฏิบัติตามความเชื่อที่มีต่อศาสนาสวดภาวนาแล้วมีความสมหวังดังตั้งใจ ทำให้บุคคลมีความเชื่อและศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนามากขึ้น ศาสนาจึงไม่ได้เป็นเพียงสิ่งเคารพศรัทธาหรือมีหลักคำสอนเป็นแนวทางการปฏิบัติในชีวิตเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งพลังงานสร้างความหวังต่อผู้ชีวิตประสบความทุกข์ การภาวนาสวดมนต์อ้อนวอนร้องขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือปฏิบัติศาสนากิจสามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจได้เป็นอย่างดี เมื่อเผชิญกับความผิดหวังในชีวิต การขอพรจากความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาจะทำให้บุคคลเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความหวังและกำลังใจ

1.2.2.1 ผู้มีประสบการณ์ด้านความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา

ผู้ใช้ยาเสพติดผู้มีความเชื่อและศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา และรับรู้บทบาทการเป็นศาสนิกชนที่ดี การคิดย้อนกลับต่อตัวเองแสดงตัวตนของผู้มีจิตวิญญาณในลักษณะผู้สวดมนต์ภาวนา ผู้มีความหวัง และมีกำลังใจ ในการต่อสู้กับสถานการณ์ชีวิตที่ยากลำบากของผู้ใช้ยาเสพติดที่ชื่อว่า “อะมีม” ซึ่งได้สะท้อนประสบการณ์ของการเป็นผู้มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา ที่เขานับถือ เพราะในช่วงขณะชีวิตต้องเผชิญกับความล้มเหลวในชีวิต อะมีมได้ใช้ศาสนาเป็นที่พึ่ง โดยการสวดภาวนาขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอุปถัมภ์สิ่งที่เขาต้องการ และปฏิบัติได้เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่ขอกลายเป็นจริง ทำให้เขามีความเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนามากขึ้น

“วันนั้นหน่ะผมขอรถยนต์นะ ผมลองขอ มันได้จริง ไอ้โหดหลายครั้งแล้วที่ผมได้กับตัวเองนะ บอกคนอื่นเขาไม่เชื่อ แต่เราเจอกับตัวเราเองแล้วเราเชื่อ”

มุมมองที่อะมีมต่อศาสนา คือสิ่งที่มีความหมายและทำให้เขาารู้สึกชีวิตมีคุณค่า ทั้งหลักคำสอนและการปฏิบัติศาสนากิจและได้รับสิ่งดี ๆ ทำให้อะมีมย้อนมองตนเองและแสดงออกมา สวมบทบาทของผู้มีความศรัทธา มีความหวังในการเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคในชีวิตด้วยความอดทน เพราะเชื่อว่าชีวิตกำลังถูกทดสอบด้วยพระเจ้า อะมีมกับเพื่อนทดลองกินน้ำต้มใบกระท่อมแทนการใช้ยาเสพติดและเมธาโดน เนื่องจากหาได้ง่ายราคาไม่แพง ทำได้ง่ายและลดฤทธิ์หรืออาการเสียนยาได้ดี ซึ่งเป็นวิธีการที่เคยทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดหลายคนเลิกเสพยาเฮโรอีนได้ ซึ่งหากอะมีมสามารถเลิกยาเสพติดได้ อะมีมเชื่อว่าจะทำให้เขามีสติเพื่อใกล้ชิดพระเจ้าได้มากขึ้น แม้กระท่อมจะต้องห้ามตามหลักศาสนา เช่นเดียวกับเฮโรอีนหรือกัญชา แต่อะมีมก็เชื่อว่าจะทำให้เขาเลิกยาเสพติดได้ดีกว่าเมธาโดนที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเขา

“สมมติว่าเราต้องเอาชนะตรงนั้นให้ได้ เราต้องการจะเลิกยาเสพติดเราก็ทำให้เห็น เราก็ต้องมีความพยายามแล้วท่านถึงจะให้สิ่งที่เราต้องการ ไม่ใช่เราอยากขอเงินขอรถอย่างนี้อยู่ ๆ มันเป็นไปได้ เราก็ต้องพยายามหาทำงานอะไรบางอย่างนี้ถึงจะให้มา และยาที่อยู่ในร่างกายคือช่วงที่เมาเียงพี ช่วงที่เราเคลิ้ม ช่วงนั้นเราไปใกล้ชิดพระเจ้าไม่ได้เลยนะ เพราะมันจะอ่านบทขอพรอะไรไม่ได้ แล้วตอนละหมาดมันก็จะหลับ มันไม่ได้”

นอกจากนั้นอะมีมจะขอพรให้พระเจ้าช่วยเหลือเขาในตอนที่เจอปัญหาอุปสรรคในชีวิตเช่น อุปสรรคในการทำงาน ความเชื่อศรัทธาทำให้ศาสนาเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวใจของอะมีมให้สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของตนเองได้ เช่น หากเพื่อนสมาชิกไม่เข้าใจในเจตนาการทำงานของเขาจะขอให้พระเจ้าช่วยเหลือเปลี่ยนจิตใจของคนเหล่านั้น

“เราก็มองว่าสักวันมันคงจะดีกว่านี้ สักวันเขาจะเข้าใจ ตอนนีให้พระเจ้ารอบ
ประโลมจิตใจเขาให้เปิดรับสิ่งดี ๆ เข้ามาใจในเขา”

เรื่องราวของอะมิมีสะท้อนให้เห็นว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับผู้ใช้ยา
เสพติดในด้านของความศักดิ์สิทธิ์ได้สร้างตัวตนจิตวิญญาณในลักษณะของการอยู่อย่างมีความหวัง มี
พลังอดทนต่อสถานการณ์ปัญหาได้อย่างมั่นคง เป็นแรงบันดาลใจในการเลิกยาเสพติด แต่ไม่ได้มี
ลักษณะของตัวตนผู้มีความอดทนในการยับยั้งชั่งใจ หักห้ามใจไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรืออบายมุข
ดังหลักคำสอนของศาสนาซึ่งบัญญัติข้อห้ามไว้ ดังนั้นการใช้ศาสนากับการบำบัดเลิกยาเสพติด การ
ออกแบบเพื่อให้ผู้ใช้ยาเสพติดกลัวบาปละเว้นอบายมุข ประพฤติตามกรอบดีงาม กับการนำหลักคำ
สอนของศาสนาเป็นแรงบันดาลใจสร้างความหวังและกำลังใจ เป็นองค์ความรู้ที่น่าสนใจและควร
ศึกษาเพิ่มเติม

1.3 การทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพื่อผู้ใช้ยาเสพติด

การทำงานอาสาสมัครภาคสนามในการช่วยเหลือผู้ใช้ยาเสพติด นอกเหนือจากรายได้
หรือค่าตอบแทนที่อาสาสมัครภาคสนามได้รับ การที่อาสาสมัครภาคสนามมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ยาเสพติด
ในบทบาทของอาสาสมัครภาคสนามผู้มีหน้าที่นำความรู้ที่เป็นประโยชน์และอุปกรณ์สะอาดให้กับ
ผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน คอยช่วยเหลือส่งต่อผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชนให้การตรวจคัดกรองรักษา การ
ติดตามให้คำปรึกษาผู้ใช้ยาเสพติดที่ติดเชื้อเอชไอวีหรือไวรัสตับอักเสบบีหรือซี เหล่านี้ล้วนเป็นงานที่
ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น และสังคมมักยกย่องยอมรับคนที่ทำงานเพื่อสังคมและผู้มีศักยภาพ เมื่อ
อาสาสมัครภาคสนามได้ย้อนกลับมาคิดมองตนเอง ตระหนักถึงงานอาสาสมัครภาคสนามช่วยพัฒนา
คุณภาพชีวิตและศักยภาพแห่งตนทำให้ตนเองมีความรู้มีความเข้าใจต่อการใช้ยาเสพติดของตนทั้งเรื่อง
การดูแลสุขภาพ มุมมองของสังคม และความรู้กฎหมายและการช่วยเหลือเพื่อน ๆ ที่ใช้ยาเสพติดใน
ชุมชน และเมื่อได้ช่วยเหลือเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดมีชีวิตที่ดีมากขึ้น เพื่อนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง
สังคมครอบครัวเปิดใจยอมรับเพื่อนมากขึ้น โดยอาสาสมัครภาคสนามมีส่วนสำคัญในการผลักดัน
นอกจากนั้นการที่อาสาสมัครภาคสนามมองเห็นว่างานอาสาสมัครสมัครได้ช่วยลดความผิดพลาดใน
อดีต จากการทำลายครอบครัวตนและผู้อื่นเพราะการติดยาและค้ายาเสพติดทำให้ความรู้สึกผิดสะสม
อยู่ในกันบั้งของพวกเขาเมื่อได้ทำงานอาสาสมัครภาคสนามจึงได้เหมือนเห็นตัวตนใหม่ ความดีงามที่มี
อยู่ในตนเอง เพราะตนเองได้ทำความดีตามความคาดหวังของสังคมทั่วไป การกระทำของอาสาสมัคร
ภาคสนามกับเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดในบริบทการทำงาน ได้ทำอาสาสมัครภาคสนามได้คิดสะท้อนกลับ
สร้างตัวตนผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิตและแสดงออกด้วยความรับผิดชอบทำงานด้วยความเต็ม
ใจ

ซึ่งจากการศึกษาพบตัวตนผู้มีจิตวิญญาณที่สะท้อนจากพื้นที่ประสบการณ์งาน อาสาสมัครภาคสนาม คือ ผู้ตระหนักรู้และพัฒนาศักยภาพแห่งตนในงานอาสา ผู้ทำงานอาสาเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม และผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายในงานอาสา (มณฑล สรไกรกิติกุล และสุนันทา เสี่ยงไทย, 2556) ดังนี้

1.3.1 ผู้มีคุณค่าจากการพัฒนาศักยภาพแห่งตนในงานอาสา

ด้วยบริบทงานอาสาสมัครภาคสนามมีความสัมพันธ์กับชีวิตและตัวตนของ อาสาสมัครภาคสนามโดยตรง เพราะอาสาสมัครภาคสนามคือผู้ใช้ยาเสพติดคนหนึ่ง ดังนั้นการทำงาน ที่อยู่กับชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดจึงเหมือนอยู่กับตนเอง จะทำให้อาสาสมัครภาคสนามสวมบทบาท ผู้ ตระหนักรู้ในงาน และพัฒนาศักยภาพตน คือมีลักษณะอาสาสมัครภาคสนาม ผู้ใส่ใจสังเกตการทำงาน ของตนเอง มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาพัฒนาศักยภาพตนตลอดเวลา

การรับรู้ว่าตนเองเป็นผู้ใช้ยาเสพติดคนหนึ่งและต้องมาทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ช่วยเหลือเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดด้วยกัน การมองเห็นวิถีชีวิตการใช้ยาเสพติดของเพื่อนในชุมชนได้เป็นดัง กระจกสะท้อนให้อาสาสมัครภาคสนามเห็นตนเองเช่นกัน เมื่อมองตนจึงเกิดความเข้าใจใน ตนเองโดยเฉพาะวังวนคนใช้ยาเสพติดทำให้อาสาสมัครภาคสนามย้อนกลับมามองตนด้วยมีทัศนคติต่อ โลกเปิดกว้าง โดยเฉพาะการนำองค์ความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดที่ตนเอง ได้รับไปพร้อมกับผู้ใช้ยาเสพติดมาใช้กับตนเองตระหนักและให้ความสำคัญดูแลเรื่องสุขภาพมากกว่า ในอดีตที่ละเลยมาตลอด และการถูกคาดหวังจากเจ้าหน้าที่ให้สามารถทำงานช่วยเหลือเพื่อนในชุมชน ให้มากที่สุด ทำให้อาสาสมัครภาคสนามรู้สึกท้าทายในการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเป็นที่ยอมรับใน บทบาทของอาสาสมัครภาคสนาม เมื่อคิดสะท้อนกลับมาจึงตระหนักรู้ว่างานอาสาสมัครภาคสนาม เป็นงานที่มีคุณค่าและความหมาย จึงพยายามทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพื่อช่วยเหลือเพื่อนและ พัฒนาตนเองเรื่อยมา

ตัวอย่างของณัฐสะท้อนปรากฏการณ์ข้างต้นได้ดังนี้ เมื่อณัฐเข้ามาเป็นสมาชิกของ มูลนิธิเพื่อเพื่อนเราได้ไม่นาน ก็ถูกชักชวนให้เข้ามาทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนาม เพราะชุมชนที่ณัฐ อาศัยอยู่ กำลังขาดอาสาสมัครภาคสนามในพื้นที่ ซึ่งณัฐก็มีความสนใจอย่างมาก เพราะนอกจากเรื่อง รายได้ที่ชัดเจนมั่นคงมากขึ้น ณัฐค้นพบว่าการทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนาม เต็มไปด้วยเรื่องท้าทาย กระตุ้นการพัฒนาศักยภาพของณัฐมาก เพราะการมาสัมผัสชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดหลายคน จุดแรกคือทำ ให้ณัฐได้เห็นตัวเองที่อดีตเคยเป็นผู้ใช้ยาเสพติดคนหนึ่ง

“ทำแล้วมันมองเห็นตัวเรา คือพอเห็นเพื่อนเล่นเรามองเห็นตัวเราในอดีต”

โดยเฉพาะการมีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดในด้านต่าง ๆ ทำให้ฉันรู้รับรู้งานอาสาสมัครภาคสนามเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรง เพราะการใช้ยาเสพติดในอดีตทำให้ฉันมีปัญหาสุขภาพ ป่วยเป็นไวรัสตับอักเสบบี ซึ่งการทำงานด้านสุขภาพกับกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดในพื้นที่ทำให้ฉันได้เรียนรู้วิธีการดูแลตัวเองควบคู่ไปด้วย

“เราได้อุดูแลสุขภาพได้ไปตรวจสุขภาพด้วย เราได้ความรู้ที่จะใช้กับเพื่อน เราก็ได้มาใช้กับตัวเองด้วย และสิ่งสำคัญได้ดูแลตัวเองมากขึ้น ได้รู้เรื่องติดต่อจากที่เราไม่มีความรู้เลยเราก็ได้ความรู้มากขึ้น เพื่อนได้ความรู้เราก็ได้ ความรู้เหมือนกัน”

ซึ่งในการทำงานอาสาสมัครภาคสนามการสื่อสารเข้าถึงใจเพื่อนเป็นเรื่องที่ทำทายน้อยมาก เพราะเป็นจุดสำคัญในการทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดสมัครใจมารับบริการการตรวจเลือด ซึ่งฉันมีความกระตือรือร้นที่จะพยายามทำให้สำเร็จมาตลอด พยายามศึกษาเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ฉันสามารถทำงานได้เต็มศักยภาพมากขึ้น เหตุการณ์ที่สะท้อนได้ดีคือ กิจกรรมการเข้าร่วมกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งทำให้ฉันได้ค้นพบเทคนิควิธีการที่ช่วยในการทำงานของตนเองได้ จึงตั้งใจเรียนรู้และประยุกต์ใช้ทันที ซึ่งแม้ฉันมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ก็ไม่ยอมแพ้พยายามหาทางเข้าร่วมจนครบทุกขั้นตอน สะท้อนถึงพลังในการใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี

“ วันนั้นไปเสียค่าปรับที่ไปชนสุนัขเขาเสียชีวิต แล้วก็มีการเสียเล็กน้อยกับเจ้าของสุนัข ก็คือขึ้นโรงขึ้นพัก พลัดโอกาสไปในวันแรก วันถัดมาวันเสาร์ก็เจอพี่แ่งครั้งแรก พอได้รับเอกสารที่พี่แ่ง ผมไม่เคยได้เรียนรู้แบบนี้มาก่อน ตอนอ่านหัวข้อแล้วมันแตกต่างจากที่ผมเคยสัมผัสมากก็เริ่มจะสนใจในจุดนี้แล้ว เพราะอุปสรรคในการทำงานส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสาร โดยเราไม่สามารถจะสื่อสารให้เพื่อนเข้าใจในตัวเรา ผลพวงที่ตามมาก็คือการทำงานของผมมันช้าลง ช้าลงเพราะความยาก แต่พอเรามีรูปแบบใหม่ในการทำงาน มาเจอกับพี่แ่งวันแรกคือวันเสาร์ วันอาทิตย์แล้วก็นำไปใช้เลย ก็ โอเค ครับ”

การที่บุคคลรับรู้ว่าคุณเองกำลังมีบทบาทหน้าที่อะไร เช่นงาน อาสาสมัครภาคสนาม และเมื่อทบทวนงานและทบทวนตนเองพบว่ามีความสอดคล้องกัน คือ การดูแลผู้ใช้ยาเสพติดสอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเองซึ่งตัวเขาก็คือผู้ใช้ยาเสพติด ทำให้อาสาสมัครภาคสนามรับรู้ว่าจะงานนี้มีความหมาย อีกทั้งกระบวนการสังคมในการทำงานได้เสริมศักยภาพแก่ตัวเขา ทั้งองค์ความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด เมื่อย้อนกลับมามองตนเองเป็นผู้มีศักยภาพทำให้รู้สึกมีคุณค่า มีกำลังใจทำงานที่

เห็นตนเองมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น จึงวางตำแหน่งแห่งต้นเรียนรู้งานเพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างการยอมรับเรื่อยมา

1.3.2 ผู้มีคุณค่าจากการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมในงานอาสา

โดยทั่วไปผู้ที่ทำงานเพื่อผู้อื่นหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นจะได้รับการยกย่อง งานอาสาสมัครภาคสนามเป็นการทำงานเพื่อสังคมอย่างแท้จริงเพราะส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเสพติดให้ดีขึ้น ปกป้องปัญหาการรุกรานของผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวีเป็นต้น เมื่อบุคคลทำหน้าที่ดังกล่าวและย้อนกลับมาที่ตนเอง ความคิดที่มีต่อตนเองคือการรับรู้จะถึงความมีประโยชน์ของตนเองจึงสวบบทบาทมีคุณค่าและมีความหมายของชีวิต คือความรู้สึกภูมิใจกับตนเอง ทำให้มีพลังความมุ่งมั่นทำงานเพื่อสังคมต่อไป ซึ่งจากบทบาทงานอาสาสมัครภาคสนามที่มุ่งเน้นช่วยเหลือผู้สูงอายุเสพติด ให้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี ปรากฏการณ์การสร้างตัวตน “ผู้มีคุณค่าจากการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมในงานอาสา” สะท้อนได้จากเรื่องราวของชากริ”

แม้การทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนามของชากริจะเริ่มต้นด้วยความไม่มั่นใจ อ่านเขียนก็ไม่ถนัด เพราะเรียนมาน้อยและเป็นเพียงชาวประมงคนหนึ่ง แต่การได้เข้ามาทำงานเป็นอาสาสมัครภาคสนาม เป็นโอกาสให้โอกาสชากริได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้สูงอายุเสพติดในชุมชน ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้กับตัวชากริเรื่อยมา ตัวอย่างของการช่วยเหลือเพื่อนของชากริที่ได้สร้างตัวตนผู้มีคุณค่าสำหรับชากริมาก คือการช่วยเหลือผู้สูงอายุเสพติดสูงวัย อายุ 64 ปี คนหนึ่ง

ในวันหนึ่งชายสูงวัย ผู้ซึ่งใช้ยามา ตั้งแต่อายุ 13 ปี เข้ามาสอบถามพูดคุยกับชากริเกี่ยวกับการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม แต่ชายสูงวัยไม่เชื่อว่าจะมีที่ช่วยเหลือผู้สูงอายุเสพติดในชุมชน ชากริจึงชวนแกลมาเข้าทำกิจกรรมกลุ่มสองสามครั้ง ชายสูงวัยเห็นถึงความดีของชากริ ในการพยายามช่วยเหลือผู้สูงอายุเสพติดเข้าบำบัดด้วยตนเอง จึงเกิดความไว้วางใจ ยอมที่จะไปตรวจเลือด เพื่อคัดกรองการรักษา แต่ชายสูงวัยไม่มีบัตรประชาชน เพราะเคยเป็นอดีตเป็นผู้ขายยา ถูกจับบ่อยจึงต้องไปอาศัยอยู่พื้นที่บริเวณชายแดน เพิ่งมาอยู่ในชุมชนไม่นาน ชากริจึงช่วยเหลือพาชายสูงวัยทำบัตรประชาชนเป็นลำดับแรก จากนั้นก็พาไปตรวจเลือดก่อนเข้ารับเมธาโดนที่ศูนย์บำบัด ซึ่งชายสูงวัยสงสัยทำไมต้องตรวจเลือด ชากริก็จะพยายามอธิบายเรื่องการติดเชื้อเอชไอวี หากติดเชื้อจะได้รักษา ซึ่งพอพูดคุยชากริก็รู้ว่าชายสูงวัยมีพฤติกรรมเสี่ยงเพราะไม่ใช้ถุงยาง และใช้เข็มร่วมกับคนอื่น จึงพยายามจูงใจให้ตรวจเลือด เพื่อจะได้รักษาหากพบว่าติดเชื้อเอชไอวี และเมื่อผลการตรวจเลือดปรากฏว่า ผู้สูงวัยมีผลเลือดเป็นบวกคือติดเชื้อเอชไอวี และเข้าสู่ระบบการรักษาบำบัด และเข้ารับการรักษาบำบัดเมธาโดนตามตั้งใจ ชากริได้ช่วยชายสูงวัย วางแผนการเดินทางเพื่อมาบำบัดรับเมธาโดน และคอยติดตามการบำบัดชายสูงวัยอย่างต่อเนื่อง เมื่อชายสูงวัยได้กินยาในวันแรกก็รู้สึกว่ามันนอนหลับง่ายขึ้น จึงรีบมาบอกเล่ากับชากริถึงผลของเมธาโดน ที่ช่วยให้หลับง่ายขึ้นและทานข้าวได้ ทำให้ชากริรู้สึกยินดีไปด้วย

“วันแรกแกกินได้ แกมาที่บ้านประมาณสามทุ่มมาขอใจดำแบบซึ่งเลยพี แกบอก
ว่าได้กินวันแรกมันเหมือนกับวันแรกที่ได้กินไม่ได้ใช้อะไรเลย แกบอกว่านอนหลับสบาย ได้กินข้าว
อะไร”

ต่อมาระหว่างบำบัด ชายสูงวัยมีปัญหาจากการบำบัดเกิดอุบัติเหตุล้มรถเพราะเมธา
โดนที่ ได้รับมีระดับเข้มข้นจนเกินไป ชากิริพยายามแก้ปัญหาประสานเจ้าหน้าที่ศูนย์ แต่ด้วยระเบียบ
จึงไม่สามารถทำได้ ชายสูงวัยจึงต้องพยายามลดด้วยตนเอง ซึ่งชากิริก็อยู่เคียงข้างคอยถามไถ่ด้วยความ
ห่วงใยเสมอ จนที่สุดชายสูงวัยไม่มีอาการเสียนไม่ต้องกินเมธาโดนหรือใช้เฮโรอิน ชากิริรู้สึกดีใจ
และประทับใจที่ตัวเองได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ชายสูงวัยประสบความสำเร็จในการเลิกยาเสพติด
จนมีชีวิตที่ดีได้ ชากิริเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นด้วยความภาคภูมิใจ ที่เขาได้มีส่วนสำคัญที่ทำให้ชายสูงวัย
สามารถเลิกยาเสพติดได้

“ภูมิใจ รู้สึกประทับใจ เหมือนชากิริเอารถมอเตอร์ไซด์เก่ามาซ่อมให้ใช้ได้อีกครั้ง”

เหตุการณ์ของชายสูงวัยยังอยู่ในใจเสมอมา และเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นน้ำหล่อ
เลี้ยงสร้างความรักความมั่นคงในงานอาสาสมัครภาคสนามกับชากิริ อาสาสมัครภาคสนามผู้ทำงาน
อาสาสมัครภาคสนามมาทั้งสิ้นเป็นระยะเวลา 6 ปี ซึ่งเป็นประสบการณ์ทำงานที่ยาวนานที่สุดของ
อาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิปัจจุบัน และการทำงานที่ยาวนานเช่นนี้ ทั้งที่เป็นงานที่มีอุปสรรค
ปัญหามากมาย แต่ความรู้สึกมีคุณค่าจากงานมีอยู่เต็มเปี่ยมจนกลายเป็นความรักและความผูกพัน
ทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพื่อเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการมีชีวิตของเขา

1.3.3 ผู้มีคุณค่าจากการทำงานที่เพิ่มคุณค่าชีวิต

อาสาสมัครภาคสนามผู้มีมุมมองรับรู้ในตนเอง เป็นผู้ไม่มีตัวตน ไม่มีความหมาย
อาจทำสิ่งที่ผิดพลาดมาในอดีต จากการทำลายครอบครัวเพราะใช้ยาเสพติดจนขาดสติ การทำลาย
ชีวิตผู้อื่นจากการเป็นผู้ค้ายาเสพติด การกระทำในอดีตเหล่านี้เป็นตราประทับที่เกาะกินภายในจิตใจ และ
เมื่อมองย้อนกลับมาที่ตน เห็นตนผู้ล้มเหลวและคนไม่ดีของสังคม ทำให้พวกเขาอับอายไม่มั่นใจในการ
ใช้ชีวิตกับสังคมอื่นที่ไม่ใช่คนใช้ยาเสพติด แต่เมื่อได้มาทำงานในบทบาทอาสาสมัครภาคสนาม ที่มี
บทบาททำเพื่อสังคมช่วยเหลือเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน เมื่อทำตามหน้าที่และบทบาทที่ได้รับ ผล
สะท้อนกลับในสังคมผู้ใช้ยาเสพติดต่างขอบคุณที่มากทำเพื่อพวกเขา ทำให้อาสาสมัครภาคสนามมอง
ย้อนกลับมาที่ตน เห็นตนคนใหม่ คนที่สามารถทำความดีเพื่อสังคมได้เช่นกัน การคิดสะท้อนกลับต่อ

ตนเองเช่นนี้นำมาสู่การสวมบทบาทของผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิต ภูมิใจในการทำงาน อาสาสมัครภาคสนามของตน

ตัวอย่างที่สะท้อนปรากฏการณ์การสร้างตัวตนผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของงานอาสาสมัครภาคสนาม คือประสบการณ์ชีวิตของฮะมีมและณัฐ คือตัวแทนของชีวิตที่การทำงานอาสาสมัครภาคสนามทำให้ชีวิตเขามีคุณค่ามากขึ้น

หลังจากเจอ ฮะมีมต้องพบกับชีวิตวิกฤตครอบครัวแตกแยก คุณค่าแห่งตนลดลง ภาพที่มองเห็นคือคนใจสลาย ครอบครัวพังทลาย คนติดยาไม่มีเงิน แต่การทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนาม นำข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ แจกเข็มอุปกรณ์สะอาด ส่งต่อดูแลผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน ไปยังโรงพยาบาลและสถานบำบัด การได้ยินเสียงขอบคุณ ได้ฟังข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทำให้คิดว่าชีวิตมีคุณค่า การทำเพื่อผู้ใช้ยาเสพติดเป็นสิ่งที่ดี ๆ จึงมองย้อนกลับมาที่ตัวเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีกำลังใจ มีพลังในการเดินหน้าใช้ชีวิต ทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพื่อผู้อื่นเพื่อบำบัดตัวเองไปด้วย

“ก่อนหน้านั้นตอนที่ครอบครัวเราแตกแยก หัวใจเรามันก็สลายก็เลยประชดชีวิตไปเล่นยา แล้วพอได้มาทำงานตรงนี้ได้มาช่วยคนทำให้รู้ว่าเรามีความหมายต่อคนอื่น เวลาเพื่อน ๆ มาเจอเราได้ให้ความรู้เขาก็เป็นการบำบัดภายในตัวเราไปด้วย เราช่วยคนอื่นก็เหมือนเราก็ช่วยตัวเองไปด้วยครับพี่”

แม้ทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพียงสองเดือนฮะมีมก็ลงพื้นที่ทำงานกับผู้ใช้ยาเสพติด แจกเข็มและอุปกรณ์สะอาด จัดกิจกรรมกลุ่มโดยมีอาสาสมัครภาคสนามรุ่นพี่คอยสนับสนุน ทำให้มีผู้ใช้ยาเสพติดเริ่มเข้ามาปรึกษาหาฮะมีมมากขึ้น และมาร่วมกับกิจกรรมของมูลนิธิมากขึ้น เช่น กิจกรรมกลุ่มชุมชน ที่ฮะมีมเป็นคนประสานงานและมีชากรและเจ้าหน้าที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ในกลุ่มชุมชน คำชมของเพื่อนสมาชิกในชุมชนทำให้ฮะมีมมีรู้สึกดีมีกำลังใจในการทำงาน

“ได้ยินมาครับ เขาก็ชมต่อหน้าก็อยู่กันหลาย ๆ คน แล้ววันที่ผมไปทำกลุ่มกับเขา วันนั้นที่ผมไปทำกลุ่ม เราก็เลี้ยงน้ำเลี้ยงอะไรเขา เขาก็บอกเออนานแล้วที่ไม่ได้มาแบบนี้ ไปแจกเข็มเขา มีสมัครสมาชิกกันเยอะปกติ 10 กว่า ครั้งนี้ได้เกือบ 20 คน”

อีกตัวอย่างประสบการณ์ คือ เรื่องราวของณัฐ การทำงานช่วยเหลือชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด ได้รับความรู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ใช้ยาเสพติด ทำให้อาสาสมัครภาคสนามย้อนคิดถึงชีวิตที่ใช้จ่ายที่ผ่านมา สวมบทบาทเป็นผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายในงานอาสาสมัครภาคสนาม ณ ปัจจุบัน

เพราะงานอาสาสมัครภาคสนามเป็นเหมือนในการโอกาสแก้ไขและปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น ทำสิ่งดีชดเชยอดีตที่ผ่านมา

ชีวิตณัฐอดีตเป็นทั้งผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด ปัจจุบันเขาป่วยเป็นไวรัสตับอักเสบบี จากการใช้ยาเสพติด ต้องบำบัดรับเมธาโดนเพราะช่วยรักษาอาการนอนไม่หลับจากการใช้ยาเสพติด การมองย้อนกลับไปตั้งแต่เข้าสู่ชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดของตนเอง คิดว่าเป็นชีวิตที่ผิดพลาดที่รับรู้อยู่ในใจ เมื่อมาทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ที่ตอนแรกคิดเพียงว่าเป็นงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเขาและเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง แต่พอได้สัมผัสกับงานมากขึ้น การเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ยาเสพติด ทำให้ณัฐเห็นชีวิตที่ผ่านมาของตนเอง การได้ช่วยผู้อื่นเหมือนณัฐได้ชดเชยตนเอง จากการที่เคยขยายยาให้ผู้อื่น วันนีกลายเป็นผู้ปกป้องดูแล เป็นการทำความดีที่ทำให้ณัฐรู้สึกภาคภูมิใจ

“ทำแล้วมันมองเห็นตัวเรา คือพอเห็นเพื่อนเล่นเรามองเห็นตัวเราในอดีต ก็รู้สึกว่าจะทำงาน มันได้ช่วยเหลือเพื่อนอย่างที่เราเคยเป็น เราก็ได้ช่วยเหลือเพื่อนบ้าง เพราะตอนนี้เราก็อายุเยอะแล้ว ทำไม่ได้มาเยอะ อยากทำดีบ้างแม้จะเล็ก ๆ น้อย ๆ พอได้ทำสักคนให้ดี ก็รู้สึกภาคภูมิใจ”

อาสาสมัครภาคสนามคือผู้ใช้ยาเสพติดคนหนึ่ง ชีวิตต้องเผชิญสถานการณ์ปัญหาทั้งเป็นผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดหรือการประชดชีวิตโดยการใช้ยาเสพติด การทำงานช่วยเหลือผู้อื่นจึงทำให้เติมความมีคุณค่าแห่งตน นอกจากนั้นงานอาสาสมัครภาคสนาม ผู้ใช้ยาเสพติดที่ต้องดูแลคือเพื่อนและญาติพี่น้องในชุมชน

สรุปจากปรากฏการณ์การสร้างตัวอาสาสมัครภาคสนาม จากบริบทสังคมการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม เป็นความคาดหวังของสังคมในการให้อาสาสมัครภาคสนามรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ และสังคมทั่วไปมีการยกย่องผู้ทำงานอย่างมีศักยภาพ ทำประโยชน์เพื่อสังคม เมื่ออาสาสมัครภาคสนามได้ทำงานของตนตามบทบาทที่ได้รับได้เห็นว่างานทำให้เขาได้ความรู้ ได้รับการยกย่องยอมรับ ได้รับโอกาสทำเพื่อผู้อื่น ความคิดสะท้อนกลับมาคิดว่าตนเองเป็นผู้มีคุณค่าและมีความหมายของชีวิตแสดงออกด้วยการมุ่งมั่นทำงานรับผิดชอบหน้าที่ของตนเต็มกำลัง ภูมิใจที่ได้ทำงานอาสาสมัครภาคสนามของตน ตระหนักรู้ในด้านดีงามของตนทำให้มั่นใจในการใช้ชีวิตในสังคมมากขึ้น

ชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนามทำให้เห็นชีวิตของผู้ถูกตีตราในสังคม คุณค่าแห่งตนจะถูกบั่นทอนด้วยความคาดหวังและค่านิยมสังคม เมื่อไม่ได้อยู่กรอบที่สังคมกำหนด บุคคลจึงถูกกีดกันและถูกประณามไม่มีที่ยืนหรือมีเสียงในชุมชนสังคม ทำให้ตัวตนผู้มีความค่าแห่งตนค่อย ๆ ถูกทำลาย แทนที่ด้วยผู้ไม่มีคุณค่าและเป็นปัญหาสังคมทำให้พลังในการใช้ชีวิตที่เือดแห้งไม่ภูมิใจในความ เป็นตนเองคอยหลบหนีและหลีกเลี่ยงสังคม ในกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดก็เกาะกลุ่มอยู่รวมกันเพราะไม่

ปลอดภัยในการเปิดเผยตนและเปิดรับโลกภายนอก ดังนั้นงานอาสาสมัครภาคสนาม จึงเป็นลักษณะสร้างตัวตนใหม่ให้กับผู้ใช้ยาเสพติดในการกลับมาองตนและสร้างตัวตนด้านคุณค่าและความหมายชีวิตให้ปรากฏเด่นชัดมากขึ้น

ประเด็นหลักที่ 2 ผลการปลูกจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม จากประสบการณ์การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

ในการเข้ารับการโค้ชเชิงจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามถูกคาดหวังให้เป็นผู้เรียนรู้ตามกรอบแผนกิจกรรมที่วางไว้ของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นกระบวนการผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Corey, 2008) ทั้งหมด 6 เทคนิค (เทคนิคการฟังสะท้อนความรู้สึก เทคนิคการบริหารตนเองและการบ้านเชิงปรับพฤติกรรม เทคนิคจิตศึกษาแบบกลุ่มของแนวคิดจิตศึกษา เทคนิคการถามเพื่อสำรวจการมีอยู่ และเทคนิคสติบำบัดของแนวคิดสติบำบัด (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2551)) กับกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการปลูกจิตวิญญาณที่มีอยู่ภายในของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งการรับรู้กระบวนการโค้ชในแต่ละขั้นตอนทำให้อาสาสมัครภาคสนามเกิดความคิดที่มีต่อตนเองและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนความเป็นตัวตน และลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามที่ค้นพบจากการเข้าร่วมกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ คือ “ผู้มีสติตระหนักรู้ในงาน” “ผู้มีคุณค่า” และ “ผู้ค้นพบความหมาย” ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ผู้มีสติตระหนักรู้ในงาน

การปฏิสัมพันธ์ของอาสาสมัครภาคสนาม กับเทคนิคการจดอารมณ์ของสติบำบัด (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2551) ภายใต้กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ได้กระตุ้นปลูกตัวตนอาสาสมัครภาคสนามในการแสดงออกซึ่ง การวางแผนการทำงาน และ การจดจ่อมุ่งมั่นรับผิดชอบงาน ซึ่งเงื่อนไขที่สำคัญในการพัฒนาตัวตนลักษณะดังกล่าว คือการนำไปปฏิบัติจริงและทำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอาสาสมัครภาคสนามมีความรับผิดชอบและมีหลายบทบาทหน้าที่ การมีลักษณะตัวตนผู้มีสติตระหนักรู้ จะสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงานมากขึ้น คือ ทั้งการวางแผนและพยายามรับผิดชอบในงาน และจากประสบการณ์ของอาสาสมัครภาคสนาม สะท้อนลักษณะตัวตนของผู้มีสมาธิจดจ่อในงาน ดังนี้

2.1.1 การทบทวน ปลูกตัวตน ผู้วางแผนทำงาน

การทบทวน ปลูกตัวตน วางแผนทำงาน คือ การวางแผนการทำงานจากการทบทวนตนเอง ด้วยการจดบันทึกในแต่ละวัน ทำให้เห็นลำดับงานที่ต้องทำ สามารถวางแผนการทำงานได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม โดยเฉพาะการทำหน้าที่เป็นแกนนำ

นอกจากรับผิดชอบงานในพื้นที่ของตนเอง อาสาสมัครภาคสนามแกนนำต้องไปสนับสนุนช่วยเหลือพื้นที่อื่นเช่นกัน และในบางครั้งต้องเข้าไปยังสำนักงานในเมือง รวมถึงภารกิจส่วนตน ทำให้เกิดความสับสนในสิ่งที่ทำ แต่การทำแบบฝึกหัดการจดอารมณ์ตนเองทุกวัน ทำให้อาสาสมัครภาคสนามทบทวนการทำงานตนเองไปในตัว ทำให้เกิดการตระหนักรู้และสามารถวางแผนการทำงานของตนเองได้ดังเช่น ประสบการณ์ของชากริ

เมื่อชากริได้รับมอบหมายการบ้านจากผู้โค้ชในการทบทวนการทำงานตนเองทุกวัน เป็นระยะเวลา 1 อาทิตย์ ชากริได้มีการปฏิบัติทุกวันในช่วงเช้าที่ตื่นหรือก่อนนอน โดยใคร่ครวญนึกถึงการทำงานที่ผ่านมา โดยเฉพาะเป้าหมายในการทำงานที่ตั้งไว้กับผู้โค้ชว่าวันนี้เป็นอย่างไรมีอุปสรรคอะไรบ้างให้คะแนนตัวเองเท่าไร ทำทุกวันจนรับรู้ตนเองชัดขึ้น

“ทำจนกลายเป็นชีวิตประจำวัน เหมือนชากริได้เปิดใจกับตัวเองว่าในหนึ่งชากริได้ใช้กับอะไรไปบ้าง แล้วเวลาหนึ่งวันนี้เราหมดไปกับอะไร ต้องทบทวนตัวเองคิดกับตัวเองว่าการใช้เวลาหนึ่งวัน ใช้อะไรไปบ้าง แล้วหนึ่งวันเราประทับใจอะไร มีปัญหาอุปสรรคอะไร”

จากการทบทวนตนเองชากริสามารถบริหารเวลาได้คุ้มค่ามากขึ้น มีแผนในการทำงาน ลงพื้นที่ชุมชนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพราะที่ผ่านมาต้องขับรถไปยังสำนักงานของมูลนิธิที่อยู่ในเมืองเพื่อตั้งหลัก แต่เมื่อมีแผนการทำงานชัดเจนชากริก็สามารถลงพื้นที่ชุมชนของตนเองได้ โดยที่ไม่ต้องเสียเวลาขับรถเข้าไปในเมืองเหมือนที่ผ่านมาและทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงานของตนเอง

“ทำให้เราทำงานชัดเจนมากขึ้น เช่นพื้นที่ เราอยู่ไกลไม่สามารถเข้ามาทุกวัน แต่เราก็มีแผนเพื่อจะไปเดินต่อ อาจจะไม่ต้องถึงขั้นเหนื่อยมาถามที่ศูนย์แล้วต้องวิ่งลงไปอีก คือแบบการเดินทางอะไรแบบไกลอะไรด้วย ครับ มันทำตรงนี้ให้เราดูแบบมั่นใจมากขึ้น”

2.1.2 การทบทวน ปลุกตัวตน ผู้จดจ่อมุ่งมั่นรับผิดชอบงาน

การจดจ่อมุ่งมั่นรับผิดชอบงาน คือ การทบทวนตนเองจากการจดอารมณ์ทุกวัน สามารถทำให้มีสมาธิกับงานที่ทำ ทำให้จดจ่อมุ่งมั่นในงานที่ทำ ซึ่งเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาตัวตน จดจ่อมุ่งมั่นรับผิดชอบงาน คือ การตั้งเป้าหมาย หากการทบทวนตนจากการจดอารมณ์ ทำคู่กับการตั้งเป้าหมาย จะทำให้การสำรวจประเมินอารมณ์มีทิศทาง เช่นการประเมินความสำเร็จในแต่ละวัน สำหรับชาบิตการได้รับการบ้านทบทวนตนเองในด้านการทำงานในแต่ละวัน เปรียบเสมือนได้กระตุ้นตัวตนให้ผลักดันการทำหน้าที่เพื่อผู้ใช้ยาเสพติด เพราะชาบิตมีหลายบทบาทผู้นำครอบครัว อาสาสมัครภาคสนามสาธารณสุขหมู่บ้าน ทำหน้าที่กรรมการเครือข่ายผู้ติดเชื้อของชุมชน และงาน

อาสาสมัครภาคสนามของมูลนิธิ ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถมุ่งมั่นทำเฉพาะงานอาสาสมัครภาคสนาม แต่การทบทวนตนเองทุกวันได้ย้ำเตือนไม่ให้ซาบิตละเลยช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน

“ทำให้รู้ตัวตนที่แท้จริงว่าเราเป็นใคร เราทำงานมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา เราทำงานอาสา หมายถึงว่าให้รู้ว่าตอนนี้เราทำงานอะไร ทำให้รู้ว่าตอนนี้เราทำงาน มารู้จักตัวตน

นอกจากนั้นการทบทวนตนเองทำให้ความตั้งใจที่จะทำให้เป้าหมายอยู่ในใจซาบิตตลอด โดยเฉพาะการประเมินตนเองในแต่ละวัน ได้กระตุ้นให้ซาบิตพยายามทำงานให้เต็มที่ เพราะการจดจ่อกับเป้าหมายทำให้ซาบิตมีจุดมุ่งหมายกับงาน โดยไม่กดดันตนเองเพราะมองว่าเป้าหมายตนเป็นของตนเอง

“คือว่าเราให้คะแนนกับตัวเองพอได้เขียนก็ยังไม่รู้เลยว่าจุดมุ่งหมายของงานที่เราให้คะแนนนั้นคืออะไร พอหลัง ๆ ก็ได้รู้ว่าให้รู้เรากำลังทำงานอะไรถึงแม้ว่าเราจะทำงานไม่เต็มที่ แต่เราอยู่ในงานคือเรายังมีสติ ไม่ใช่เราทำงานลอย ๆ เราต้องตั้งเป้าคาดหวังว่าเราทำไปได้อะไรแล้วพรุ่งนี้ก็ตั้งเป้าอีกถึงแม้ว่าทำไม่ได้แต่อย่าท้อเพราะว่านั่นคือเป้าที่เราตั้งกับตัวเราเอง ไม่ใช่ตั้งกับคนอื่น”

ด้วยสังคมชีวิตอาสาสมัครภาคสนามไม่ได้มีเพียงงานอาสาสมัครภาคสนามแต่แวดล้อมไปด้วยภาระหน้าที่หลายด้าน ซึ่งงานอาสาสมัครภาคสนามเป็นงานที่ต้องใส่ใจและใช้เวลาในการติดตามทั้งในกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่และผู้ใช้ยาเสพติดที่เพื่อนสมาชิก ในหลายครั้งไม่สามารถควบคุมจัดการงานได้จึงไม่เห็นความสำเร็จ ดังนั้นการที่อาสาสมัครภาคสนามได้สังเกตทบทวนชีวิตการทำงานของตนเองในแต่ละวัน ทำให้จดจ่อกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเห็นการทำงานของตนเองชัดเจนขึ้นทั้งปัญหาอุปสรรคและโอกาสแห่งความสำเร็จ เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม ซึ่งกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ในขั้นที่ 3 อาสาสมัครภาคสนามจะได้มีการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของการเรียนรู้เกี่ยวกับ สติบำบัด แบบวิธีการจดอารมณ์ (การประยุกต์ใช้วิธีการเจริญสติสู่การปรึกษา) จากนั้นจึงลงมือไปปฏิบัติจริง คือ ขั้นที่ 4 จากเทคนิคการบริหารและกำกับตนเอง การบ้านเชิงปรับพฤติกรรม คือ การทบทวนและจดบันทึกเกี่ยวกับความรู้สึกต่อชีวิตเหตุการณ์ของตนเองในแต่ละวัน ซึ่งทำให้อาสาสมัครภาคสนามเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตและทบทวนตัวเองอย่างต่อเนื่อง อาสาสมัครภาคสนามจึงเกิดการผู้ตระหนักรู้ มีการจดจ่อกับเป้าหมาย และเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครภาคสนามปฏิบัติงานจนสำเร็จ ซึ่งการตระหนักรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของจิตวิญญาณที่มีคำจำกัดความว่า ความว่างจากการคิดหรืออารมณ์ มีการรู้ตนจาก การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ หรือการสะท้อนกลับในขณะที่มีสติสัมปชัญญะ หรือมีการตอบสนองในภาวะที่มีสติ (King & Koenig, 2009)

2.2 ผู้ค้นพบความหมายในงานอาสาสมัครภาคสนาม

ผู้ค้นพบความหมายของงานอาสาสมัครภาคสนาม คือ เป็นการรับรู้สิ่งที่ความหมายในการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ทำให้มีทิศทางและมีแรงผลักดันในการทำงาน ซึ่งตัวตนผู้ค้นพบความหมายของงานอาสาสมัครภาคสนามจะถูกปลุกด้วย การปฏิสัมพันธ์จากแบบฝึกหัดคำถามสำรวจการมีอยู่ (เทคนิคการถามสะท้อนตัวตนและการมีอยู่) ตามแนวคิดทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม (Corey, 2008) ซึ่งจากการศึกษาค้นพบความหมายของชีวิตมี 2 ลักษณะ คือ การใส่ใจการมีชีวิตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและการมีสัมพันธ์ภาพกลมกลืนกับผู้อื่น

2.2.1 รู้การมีอยู่ ปลุกตัวตน ผู้การทำประโยชน์เพื่อผู้ช้ำเสพติด

รู้การมีอยู่ ปลุกตัวตน การมีชีวิตเพื่อประโยชน์สุขเพื่อเพื่อน คือ การรู้ความหมายของการทำงาน ว่าทำเพื่อใคร ทำไปทำไม ซึ่งจากเทคนิคการถามสำรวจการมีอยู่ ทำให้อาสาสมัครภาคสนามรู้ความหมายในการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม นั่นคือการทำเพื่อใคร โดยเงื่อนไขสำคัญของการปลุกตัวตนดังกล่าว คือ การให้อาสาสมัครภาคสนามได้นำความหมายที่ค้นพบไปใช้ในชั้นการลงมือปฏิบัติ เพื่อสำรวจตนเองชัดเจนขึ้น เช่น การค้นพบว่า ทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพื่อผู้ช้ำเสพติด ระหว่างลงปฏิบัติทำงานอาสาสมัครภาคสนามได้ไปทำแล้วสำรวจความหมายในสิ่งที่ตนเองทำ จะทำให้ตัวตนการค้นพบความหมายมีความชัดเจนมากขึ้น

ความรู้สึกเลื่อนลอยไร้จุดหมายปลายทางของการทำงานอาสาสมัครภาคสนามได้เกิดกับอาสาสมัครภาคสนามผู้หนึ่ง เขาไม่แน่ใจว่าตัวเองทำงานอาสาสมัครภาคสนามไปทำไม ต้องการอะไรและต้องมุ่งเน้นอะไร และที่สำคัญเขายืนยันไปเพื่ออะไร แต่เมื่อได้เข้ากระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ อาสาสมัครภาคสนามได้มีทบทวนและเห็นจิตวิญญาณของตนเอง นั่นคือการทำเพื่อผู้ช้ำเสพติด เห็นความหมายของงาน ปลุกตัวตนการทำประโยชน์เพื่อผู้ช้ำเสพติด ออกมาทำให้มีพลังในการทำงาน

ซาบิตถูกชักชวนเข้ามาทำงานอาสาสมัครภาคสนามไม่กี่เดือนที่ผ่านมา ด้วยเหตุผลการมีประสบการณ์การทำงานเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งงานอาสาสมัครภาคสนามมีลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับเอชไอวีเช่นเดียวกัน และอดีตเคยเป็นผู้ช้ำเสพติดคนหนึ่งทำให้เข้าใจถึงผู้ช้ำเสพติด แต่ด้วยภาระงานที่มากทำให้ซาบิตไม่ได้เรียนรู้งานอาสาสมัครภาคสนามอย่างเต็มที่ และไม่แน่ใจว่างานอาสาสมัครภาคสนามมีจุดมุ่งหมายคืออะไร ทำให้ซาบิตรู้สึกท้อแท้จากการได้รับบทบาทครั้งนี้

“มีท้อ ก็ทำงานไม่มีเป้าหมายที่ก็ทำเพื่อตัวเองหรือว่าเพื่อเพื่อนเราไม่รู้”

แต่หลังจากการร่วมกระบวนการโค้ชโดยเฉพาะในขั้นที่ 3 ซึ่งผู้โค้ชได้ใช้เทคนิคการสำรวจค่านิยมและโลก ซาบิตก็เริ่มเห็นจิตวิญญาณของตนเองจากการทบทวนประสบการณ์ที่

เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณ ซึ่งก็คือช่วงที่โซ่ยาแม่จะถูกตีตราจากสังคมว่าโซ่ยา แต่พ่อแม่ยังคงรักและห่วงใยไม่เคยเปลี่ยน

“เพราะเราคือผู้เคยผู้โซ่ยาเสพติดและก็ได้เรียนรู้ว่าผู้โซ่ยาเสพติดนั้นมีความการตีตราของสังคม และเราก็ตีตราตัวเองด้วยว่าคนโซ่ยา ทำให้เรามีความรู้สึกท้อ สิ่งที่มีกำลังใจคือพ่อแม่ ถึงแม้ว่าคนอื่นจะรังเกียจเรายังไง จะตีตราเรายังไง แต่เรามีพ่อแม่ที่คอยเป็นห่วงนั่นแหละคือความศรัทธา”

นอกเหนือจากประสบการณ์ที่ซาบิตค้นพบว่าพ่อแม่มีความรักต่อเขาแม้ว่าเขาจะเป็นผู้โซ่ยาเสพติดถูกตีตราจากสังคม จากแบบฝึกหัดของเทคนิคการสำรวจโลกและค่านิยมของตน และเทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มจิตปรึกษาที่มุ่งเน้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแบบฝึกหัดที่กำหนดขึ้น ประสบการณ์การเป็นผู้โซ่ยาเสพติดยังทำให้ซาบิตค้นพบคำตอบว่าตัวเขาเข้ามาทำงานอาสาสมัครภาคสนามด้วยจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร เพราะซาบิตค้นพบว่าในอดีตเขาเป็นคนทำให้เพื่อนหลายคนติดยา ทั้งจากการฉีดยาให้ การเป็นคนกลางคอยส่งยาให้ออกกับเพื่อน ๆ ในหมู่บ้าน ในวันนี้ เพื่อนในหมู่บ้านเสียชีวิตกันเกือบหมด ทำให้เขาอยากชดเชยทำงานอาสาสมัครภาคสนามช่วยเหลือผู้โซ่ยาเสพติดเพื่อเพื่อนที่ไม่มีชีวิตอยู่

“เพราะว่ากระบวนการนี้เป็นอยู่ในการทำงานของเรา เมื่อมาแลกเปลี่ยนความคิด ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ และก็มีจิตวิญญาณในการทำงาน มีความศรัทธาเชื่อมั่นทำให้เราทำแล้วมีความหวัง ถึงแม้ว่าเราไม่ได้ทำเพื่อความสำเร็จก็ตาม แต่เราทำเพื่อเพื่อน”

เมื่อซาบิตตระหนักรู้ความหมายในการทำงานอาสาสมัครภาคสนามของตนทำให้เชื่อมั่นและมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการทำงานอาสาสมัครภาคสนามทำให้มีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

“แรก ๆ ก็สับสน ต่อมาก็ดีนะ เพราะว่าบางที่เราทำงานล悠悠 ๆ แต่นี้ก็ได้พัฒนาจิตใจให้มีสติและความเชื่อมั่นในการทำงานให้มีศรัทธาว่าเราทำงานนี้เพื่ออะไร และความหวังคืออะไร”

โดยเฉพาะการที่ซาบิตได้ลงมือปฏิบัติจากเทคนิคการบริหารตนและการกำกับตน การบ้านเชิงปรับพฤติกรรม ที่อาสาสมัครภาคสนามลงมือปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายทำให้ซาบิต

ชัดเจนกับการทำงานอาสาสมัครภาคสนามมากยิ่งขึ้น จากมีแรงบันดาลใจว่าทำเพื่อเพื่อน และเมื่อทำสำเร็จทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงานอาสาสมัครภาคสนามมากยิ่งขึ้น

“ช่วงที่เรามาฟังและมาเรียนรู้แล้วก็เราลงปฏิบัติในพื้นที่ นั่นล่ะคือเราได้เรียนรู้และความเชื่อมั่นว่าเราทำได้ เราตั้งเป้าว่าทำงานนี้ไม่ใช่ส่วนตัวเรา เราทำงานเพื่อเพื่อน และก็มีแรงบันดาลใจจากทั้งพี่แแบ้งแล้วก็ความเชื่อมั่นในใจผมเอง”

จากการกระทำต่อกันของผู้โค้ชและซาบิตที่มีต่อในรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของเทคนิคการสำรวจโลกและค่านิยม ของทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม คือการใช้คำถามเพื่อให้อาสาสมัครภาคสนามทบทวนประสบการณ์ทางจิตวิญญาณของตนเอง และเทคนิคการเรียนรู้แบบกลุ่มจิตศึกษาที่มุ่งเน้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามแต่ละคน ซึ่งเป็นเทคนิคผู้โค้ชใช้ในขั้นที่ 3 ของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ โดยการใช้คำถามสำรวจความหมายและแรงศรัทธาทำให้ซาบิตเห็นศรัทธาของตนนั่นคือ พ่อแม่ และค้นพบความหมายในการทำงานอาสาสมัครภาคสนามคือ การทำเพื่อเพื่อน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานที่ไม่ได้ทำเพื่อมูลนิธิหรือเพื่อสังคม แต่ขอทำเพื่อเพื่อนที่เขาไม่มีโอกาสกลับไปแก้ไขได้ และเมื่อได้ลงมือปฏิบัติจากเทคนิคการบ้านเชิงปรับพฤติกรรม เทคนิคการบริหารและกำกับตนเอง ของทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญญาและพฤติกรรมนิยม ที่ซาบิตลงพื้นที่ไปค้นหาผู้ใช้ยาเสพติดและชักชวนให้สมัครใจรับการตรวจเลือด ทำให้ซาบิตมีมุมมองต่อตัวเองชัดขึ้น และสวมบทบาทของผู้มีความเชื่อมั่นและรู้จุดมุ่งหมายในการทำงานอาสาสมัครภาคสนามภาคของตนเอง นั่นคือ “การทำเพื่อเพื่อน”

2.2.2 รู้การมีอยู่ ปลุกตัวตน ผู้มีสัมพันธภาพกลมกลืน

เมื่ออาสาสมัครภาคสนามสะท้อนค่านิยมมุมมองชีวิต สะท้อนให้เห็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความหมายของตนเอง ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามแนวคิดศึกษา (Corey, 2008) โดยมีผู้โค้ชเป็นผู้สอน และเอื้อให้เกิดการแบ่งปันประสบการณ์ อาสาสมัครภาคสนามได้เข้าใจคุณค่าและความหมายของตนเองและอาสาสมัครภาคสนามที่เข้าร่วมรับโค้ช เมื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมด้วย ทำให้อาสาสมัครภาคสนาม เกิดการประยุกต์แนวคิดเรื่องคุณค่าและความหมาย ไปค้นหาคุณค่าและความหมายในผู้ใช้ยาเสพติด ณ ชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เข้าใจกลมกลืน นำมาซึ่งความไว้วางใจและการยอมรับในชุมชน ซึ่งเงื่อนไขสำคัญของปลุกตัวตนผู้มีสัมพันธภาพกลมกลืน คือ ต้องการแก้ไขปัญหการเข้าถึงผู้ใช้ยาเสพติดให้มากขึ้น และการตระหนักในความสำคัญของจิตวิญญาณกับการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งปรากฏการณ์ของการปลุกสร้างตัวเช่นนี้มาจากสะท้อนจากประสบการณ์ของณัฐ

การทำงานอาสาสมัครภาคสนามมาประมาณ 1 ปี ปัญหาและอุปสรรคที่ฉันพบเจอ คือ การไม่ได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากผู้เชี่ยวชาญในชุมชน เป็นโจทย์ที่ฉันอยากได้คำตอบ เพื่อหารูปแบบในการทำงานอาสาสมัครภาคสนามที่จะทำให้เขาประสบความสำเร็จและมีศักยภาพเป็นที่ยอมรับในการทำงาน หลังจากจากผู้โค้ชได้เอื้ออำนวยให้ฉันเปิดเผยเล่าถึงสถานการณ์ปัญหาการทำงานที่ผ่านมาและนำมาตั้งเป้าหมาย และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณ จากแบบฝึกหัดที่ผู้โค้ชนำมาใช้ในกิจกรรม กระตุ้นให้ฉันได้เห็นจิตวิญญาณของตนเอง และได้เรียนรู้เข้าใจจิตวิญญาณของผู้อื่น ผลักดันให้ฉันมีความกระตือรือร้นนำความรู้ไปใช้ แม้ยังเรียนรู้ไม่จบทุกแบบฝึกหัดของการพัฒนาจิตวิญญาณ(ขั้นที่สาม) ฉันก็ลงพื้นที่นำความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาจิตวิญญาณไปใช้กับเพื่อนสมาชิกที่เป็นทันที คือเมื่อได้รับความรู้วันเสาร์ วันอาทิตย์ก็นำไปใช้ ฉันสื่อสารว่าเพราะเขามีโจทย์ในใจก่อนหน้าเรื่องปัญหาการสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญ ที่ไม่สามารถเข้าถึงใจผู้เชี่ยวชาญได้ ด้วยฉันมักจะใช้ความคิดความต้องการของเขาเป็นหลัก ดังนั้นเมื่อได้เรียนรู้การโค้ชเชิงจิตวิญญาณจึงรู้สึกตรงใจตรงกับปัญหาของตนเองจึงประยุกต์ใช้ในสิ่งที่เรียนรู้คือการใส่จิตวิญญาณ เช่น ครอบครัวหรือคนที่มีความหมายกับผู้เชี่ยวชาญ

“ส่วนมากผมจะเอาความคิดตัวเองเป็นหลัก โดยที่ลืมคำนึงไปว่าใจเพื่อนกับใจเรานี้มันต่างกัน ผลพวงที่ตามมาก็คือการทำงานของผมมันช้าลง เมื่อมาเจอกับที่แข่งวันแรกคือวันเสาร์ รู้ว่าต้องเอาจิตวิญญาณในการคุยกับเขา วันอาทิตย์แล้วก็นำไปใช้ “

เมื่อลงพื้นที่ไปพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญ ฉันจะสังเกตวิเคราะห์ความศรัทธาของผู้เชี่ยวชาญมีต่อครอบครัวและทางศาสนา เช่น ความรักภรรยา ฉันสังเกตว่าสามีจะเชื่อฟังภรรยา ฉันจึงสร้างสัมพันธ์และสื่อสารพูดคุยกับภรรยาของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ภรรยาเป็นแรงสำคัญช่วยผลักดันให้ผู้เชี่ยวชาญยินยอมอย่างสมัครใจเข้ารับการตรวจเลือด ผลปรากฏว่าเพื่อนสมาชิกยินยอมรับการตรวจทำให้ฉันเชื่อมั่นในการสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับผู้อื่นมากขึ้น

“พอเราจะเชื่อมโยงกับเขาได้ เราต้องเข้าทางครอบครัวเขา คือแทนที่เราจะไปคุยกับเขาโดยตรง เราเลยไปคุยกับเมียเขา เราพยายามคุยให้เมียเขาเข้าใจแล้วก็ให้เมียเขาเนี่ยไปคุยกับเขาอีกทีหนึ่งเวลายามนอนหรือก่อนนอน เพราะบางครั้งเขาอาจจะไม่สนใจเรื่องนี้หรอก แต่เขาจะเชื่อเมียเขาอยู่แล้ว ผมก็เอาแบบนี้แหละคืออ่านใจเขา ผลที่ออกมาโอเค ทำให้งานของเราง่ายขึ้น”

เมื่อเห็นความสำเร็จณัฐก็เริ่มนำวิธีการของการสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับผู้อื่นไปใช้กับผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ โดยจะปรับเปลี่ยนวิธีการจากผ่านมาคือมุ่งเน้นไปใช้ผู้เชี่ยวชาญโดยตรง เข้าหาคนในครอบครัวที่คู่มือทิพพลและมีความหมายกับผู้เชี่ยวชาญเป้าหมาย

“เพื่อนคนแรก คนที่ว่าผมพาไปตรวจ เราก็มองดูแล้วจากครั้งแรกเราก็ไม่ได้เจาะจง เขาเท่าไรนะ ก็ไป ๆ เยี่ยมเขาที่บ้าน จากที่ผมไปพบเขาแค่คนเดียว แต่พอมาเดี๋ยวนี้ ผมเริ่มขยายจากแค่เรารู้จักเขาคนเดียว เราขยายไปรู้จักกับแม่เขาเพิ่มขึ้นตรงนั้น”

โดยณัฐจะมีวิธีการสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญที่มีการสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับผู้อื่นมากขึ้น เช่น ถ้าหากผู้เชี่ยวชาญที่รักลูกมากทำทุกอย่างเพื่อลูกและครอบครัว ณัฐจะพยายามพูดคุยเรื่องลูกถามไถ่เรื่องลูก ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญมีแรงศรัทธาในศาสนาณัฐก็เข้าใจและเชื่อว่าจะเป็นอย่างสำคัญสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ณัฐก็ใช้ศาสนาเป็นแรงผลักดัน

“พอเจอหน้ากันก็จะถามว่าเรื่องลูกว่าเป็นอย่างไรบ้าง เค้าได้คิดขึ้นมาอีกนิดหนึ่ง เพิ่งมาถามช่วงลูกเค้าไปสอบ เค้าจะมาเล่าเรื่องลูกให้ฟัง เราก็รู้แล้วว่าจุดยืนของเค้าคืออะไร และหากจุดยืนของเค้าคือแรงศรัทธาของศาสนา ไม่มีอะไรแล้วที่จะบริสุทธิ์กว่าอัลเลาะห์ คืออัลเลาะห์คือผู้ให้ภัยเสมอ แม้ว่าจะผิดขนาดไหน เราก็ให้ความสำคัญตรงนี้”

ซึ่งรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับผู้อื่นของณัฐจะเป็นการสังเกตจากการพูดคุยและการใช้ชีวิตของผู้เชี่ยวชาญว่ารอบตัวมีใครและใครสำคัญกับตัวผู้เชี่ยวชาญคนนั้นมากที่สุด และคุณค่าในชีวิตของเขาคืออะไร ณัฐเชื่อมั่นว่าจะเป็นพลังสำคัญให้กับผู้เชี่ยวชาญ เมื่อเกิดสำเร็จจากการสื่อสารพูดคุย ณัฐรับรู้ได้ถึงการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อเขา ทำให้เขามีความมั่นใจในการสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับผู้อื่นและเชื่อมั่นในศักยภาพการทำงานอาสาสมัครภาคสนามของตนเองมากขึ้น

“ผมมีศักยภาพในการทำงานมากขึ้นมาในอีกด้านหนึ่ง พอไปอบรมแล้วได้เทคนิครูปแบบใหม่มากขึ้น จากการทำแบบปกติ แล้วก็จุดนี้มาอาศัยการดำเนินชีวิตของเพื่อน ดูจิตใจเพื่อน แล้วก็มาวิเคราะห์ด้วยตัวเอง”

จากประสบการณ์ของณัฐสะท้อนการสวมบทบาท การสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับผู้อื่น ซึ่งมีลักษณะการแสดงออกที่มุ่งเน้นเข้าอกเข้าใจจิตวิญญาณผู้อื่น ในการค้นหาสิ่งที่มี

ความหมายและเป็นแรงศรัทธาของบุคคล พัฒนามาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้โค้ชกับผู้โค้ชที่ใช้เทคนิคการฟังสะท้อนความรู้สึก ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีการปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ในขั้นที่ 1 สำหรับการติดตามรับฟังเรื่องราวที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณในการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม เอื้ออำนวยให้ผู้โค้ชเปิดเผยการทำงานที่ผ่านมาของตนเองทำให้รู้ความต้องการของตนเอง และเทคนิคของการเรียนแบบกลุ่มของจิตปรึกษาในการที่ผู้โค้ชทำหน้าที่สอนบรรยายเรื่องจิตวิญญาณกับการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม และ ผู้โค้ชออกแบบฝึกพัฒนาจิตวิญญาณโดยใช้เทคนิคการสำรวจโลกและค่านิยม จากแนวคิดทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม ในขั้นที่ 3 ทำให้ผู้โค้ชตระหนักถึงความสำคัญของจิตวิญญาณที่มีความสำคัญในการเข้าใจผู้อื่นและการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม การรับรู้ในองค์ความรู้เกี่ยวกับจิตวิญญาณและการตระหนักถึงความสำคัญของจิตวิญญาณกับการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม โดยการได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ผู้โค้ชพัฒนาทั้งรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับผู้อื่นซึ่งเป็นกลยุทธ์สำหรับการทำงานอาสาสมัครภาคสนามของตนเอง และการพัฒนาตัวตนผู้ใส่ใจจิตวิญญาณเช่นกัน ซึ่งมีการศึกษาพบว่า การรับรู้ถึงการมีจิตวิญญาณกับการสร้างความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์กันจากการอบรมหรือการศึกษา (Atarhim, 2018)

2.3 ผู้ค้นพบคุณค่าจากการตั้งเป้าหมาย

จากประสบการณ์โค้ชขั้นที่ 2 ของกระบวนการโค้ชที่มีการออกแบบลักษณะการปฏิสัมพันธ์โดยใช้เทคนิคการบริหารตนเองและกำกับตนเอง จากแนวคิดทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญญาและพฤติกรรมนิยม ผู้โค้ชเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครภาคสนามตั้งเป้าหมายและวางแผนตามหลัก SMART (Corey, 2008) และมีการผลักดันให้ลงมือปฏิบัติในขั้นที่ 4 โดยมุ่งเน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ และขั้นที่ 5 ติดตามและประเมินผล ผลจากการศึกษาพบว่าจากการรับรู้ในเทคนิคดังกล่าว ทำให้อาสาสมัครภาคสนามย้อนมองตัวเอง และปลุกตัวตนผู้ค้นพบคุณค่าจากการตั้งเป้าหมายแห่งงาน คือการที่อาสาสมัครภาคสนามเชื่อว่าความสำเร็จในเป้าหมาย คือสิ่งที่มีคุณค่า ทำให้พวกเขาพยายามผลักดันตนเอง ให้อุตสาหกรรมการพัฒนาปัญหาอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และแม้บางคนไม่พบความสำเร็จแต่ก็ภูมิใจที่ระหว่างทางได้ทำเต็มที่หรือใช้พลังความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ซึ่งเงื่อนไขที่สำคัญในการปลุกความมีคุณค่าในเป้าหมายการทำงาน มาจากการสำรวจความต้องการของอาสาสมัครภาคสนาม และตั้งเป้าหมายที่มาจากการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามอย่างแท้จริง

2.3.1 ผู้มีคุณค่าแห่งตน จากการมีเป้าหมายที่ท้าทาย

การมีเป้าหมายที่มีความท้าทาย ปลุกตัวตนผู้มีความไม่ว่างเปล่า มีตัวตนในสังคมเต็มเปี่ยมไปด้วยพลัง ความกระตือรือร้น เพื่อที่เป้าหมายที่ท้าทายนั้นให้สำเร็จ

จากประสบการณ์ของณัฐในการเข้าร่วมกิจกรรมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ เป้าหมายของ ณัฐ คือ การนำเพื่อนสมาชิกไปตรวจเชื้อเอชไอวีหนึ่งคน และไวรัสตับอักเสบบีหนึ่งคน ซึ่งเป็นเพื่อนสมาชิกที่ณัฐพยายามชักชวนไม่เคยประสบความสำเร็จ แม้จะพยายามแค่ไหนก็ไม่ยอมเปิดใจรับข้อเสนอของณัฐ ทำให้เป็นเรื่องที่ค้างใจและทำทนายมากสำหรับณัฐมาก เมื่อผู้โค้ชจัดกระทำให้นัฐตั้งเป้าหมาย ณัฐจึงเลือกผู้ช้ยาเสพติดสองคนเป็นเป้าหมายเพราะมีคุณค่าสำหรับตัวเขา และเมื่อลงมือปฏิบัติณัฐได้พยายามนัดหลาย ๆ ครั้งที่จะทำให้สำเร็จ ซึ่งครั้งแรกที่ตั้งเป้าหมายไว้ก็มีแนวโน้มประสบความสำเร็จ เพราะผู้ช้ยาเสพติดทั้งสองรับปากณัฐว่าจะไปโรงพยาบาล โดยจัดแจงขับมอเตอไซค์มาหาณัฐถึงบ้านด้วยตนเอง ทำให้นัฐเชื่อมั่นว่าครั้งนี้ทำได้ แต่ในใจก็ไม่ประมาทคิดว่าถ้าครั้งนี้มีปัญหาจะลองหลายครั้งจนกว่าจะได้พาไปตรวจรักษา

“ครับเขามาด้วยตัวเองพร้อมมอเตอไซค์ ที่ผมบอกว่าเขามาหาผมตอนนั้น แล้วผมคิดแล้วแหละว่าจุด ๆ นั้นมันคือสำเร็จแล้ว เพราะว่าสองคนนี่ที่ผมบอกตอนแรกว่า นัดสองครั้งสามครั้งแล้วไม่เคยมา ถ้าครั้งนี้ผมจะนัดอีกครั้งหนึ่งถ้าเขาไม่มาผมก็จะนัดอีกจนกว่าเขาจะมา”

ซึ่งที่ผ่านมามีตั้งเป้าหมายของการทำงานเป็นเดือนโดยทางมูลนิธิแต่คราวนี้ต่างออกไปเป็นเป้าหมายของณัฐคือการตั้งเป้าหมายที่มุ่งหมายที่มาจากตัวณัฐเองเป็นเป้าหมายที่ณัฐรับรู้ว่าเป็นสนามเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันเพื่อเป็นสนามการทำงาน จึงมีคุณค่าสำหรับณัฐมาก

“มันท้าทาย ๆ ซึ่ มันทำให้เรากระตุ้นขึ้น โดยที่ว่ามีใครมาผูกมัดเรา เราตั้งให้ตัวเองอยู่ที่ 2 เราพยายามแข่งขันกับตัวเอง แต่ใจตัวเองนี่ที่เราไม่แข่งขันในงาน แต่ใจตัวเองนี่เราเรียนรู้ เรียนรู้ใจตัวเองเอาร่างกายไปใช้สมองทำงาน”

สุดท้ายณัฐไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพราะเพื่อนสมาชิกที่ณัฐตั้งใจจะนำไปตรวจคัดกรอง ได้ออกนอกพื้นที่ไปต่างจังหวัดไม่สามารถรู้ได้ว่าจะกลับมาเมื่อไร ซึ่งกินเวลา 2 อาทิตย์ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งณัฐก็ยอมรับผลที่ตามมา เพราะตลอด 2 อาทิตย์ที่ผ่านมา การมีเป้าหมายกระตุ้นให้นัฐพยายามไปเยี่ยมไปหาเพื่อน และติดตามข้อมูลของเพื่อนสมาชิกอย่างเต็มที่ พยายามรู้สถานการณ์ปัญหาหรือคำตอบชัดเจนว่าทำไมถึงไม่สำเร็จตามเป้าหมาย จากการไถ่ถามคนที่รู้จักเพื่อนสมาชิกผู้เป็นเป้าหมาย เพื่อขอรายละเอียดครบครันทำให้รู้ว่า เพื่อนสมาชิกมีแม่ขายโรตีในตลาด ณัฐก็ไปทำที่ขอซื้อโรตีและสอบถามข้อมูล ทำให้รู้ว่าผู้ช้ยาเสพติดที่ณัฐพยายามติดตาม ไม่อยู่ในพื้นที่และไม่มีกำหนดกลับ จึงเป็นไปไม่ได้ที่ผู้ช้ยาเสพติดจะเข้าไปตรวจเลือดกับณัฐ ในช่วงสองอาทิตย์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามณัฐก็ยอมรับได้ เพราะเกินการควบคุมของเขา

“อย่างคนที่หายไปนราธิวาส เราต้องตีโจทย์ให้แตกว่าเขาไปไหน เราจะติดตามเขาได้ไหม ถ้าไม่ได้เราจะมาเสียเวลากับเขาไม่ได้ แล้วก็ถามครอบครัวของเขาอีก คือไปถามคนนั้นคนนี้ว่าอะไรครอบครัวเป็นยังไง เลยได้รู้ว่า แม่เขาไปขายโรตีในตลาด เราก็ไปซื้อโรตีของแม่เขา แล้วก็พูดคุยถามถึงลูกเขา เราเลยรู้ว่าไปไหน”

ซึ่งช่วงที่ลงทำงานตามเป้าหมายนายคำต้องเผชิญกับรถมอเตอร์ไซด์ของณัฐที่พังไปจากอุบัติเหตุชนสุนัขยังไม่สามารถซ่อมเสร็จได้ เมื่อไม่มีต้องยืมรถแม่ยายซึ่งต้องใช้งานเช่นกันทำให้ไม่คล่องตัว และเนื่องจากแฟนณัฐย้ายไปทำงานที่มาเลเซีย ณัฐก็ต้องขนของย้ายออกจากบ้านที่เคยอยู่อาศัยกับแฟนซึ่งเป็นบ้านของครอบครัวแฟนกลับไปอยู่กระท่อมของตนเองตามเดิมทำให้เป็นอาทิตย์ที่วุ่นวาย แต่ณัฐก็กระตุ้นการทำงานตลอดเพื่อให้สำเร็จจนพบว่ามันเกินการควบคุมซึ่งณัฐยอมรับแล้วเข้าใจจากการประเมินการทำงานของตนเองกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ห้าของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

“กระตุ้นใจตัวเองให้วางแผนและทำ ไม่จำเป็นต้องถึงวันพรุ่งนี้ เราสามารถทำอะไรก็ได้ที่ทำให้เป้าหมายของเราสำเร็จโดยที่เรากำหนดเอง การกำหนดนี้เราประเมินค่าตัวเองแล้วว่าเราสามารถทำได้แค่ไหนประเมินแล้วอาทิตย์นี้อุปสรรคผมมาก ผมก็เลยไม่ได้ตามเป้าหมาย”

การกระทำของผู้โค้ชและอาสาสมัครภาคสนามร่วมกันการกำหนดเป้าหมาย โดยเฉพาะเป้าหมายที่มาจากอาสาสมัครภาคสนาม เมื่อรับรู้เป้าหมายเชื่อว่าตนเองต้องพยายามทำให้สำเร็จ จึงกระตุ้นดึงตัวตนความมุ่งมั่นพยายามของคน ๆ นั้นออก พยายามที่จะไปให้ถึงเป้าหมายให้ได้แม้ว่าตัวเองจะมีข้อจำกัดอะไรก็ตามก็จะพยายามหาทางไปถึงเป้าหมายของตน แม้จะเจอปัญหาอุปสรรคก็ไม่ยอมแพ้พยายามฝ่าฟันให้ได้ และเรียนรู้ผลที่ได้จากการประเมินตนเอง

2.3.2 ผู้มีคุณค่าแห่งตนคือ การบรรลุเป้าหมาย

การตระหนักรู้ในคุณค่าของความสำเร็จ ทำให้อาสาสมัครภาคสนาม พยายามทุกทางเพื่อจะไขว่คว้าสำเร็จจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเงื่อนไขที่สำคัญคือ

ก่อนหน้าที่ชากริจะเข้าร่วมกระบวนการโค้ช ชากริตั้งใจว่าจะต้องนำเพื่อนคนหนึ่ง มาตรวจการติดเชื้อเอชไอวีโดยจากผลการตรวจ CD4 ให้ได้ จากการเข้าร่วมอบรมความตั้งใจได้กลายเป็นเป้าหมายที่มีความหมายกับเขา นอกจากนั้นการที่ชากริรับรู้ถึงการพยายามของผู้โค้ชที่ต้องเดินทางมาไกลในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้ง ทำให้ชากริตั้งใจที่จะทำให้เป้าหมายให้สำเร็จเช่นกัน

“ชากริตั้งเป้าไว้ว่ากับเคลนี้ว่าให้เขาเข้าตรวจ CD4 ให้ได้ใช้ใหม่พี่ แล้วพออบรมกับพี่แล้วคือ ความคิดมันมาโดยอัตโนมัติเลยว่าชากริต้องพยายามทำให้ได้ เพื่อพี่อะไรแบบนี้ไหนพี่จะเดินทางไกล เพื่อที่ชากริตั้งเป้าของตัวเองที่ชากริตำหนักก็เป็นอีกหนึ่งความสำเร็จของชากริต”

แต่จากการลงมือทำในขั้นที่ 4 ผู้โค้ชได้มีการติดตามผลระหว่างการปฏิบัติการพบว่าชากริตยังไม่สามารถประสบความสำเร็จเพราะมีปัญหาอุปสรรค คือ เพื่อนสมาชิกหายตัวไป ผู้โค้ชก็พยายามช่วยคิดแก้ปัญหาและชักชวนผู้รับโค้ชคนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการช่วยกันคิดและหาทางออกเมื่อได้พบทวนสถานการณ์ปัญหาทำให้ชากริตมีความมุ่งมั่นลงมือทำอีกครั้งให้ประสบความสำเร็จ

“ตอนแรกคือเราอาจจะยังไม่ผ่าน แต่ไม่ใช่ที่เราจะหยุดแค่นั้น เราก็ต้องมีการแก้อะไรที่เป็นปัญหา อุปสรรค อะไรที่ทำให้มันง่ายขึ้น คือตรงนี้นั้นเป็นเรื่องที่เราได้ทบทวนกับตัวเองไปด้วยว่าเราควรแก้อะไร”

ชากริตพยายามทำทุกทางเพื่อให้เพื่อนมาตรวจรักษา ไม่ว่าจะไปหาเพื่อนปลุกถึงที่นอน รับส่งเพื่อนจากที่บ้านมาโรงพยาบาลด้วยตนเองเพื่อป้องกันเพื่อนเปลี่ยนใจเหมือนที่ผ่านมา ซึ่งชากริตก็ประสบความสำเร็จ ตามแผนและเป้าหมายที่ตั้งไว้

“เป้าหมายของชากริตคือต้องพยายามชักชวนเขามาให้ได้ต้องดึงเขา ต้องไปปลุกที่ที่นอนเขา ต้องทำให้เขามาเข้ากลุ่มร่วมกับชากริตให้ได้ แต่ถ้าชากริตัวแต่รอนัดที่โรงพยาบาลชากริตต้องไม่ได้เขาแน่ ชากริตต้องเข้าไปหาเขา”

จากความสำเร็จของการตั้งเป้าหมายทำให้ชากริตภูมิใจ แม้จะพลาดไปหนึ่งคนตามที่ตั้งไว้ แต่ชากริตรู้สึกที่ทำได้ก็คุ้มค่ากับปัญหาอุปสรรคที่พบ และที่สำคัญได้ทำในสิ่งที่ตั้งใจไว้ ที่ไม่สำเร็จในช่วงที่ผ่านมา

2.3.3 ผู้มีคุณค่าแห่งตนคือ จากการมีเป้าหมายสร้างคุณค่าชีวิต

การรับรู้เป้าหมายที่ทำว่ามีคุณค่าเป็นการทำเพื่อผู้ซึ่งยาเสพติด สามารถสร้างคุณค่าให้ชีวิตตนเองด้วยเช่นกัน อาสาสมัครภาคสนามจึงพยายามอดทนอดกลั้นรอคอย การเสียสละ กำลังทรัพย์ และพยายามทำทุกอย่าง เพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายซึ่งช่วยให้ผู้ซึ่งยาเสพติดได้รับโอกาสตรวจและรักษาเช่นเดียวกับที่ตนได้รับ

ในขั้นที่ 2 ของกระบวนการโค้ช คือ การตั้งเป้าหมาย ะมีมีเลือกเป้าหมายในการส่งต่อคัดกรองรักษาเพื่อน แม้อาติดยก่อนหน้านี้อาจจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่สุดท้ายก็สามารถประสบ

ความสำเร็จ ซึ่งอะมีมต้องใช้ความพยายามมาก แต่อะมีมเชื่อว่าการเลือกเป้าหมายเป็นสิ่งที่มีคุณค่า จึงอดทนทุกอย่าง ทั้งการขับรถคอยรับผู้ช้ยาเสพติดแต่ละคน ให้ไปตรวจเลือดพร้อมกัน ณ โรงพยาบาล ซึ่งแต่ละคนอยู่ห่างไกลกัน ความอดทนแรกคือการที่ผู้ช้ยาเสพติดมาช้ากว่าที่นัดหมายหลายชั่วโมง

“เราก็รอและต้องทำใจ ด้วยที่รอเค้านัดไว้ 9 โมง เขามาเกือบเที่ยง”

ความอดทนต่อมาคือเมื่อไปรับอีกคนที่บ้านก็ต้องรอให้เพื่อนช้ยาก่อน บางคนต้องไปรอให้เขาอาบน้ำก่อนประมาณ 10 - 15 นาที สุดท้ายก็ผู้ช้ยาเสพติดไปตรวจรักษาคัดกรองทั้งหมด 4 คน บรรลุเป้าหมาย ซึ่งอะมีมพบว่าผู้ช้ยาเสพติดคนหนึ่งกังวลใจมาก เพราะผลตรวจปรากฏว่าติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี และเพราะคิดว่าไวรัสตับอักเสบบีรักษายากและมีค่าใช้จ่ายที่สูง แต่พอทราบว่าไวรัสตับอักเสบบี รักษาฟรีและสามารถหายขาดได้ ทำให้ผู้ช้ยาเสพติดดีใจมาก อะมีมก็เช่นกันรู้สึกดีใจไปด้วยและตั้งใจติดตามดูแลต่อไป ทำให้เขารู้สึกดีที่ทำหน้าที่ได้ทำงานช่วยเหลือผู้ช้ยาเสพติดเช่นเดียวกับตัวเขา และยินดีที่ได้ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง คอยติดตามดูแลเพื่อน ๆ

“พอก็รู้ว่าโรคนี้อันตรายขาดเค้าก็ดีใจขึ้น ทำให้เป็นหน้าที่ผมที่คอยดูแลเค้าต่อไป ผมก็พร้อมที่จะช่วยเหลือเพราะว่าเป็นเพื่อนที่เคยช้ยาด้วยกัน เราก็ดีใจนะพอเราได้ทำงานมันก็สอดคล้องกับที่เราเป็นอยู่ ก็คอยให้คำแนะนำเหมือนเป็นพี่เลี้ยงคนหนึ่ง มันรู้สึกดีอย่างไรไม่รู้มันเกิดขึ้นเองทำให้ผมมีกำลังใจในการทำงาน สามารถช่วยเพื่อน”

นอกจากการแวะรับเพื่อนตามจุดต่าง ๆ ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายน้ำมันรถ อะมีมดูแลแม้กระทั่งอาหารการกิน เพื่อพยายามดูแลให้ไปโรงพยาบาลด้วยกัน และได้รับโอกาสเดียวกับที่อะมีมเคยได้รับ

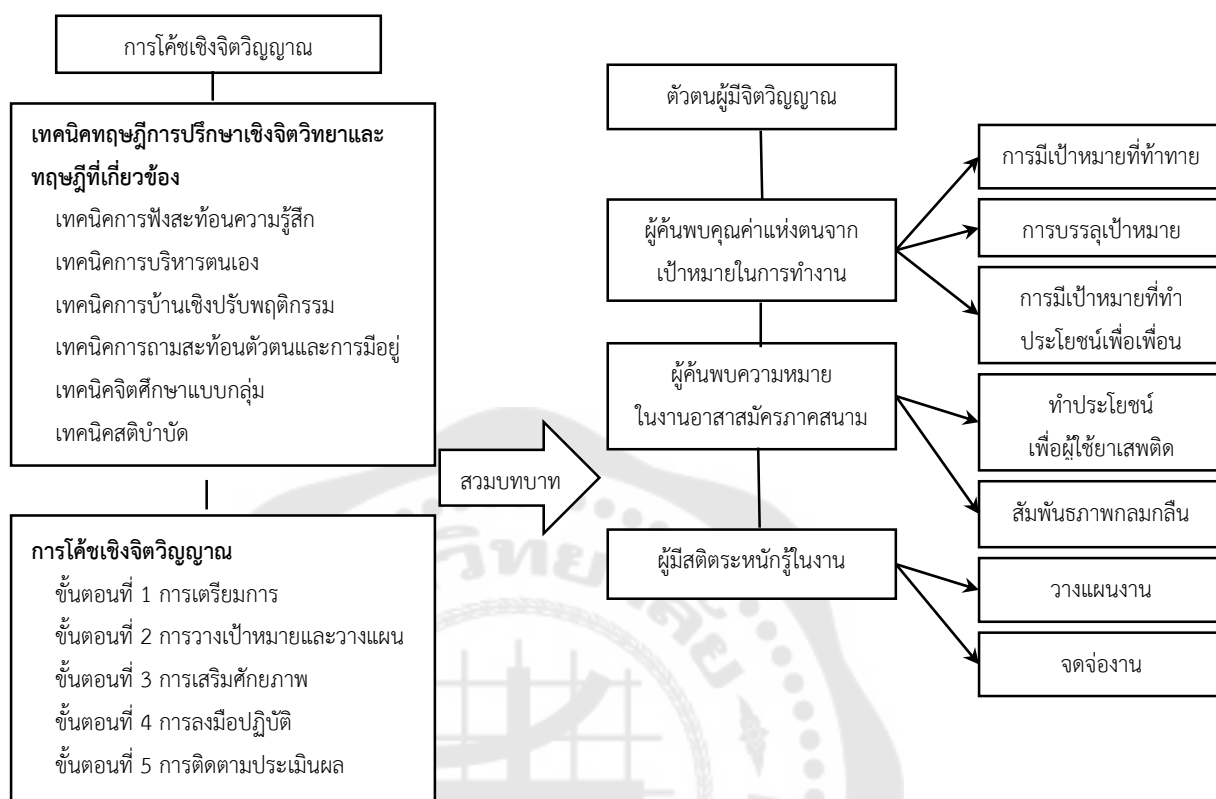
“ถ้าเราไม่ทุ่มเทกับงาน งานก็จะไม่สำเร็จ การไปรับเพื่อนคนหนึ่ง เราต้องลงทุนแล้วซื้อข้าวซื้อน้ำฝากเค้า แล้วค่าน้ำมันรถเท่าไรเสียเวลาเท่าไร พาเค้าไปโรงพยาบาล บางทีเราต้องยอมลงทุนเพื่อที่จะให้เค้ามีโอกาสเหมือนที่เราได้รับ”

เมื่ออะมีมได้เลือกทำในสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตัวเขา ทำให้ปลุกความรู้สึกมีคุณค่า มีตัวตนเอง เป็นพลังขับเคลื่อนมุ่งมั่นรับผิดชอบทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างเต็มกำลัง อดทนอดกลั้นในหลายสถานการณ์ จนประสบความสำเร็จทำให้รับรู้ถึงความมีคุณค่าของเป้าหมายชัดเจน และสร้างคุณค่าให้กับตัวเองเช่นกัน

การที่ผู้โค้ชใช้เทคนิคการบริหารตนเองและกำกับตนเอง ได้สร้างประสบการณ์ที่มีความหมายต่ออาสาสมัครภาคสนาม โดยเฉพาะกระตุ้นผลักดันให้อาสาสมัครภาคสนามมุ่งมั่นพยายามทำทุกทางเพื่อเป้าหมายที่ตั้งใจ โดยเป้าหมายที่ออกแบบล้วนมาจากความตั้งใจและมีคุณค่าต่ออาสาสมัครภาคสนามที่มีต่อการทำงาน ทำให้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการสร้างตัวตนผู้มีความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ อีกทั้งการติดตามให้ข้อมูลย้อนกลับทำให้อาสาสมัครภาคสนามไม่ท้อแท้มีกำลังใจที่จะทำต่อไปจากการมีคนช่วยคิดและวางแผนทำให้ได้ทบทวนและเห็นทางออกที่ผ่านมา นอกจากนั้นผู้โค้ชยังเป็นเงื่อนไขสำคัญการตระหนักถึงความตั้งใจของผู้โค้ชที่อาสาสมัครภาคสนามรับรู้ได้ เป็นบริบทอีกด้านที่ทำให้อาสาสมัครภาคสนามมองเห็นตัวตนแห่งความพยายามเพื่อจะพิชิตเป้าหมายให้สำเร็จเพื่อตอบแทนความทุ่มเทของผู้โค้ช (Schultz, 2014; Watt, 2012)

จากการวิเคราะห์ประเด็นเรื่องเล่าประสบการณ์การรับโค้ชเชิงจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาออกแบบโครงสร้างการพัฒนাজิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณของการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งจากการปฏิสัมพันธ์ของผู้โค้ชและผู้รับการโค้ชภายใต้กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณทั้ง 5 ขั้น ที่ผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโค้ชที่มีประสิทธิผล กระทำการให้อาสาสมัครภาคสนามมีการสวมบทบาทผู้มิจิตวิญญาณ คือ 1) การผู้ค้นพบคุณค่าจากเป้าหมายในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายมีความท้าทาย บรรลุเป้าหมาย เป้าหมายคือทำประโยชน์เพื่อผู้ช้ยาเสพติด 2) ผู้ค้นพบความหมายในงานอาสาสมัครภาคสนาม คือ ทำประโยชน์เพื่อผู้ช้ยาเสพติด การมีสัมพันธภาพกลมกลืนกับผู้อื่น และ 3) ผู้มีสติตระหนักรู้ในงาน คือ มีการวางแผน และจดจ่อในงาน มาจากการจดอารมณ์ของเทคนิคสติบำบัด

ซึ่งกระบวนการโค้ชเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนซึ่งลำดับของการปฏิสัมพันธ์อาจมีผลต่อการพัฒนাজิตวิญญาณเช่นกัน นอกจากนั้นโครงสร้างนี้จะสะท้อนการรับรู้เพียงกิจกรรมหรือเทคนิคที่มีความหมายเด่นชัดของอาสาสมัครภาคสนามและการตีความหมายของผู้วิจัยซึ่งเป็นทั้งผู้ร่วมสนทนาและผู้โค้ช ซึ่งโครงสร้างการพัฒนাজิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม ของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ มีดังนี้

ภาพประกอบ 15 โครงสร้างการพัฒนาจิตวิญญาณอาสาศัมครภาคสนาม

ประเด็นหลักที่ 3 การถ่ายโยงจิตวิญญาณของอาสาศัมครภาคสนามสู่ผู้ใช้ยาเสพติด จากประสบการณ์ของผู้ใช้ยาเสพติด

จากการสร้างตัวตนอาสาศัมครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณ ภายใต้บริบทสังคมชีวิตครอบครัว ผู้ใช้ยาเสพติดข้างต้น ได้นำมาสู่ปรากฏการณ์ของการถ่ายโยงจิตวิญญาณ (Spiritual Transformation) ซึ่งมีกระบวนการจากการปฏิสัมพันธ์ของอาสาศัมครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณกับผู้ใช้ยาเสพติด ผู้ใช้ยาเสพติดจะมีการรับรู้และมีมุมมองต่อตัวตนอาสาศัมครภาคสนาม จากนั้นย้อนกลับมามองตนเอง และสวมบทบาทหรือสร้างตัวตน ผู้ใช้ยาเสพติดผู้มีจิตวิญญาณในรูปแบบของตนเอง ซึ่งรูปแบบของตัวตนที่ถ่ายโยงและถูกสร้างขึ้นไม่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับมุมมองความคิด ความรู้สึก ค่านิยมมุมมองประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ของบุคคล (Banker, 2012; Burnhart, 2005; Koss-Chiino, 2006; Schultz, 2014; Watt, 2012) ซึ่งการที่ผู้ใช้ยาเสพติดรับรู้ว่ามีอาสาศัมครภาคสนาม กระทำการต่อพวกเขาด้วยความมีจิตวิญญาณ และทำให้ตัวตนแห่งจิตวิญญาณของผู้ใช้ยาเสพติด แสดงออกมามีความคิดมีสติในการใช้ยาเสพติดของตน มีแรงบันดาลใจในการเลิกยาเสพติด ใส่ใจดูแลสุข

ภาวะของตนมากขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์การถ่ายโยงจิตวิญญาณต่อไปนี้ สะท้อนมาจากประสบการณ์ของผู้ใช้ยาเสพติดในการปฏิสัมพันธ์กับอาสาสมัครภาคสนาม ทั้งหมด 6 คน (เพศชาย 5 คน เพศ หญิง 1 คน) ซึ่งมีลักษณะการถ่ายโยงจิตวิญญาณใน 4 รูปแบบ ดังนี้

3.1 อาสาสมัครภาคสนามผู้ยืนหยัดต่อสู้กับความตาย ถ่ายโยงสู่ เพื่อนใช้ยาผู้มีความรักและความศรัทธา

เมื่อผู้ใช้ยาเสพติดมีมุมมองต่ออาสาสมัครภาคสนามว่า เป็นแบบอย่างของผู้ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคปัญหา แม้จะต้องเผชิญกับความตายของตนเอง ก็ยังไม่ยอมจนหนทาง พยายามทุกหนทางเพื่อมีชีวิตรอด และเมื่อผู้ใช้ยาเสพติดจึงย้อนกลับมาดูตนเอง จึงสวมบทบาทของผู้รักและศรัทธา แสดงท่าทีต่ออาสาสมัครภาคสนามด้วยการเชื่อฟังคำแนะนำ และต้องการเจริญรอยตามอาสาสมัครภาคสนาม โดยมีเงื่อนไขในการถ่ายโยงที่สำคัญคือ การเยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่อง ท่าทีคำพูดแนะนำที่ห่วงใยและน่าเชื่อถือ การมีตัวอย่างประสบการณ์ชีวิตที่เป็นรูปธรรม และสร้างการยอมรับในครอบครัว ซึ่งปรากฏการณ์รูปแบบนี้สะท้อนจากประสบการณ์ของฮาบิสผู้ใช้ยาเสพติดของซาบิต

ฮาบิสมีมุมมองที่เปี่ยมไปด้วยความรักและศรัทธาต่อซาบิต ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีสุขภาพแข็งแรงมากคนหนึ่ง ทั้งที่กลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกันในหมู่บ้านเสียชีวิตไปเกือบหมด ประสบการณ์ของซาบิตทำให้ฮาบิสรู้สึกชื่นชมซาบิตมาก อีกทั้งซาบิตยังเป็นผู้ที่ใส่ใจเยี่ยมเยียนฮาบิสอย่างต่อเนื่อง และทุกครั้งที่พบเจอก็จะมีคำแนะนำดี ๆ และห่วงใยไปให้เสมอ และด้วยความดีของซาบิตที่ทำมาอย่างต่อเนื่องได้ทำให้ครอบครัวของฮาบิสที่เดิมทีเคยรังเกียจซาบิต เพราะมีอดีตเป็นผู้ใช้ยาเสพติดและแจกยา มายอมรับในตัวของซาบิต ทำให้ฮาบิสอยากเจริญรอยตามซาบิต ทั้งการเลิกยาเสพติดและการทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนามดูแลผู้อื่น

ฮาบิส อายุ 38 ปี ในอดีตอาชีพนักดนตรีเล่นอยู่ในเมืองตัวจังหวัด แต่ตอนนี้ได้เลิกอาชีพดนตรีมาทำสวนยางที่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ซาบิต (นามสมมุติ) อาสาสมัครภาคสนามดูแลรับผิดชอบ ในวันหนึ่งขณะที่ฮาบิสและเพื่อนกำลังใช้ยา ซาบิตก็เข้ามาเยี่ยมเยียนแนะนำการทำงานของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา และการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ในตอนที่เจอกันครั้งแรกฮาบิสยังไม่ไว้วางใจซาบิตฟังแล้ว และดูเชื่อหน่วยงานแล้วรู้สึกที่น่ากลัว จนเมื่อซาบิตมาเยี่ยมหลายครั้ง สักด่าห์และครั้งสองครั้งก็เริ่มไว้วางใจ เพราะมีการแนะนำให้ความรู้ถึงอันตรายเรื่องการใช้เข็มเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และนำอุปกรณ์สะอาดมาให้ ฮาบิสสังเกตเจตนาดีของซาบิตในการเชิญชวน พบว่ามีความปรารถนาดีและมอบสิ่งดี ๆ จึงเกิดความรู้สึกไว้วางใจ ฮาบิสก็เลยให้ชื่อสมัครเป็นสมาชิกของมูลนิธิกับซาบิตไป

“ก็รู้สึกความดีที่แกมาเยี่ยมเยียน ตอนแรกเราก็ไม่ค่อยไว้วางใจแกเท่าไรที่มามีมาบอกเรื่องนี้นะงานอะไรวะ เราก็คิดใจ น่ากลัวหรือเปล่าชื่อนี้ แต่ดู ๆ จากการเยี่ยมเยียนของแกแล้ว รู้สึกไว้วางใจ

ลับตาหนึ่ง สองครั้งแกมาเยี่ยมเยียนมาบอกการใช้เข็ม ว่ามีอันตรายยังไง เราก็รู้สึกอุ่นใจว่าแกก็มี
 ความดีมาเชิญชวนในทางที่ดี ก็เลยให้ชื่อไป”

จากความรู้ที่ได้รับทำให้ฮาบิสตระหนักถึงอันตรายจากเข็มกลัวติดเชื้อเอชไอวี เพราะ
 ตนเองมีพฤติกรรมเสี่ยงเพราะใช้เข็มร่วมกันกับเพื่อน เพราะถ้าหากติดกลัวคนจะไม่ยอมรับในตัวฮาบิส
 เมื่อฮาบิสชักชวนให้ไปตรวจเลือดฮาบิสจึงตอบตกลงเพราะสังเกตตัวฮาบิสแล้วรู้สึกไว้ใจ เมื่อฮาบิสไป
 ตรวจผลเลือดระบุว่าฮาบิสไม่ติดเชื้อทำให้ฮาบิสดีใจเป็นอย่างมาก และจากการเยี่ยมเยียนหลายครั้ง
 ทำให้ฮาบิสรู้จักฮาบิสมากขึ้นว่า ฮาบิสเคยเป็นผู้ใช้ยาเสพติดคนหนึ่งที่สามารถรอดชีวิตหมดจากการ
 ติดเชื้อเอชไอวี แม้ร่างกายของฮาบิสจะเป็นผู้ติดเชื้อคนหนึ่งแต่ร่างกายแข็งแรงเห็นได้ชัดเจน รู้สึกทั้ง
 ในตัวฮาบิสอยากเจริญรอยตามทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนามเหมือนฮาบิส

“ครับผม คือเราเห็นภาพชัดเจน แกยังมีร่างกายเข้มแข็ง ที่เล่นยากกับแกไปหมดแล้ว
 เหลือแค้นเดียวในตำบลเลย ที่เราเห็นภาพชัดเจนที่เราอยากจะทำตามแก”

ในตอนแรกคนในครอบครัวของฮาบิสไม่มีคนชอบฮาบิสเพราะเคยทำตัวเหลวไหลติดยา
 ไม่มีใครยอมรับในตัวฮาบิส เมื่อฮาบิสมาเล่าว่าฮาบิสมาแนะนำเรื่องการสุขภาพการใช้ยาเสพติด
 ครอบครัวก็ยังไม่ไว้วางใจ จนฮาบิสมาเยี่ยมบ่อย ๆ เป็นระยะเวลาเป็นปี ทำให้ครอบครัวยอมรับในตัว
 ฮาบิส เพราะทำให้ฮาบิสเริ่มจะเลิกยาเสพติด เพื่อนชวนไปเล่นยากก็ไม่ไปเหมือนเคย หากเสียนยากก็จะ
 กินน้ำต้มใบกระท่อมแทนเพื่อลดอาการเสียนยา โดยที่มาของการเปลี่ยนแปลงตนเองของฮาบิส ส่วน
 หนึ่งคือกลัวการติดเชื้อเอชไอวี และอีกมุมหนึ่งคือต้องการเดินตามรอยของฮาบิสที่ปัจจุบันสามารถ
 เลิกยาเสพติดได้และต่อสู้มีชีวิตรอดและมาทำงานเสียสละดูแลผู้ติดเชื้อและผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน

“หักดิบหลังจากที่ฮาบิสเข้ามาเยี่ยมเยียน รู้สึกถึงความรักของแก”

“ก็ประทับใจที่แกดูแลตนเองได้ ตอนที่แกละเล่นยาอยู่ดูอาการของแกแข็งแรงดีที่นี้ทำให้ดู
 เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนต่อชีวิตแกใจ แล้วก็เกิดความรักแกใจที่แกยอมเสียสละเวลา”

วิธีการของฮาบิสที่ฮาบิสประทับใจคือเวลามาเยี่ยมเยียนจะไม่บอกให้เลิกยาเสพติด แต่
 จะคอยเตือนให้ค่อย ๆ ลด ถ้าเลิกไม่ได้ลดทีละอย่างสองอย่าง ในฐานะคนที่เคยผ่านชีวิตมาได้ โดย
 ปัจจุบันฮาบิสก็กินเพียงใบกระท่อมซึ่งฮาบิสก็ตั้งใจจะเลิกเพื่อให้ร่างกายบริสุทธิ์เหมือนกับฮาบิสจะได้
 เป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนรุ่นน้องต่อไปได้

“เมื่อก่อนใครมาบอกอะไรเรา เราไม่เชื่อ แค่มารวันสองวัน มาพูดเรื่องแบบนี้เราไม่เชื่อ แต่เพราะความที่ซาบิตมาเยี่ยมเยือนตลอด สัปดาห์หนึ่ง 2-3 ครั้ง ตอนแรกก็คิด มาทำไมวะ แต่ไ้การเยี่ยมเยียนนี้แหละทำให้เกิดความรัก แล้วก็ความเข้าใจ ไว้ใจแกในสิ่งที่แกพูด แกมาเยี่ยมที่บ้าน มาบอกว่าที่เล่นอยู่หยุดได้ก็หยุดไปเถอะ เพราะแกก็เคยผ่านชีวิตแบบนี้ เหมือนคนที่ได้เกิดใหม่อีกครั้ง ถ้าเราเลิกได้เหมือนแก เราก็จะได้พูดคุยกับน้อง ๆ ในชุมชนได้”

ลักษณะของซาบิตของแบบอย่างของการทำงานอาสาสมัครภาคสนามที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใช้เวลาเสพติดในชุมชนให้ความร่วมมือ และใส่ใจมุ่งมั่นดูแลตนเองด้วยความสมัครใจ ซึ่งเริ่มจากการเยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับความรู้ คำแนะนำดี ๆ จากนั้นจึงถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อผู้ใช้เวลาเสพติด เพื่อให้ผู้ใช้เวลาเสพติดรับรู้ว่าเป็นรูปธรรม และค่อย ๆ ซักชวนจากเรื่องง่าย ๆ ไปสู่เรื่องยาก การลด ไปสู่การเลิกยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งวิธีการที่ซาบิตใช้นอกจากจะทำให้ ฮาบิสรักและศรัทธาต่อซาบิต ยังสามารถเปลี่ยนท่าทีของสังคม เช่น ครอบครัวของฮาบิสที่มีการยอมรับซาบิต ทำให้ฮาบิสยิ่งศรัทธาในตัวซาบิตมากขึ้น

3.2 อาสาสมัครภาคสนามผู้มีความรัก ถ่ายโยงสู่ ผู้ใช้เวลาเสพติดผู้สร้างคุณค่าชีวิต

ตัวตนอาสาสมัครภาคสนามผู้มีความรักผู้มีลักษณะการแสดงออกต่อผู้ใช้เวลาเสพติด ด้วยการใส่ใจห่วงใยดูแลอย่างใกล้ชิด ผูกพันเหมือนคนในครอบครัว คอยให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือแบ่งปันสิ่งที่มีประโยชน์เสมอ เมื่อผู้ใช้เวลาเสพติดรับรู้จึงสวมบทบาท ผู้สร้างคุณค่าชีวิต จากผู้ป่วยที่ผู้หมดหวัง มีกำลังใจดูแลตนเองต่อสู้กับโรคร้ายกลับมาแข็งแรงอีกครั้ง และการถ่ายโยงครั้งนี้มีเงื่อนไขที่สำคัญคือ การดูแลเหมือนครอบครัว ซึ่งสะท้อนได้จากตัวอย่างประสบการณ์ของผู้ใช้เวลาเสพติดของหลิวต่อไปนี้

โอมาร์ (นามสมมุติ) อายุ 38 ปี ใช้ยาตั้งแต่อายุ 13 ปี เป็นเพื่อนสมาชิกของมูลนิธิผู้ใช้เวลาเสพติดมาหลายปี และเป็นผู้ชักชวนให้หลิวอาสาสมัครภาคสนามในปัจจุบันมารู้จักกับผู้จัดการมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา โอมาร์และหลิวเป็นเพื่อนและเคยทำงานเป็นลูกจ้างส่งน้ำของร้านผลิตน้ำที่เดียวกัน แต่การดูแลกันในบทบาทอาสาสมัครภาคสนามและเพื่อนสมาชิกก็ซัดขึ้น เมื่อโอมาร์เผชิญกับโรคร้ายที่ชื่อว่า วัณโรค ซึ่งโอมาร์กระซิบบอกกับผู้จัดการศูนย์ว่าเขาป่วยเป็นวัณโรคและไม่คิดจะรักษา และโอมาร์ไม่ได้บอกใครมีเพียงคนในครอบครัวเท่านั้นที่รู้ สาเหตุที่ติดวัณโรคมาจากโอมาร์ต้องดูแลพี่สาวทั้งที่ป่วยอยู่ก่อนแล้ว ทั้งที่ตัวนุ้ยก็ระวังตัวแล้วแต่สุดท้ายก็ติดโรคร้าย เพราะไม่มีใครดูแลพี่สาว ส่วนใหญ่ในครอบครัวเป็นผู้ชาย และน้องชายคนอื่นก็ไปทำงานกันหมด รวมถึงลูกชายของพี่สาวก็ได้ทุนไปเรียนที่อินโดนีเซีย ทำให้ในช่วงเวลานั้นมีเพียงโอมาร์ที่จะดูแลพี่สาวได้ ซึ่งต่อมาตอนที่พี่สาวเสียชีวิตโอมาร์เสียใจมาก และพอรู้ว่าตัวเองได้รับเชื้อมาและกลั้มป่วยไม่คิดจะรักษาเพราะไม่มีกำลังใจ เมื่อผู้จัดการศูนย์รู้เรื่องราวของการป่วยของโอมาร์ป่วยจึงตัดสินใจบอกหลิวให้คอยตามไป

ดูแลช่วยเหลือให้โอมารับการรักษา แม้จะมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดีแต่โอมาก็ปฏิเสธการรักษา ซึ่ง หลิวไม่ละความพยายามแวะเวียนหลายครั้ง

“ตอนแรกเขาไปตามผมอยู่หลายครั้งได้ ผมบอกไม่ต้องตามแล้ว ไม่อยากจะรักษาแล้ว แล้วแต่จะเป็น”

สุดท้ายโอมาก็เปลี่ยนใจเพราะหลิวพูดคุยให้คำปรึกษาดี ทำให้โอม่าเชื่อมั่นว่าวัณโรค ที่ตัวเองเป็นโรคสามารถรักษาได้ และการรับรู้ถึงการเป็นเพื่อนสนิทที่ร่วมทุกข์สุขทำให้โอม่าเชื่อใจ ในตัวหลิวจึงตัดสินใจรักษา และจากการได้รับการช่วยเหลือดูแลจากหลิว โอม่ามองว่านาย อาสาสมัครภาคสนามที่ “คุ่ม” หรือคนเดียวทำได้ทุกอย่างครอบคลุมเพราะการดูแลด้วยใจให้กำลังใจ ทำให้คนที่ไม่อยากรักษามีกำลังใจดูแลตนเอง เช่น เมื่อโอม่าที่ไม่สบายหลิวจะอาสาพาไปโรงพยาบาล และจะแวะไปหาต่อเนืองทำให้คนป่วยมีกำลังใจดูแลตัวเองมากขึ้น

“คุ่มแบบว่าบางทีเราไม่สบายไรเขาพาเราไปโรงพยาบาลอะไร เขาแวะไปดู ๆ แบบวัน สองวันเขาไปดู แต่ผมกำลังใจของผมมันอยู่ที่อาสาด้วย เพราะตอนแรกที่ว่าติดพีบี ผมไม่อยากจะ รักษาเลยที จะปล่อยให้ไปตามเลยที”

โอม่าเล่าถึงการร่วมทุกข์ร่วมสุขกับหลิวที่ผ่านมา ค่อย ๆ สานสัมพันธ์ที่สร้างความเชื่อใจและเชื่อมั่นรวมถึงเป็นสร้างพลังใจให้กับโอม่า เพราะหลิวเป็นคนที่เอ่ยขอความช่วยเหลืออะไรถ้า ช่วยได้ก็จะช่วยอย่างเต็มที่ ทั้งเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ และเรื่องจำเป็น เพียงเอ่ยเขาเอ่ยขอเช่น ไม่กล้าไป ทำบัตรประชาชนหลิวก็พาไป ไม่มีเงินถ้าหลิวพอมีกก็แบ่งให้บ้าง หรือวันที่โอม่ามีเงินก็จะแบ่งปัน เช่นกัน เป็นเหมือนญาติและเพื่อนสนิท โอม่าก็กินอะไรหลิวก็กินอย่างนั้น ไปไหนไปกัน ซึ่งหลิวเป็น เพียงคนเดียวที่สามารถเข้าถึงบ้านโอม่าสามารถกินนอนในบ้านของโอม่าเป็นเหมือนคนใน ครอบครัว และหลิวก็ดีกับทุกคนเหมือนที่ดีกับโอม่า คนในครอบครัวของโอม่าต่างยอมรับและพูด ถึงหลิวในทางที่ดี สำหรับหลิวสำหรับโอม่าคือรุ่นพี่ที่มีข้อคิดดี ๆ และชักชวนไปในทางที่ดี เสมอ โอม่ารู้สึกอุ่นใจที่มีพี่เพื่อนรุ่นพี่สนิทเช่นหลิว อยู่ใกล้ ๆ

“สบายใจด้วยนะ ยังมีคนห่วงนะพี่นะ ยังมีคนประคับประคองอยู่”

ทั้งที่โอม่าท้อใจไม่รักษาตัวเองปล่อยให้ตนเองตายตามพี่สาว แต่การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างหลิวกับโอม่า ทำให้โอม่ารับรู้ได้ถึงความรักจากการพยายามช่วยเหลือดูแลของหลิว ที่คอย

ห่วงใย ให้กำลังใจอย่างใกล้ชิด เป็นดั่งครอบครัว ทำให้โอม่าห่มองย้อนกลับมาที่ตัวเอง สวมบทบาทของการสร้างคุณค่าชีวิต ทำให้มีกำลังใจในการรักษาตนเองเพื่อมีชีวิตอยู่ต่อไป

3.3 อาสาสมัครภาคสนามผู้มุ่งมั่นทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ถ่ายโยงสู่ ผู้ใช้ยาเสพติดผู้มีสติ ตระหนักรู้

เมื่อผู้ใช้ยาเสพติดมีมุมมองการคิดต่ออาสาสมัครภาคสนามว่า เป็นผู้มีความมุ่งมั่นเข้าถึงกลุ่มตัวพวกเขา ในการมอบอุปกรณ์สะอาดข้อมูลความรู้ด้วยมืออาสาสมัครภาคสนามเอง แม้จะต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคของเวลาและสถานที่อาสาสมัครภาคสนามก็ไม่ลดละยังคงพยายาม รวมถึงพยายามให้ข้อคิดเตือนสติอยู่เสมอ เป็นลักษณะของผู้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดตีความหมาย ท่าทีการสื่อสารของอาสาสมัครภาคสนามและสวมบทบาทตนเองเป็นผู้มีสติ ตระหนักรู้ในการใช้ยาเสพติดของตนมากขึ้น ซึ่งลักษณะการตระหนักรู้ แม้ไม่สามารถหยุดยาหรือเลิกยาเสพติดได้ แต่อย่างน้อยก็แสดงท่าทีของการฉุกละหุก ใส่ใจความปลอดภัยการใช้ยาเสพติดของตนมากขึ้น ด้วยการใช้อุปกรณ์ที่สะอาด และเปิดใจเข้ารับการบำบัดเพื่อมีชีวิตที่ดีขึ้นของตนเอง ซึ่งการถ่ายโยงจิตวิญญาณเช่นนี้มีเงื่อนไขสำคัญคือ การมุ่งมั่นเข้าถึงด้วยตนเองและการให้คำแนะนำและข้อคิดสม่ำเสมอ สะท้อนได้จาก 3 ตัวอย่างประสบการณ์ผู้ใช้ยาเสพติดต่อไปนี้

ตัวอย่างที่หนึ่ง ชาริฟ (นามสมมุติ) ผู้ใช้ยาเสพติดเพศชายอายุ 35 ปี รู้จักชากริ (นามสมมุติ) ตั้งแต่ชากริเริ่มทำงานเป็นอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งเป็นระยะเวลา 6 ปี ตลอดที่รู้จักกันชาริฟรับรู้ชากริเป็นคนที่มีมุ่งมั่นในการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม โดยเฉพาะการให้ความรู้ จะแตกต่างกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้ความรู้แบบผ่านไป และบางครั้งต้องการผลประโยชน์และข้อมูลจากผู้ใช้ยาเสพติดมากกว่า แต่ชากริทำต่างออกไปเวลามาหาก็จะตั้งใจมาที่กลุ่ม ภาพที่ชาริฟจำได้ดีคือ ชากริกลับมาจากทำงานก็อุตสาหะไปเยี่ยมเยียนเพื่อน พยายามไปเตือนว่าให้เล่นซาลง เล่นอย่างปลอดภัย บางครั้งเพื่อนอยู่ในป่าชากริก็เข้าไปหาจนกว่าจะพบกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด

“ชากริเข้ามาในกลุ่มเลย เช่น เพื่อนอยู่ในป่าแบบนี้เขาก็เข้าถึง บางหน่วยงานก็บอกผ่าน ๆ เขาไม่ได้สนใจจริง ๆ แต่ชากริเอาทั้งอุปกรณ์อะไรมาให้ด้วยตัวชากริ”

ชากริก็มีคำแนะนำและความรู้ดี ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ใช้ยาเสพติด รวมถึงการแจกจ่ายอุปกรณ์ ซึ่งชาริฟรับรู้ได้ว่าชากริพยายามทำเพื่อเพื่อนผู้ใ้มากกว่าการทำเพื่อตนเอง เช่น การให้ความรู้เพื่อป้องกันให้ไม่มีการใช้เข็มร่วมกันป้องกันการติดเชื้อ เอชไอวีและไวรัสตับอักเสบบี เรื่องของน้ำที่เอามาใช้ควรเป็นน้ำที่สะอาด ซึ่งอุปกรณ์และน้ำที่ชากริเอามาให้เชื่อมั่นได้แน่นอน นอกจากนั้น

ชากรียังพยายามให้ชาธิฟนิกถึงคนข้างหลังไว้เพื่อจะได้ดูแลตัวเอง ซึ่งสำหรับชาธิฟเป็นทำแนะนำที่ดีมาก

“ก็ฟังจากตำบอกรู้สึกดีกับตัวเองด้วย แล้วก็นึกถึงคนข้างหลังเราด้วย ถ้าเราได้รับการจากเหมือนที่เขาพูดไว้ก็ดี เพราะว่าเป็นคำแนะนำที่ดีมาก”

ซึ่งชากรียังแนะนำให้ชาธิฟลดยาเหลือเพียง 10 ตัวต่อวัน แม้เป็นเรื่องที่ดีแต่ก็ยังไม่สามารถทำได้เพราะชีวิตต้องทำงานพอไม่กินก็จะมีอาการปวดตามเนื้อตามตัว เวลาเป็นไข้กินไปก็หาย แต่ในใจกำลังสนใจรับบำบัดเมธาโดนแต่มีนกลจากชุมชนไม่สะดวกเพราะต้องทำงานทำให้รอกอยไป ซึ่งหลาย ๆ คำแนะนำของชากรียังได้อยู่ในใจชาธิฟได้นำมาขบคิด โดยเฉพาะการใช้อุปกรณ์สะอาดทุกครั้งที่ใช้ยา

ตัวอย่างที่สอง นายฮาริส อายุ 30 ปี ผู้ใช้ยาเสพติดภายใต้การดูแลของชากริ ซึ่งเป็นเป็นอีกคนที่จดจำคำแนะนำของชากริได้ดี ทั้งการห้ามใช้เข็มร่วมกับผู้อื่น การเล่นยาที่คำนึงถึงความปลอดภัยใช้อุปกรณ์ที่สะอาด รวมถึงการมีคำแนะนำชวนคิดลดการใช้ยาเสพติดลงจากเมื่อก่อนที่เอาเงินไปทุ่มซื้อยาจนหมด ตอนนี้อยากคุมการใช้ยาเสพติดได้และทำงานได้ ทำให้รักตัวเองมากขึ้น

“ตั้งแต่รู้จักเขา เราเล่นก็รู้สึกปลอดภัย เพราะของเขามันใช้ได้และสะอาดครับพี่ ตั้งแต่เขาได้ทำงานนี้ เขาก็ชี้แนะว่าให้ใช้น้ำดีจะปลอดภัย เข้มไม่ต้องแลกเปลี่ยนกับเพื่อน สิ่งที่ชากริแนะนำมันดีกับตัวเรา ช่วยให้เราคิดได้รู้จักเอชไอวี ว่าเป็นอย่างไรกับเรา เมื่อก่อนเราเล่นหนักเดี๋ยวนี้ก็เบาลง แต่ก่อนนี้ใช้เดือนหนึ่ง 300 – 400 แต่เดี๋ยวนี้เหลือ 200 เล่นเบาลงกว่าแต่ แต่ทำงานได้ทำงานได้ดีใจเหมือนกันที่ได้ชากริมาช่วยแนะนำตัวเรา”

ตัวอย่างสุดท้ายสุลัยมาน อายุ 37 ปี ซึ่งเป็นเพื่อนของชากริตั้งแต่เด็ก และเรียนหนังสือด้วยกัน สำหรับการเข้ามาเป็นผู้ใช้ยาเสพติดประมาณ 4 – 5 ปี ชากริคอยช่วยเหลือสุลัยมาน โดยพาไปตรวจเลือดและรักษาเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น คอยชี้แจงว่าต้องทำอะไรบ้าง จากนั้นให้ผู้ใช้ยาเสพติดสมัครใจจึงจะพาไปตรวจเลือด ที่สำคัญชากริก็จะคอยให้คำปรึกษา มีข้อมูลอะไรที่เป็นประโยชน์ก็จะนำมาบอกต่อ ถ้าสังเกตว่าสุลัยมานมีอาการทรุดโทรมจากการใช้ยาเสพติด ชากริจะเตือนสุลัยมานไม่ให้เล่นหนักเกินไป ซึ่งสุลัยมานก็จะทำตามคำแนะนำ ซึ่งข้อคิดของชากริที่เขาผูกคิดและจำได้ดีคือ “ชากริ บอกว่าอยากเล่นหนักหรืออยากเล่นนาน” และตอนนี้สุลัยมานสนใจที่จะรับการบำบัดเมธาโดนจากการแนะนำของชากริ

จากประสบการณ์ผู้ใช้ยาเสพติดต่อประสบการณ์ของชากริ ทำให้เข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น คือ การทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดมีสติตระหนักรู้ในการใช้ยาเสพติดของตนได้ อาสาสมัครภาคสนามต้องพยายามเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด ทั้งสถานที่และเวลาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดเป็นหลัก จากนั้นจึงมอบความรู้ สิ่งของที่สะท้อนถึงความห่วงใยในสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ใช้ยาเสพติดอย่างแท้จริง ที่สำคัญการมีข้อคิดคำแนะนำที่ค่อย ๆ สะกิดใจผู้ใช้ยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้สิ่งนั้นค่อย ๆ ซึมซับจดจำและเป็นตัวตนของผู้ใช้ยาเสพติดได้ในที่สุด

3.4 อาสาสมัครภาคสนามผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต ถ่ายโยงสู่ ผู้ใช้ยาเสพติดผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต

เมื่อผู้ใช้ยาเสพติดรับรู้ถึงคุณค่าของชีวิต คือพ่อผู้ที่มีลูกเป็นทุกอย่างของชีวิต จุดมุ่งหมายในชีวิตคือพ่อที่ดี ได้ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดย้อนกลับมาดูความเป็นแม่ของตนเอง และสวามิภักดิ์ของการเป็นแม่ที่ดี เอาลูกเป็นพลัง เป็นสิ่งที่มีความหมายของชีวิต ในการต่อสู้กับสถานการณ์ปัญหา ของผู้หญิงผู้ใช้ยาเสพติดและติดเชื้อเอชไอวี ที่ครั้งหนึ่งไม่ยอมมีชีวิตอยู่ในโลกใบนี้แล้วกลับมาดูแลตนเอง ซึ่งเงื่อนไขของการถ่ายโยงจิตวิญญาณที่สำคัญคือ การยอมรับในคุณค่าของมนุษย์ และการสร้างความเข้าใจให้กับครอบครัว ของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวมา สะท้อนจากประสบการณ์ของแจง

แจง ผู้หญิงใช้ยาอายุ 35 ปี เพื่อนสมาชิกของมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา แจงใช้ยามานานหลายปี จนวันหนึ่งชีวิตก็ต้องเหตุการณ์วิกฤต เมื่อพบว่าตัวเองติดเชื้อเอชไอวีขณะไปตรวจการตั้งครรภ์ที่โรงพยาบาล นอกจากจะเป็นทุกข์กับการรู้ว่าตนเองเป็นผู้ติดเชื้อ แจงยังรับรู้ถึงท่าทีรังเกียจของคนในครอบครัวและคนรอบตัว จนเมื่อแจงได้มาพบกับมูลนิธิเพื่อเพื่อนเรา จากการชักชวนให้มาเป็นสมาชิกของอาสาสมัครภาคสนาม แจงรู้สึกเหมือนได้ที่พึ่งพิงหลังจากมีชีวิตที่โดดเดี่ยวมาตลอด เพราะสถานการณ์ที่เธอเผชิญเครียดมากเป็นผลพวงทำให้เธอเล่นยาหนักขึ้น

“เมื่อก่อนเครียด เพราะเล่นแต่ยา ไม่รู้จะปรึกษาใคร เลยไปลงหนักกับยาเพิ่มเข้าไปอีก เพราะเครียด พอได้มาที่ศูนย์นี้รู้สึกว่ามีทางออกหลังได้รับคำแนะนำ เป็นที่ยึด เป็นที่พึ่ง”

แจงเป็นสมาชิกผู้ใช้ยาเสพติด ภายใต้การรับผิดชอบดูแลของนายหลิวอาสาสมัครภาคสนามผู้มีหน้าที่ดูแลผู้ใช้ยาเสพติดในเขตพื้นที่ที่แจงอาศัยอยู่ ซึ่งแจงและนายหลิวรู้จักกันมาหลายสิบปีก่อนในฐานะเพื่อนรุ่นพี่ จนนายหลิวเป็นอาสาสมัครภาคสนามจึงมีหน้าที่ดูแลแจงโดยตรง แม้ นายหลิวจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลเพื่อนสมาชิกในชุมชนที่ได้รับมอบหมายคนอื่น ๆ ด้วย แต่แจงรับรู้ว่าการที่นายหลิวเป็นเหมือนที่พึ่งของเธอและลูกในยามยากลำบาก ดูแลให้คำปรึกษาทั้งเรื่อง

สุขภาพ การใช้จ่ายเสพติด จนไปถึงชีวิตสังคมครอบครัว เพราะการใช้จ่ายเสพติดและติดเชื้อเอชไอวีทำให้แจ้รู้สึกถูกทอดทิ้ง ซึ่งนายหลิวคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา พูดเตือนสติให้แจ้พยายามคิดถึงลูกไว้ในวันที่ท้อแท้สิ้นหวัง ทำให้แจ้มีกำลังพยายามรักษาตัวเองเพื่อลูก

“อยากขอบคุณแกจริง ๆ ที่ทำให้มีชีวิตอยู่ ทำให้คิดถึงลูกเพราะชีวิตนี้แม่ก็ไม่มี อยู่ตัวคนเดียวแล้วญาติพี่น้องก็ไม่สนใจอะไร ฟังตนเอง”

ไม่เฉพาะการยอมรับเธอโดยไม่มีท่าที่รังเกียจเหมือนคนอื่น นายหลิวยังไปสื่อสารพูดคุยกับครอบครัวของเธอให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเอชไอวี ทำให้ญาติและครอบครัวเธอเข้าใจและให้กำลังใจและไม่รังเกียจเธอเหมือนที่ผ่านมา

“คือแกพูดให้เข้าใจง่าย ญาติ ๆ เราเขาไม่ชอบ เขาก็เข้าใจ แกพูดให้เข้าใจหมด คล้าย ๆ แกสามารถทำให้คนรอบข้างเราสามารถให้กำลังใจเราไม่รังเกียจเราด้วย”

แจ้ยอมรับว่าเธอมักจะขอเงินนายหลิวบ่อยครั้ง เวลานั้นนายหลิวขับมอเตอร์ไซด์ผ่านมาซึ่งนายหลิวก็จะส่งสารแบ่งปันเงินให้เธอและลูกบ้างเพราะเข้าใจชีวิตของแจ้ดี ด้วยนายหลิวก็เป็นพ่อที่ต้องเลี้ยงลูกด้วยตนเองตามลำพังเหมือนกัน นายหลิวจึงเข้าอกเข้าใจหัวใจคนเป็นแม่ที่มีลูกเล็กอย่างเธอได้เป็นอย่างดี มีอะไรจะช่วยเธอเสมอ เมื่อนายหลิวมีข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ก็จะเร่งรีบไปบอกข่าวกับเธอ อีกทั้งเมื่อแจ้ต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาล นายหลิวช่วยการประสานงานกับคลินิกหรือโรงพยาบาล โดยนายหลิวจะโทรไปแจ้งนัดหมายกับเจ้าหน้าที่สถานพยาบาลจองคิวไว้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แจ้ เมื่อต้องไปหาหมอเพื่อรับยาและรับการติดตามรักษา เพราะถ้าเธอไปด้วยตัวเองจะไม่ได้รับการดูแลดีเท่ากับการมีอาสาสมัครภาคสนามช่วยประสานงาน อีกทั้งนายหลิวยังช่วยอธิบายข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลได้ละเอียดมากทำให้แจ้อุ่นใจ ซึ่งแจ้รับรู้ถึงความห่วงใยของนายหลิวที่มีอย่างต่อเนื่อง โดยจะแวะมาเยี่ยมเยียนตลอดอาทิตย์ละ 2-3 ครั้ง พร้อมทั้งให้คำแนะนำเธอถึงวิธีการดูแลตัวเองสำหรับคนที่ติดเชื้อเอชไอวีให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ไม่ว่าจะมียาอะไรแจ้สามารถปรึกษาถามนายหลิวได้ตลอด ทำให้แจ้รู้สึกมีที่พึ่งมีความหวังไม่ถูกทอดทิ้ง

“ตั้งแต่รู้จักกันมาแล้ว แกไม่เคยทอดทิ้งรุ่นน้อง ไม่ว่าจะด้วยเรื่องอะไร ถ้าแกช่วยได้ก็คือแกช่วย”

จากประสบการณ์ของแจ้ พบว่า อาสาสมัครภาคสนามสามารถทำให้ผู้ช้ยาเสพติดค้นพบความหมายของชีวิตได้นั้น อาสาสมัครภาคสนามจะใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ของตน จากการค้นพบความหมายในชีวิตของอาสาสมัครภาคสนาม ในการสื่อสารกับผู้ช้ยาเสพติด ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจของคนรอบข้างต่อผู้ช้ยาเสพติด เป็นการช่วยให้ผู้ช้ยาเสพติดรู้สึกมีคุณค่าเช่นกัน

จากปรากฏการณ์การถ่ายโยง 4 สถานการณ์สะท้อนรูปแบบการปฏิสัมพันธ์พื้นฐานที่สำคัญของอาสาสมัครภาคสนาม ที่จะมีความหมายต่อการรับรู้ของผู้ช้ยาเสพติด เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการถ่ายโยงจิตวิญญาณ ที่สามารถสร้างตัวตนผู้ช้ยาเสพติดที่มีจิตวิญญาณ คือ การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี โดยเฉพาะในชุมชนผู้ช้ยาเสพติด ความสัมพันธ์ที่มีความหมายคือความสัมพันธ์ที่เหมือนคนในครอบครัว เช่น พี่น้อง เป็นต้น ซึ่งสัมพันธ์ภาพสร้างได้มาจาก การเยี่ยมเยียนเสมอ การเปิดใจบอกเล่าประสบการณ์ที่ผ่านมา การมีท่าทีที่ใส่ใจที่ห่วงใย นอกจากนั้นการสร้างการสื่อสารที่มีพลัง เช่น การสื่อสารในสิ่งที่มีความหมายกับผู้ช้ยาเสพติด การกระตุ้นคิดที่มีอย่างต่อเนื่อง แต่ต้องค่อย ๆ สื่อสารโดยเฉพาะการเลิกยาเสพติด อาจบีบคั้นผู้ช้ยาเสพติด การแนะนำการลดเพื่อสุขภาพและชีวิต จะช่วยให้พลังจิตวิญญาณขับเคลื่อนและแสดงตัวตนผู้มีจิตวิญญาณออกมา

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาวิจัยการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม

ในการศึกษาวิจัย “กระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้ไร้ยาเสพติด” การศึกษาผ่านเรื่องเล่า เพื่อเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมของการสร้างและพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ อันประกอบสร้างจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาสาสมัครภาคสนาม กับความคาดหวังในบทบาททางสังคมของอาสาสมัครภาคสนามในแต่บริบทสังคม “ครอบครัวผู้ไร้ยาเสพติด” “ศาสนาดนธรรม” “การทำงานอาสาสมัครภาคสนาม” และ “กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ” อันเป็นผลให้อาสาสมัครภาคสนามมีการกระทำ ความคิด หรือรู้สึก ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของผู้มีจิตวิญญาณ ผู้มีสติสัมปชัญญะ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา และผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิต

ซึ่งผลสรุปของการศึกษาวิจัย มีดังนี้

ผลสรุปของการศึกษาวิจัย

1. การสร้างจิตวิญญาณของครอบครัวผู้ไร้ยาเสพติด

ผลการศึกษาจากเส้นทางชีวิตผู้ไร้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนาม สะท้อนอุปสรรคปัญหาทางวนชีวิตของการใช้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งล้วนเริ่มต้นจากการชักชวนกลุ่มเพื่อน เริ่มใช้ยาจากการสูบไปสู่อการฉีดและเมื่อมีพฤติกรรมการใช้เข็มร่วมกันก็นำไปสู่ปัญหาสุขภาพ การติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี หรือ เอชไอวี ปัญหาครอบครัว สังคมเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญในการทำให้อาสาสมัครภาคสนามผู้ไร้ยาเสพติดสร้างพลังแห่งจิตวิญญาณภายในตนจากการศึกษาพบว่าลักษณะตัวตนผู้มีจิตวิญญาณที่ค้นพบจากการสร้างของสังคมครอบครัวผู้ไร้ยาเสพติดคือ ผู้มีศรัทธา และผู้มีคุณค่าและมีความหมาย ซึ่งเกิดขึ้นในครอบครัวลักษณะอาสาสมัครภาคสนาม ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ศรัทธาต่อพ่อผู้เสียสละ

เมื่อสมาชิกครอบครัวเช่น พ่อได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจเสียสละทำเพื่อครอบครัว และเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม รวมถึงมุ่งมั่นดูแลห่วงใยลูกผู้ไร้ยาเสพติดให้เลิกยาเสพติด การกระทำเช่นนี้ได้ทำให้ลูกผู้ไร้ยาเสพติดที่เสพยาในปริมาณที่มากและเป็นระยะเวลาหลายปีซึมซับรับรู้เกิดการตระหนักในความทุ่มเทของพ่อ แสดงออกถึงตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ คือ ผู้มีความศรัทธา เป็นแรงผลักดันตนเองเข้ารับบำบัดเลิกยาเสพติด

1.2 ผู้มีคุณค่าและความหมายจากภรรยาผู้สร้างคุณค่า

ลักษณะของครอบครัวที่มีภรรยาที่ยอมรับและไม่รังเกียจสามีผู้ช้ำยาเสพติด แม้สังคมจะตีตรามองผู้ช้ำยาเสพติดในทางลบ แต่ภรรยาอาจเข้ามาอาศัยพร้อมเข้าใจช่วยเหลือและคอยอยู่เคียงข้างสามี เป็นดังเพื่อนช่วยคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจากท่าทีที่ภรรยามีต่อสามี ทำให้สามีตระหนักถึงการมีคุณค่าและมีความหมายของชีวิตของตนเอง ยืนหยัดต่อสู้กับดิเบเลียดยาเสพติดเพื่อครอบครัว

1.3 บทบาทความเป็นพ่อสร้างคุณค่าและความหมายของชีวิต

ด้วยผู้ช้ำยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สังคมปลูกฝังให้เชื่อในบทบาทความเป็นพ่อของตนเองผู้ทำหน้าที่เป็นเสาหลักให้กับครอบครัว เมื่อเผชิญกับภาวะวิกฤตเช่นการต้องต่อสู้กับโรคร้ายเช่น เอชไอวี ที่เกิดจากการใช้เข็มร่วมกันของผู้ช้ำยาเสพติดชนิดฉีดยา เมื่อผู้ช้ำยาเสพติดตระหนักถึงบทบาทความเป็นพ่อของตนและแสดงออกถึงการมีคุณค่าและความหมายของการมีชีวิต คือการอยู่เพื่อลูกและครอบครัว ทำให้ยืนหยัดต่อสู้รักษาตนเองจนมีชีวิตรอด นอกจากนั้นการทำหน้าที่พ่อดูแลลูกด้วยตนเอง ทำให้พ่อผู้ช้ำยาเสพติดรับรู้ถึงความเป็นพ่อของตนเอง ทำให้รู้สึกถึงคุณค่าและความหมาย มีแรงบันดาลใจในการทำสิ่งดี ๆ เพื่อลูกและครอบครัว เช่น การลดละเลิกยาเสพติด การพยายามทำงานหนักหาเงินเพื่อลูก เป็นต้น

จากรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีต่ออาสาสมัครภาคสนามข้างต้น สะท้อนการกระทำ และบทบาททางสังคมที่บุคคลถูกปลูกฝังให้เชื่อและยึดถือ กระตุ้นผลักดันให้ผู้ช้ำยาเสพติดสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ เป็นผู้ที่มั่งคั่งในตนในการต่อสู้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต ดังนั้นหากครอบครัวต้องการให้ลูกมีจิตวิญญาณที่เข้มแข็ง อาจเริ่มจากพ่อแม่ที่เสียสละทุ่มเทเพื่อครอบครัวและสังคม และในกรณีที่คนในครอบครัวมีความอ่อนแอหรือเจ็บป่วย การกระตุ้นความเชื่อในบทบาททางสังคมที่มีความหมายกับบุคคล เช่น ความเป็นพ่อสามารถเป็นพลังหรือตัวตนผู้มีจิตวิญญาณให้กับผู้ป่วยดูแลรักษาตนเองเพื่อมีชีวิตเพื่อลูกได้ หรือมีสร้างชีวิตที่มีคุณค่าจากการทำหน้าที่พ่อที่ดี

2. การสร้างจิตวิญญาณโดยศาสนาวัฒนธรรม

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า การปฏิสัมพันธ์ของอาสาสมัครภาคสนามกับศาสนาวัฒนธรรมในชุมชนได้ทำให้อาสาสมัครภาคสนามสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณคือ ผู้มีความเชื่อและความศรัทธา สร้างความเป็นศาสนิกชนที่ดี และมีการประสบการณ์ด้านความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา ดังนี้

2.1 ความเป็นศาสนิกชนที่ดี

หลักคำสอนของศาสนาซึ่งถูกปลูกฝังจากประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม เช่น การบวชคือการทดแทนคุณพ่อแม่ ซึ่งสังคมมักมีความคาดหวังให้คนในสังคมเป็นศาสนิกชนที่ดี เมื่ออาสาสมัครภาคสนามซึ่งได้รับรู้และซึมซับหลักคำสอน จึงตระหนักรู้ในความคาดหวังของสังคม อาสาสมัครภาคสนามจึงปฏิบัติตามหลักคำสอนและประเพณีของศาสนา สวมบทบาทผู้มีศรัทธาต่อศาสนา รับการอุปสมบทเพื่อทำหน้าที่ลูกทดแทนคุณพ่อแม่ แม้ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคของคน

ใช้ยาเสพติดคือหยุดใช้การยาเสพติด เพื่อให้ร่างกายบริสุทธิ์ขณะบวชเป็นพระ แสดงให้เห็นความเชื่อ ความศรัทธาที่เป็นพลังที่แรงกล้าในตัวอาสาสมัครภาคสนาม

2.2 การมีประสบการณ์ด้านความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา

การรับรู้ความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา จากการสวดมนต์ขอพรแล้วสิ่งที่ภาวนาเป็นจริง โดยเฉพาะในผู้ใช้ยาเสพติดที่สิ้นหวัง ทำให้ชีวิตมีความหวัง มีความพยายามมุ่งมั่นที่จะเอาชนะปัญหา เช่น การทำงานเพื่อแบ่งปันครอบครัว การเลิกยาเสพติด เพราะเชื่อว่าพระเจ้าที่ตนเคารพและศรัทธา จะคอยช่วยเหลือตน การตระหนักเช่นนี้สะท้อนถึงผู้มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา ทำให้มี กำลังใจในการดำเนินชีวิตแม้จะต้องพบกับความล้มเหลวผิดพลาดที่ผ่านมา

หลักคำสอนของศาสนา และความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา ที่สอดแทรกอยู่ในประเพณี วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต คือบริบทสังคมที่ทำให้อาสาสมัครภาคสนามสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณแห่งตน ได้ ดังนั้นการทบทวนความศรัทธาและความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาและวัฒนธรรม สามารถกระตุ้นจิต วิญญาณและสร้างพลังให้กับอาสาสมัครภาคสนามหรือผู้ใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะช่วงเวลาท้อแท้สิ้นหวังเป็นจิตวิญญาณหรือสิ่งยึดเหนี่ยวกับอาสาสมัครภาคสนามผู้ใช้ยาเสพติดมีพลังในการยืนหยัดต่อสู้ กับสถานการณ์ปัญหาในชีวิต

3. การสร้างจิตวิญญาณจากการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม

จากบริบทสังคมการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม คือ มีบทบาทหลักในการค้นหา ส่งต่อ ระบบคัดกรองรักษาและติดตามดูแลผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน และมีบทบาทการให้อุปกรณ์สะอาดและ การให้ความรู้และคำแนะนำด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้ใช้ยาเสพติด พบว่างานอาสาสมัคร ภาคสนามที่การสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณในด้านคุณค่าและความหมายของชีวิต คือลักษณะงาน อาสาสมัครภาคสนามดังนี้

3.1 การทำงานส่งเสริมความรู้และคุณภาพชีวิต

การทำงานด้านการส่งเสริมความรู้และคุณภาพชีวิตในกลุ่มคนที่มีลักษณะปัญหา หรือวิถีชีวิตเช่นเดียวกัน เหมือนกับการได้ส่องกระจกตนเองเกิดการตระหนักรู้ ทำให้อาสาสมัคร ภาคสนามได้รับความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในฐานะผู้ใช้ยาเสพติดผู้หนึ่ง การรู้ใน ความสำคัญของตนทำให้อาสาสมัครภาคสนามรู้สึกถึงการมีคุณค่าและความหมายของชีวิต มีพลังแห่ง ความมุ่งมั่นใฝ่รู้พัฒนาตนเองให้มีสุขภาวะชีวิตที่ดีและพัฒนาศักยภาพการทำงานของตนให้ทำงานเป็น ที่ยอมรับมากขึ้น

3.2 การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

ลักษณะงานอาสาสมัครภาคสนามได้ทำให้ผู้อื่น ในที่นี้คือผู้ใช้ยาเสพติดในชุมชน และเมื่ออาสาสมัครภาคสนามเห็นผู้ใช้ยาเสพติดที่อาสาสมัครภาคสนามติดตามดูแลช่วยเหลือมีชีวิตที่

ดีขึ้น ทำให้อาสาสมัครภาคสนามย้อนกลับมามองตนเอง รู้สึกมีคุณค่าและมีความหมายของชีวิต สร้างกำลังใจและมีความสุขในการทำงาน มุ่งมั่นทำประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยเฉพาะผู้เฒ่าเสพติดในชุมชนมากขึ้น

3.3 การทำงานที่เพิ่มคุณค่าชีวิต

ลักษณะการทำงานที่ทำให้อาสาสมัครภาคสนามได้เปลี่ยนแปลงตนเอง จากผู้ทำผิดพลาดในอดีต เช่นเป็นส่วนหนึ่งของการทำลายชีวิตผู้อื่นจากการเป็นผู้เฒ่าเสพติด การทำลายครอบครัวหรือเป็นภาระครอบครัวเพราะติดยาเสพติด เมื่อเข้ามาสู่การทำงานอาสาสมัครภาคสนามเป็นการทำความดีต่อผู้เฒ่าเสพติดให้มีชีวิตและสุขภาพที่ดีมากขึ้น ทำให้อาสาสมัครภาคสนามตระหนักรู้และเห็นคุณค่าและความหมายในชีวิตของตน เพราะการทำงานสร้างจุดเปลี่ยน คือเปลี่ยนบทบาทจากผู้ทำลายเป็นผู้สร้าง

จากข้อค้นพบลักษณะงานในการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญานอาสาสมัครภาคสนามข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบงานมีผลต่อการสร้างพลังภายในตนได้ หากรูปแบบการทำงานทำให้คนทำงานหรืออาสาสมัครภาคสนามรับรู้ถึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและพัฒนาชีวิตของตน ทำให้บุคคลตระหนักรู้ว่ากำลังทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และเป็นงานที่เปลี่ยนแปลงชีวิตด้านมืดมารับรู้ในมุมสว่างของตนเองมากขึ้น จึงเป็นผลให้เกิดการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาน ผู้มีคุณค่าและความหมายของชีวิต

4. การพัฒนาจิตวิญญานจากกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาน

การพัฒนาจิตวิญญานอาสาสมัครภาคสนามด้วยกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาน ซึ่งเป็น การผสมผสานเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการโค้ชที่มี ประสิทธิภาพ มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน และใช้ระยะดำเนินการทั้งหมด 22 ชั่วโมง ผลจากการศึกษา มีข้อค้นพบดังนี้

4.1 ลักษณะผู้โค้ชเชิงจิตวิญญาน

จากประสบการณ์การเข้าร่วมกระบวนการโค้ชของอาสาสมัครภาคสนามและข้อค้นพบจากการศึกษาบริบทการโค้ชเชิงจิตวิญญานพื้นที่ประสบการณ์ของอาสาสมัครภาคสนาม สะท้อนลักษณะผู้โค้ชเชิงจิตวิญญานที่สำคัญ ดังนี้

4.1.1 มีองค์ความรู้และทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

ในการโค้ชเชิงจิตวิญญานครั้งนี้ ผู้โค้ชเป็นผู้มีความรู้พื้นฐานและทักษะจิตวิทยา การปรึกษา และมีประสบการณ์ทั้งการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและรายบุคคล การใช้เทคนิคแบบกลุ่ม จิตศึกษา เป็นผลให้ผู้โค้ชสามารถใช้เทคนิคทฤษฎีจิตวิทยาการปรึกษาในกระบวนการโค้ชในแต่ละ ขั้นตอนด้วยความเชี่ยวชาญ สามารถพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญานตามแผนกิจกรรมที่ออกไว้อย่างครอบคลุม

4.1.2 มีประสบการณ์ทำงานชุมชน

เนื่องจากผู้ไค้ชมีประสบการณ์การทำงานในพื้นที่สนามหรือชุมชน เอื้ออำนวยให้มีการสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ภาคสนาม และมีความเข้าใจในข้อจำกัดของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น เวลา สถานที่ วิถีชีวิต ทำให้ต้องพร้อมกับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีความยืดหยุ่นปรับแผนตามสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนของการทำงานพัฒนาคนในสังคมชุมชนได้

4.1.3 มีความเข้าใจในวิถีชีวิตผู้ไค้ชยาเสพติด

ผู้ไค้ชเชิงจิตวิญญาณมีทัศนคติที่เปิดกว้างพร้อมเข้าใจธรรมชาติของผู้รับบริการไค้ช โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบางที่ถูกสังคมตีตรา และมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความพร้อมร่างกายและการเรียนรู้ เช่น ในอาสาสมัครภาคสนามที่ผู้ไค้ชยาเสพติดหรือกำลังรับการบำบัด บางครั้งมีร่างกายและอารมณ์ไม่พร้อม ผู้ไค้ชต้องใส่ใจและเข้าใจธรรมชาติของผู้รับไค้ช ซึ่งหากผู้ไค้ชมีความเข้าใจในผู้รับบริการไค้ชก็จะทำให้ผู้รับบริการไค้ชเปิดใจยอมรับ และเปิดเผยตัวตนนำไปสู่การตั้งศักยภาพ โดยเฉพาะด้านจิตวิญญาณพลังภายในที่มีความซับซ้อนให้ฉายออกมาเห็นเด่นชัด ซึ่งผู้ไค้ชเชิงจิตวิญญาณครั้งนี้เป็นนักจิตวิทยาการศึกษาของอาสาสมัครภาคสนามมาก่อน ทำให้เข้าใจธรรมชาติและวิถีชีวิตของอาสาสมัครภาคสนามผู้ไค้ชยาเสพติดเป็นอย่างดี ทำให้อาสาสมัครภาคสนามเปิดรับและเปิดเผยมุมมองความรู้สึกต่าง ๆ สร้างบรรยากาศที่ดีต่อการพัฒนาจิตวิญญาณครั้งนี้

4.1.4 มุ่งองค์ความรู้การพัฒนาจิตวิญญาณ

ด้วยจิตวิญญาณเป็นเรื่องนามธรรมที่มีความซับซ้อนมาก ผู้ไค้ชต้องมีความรู้ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณชัดเจน รวมถึงสามารถอธิบายและเชื่อมโยงให้เห็นความเกี่ยวข้องของจิตวิญญาณกับชีวิตและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม ทำให้ผู้รับบริการไค้ชตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาแห่งตน ให้ความร่วมมือและตั้งใจเรียนรู้พัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของตนเอง

4.1.5 มีทักษะพื้นฐานของผู้ไค้ชเชิงจิตวิญญาณ

4.1.5.1 ทักษะการฟัง ตลอดกระบวนการไค้ชผู้ไค้ชต้องรับความต้องการ ความรู้สึก ความเข้าใจ เพื่อสามารถวิเคราะห์จิตวิญญาณที่มีความหมายและการตั้งเป้าหมายที่มาจากความต้องการที่แท้จริงเพื่อสร้างความท้าทายและสามารถกระตุ้นพลังภายในได้แท้จริง และการรับฟังติดตามจะทำให้ผู้รับบริการไค้ชเปิดเผยตนชัดเจนมากขึ้น

4.1.5.2 ทักษะการถาม กระบวนการไค้ชเชิงจิตวิญญาณเต็มไปด้วยการถาม แต่ไม่ใช่เป็นการถามเพื่อการได้มาซึ่งข้อมูล แต่เป็นการถามเพื่อกระตุ้นคิดและสะท้อนเรื่องราวของจิตวิญญาณออกมา จากนั้นผู้ไค้ชจะช่วยวิเคราะห์จิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม เพื่อให้อาสาสมัครภาคสนามเห็นจิตวิญญาณและเข้าใจตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของตนเอง

4.1.5.3 ทักษะการตั้งเป้าหมาย ผู้ไค้ชต้องเอื้ออำนวยให้มีการตั้งเป้าหมายต้องชัดเจนสอดคล้องกับความต้องการ เป็นรูปธรรม เพราะกระบวนการครั้งนี้เป้าหมายชัดทำให้ผู้รับบริการ

โค้ชเข้ากระจ่าง ทำให้เขารู้ว่ากำลังทำอะไรเพื่ออะไร สังเกตเห็นความสำเร็จได้อย่างชัดเจน และมาจากความต้องการที่แท้จริง

4.1.5.4 ทักษะการวิเคราะห์และสรุป ผู้โค้ชสามารถวิเคราะห์ประสบการณ์จิตวิญญาณของผู้รับการโค้ช และสามารถสะท้อนให้ผู้รับการโค้ชเข้าใจจิตวิญญาณของตนเอง รวมถึงการสรุปผลวิเคราะห์ประเมินความก้าวหน้าในการลงมือปฏิบัติของอาสาสมัครภาคสนามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้เห็นอย่างชัดเจน

4.1.6 บทบาทของผู้โค้ชเชิงจิตวิญญาณ

4.1.6.1 บทบาทการสร้างแรงบันดาลใจ คือ การที่ผู้โค้ชจะทำให้อาสาสมัครภาคสนามร่วมทางไปในทุกขั้นตอนและผลักดันให้ตนเองไปถึงเป้าหมายได้นั้น ผู้โค้ชต้องทำให้ผู้รับการโค้ชเชื่อมั่นในตัวผู้โค้ชเห็นด้วยคล้อยตาม และทำด้วยความสมัครใจ ซึ่งในบทบาทนี้ผู้โค้ชต้องเข้าใจว่าผู้รับการโค้ชให้ความสำคัญเรื่องอะไร ต้องการอะไร จากนั้นก็นำกระบวนการโค้ชมาตอบโจทย์ความต้องการของอาสาสมัครภาคสนามแต่ละคน ทำให้อาสาสมัครภาคสนามรับรู้ว่าการโค้ชมีความสำคัญสำหรับตัวของเขามากที่สุด

4.1.6.2 บทบาทการให้คำปรึกษาแนะนำ อาสาสมัครภาคสนามกำลังทำงานที่พวกเขามีความเชี่ยวชาญมากกว่าใคร คือการเข้าถึงเพื่อน ความรู้วิถีคนใช้ยาเสพติด ฤทธิ์ของยา แต่การทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ได้ดึงพวกเขาสู่สังคมของงานพัฒนา ดังนั้นเป็นความถนัดบนจุดเปลี่ยน การเข้าสู่โลกอีกใบพวกเขาต้องใช้พลังความกล้า เพราะข้างในรู้สึกไม่มั่นคงกับมุมมองสังคมที่มีต่อตัวเขา อีกทั้งการทำงานที่มีระบบขั้นตอนในบางคนก็ไม่คุ้นเคย และการใช้ยาเสพติดมีผลต่อระบบการคิดและส่งผลการรับรู้ที่เปราะบาง ดังนั้นผู้โค้ชต้องสามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษาได้ด้วยเช่นกัน การรับฟังช่วยคิดปรับทัศนะมุมมอง การสร้างความเชื่อมั่นระหว่างทางจะทำให้การพัฒนาจิตวิญญาณมีพลังมากขึ้น

4.1.6.3 บทบาทการสอนการพัฒนาจิตวิญญาณ จากสองบทบาทที่กล่าวมาข้างต้น อาจพบได้ในการโค้ชแบบอื่น ๆ ได้เช่นกัน แต่กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณครั้งนี้มีความแตกต่างคือ ผู้โค้ชต้องสามารถพัฒนาศักยภาพด้านจิตวิญญาณของผู้รับการโค้ชเชิงจิตวิญญาณได้ ทั้งการสอนให้เข้าใจองค์ประกอบและความสำคัญของจิตวิญญาณต่อชีวิตและการทำงาน การเอื้ออำนวยผู้รับการโค้ชค้นพบจิตวิญญาณของตนเอง และกระตุ้นจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามในการทำงานให้เห็นผลสำเร็จ

4.2 ลักษณะผู้รับการโค้ช

ผู้รับการโค้ชเชิงจิตวิญญาณครั้งนี้ คืออาสาสมัครภาคสนาม ที่มีบทบาทการทำงานที่ชัดเจน คือ การส่งต่อ คัดกรอง รักษา และติดตามและส่งเสริมความรู้ในกลุ่มเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติด เป็นทำงานที่มีบทบาทการทำงานที่ชัดเจน กระบวนการโค้ชจึงสามารถตั้งเป้าหมายได้อย่างชัดเจนเช่นกัน

ซึ่งทำให้อาสาสมัครภาคสนามผู้รับการโค้ชได้รับความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม และกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณครั้งนี้ มีสนามปฏิบัติการให้อาสาสมัครภาคสนามลงมือปฏิบัติได้จริง ดังนั้นกลุ่มผู้รับการโค้ชต้องสามารถลงไปปฏิบัติงานได้ในสถานการณ์จริง และด้วยกระบวนการโค้ชมีลำดับขั้นตอน ผู้เข้าร่วมการโค้ชจึงต้องสามารถเข้าร่วมได้ทุกขั้นตอน ดังนั้นผู้เข้าร่วมรับการโค้ชต้องมีลักษณะคือมีบทบาทการทำงานลักษณะเดียวกัน สามารถลงปฏิบัติงานในสนามได้ และเข้าร่วมได้ทุกลำดับขั้นตอน และสุดท้ายคือผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตและการทำงานที่เข้มข้นชัดเจนจะทำให้กระบวนการโค้ชมีความหมายต่อผู้เข้าร่วม เพราะประสบการณ์ชีวิตจะสัมพันธ์ความมีจิตวิญญาณ ในกรณีเช่นเด็กและเยาวชนที่ยังไม่ผ่านประสบการณ์ชีวิตอาจต้องศึกษาเพิ่มเติม

4.3 กิจกรรมกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณในแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอนการโค้ชทั้ง 5 ขั้นตอนต่อไปนี้จะสะท้อนมาจากประสบการณ์โค้ชเชิงจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม และผู้โค้ช ซึ่งผลการศึกษาในแต่ละขั้นตอนพบรูปแบบการโค้ชในแต่ละขั้นที่ส่งผลต่อการศึกษาวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ เป็นขั้นที่ต้องสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาจิตวิญญาณแห่งตน เพื่อสร้างความสำเร็จในงานอาสาสมัครภาคสนาม ในขั้นนี้ผู้โค้ชต้องสร้างความกระจางว่าจิตวิญญาณคืออะไร สัมพันธ์กับอาสาสมัครภาคสนามอย่างไร เปรียบเสมือนการเปิดประตูความรู้ประสบการณ์ที่ทำให้อาสาสมัครภาคสนามรับรู้ว่าจิตวิญญาณเป็นเรื่องใกล้ตัวและมีความสำคัญต่อการทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนาม นอกจากนั้นการสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่เป็นกันเองคุ้นเคย เช่น การเรียกชื่อให้ความรู้สึกพี่น้อง การใส่ใจรับฟังและสะท้อนความรู้สึกทำให้อาสาสมัครภาคสนามรับรู้ว่าคุณโค้ชมีความเข้าใจและยอมรับตัวตนของเขา ซึ่งเทคนิคพื้นฐานที่สำคัญคือ เทคนิคการฟังสะท้อนความรู้สึกของทฤษฎีการปรึกษาแบบศูนย์กลาง ทำให้อาสาสมัครภาคสนามกล้าเปิดเผยมุมมองความรู้สึกของตนเอง กล้าแสดงออกมุมมองความคิดของตนเองอย่างเป็นอิสระ ซึ่งส่งเสริมการค้นพบจิตวิญญาณที่ซ่อนอยู่ภายในของขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 การวางแผนและเป้าหมาย การเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครภาคสนามมีเป้าหมายที่ท้าทายและมาจากความต้องการที่แท้จริงของอาสาสมัครภาคสนาม คือสิ่งที่มุ่งเน้นในขั้นนี้ซึ่งเป้าหมายที่ตั้งขึ้นต้องมีความชัดเจน ซึ่งในขั้นนี้ผู้โค้ชใช้คำถามในการสำรวจเป้าหมายว่า ในชีวิตขณะนี้มิอะไรที่ไม่มีความสุขและจะมีความสุขมากขึ้นถ้าทำมันสำเร็จ โดยมีเงื่อนไขว่าสามารถทำได้ในเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งผลปรากฏว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้อาสาสมัครภาคสนามมีแรงผลักดันและความกระตือรือร้นในการทำงานเพื่อความสำเร็จมากขึ้น ซึ่งเทคนิคการบริหารตน ของทฤษฎีปัญญาและพฤติกรรม ในการตั้งเป้าหมายมีส่วนสำคัญมากในขั้นนี้

ขั้นที่ 3 การพัฒนาศักยภาพด้านจิตวิญญาณ ในขั้นนี้พบว่าเทคนิคที่สำคัญคือเทคนิคสติบำบัด ซึ่งพบว่าการฝึกสติในห้องจัดกิจกรรมโดยใช้ฝ่ามือประกบกัน ไม่มีความหมายต่อ

อาสาสมัครภาคสนามเท่ากับการมอบหมายการบ้านให้ฝึกจดอารมณ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบูรณาการการสังเกตประเมินความสำเร็จในการกระทำของตนเองต่อการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ควบคู่กัน ทำให้อาสาสมัครภาคสนามมีสมาธิจดจ่อในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้เทคนิคคำถามสำรวจตัวตนและการมีอยู่ โดยใช้คำถาม 10 ข้อ ของทฤษฎีการปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม ในขั้นนี้พบว่า เป็นแบบฝึกหัดที่มีความหมายต่อผู้รับการโค้ชเกือบทุกคนเพราะมีความน่าสนใจ และเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ทำให้ผู้ตอบมองตนเองและเมื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนสามารถสามารถสะท้อนตัวตนด้านจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม ทำให้อาสาสมัครภาคสนามเข้าใจจิตวิญญาณของตนเอง และตระหนักถึงความสำคัญของจิตวิญญาณต่อชีวิตและการทำงาน ซึ่งในขั้นนี้ผู้โค้ชต้องใช้ทักษะการถามและฟัง เพื่อให้อาสาสมัครภาคสนามสะท้อนความรู้สึกมุมมองของจิตวิญญาณให้เด่นชัด เมื่ออาสาสมัครภาคสนามเห็นจิตวิญญาณแห่งตนก็จะสามารถปลุกตัวตนจิตวิญญาณให้ตื่นขึ้นได้ จากนั้นจึงนำมาเชื่อมโยงกับการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม เป็นการติดเชื่อไฟแห่งความมุ่งมั่นให้อาสาสมัครภาคสนามมีพลังทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตนเองต้องการ

ขั้นที่ 4 การลงมือปฏิบัติ ผู้รับการโค้ชสะท้อนว่าเป็นกิจกรรมที่เด่นชัดและมีความหมายเพราะเขาได้เรียนรู้และปฏิบัติในชีวิตจริง และเห็นผลสำเร็จเป็นรูปธรรม จุดสำคัญคือในการติดตามผลการปฏิบัติการ ผู้โค้ชต้องวางตนเป็นเพื่อนคู่คิดและให้คำปรึกษาและกำลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคปัญหาที่อาสาสมัครภาคสนามไปปฏิบัติในพื้นที่เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 5 การประเมินและติดตามผล ในขั้นนี้สะท้อนว่ากระบวนการโค้ชพัฒนาจิตวิญญาณสร้างความเชื่อมั่นและความสำเร็จในการทำงานมีกำลังมากขึ้น ทำให้อาสาสมัครภาคสนามรู้สึกมีพลังจากความพยายามที่เห็นผลชัด แต่ทัศนคติอารมณ์และสังคมยังคงมีอิทธิพลกับใจอาสาสมัครภาคสนามบางคนจากการประเมินผลกิจกรรม อาสาสมัครภาคสนามหลายคนยังมีมุมมองลบในสถานการณ์ที่ตนเองเผชิญ ดังนั้นการสร้างพลังความมุ่งมั่นช่วงขณะหนึ่งไม่ได้เปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมแบบแผนอื่น ๆ ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้นควรเพิ่มเติมกิจกรรมสร้างทัศนคติความเข้าใจโลกและชีวิตควบคู่ด้วย อาจทำให้สร้างพลังมุ่งมั่นคู่กับการมองโลกอย่างเข้าใจ

5. การพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม

ผลการวิเคราะห์ประสบการณ์การเข้าร่วมการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ค้นพบว่าตัวตนอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่มีการพัฒนาคือ ผู้มีสติตระหนักรู้ในงาน ผู้ค้นพบความหมายในงาน ผู้ค้นพบคุณค่าจากเป้าหมายการทำงาน ซึ่งรายละเอียดของการค้นพบมีดังนี้

5.1 ผู้มีสติตระหนักรู้ในงาน

ผู้มีสติตระหนักรู้ คืออาสาสมัครภาคสนามผู้วางแผนการทำงาน และ การจดจ่อมุ่งมั่นรับผิดชอบงานอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งการพัฒนาตัวตนดังกล่าว คือการที่อาสาสมัครภาคสนามนำเทคนิคการจดอารมณ์ของสติบำบัดไปปฏิบัติจริงและทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้

อาสาสมัครภาคสนามผู้มีหลายบทบาทหน้าที่ในชีวิต มีแผนและจัดจ่อในการทำงานช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงานมากขึ้น

5.2 ผู้ค้นพบความหมายในงาน

ผู้ค้นพบความหมายของงานอาสาสมัครภาคสนาม คือ การที่บุคคลรับรู้สิ่งที่สำคัญ ความหมายต่อชีวิตการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม ทำให้อาสาสมัครภาคสนามมีทิศทางและมีแรงผลักดันศักยภาพแห่งตน มุ่งมั่นทำงานอาสาสมัครภาคสนามเพื่อช่วยเหลือผู้ช้ำาเสพติดมากขึ้น ซึ่งเทคนิคของกระบวนการโค้ชที่มีความหมายต่ออาสาสมัครภาคสนามให้เกิดการคิดสะท้อนกลับและพัฒนาตัวตนผู้ค้นพบความหมายในงาน คือเทคนิคการถามสะท้อนตัวตนและการมีอยู่ ตามแนวคิดทฤษฎีการปรึกษาแบบอัทธินิยม จากแบบฝึกหัดคำถามสำรวจการมีอยู่ ในขั้นที่ 3 ของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

5.3 ผู้ค้นพบคุณค่าจากการตั้งเป้าหมาย

ตัวตนผู้ค้นพบคุณค่าจากการตั้งเป้าหมาย คือการที่อาสาสมัครภาคสนามเชื่อว่าความสำเร็จในเป้าหมาย คือสิ่งที่มีคุณค่า ทำให้พวกเขาพยายามผลักดันตนเอง อดทนฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคปัญหาในการทำงานไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และแม้บางคนไม่พบความสำเร็จแต่ก็ภูมิใจที่ระหว่างทางได้ทำเต็มที่หรือใช้พลังความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ซึ่งเทคนิคที่สำคัญและมีความหมายต่ออาสาสมัครภาคสนามในการคิดสะท้อนกลับแสดงตัวตน ผู้ค้นพบคุณค่าจากการตั้งเป้าหมาย คือ เทคนิคการบริหารตนเองและกำกับตนเอง จากแนวคิดทฤษฎีการปรึกษาแบบปัญญาและพฤติกรรมนิยม ซึ่งผู้โค้ชเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครภาคสนามตั้งเป้าหมายและวางแผนตาม และมีการผลักดันให้ลงมือปฏิบัติในขั้นที่ 4 โดยมุ่งเน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ และขั้นที่ 5 ติดตามและประเมินผล

สรุปผลการศึกษาวิจัยในประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม พบว่าความศรัทธาและความเชื่อ เป็นตัวตนจิตวิญญาณที่สร้างจากสังคมครอบครัวและศาสนา ในตัวบุคคลที่มีความติดตามการรับรู้อาสาสมัครภาคสนาม และการปลุกฝังจากประเพณีวัฒนธรรมในสังคมที่ถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษ สำหรับตัวตนผู้มีจิตวิญญาณด้านการมีคุณค่าและความหมายในชีวิต สามารถสร้างจากรักความห่วงใยของคนใกล้ชิด การงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการพัฒนาศักยภาพของตน งานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และงานที่ขัดเขยความผิดพลาดในอดีต สำหรับกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ กระบวนการพัฒนาจิตวิญญาณที่ผู้โค้ชต้องมีความเชี่ยวชาญในเทคนิคทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การเข้าใจงานชุมชนและวิถีชีวิตและธรรมชาติอาสาสมัครภาคสนาม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิญญาณและมีทักษะที่สำคัญของการเป็นผู้โค้ชเชิงจิตวิญญาณ ทำให้การปลุกจิตวิญญาณที่มีอยู่ให้เด่นชัด คือ ด้านคุณค่า

และความหมายในชีวิต โดยการตั้งเป้าหมายปลุกพลังในการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม การค้นพบรูปแบบการทำงานที่มุ่งเน้นความกลมกลืนและเข้าถึงจิตวิญญาณ การค้นพบความหมายในงานอาสาสมัครภาคสนาม และกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณพัฒนาด้านสติคือเพิ่มการจดจ่อมีสมาธิในการทำงานมากขึ้น

6. การถ่ายโยงจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามสู่เพื่อนผู้ช้ยาเสพติด

จากการวิเคราะห์ผลการถ่ายโยงจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามพบลักษณะการถ่ายโยงจิตวิญญาณ 4 รูปแบบ คือ 1) อาสาสมัครภาคสนามผู้ยืนหยัดต่อสู้กับความตาย ถ่ายโยงสู่ เพื่อนช้ยาผู้มีความรักและความศรัทธา 2) อาสาสมัครภาคสนามผู้มีความรัก ถ่ายโยงสู่ เพื่อนผู้ช้ยาเสพติดผู้สร้างคุณค่าชีวิต 3) อาสาสมัครภาคสนามผู้มุ่งมั่นทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ถ่ายโยงสู่ เพื่อนผู้ช้ยาเสพติดผู้มีสติตระหนักรู้ และ 4) อาสาสมัครภาคสนามผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต ถ่ายโยงสู่ เพื่อนผู้ช้ยาเสพติดผู้ค้นพบคุณค่าและความหมายของชีวิต

ดังนั้นหากอาสาสมัครภาคสนามทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนามกระทำต่อเพื่อนผู้ช้ยาเสพติดด้วยตัวตนที่เปี่ยมไปด้วยจิตวิญญาณ ก็สามารถทำให้เพื่อนผู้ช้ยาเสพติดสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณได้เช่นกัน แต่การถ่ายโยงจิตวิญญาณนั้นอาจต้องอาศัยระยะเวลาและการกระทำอย่างต่อเนื่อง และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีเป็นพื้นฐาน เพื่อยอมรับและเปิดใจรับผู้ถ่ายโยงจิตวิญญาณ เช่น การให้ความเป็นกันเอง ใกล้ชิด ห่วงใยเป็นเหมือนคนในครอบครัว เป็นต้น และการค้นพบการถ่ายโยงจิตวิญญาณครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงคุณค่าของการพัฒนาจิตวิญญาณในอาสาสมัครภาคสนามที่จะมีผลต่อการทำงานดูแลช่วยเหลือเพื่อนผู้ช้ยาเสพติด เพราะไม่เพียงดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้ช้ยาเสพติดเท่านั้น หากแต่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของพลังภายในเช่นจิตวิญญาณได้เช่นกัน ดังนั้นองค์กรที่มีกลไกอาสาสมัครภาคสนามควรตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนามที่จะมีผลต่อศักยภาพภายในหรือจิตวิญญาณของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน

บทที่ 7

เรื่องเล่าจากประสบการณ์การศึกษาวิจัยของผู้วิจัย

การสะท้อนปรากฏการณ์การศึกษาวิจัย “การโค้ชเชิงจิตวิญญาณเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม” ของผู้วิจัย จะเป็นการศึกษาผ่านเรื่องเล่าของผู้วิจัย (Self-Narrative) ณ พื้นที่ประสบการณ์การศึกษาวิจัย ซึ่งจะเป็นการสะท้อนมุมมอง ความรู้สึก ในบทบาทของนักจิตวิทยาการศึกษาในฐานะผู้โค้ชเชิงจิตวิญญาณ การเป็นนักวิจัยในวิถีของวิจัยเชิงคุณภาพแบบการศึกษาแบบเรื่องเล่า นักจิตวิทยากับการใช้มุมมองของแนวคิดทฤษฎีปฏิบัติสัมพันธ์ในขอบข่ายงานจิตวิทยาการศึกษา และมุมมองต่ออาสาสมัครภาคสนาม เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยเปรียบเทียบประสบการณ์การวิจัยที่ผ่านมาเป็นดังการเดินทางของตนเอง เมื่อมองย้อนกลับไปบนเส้นทางเดินผ่านมา ทำให้ได้รับรู้และเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดการเดินทางของตนเองที่ผ่านมา เมื่อขยายเรื่องราวต่าง ๆ จึงเกิดองค์ความรู้และความเข้าใจที่มีความลุ่มลึกมากขึ้น ซึ่งมีประเด็นหลักและหัวข้อย่อยของเรื่องเล่าประสบการณ์ดังนี้

1. ก่อนเดินทาง: เริ่มต้นต้นทุนเดิม ก้าวอย่างสร้างต้นทุนใหม่
2. ระหว่างการเดินทาง: ประสบการณ์สร้างนักจิตวิทยาศึกษามุมมองใหม่
3. บทสรุปการเดินทาง: ประสบการณ์ให้เข็มทิศชีวิต
4. ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัย

1. ก่อนเดินทาง : เริ่มต้นต้นทุนเดิม ก้าวอย่างสร้างต้นทุนใหม่

จากประสบการณ์นักจิตวิทยาในสนามชุมชนของผู้วิจัย ได้สร้างการตระหนักรู้ว่าองค์ความรู้ทักษะกระบวนการศึกษาเชิงจิตวิทยา ไม่เพียงพอต่อการทำงานภาคสนามชุมชน เพราะบริบทสังคมของชุมชนคือแหล่งสร้างพลังของคนในชุมชน แต่บริบทสังคมแบบไหน จะออกแบบสังคมนั้นได้อย่างไร และจะนำความเข้าใจในบริบทสังคมที่มีความหมายมาทำงานการศึกษาได้อย่างไร ก่อนเริ่มทำวิจัยผู้วิจัยเป็นนักจิตวิทยาการศึกษาที่เต็มไปด้วยคำถาม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดทิศทางของการศึกษา

เมื่อต้องออกเดินทางศึกษา ในตอนแรกผู้วิจัยคิดเพียงต้องการศึกษาวิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนาตัวตนให้มีพลังในการทำหน้าที่อาสาสมัครภาคสนาม ผู้วิจัยจึงใช้เลือกใช้ความถนัดคือการศึกษาในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่คุ้นเคย เพื่อตัดตอนเวลาในการทำวิจัยให้น้อยที่สุดและได้องค์ความรู้เข้าใจที่ลึกลงไป นั่นคือการศึกษาในกลุ่มอาสาสมัครภาคสนามและการจัดกระบวนการโค้ชซึ่งผู้วิจัยมีประสบการณ์ และก็เริ่มเดินทางด้วยความมั่นใจ เพราะมีต้นทุนองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ แต่พอ

กำลังจะก้าว มองเห็นงานวิจัยการใช้ทฤษฎีแนวคิดทางสังคมศาสตร์ที่นำมาเป็นแนวคิดพื้นฐาน การออกวิธีการพัฒนาตัวตนจากการผสมเทคนิควิธีที่มีความซับซ้อน และการใช้วิธีการศึกษาวิจัย แบบเรื่องเล่าในขอบข่ายจิตวิทยาการศึกษา เพื่อมาตอบคำถามตั้งต้นของผู้วิจัย ในทุกแนวคิด ทฤษฎี ต้องสร้างเชื่อมโยงเป็นความท้าทายมากสำหรับผู้วิจัย ทำให้ค้นหาต้นทุนองค์ความรู้ให้ตนเองเพิ่มเติม และพบคำตอบที่มากกว่าคำตอบ ที่ตนเองตั้งคำถามไว้ก่อนเดินทาง

2. ระหว่างการเดินทาง: ประสบการณ์สร้างนักจิตวิทยาศึกษามุมมองใหม่

2.1 ประสบการณ์ในบทบาทผู้การโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

จากการเดินทางทำให้ผู้วิจัยมั่นใจว่า นักจิตวิทยาการศึกษา ต้องมีความสามารถทำงาน ได้ทั้งการทำงานเชิงแก้ปัญหาอันเป็นงานเชิงรับ และพัฒนาศักยภาพและป้องกันปัญหาที่เป็น ผลกระทบจิตใจอันเป็นงานเชิงรุกควบคู่กัน รวมถึงต้องเปิดรับทักษะกระบวนการใหม่ ๆ ไม่ติดกับ กรอบทักษะ กระบวนการ และแนวคิดทฤษฎีการศึกษาเท่านั้น และทักษะและทฤษฎีการศึกษาที่ สำคัญต่อการนำไปใช้สังคมและชุมชนคือ การฟัง ฟังอย่างลึกซึ้ง ทำที่ที่ต้องรับเปิดเผย และการ ยอมรับเข้าใจในธรรมชาติของคน จะทำให้เราสามารถกลมกลืนกับสังคมและเข้าถึงผู้คน เข้าใจชุมชน และ เมื่อชุมชนเปิดรับ รู้การทำงานที่ตรงจุด วิธีการศึกษาเพื่อพัฒนาจิตใจจึงเหมาะสมกับสังคม ชุมชนอย่างแท้จริง

จากประสบการณ์การโค้ชเชิงจิตวิญญาณของผู้วิจัย ซึ่งศึกษาจากประสบการณ์ของ อาสาสมัครภาคสนามเป็นหลัก เป็นการผลักดันให้อาสาสมัครภาคสนามทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ โดยผู้โค้ชต้องเริ่มต้นด้วยการใส่ใจรับฟังและฟังอย่างเข้าถึงจิตวิญญาณ จูงใจให้งานเป็นเรื่องของชีวิต และจิตวิญญาณ ไม่ได้เป็นการวางเป้าหมายเพียงเห็นความสำเร็จเช่นการโค้ชทั่วไป ซึ่งจาก ประสบการณ์ผู้วิจัยคิดว่าเป็นกระบวนการที่ดี สามารถให้อาสาสมัครภาคสนามมีความกระตือรือร้น ในการทำงานจากการทบทวนจิตวิญญาณของตนและการตั้งเป้าหมาย อย่างไรก็ตามผู้วิจัย ก็มองว่า กระบวนการโค้ชจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด หากผู้นำใช้กระบวนการมีการวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของผู้รับการโค้ชในเบื้องต้น และนำมาออกแบบกระบวนการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ผู้คน เพราะบริบทสังคมมีผลต่อการพัฒนาจิตวิญญาณ ซึ่งข้อดีของกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณคือ สามารถปรับและประยุกต์ได้หลายบริบทของคนทำงานต่าง ๆ เพราะเรื่องราวชีวิตจิตวิญญาณล้วนมี อยู่ในทุกองค์กร ผู้คนทำงานต้องการพื้นที่ในการแบ่งปันประสบการณ์ชีวิต ต้องการผู้เดินร่วมทางที่ทำให้เขาฝ่าฟันอุปสรรคปัญหาและใช้ศักยภาพสูงสุดของตนเอง

2.2 ประสบการณ์การใช้มุมมองการผสมผสานทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษา

จากประสบการณ์การบูรณาการหลายศาสตร์ ออกจากความถนัดเชี่ยวชาญของตน เปิดโลกทัศน์ไม่ยึดติดเชื่อมั่นในศาสตร์ตน ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้อะไรใหม่ ๆ พัฒนาองค์ความรู้ให้สามารถประยุกต์ใช้ได้มากขึ้น และสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นและโยชนใหม่ ๆ ทำให้เชื่อมั่นในการบูรณาการเพื่องานปรึกษาหารืออื่น ๆ ที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ที่แท้จริง

การศึกษารุ่นนี้เป็นการผสมผสานแนวคิดทฤษฎีของหลากหลายศาสตร์ เป็นความท้าทายมากสำหรับผู้วิจัย สังคมศาสตร์ จิตวิทยา หลักการพัฒนาความสามารถในการทำงานของ และวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า ผู้วิจัยคิดว่าคุณค่าของการผสมผสานจากความเชื่อที่ว่าไม่มีแนวคิดใดที่ดีที่สุด แต่เป็นการสร้างสรรค์รูปแบบการวิจัยที่แตกต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยตระหนักในความหลากหลายไม่ยึดติดแนวคิดในศาสตร์ที่ตนเองถนัดหรือเชี่ยวชาญ หากแต่ต้องศึกษาหาจุดร่วมของแต่ละศาสตร์ให้ทำหน้าที่ธรรมชาติของศาสตร์ให้สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งจุดร่วมครั้งนี้คือทุกศาสตร์ล้วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการสังคมหรือสามารถปรับให้เข้ากับกระบวนการสังคม การค้นหาความคล้ายคลึงของแนวคิดทฤษฎีและวิธีการ เช่น เทคนิคการศึกษาเชิงจิตวิทยากับการพัฒนาจิตวิญญาณและกระบวนการโค้ชทำให้กระบวนการโค้ชมีเอกลักษณ์และออกแบบเฉพาะปัญหาของกลุ่มคน

2.3 ประสบการณ์ของผู้วิจัยกับวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า

2.3.1 การเริ่มต้นศึกษาวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า

เมื่อวิธีการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การศึกษาวิจัยแบบเชิงคุณภาพ วิธีการวิจัยแบบเรื่องเล่า ในช่วงเริ่มต้นยังเข้าไม่ถึงแก่นสำคัญของเรื่องเล่า สำหรับผู้วิจัยพยายามหาความแตกต่างเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของงาน และสอดคล้องกับธรรมชาติของวิธีการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาครั้งแรกไม่สามารถสะท้อนมิติของเรื่องเล่าได้แม้แต่น้อย เพราะไม่เห็นเหตุการณ์ ประสบการณ์ที่รวบรวมเป็นเพียงความคิดรวบยอด (Concept) ทำให้ต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ผู้วิจัยฝึกการเขียนข้อคำถามที่จะให้ผู้ให้ข้อมูลเล่าประสบการณ์ของตนเองออกมาในแต่ละเหตุการณ์ ข้อมูลจึงมีหลายมิติที่แสดงให้เห็นถึงเรื่องราวลำดับชีวิตต้นเหตุปลายเหตุ ในข้อมูลที่สามารถหาได้อย่างละเอียด เมื่อถึงช่วงการเขียนวิเคราะห์เรื่องเล่า ผู้วิจัยค้นหาประเด็นและเล่าเรื่องอย่างบรรยายเหตุการณ์ของประเด็นนั้น ซึ่งปรากฏว่าไม่ใช่เรื่องเล่า เพราะการเรียงเรียงของเรื่องเล่าคือการตีความ นำข้อมูลมาตีความตามความเข้าใจของผู้วิจัย ผู้เล่าตีความการรับรู้ต่อเหตุการณ์เป็นประสบการณ์ ผู้วิจัยตีความประสบการณ์มาเป็นองค์ความรู้ และข้อมูลซ่อนเร้นจึงถูกขยายจากการตีความ หัวใจของเรื่องเล่าจึงตีความร่วมกัน

นอกจากนั้นจากข้อสังเกตของผู้วิจัย วิธีการแบบเรื่องเล่ายังสร้างความรู้สึกเข้าใจชีวิตตนเองมากขึ้นจากเรื่องที่เล่า การถามไล่ประเด็นของตัวเอง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเห็นตนเอง และตกผลึกเป็นความเข้าใจของตนเอง เป็นวิธีการสนใจในการประยุกต์เป็นเทคนิคของการปรึกษาเชิง

จิตวิทยาปรึกษา ที่ทำให้ผู้รับบริการเข้าใจสถานการณ์ปัญหาของตนเอง จากการย้อนมองและถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตของตนเอง

2.3.2 คุณค่าของเรื่องเล่า: ตระหนักถึงความเป็นมนุษย์

เมื่อเริ่มถอดและตีความประสบการณ์ของอาสาสมัครภาคสนาม ผู้วิจัยได้อ่านบทสนทนาซ้ำ ๆ จัดจำแนกหาข้อมูลโยงเข้าสู่แกน แม้เต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย แต่พอตีความเข้าใจในประสบการณ์ของอาสาสมัครภาคสนาม ผู้วิจัยเห็นถึงตัวตนชีวิตอาสาสมัครภาคสนาม ชีวิตที่ศึกษา คือช่วงชีวิตการใช้ยาเสพติดและจุดเปลี่ยนในช่วงต่าง ๆ คำที่มีอยู่ในความคิดคือ คำว่า **“มนุษย์”** ผู้ใช้ยาเสพติดมีความรัก มีความกตัญญู มีความเป็นพ่อ มีความเป็นเพื่อนและมีชีวิตตัวตนวังวนของการใช้ยาเสพติด มนุษย์ทุกคนมีความดีเสมอและเรื่องเล่าก็สะท้อนตัวตนของผู้คนให้เด่นชัด แม้ที่ผ่านมาผู้วิจัยจะเชื่อในความดีงามของมนุษย์ และมุ่งเน้นปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์อย่างให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่เรื่องเล่าทำให้ผู้วิจัยรู้ว่า ในประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาคือพยายามเชื่อตามหลักการพื้นฐานของนักจิตวิทยาผู้ให้การศึกษา เพื่อให้การศึกษาประสบความสำเร็จ แต่เรื่องเล่าอาสาสมัครภาคสนามเห็นความมนุษย์ที่ชัดเจนจากประสบการณ์ที่แท้จริง โดยเฉพาะการศึกษาเรื่องจิตวิญญาณผ่านเรื่องเล่า ตัวตนแห่งจิตวิญญาณเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวทุกคน การศึกษาจิตวิญญาณของมนุษย์ เห็นเรื่องราวของจิตวิญญาณทำให้ผู้วิจัยรับรู้ถึงพลังแห่งจิตวิญญาณเช่นกัน ดังเรื่องของพ่อผู้เสียสละ ถูกผู้ใช้ยาเสพติดรู้ซึ่งในความรักของพ่อ มุ่งมั่นช่วยเหลือเพื่อนในชุมชน และพ่อผู้ไม่ยอมตายมีชีวิตเพื่อลูก พวกเขาคือผู้ใช้ยาเสพติดที่ฉีดยาโรอินเป็นสิบปี **ยาเสพติดไม่สามารถตัดทอนความเป็นมนุษย์** ในตัวพวกเขาได้ สังคมต้องเปลี่ยนมุมมองในเรื่องนี้ใหม่ เลิกตีตราว่าพวกเขาคือปัญหาสังคม เพราะคนปกติที่ไม่ใช้ยา ก็สร้างปัญหาในสังคมไม่น้อย สำคัญคือเราจะอยู่ร่วมกันอย่างไร ให้กลมกลืน และไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่เหมาะสมรวมเพียงเพราะการใช้ยาเสพติดแต่มองให้ลึกไปในความเป็นมนุษย์

2.4 ประสบการณ์การพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของผู้วิจัย

จิตวิญญาณ คือผลผลิตของกระบวนการสังคม ผู้วิจัยในฐานะผู้โค้ชเชิงจิตวิญญาณ ในวันที่ขาดพลัง เมื่อปฏิสัมพันธ์กับอาสาสมัครภาคสนามผู้มีความตั้งใจ สะท้อนเรื่องราวชีวิตที่ดิ้นรนจิตใจที่บริสุทธิ์เพื่อช่วยเหลือเพื่อน ผู้วิจัยได้พัฒนาตัวตนจิตวิญญาณมีความสุขในการศึกษาวิจัย มีพลังมุ่งมั่นทำหน้าที่ของตน

ในการเดินทางไปจัดกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณในสามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยมิได้หวาดหวั่นหรือกลัวสถานการณ์ในพื้นที่ แต่ที่หนักหน่วงในใจคือจัดการเดินทางและเวลา จากอำเภอหัวหินไปยังชายแดนใต้ ส่วนมากจะเป็นการเดินทางโดยรถประจำทางและรถไฟ มีบางครั้งเดินทางโดยเครื่องบินโดยสาร การเดินทางที่ใช้ระยะเวลาเดินทางหลายชั่วโมงกับงานประจำที่ต้องทำมาตลอด ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกเหนื่อยล้า บางวันต้องเจอพายุฝน คนเมาสุราบนรถโดยสาร ผู้ที่กำลังจัด

กระบวนการการโค้ชเชิงจิตวิญญาณสร้างพลังให้กับผู้อื่น กำลังหมดแรง แต่ในหลาย ๆ ครั้งของการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้เห็นถึงความตั้งใจของอาสาสมัครภาคสนาม เมื่อผู้วิจัยได้ฟังเรื่องราวชีวิตของพวกเขา ผู้วิจัยได้เห็นถึงความรักครอบครัว รักลูก รักเพื่อน และการเห็นถึงสีหน้าแววตาที่เขารู้สึกดีในกิจกรรมของผู้วิจัย เพราะเขาได้มีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งเสมอ เหตุการณ์ที่เป็นพลังใจให้และผู้วิจัยจดจำได้ดี คือ มีอาสาสมัครภาคสนามคนหนึ่งซึ่งก่อนเริ่มกิจกรรมทางเจ้าหน้าที่บอกว่าเขาจะคิดช้าและไม่ค่อยพูด แต่การร่วมกิจกรรมจนตลอดกระบวนการที่ทำร่วมกัน เรื่องราวที่เขาเล่าถึงซึ่งและนำไปประทับใจมาก เขาบอกว่าเขาไม่เคยร่วมกิจกรรมไหนที่ทำให้พูดเยอะขนาดนี้ ทำให้ของผู้วิจัยทำให้เขาอยากเล่า จริง ๆ แล้วผู้วิจัยไม่ได้มองเขาในมุมใด ไม่ได้สงสัยหรือมองว่าเป็นปัญหา หากแต่เพียงอยู่กับคนตรงหน้าตามธรรมชาติตัวตน และยอมรับแบบที่เขาเป็น การได้รับการยอมรับไว้ใจ สิ่ง ๆ ต่างเหล่านี้ได้ทำให้ผู้วิจัยสดชื่น เหมือนรถที่น้ำมันกำลังหมด น้ำมันมีก็วิ่งต่อได้ เป็นการถ่ายโยงจิตวิญญาณจากผู้มีจิตวิญญาณ ทำให้ผู้วิจัยสร้างตัวตนแห่งจิตวิญญาณ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง

2.5 ประสบการณ์การพัฒนาตัวตนจิตวิทยาการปรึกษาผู้ปฏิบัติการ สุนัขวิจัยเชิงคุณภาพ

มุมมองนักปฏิบัติและนักวิจัย แม้ประเด็นศึกษาและทำงานจะเป็นประเด็นเดียวกัน แต่มีมุมมองที่แตกต่างกันสิ้นเชิง นักจิตวิทยาการปรึกษาจะใช้ทักษะและเทคนิค รวมถึงองค์ความรู้ผ่านตนเองไปสู่กระบวนการปรึกษาหรือกระบวนการสอนอบรม ผลการปรึกษาและผลการสอนคือบทสรุป แต่นักวิจัยการกำหนดแนวคำถามวิจัย การค้นหาแนวคิดทฤษฎี การใช้วิธีการวิจัย และเลือกวิธีการเก็บข้อมูลวิเคราะห์ล้วนเกี่ยวข้องและมีสอดคล้องกัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่แท้จริงและมีความน่าเชื่อถือ

เมื่อติดขัดในการดำเนินการกระบวนการโค้ชหรือการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยรู้ว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร รู้สึกสนุกกับการวางแผนและออกแบบกิจกรรม การใช้เทคนิคทักษะวิธีการเป็นเรื่องท้าทายและคิดว่าสามารถจัดการได้ แต่การมาสู่บทบาทผู้วิจัยเต็มตัว โดยเฉพาะวิจัยเชิงคุณภาพความเชื่อมุมมองและวิธีการต้องไปด้วยกัน ต้องมีแนวคิดทฤษฎีหลักการศึกษและออกแบบไปด้วยกัน เป็นโจทย์ที่ยากลำบากมากสำหรับผู้วิจัยที่จะข้ามผ่าน ด้วยชั่วโมงบินนักจิตวิทยาและนักจัดกระบวนการเรียนรู้สูงกว่าการเป็นนักวิจัย และตลอดชีวิตถูกเรียนรู้ปลูกฝังในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยรู้สึกสบายใจและไม่อึดอัดที่จะอธิบายชีวิตจิตใจหรือพฤติกรรมคนด้วยตัวเลข จึงคิดว่าวิจัยเชิงคุณภาพวิจัยที่เหมาะสมกับความเชื่อและธรรมชาติของผู้วิจัย แต่พอได้ดำเนินการศึกษาระบบความคิดวิธีการของผู้วิจัยล้วนติดในกรอบของวิจัยเชิงปริมาณ เกือบสองปีที่อาจารย์ผู้สอนวิจัยเชิงคุณภาพจะพูดคุยเรื่องวิธีวิจัยทฤษฎีทางสังคมกับวิธีวิจัยแบบเรื่องเล่า สอนซ้ำ ๆ ซึ่งอาจารย์ไม่เคยหมดกำลังใจที่จะสอน ตั้งใจอธิบายไม่มีครั้งไหนที่อาจารย์แสดงความเบื่อหรือท้อใจ ในบางครั้งแววตาแห่งความเข้าใจก็เกิดขึ้น แต่พอการเรียนรู้ขาดตอนห่างหายจากการศึกษาวิจัยก็ต้องเริ่มต้นใหม่ จนเข้าปีที่สองที่ผู้วิจัยเริ่มเห็นและเชื่อในวิจัยเชิงคุณภาพ และเมื่อมาล้มคัมความคิดกับอาจารย์ที่ปรึกษาเริ่มไปด้วยกันได้ เมื่อก่อน

เริ่มต้นคนกันคนละทิศทาง อาจารย์ที่ปรึกษาที่ใช้ความพยายามอย่างหนักเช่นกันที่จะสร้างตัวตน นักวิจัยให้เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติ ทำให้นักปฏิบัติที่ไม่มีกระบวนการทัศน์ของผู้วิจัย เริ่มมองเห็นถึงการร้อยเรียง ประชญา ทฤษฎี กรอบความคิด วิธีวิจัย อาจจะไม่ดีเชี่ยวชาญแต่ก็ได้ความรู้ของการเป็นนักวิจัยเชิง คุณภาพภายในตน

แม้ว่าผู้วิจัยจำเป็นต้องเรียนรู้งานวิจัยเพิ่มเติมและพัฒนาศักยภาพทางวิจัยต่อไป ผู้วิจัย คิดว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้เป็นสะพานที่ดีสะพานหนึ่ง ในการข้ามผ่านจากการได้รับความรู้ เปลี่ยนแปลงความเชื่อและมุมมอง เป็นการแสวงหาความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติ เรียนรู้จากการกระทำ และความผิดพลาดของตนเองโดยมีผู้เชี่ยวชาญสอนและสร้างความเข้าใจตลอดทาง

2.6 ประสบการณ์การศึกษาความสัมพันธ์กระบวนการทางสังคมกับงานจิตวิทยาปรึกษา

2.6.1 นักจิตวิทยาการปรึกษาควรเพิ่มมุมมองมิติสังคม

นักจิตวิทยาการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นกระบวนการสังคม มากกว่าเพียง การปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้การศึกษากับผู้รับการปรึกษาเท่านั้น นั่นคือนักจิตวิทยาการปรึกษาต้องไม่ วิเคราะห์ปัญหากรณีที่ผ่านมา แต่ต้องใส่ใจกระบวนการสังคมต่าง ๆ เช่นกัน เพื่อทำความเข้าใจ กับตัวตนผู้รับการปรึกษา นั่นคือนักจิตวิทยาการปรึกษาต้องมีกระบวนการศึกษาในระดับสังคม เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ชีวิตของบุคคลในชุมชน วิถีชีวิต เพื่อนการมององค์รวม และ เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาในระดับสังคมต่อไป เช่น การรับรู้ว่าจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม สร้างจากครอบครัวที่มีพ่อผู้มีตัวตนจิตวิญญาณแบบเสียสละ ภรรยาผู้มีตัวตนเป็นผู้สร้างคุณค่า สร้าง จากขนบธรรมเนียมประเพณีของศาสนา และการทำงานที่มีลักษณะการทำประโยชน์ เหล่านี้คือพลัง สังคมที่เป็นแก่นของชีวิต สามารถดึงมาเป็นพลังทั้งในกระบวนการปรึกษาและการจัดกิจกรรมป้องกัน ปัญหาด้านจิตใจในชุมชนสังคม

2.6.2 แนวทางการประยุกต์ของการค้นพบไปใช้ในงานภาคสนาม

จากการวิเคราะห์บริบทสังคมและการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามแต่ละคน พบว่ากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมจิตวิญญาณ เช่น ส่งเสริมกิจกรรมครอบครัว กิจกรรม ทางศาสนา กิจกรรมการนำผลงานที่ประสบความสำเร็จ การสร้างความภูมิใจ การดึงพลังต้นทุนทาง สังคมมาพัฒนาจิตใจมาเสริมควบคู่กับการปรึกษา ในกรณีที่อาสาสมัครภาคสนามต้องรับการปรึกษา หรือมีปัญหาซ้ำซ้อนเข้มข้นต้องใช้เวลาในการบำบัด นอกจากนั้นในออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อ ป้องกันปัญหากับอาสาสมัครภาคสนาม อาจมุ่งเน้นการตระหนักถึงคุณค่าบริบทสังคมและการทำงาน เช่น หลักสูตรสร้างจิตวิญญาณพ่อแม่ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เพราะพ่อแม่ที่มีจิต วิญญาณจะส่งผ่านจิตวิญญาณไปสู่ลูกได้เช่นกัน หลักสูตรสร้างจิตวิญญาณของเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดจาก การทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม เพราะอาสาสมัครภาคสนามผู้มีจิตวิญญาณสามารถทำให้เพื่อน ผู้ใช้ยาเสพติดมีพลังเช่นกัน อย่างไรก็ตามยังต้องศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นนี้

2.7 ประสบการณ์การศึกษาการถ่ายโยงจิตวิญญาณ

จากข้อค้นพบการศึกษาการถ่ายโยงจิตวิญญาณ ซึ่งตัวตนผู้มีจิตวิญญาณสามารถถ่ายโยงจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ทำให้ผู้วิจัยเชื่อมั่นในการสร้างและพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณ เพื่อเป็นพลังจากคนหนึ่งถ่ายทอดพลังไปสู่อีกคนหนึ่ง แม้อาจมีลักษณะของตัวตนที่แตกต่างกันระหว่างผู้ถ่ายโยงและผู้รับการถ่ายโยง เพราะความสามารถในการสวมบทบาท และการทำงานของจิตที่มีความต่างกัน แต่เป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับกลุ่มคนผู้ขาดพลังในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการใส่ใจการสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณของกลุ่มคนที่ทำงานด้านสังคมจะเป็นพลังที่สำคัญให้กับกลุ่มคนที่ต้องการพลังในสังคม เช่นกันในการทำงานการปรึกษาในนักจิตวิทยาการปรึกษาผู้มีตัวตนของผู้มีจิตวิญญาณย่อมจะสามารถถ่ายโยงความมีจิตวิญญาณของผู้รับการปรึกษาเช่นกัน กระบวนการปรึกษาจึงสามารถเสริมสร้างพลังให้ผู้รับบริการมีพลังในการแก้ไขและตัดสินใจในสถานการณ์ของตนเอง อย่างไรก็ตามเงื่อนไขสำคัญของการถ่ายโยงคือ ระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง การสื่อสารที่ชัดเจนบนความปรารถนาดี ความเข้าใจและความห่วงใยต่อบุคคล เป็นต้น

3. บทสรุปการเดินทาง: ประสบการณ์ให้เข็มทิศชีวิต

เมื่อการเดินทางสิ้นสุด ผู้วิจัยรู้สึกเหมือนเพิ่งเริ่มต้น โดยเฉพาะการเริ่มต้นเป็นผู้วิจัยเชิงคุณภาพ หรือนักจิตวิทยาการปรึกษาที่เพิ่มกระบวนการทัศนทางสังคมมากขึ้น มีความเชื่อมั่นและเข้าใจแก่นของมนุษย์ ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นอกจากนั้นการที่ผู้วิจัยเชื่อในพลังจิตวิญญาณที่ถ่ายโยงกันในกระบวนการสังคมที่มีความหมาย การทำให้คนในครอบครัวและคนที่เรามีการปฏิสัมพันธ์ด้วยเป็นผู้มีจิตวิญญาณ ต้องเริ่มที่ตัวเราในการสร้างตัวตนจิตวิญญาณแห่งตน เช่น การทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์การปฏิบัติตามกรอบศาสนาความดีงาม การใกล้ชิดรับการสื่อสารจากผู้จิตวิญญาณ ก็จะสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณในตัวเราและก็ขยายไปสู่ผู้อื่นได้ เป็นกรอบวิถีที่ผู้วิจัยจะยึดถือเพื่อดำรงชีวิตและการงานสำหรับตนเองต่อไป

4. ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัย

4.1 การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

4.1.1 ด้านวิชาการ

4.1.1.1 การวิเคราะห์การสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามในครั้งนี้ เป็นแนวคิดการสร้างตัวตน (Self) ของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์และการสวมบทบาท ซึ่งเป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ เพื่อเข้าใจกระบวนการสร้างจิตวิญญาณในรูปแบบของปรากฏการณ์สังคม ซึ่งผลการศึกษาทำให้มีองค์ความรู้หรือมุมมองใหม่ต่อการเข้าใจการสร้างและพัฒนาจิตวิญญาณของ

อาสาสมัครภาคสนาม คือ บทบาทและความคาดหวังของสังคมกับกระทำของบุคคลมีผลทำให้บุคคลสร้างจิตวิญญาณของตนขึ้น ซึ่งกรอบแนวทฤษฎีปฏิบัติสัมพันธ์สัญลักษณ์และการสวมบทบาทสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์การสร้างตัวตนผู้จิตวิญญาณของกลุ่มอาสาสมัครภาคสนามในบริบทสังคมอื่นหรือกลุ่มคนที่น่าสนใจศึกษาและพัฒนาด้านจิตวิญญาณ เพื่อองค์ความรู้การพัฒนาตัวตนจิตวิญญาณมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และความรู้ที่ได้อาจนำมาซึ่งการสร้างการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณให้กับผู้คนในสังคมมากขึ้น

4.1.1.2 การออกแบบกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ ตามแนวคิดของการผสมผสานเทคนิควิธี ของหลักการโค้ชที่มีประสิทธิผลกับเทคนิคของทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทำให้กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณมีความครอบคลุมต่อการพัฒนาจิตวิญญาณสู่บริบทการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม เป็นองค์ความรู้ใหม่ของกระบวนการพัฒนาตัวตนจิตวิญญาณในกลุ่มอาสาสมัครภาคสนามผู้ช่วยเหลือผู้เข้าเสพติดในชุมชน สามารถนำไปศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมทั้งในกลุ่มอาสาสมัครภาคสนามหรือกลุ่มคนทำงานอื่น ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้เพิ่มเติมและพัฒนากระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.1.1.3 การศึกษาด้วยวิธีวิจัยเรื่องเล่าในขอบข่ายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้สร้างองค์ความรู้ในการเข้าใจการพัฒนาตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของอาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่าได้ฉายให้เห็นมุมมองของการสร้างจิตวิญญาณในบริบทสังคมที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการสร้างการตระหนักถึงบริบทสังคมที่มีผลต่อการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณของบุคคล นอกจากนี้วิธีวิจัยแบบเรื่องเล่ายังสะท้อนเห็นถึงความรู้สึกมุมมอง ค่านิยม ความเชื่อ ความคาดหวัง ของอาสาสมัครภาคสนาม ผลการศึกษาจึงสะท้อนความเป็นจริงของชีวิตอาสาสมัครภาคสนาม ดังนั้นวิธีวิจัยเรื่องเล่าจึงเป็นวิธีวิจัยที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะการศึกษาในตัวตนความเป็นมนุษย์ในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ทางด้านจิตวิทยาการปรึกษาของการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งควรขยายไปสู่วงการศึกษาวิจัยให้มากขึ้น

4.1.2 ด้านปฏิบัติการ

4.1.2.1 ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า สังคมมีอิทธิพลสำคัญต่อการสร้างจิตวิญญาณของบุคคล ซึ่งการพัฒนาจิตวิญญาณเป็นเหมือนการปลุกไฟในบุคคลให้เปี่ยมไปด้วยพลังในการเผชิญหน้ากับสถานการณ์และอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต ดังนั้นองค์กรหรือคนทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์และสังคม ควรตระหนักถึงการพัฒนาตัวตนจิตวิญญาณของบุคคล โดยการส่งเสริมสังคมครอบครัว ศาสนาวัฒนธรรม และการทำงานให้เป็นบริบทสังคมที่เอื้ออำนวยให้บุคคลในสังคมมีการสร้างตัวตนผู้มีจิตวิญญาณจะสามารถผลักดันศักยภาพในการทำงานและการใช้ชีวิตของบุคคลได้

4.1.2.2 กระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหลายกลุ่มคน โดยเฉพาะอาสาสมัครภาคสนามชุมชน หรือกลุ่มคนทำงานทั่วไป เพราะกระบวนการมีลำดับขั้นตอนที่

ชัดเจนและมีความยืดหยุ่นสำหรับกระบวนการเรียนรู้ในภาคสนาม แม้จะเป็นเทคนิคทางการศึกษาเชิงจิตวิทยาหากผู้โค้ชศึกษาทำความเข้าใจและฝึกฝนทักษะของการโค้ชเชิงจิตวิญญาณก็สามารถดำเนินการได้ แต่มีข้อควรตระหนักคือผู้โค้ชควรมีองค์ความรู้เกี่ยวกับบริบทการทำงานและวิถีชีวิตการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามหรือผู้รับโค้ช เพราะผู้โค้ชเชิงจิตวิญญาณต้องสามารถเชื่อมโยงการพัฒนาจิตวิญญาณกับการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม และสามารถช่วยเหลือการตั้งเป้าหมายในการทำงานในพื้นที่ รวมถึงเป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาการทำงานเพื่อไปถึงเป้าหมายได้

4.1.2.3 ในการทำงานช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มผู้สูงอายุเสพติด บุคลากร เช่น นักจิตวิทยา บุคลากรสาธารณสุข นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักพัฒนาสังคม ต้องเข้าใจธรรมชาติและวิถีชีวิตของกลุ่มคนผู้สูงอายุเสพติด ปฏิบัติกับผู้สูงอายุเสพติดอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่มีอคติต่อผู้สูงอายุเสพติด เพราะผู้สูงอายุเสพติดเป็นกลุ่มคนที่อ่อนไหวกับท่าทีความรู้สึกรู้สึกของผู้คนในสังคม มีลักษณะของกลุ่มคนที่หลีกเลี่ยงสังคมหากรับรู้ได้ว่าไม่ปลอดภัยมั่นคง และคนทำงานกับคนสูงอายุเสพติดควรมีการสื่อสารทั้งท่าทีและถ้อยคำที่มีความเป็นกันเอง มีความยืดหยุ่น เข้าใจความพร้อมของร่างกายและภาวะอารมณ์ที่ไม่แน่นอนของผู้สูงอายุเสพติด จะทำให้ผู้สูงอายุเสพติดเปิดใจและการเข้าถึงตัวตนที่แท้จริงของผู้สูงอายุเสพติด โดยเฉพาะตัวตนจิตวิญญาณสิ่งที่มีความหมายของผู้ใช้เสพติด เช่น ความเป็นพ่อ คำสอนของศาสนา ความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแรงผลักดันให้ผู้สูงอายุเสพติดตระหนักรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเขาให้ดีขึ้นได้

4.2 การทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษากระบวนการโค้ชเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามที่ช่วยเหลือผู้สูงอายุเสพติด ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาดังนี้

4.2.1 ควรศึกษาด้านการพัฒนาสังคมครอบครัว เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในอนาคต ทำให้มีพลังต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตทั้งปัญหาเสพติดและปัญหาอื่น ๆ เพราะจากการศึกษาพบว่าครอบครัวเป็นสังคมแวดล้อมที่มีความสำคัญในการสร้างตัวตนของลูกผู้มีจิตวิญญาณ ท่าทีการสื่อสารและการกระทำของพ่อแม่สามารถทำให้ลูกคิดสะท้อนกลับและแสดงตัวตนต่าง ๆ หากมีการศึกษาวิจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมของพ่อแม่ที่สร้างตัวตนลูกที่มีจิตวิญญาณจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง

4.2.2 ควรมีการศึกษาวิธีการเลิกยาเสพติดที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุเสพติดในสังคม จากการศึกษาประสบการณ์การใช้ยาเสพติดของอาสาสมัครภาคสนามพบว่า ผู้สูงอายุเสพติดทุกคนต้องการเลิกยาเสพติดและหลายคนพยายามหลายวิธีการ ซึ่งบางครั้งมาจากความเชื่อหรือทดลองใช้ยาเสพติดตัวอื่น ซึ่งวิธีการที่ถูกกฎหมายและได้รับการยอมรับกลับไม่สามารถทำให้ผู้สูงอายุเสพติดเลิกยาเสพติดได้ เพราะไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เช่น ห่างไกลจากชุมชนทำให้เดินทางไม่สะดวก

และเป็นวิธีการที่บำบัดไม่ครอบคลุมทุกชนิดของยาเสพติด ดังนั้นหากมีวิธีการหรือกระบวนการที่มีประสิทธิภาพจะทำให้สามารถแก้ปัญหาการใช้ยาเสพติดในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

4.2.3 ควรมีการศึกษาพัฒนาจิตวิญญาณของเจ้าหน้าที่สำนักงานของมูลนิธิ ซึ่งเป็นผู้ทำงานกับอาสาสมัครภาคสนาม เพราะการทำงานในประเด็นยาเสพติดเป็นประเด็นที่ซับซ้อน ซึ่งเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลแผนการทำงานของอาสาสมัครภาคสนาม และผลักดันให้มีการปฏิบัติงานในชุมชน แต่ด้วยการทำงานกับกลุ่มคนใช้ยาเสพติดในชุมชน และประสานและทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับอาสาสมัครภาคสนามคือมีภาวะหมดไฟ จากสถานการณ์ปัญหาและความยากของการทำงาน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงและมีผลกระทบต่ออาสาสมัครภาคสนามได้เช่นกัน

|.

บรรณานุกรม

- Abravanel, M. & Gavin, J. (2017). Exploring the evolution of coaching through the lens of innovation. *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring*, 15(1), 24-41.
- Acker, G. M. (2012). Burnout among mental health care providers. *Journal of Social Work*, 5(12), 475-490.
- Alver, F. & Caglar, S. (2015). The impact of Symbolic Interactionism on Research Studies about Communication Science. *International Journal of Arts & Sciences*, 8(7), 479-484.
- Amiri, M., Khosravi, A., Eghtesadi, A. R., Sadeghi, Z., Abedi, G., Ranjbar, M., & Mehrabian, F. (2016). Burnout and its Influencing Factors among Primary Health Care Providers in the North East of Iran. *PLoS ONE*, 11(12).
- Atarhim, M.A, Lee, S.A. & Copnell, B. (2018). Exploratory Study of Spirituality and Spiritual Care Among Malaysian Nurses. *Journal of religion and health*, 1-15.
- Baker, J. J. (2012). *Finishing well: A phenomenological investigation of spiritual transformation in retirement-age Evangelical men*. (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Barnhart, J. B. (2005). *Excavating the perspective and spiritual transformation of mothers raising children with disabilities*. (Doctoral Dissertation, Capella University, Minnesota). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Blackwell, L. E. (2008). *Mezirow's Transformation Learning Theory and Alternative Health Therapeutics of Mind, Body, and Spirit*. (Doctoral Dissertation, Missouri-Si Louis University, Missouri). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Blumer, H. (1986). *Symbolic interactionism: Perspective and method*. University of California Press.
- Bobrova, N., Rhodes, T., Power, R., Alcorn, R., Neifeld, E., Krasniukov, N., ... & Maksimova, S. (2006). Short communication Barriers to accessing drug treatment in Russia: study among injecting drug users in two cities. *Drug and Alcohol Dependence*,

82, s57-s63.

- Bockrath, M. F. (2015). *Mindfulness Meditation Training for Spiritual Struggles: A randomized Controlled Trail*. (Doctoral Dissertation, the Graduate College of Bowling Green, Ohio). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Boston, P.H. & Mount, B.M. (2006). The caregiver's perspective on existential and spiritual distress in palliative care. *Journal of Pain and Symptom Management*, 32(1), 13–26.
- Brantley, M. E. (2006). *Executive Coaching and Deep Learning*. (Doctoral Dissertation, Fielding Graduate University, California). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Capuzzi, D. & Gross, D. R. (1991). *Introduction to counseling: Perspectives for the 1990s*. Boston: Allyn and Bacon.
- Carter, M. J., & Fuller, C. (2015). Symbolic Interactionism. *Sociopedia. isa*, 1, 1-17. doi: 10.1177/205684601561.
- Cashwell, C. S. & Yong, J. S. (2004). Spirituality in counselor Training: A Content Analysis of Syllabi from Introductory Spirituality Course. *Counseling and Values*, 48(2), 96-109.
- Cashwell, C. S., Bentley, D. P., & Bee, A. (2007). Spirituality and Counselor Wellness. *Journal of Humanistic Counseling, Education & Development*, 46(1), 66-81.
- Chamrathirong, A., Miller, B. A., Byrnes, H. F., Rhucharoenpornpanich, O., Cupp, P. K., Rosati, M. J., ... & Chookhare, W. (2010). Spirituality within the family and the prevention of health risk behavior among adolescents in Bangkok, Thailand. *Social Science & Medicine*, 71(10), 1855-1863.
- Chan, C. H. Y. (2012). Incorporating spirituality in psychosocial group intervention for women undergoing in vitro fertilization: A prospective randomized controlled study. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 85(4), 356–373.
- Chapman, S. W. (2007). *Theory of curriculum development in the professions: An integration of Mezirow's transformative learning theory with Schwab's deliberative curriculum theory. A transformative-deliberative curriculum approach can lead to curricula that target transformation in curriculum*

- processes, classroom experiences, and professional work.* (Doctoral Dissertation, Antioch University, San Francisco). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Corey, G. (2008). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy* (8th ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Courville, W. J. (2009). *Coach, Therapist, or Spiritual Director? : An Analysis of Discourse about Spirituality as Used in Professional Coaching.* (Doctoral Dissertation, University of Ottawa, Ottawa). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Cox, E. (2015). Coaching and adult learning: Theory and practice. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 2015(148), 27-38.
- Crants, J.M. (2012). *Avoiding and Preventing Burnout in Professional Counselors: A Narrative Study of Life Experiences.* (Doctoral Dissertation, Walden University, Minnesota). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2006). *Designing and Conducting Mixed Methods Research.* Thousand Oaks, CA: Sage.
- Curry, J. (2010). Addressing the Needs of African American Clients: Implications for School Counselors. *Journal of Negro Education*, 79(3), 405-415.
- Dobmeier, R. A., & Reiner, S.M. (2012). Spirituality in the counselor education curriculum: A national survey of student perceptions. *Counseling and Values*, 57, 47-65.
- Elliott, M. I. (2005). *Life Coaching to Support Growth in Spiritual Practices.* (Doctoral Dissertation, Asbury Theological Seminary, Virginia). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Esquer, K. Y. (2014). *Spirituality in Coaching: Exploring the Link between Leadership, Morality and Spirituality.* (Doctoral Dissertation, Walden University, Minnesota). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Evans, M. & Atkins, M. J. (2007). Making Meaning Using Creativity and Spirituality. *Journal of Creativity in Mental Health*, 2(1), 35-46.
- Feldman, D. C. & Melenie, J. L. (2005). Executive coaching: A review and agenda for future research. *Journal of management*, 31(6), 829-848.

- Frame, M. W. (2000). Spiritual and Religious Issues in Counseling: Ethical Considerations. *The Family Journal*, 8(1), 72-74.
- Fuller, S. (2000). Empowering, inspiring: research and mentorship through the years. *Journal of the Medical Library Association*, 88(1), 1-10.
- Gieseke, A. R. (2014). *The Relationship between Spiritual Intelligence Mindfulness and Transformational Leadership among Public Higher Education Leaders*. (Doctoral Dissertation, Northeastern University, Boston). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Gloss, E. J. (2012). A Hint of This and a Pinch of That: Theories That Inform Coaching and Consulting. *Graduate Studies Journal of Organizational Dynamics*, 2(1), 1-13.
- Gohman, J. A. (2014). *A narrative inquiry exploring the experiences of women who embrace motherhood*. (Doctoral Dissertation, Sofia University, California). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Green, R. L., John J. B., & Jennifer, A. H. (2001). Spirituality in rehabilitation counselor education: A pilot survey. *Journal of Rehabilitation*, 67(3) 55.
- Green, R.L., Benshoff, J.J., & Harris-Forbes, J.A. (2001). Spirituality in rehabilitation counselor education: A pilot survey. *Journal of Rehabilitation*, 67, 55-60.
- Griner, P. F. (2013). Burnout in healthcare providers. *Integrative Medicine*, 12(1), 22-24.
- Hanfstingl, B. (2013). Ego and spiritual transcendence: Relevance to psychological resilience and the role of age. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 2013.
- Hardiman, P., & Simmonds, J. G. (2013). Spiritual wellbeing, burnout, and trauma in counsellors and psychotherapists. *Mental Health, Religion, and Culture*, 16(10), 1044-1055.
- Havanon, N. (2007). Narrative Approach: The Turning Point of Social Science Research [in Thai]. *Mekong Societies*, 5(2), 1-22.
- Heinz, A. J., Disney, E. R., Epstein, D. H., Glezen, L. A., Clark, P. I., & Preston, K. L. (2010). A focus-group study on spirituality and substance-user treatment. *Substance Use & Misuse*, 45(1-2), 134-15.

- Henkelman, J. & Barbara, P. (2006). The client as expert: Researching hindering experiences in counselling. *Counselling Psychology Quarterly* 19(2), 139-150.
- Johanson, G. J. (2010). Response to: "Existential Theory and our Search for Spirituality" by Eliason, Samide, Williams and Lepore. *Journal of Spirituality in Mental Health*, 12(2), 112-117.
- Johnson-Miller, B. (2011). Book Review: Spiritual formation: Following the movements of the Spirit. *Christian Education Journal*, 8(2), 452-454.
- Johnston, L.D. & O'Malley, P.M. (2001). Article 97: Drug use and abuse: Psychosocial aspects. In N. J. Smelser and P. B. Baltes (Eds.), *International encyclopedia of the social and behavioral sciences, Vol. IV, Intersecting fields; Section 4.5, Health* (J. House & R. Schwarzer, Section Eds.) Amsterdam: Pergamon.
- Kim, J. (2008). *Spiritual Development Thorough Guide Autobiography Group Among Elderly Korean American Immigrants A Case Study with Korean Seventh - Day Adventist Older Adults*. (Doctoral Dissertation, the Claremont School of Theology, California). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- King, M.B., & Koenig, H.G. (2009). Conceptualizing spirituality for medical research and health service provision. *BMC Health Services Research*, 9, 1-7.
- Koss-Chioino, J. D. (2006). Spiritual transformation, relation and radical empathy: core components of the ritual healing process. *Transcultural Psychiatry*, 43(4), 652-670.
- Kotarba, J. A. (2014). Symbolic interaction and applied social research: A focus on translational science. *Symbolic Interaction*, 37(3), 412-425.
- Lai, E. R. (2011). *Metacognition. A Literature Review*. Retrieved from Pearson Research Reports website: https://images.pearsonassessments.com/images/tmrs/Metacognition_Literature_Review_Final.pdf.
- Larsen, J. L. (2012). *Analysis of the concept of spirituality*. (Doctoral of Philosophy in nursing Dissertation). The University of Wisconsin-Milwaukee, WI.
- Leseho, J. (2007). Spirituality in counselor education: a new course British. *Journal of Guidance & Counselling*, 35(4), 441- 454.
- Loh, J. (2013). Inquiry into Issues of Trustworthiness and Quality in Narrative Studies: A Perspective. *The Qualitative Report*, 18(33), 1-15.

- Lomas, T. (2016). The impact of mindfulness on the wellbeing and performance of educators: A systematic review of the empirical literature. *Teaching & Teacher Education, 61*, 132-141.
- Louchakova, O. (2005). On Advantages of the Clear Mind: Spiritual Practices in the Training of a Phenomenological Researcher. *The Humanistic Psychologist, 33*(2), 87-112.
- Maguire, M., & Delahunt, B. (2017). Doing a thematic analysis: A practical, step-by-step guide for learning and teaching scholars. *The All Ireland Journal of Teaching and Learning in Higher Education, 9*(3).
- Maher, J.T. (2008). *Spiritual Life Coaching: A New Model of Spiritual Direction for Collegians School of Theology and Religious Studies*. (Doctoral Dissertation, the University of the Catholic University of America, Washington DC). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Manderino, D. K. (2014). *A constructivist approach to promoting spiritual competencies in counselor trainees*. (Doctoral Dissertation, Duquesne University, Pennsylvania). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Marusiak, C. W. (2012). *Refugee Experiences of Counselling and Psychotherapy*. (Doctoral Dissertation, University of Alberta, Edmonton). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Matthews, C.O. (2014). Second-Generation Adult Former Cult Group Members' Recovery Experiences: Implications for Counseling. *International Journal for the Advancement of Counselling, 36*(2), 188–203.
- Matthews, T.G. (2015). *Clinical Supervisors Experiences and Attitudes toward Cyber Supervision for State Counseling Licensure*. (Doctoral Dissertation, Capella University, Minnesota). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Maynard, S. (2006). *Personal and Professional Coaching: A Literature Review*. (Doctoral Dissertation, Walden University, Minnesota). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Merrill, B. & West, L. (2009). *Using Biographical Methods in Social Research*. London: Sage.
- Meyer, D.D. (2012). Using drama therapy to explore religion and spirituality in counselor

- education. *Counseling and Values*, 57, 241–251.
- Mok, E., Wong, F., & Wong, D. (2010). The meaning of spirituality and spiritual care among the Hong Kong Chinese terminally ill. *Journal of Advanced Nursing*, 66(2), 360-370.
- Moriarity, M. T. (2010). *The essential components of Coach Training for Mental Health Professional: A Delphi Study*. (Doctoral Dissertation, Sam Houston State University, Huntsville). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Morrison, M. & Borgen, W. A. (2010). How Christian Spiritual and Religious Beliefs Help and Hinder Counselors' Empathy toward Clients. *Counseling and Values*, 55(1), 25-45.
- Myer J. E. & Kirk, W. (2003). Integrating Spirituality into Counselor Preparation: A Developmental Wellness Approach. *Counseling and Values*, 47(2), 142-155.
- O'Neill, M. W. (2012). *The Spiritual Exercises of St. Ignatius of Loyola and the Twelve Steps of Alcoholics Anonymous: Complementary Resources for Spiritual Growth and Recovery from Addiction*. (Doctoral Dissertation, Atlantic school of technology, Halifax). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Ollendieck, M. L. (2016). *Grow the fruit of the spirit: The coach approach to centering prayer*. Assemblies of God Theological Seminary.
- Osborn, D., Street, S., & Bradham-Cousar, M. (2012). Spiritual needs and practices of counselor education students. *Adultspan Journal*, 11(1), 27-38.
- Palmer, D. M. (2010) *Spirituality in therapists and its relationship to mindfulness, empathy, and social desirability*. (Doctoral Dissertation, Marywood University, Pennsylvania). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Papathanasiou, I. V., Fradelos, E. C., Kleisaris, C. F., Tsaras, K., Kalota, M. A., & Kourkouta, L. (2014). Motivation, Leadership, Empowerment and Confidence: Their Relation with Nurses' Burnout. *Materia Socio Medica*, 26(6), 405–410.
- Parker, S. (2009) Faith Development Theory as a Context for Supervision of Spiritual and Religious Issues. *Counselor Education and Supervision*, 49(1), 39-53.
- Perry, K. A. (2014). *Coach, Know Thyself: The Developmental Consciousness of Professional Coaches*. (Doctoral Dissertation, Fielding Graduate University, California). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.

- PSI foundation Thailand. (2012). *Standard operating procedures report for reducing and retaining of drug using and burn out.*
- Raffay, J. (2010). Training the workforce in spiritual healthcare. *Mental Health, Religion & Culture, 13*(6), 605-614.
- Rardin, M. A. (2013). *Psychospiritual Trauma and Integration: A Narrative Study of the Recovery Process of Second-Generation Adult Cult Survivors.* (Doctoral Dissertation, California Institute of Integral Studies, San Francisco). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Ricci-Allegra, P. (2016). *Spiritual Perspective, Mindfulness, and Spiritual Care Practices of Hospice and Palliative Care Nurses.* (Doctoral Dissertation). Seton, New Jersey.
- Riessman, C. J. (2008). *Narrative methods for the human sciences.* Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Rodell, J. B. (2013). Finding meaning through volunteering: Why do employees volunteer and what does it mean for their jobs?. *Academy of Management Journal, 56*, 1274-1294.
- Sakunpong, N., Choochom, O., & Taephant, N. (2015). Development of a resilience scale for Thai substance-dependent women: A mixed methods approach. *Asian Journal of Psychiatry, 22*(1), 177-181.
- Schultz, J. M. (2014). A study of posttraumatic spiritual transformation and forgiveness among victims of significant interpersonal offences. *Mental Health, Religion & Culture, 17*(2), 122 -135.
- Shaw, B. M., Bayne, H., & Lorelle, S. (2012). A Constructivist Perspective for Integrating Spirituality Into Counselor Training Counselor. *Counselor Education & Supervision, 51*(4), 270-280.
- Smith, D. J. (2006). Rehabilitation Counselor Willingness to Integrate Spirituality into Client Counseling Sessions. *Journal of Rehabilitation, 72*(3), 4.
- Stanard, R. P. & Painter, L. C. (2004). Using a Faith Development Model in College Counseling. *College Student Affairs Journal, 23*(2), 197-207.
- van Asselt, K. W., & Senstock, T. D. B. (2009). Influence of Counselor Spirituality and Training on Treatment Focus and Self-Perceived Competency. *Journal of*

- Counseling & Development*, 87(4), 412-419.
- Vilardaga, R., Luoma, J. B., Hayes, S. C., Pistorello, J., Levin, M. E., Hildebrandt, M. J., ... & Bond, F. (2011). Burnout among the addiction counseling workforce: The differential roles of mindfulness and values-based processes and worksite factors. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 40(4), 323-335.
- Walsh, F. (2012). *The spiritual dimension of family life, Normal Family Processes*. New York: Guilford Press. 4: 347-372.
- Watts, R. P. (2012). *The lived experience of a spiritual transformation in the everyday lives of alcoholic men new to recovery: A phenomenological study*. (Doctoral Dissertation, Capella University Minnesota, Minnesota). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Wessels, F. & Müller, J.C. (2013). Spirituality in narratives of meaning. *HTS Theologiese Studies/Theological Studies*, 69(2), 1-7.
- Whiteside-Lantz, M. (2008). *Spiritual counselling: The experiences of counsellors who work with spiritual themes in the counselling relationship* (Doctoral dissertation, University of New Brunswick, Canada). Retrieved from ProQuest Dissertation & Theses database.
- Willow, R. A., Tobin, D. J., & Toner, S. (2009). Assessment of the Use of Spiritual Genograms in Counselor Education. *Counseling and Values*, 53(3), 214.
- Wrenn, C. G. (1965). *The counselor in a changing world*. Washington, DC: American.
- Yanyongkasemsook, R. (2013). Symbolic interaction theory and the explanation of social phenomena from actor perspective [in Thai]. *Journal of Politic Admiration and Law*, 5(2), 69-89.
- Young, J. S., Wiggins-Frame, M., & Cashwell, C. S. (2007). Spirituality and Counselor Competence: A National Survey of American Counseling Association Members. *Journal of Counseling & Development*, 85(1), 47.
- จำลอง ดิษยวณิช และคณะ. (2557). จิตบำบัดเชิงพลศาสตร์ที่อิงสติเป็นพื้นฐาน. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 59(3), 179-194.
- จุฬารัตน์ ท้าวหาญ และ อรชร อินทองปาน. (2015). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาความสามารถในการ ปฏิบัติงานด้านการบริการสุขภาพ. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*

หน้า, 25, 167 – 177.

- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3.). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- เทอดศักดิ์ เดชคง (2551). *สติบำบัด* (พิมพ์ครั้งที่ 6.). กรุงเทพฯ: มติชน.
- ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง. (2555). ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Experience of Spirituality in Teachers: A Phenomenological Study). *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 18(1), 55-56.
- ธัญพร ชื่นกลิ่น และ วัชรา เล่าเรียนดี. (2555). การพัฒนารูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 4(1), 112-129.
- ธัญญา รุจิเสถียรทรัพย์. (2552). *การต่อรองอัตลักษณ์แห่งตัวตนของคนชรา*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- นภาพรณ หะวานนท์. (2550). การสร้างองค์ความรู้ภายใต้กระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคม. *วารสารสังคมกลุ่มน้ำโขง*, 3(3), 1-24.
- นภาพรณ หะวานนท์. (2552). วิธีการศึกษาเรื่องเล่า: จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมกลุ่มน้ำโขง*, 5(2), 1-22.
- นันท์ชัตสนันท์ สกกุลพงศ์. (2557). จิตวิทยาการปรึกษาและจิตบำบัดแบบผสมผสาน. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 22(3), 103-114.
- ประเวศ วะสี. (2554). *ธรรมชาติของสรรพสิ่ง การเข้าถึงความจริงทั้งหมด*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ กรีนปัญญา.
- พ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2553). *การออกแบบการวิจัย Research Design* (พิมพ์ครั้งที่ 6.). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พินนภา แสงสาคร, อรพินทร์ ชูชม, และ พรรณี บุญประกอบ. (2555). การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับสุขภาวะทางจิตวิญญาณในบริบทของสังคมไทย. *Journal of Behavioral Science*, 18(1), 84-94.
- มณฑล สรไกรกิติกุล และ สุนันทา เสี่ยงไทย. (2556). มิติทางจิตวิญญาณในการทำงาน (Workplace Spirituality): ความท้าทายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. *วารสาร มจร.วิชาการ*, 16(32), 113-124.
- มูลนิธิพีเอสไอ (ประเทศไทย). (2554). *คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานว่าด้วย การจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรม*

และการทำงานอาสาสมัครภาคสนามและการทำงานแลกเปลี่ยนข้าม. กรุงเทพฯ : บริษัท บุ เลติน จำกัด.

มูลนิธิพีเอสไอประเทศไทย. (2555). รายงานมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อลดและจัดการเรื่องการหวน กลับมาใช้ยาและสภาวะหมดไฟในการทำงาน (โครงการ CHAMPION-IDU). กรุงเทพฯ.

รัฐนภา ยรรยงเกษมสุข. (2556). ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์กับการอธิบายปรากฏการณ์สังคมจาก มุมมองตัวแสดง. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*, 5(2), 69-89.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2557). *การโค้ชเพื่อการรู้คิด (Cognitive Coaching)*. กรุงเทพฯ : จรัสสนิทวงศ์การพิมพ์.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2554). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ: รู้เขา รู้เรา (พิมพ์ครั้งที่16.)*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ ดี.

ศิขรา ศิริสาร. (2556). กระบวนการปฏิสัมพันธ์และการสร้างอัตลักษณ์ร่วมในแฟนเพจเฟซบุ๊ก: ศึกษา กรณีแฟนเพจฮิปคิงดอม. *วารสารวิทยาสาร*, 24(3), 1-17.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2551) Coaching: การพัฒนาผลงานที่มองข้ามไม่ได้. *Productivity World*, 13(77), 72-78.

สุภางค์ จันทวานิช. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 14.)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 10.)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องอาจ นัยพัฒน์. (2548). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และ สังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไอบาร์ร่า เฮอร์มีเนีย. (2554). *การสอนงาน ปรึกษาและดูแล (Coaching and Mentoring) (พิมพ์ครั้งที่ 3.)*. (กมลวรรณ รามเดชะ, แปล). กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เนท.

ภาคผนวก

หนังสือยืนยันการยกเว้นการรับรอง
คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(เอกสารนี้เพื่อแสดงว่าคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยนี้)

ชื่อโครงการวิจัย : การศึกษากระบวนการโต้ตอบเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนาม
ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวปรินภา ชูรัตน์
หน่วยงานต้นสังกัด : บัณฑิตวิทยาลัย
รหัสโครงการวิจัย : 299/60X

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยที่เข้าข่ายยกเว้น (Research with Exemption from SWUEC)

วันที่ยืนยัน : 04 เมษายน 2561
ยืนยันโดย : คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินการ
รับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, the
Belmont Report, CIOMS Guidelines และ the International Conference on Harmonization in Good Clinical
Practice (ICH-GCP)

ออกให้ ณ วันที่ 5 เมษายน 2561

ลงชื่อ.....
(นายปิยชาติ บุญเพ็ญ)
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรม
สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ลงชื่อ.....
(แพทย์หญิงสุรีพร ภัทรสุวรรณ)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรม
สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/X-299/2560

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่ 1

บริบทสังคมชีวิตครอบครัวผู้สูงอายุเสพติด

- ผู้วิจัย: เมื่อรู้ว่า ชากิรใช้เฮโรอีน พ่อเป็นยังไงบ้าง
- ชากิร: แก่เสียใจน้ำตาไหล แก่เคยห้ามคนอื่น ไม่ว่าจะเพื่อนหรือว่ารุ่นน้อง แก่ห้ามแล้วคนอื่น ฟังจนหยุดจนเลิก แต่พอมาถึงลูกตัวเองกลับใช้เอง
- ผู้วิจัย: พ่อชากิรไปบอกลูกหลานคนอื่นให้เลิกแล้วเขาเลิกได้ แต่ลูกใช้ยาเองพ่อจึงทุกข์ใจมาก
- ชากิร: ครับ ตั้งแต่เล็กจนโตแกไม่เคยเห็นแกร้องไห้ แต่แกร้องไห้เสียใจคือแบบหมดหวังแล้ว จนวันหนึ่งแกบอกว่าเลือกเอาจะอยู่ในเรือนจำหรือจะไปอยู่ที่อื่น ถ้าอยู่ที่บ้านแกจะพาเข้าเรือนจำ แต่ถ้าอยู่ที่อื่นคือก็ไปอยู่ที่อื่น คือแบบในความคิดแกคือแกอยากให้ชากิรไปพ้น ๆ จากแก คือแกไม่รู้จะเอาหน้าไว้ที่ไหนเพราะรู้ว่าลูกใช้
- ผู้วิจัย: ตอนนั้นเหมือนกับแกอายุที่ชากิรใช้ยา ชากิรตัดสินใจยังไง
- ชากิร: ครับ หลังจากนั้นแบยาก็มาชวนอาลีไปบำบัด แล้วอาลีก็มาชวนชากิรอีกที พอสองคนนี้มาชวนชากิร สีหน้าพ่อที่บอกให้เข้าเรือนจำหรือไปที่อื่นเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ
- ผู้วิจัย: สีหน้าที่เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือเป็นยังไงชากิร
- ชากิร: คือตอนแรกคือทุกข์ใจมากตอนหลังคือพอเราไปบำบัด แกก็เปลี่ยนไป ดีใจจนน้ำตาไหล
- ผู้วิจัย: ตอนแรกเสียใจน้ำตาไหล ตอนหลังดีใจน้ำตาไหล
- ชากิร: ตั้งแต่ชากิรใช้ยาก่อนมาบำบัด แกนอนน้ำตาไหลทั้งคืน ทุกคืนที่แกร้องไห้ แกร้องไห้เพราะรู้ว่าลูกใช้แล้วไขมันเป็นแบบนี้
- ผู้วิจัย: ในตอนนั้นชากิรได้ยินเสียงร้องของพ่อบ่อยครั้งหรือคะ
- ชากิร: ครับ เพราะว่าที่บ้านจะนอนกันข้างนอกเป็นแถว แกคิดว่าชากิรหลับแล้ว แต่จริงๆ ชากิรยังไม่หลับ ชากิรจึงได้ยินเสียงพ่อร้องไห้
- ผู้วิจัย: แล้วชากิรรู้ได้อย่างไรว่าแกร้องไห้เรื่องของเรา
- ชากิร: เพราะว่าพ่อเคยบอกชากิรตอนที่ไปเยี่ยมชากิรที่ศูนย์บำบัด ว่าตอนที่แกรู้ว่ากิใช้ยาน้ำตาแกไหลไม่หยุดร้องไห้ทุกคืน
- ผู้วิจัย: ซึ่งตอนนั้นชากิรก็ได้ยินเสียงแกร้องด้วยเหมือนกัน
- ชากิร: ครับ ตอนอยู่ศูนย์บำบัดประมาณสองสัปดาห์ สัปดาห์แรกแกไปเยี่ยมร่างกายของชากิรยังปกติอยู่ พอเข้าสัปดาห์ที่สอง ร่างกายก็เปลี่ยนไปสมบูรณ์อ้วนขึ้น ชากิรกินอย่างเดียวเลยที่ดูแลตนเอง ออกกำลังกาย

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่ 2

บริบทสังคมกระบวนการโค้ชเชิงจิตวิญญาณ

ณัฐ: เอ่อ...พอมารู้ครั้งแรก จากการที่คิดว่าต้องเจอการเรียนรู้แบบทั่วไป พอได้รับเอกสารที่พี่แบ่งให้ก็คืองานวิจัย การวิจัยเกี่ยวกับจิตวิญญาณในการทำงาน ผมไม่เคยได้เรียนรู้แบบนี้มาก่อน ตอนอ่านหัวข้อแล้วมันแตกต่างจากที่ผมเคยสัมผัส ก็เลยเริ่มจะสนใจในจุดนี้แล้ว เพราะอุปสรรคในการทำงานบางทีมันก็มีเยอะ ส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารกัน โดยการที่เราไม่สามารถจะสื่อสารให้เพื่อนเข้าใจในตัวเรา ความหมายของเราที่จะสื่อออกไป ทำอย่างไรให้เขาจะรู้ใจเราว่าเรานั้นคือมาช่วยเขาแบบเต็มที่ ต้องการให้เขาเดินไปในทางที่ถูกต้อง บางคนเขาพอเราสื่อสารไปเขาคิดในแง่กลับ บางคนก็คิดในแง่บวก เลยมาได้ข้อมูลได้เรียนรู้ในเชิงที่ว่าผมไม่เคยได้ใช้มาก่อน ส่วนมากผมจะใช้ในผมเอาความคิดเป็นหลัก ผมไม่เคยได้เอาใจแล้วก็เอาจิตวิญญาณในการคุยกับเขาเลย ผมจะใช้ความคิดของตัวเองเป็นหลัก คิดยังไงก็คือว่าพยายามคิดให้เพื่อนนั้นเข้าใจเรามากที่สุด โดยที่ลืมคำนึงไปว่าใจเพื่อนกับใจเรานี้มันต้อง...เฮ้ย...มันต้องแบบคิดกับตัวเองเหมือนเพื่อตัวเอง ให้เปลี่ยนรูปแบบใหม่ให้เพื่อนเข้าใจเรามากขึ้นกว่านี้การทำงานนี้มันต้องอย่างนี้ อย่างเมื่อก่อนนี้มันก็ 40% - 50% สูงสุดแล้ว 60% ในการทำงานที่เพื่อนจะเข้าใจผม ไม่เคยได้ถึง 80% ไม่เคยง่าย การที่มันไม่ง่ายนี่ก็คือผลพวงที่ตามมาก็คือการทำงานของผมมันช้าลง ช้าลงเพราะความยาก แต่เรามีรูปแบบใหม่ในการทำงาน ผมลองเอาไปใช้ดูเมื่อมาเจอกับพี่แบ่ง วันแรกคือวันเสาร์ ใช้วันอาทิตย์ ก็ OK ครับ มันก็ขึ้นมาถึง 70 - 80%

ผู้วิจัย: ช่วงเวลาไหนที่มันใช้ได้แล้วลองเอาไปใช้ยังไงบ้าง

ณัฐ: เพื่อนคนแรกก็คือม่อน คนที่ว่าผมพาไปตรวจเลขิตินก็คือ..เอ่อ..โรคที่ว่าเขาน่าจะไปตรวจแล้วผมมองเขาคือ เขาใช้ยาเสพติดประเภทอะไร แล้วส่งผลเสียต่อเขามากแค่ไหน เราก็มองดูแล้วจากครั้งแรกเราก็ไม่ได้เจาะจงเขาเท่าไหร่นะ ก็ไปๆเยี่ยมเขาที่บ้าน จากที่ผ่านมามีผมไปพบเขาแค่คนเดียว จากแค่เรารู้จักเขาคนเดียว เราขยายไปรู้จักกับแม่เขาเพิ่มขึ้นตรงนั้น

ผู้วิจัย: การโค้ชทำให้สนใจรายละเอียดของเขา ครอบคลุมเขา

ณัฐ: ครับ ผมทำให้ผมเจาะลึกเขามากขึ้น แต่ตอนแรกคุยกับเขาตัวต่อตัวโดยจะเอาความคิดของผมเอง คือเราเอาความรู้สึกจากประสบการณ์ของผม เอาไปใช้เอามาคุยสื่อสารกับเขา แต่ในตอนนั้นผมก็คือ...เอ่อ...เริ่มคิดแล้วว่าเราจะทำอย่างไรให้เขาเข้าใจเรามากขึ้น คือ 1) เราอ่านเขาว่า การโน้มน้าวจิตใจเขาจะต้องเริ่มจากครอบครัว คือจิตวิญญาณของเขา

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่ 3

การถ่ายโยงจิตวิญญาณอาสาสมัครภาคสนามสู่เพื่อนสมาชิกผู้ใช้ยาเสพติด

- ผู้วิจัย: อาสาเขามีบทบาทมากไหมกับเรา
- โอมาร์: มีบทบาทมากพี่ ค่ะ ฝั่งพี่หมายถึงคุ้ม
- ผู้วิจัย: อาสาเขาคุ้มยังงัย
- โอมาร์: คุ้มแบบว่าบางที่เราไม่สบายไรเขาพาเราไปโรงพยาบาลอะไร เขาแวะไปดู ๆ แบบวันสองวัน เขาไปดู แต่ผมกำลังใจของผมมันอยู่ที่อาสาด้วย เพราะตอนแรกที่ว่าติดพี่บี ผมไม่อยากจะรักษาเลยพี่ จะปล่อยให้ไปตามเลยพี่
- ผู้วิจัย: คล้าย ๆ หมดอารายตายอยาก
- โอมาร์: ใช่
- ผู้วิจัย: แล้ว ยังงัยถึงอยากมารักษา เพราะอาสา
- โอมาร์: เขาให้กำลังใจผมไง ตอนแรกก็ไปตรวจไปมาว่าติดทีบีเหมือนแบบที่โอมาร์บอก ไม่อยากจะรักษาปล่อยให้ตามเลย เพราะช่วงนั้นผม ๆ รู้สึกตัวเองแยพี่ ตั้งแต่พี่สาวเสีย ผมก็ติดจากพี่สาวนี้แหละ เพราะช่วงที่บ้านมันไม่มีคน เด็กผู้ชายมันหลายคน น้องชายรองจากเรามีหลายคนไปทำงานที่อื่น ลูกแกก็ไม่ค่อยอยู่บ้านพี่ได้ทุนไปเรียนที่อื่น พอที่นี้ผมต้องดูแลพี่สาว ดูแลไปดูแลมาขนาดระวังยังโดนเลยพี่ แต่ไม่ถึงระยะแรก เป็นแบบระยะสุดท้ายพี่ติดที่พี่หลิวไงตอนแรกไม่อยากจะรักษา พอพี่หลิวแกบอกว่าอะไรยังงัยแบบไหน เขาให้ข้อคิดงัยพี่
- ผู้วิจัย: เราไปบอกเขาว่าไม่อยากจะรักษาแล้ว เพราะพี่หลิวเปลี่ยนใจ
- โอมาร์: ตอนแรกเขาไปตามผมอยู่หลายครั้งได้ ผมบอกไม่ต้องตามแล้ว ไม่อยากจะรักษาแล้วแล้วแต่จะเป็น แต่เพราะแก แกมีส่วนมากเลยกับผม มีคุณค่า ตรงที่ จุดแรกคือเป็นเพื่อนสนิท สองมีอะไรแกก็ให้คำปรึกษาผม

บันทึกสนามของผู้วิจัย

บันทึกช่วงสำรวจ

ผู้วิจัยถึงพื้นที่ 6 โมงเช้ากว่า ผู้จัดการสำนักงานขัณฑ์กรยานยนต์มารับไปอาบน้ำที่สำนักงาน ถึงสำนักงานพบว่าออฟฟิศตั้งอยู่ที่ตึกซึ่งอยู่บริเวณซอยในเมือง ภายนอกตรงกันข้ามตัวตึกมีซุ้มตรวจของทหารตั้งอยู่มีทหารสองนายประจำการ ผู้จัดการสำนักงานพาเข้าไปดูบริเวณสำนักงาน ถูกจัดไว้เป็นสัดส่วนดี มีตารางปฏิทินงานการดำเนินการของสำนักงานเต็มผนังรวมถึงสื่อเอกสารความรู้มากมายวางเรียกช้อนอยู่บนชั้นวางของ เดินขึ้นไปชั้นสองของสำนักงานเป็นบริเวณโต๊ะที่นั่งของเจ้าหน้าที่ 5 คนและมีห้องประชุมซึ่งเลือกเป็นการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ในห้องประชุมผนังเต็มไปด้วยตารางการทำงานของอาสาสมัครภาคสนามแต่ละคน เป็นโต๊ะสี่เหลี่ยมต่อกันเป็นสี่เหลี่ยมและมีเก้าอี้ประมาณสิบตัวแต่มีเสียงเคาะเจาะจากตึกที่ติดกันทำให้ไม่ได้ยินอะไร ในบางครั้ง เมื่ออาบน้ำเสร็จไปทานอาหารที่ร้านโรตี่ อร่อยมาก ทานข้าวต้มปลากับโรตี่กับผู้จัดการ จากนั้นจึงกลับมารออาสาสมัครภาคสนามที่ห้องประชุมสำนักงาน เริ่มต้นด้วยการคุยกับผู้จัดการสำนักงานเกี่ยวกับอาสาสมัครภาคสนามและการทำงาน ผู้จัดการสำนักงานให้ข้อมูลอาสาสมัครภาคสนามทั้งสองว่าคนหนึ่งคิดช้าแต่มีความคิดดีๆอีกคนเป็นอาสาสมัครภาคสนามดีเด่น ซึ่งตอนนี้แต่ละคนก็มีการวางแผนชีวิตของตนเองจากกิจกรรมการติตราที่มูลนิธิจัดให้อาสาสมัครภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยพูดคุยประมาณ 10 นาที อาสาสมัครภาคสนามมาถึง 09.44 - 10.00 น.อาสาสมัครภาคสนามเอ กับอาสาสมัครภาคสนามบี คืออาสาสมัครภาคสนามที่เข้ามา ผู้จัดการสำนักงานอยู่ด้วยกันในช่วงต้นในการแนะนำตัวโครงการวิจัยจากนั้นไม่นานก็เริ่มดำเนินการ ผู้โค้ชแนะนำตนเอง และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ทั้งคู่เป็นอาสาสมัครภาคสนามทำงานประมาณสามปีอายุ เฉลี่ยสี่สิบสี่ เริ่มถามคำว่าจิตวิญญาณคืออะไร อาสาสมัครภาคสนามเอการทบทวนตนเอง อาสาสมัครภาคสนามบีการช่วยเหลือเพื่อน จากนั้นเป็นการพูดคุยถามภูมิหลังทั้งคู่ อาสาสมัครภาคสนามบี มาทำงานจากการช่วยเหลือเพื่อนเพราะไม่ยอมให้เพื่อนตายเหมือนที่ผ่านมา เลี้ยงไก่ขงและเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นอุปสรรคในการเข้าหาคนบางกลุ่ม อาสาสมัครภาคสนามเอช่วยภรรยาขายของเก่ามาทำงานจากการสำนักงานแนะนำให้ระบบเมธาโดนทำให้ชีวิตดีขึ้น จึงเข้ามาเป็นอาสาสมัครภาคสนามอีกครั้ง อาสาสมัครภาคสนามเอมีอุปสรรคในการอดทนต่อการเข้าหา จากนั้นผู้วิจัยจึงขอบคุณทั้งคู่ที่มาแลกเปลี่ยนพูดคุยให้ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับจัดกิจกรรมการโค้ชต่อไป

บันทึกการไต่ช ชั้นที่ 1 (วันแรก)

วันนี้ผู้วิจัยต้องพบกับความผิดหวัง เนื่องจากอาสาสมัครภาคสนามมาได้เพียง 2 คน จากอาสาสมัครภาคสนามที่ประสานไว้ 6 คน ความรู้สึกตกใจแต่ก็พยายามแก้ไขปัญหาโดยการถามข้อมูลเพื่อเข้าใจปัญหาจากอาสาสมัครภาคสนามทั้งสองคนที่มาคือ ชากิร อาสาสมัครภาคสนามแกนนำ และ หลิวอาสาสมัครภาคสนามที่มีพื้นที่ในเมือง ซึ่งอาสาสมัครภาคสนามทั้งสองก็ไม่สามารถติดต่อคนอื่น ๆ ได้เช่นกัน ผู้วิจัยจึงแนะนำตัวสำหรับนายหลิว ส่วนชากิรมีความคุ้นเคยกันจึงไม่ได้แนะนำอะไร จากนั้นอธิบายทั้งคู่วิธีการและแผนงานการวิจัย ความจำเป็นของการมีผู้เข้าร่วมจำนวนอย่างต่ำห้าคน จากนั้นจึงดึงทั้งคู่มาเป็นแกนนำคิดแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้วิจัย ซึ่งได้ข้อสรุปว่าจะประชาสัมพันธ์อีกครั้ง โดยดึงเอาอาสาสมัครภาคสนามจากสำนักงานอื่นเข้าร่วมด้วย โดยนัดหมายเป็นช่วงปลายเดือนคือ 27 - 29 ตุลาคม 2560 ดังนั้นวันนี้จึงเป็นการแนะนำโครงการและทำความเข้าใจและหาแนวทางในการจัดการแก้ปัญหาจัดหาอาสาสมัครภาคสนามให้มีจำนวนครบ 5 คน ซึ่งผู้วิจัยยอมรับว่ากังวลมาก แต่เข้าใจธรรมชาติของอาสาสมัครภาคสนามและการทำงานภาคสนามหรือในพื้นที่ บ่อยครั้งที่เราไม่สามารถจัดการควบคุมได้

บันทึกการไต่ช ชั้นที่ 1 (วันที่สอง)

วันแรกของการดำเนินการชั้นที่ 1 ผู้วิจัยมาถึงช่วงเช้าตรู่โดยสารรถประจำทางและมาอาบน้ำที่สำนักงานเช่นเดิม ผู้วิจัยก็ยังคงลึนเช่นเดิม เพราะอาสาสมัครภาคสนามที่ประสานไว้ครั้งนี้จำนวน 6 คน ปรากฏว่ามาเพียง 3 คน อีกคน 2 คน คนหนึ่งประสบอุบัติเหตุรถชนสุนัขมาได้ในวันพรุ่งนี้ ในขณะที่อีกคนมาแล้วแต่ไม่สบาย ผู้วิจัยจึงตัดสินใจดำเนินการไปก่อน 3 คน เพื่อไม่ให้เสียเวลาและนัดทั้งคู่ที่ไม่ได้มาในวันนี้ก่อนเวลาเพื่อดำเนินกระบวนการชั้นที่ 1 ซึ่งในอาสาสมัครภาคสนาม 3 คนที่มา คนสุดท้ายมาช้ามากเพราะเดินทางมาจากพื้นที่อื่นต้องนั่งรถมารวมๆ ประมาณเกือบสามชั่วโมง ผู้วิจัยจึงพูดคุยกับอาสาสมัครภาคสนามสองคนที่มา คือ ฮะมีม กับ ชากิร ชากิรกำลังทุกข์ใจมากที่อาสาสมัครภาคสนามติดขัดมาไม่ครบโดยเฉพาะเพื่อนรักของเขาอาลี ชากิรมีความกังวลและเป็นห่วงเพื่อนมาก ผู้ไต่ชเลยทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษารับฟังและเข้าใจระหว่างรอคอยอาสาสมัครภาคสนามคนอื่นๆ จากนั้นเมื่อมาครบผู้วิจัยแนะนำโครงการและพยายามจูงใจโดยการสร้างการตระหนักให้เห็นความสำคัญของโครงการวิจัยครั้งนี้โดยเชื่อมโยงกับตนเองและการทำงานอาสาสมัครภาคสนาม จากนั้นให้อาสาสมัครภาคสนามสำรวจจิตวิญญาณโดยใช้คำถามให้อาสาสมัครภาคสนามทบทวนและสังเกตพลังในการทำงานของตนเอง ความสุขทุกข์ที่เผชิญ จากนั้นจึงสรุปร่วมกัน ซึ่งวันนี้ผู้ไต่ชหยุดกิจกรรมไว้ก่อนเพื่อรออีก 2 คนที่เหลือ โดยขอบคุณและพยายามเชิญชวนให้ทุกคนอยู่ครบกระบวนการ

วันนี้เป็นวันที่ยากลำบากเกี่ยวกับเรื่องการจัดการ คือเราต้องพาคนทั้ง 5 คนไปด้วยได้ 3 คนคือคนที่มาเมื่อวาน อีก 2 คนคือคนที่ไม่ได้มา ที่นี้ด้วยความที่อาสาสมัครจำกัด และเราต้องการให้กระบวนการไปถึงทุกคน ก็เลยปรับวิธีโดยการให้ 2 คนรับทราบโครงการก่อน ด้วยการลัดขั้นตอน หลังจากนั้นก็ให้ทุกคนได้มีเป้าหมายร่วมกัน 2 คนนี้เราไม่ได้สร้างบรรยากาศอะไรมากมายนัก เพื่อให้กระบวนการดำเนินต่อไป และสูญเสียเวลา เพราะการนัดหมาย หรือการทำในพื้นที่ เป็นเรื่องที่ทำให้จืดจาง และเวลาค่อนข้างจะยาก ของการทำงานอาสาและภาคสนาม ก็เลยตัดสินการเรียนรู้ เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าก่อน แต่ให้เป็นขั้นตอน ตามขั้นตอน แต่การลงลึกในแต่ละอัน อาจจะมาก น้อย แต่ต่างกัน ตามเวลาที่อาสาสมัครให้

บันทึกการโค้ช ชั้นที่ 2-3 (วันที่สาม)

ในส่วนของ 5 คนนั้น คนที่ไม่สามารถได้ในวันแรก คือ ญัฐและหลิว ในส่วนของหลิวมีปัญหาเรื่องสุขภาพ แต่ในขณะที่ญัฐค่อนข้างจะมีความพร้อมในการแลกเปลี่ยน พูดคุย ก็เริ่มแนะนำโครงการก็ให้เข้าใจถึงจิตวิญญาณของตัวเองโดยการที่ดึงการมีส่วนร่วมของซาบิตกับซาภิรมาช่วยเสริม เพิ่มเติมข้อสรุปที่ผ่านมา ให้เกิดตัวแบบและแนวทางในการเข้าใจมากขึ้น ซึ่งซาบิตก็สรุปได้ดี ในส่วนของจิตวิญญาณในแต่ละด้านที่ตัวเองเข้าใจ ซึ่งในขณะที่ซาภิรก็เล่าสรุปเล็กน้อย ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นพวกโค้ชที่เล่าและสรุปมากกว่า ที่นี้เมื่อสองคนเริ่มเข้าใจ ก็จะเริ่มด้วยกระบวนการตั้งเป้าหมาย สำหรับกระบวนการตั้งเป้าหมายก็จะเริ่มจากการตั้งคำถามๆว่า อะไรคือผลสำเร็จ และเราอยากทำ แล้วทำให้เรามีความสุข ถ้าหากว่ามันสำเร็จจากการทำงาน ซึ่งในอาสาสมัครครั้งนี้ คนแรกที่ตั้งคำถามก่อน สื่อสารก่อนคือ หลิว บอกว่าในการทำงานของเค้านี้ ในการได้ช่วยเพื่อนที่เป็นผู้ติดเชื้อ ที่เข้าสู่ระบบส่งต่อ นั่นคือความสุข แต่ปัจจุบันไม่สามารถช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ ก็เลยไม่รู้สึกลงใจจะตั้งเป้าหมายยังไง เป็นเรื่องที่ยากลำบากกับการที่ไม่กล้าที่คิดจะทำได้ ที่นี้ผู้วิจัยก็เลยให้หลิว ลองฟังไอเดียคนอื่น เพื่ออาจจะเกิดไอเดียกับการตั้งเป้าหมายของตัวเอง เพื่อจะได้เข้าใจมากขึ้น ที่นี้มาส่วนของอะมิมีเล่าว่า เค้ารู้สึกค้างใจกับการที่รู้สึกว่ารับปากกับเพื่อนคนนึงเพื่อเข้าสู่กระบวนการส่งต่อได้ด้วยข้อจำกัดเค้าติดภาระ หลังจากนั้นเค้าคนนั้นก็ไม่ได้ไปอีกเลย เค้าก็เลยอยากจะทำให้มันสำเร็จภายในครั้งนี้ ถ้าหากจะเป็นไปได้ ส่วนซาภิร ของเค้านี้มีทั้งหมด เจ็ดคน ที่จะพูดคุยและเป้าหมายคือ เข้าสู่กระบวนการรักษาได้ พอซาภิรและอะมิมีมีเป้าหมายที่ชัดเจน ที่นี้มาในส่วนของซาบิต เนื่องจากเข้ามาทำไม่กล้าที่คิด ทำให้ไม่เข้าใจในเป้าหมายดูแลผู้ติดเชื้อ มุตาทำงานแล้วทำให้เค้าค้นพบว่าการทำงานและการศึกษามันไม่ได้ไปด้วยกัน ที่นี้เราก็เลยให้มุตามาลองฟังความเห็นของคนอื่นเพื่อให้เกิดไอเดีย แต่ปัญหาของซาบิตคือ เพื่อนได้บอกอาการต่างๆแก่ซาบิต แต่เวลาหมอดูแล้วเค้าไม่ยอมรับกับหมอ เวลามาคุยกับเพื่อน แล้วเพื่อนแนะนำให้ซาบิตคุยกับเพื่อนว่า เราอาจจะบอกเค้าว่าขอเข้าไปในห้องร่วมกับการตรวจเพื่อให้กำลังใจ

และมันจะทำให้ซาบิรู้ความจริงมากขึ้น ทีนี้มาในส่วนของณัฐค่อนข้างจะเป็นนามธรรม อยากให้เพื่อนเปิดใจรับเค้า ไมโกหกเค้า มาตามนัดหมาย ก็เลยเป็นที่มาของเป้าหมายคือ ลองนัดหมายกับกลุ่มที่เป็น FC สักสองว่าจะมาตามทีนัดหมายหรือไม่ พอมาถึงณัฐก็ลองนัดหมาย ดั่งนั้นมันทำให้ทุกคนเห็นเป้าหมายมากขึ้น ฉะนั้นเมื่อเราได้เป้าหมายแล้ว เราก็มาดูถึงจิตวิญญาณจะส่งเสริมในการมีเป้าหมายยังไงนะ ซึ่งก็เริ่มต้นด้วยสติ และมาตั้งคำถามว่า เพราะ การพยายามค้นหา สองเศสที่ผ่านมานี้ การค้นหาความหมายเกี่ยวกับความเชื่อเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือเรื่องของสติ สมาธินี้ เป็นเรื่องของ การฝึกฝนและการแลกเปลี่ยน แต่ในเรื่องเวลาการปรับทัศนคตินะ เป็นเรื่องของความศรัทธา และลักษณะของการเห็นคุณค่า เป็นเรื่องเชื่อมโยงได้ง่ายกว่า มากกว่าวิธีการที่ผ่านมา เข้าถึงมากกว่า การทำการค้นหา สองเศสที่ผ่านมา ทีนี้เราก็มาลองสรุปๆ แต่ที่นี้อาสาอะมีนนี่มองว่าทำไมเราไม่สรุปทีละคน ซึ่งโคซก็มองว่า อาจจะผ่านใจความที่สำคัญไป จึงอยากให้มาสรุปใจความที่สำคัญก่อน สุดท้ายก็มาสรุปตามแบบเดิมคือสรุปทีละคน ซึ่งมันทำให้เข้าใจว่าทบทวนคำถามของแต่ละคน ซึ่งบางคำถามมันไม่เคยทบทวนมาก่อน ทีนี้เมื่อกระบวนการผ่านไปได้ มีคำตอบหนึ่งที่น่าสนใจคือ ซากิรตอบว่า คำถามที่ทำให้เค้ารู้สึกพีคมากคือคำถามที่ว่าเค้าเป็นใคร เพราะว่าสิ่งหนึ่งที่ทำให้เค้าได้คิด คือคำว่าพ่อแม่ ทีนี้ก็ให้แต่ละคนมาสรุปใจความ แล้วให้ทุกคนสรุปว่า ใช่หรือเปล่า และก็นำไปสู่กระบวนการที่ลึกลงไปของแต่ละคน ของหลิวเป็นครอบครัว จึงทำให้รู้ว่า เค้าเป็นคุณพ่อที่เลี้ยงเดี่ยว มันไม่ง่าย ของซาบิคือความเป็นผู้นำในครอบครัว จากเดิมที่เป็นลูกที่ไม่เอาไหน ของณัฐนี่ เค้าเป็นผู้นำในด้านจิตอาสา เพื่อที่จะทำให้ตัวเองไม่ลำบาก และครอบครัวไม่ลำบาก การต้องการๆ ยอมรับนี่ณัฐเค้ารู้สึกเป็นมาก สะท้อนถึงชีวิตที่ผ่านมาของตัวเอง ด้วยความที่ตัวเองต้องเป็นคนเลี้ยงดูตัวเอง มันเลยทำให้ตัวเองขาดความรัก และการยอมรับ แม้ว่าใครจะไม่ให้ไม่เป็นไร แต่เค้ารู้สึกว่าเค้าต้องการ มันเลยทำให้เห็นตัวตนของเค้า ส่วนซากิร ก็มีความเห็นว่า พ่อแม่ของเค้าเป็นทุกอย่าง เพราะสิ่งที่ซากิรเหล่านี้ ต้องการความที่เป็นตัวเค้า ต้องการเค้า เพราะเค้าเป็นคน que เข้าถึงพ่อแม่ได้มากที่สุด การที่ต้องดูแลพ่อแม่ มันจึงทำให้เค้าคิดว่าพ่อแม่เป็นเหมือนทุกอย่างของเค้า และก็มาถึงอะมีน อะมีนก็เล่าตั้งแต่ตอนเป็นวัยรุ่น ปมของเค้า เค้าก็ต้องการความรัก การดูแลครอบครัว เพราะที่ผ่านมามีเค้าไม่เคยได้ใช้ชีวิตตรงนี้เลย ทีนี้กระบวนการพวกนี้จึงเกิดการมาประยุกต์ใช้ยังไง ก็เกิดว่าการที่เรามีแบบอย่าง คุยกับตำริแล้วก็คิดว่า การที่อาลีมีครอบครัวแล้ว มันก็ช่วยให้ปรับความคิดเค้าได้ ในส่วนของคนอื่นๆ จริงๆ ในการเข้าไปพูดคุย จึงทำให้เรารู้ว่า เค้าต้องการอะไร จะได้แก้ปัญหาให้ตรงจุด

สรุปวันนี้เข้าถึงมุมมองความคิดทั้งงานและชีวิตทำให้ทั้งผู้โค้ชและอาสาสมัครภาคสนามมองเห็นจิตวิญญาณของผู้เข้าร่วมมากขึ้น

บันทึกการโค้ช ชั้นที่ 3 (วันที่สี่)

วันนี้ค่อนข้างจะทำดี แม้อาจเริ่มช้ากว่าที่กำหนดแต่ว่าทุกคนก็เต็มทีกับการเล่าเรื่องของตนเองและตั้งใจในการถ่ายทอด ทำให้เห็นถึงประสบการณ์ชีวิต ความเชื่อ และความศรัทธาในสิ่งที่ยึดมั่น ในสิ่งที่ค่านับถือ ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เรามีแรงผลักดันในชีวิตไปข้างหน้า บางคนค่ามีความชัดเจนมาก ขณะที่บางคนยังไม่ชัดเจนโดยเฉพาะคนที่ใช้ชีวิตต่อสู้ตัวเองตามลำพัง แต่ก็ให้ความสำคัญในเรื่องของการดูแลสุขภาพ ขาดหลักยึดในการตัดสินใจก็จะมีอยู่ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่น่าสนใจ เหมือนเค้าได้มาเล่าและเห็น และเค้าก็สามารถเอาไปประยุกต์ใช้ในการเข้าถึงความศรัทธา แล้วพอเจอเพื่อนที่ศรัทธาในแบบเดียวกันก็ได้พบ พูดคุยกันมากขึ้นได้เป็นพลังในการทำงานมากขึ้น คือเค้าเข้าใจในสิ่งที่เรากำลังพาไป แต่เรามีปัญหาที่คือ พอเราเข้าไปใน Step 2 จะเจอเรื่องของสติ พอสติขึ้นมาในภาคสนามมันจะต้องมีการปรับแผน ปรับวิธีการในตัวโปรแกรมที่เขียนไว้ จากการที่เคยทดลองมาพบว่าเป็นจะต้องเป็นลักษณะที่ใช้ตัวแบบฝึกหัดที่ใช้ ก็เอาไปใช้ในชีวิตจริง ให้เป็นตัวเลขและการจัดการของเค้าต่อไป ก็เลยปรับเรื่องสติและการวางแผนการคุยเพิ่มเติมและสรุปเป็นการเอาไปใช้ในอาทิตย์หน้า วันที่4 อาทิตย์หน้า น่าจะเสร็จประมาณบ่าย 2 ถึงบ่าย 3 โมง

บันทึกการโค้ช ชั้นที่ 4 (วันที่ห้า)

วันนี้เป็นวันที่มีพายุฝนตกหนักมาก แต่อาสาสมัครภาคสนามก็มาครบทุกคน และมีความเปี่ยมปอนตามๆ กัน อย่างไรก็ตามกระบวนการเริ่มได้ช้ากว่าเกือบสองชั่วโมง ผู้วิจัยเริ่มขึ้นจากการทบทวนช่วงที่ผ่านมาจากนั้น ก็ให้แต่ละคน เล่าถึงสิ่งที่ไปทำมาในพื้นที่ว่าทำอย่างไรบ้าง พบว่าส่วนใหญ่พบกับปัญหาอุปสรรค เช่น นัดแล้วเพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดไม่มา ตามนัด หรือโรงพยาบาลไม่มีหมอ ในช่วงที่เพื่อนพร้อมตรวจ และการที่เพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดเปลี่ยนใจไม่รับการตรวจ ในอาสาสมัครภาคสนามบางคนก็เพื่อนผู้ใช้ยาเสพติดหนีตำรวจไปที่อื่น อาสาสมัครภาคสนามบางคนไม่มีรถลงพื้นที่ก็รู้สึกไม่สะดวกทำให้ไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ ผู้วิจัยใช้การรับฟังเข้าใจสถานการณ์ปัญหาที่แต่ละคนช่วยอาสาคิดแก้ไขวางแผนใหม่โดยเอาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครภาคสนามคนอื่นมาร่วมคิด แก้ปัญหาของเพื่อนด้วยเช่นกัน อาสาสมัครภาคสนามบางคนมีปัญหาในการทำงานของมูลนิธิผู้วิจัยก็ใช้ทักษะการรับฟังและให้กำลังใจอาสาสมัครภาคสนามดังกล่าวสงบลงและสามารถแลกเปลี่ยนร่วมกันได้

นอกจากนั้นมีการทบทวนเรื่องการบ้านการฝึกสติบำบัด พบว่าทุกคนได้ลองไปปฏิบัติแต่ไม่มีใครไปฝึกการประกบฝ่ามือยกเว้นชาภิรเพราะดูน่าตื่นเต้นและแปลกใหม่ ส่วนการสังเกตอารมณ์และ

การทำงานของตนเองที่เป็นการบ้านหลายคนสะท้อนปัญหาอุปสรรคการทำงานที่ไม่สามารถไปถึงเป้าหมายได้เต็มที่และปัจจัยสถานการณ์ชีวิตที่เข้ามาแทรกแซง แต่โดยรวมทุกคนจัดการได้

การดำเนินการครั้งนี้ผู้โค้ชคิดว่าไปถึงวัตถุประสงค์ แม้สถานการณ์แวดล้อมไม่เอื้ออำนวยช่วยคิดแก้ปัญหาสุหน้าอาสาสมัครภาคสนามผ่อนคลายมีกำลังใจในการเข้าไปจัดการปัญหาของตนเอง สิ้นหนังกังวลใจลดลง ความมั่นใจแทนที่

บันทึกการโค้ช ชั้นที่ 5 (วันที่หก)

วันสุดท้ายของการจัดกิจกรรมเป็นวันที่เหนื่อยมาก เพราะหลังจากโค้ชเสร็จจะมีการสัมภาษณ์ทันที ในวันนี้ผู้โค้ชจะให้แต่ละคนประเมินการวางแผนที่ผ่านมา ทุกคนไปถึงเป้าหมาย แต่ซาบิรและณัฐไม่สามารถถึงเป้าหมายเพราะมีปัจจัยที่ทำแล้ว แต่ทั้งคู่ก็ภูมิใจและเข้าใจสถานการณ์ของตนเอง ผู้โค้ชจึงพยายามสร้างเสริมพลังโดยการให้นำสิ่งที่ตนเองเรียนรู้มาเป็นกำลังใจในการทำงานว่าตนเองก็มีความสามารถและจัดการงานได้ แต่อสาสมัครภาคสนามคนหนึ่งแสดงทัศนคติเชิงลบต่อการทำงาน ทำให้กระแสการสร้างพลังความสุขไม่เกิดมีแต่วิพากษ์วิจารณ์บรรยากาศช่วงท้ายจึงเต็มไปด้วยความคิดทัศนคติที่ไม่สร้างพลังใจในการทำงาน ผู้โค้ชจึงพยายามสรุปมุมดีๆ และให้ feed back แต่ละคนที่เป็นพลังกำลังใจและมุมท้าทายที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่ต้องพัฒนาตนเองต่อไป ซึ่งสรุปจากการประเมินตนเองของแต่ละคนและจากพฤติกรรมที่ร่วมมา จากนั้นขอบคุณทุกคนและให้กำลังใจ ซึ่งผู้โค้ชคิดว่าในช่วงท้ายน่าจะมีกิจกรรมสร้างบรรยากาศเกรินก่อนที่จะมาสรุปและประเมิน แต่ในแง่มุมมองหนึ่งคิดว่าเป็นสถานการณ์จริงที่แต่ละคนรับรู้และเชื่อในผู้โค้ช นั่นเพราะการที่ผู้โค้ชรู้จักมูลนิธิ งานอาสาดี และมีประสบการณ์การทำงานของเธอโดนทำให้เข้าใจพวกเขาได้ดีและสามารถสะท้อนได้ตรงจุดช่วยคิดแก้ไขปัญหาและอธิบายสิ่งต่างๆ เปิดประสบการณ์ได้ดี

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวปรีนาภา ชูรัตน์
วัน เดือน ปี เกิด	6 พฤศจิกายน 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดพัทลุง
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2541 สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง พ.ศ.2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ สาขาจิตวิทยา พ.ศ. 2549 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะจิตวิทยา สาขาจิตวิทยาการปรึกษา พ.ศ. 2561 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์ แขนงวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
ที่อยู่ปัจจุบัน	319 หมู่ 8 ต.โคกสัก อ.บางแก้ว จ.พัทลุง